Iulian BOLDEA
(coordinator)

COMMUNICATION, CONTEXT, INTERDISCIPLINARITY

Studies and Articles

Volume III

Section:Psychology and Sociology

”Petru Maior” University Press
2014

Communication, Context, Interdisciplinarity – 3rd Edition
ISSN 2069 – 3389

Edited by:
The Alpha Institute for Multicultural Studies
Moldovei Street, 8
540522, Tîrgu Mureş, România
Tel./fax: +40-744-511546
Email: iulian.boldea@gmail.com

Published by:
"Petru Maior" University Press, Tîrgu Mureş, 2014
Nicolae Iorga Street, 1
540088, Tîrgu Mureş, România
Tel./fax: +40-265-236034
Email: editura@upm.com
Computer design: Carmen Rujan

Table of Contents

CONSIDERATIONS ON WIND SPEED AND DIRECTION ON CENTRAL MOLDAVIAN PLATEAU
Liviu Apostol, Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi
Mihăiţă Tiron, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 9

CORELLATIONS BETWEEN EMOTIONAL AND COGNITIVE INTELLIGENCE ON TEACHERS
Camelia Stanciu, Assoc. Prof., Ph.D. ‘’Dimitrie Cantemir’’ University of Tirgu-Mures
Andrei Cotrus, Assistant Ph.D. Student, ‘’Dimitrie Cantemir’’ University of Tirgu-Mures 18

MYTHS, BIASES AND STEREOTYPES OVER THE AUTISM
Beatrice Manu, Assoc. Prof., PhD, Simona Marica, Assist. Prof., PhD, Loredana Bănica, Assistant, PhD Student,
”Spiru Haret” University of Bucharest 25

CRITICAL SITUATIONS AND RELATED REMEDIES IN CURRENT ROMANIAN RURAL AREA
Dumitru Stan, Assoc. Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 34

PATTERS OF PROSOCIAL BEHAVIOR: TOLERANCE AND SOCIAL CONFORMITY IN YOUNG PEOPLE. CASE STUDY
Mihaela Rus, Assoc. Prof. PhD., ,,Ovidius” University of Constanta 43

THE IDEA OF INTERDISCIPLINARITY IN WOLFHART PANNENBERG’S ANTHROPOLOGY
Mihai Androne, Assoc. Prof., Ph.D., “Dunărea de Jos”University of Galaţi 55

THE MANAGEMENT STYLE INFLUENCES MENTAL CONDITION OF THE EMPLOYEES
Mihaela Stoica, Assoc. Prof., PhD, ”Dimitrie Cantemir” University of Tîrgu Mureş 62

SPECIAL EDUCATION SERVICES IN THE ECONOMIC CRISIS
Adriana Denisa Manea, Assist. Prof. Ph.D., ,,Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca 69

STRESS IN DENTAL MEDICINE
Camelia Dalai, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea
Gabriela Ciavoi, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea 76

ASPECTS OF TOURISM IN ROMANIA AND BULGARIA, IN THE POST-COMMUNIST PERIOD
Madalina-Teodora Andrei, Assist. Prof., PhD, ”Spiru Haret” University, ... 81

Costin Dumitrascu, Assist. Prof., PhD, ”Spiru Haret” University,
Monica-Stefania Dumitrascu, Senior Researcher, Romanian Academy, Bucharest Branch,
Cezar Gherasim, Assist. Prof., PhD, ”Spiru Haret” University 81

THE PRACTICIAN PSYCHOLOGIST BETWEEN THE FEATURES OF THE PROFESSION AND MORAL DUTY
Cristiana Bălan, Assit. Prof. PhD, „Spiru Haret” University of Bucharest 89

MELOTHERAPY AND AUDIOANALGESIA IN DENTAL MEDICINE
Gabriela Ciavoi, Assist Prof., Dr., Anca Porumb, Assist. Prof., Dr., Ioana Romanul-Ignat, Assist. Prof., Dr., Camelia Dalai, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea 102

THE IDEA OF TRADITION BETWEEN GNOSIS AND ORTHODOXY
Gelu Sabau, Assist. Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest 108

METHODS OF EFFICIENT COMUNICATION BETWEEN PATIENT AND DOCTOR IN DENTAL MEDICINE
Ioana Ignat-Romanul, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea
Ciprian Dalai, PhD Student, Assistant, University of Medicine and Pharmacy, Oradea 123

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SINGLE-PARENT FAMILIES
Cristiana Bălan, Assist. Prof. PhD, „Spiru Haret” University of Bucharest 127

CONSIDERATIONS ON THE INFLUENCE OF THE ECONOMIC CRISIS ON RURAL TOURISM IN ROMANIA
Madalina-Teodora Andrei, Assist. Prof., PhD, Tamara Simon, Senior Researcher, ”Spiru Haret” University of Bucharest/The National Institute for Research and Development in Tourism, Bucharest 135

THE SOCIAL VULNERABILITY OF THE SINGLE PARENT FAMILY
Maria Oprea, Assist. Prof., PhD, ”Vasile Goldiş” University of the West, Arad 143

PHÉNOMÈNES DÉMOGRAPHIQUES DE RISQUE DANS LES MONTS DE BÎRGĂU
Lia-Maria Cioanca, Assistant, PhD, ”Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca 154

DISCOVERING THE SACRED
Otilia Sîrbu, Assist. Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest 163

REALITY AND REALISM AS VIEWED BY MAX WEBER, FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE
Ovidiu Florin Toderici, Assist. Prof., PhD, ”Vasile Goldiş” University of the West, Arad 167

PSYCHO-COGNITIVE, CULTURAL AND DISCURSIVE MECHANISMS IN THE INTELLIGENCE ANALYST'S PROFILE
Ruxandra Buluc, Assist. Prof., PhD, ”Carol I” National Defense University 172

PSICHOCLINICAL CONSIDERATIONS ON THE QUALITY OF LIFE AS THE DETERMINING FACTOR IN THE OCCURRENCE OF ANXIETY AND DEPRESSION
Sorin Nica, Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiş" University of the West, Arad 182

QUALITY MANAGEMENT IN VOLLEYBALL SECOND LINE ATTACK
Ţurcanu Dana Simona, Assist. Prof. PhD. Student, University of Medicine and Pharmacy Tîrgu Mureş
Ţurcanu Florin, Assoc. Prof. PhD, University of Medicine and Pharmacy Tîrgu Mureş 190

DRUG TRAFFICKING IN A CRIMINOLOGIC PERPSECTIVE
Alexandra Nistor-Lung, "Al. Ioan Cuza" Police Academy of Bucharest
Camelia-Adriana Voicu, "Spiru Haret" University, Bucharest 196

CULTURAL CONSUMPTION PRACTICES AMONG STUDENTS SOCIOLOGICAL ASPECTS
Alexandru-Cosmin Apostol, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Adrian Netedu, Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 205

COMPARATIVE STUDY ON ANXIETY IN FRONT OF DENTAL AND DENTOALVEOLAR TREATMENTS AMONG CHILDREN
Alina Ormenisan, Adina Coşarcă, Radu Ionut Grigoras, Gabriela Beresescu, Suciu Mircea, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureş,
Lucia Coşa,"Petru Maior" University of Tîrgu Mureş 216

MEASURING IMPLICIT THEORIES AND CONCEPTIONS OF MORALITY. CONCEPTUAL AND EMPIRICAL CHALLENGES
Ana Maria Hojbotă, PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/133675 Project, Romanian Academy, Iaşi Branch 223

EVALUATION OF SCHOOL AGE MENTALLY DISABLED CHILDREN, USING A FORMATIVE/DYNAMIC APROACH
Andrei Cotruş Assist., PhD Student „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş
Camelia Stanciu Assoc. Prof. „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş 231

PERCEIVED SIMILARITY - POSSIBLE FACTOR IN INDUCING MORAL BIASES
Antonese Emilia Alexandra, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi 242

COMMUNICATION AND CULTURE
Elena Basarab (Cocoş), PhD Student, University of Craiova 250

CULTURE, NATURE ET LOISIRS DANS LA RÉGION DE DOUBS
Lia-Maria Cioanca, Assistant, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca 255

GIOVANNI PAPINI AND ST. AUGUSTIN:
ELEMENTS OF PHILOSOPHY IN THE PROCESS OF CONVERSION
Diana–Lavinia Bumbaru, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi, ... 263

THE EMERGENCE OF THE MANAGERIAL CLASS IN ROMANIA CASE STUDY ON DAN VOICULESCU AND DINU PATRICIU
Diana Lona Leonte, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi..... 266

GRANDPARENTS EVALUATING THEIR GRANDCHILDREN'S BEHAVIOR
Gabriela-Maria Man, PhD Student, Al. Ioan Cuza” University of Iaşi
Nicoleta-Maria Turliuc, Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi..... 275

STRUCTURAL TRANSFORMATION TO ACHIEVE GENDER EQUALITY IN SCIENCE. WOMEN IN ACADEMIC HIGH-LEVEL BOARDS AND COMMISSIONS
George Marian Ichim, PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi, ... 283

RESILIENCE AND FEAR OF RECURRENCE IN BREAST CANCER PATIENTS
Crumpei Irina PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/S/133675 Project,
Romanian Academy Iasi Branch..... 293

OBSSESIVE-COMPULSIVE BEHAVIOR OF HEMOPHILIACS PATIENTS
Lavinia Maria Hogea Phd.
“V. Babeş” Medicine and Pharmacy University-Psychology Department, Timisoara 300

PERSONALITY AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOUR
Mihaela Man, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi
Ticu Constantin, Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 307

JAILED ON THE OUTSIDE: ROMANIAN WIVES OF PRISONERS
Liliana Foca, PhD Student, University of Huddersfield, United Kingdom..... 317

CONSEQUENCES OF DISABILITY FROM THE PERSPECTIVE OF CONCEPTS
Lioara-Bianca Buboiu, PhD. Student, University of Oradea 326

THE FAMILY, THE SCHOOL AND THE GROUP OF ENTOURAG IN DRUG CONSUMPTION AMONGST TEENAGERS
Francisc Maier, PhD Student, PhD Fellow, POSDRU/159/1.5/S/141086 Project, University of Oradea..... 334

PROMOTING DESISTANCE. A NEW PARADIGM FOR UNDERSTANDING AND MANAGING CRIMINALITY
Maria Cristina Gheorghe, PhD Student, ”Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca 343

LĂPUŞ COUNTRY - CULTURAL TOURISM AND INTERDISCIPLINARY AREA

Marta Cosma, PhD Student, ”Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca 356

BENEFITS AND COSTS OF GROUP DIVERSITY ON GROUP PERFORMANCE

Mihaela Bucur, PhD Student, “Alexandru Ioan Cuza” University of Iaşi 363

CHALLENGES PARENTS OF CHILDREN WITH AUTISM IN LOCAL AND NATIONAL PRESS

Mihaela Grasu, PhD, Postdoc Researcher, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 370

ATTITUDES AND SOCIAL PERCEPTION OF DISABILITY

Lioara-Bianca Buboiu, PhD. Student, University of Oradea 376

PERSONALITY FACTORS OF THE BIG FIVE MODEL AND MOTIVATIONAL PERSISTANCE –PREDICTORS OF MANAGER'S TASK PERFORMANCE

Mihaela Man, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi

Constantin Ticu, Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 383

CHANGING SOCIAL REPRESENTATIONS ABOUT MASCULINITY AND FEMININITY IN MOTION PICTURES: MEET JOE BLACK – A DISCOURSE ANALYSIS

Peltea (Archip) Bianca Bogdana, Ph.D., assoc.prof., “Spiru Haret” University 392

RESILIENCE IN INFERTILE COUPLES

CONSTRUCTION AND VALIDATION OF THE RESILIENCE ASSESSMENT QUESTIONNAIRE–A CONFIRMATORY ANALYSIS

Roxana Dumitru, PhD Student, Maria Nicoleta Turliuc, Prof., PhD, Simona Herb, PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 400

THE DISFUNCTIONS OF THE POSTURAL SYSTEM RECEPTORS AND THE ALTERATIONS OF SOFT TISSUES IN THE CRANIO-CERVICO-MANDIBULAR COMPLEX

Sorin Marius Pop, PhD Student,University of Medicine and Pharmacy of Oradea 409

SCHOOL BULLYING FACTORS

Ioana Tocai (Sîrbu), PhD, University of Oradea, ... 417

THE PSYCHOTHERAPEUTIC APPROACH OF PSYCHOLOGICAL ISSUES AS A PROCESS OF SELF-REDEFINITION

Bianca Bogdana Peltea (Archip), Assistant, PhD, ”Spiru Haret” University 428

THE BENEFITS OF USING TOPICAL ANTIMICROBIAL AGENTS IN THE PERIODONTAL THERAPY

Lazăr Luminiţa, Phd, Lecturer, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş

Bukhari Csilla, Phd, Assistant Prof, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş

Sabău Raluca, Phd Candidate, Assistant Prof, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş 435

SMOKING PREVENTION BASED ON COMMUNITY RESILIENCE

Albert-Lőrincz Enikő, Prof. PhD, Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca..... 440

IMMORAL SOCIETY

Călin Roşu, PhD Student, University of Craiova..... 448

ORAL HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE BEFORE AND AFTER CONSERVATIVE PERIODONTAL THERAPY

Gabriela Beresescu, Assist. Prof., PhD, Adriana Monea, Assist. Prof., PhD, Monica Monea, Assist. Prof., PhD, Ciprian Dalai, PhD Student – University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureş, Cioban Tiberiu, PhD Student –"Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca..... 453

THE ROLE OF THE FAST FROM THE PERSPECTIVES OF NUTRITIONAL PSYCHOPEDAGOGY

Maria Dorina Paşca, Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureş..... 458

THE RELATIONSHIP BETWEEN DISSOCIATION AND SUBSEQUENT INTRUSIONS IN CONTEXT OF TRAUMA EXPOSURE

Cornelia Măirean, PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/S/133675 Project, Romanian Academy, Iaşi Branch 462

NEW DIGITAL TECHNOLOGIES OF CULTURAL COMMUNICATION AND THE IMPACT OF CYBERSPACE ON SELF IMAGE

Cristina-Georgiana Voicu, PhD, PhD Fellow, SOPHRD/159/1.5/133675 Project, Romanian Academy, Iaşi Branch 469

CONSIDERATIONS ON WIND SPEED AND DIRECTION ON CENTRAL MOLDAVIAN PLATEAU

Liviu Apostol, Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Mihăiţă Tiron, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract. *The wind is the* result of the interactionof the generalcirculation ofthe atmosphere,localcirculationsandactivesurface characteristics. In a confined space, such as Central Moldavian Plateau, general circulation factors of the atmosphere are relatively the same. *Regionally, northern curvature of the Carpathians deviates the mostly western circulation, transforming it for the studied area in mostly northern circulation, the shelter towards west formed by Eastern Carpathians reduces the speeds and the proximity to the Black Sea and Northern Pontic Plain, increases the speeds with the movement to south-east. The system of valleys and peaks, which directs locally the circulation, resulting in concentrations of the currents, deviations and channeling, is oriented mostly according to the dominant direction of the wind, north-south, factor which favors increasing speeds. Only in the west part of the* Central Moldavian Plateau, the system of valleys and peaks acquires orientations NW-SE or even W-E, also favorable orientations for directions complementary to north, directions which have high frequencies and register big speeds. The increase of the altitude leads to proportional increases, but moderate of the speed of wind.
The used meteorological stations (Plopana and Huşi) are representative for Central Moldavian Plateau, constituting a representative profile, W-E and a decrease of the altitude from west to east, where the distance towards the Carpathians increases and approaches to Pontic Plain and the Black Sea. *It was used data for a period of 30 years (1964 - 1994), regarding the frequency and average speed on directions. The data was processed both by classical methods and modern statistic methods, the results of the research being presented below.*

Keywords: wind speed, wind direction,frequency, statistic methods, Central Moldavian Plateau.

Introducere

Deoarece spaţiul studiat are o suprafaţă restrânsă, iar impactul circulaţiei generale a atmosferei este în linii mari acelaşi pentru staţiile utilizate, s-a realizat repartiţia spaţială pe orizontală şi verticală, în altitudine, luând în considerare alte considerente decât circulaţia generală a atmosferei.

Datele climatice utilizate pentru acest studiu provin de la staţiile reprezentative pentru arealul Podişului Central Moldovenesc (Plopana şi Huşi), întrucât sunt amplasate la latitudini apropiate, una în vestul şi cealaltă în estul ariei studiate, putându-se astfel evidenţia diferenţierile dintre vestul şi estul podişului.

Pentru realizarea acestei lucrări s-au utilizat atât metode clasice de prelucrare a datelor la medii lunare şi anuale, realizarea de grafice şi tabele, obţinute cu ajutorul metodelor Office. O altă metodă utilizată a fost cea comparativă, utilizată pentru studioul distribuţiei spaţiale a vitezei vântului. Pentru determinarea caracteristicilor vântului s-au mai utilizat diferiţi parametri statistici, sume şi medii, abateri absolute, coeficienţi de variaţie etc.

Deşi vitezele cresc spre est, valorile vitezelor medii anuale la cele două staţii meteorologice sunt asemănătoare, pentru că, spre vest, la Plopana, altitudinea este mai ridicată (tab. 1).

Tab. 1. Poziţia staţiilor utilizate şi perioadele de observaţie utilizate

Statia meteorologică	Altitudinea (m)	Latitudinea	Longitudinea	Viteza medie anuală(m/s)
Plopana	230	46°68′33″N	27°21′67″E	3.9
Husi	98	46°67′36″N	28°05′94″E	3.6

Pentru a verifica validitatea medierii valorilor vitezei vântului s-a utilizat coeficientul de variaţie, ce s-a calculat ca un raport între abaterea medie pătratică şi media aritmetică. De obicei acest coeficient se exprimă sub formă de procente şi cu cât valoarea variaţiei este mai aproape de zero cu atât variaţia este mai slabă, setul de date este mai omogen, media având un grad ridicat de reprezentativitate. Cu cât valoarea lui **v** este mai mare cu atât variaţia este mai intensă, şirul de date este mai eterogen, iar media are un nivel de semnificaţie scăzut.

În aria studiată, conform bibliografiei, viteza vântului creşte de la vest spre est, odată cu îndepărtarea de adăpostul lanţului Carpatic, şi dinspre nord, nord-vest spre sud, sud-est, odată cu apropierea de Marea Neagră şi stepa nord-pontică, ca şi odată cu creşterea altitudinii. În urma studiului comparativ dintre zona de vest a podişului şi cea de est am obţinut rezultate prezentate în continuare.

Rezultate

Lucrarea de faţă şi-a propus să aducă contribuţii la cunoşterea vitezei şi direcţiei vântului pe arealul Podişului Central Moldovenesc, prin alte metode decât cele clasice, utilizând metode şi formule statistice aplicate vitezei şi direcţiei vântului.

Regimul lunar al vitezelor vântului la cele două staţii meteorologice analizate este prezentat grafic în fig. 1. Repartiţia vitezei vântului pe parcursul anului a fost asemănătoare, o confirmă şi media glisantă aplicată graficului, iar diferenţele între cele două staţii sunt foarte mici. La staţia Plopana s-au înregistrat valori mai mari ale vitezei vântului decât la Huşi pe tot parcursul anului, valorile maxime fiind în sezonul rece, iar în sezonul cald, în lunile iulie şi august, înregistrându- se vitezele minime pentru ambele staţii. Chiar dacă valorile vântului înregistrează un paralelism între cele două staţii, iar mediile multianuale sunt apropiate valoric (3,9m/s respectiv 3,6m/s), există diferenţe în evoluţia acestui parametru climatic pentru

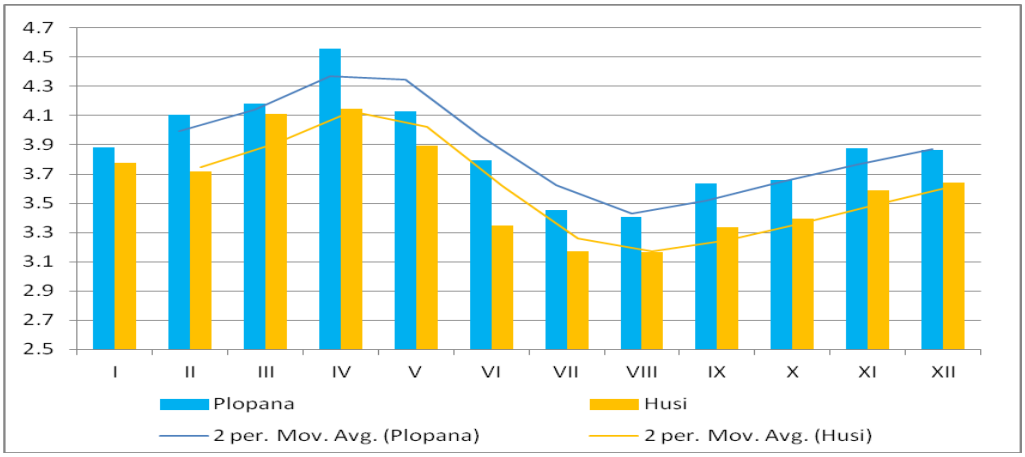

Fig. 1. Viteza medie lunară la staţiile Plopana şi Huşi (1964-1994)

perioada în studiu 1964-1994.

Acest lucru s-a putut evidenţia foarte bine prin reprezentarea grafică a abaterii individuale absolute, ce are formula de calcul $d_i = x_i - \overline{x} \ , i = 1, ..., n$ şi reprezintă abaterea valorilor lunare individuale faţă de media multianuală a respectivei perioade. În figurile 2 şi 3 sunt reprezentate abaterile individuale absolute pentru staţia Plopana respectiv Huşi.

Indiferent dacă graficul vitezei medii lunare multianuale indică un demers paralel şi o evoluţie asemănătoare, prin analiza abaterilor s-a constatat că există diferenţe în evoluţia vitezei vântului în perioada pentru care s-a avut în vedere. Diferenţele apar şi vizual în grafic dar şi valoric, astfel că la staţia Plopana valoarea medie a abaterilor la nivel multiannual este -0,021 iar la staţia Huşi 0,007. Din aceste valori înţelegem că la staţia Plopana vitezele vântului au scăzut mai mult fată de media multianuală întrucât valoarea negativă indică o abatere negativă, comparativ cu staţia Huşi unde valoarea abaterii este pozitivă.

O altă metodă prin care am încercat analiza evoluţiei valorilor vitezei medii a vântului, de data aceasta pentru valorile medii anuale, este abaterea medie patratică sau abaterea standard şi se determină precum o medie patratică din valorile abaterilor pentru toţi anii din şirul de date.

Formula de calcul este după cum urmează:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \overline{x})^2}{n}}$$

, unde x $_i$ eprezintă valoarea medie din care se scade media aritmetică a întregului şir care se împarte sub radical la numărul de valori din şirul respectiv. Acest indicator, abaterea medie pătratică este mai concludent decât abaterea medie liniară,

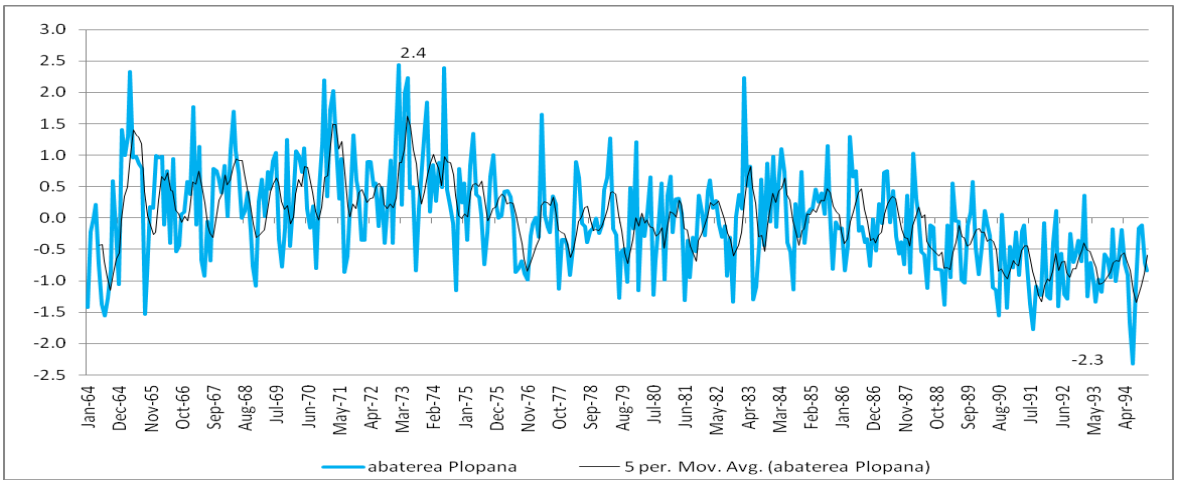

Fig. 2. Abaterea absolută a vitezei medii lunare a vântului la Plopana (1964-1994)

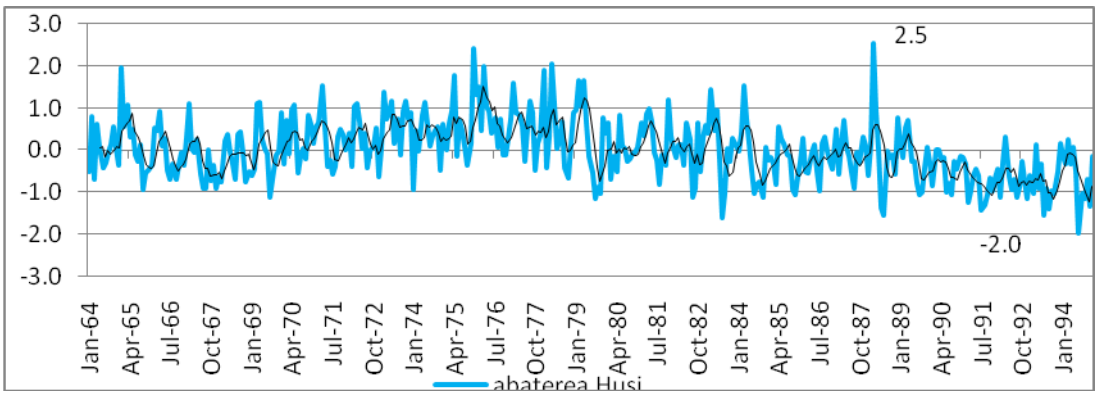

Fig. 3. Abaterea absolută a vitezei medii lunare a vântului la Huşi (1964-1994)

întrucât prin ridicarea la pătrat se scot în evidenţă abaterile mari în valoarea absolută, acestea influenţând într-o măsură mai mare gradul de variatie al variabilelor analizate.

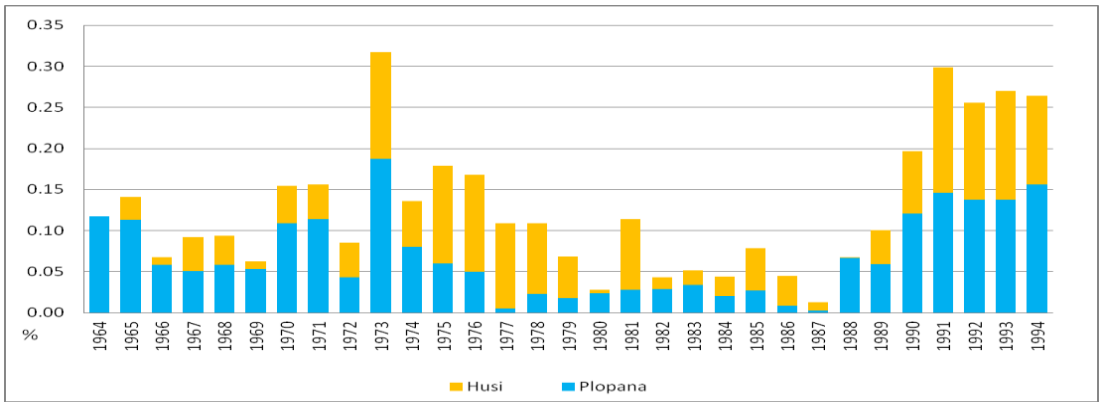

Fig. 4. Abaterea medie pătratică pentru viteza medie anuală a vântului (1964-1994)

Se poate observa că trendul abaterilor păstrează aceaşi orientare ca şi la abaterea absolută, în prima parte valori mai mari ale abaterii la staţia Plopana, ca apoi să scadă în timp ce staţia Huşi prezintă o creştere a valorilor .Din păcate pentru elementele care cuprind şi valori negative utilizarea acestei metode nu dă rezultate mai concludente decât abaterea absolută. Dezavantajul acestei metode este reprezentat de faptul că radicalul prezent în formulă elimină semnul negativ, astfel eliminând o caracteristică importantă, şi anume semnul abaterii, pozitive sau negative (fig. 4).

Comparativ, pentru cele două staţii viteza vântului este mai mare la staţia Plopana datorită altitudinii mari la care se află poziţionată, şi având în vedere diferenţa de doar 0,3 m/s, o putem considera în contextul variaţiei altitudinale.

O caracteristică importantă în analiza vântului, pe lângă viteză, mai ales în studiul favorabilităţii climatice pentru dezvoltarea energiei eoliene, este reprezentată de determinarea direcţei vântului. Pentru staţia Plopana vitezele maxime se înregistrează din două direcţii principale Nord şi Sud după cum urmează în figura 5.

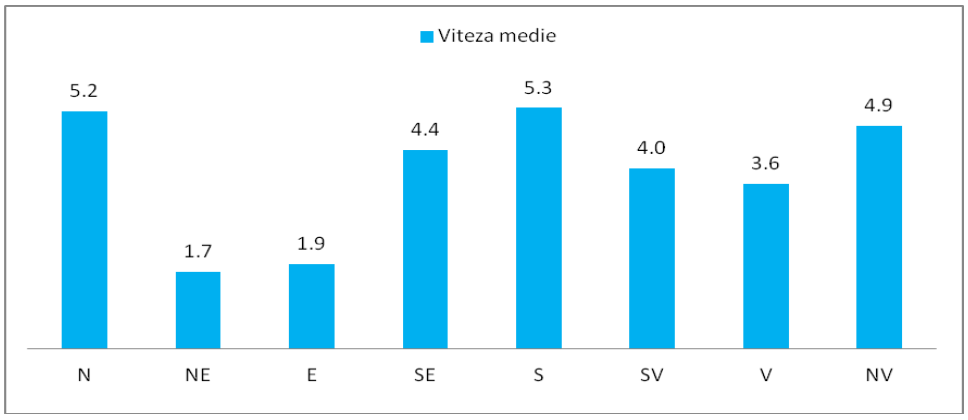

Fig. 5. Viteza medie a vântului pe direcţii la staţia Plopana (1964-1994)

La staţia Plopana, viteza medie maximă a vântului înregistrează o valoare de 5,3m/s din direcţia sudică, urmată la diferenţă foarte mică de direcţia nordică unde se înregistrează o viteză medie de 5,2m/s. Valori mari ale vântului se înregistrează şi din direcţiile nord-vest şi sud-est, iar valorile minime sunt înregistrate din direcţiile est şi nord-est. Valorile maxime sunt din direcţiile sud şi nord pe fondul canalizării maselor de aer datorită sistemului de văi şi culmi, iar la scară mai mare se impune prin prezenţă lanţul carpatic, ce favorizează o direcţionare pe orientarea nord-sud.

Odată cu deplasarea spre est, această influenţă scade, fapt care se observă şi în repartiţia vitezelor pe direcţii la staţia Huşi, după cum se poate analiza în figura 6.

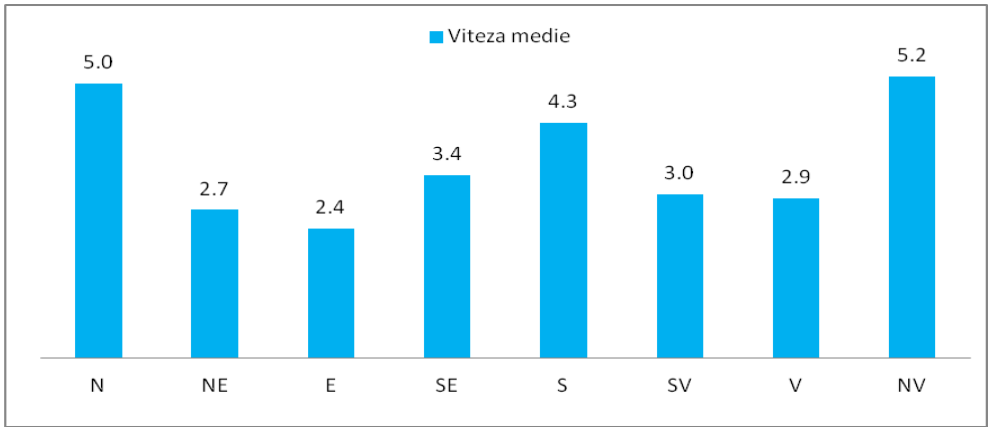

Fig.6. Viteza medie a vântului pe direcţii la staţia Huşi (1964-1994)

La staţia Huşi direcţia generală este nord-vest care înregistrează o valoare de 5,2m/s urmată de direcţia nordică 5,0m/s, iar vitezele minime se înregistrează pe aceleaşi direcţii ca la staţia Plopana, respectiv est şi nord-est. Aici se pot observa schimbarea direcţiei vântului odată cu depărtarea de arcul carpatic şi apropierea de Câmpia Panonică, din direcţie predominant nord-sud asa cum este la staţia Plopana, la o viteză mai mare din direcţia nord-vest si nord, deci o schimbare către direcţia generală.

Chiar dacă viteza maximă s-a înregistrat la Plopana din direcţia sudică, un aspect important în caracteristicile vântului este frecvenţa pe direcţii ce completează viteza pentru un studiu cât mai coerent (Fig.7).

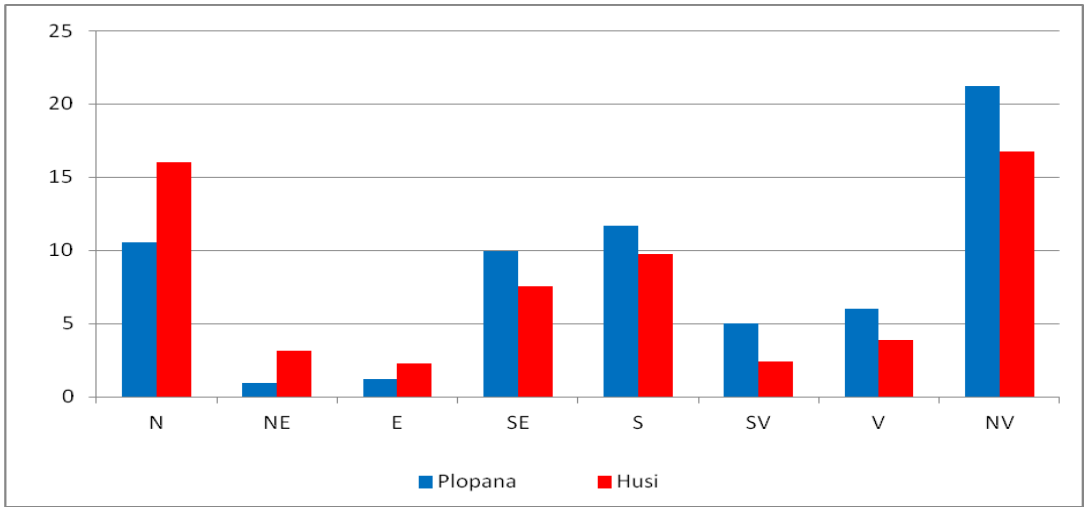

Fig. 7. Frecvenţa vântului pe direcţii la staţiile Plopana şi Huşi (1964-1994)

În distribuţia frecvenţelor pe direcţii pentru cele două staţii se observă că viteza maximă înreistrată la staţia Plopana din direcţie sudică este datorită vitezelor mari dar pe durată scurtă, care au favorizat creşterea mediei, întrucât frecvenţa predominantă este din direcţia nord-vestică. Cu excepţia frecvenţei predominante din direcţia nord-vestică la Plopana, graficul frecvenţelor se mulează pe graficul vitezei vântului, astfel că direcţiile de unde se înregistrează vitezele minime sunt şi pentru frecvenţele cele mai reduse, respectiv direcţiile est şi nord-est (Fig.8).

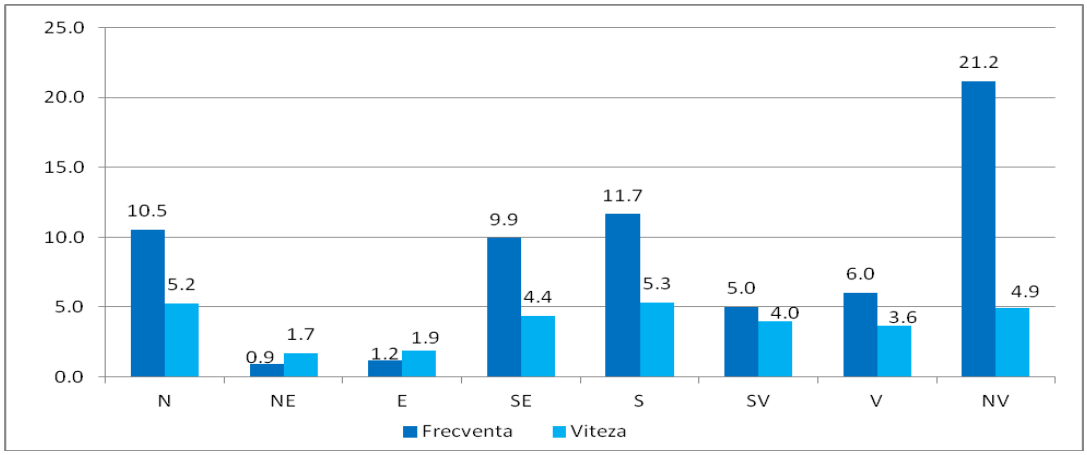

Fig. 8. Frecvenţa(%) şi viteza vântului(m/s) pe direcţii la staţia Plopana (1964-1994)

Pentru evaluarea potenţialului energetic eolian sunt deosebit de importante ambele caracteristici ale vântului, viteza şi direcţia. În figurile următoare am expus grafic cele două variabile ale vântului pentru o evaluare a potenţialului climatic energetic eolian, pentru ce orientare ar fi mai productivă. În acest grafic se poate observa mai bine şi ideea amintită mai

sus, cum că viteza vântului are un tred asemănător cu cel al frecvenţei pe direcţii. Direcţiile nord-est şi est prezintă un randament foarte scăzut, vitezele dar şi frecvenţele sunt reduse, viteza nu este utilizabilă din punct de vedere energetic, întrucât trebuie să depăşească 3m/s, şi nu trece de valoarea de 2m/s.

Direcţiile predominante ale frecvenţelor sunt nord-vest, sud şi nord iar luând în considerare şi vitezele vântului, sunt cele mai bune direcţii din punct de vedere al productivităţii energetice. Mai importantă pentru producerea energiei eoliene este viteza, care prin formulă se ridică la pătrat, astfel valorile maxime sunt scoase în evidenţă, însă deoarece diferenţele sunt foarte mici, iar frecvenţa este predominantă din direcţia nord-vestică, favorabilitatea producerii energiei eoliene, precum şi orientarea turbinei eoliene ar trebui să fie pe direcţia nord, nord-vest.

Comparativ cu Plopana unde se înregistrează mai multe direcţii principale, pentru staţia Huşi, aceste direcţii prezintă valori mai reduse, ieşind în evidenţă preponderent două direcţii, atât la viteza vântului cât şi la frecvenţă (fig. 9).

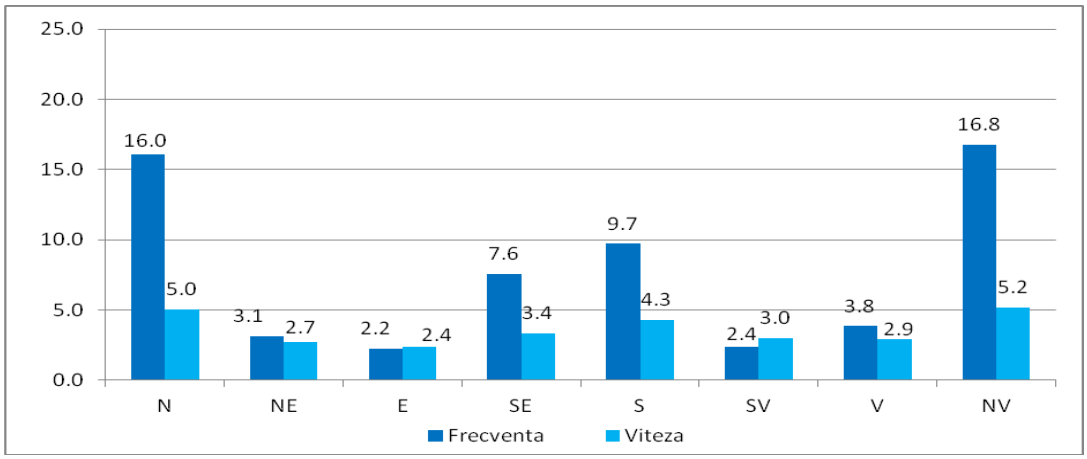

Fig. 9. Frecvenţa(%) şi viteza vântului(m/s) pe direcţii la staţia Huşi (1964-1994)

Astfel pentru staţia Huşi, referitor la evaluarea potenţialului energetic eolian, direcţiile principale sunt nord-vest şi nord, diferenţa faţă de Plopana este referitor la viteză, care este mai mare pe direcţia nordică, iar la Huşi pe direcţie nord-vestică, încă o dată pune în evidenţă creşterea vitezei şi orientarea vântului spre vest odată cu îndepărtarea spre est şi sud-est.

Concluzii

În urma acestui studiu comparativ pe profilul vest-est, între staţiile Plopana şi Huşi, au rezultat idei după cum urmează. Am încercat să scoatem în evidenţă evoluţia valorilor viteei vântului prin două tipuri de abatere, respectiv abaterea individuală absolută şi abaterea medie pătratică. Cea din urmă este mai concludentă decât abaterea medie liniară întrucât prin ridicarea la pătrat se scot în evidenţă abaterile mari însă pentru elementele care au şi valori negative, nu este indicat să fie utilizată deoarece prin ridicarea la pătrat se shimbă semnul.

Tendinţa vitezei vântului este în scădere pentru ambele staţii, însă la Plopana este o scădere mai bruscă indicată de abaterile cu diferenţe mici dar negative faţă de media

multianuală, comparativ cu Huşi unde abaterile sunt pozitive. Viteza vântului creşte cu altitudinea, iar asta rezultă din diferenţele valorilor medii şi a altitudinilor, Plopana este la o diferenţă de aproximativ 130 m, iar diferenţa valorilor vitezei este de 0,3 m/s. Diferenţa este este datorată înflunţei altitudinale, întrucât odată cu deplasarea spre est şi sud-est viteza vântului creşte, precum şi orientarea se schimbă din direcţii predominant nordice în direcţii nord - nord-vestice, ţinând cont şi de distanţa dintre cele două staţii de aproximativ 65 km.

Modificarea trendului vântului spre est sud-est este reprezentativă prin frecvenţele şi vitezele pe direcţii, astfel la staţia Plopana viteza avea o viteză maximă pe axa nord-sud, iar la staţia Huşi direcţia predominantă se schimbă către nord-vest.

Schimbarea direcţiei dinspre nord spre vest odată cu depărtarea de barajul orografic şi apropierea de Marea Neagră reiese din valorile vitezei pe direcţii. Pe direcţia nordică viteza vântului este mai mare la Plopana 5,2 m/s iar la Huşi 5,0 m/s iar pe direcţia nord-vestică, valorile vitezei sunt mai mari la Huşi 5,2 m/s decât 4,9 m/s la staţia Plopana.

BIBLIOGRAFIE:

Apostol, L. (1997), *Trăsături specifice ale circulaţiei generale a atmosferei în Subcarpaţii Moldovei,* An. Univ. „Ştefan cel Mare", Suceava, an. VI, s. Geogr.-Geol., pp. 49-59, 3 fig., rez. l. engl., ISSN 1221-6801.

Apăvăloae. M., Apostol, L., Pîrvulescu, I. (1985 b), *Potenţialul eolian din Colinele Tutovei,* Lucr. Sem. geogr. „D. Cantemir", nr. 5/1984, Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi, pg.129-133.

Apostol, L. (2004),*ClimaSubcarpaţilor Moldovei,* Edit. Universităţii, Suceava.

Băcăuanu,V., Barbu, N., Pantazică, Maria, Ungureanu, Al., Chiriac, D. (1980), *Podişul Moldovei - Natură, om, economie*, Edit. Şt. şi Encicloped., Bucureşti.

Bâzâc, Gh. (1984), *Unele caracteristici ale structurii vîntului,* Stud. şi cercet. de meteor., IMH, Bucureşti.

Bordei-Ion N. (1988), *Fenomene meteoclimatice induse de configuraţia Carpaţilor în Câmpia Română,* Edit. Academiei, Bucureşti.

Condorachi, D. (2006), *Studiul fizico-geografic al zonei deluroasecuprinse între văile Lohan şi Horincea,* Edit. "Ştef" Iaşi.

Cristodor, E., Darie, Zenaida, Ranga, Marina, Masichievici, Georgeta, Ionescu, F., Mesaroş, E., Curelea, N. (1966), *Regimul vîntului deasuprea teritoriului R. S. România,* Cul. lucr. IMH/1964, Bucureşti.

Gugiuman, I. (1959), *Depresiunea Huşi. Studiu de geografie fizică şi economică*, Edit. Şt., Bucureşti.

Larion, Daniela (2004), *Clima municipiului Vaslui*, Edit. Terra Nostra, Iaşi.

Larion, Daniela (2004), *Some practical aspects of the diurnal regime of wind velocity in the Moldavian Plateau,* Anal. Şt. Univ. „Al. I. Cuza", Iaşi, s. Geogr., t. XLIX-L (2003-2004), Iaşi.

Patriche,C.V. (2009), *Metode statistice aplicate în climatologie,* Edit. "Terra Nostra", Iaşi.

Patriche,C.V.(2005), *Podişul Central Moldovenesc dintre râurile Vaslui şi Stavnic*, Edit. "Terra Nostra", Iaşi.

Patrichi, Silvia (1971), *Potenţialul energetic eolian în Moldova,* Culeg. lucr. IMH, 1968, Bucureşti.

Rusan, N. (2010), *Potentialul energetic eolian din partea de est a României,* Edit. Univ. "Lucian Blaga", Sibiu.

Sfîcă, L. (2007), *Une nouvelle approche sur la circulation atmosphérique dans le nord-est de la Roumanie,* Actes du Xxème colloque de l'Association Internationale de Climatologie, „Climat, Tourisme et Environnment" 3-8 septembre 2007, Tunis.

Stoenescu, Şt., Patrichi, Silvia, Partin, Şt. (1967), *Indici regionali ai vitezei vîntului,* Culeg. lucr. IM/1965, Bucureşti.

Ţîştea, D., Lorentz, Raisa, Bâzâc, Gh. (1976),*Zonarea vitezelor anuale ale vântului pe teritoriul României,* St. cerc.I/2, Meteorologie, IMH, Bucureşti.

CORELLATIONS BETWEEN EMOTIONAL AND COGNITIVE INTELLIGENCE ON TEACHERS

Camelia Stanciu, Assoc. Prof., Ph.D. ''Dimitrie Cantemir''
University of Tirgu-Mures
Andrei Cotrus, Assistant Ph.D. Student, ''Dimitrie Cantemir''
University of Tirgu-Mures

Abstract: Although many people believe that IQ tests could better predict future success getting in fact many studies have shown that emotional intelligence plays a more important role than intellect in achieving success both in life and at work. More precisely, a successful man needs 80% emotional intelligence and only 20% cognitive intelligence.
80 teachers were included in this study, divided into two groups: first group consists of 40 teachers who teach human sciences at the human profile, and the second groupconsists of 40 teachers who teach real science, within a few high schools in Tirgu-Mures.
The research objective is to evaluate the level of emotional intelligence and cognitive development to teachers in high school.

Keywords: emotional intelligence, cognitive intelligence, correlation

Delimităriconceptuale

Dintre tóate modelele de inteligenţă emoţională oferite de literatura de specialitate, ne vom opri la cel oferit de A.B. Lynn în cartea sa numită *The EQ Difference: A Powerful Plan for Putting Emotional Intelligence to Work* (2005, p. 39).

Adele B. Lynn a introdus metoda de auto-instruire necesară pentru monitorizarea propriului comportament şi pentru evaluarea lui. Această metodă s-a dovedit a fi foarte eficientă în dezvoltarea inteligenţei emoţionale.

Acest model de inteligenţă emoţională cuprinde 5 componente:

- Auto-conştientizarea şi auto-controlul

Auto-conştientizarea reprezintă baza în înţelegerea necesităţii de putere şi dezvoltare a minţii. Auto-conştientizarea mai poate fi definită ca o cale către dezvoltarea inteligenţei emoţionale.

Alegerile comportamentale sunt influenţate de experienţele din timpul vieţii care ne ajută să ne formăm o imagine despre noi şi despre ceea ce e posibil să realizăm în viaţă. Astfel, comportamentele noastre se formează în funcţie de propriile nevoi. Auto-controlul este disciplina care implică cunoaşterea momentului şi modalităţii de a acţiona şi apoi acţiunea în sine.

- Empatia

Empatia stă la baza construirii unei relaţii. Oamenilor cu adevărat empatici le pasă de ceilalţi şi pun mare preţ pe înţelegerea sentimentelor şi gândurilor acestora.

Empatia necesită disciplină. Este arta de fi în permanenţă în contact cu oamenii. Astfel, empatía necesită pe lângă abilităţile de ascultare şi abilităţi de comunicare.

S. Mărcuş (1997, p. 13) apreciază că punctul nod al al conceptului empatic îl reprezintă conduita retrăirii stărilor, gândurilor, acţiunilor celuilalt de către propia persoană prin intermediul unui proces de transpunere substitutivă în psihologia partenerului.

- Inteligenţa socială

- Influenţa personală
- Scopul şi viziunea

Toate aceste componente au o influenţă puternică asupra succesului la locul de muncă.

Comunicarea umană este relaţia interpersonală în care oamenii dau sens şi valoare mesajului primit. Mesajul facilitează schimbul de semnificaţii, cu ajutorul cărora se asigură procesul formării, dezvoltării şi umanizării individului. Comunicarea este premisă, sursă, mijloc şi efect al educaţiei. Dorinţa de realizarea a omului este deosebit de mare începând cu adolescenţa. Definitorie este axa ce străbate locul de pornire şi aspiraţia bine construită prin autoevaluare, axă ce este marcată de societate şi şcoală. Starea comunicării este influenţată de mediu, unde se comunică prin toate mijloacele de învăţare şi se realizează comunicare pentru toate nivelurile şi pentru orice context social sau tematic.

Educaţia este o formă de comunicare interpersonală. Aceasta este procesul de comunicare în care fiecare se adresează fiecăruia, de obicei într-o formulă informală şi nestructurată. Deosebit de elocventă pare a fi expresia: „Vorbind, gândeşte-te că în umbra tăcerii celuilalt sunt doi ochi care te ascultă” (Prutianu, Şt., 2004, p. 30)

Toţi specialiştii sunt de acord că inteligenţa emoţională este extrem de importantă pentru a avea succes la locul de muncă, dar şi în viaţa personală, dar şi cu faptul că un IQ ridicat, singular, nu a fost niciodată suficient pentru a reuşi.

D. Wechsler, autorul setului de teste standardizate pentru inteligenţă, a remarcat că adaptarea individului la mediul în care trăieşte se realizează atât prin elemente cognitive, cât şi prin cele non-cognitive – factori de ordin afectiv, personal şi social, fiind esenţiale pentru reuşita în viaţă a individului (Roco, M., 2001, p. 139).

Obiectivul prezentei cercetări îl constituie analiza comparativă a nivelului dezvoltării inteligenţei emoţionale şi cognitive la cadrele didactice din învăţământul liceal.

Ca **ipoteze** ale cercetării am presupus că:

- profesorii care predau ştiinţe umane vor înregistra nivele superioare ale inteligenţei emoţionale comparativ cu profesorii care predau ştiinţe reale;
- între diferitele nivele ale inteligenţei emoţionale şi cele ale inteligenţei cognitive există o corelaţie pozitivă.

Eşantionul inclus în studiu cuprinde 80 de cadre didactice, dihotomizate în două loturi:

- lotul 1 este format din 40 de cadre didactice care predau ştiinţe umane, cu vârsta cuprinsă între 22 – 51 de ani, media de vârstă a lotului fiind de 33 ani;
- lotul 2 este format din 40 de cadre didactice care predau ştiinţe reale, din cadrul câtorva licee din Tîrgu-Mureş, cu vârsta cuprinsă între 24 – 50 de ani. Media de vârstă a lotului este de 35 ani.

Metodele şi tehnicile de lucru utilizate au fost:

Testul pentru inteligenţa emoţională(adaptat de M. Roco (Roco, M., 2001, p. 187, după Bar-On şi D. Goleman), care conţine 10 situaţii (scenarii) în care persoanele evaluate trebuie să indice modul în care vor acţiona, alegând una dintre cele 4 variante de răspuns.

Testul Matrici Progresive Raven Standard

Testul conţine 60 itemi, fiecare constând dintr-un desen abstract, o matrice, din care lipseşte o porţiune. Subiectului i se cere să examineze figura şi să selecteze din cele 6 sau 8 figuri de sub matrice pe aceea care completează elementul absent (Stanciu, C., 2007, p. 202). MPS sunt grupate în 5 serii formate din câte 12 itemi, A, B, C, D şi E. Fiecărei serii îi corespunde o anumită categorie sau tip de itemi-problemă.

Analiza şi interpretarea rezultatelor

După aplicarea testelor, rezultatele au fost prelucrate cu ajutorul programului SPSS varianta 2.0.

În ceea ce priveşte prima ipoteză operaţională, rezultatele indică prezenţa unei diferenţe semnificative statistic între cele două loturi investigate, media lotului 1 (167.0) fiind superioară mediei obţinute de lotul 2 (134.5). Valoarea t (8.92) este semnificativă la p = .000.Astfel, prima ipoteză operaţională este confirmată.

Group Statistics

	LOT	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
INTELEMOT	1,00	40	167,0000	11,71501	2,13886
	2,00	40	134,5000	16,15389	2,94928

În ceea ce priveşte Testul Matrici Progresive Raven Standard, aplicate pentru stabilirea IQ-ului subiecţilor, rezultatele indică faptul că din totalul celor 80 de subiecţi, 90% se încadrează în categoria inteligenţei superioare, iar 10% în categoria inteligenţei peste medie (conform clasificării intelectuale a lui T. Kulcsar).

În cazul celei de-a doua ipoteze am presupus existenţa unei corelaţiipozitive între nivelele inteligenţei emoţionale şi cele ale inteligenţei cognitive la cadrele didactice care predau discipline umane şi reale.

Aplicarea Testului de inteligenţă emoţională la cei 80 de subiecţi a permis încadrarea lor pe nivele de dezvoltare; astfel 42.5% dintre subiecţi se încadrează în categoria EQ de nivel mediu (cu valori cuprinse între 100-150 puncte), iar 57.5% în categoria EQ peste nivelul mediu (cu valori peste 150 puncte).

Datele obţinute au fost prelucrate cu ajutorul coeficientului de corelaţie Pearson.

Astfel, un nivel superior de inteligenţă cognitivă (QI) corelează cu un nivel mediu al inteligenţei emoţionale în cazul eşantionului investigat. Corelaţia este semnificativă la p = 0.05, valoarea r fiind .417.

Correlations

		qi	eqmediu
qi	Pearson Correlation	1,000	,417*
	Sig. (2-tailed)		,024

	N	72,000	29
eqmediu	Pearson Correlation	,417*	1,000
	Sig. (2-tailed)	,024	
	N	29	34,000

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Figura de mai jos redă norul de puncte.

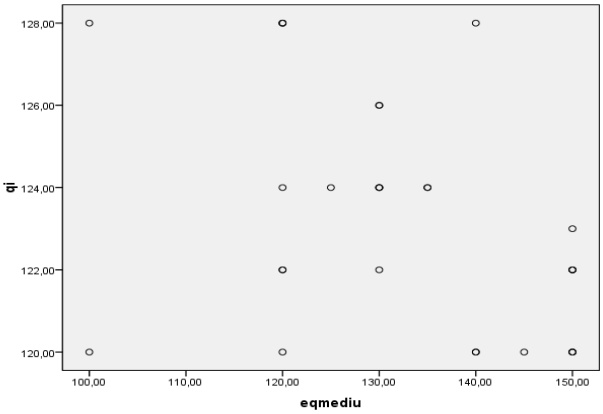

Fig. 1 Reprezentarea distribuţiei valorilor IQ şi EQ (mediu) sub forma norului de puncte

În cazul analizei relaţiei dintre un nivel ridicat al IQ şi nivelul peste medie al inteligenţei emoţionale, rezultatele indică de asemenea o corelaţie pozitivă, valoarea r (.480) fiind semnificativă la p = 0.01.

Correlations

		qi	eqpestemed
qi	Pearson Correlation	1,000	,480**
	Sig. (2-tailed)		,002
	N	72,000	40
eqpestemed	Pearson Correlation	,480**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,002	
	N	40	46,000

Aceste rezultate sunt prezentate şi grafic în figura de mai jos.

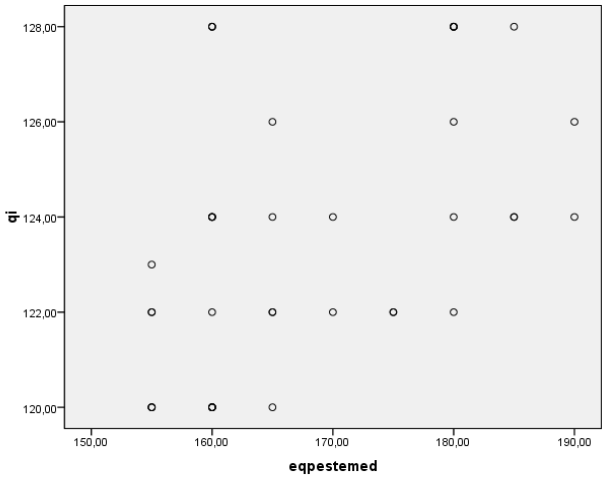

Fig. 2 Reprezentarea distribuţiei valorilor IQ şi EQ (peste medie) sub forma norului de puncte

În cazul subiecţilor care au înregistrat valori QI peste medie, nu s-a identificat prezenţa unei corelaţii statistic semnificative cu nivelul mediu şi peste medie al inteligenţei emoţionale, aşa cum rezultă din următoarele două tabele.

Correlations

		iqpestemedie	eqmediu
iqpestemedie	Pearson Correlation	1,000	,309
	Sig. (2-tailed)		,456
	N	8,000	8
eqmediu	Pearson Correlation	,309	1,000
	Sig. (2-tailed)	,456	
	N	8	34,000

Correlations

		iqpestemedie	eqpestemed
iqpestemedie	Pearson Correlation	1,000	-,323
	Sig. (2-tailed)		,435
	N	8,000	8
eqpestemed	Pearson Correlation	-,323	1,000
	Sig. (2-tailed)	,435	

Correlations

		iqpestemedie	eqpestemed
iqpestemedie	Pearson Correlation	1,000	-,323
	Sig. (2-tailed)		,435
	N	8,000	8
eqpestemed	Pearson Correlation	-,323	1,000
	Sig. (2-tailed)	,435	
	N	8	46,000

Prin urmare, a doua ipoteză a cercetării este partial confirmată.

Concluzii

Inteligenţa emoţională reprezintă tip particular de inteligenţă. Este puterea de a acţiona sub presiune, încrederea de a construi relaţii fructuoase, curajul de a lua decizii şi viziunea de a creea viitorul. În viaţă, un asemenea set de trăsături contează imens, pentru că şcolile şi cultura noastră se concentrează asupra capacităţilor de învăţare, acordând insuficientă atenţie inteligenţei emoţionale.

Peter Soloveyşi Jack Mayer, care au implementat termenul de „inteligenţă emoţională", îl descriu ca fiind „capacitatea de a percepe emoţiile, de a accesa şi genera emoţii astfel încât să vină în sprijinul gândirii, de a înţelege emoţiile şi semnificaţia acestora şi de a regla în mod eficient emotivitatea, pentru a determina îmbunătăţirea evoluţiei emoţionale şi intelectuale" (Roco, M., 2001, p. 143).

Aşa cum demonstrează şi studiile noastre anterioare (Cotruş & al., 2012, p. 5213), cu cât nivelul inteligenţei emoţionale este mai ridicat, cu atât persoana îi va înţelege mai bine pe cei cu care relaţionează, le va înţelege mai bine sentimentele şi punctele de vedere.

Empatia – ca şi componentă a inteligenţei emoţionale - se construieşte pe conştientizarea de sine; cu cât suntem mai deschişi faţă de propriile noastre emoţii, cu atât suntem mai capabili să interpretăm sentimentele altora.

Viaţa emoţională este o dominantă care poate fi gestionată cu mai mult sau mai puţin talent şi care presupune un set unic de competenţe. Măsura în care cineva abordează aceste competenţe este de o importanţă majoră pentru înţelegerea faptului că o persoană poate reuşi în viaţă, în vreme ce o altă persoană, cu o inteligenţă egală, sfârşeşte într-o "fundătură": aptitudinile emoţionale sunt *meta-abilităţi,* ce determină cât de bine putem folosi talentele pe care le avem, inclusiv inteligenţa.

BIBLIOGRAFIE:

Cotruş, A., Stanciu, C., Bulborea, A., *EQ vs IQ. Which is more important to the success or failure of a student?*, în Procedia-Social and Behavioral Sciences, WCES 2012, volume 46, p. 5211-5213, Ed. Elsevier

Lynn, A., 2005, *The EQ Difference: A Powerful Plan for Putting Emotional Intelligence to Work*, United States of America

Mărcuş, S., David, S., Predescu, A., 1997, *Empatia şi relaţia profesor-elev,* Ed. Academiei, Bucureşti

Prutianu, Şt., 2004, *Antrenamentulabilităţilor de comunicare,* Ed. Polirom, Iaşi

Roco, M., 2001, *Creativitateşiinteligenţăemoţională*, Ed. Polirom, Iaşi

Stanciu, C., 2007, *Elemente de psihodiagnostic*, Ed. „DimitrieCantemir" Tîrgu-Mureş

MYTHS, BIASES AND STEREOTYPES OVER THE AUTISM

Beatrice Manu, Assoc. Prof., PhD, Simona Marica, Assist. Prof., PhD, Loredana Bănica, Assistant, PhD Student, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: In recent years , the incidence of autism spectrum disorders has increased alarmingly , recent epidemiological studies showing that 1 in 88 children suffer from a form of autism.
Lack of information makes the issue of autism to be represented in the collective mind through a series of myths and stereotypes. These ' images ' are emotionally charged for prejudices and discriminatory attitudes.
This study aims to reveal these phenomena in contemporary Romanian society.

Keywords: autism, myths, stereotypes, biases, discrimination

Cadrul teoretic al problemei abordate

Autismul constituie tipul de dizabilitate intelectuală şi de comunicare cu cea mai mare creştere a ratei incidenţei, în ultimele decenii, în toată lumea. Deşi datele referitoare la incidenţă şi prevalenţă diferă în funcţie de setul de criterii utilizate, vorbindu-se chiar despre supradiagnosticare, totuşi cifrele sunt grăitoare: dacă în 1970 se înregistrau la nivel mondial 2,5 persoane cu autism la 10.000 de persoane, în prezent incidenţa este de 1 la 170[a].

Centrul pentru Controlul şi Prevenirea Bolilor (SUA) estimează într-un raport recent că 1 din 110 de copii de 8 ani ar avea o formă de autism[b].

Deşi în România nu există încă date de epidemiologie, specialiştii trag un semnal de alarmă în baza evidenţelor empirice. Prof.univ.dr. Iuliana Dobrescu[c] arăta că „dacă în anii 80 – 90, în clinica noastră (Spitalul *Al. Obregia*, s.n.) se internau într-un an 20 – 25 de copii cu această simptomatologie, astăzi evaluăm 10 – 15 cazuri noi pe săptămână".

Trebuie amintit şi faptul că noua sintagmă utilizată în DSM V[d], este de *Tulburări din spectrul autismului*, sintagmă ce înlocuieşte *tulburările pervazive de dezvoltare* şi reflectă consensul specialiştilor în privinţa faptului că tulburări anterior separate (autismul, sindromul Asperger, sindromul Rhett, PDD – Nos) constituie o singură entitate diagnostică, acoperind mai multe nivele de severitate şi o mare variabilitate comportamentală.

Tulburările din spectrul autismului au în comun:

- *deficitul de comunicare* – astfel, limbajul nu apare la vârsta obişnuită şi această absenţă a limbajului nu se însoţeşte de nici o încercare de comunicare gestuală sau mimică[e]; când apare, limbajul are o serie de particularităţi: ecolalie imediată sau întârziată, prozodie monotonă, sintaxă săracă, neînţelegerea sensului figurat al cuvintelor etc.;

[a] Dobrescu, Iuliana (2010) – *Manual de Psihiatrie a Copilului şi adolescentului*, Editura Infomedica, Bucureşti
[b] Frombonne, E., (2013) in Tremblan, R.E., Boinin, M., Peters, R deV (eds) – *Encyclopedia of Early Childhood, Development* (on-line) – http://www.child-encyclopedia.com/documents/Frombonne AMGxp1.pdf
[c] Dobrescu, Iuliana (2010) – *Manual de Psihiatrie a Copilului şi adolescentului*, Editura Infomedica, Bucureşti
[d] American Psychiatric Association (2013), *DSM V*, Washington DC
[e] Marcelli, D., (2003), *Tratat de psihopatologie a copilului,* Editura Fundaţiei Generaţia, Bucureşti

- *deficitul de interacţiune socială* – refuzul contactului vizual, absenţa expresiei faciale şi a schimbării mimicii. Copilul autist nu caută să intre în contact, să atragă atenţia, să acroşeze privirea, nu-i imită pe ceilalţi. Pointing-ul (arătarea cu degetul) este absent, neexistând interesul de a împărtăşi cu ceilalţi cele observate. Lipsa *atenţiei conjugate*[f];
- *deficitul imaginativ* – incapacitatea de a dezvolta joc simbolic (*ca şi cum*), manipulare inadecvată a jucăriilor, interese restrânse şi stereotipe, ritualuri.

Dată fiind creşterea enormă a numărului de cazuri din ultimii ani, probabil fiecare dintre noi cunoaşte sau va ajunge să cunoască cel puţin un astfel de copil. El ne va fi rudă, vecin, coleg de clasă al copilului nostru.

Conştiinţa comună este rămasă însă, mult în urma realităţii. Felul în care ne vom raporta la aceşti copii (apoi adolescenţi şi adulţi cu TSA) este tributar modului în care îi percepem, a felului în care le înţelegem (sau nu le înţelegem) condiţia.

Ştim că stereotipurile sunt concepţii rigide cu referire la o anume problematică, un segment al socialui. Sunt folositoare în măsura în care ne permit o evaluare rapidă a mediului, dar păcătuiesc prin simplificarea nepermisă a realităţii. O definiţie acceptată de majoritatea autorilor este aceea care prezintă stereotipurile ca un ansamblu de convingeri împărtăşite vizavi de caracteristicile personale, de trăsăturile de personalitate dar şi de comportament, specifice unui grup de persoane[g].

Cel mai mare pericol pe care stereotipurile îl reprezintă este acela că ne vor împiedica să cunoaştem individul din faţa noastră, cu ceea ce are el unic şi autentic şi-l vom privi doar ca pe un exponent al unei categorii.

Fiind generalizări pripite, care nu permit accesul spre înţelegerea complexităţii celuilalt, multe dintre stereotipurile noastre vor conduce la prejudecăţi şi discriminare. Fenomenul numit *prejudecată* implică respingerea "celuilalt", considerat ca membru al unui grup faţă de care se manifestă sentimente negative[h].

Prejudecăţile se situează la nivelul judecăţilor cognitive şi al reacţiilor afective. Când trecem în domeniul actelor, vorbim despre **discriminare.**

Literatura de specialitate face unele referinţe la dificultăţile sociale pe care copiii şi adolescenţii cu TSA le întâmpină, în condiţiile în care sunt înscrişi în învăţământul de masă[i].

Studiile indică faptul că elevii cu TSA au şanse mai mari să fie excluşi din şcoli comparativ cu elevii cu cerinţe educative speciale[j]; elevii cu TSA au şanse mici să fie acceptai, experimentează frecvent atitudini şi comportamente de bullyng şi nu se bucură de suportul social al colegilor[k], ceea ce susţine concluziile studiilor privitoare la respingerea socială a persoanelor/copiilor cu TSA[l].

---

[f] Exkorn, Karen Siff, (2010)– *Să înţelegem autismul,* Editura Aramis, Bucureşti
[g] Cernat, V., (2005), *Psihologia stereotipurilor*, Ed. Polirom, Iaşi
[h] Bourhis, R.Y., Leyens, J., F. (coord.) (2007), *Stereotipuri, discriminare şi i relaţii intergrupuri*, Ed. Polirom, Iaşi.
[i] Dybvik, A.C. (2004). *Autism and the inclusion mandate*. Education Next, 4, 42-49
[10.] Barnard, J., Prior, D., Potter, A. (2000). *Autism and inclusion: Is itt working?,* London: National Autistic Society
[11.] Symes, W., Humphrey, N. (2010*). Peer-group indicators of social inclusion among pupils with ASD in mainstream secondary school,* School Psychology International, 31 (5), 478-494
[12.] Chamberlain, B. et al. (2007), *Involvement or isolation? The social network of children with autism in regular classrooms*, Journal of Autism and Developmental Disorders, 37, 230-242

Toate aceste elemente care modelează relaţiile sociale ale copiilor cu TSA în microgrupul educaţional se pot extrapola, cu uşurinţă, la nivel social general. Comportamentele de respingere, bullying, discriminare au la bază tocmai stereotipurile şi prejudecăţile legate de TSA. În lipsa unei psihoeducaţii corecte, aceste elemente sociale au efecte deformatoare şi afectează direct calitatea vieţii persoanelor cu TSA şi a familiei acestora.

Aspecte metodologice

Luând în considerare cele prezentate mai sus, studiul de faţă îşi propune să identifice patternurile de opinie privind autismul, comportamentul persoanelor cu autism, gradul în care acestea sunt acceptate de societate, precum şi impactul variabilelor socio-demografice asupra pattern-urilor mai sus menţionate.

Proiectul de cercetare este de tip explorator, ca prim stadiu a unei cercetări reprezentative ulterioare, urmărind dezvoltarea cunoaşterii problematicii autismului într-un context social în care datele de epidemiologie nu se cunosc, dar observaţia empirică arată că este vorba despre un fenomen cu o creştere alarmantă. În lipsa programelor de educare cu privire la această veritabilă „epidemie" de autism, temerea noastră priveşte posibilitatea ca streotipurile să ducă la prejudecăţi şi comportamente discriminatorii faţă de copiii, adolescenţii şi adulţii cu autism din Romînia.

Din punct de vedere metodologic, scopul acestei cercetări a fost acela de a extinde elementele teoretice exprimate în lucrare – generalizare analitică – şi nu neapărat acela de a enumera frecvenţe, de a realiza generalizări statistice ale problematicii autismului, sui generis. De altfel, spre deosebire de analiza statistică, există puţine formule fixe sau demersuri prestabilite; cercetarea de faţă şi-a propus să prezinte şi să interpreteze o cantitate suficientă de informaţii, capabilă să susţină cadrul teoretic exprimat iniţial.

Având în vedere domeniul supus analizei cât şi scopul urmărit au fost delimitate următoarele **obiective de cercetare**:

- Identificarea patternurilor de percepţie socială cu privire la tulburările de spectru autist, din punct de vedere al cauzelor şi manifestărilor lor;
- Înţelegerea modului în care variabilele *gen, vârstă, nivel de educaţie* influenţează asupra formării acestor patternuri perceptive;
- Identificarea modurilor în care aceste stereotipuri ghidează comportamentul indivizilor faţă de persoanele care prezintă tulburări din spectrul autismului;

Metode şi tehnici folosite în cercetare

a. Interviul

În cercetarea de faţă, interviul apare sub forma unor conversaţii ghidate (nu sub forma unor întrebări structurate); a fost urmată o linie de investigaţie coerentă, dar fluxul propriu-zis al întrebărilor s-a caracterizat mai degrabă prin flexibilitate decât prin rigiditate, astfel încât

discuţia a luat deseori forma unei conversaţii în cursul căreia ne-am manifestat intenţia de a înţelege punctul de vedere al celuilalt. Desigur, acest aspect al conversaţiei nu a presupus faptul că ne-am exprimat păreri personale care, considerate păreri autorizate, ar fi perturbat, cu siguranţă, exprimarea poziţiilor persoanelor intervievate**.**

Interviurile ce stau la baza acestei cercetări au o natură deschisă, temele de discuţie vizează atât desfăşurarea evenimentelor cât şi părerile, atitudinile respondenţilor în această privinţă. În unele situaţii, le cerem subiecţilor să ofere interpretări personale, iar opiniile exprimate sunt folosite ca bază, alături de celelalte surse de informare, pentru continuarea cercetării. În cursul discuţiei, s-a recurs la o gamă mai largă de teme şi moduri de abordare şi s-a dorit ca subiecţii să se centreze pe propriile experienţe tocmai datorită faptului că scopul este acela de a accede la universul gândirii şi la reprezentările proprii celor intervievaţi.

Dispunând de libertatea de a formula întrebările, de a determina succesiunea acestora şi de a pune întrebări suplimentare atunci când situaţia a impus-o, în ghidul de interviu au fost fixate probleme abordate în convorbirea focalizată pe experienţa subiectivă a implicării în situaţia analizată.

Concret, anterior realizării chestionarului şi necesar pentru realizarea acestui demers, am realizat interviuri cu două categorii de subiecţi:

- Cei care sunt părinţi ai copiiilor ori adolescenţilor cu autism – interesându-ne, în acest caz, dacă au simţit că există prejudecăţi în ceea ce-i priveşte pe copiii lor şi în ce măsură acestea îi afectează (din punctul de vedere al accesului la învăţământul de masă, al felului în care sunt priviţi în locurile publice etc.)
- Subiecţi care nu cunosc persoane cu autism, dar care au o reprezentare asupra problematicii expuse graţie mass- media, filmelor artistice etc.

b. Ancheta pe bază de chestionar

În studiul de faţă, chestionarul vizează cu precădere nivelul conştiinţei, adresându-se capacităţii subiectului de autoevaluare şi autoreflecţie, stimulii având un grad ridicat de transparenţă în raport cu scopul pe care îl urmăresc, fără a solicita capacitatea proiectivă a conţinuturilor inconştiente la care apelează unele teste psihologice.

Chiar şi în condiţiile în care nu sunt pretenţii de reprezentativitate, s-a apreciat faptul că validitatea tehnicii de anchetă prin chestionar depinde în mare măsură de anumiţi factori precum claritatea formulării întrebărilor sau frazarea lor.

Dacă aceste aspecte pot fi gestionate astfel încât erorile pe care le-ar putea genera să fie cât mai mici, alte limitări pe care le impune tehnica anchetei pe bază de chestionar sunt mai dificil de depăşit. De pildă, oamenii pot fi destul de rezervaţi în a recunoaşte lucruri stânjenitoare sau indezirabile despre ei înşişi. Alţii pot spune ceea ce cred ca trebuie spus despre un anumit subiect (ceea ce consideră ei că este *politically correct*). Astfel că, rezultatele unui studiu care vizează asemenea informaţii pot fi mult supraestimate.

Chestionarul a cuprins o secţiune de date factuale (vârstă, gen, nivel de educaţie) şi 6 itemi referitori la înţelegerea conceptului de *autism,* a cauzelor şi manifestărilor sale, opiniilor privind posibilitatea includerii acestor copii în învăţământul de masă şi a felului în care opinia publică se raportează la şansele lor de integrare viitoare pe piaţa muncii şi în societate, în genere. Ultimul item al chestionarului este, în fapt, o scală a distanţei sociale, dându-ne

posibilitatea de a cuantifica într-o oarecare măsură efectele prejudecăţilor asupra comportamentului indivizilor.

Analiza rezultatelor cercetării

Cercetarea s-a derulat în lunile mai – octombrie 2014 pe un lot de 115 subiecţi, cu vârsta între 18 şi 75 de ani, selecţionaţi aleator. Toţi participanţii la studiu sunt rezidenţi în mediul urban.

Distribuţia subiecţilor din punctul de vedere al variabilelor urmărite reiese din analiza rezultatelor primilor 3 itemi ai chestionarului (referitori la vârstă, gen, nivel de educaţie).

Din punct de vedere al vârstei lotul a cuprins:

- 12 persoane sub 20 de ani
- 23 persoane între 20 – 35 de ani
- 55 persoane între 36 – 50 de ani
- 25 persoane peste 50 de ani

Distribuţia pe genuri a lotului este următoarea:

- 64 F
- 51 M

Din punctul de vedere al nivelului educational atins lotul cuprinde:

- 7 persoane care au absolvit 8 clase
- 12 persoane care au absolvit 10 clase
- 40 persoane au studii medii
- 43 persoane au studii universitare
- 13 persoane au studii masterale si postmasterale (doctorat).

Corelaţiile făcute între aceste variabile şi problematica vizată de ceilalţi itemi ai chestionarului sunt următoarele:

- Segmentul de vârstă cel mai afectat de prejudecăţi este acela al subiecţilor de peste 50 ani, iar cei mai neafectati de prejudecăţi sunt tinerii (sub 20 de ani, până în 35 de ani) – lucru perfect explicabil prin rigidizarea concepţiilor noastre sub imperiul vârstei dar şi prin faptul că *epidemia* de autism, cât mai ales campaniile de presă pe acest subiect sunt chestiuni relativ noi în societatea românească. De asemenea, tinerii, sunt obişnuiţi să culeagă informaţii din mediul virtual, unde informaţia este actuală şi accesibilă, ceea ce generaţiile mai în vârstă nu obişnuiesc să facă;
- din punct de vedere al distribuţiei pe genuri nu am remarcat diferenţe semnificative între bărbaţi şi femei din punctul de vedere al înţelegerii şi raportării lor la problematica autismului;
- din punct de vedere al nivelului de educaţie, subiecţii cu studii universitare şi postuniversitare (masterat, doctorat) sunt mai puţin afectaţi de prejudecăţi, ei dovedind şi un nivel mai bun al cunoaşterii acestei condiţii patologice;
- o dovadă în plus pentru cele anterior afirmate o constituie şi prelucrarea itemului 4: *Autism* este un alt termen pentru.. la care subiecţii cu studii universitare şi postuniversitare nu aleg variantele oferite de noi (*handicap mental*, *retard* sau *schizofrenie*) şi oferă definiţii destul de corecte,chiar dacă nu de manual, arătând că sunt apţi să surprindă esenţa fenomenului

(exemplu – *tulburare a interactiunii, comunicării şi comportamentului, o altfel de percepţie a lumii şi celorlalţi, un alt mod de a fi în lume* etc).

- între subiecţii cu studii medii şi cei cu 10 clase – răspunsurile sunt relativ egal împărţite între termenii de *handicap mental* sau *retard* ca sinonime autismuluiiar cei de segmentul cu mai puţin de 8 clase preferă sintagma *handicap mental.*

Itemul 5 al chestionarului a vizat cunoaşterea cauzelor autismului în rândul opiniei publice, oferindu-se ca posibilităţi de răspuns *factorii genetici, educaţia, răceala afectivă a părinţilor(în special a mamei)* + varianta de nonrăspuns.

Raţiunea introducerii în chestionar a acestui item a fost aceea că prejudecăţile sunt, în genere, mai puternice în cazul în care indivizii consideră că factorii cauzali incriminaţi sunt cei educaţionali ori carenţele afective, evident o atare percepţie atrăgând blamul opiniei publice asupra părinţilor.

Prelucarea rezultatelor acestui item a arătat că 80% dintre subiecţi consideră factorii genetici ca fiind implicaţi în etiologia autismului, 10% dintre ei consideră educaţia ca având un rol, iar restul de 10% sunt nonrăspunsuri.

Cel de al şaselea item al chestionarului vizează cele mai frecvent invocate mituri despre autism, de existenţa cărora părinţii copiiilor cu autism intervievaţi ne-au avertizat.

Astfel, varianta „copiii/adultii cu autism traiesc într-o lume a lor" a înregistrat frecvenţa cea mai mare a răspunsurilor printre cei anchetaţi, adică 72%.

La mare distanţă, cu o frecvenţă de 17% a fost aleasă varianta: „copiii/adulţii cu autism sunt reci din punct de vedere emoţional".

În fine, varianta „copiii/adulţii cu autism nu-şi doresc contactul cu ceilalţi" a fost aleasă de 13% dintre subiecţi.

La acest item din chestionar nimeni nu a ales varianta „copiii/adulţii cu autism sunt violenti", ceea ce demonstrează că, din fericire, aceşti copii, chiar dacă etichetaţi ca având retard sau handicap mental (aşa cum ne arată prelucrarea itemului 4), nu sunt consideraţi a fi periculoşi pentru ceilalţi.

Itemul 7 al instrumentului nostru a vizat soluţiile educaţionale pe care respondenţii le văd ca fiind adecvate pentru copiii/adulţii cu autism, adică: instituţionalizare, şcoli speciale sau integrarea în învăţământul de masă.

Varianta majoritară de răspuns aleasă a fost cea referitoare la şcolile speciale (60%), iar 34% au considerat că ei ar trebui integraţi în învăţământul de masă. Acest procent este îmbucurător, dar – aşa cum ne-am exprimat şi mai sus – nu ştim dacă oamenii nu aleg şi din complezenţă anumite variante, care li se par socialmente dezirabile.

Doar un procent de 4,4% au ales varianta instituţionalizării, iar 1, 6% au ales varianta de non-răspuns.

Itemul 8 a pus problema adulţilor cu autism şi a rolului lor în societate. Frecvenţele înregistrate au fost următoarele:

- 15% au fost de părere că „adulţii cu autism nu au nici un rost în societate, nu pot munci". Aceste răspunsuri au fost date de subiecţi cu vârsta de peste 50 de ani şi nivel de şcolarizare inferior;
- 40% dintre respondenţi au ales varianta „pot face unele munci uşoare, având nevoie de îndrumare constantă";

- 32% au considerat că adulţii cu autism „sunt înzestraţi cu aptitudini speciale şi pot performa în unele domenii”. Varianta aceasta a fost aleasă mai ales de către subiecţii cu studii universitare şi postuniversitare, care par a deţine un soi de stereotip pozitiv în ceea ce priveşte autismul;
- 8% - nu ştiu/nu răspund.

Ultimul item al chestionarului este, în fapt, o scală a distanţei sociale în 5 trepte. Astfel, subiecţii sunt puşi să aleagă dintre următoarele variante, presupunând că au/ar avea un copil de vârstă şcolară:

a. Copilul lor să fie coleg de bancă al unui copil cu autism
b. Copilul lor să fie coleg de clasă al unui copil cu autism
c. Copilul lor să fie coleg de şcoală cu un copil cu autism
d. Să nu fie nici un copil cu autism în şcoala in care învaţă copilul lor
e. Nu ştiu/nu răspund

- Varianta *a* a fost aleasă de 16% dintre respondenţi, acest tip de atitudine tolerantă fiind întâlnită la segmentul de vârstă de până în 30 de ani, iar din punctul de vedere al studiilor, la respondenţii cu studii universitare, masterale şi doctorale.
- Varianta *b* a fost aleasă de majoritatea subiecţilor din lotul nostru, respectiv 58%, mai ales cei cu studii liceale şi universitare.
- Varianta *c* a fost preferată de 12% dintre respondenţi
- 1,6% au ales varianta de răspuns *d*
- Surprinzător aici a fost procentul de 12,4% de nonrăspuns, pe care îl putem interpreta ca încercarea de a disimula existenţa unei puternice prejudecăţi sau ca incapacitatea de a se situa, în plan imaginar, într-o situaţie de relaţionare de orice fel cu o persoană cu TSA.

Concluzii şi recomandări

Aşa cum a reieşit din prelucrarea datelor chestionarului aplicat, putem trage următoarele concluzii:

- Cel mai afectate de prejudecăţi sunt persoanele de peste 50 de ani, iar segmentul de populaţie cel mai puţin afectat de prejudecăţi este cel de până în 30 de ani;
- Cu cât este mai înalt nivelul de şcolarizare atins, cu atât informaţia pe care indivizii o deţin despre fenomenul autismului este mai apropiată de adevăr, ceea ce face ca ei să fie mai puţin „permeabili” la mituri, stereotipii şi prejudecăţi;
- Cel mai puternic stereotip despre autism este cel potrivit căruia autismul este un tip de handicap mental sau de retard. În acelaşi sens, menţionăm existenţa miturilor potrivit cărora aceşti copii *trăiesc într-o lume a lor* şi *sunt reci din punct de vedere emoţional.* Evident, acest tip de reprezentare va duce şi la un soi de pesimism educaţional, în sensul unor scăzute şanse de recuperare şi a imposibilităţii includerii acestor copii în învăţământul de masă;
- Existenţa mitului conform căruia *copii/adulţii cu autism sunt violenţi* nu se confirmă;
- Din cercetare reiese şi conturarea unui stereotip pozitiv acela că *tinerii/adulţii cu autism au aptitudini speciale şi pot performa în anumite domenii.*

Dacă stereotipurile ar fi doar nişte imagini în mintea noastră, fără legătură cu atitudinile noastre faţă de anumite grupuri şi cu acţiunile rezultate din ele, atunci nu ar exista pericole. Ele, însă, conduc la prejudecăţi şi de aici, la discriminare.

În condiţiile în care printre noi va exista un grup din ce în ce mai numeros de copii/adoelscenţi/adulţi cu autism este important să le cunoaştem şi înţelegem condiţia. Etichetarea înseamnă marginalizare, înţelegerea fenomenului duce la atitudini tolerante şi posibilitatea reală a incluziunii în grupurile noastre (şcolare, de muncă etc)

În acest context, considerăm necesară proiectarea unor ample **campanii de informare** prin mass-media, dar şi a unor **politici de intervenţie educaţională** astfel încât fenomenul autismului să fie înţeles în ceea ce priveşte specificul manifestărilor sale, a posibilităţilor de intervenţie şi recuperare.

Necesară ar fi şi realizarea unor **ghiduri de consiliere educaţională a părinţilor** privind cunoaşterea copiilor lor, înţelegerea nevoilor şi a comportamentului lor, identificarea factorilor de risc în integrarea familială, şcolară, socială, ameliorarea relaţiei cu propriii copii, sprijinirea şcolii în educaţia copilului.

În acelaşi sens, societatea ar beneficia de pe urma unor **planuri de intervenţie** fundamentate pe: cadrul familial (relaţiile dintre membrii familiei, compoziţia familiei, situaţiile în care membrii familiei au mai beneficiat de suportul serviciilor sociale etc.), gradul de integrare al persoanei cu TSA în comunitate (sentimentul de apartenenţă la grupurile sociale, evidenţierea unei reţele de suport familial şi comunitar, etc.), aspecte de natură emoţională (tendinţa de izolare, înclinaţia spre stări cum ar fi: teama, ruşinea, furia etc.), aspecte de natură intelectuală (modul de utilizare al informaţiilor pentru înţelegerea problemelor, a propriei persoane, a copiilor şi a celorlalţi, modalitatea de folosire a informaţiilor în scopul unor decizii pentru ieşirea din criză etc.) şi aspecte economice (disponibilitatea resurselor, capacitatea de a administra şi a aloca banii necesari subzistenţei etc.).

Analiza acestor elemente dă specialiştilor implicaţi în programe de intervenţie posibilitatea să stabilească resursele necesare pentru remedierea situaţiei şi îndepărtarea factorilor de risc care, de cele mai multe ori, favorizează existenţa prejudecăţilor.

BIBLIOGRAFIE:

Barnard, J., Prior, D., Potter, A. (2000). *Autism and inclusion: Is itt working?,* London: National Autistic Society

Bourhis, R.Y., Leyens, J., F. (coord.) (2007), *Stereotipuri, discriminare şi i relaţii intergrupuri*, Editura Polirom, Iaşi.

Cernat, V., (2005), *Psihologia stereotipurilor*, Editura Polirom, Iaşi

Chamberlain, B. et al. (2007), *Involvement or isolation? The social network of children with autism in regular classrooms*, Journal of Autism and Developmental Disorders, 37, 230-242

Dobrescu, Iuliana (2010) – *Manual de Psihiatrie a Copilului şi adolescentului*, Editura Infomedica, Bucureşti

Dybvik, A.C. (2004). *Autism and the inclusion mandate*. Education Next, 4, 42-49

Exkorn, Karen Siff, (2010)– *Să înţelegem autismul,* Editura Aramis, Bucureşti
Frombonne, E., (2013) in Tremblan, R.E., Boinin, M., Peters, R deV (eds) – *Encyclopedia of Early Childhood, Development* (on-line) – http://www.child-encyclopedia.com/documents/Frombonne AMGxp1.pdf
Marcelli, D., (2003), *Tratat de psihopatologie a copilului*, Editura Fundaţiei Generaţia, Bucureşti
Symes, W., Humphrey, N. (2010*). Peer-group indicators of social inclusion among pupils with ASD in mainstream secondary school*, School Psychology International, 31 (5), 478-494
*** American Psychiatric Association (2013), *DSM V*, Washington DC

CRITICAL SITUATIONS AND RELATED REMEDIES IN CURRENT ROMANIAN RURAL AREA

Dumitru Stan, Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Specialists in different areas warn us on the precariousness of the rural life in current Romanian villages. Economists, physicians, agronomists, educators, political scientists etc. , they all agree that rural environment is facing such critical and wide spreading situations that its social healing should become a national emergency. The imperative of the emancipation of the rural world has represented a leitmotif in all modern Romanian era. Consequently, the current crisis should be significantly attenuated by natural social solutions having been built and selected for a long time. Unfortunately, most of the traditional forms to oppose crises have been abandoned and they have not been replaced by more performing and sustainable cultural assets. Furthermore, current rural crises have new contents: lack of jobs, population ageing, depreciation of moral values, symbolic devaluation of work and agricultural fields, degradation of community solidarity, early school leaving, lack of physicians and medication, etc. The size of the vulnerability of the village and the difficulty in identifying related remedies justify in assuming problems of the rural community as national emergencies. This study presents the outcomes of a sociological qualitative research and the subjects who have participated in it are specialists in social – economic counselling for population in the Moldavian counties. From the answers of the subjects we have retained both a radiography of the crises of present-day villages and a sum of credible remedies, related to the Romanian reality.

Keywords: social health, traditional cultural assets, social-economic counselling, national emergency, rural vulnerabilities

Sănătatea socială a comunităţii săteşti

Despre satul românesc s-a scris că ar reprezenta un spaţiu al stabilităţii sociale, iar despre comportamentele locuitorilor lui că ar fi « încă expresia sănătăţii sociale »[m]. Plecând de la această aserţiune şi de la multitudinea sensurilor ei, nu putem să nu ne întrebăm: ce ar trebui să înţelegem, în ultimă instanţă, prin „sănătate socială"? Într-o definire din perspectivă antropo-sociologică, prin această sintagmă desemnăm[n] starea de funcţionare fluentă, preponderent optimă si dezirabilă a sistemului social sau a unui subsistem al acestuia, dobândită în special prin valorizarea unor resurse proprii şi nu doar în urma unor imitaţii, împrumuturi, importuri, transplanturi culturale. O unitate socială, oricare ar fi genul ei - sat, familie, oraş, organizaţie, instituţie, clasă socială etc. - dacă este realmente „sănătoasă", atunci îşi propune nu numai scopuri superlative, ideale, ci şi obiective normale, uşor realizabile; identifică în timp util atât problemele interne de soluţionat, cât şi mijloacele potrivite de combatere, compensare, echilibrare/reechilibrare; îşi construieşte o structură confortabilă de protecţie, securitate şi o proiectează pe durate relativ mari; îşi defineşte conţinuturile normalităţii şi subnormalităţii socioculturale stabilind criteriile de apartenenţă la aceste clase de etichetare etc. În esenţă, sănătatea socială pentru orice unitate grupală ar trebui să însemne nu atât absenţa disfuncţiilor din interiorul ei, cât mai ales capacitatea acesteia de a reacţiona

[m] C. Noica, *Manuscrisele de la Cîmpulung,* Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, p. 41.
[n] D. Stan, *Mai este, oare, satul românesc un spaţiu al sănătăţii sociale?* în rev. „Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Serie nouă, Sociologie-Politologie", Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2004, p. 207 şi urm.

rapid, eficient faţă de situaţiile patologice, în condiţiile în care intervenţiile aferente sunt mobilizate şi coordonate nu atât de raţiune, cât de bioaltruism şi morală.

Satului românesc, mai ales celui tradiţional, i-au fost atribuite toate aceste abilităţi. Sociologii, literaţii, etnologii, istoricii şi alte categorii de specialişti i-au descoperit existenţa particularizantă, aproape exotică, l-au analizat cu obstinaţie şi, de multe ori, cu părtinire. În general, ei au confirmat, implicit sau explicit, ipoteza „sănătăţii sociale" în momentele în care au asociat lumea satului cu spiritul comunitar, respectul faţă de tradiţie, modul natural de viaţă, atitudinea tolerantă, stabilitatea organizatorică transgeneraţională, armonia structural-funcţională, puritatea sufletească, practicarea controlului social prin evitarea apelului la norme juridice etc.

La români, aceste calităţi erau încă de actualitate la mijlocul secolului trecut, atunci când sociologul George Em. Marica propunea următoarea variantă de definire a satului: „o unitate cu bază geografică, cu o populaţie agricolă puţin numeroasă, puţin densă, sedentară şi omogenă, o unitate durabilă, puţin diferenţiată şi stratificată, însă bine integrată. O unitate nevoluntară şi nefinală (chiar o comunitate de viaţă), o unitate primară şi totală (adică o unitate completă fără să fie şi complexă, ci relativ simplă şi o unitate autonomă, mai bine zis autarhă), determinată de tradiţii care explică în mare măsură fixitatea, stabilitatea sa, iraţionalismul motivaţiei sociale şi conformismul social puternic ce domneşte la săteni, ca şi felul de a fi rutinar al societăţii lor, caracterizată prin predominarea raporturilor personale intime, directe, totale etc."[o] Plecând de la conţinutul acestei cuprinzătoare definiţii, ajungem la concluzia că unele trăsături – rutina, iraţionalismul motivaţiilor, primitivismul, imobilismul – nu sunt compatibile cu noţiunea de „sănătate socială" şi nici relevante pentru aceasta. În schimb, aproape toate celelalte atribute o susţin. Ca atare, chiar şi numai din perspectivă cantitativistă, însuşirile spaţiului sătesc înclină balanţa în favoarea prezenţei reale a stării de „sănătate socială" şi conferă credibilitate noţiunii care o desemnează.

Pe scurt, şi cât mai simplu exprimat, satul românesc a reprezentat o zonă a „sănătăţii sociale" atunci când cei care îl alcătuiau nu erau străini unii altora, ci relaţionau direct, atingând un nivel înalt de intercunoaştere; când autorii unor fapte reprobabile erau constrânşi preponderent informal să se corijeze şi mai apoi iertaţi; când oferirea de ajutor unui semen vulnerabil era o datorie şi nicidecum un fapt condiţionat de garanţii prealabile; când relaţiile interindividuale erau reglate de normele moral-religioase şi nu de normele cu caracter juridic; când fiecare dintre membrii comunităţii săteşti vedea în grupul de apartenenţă un mediu generator de necesitate, libertate, justiţie socială şi nicidecum de ostilitate.[p] Oricât ar fi fost viaţa de aspră şi dificilă pentru săteni (muncile prea solicitante, sărăcia prea gravă, bolile fizice şi sociale prea multe şi de neevitat etc.), aceştia nu-şi abandonau sau schimbau axa axiotropică: păstrau apartenenţa religioasă ca pe identitatea cea mai de preţ, respectau tradiţiile şi le transmiteau nealterate la urmaşi, îşi asumau status-uri şi roluri descinse parcă din imperative categorice, funcţionau ca o obşte omogenă preocupată permanent de dobândirea si conservarea stării de normalitate comunitară (a fi, a face, a avea „ca toata lumea"). Pratic, pentru locuitorii satelor, indiferent de cât de bulversante ar fi fost experienţele

[o] George Em. Marica, *Încercare de definire a satului*, în Revista de psihologie, Cluj-Sibiu, 1942, pp. 39-40.
[p] vezi şi Z. Bauman, *Comunitatea. Căutarea siguranţei într-o lume nesigură*, Editura Antet, Bucureşti, 2002, pp. 3-7.

trăite, existau remedii minimale la acestea; stările de criză şi anomie nu aveau forţa de a-şi instala în totalitate energiile negative, puteau fi atacate oricând cu cel puţin o soluţie fezabilă instituită de biserică si tradiţie, iar prin aceasta corpul social (satul) proba că rămâne sănătos şi că dispune de resurse, capacităţi interne de a răspunde oricărei ameninţări patologice.

Dincolo de un anumit mimetism (activ mai mult conjunctural şi aproape exclusiv în relaţia cu comunităţile învecinate), spaţiul satului românesc a fost suficient sieşi timp de multe secole; şi-a asigurat „sănătatea" şi continuitatea prin ceea ce avea în perimetrul său, fără să cadă însă într-o autarhie radicală. Altfel spus, nu depindea fundamental de ofertele ispititoare exterioare propriului model cultural, mulţumindu-se în cvasimajoritatea situaţiilor să-şi construiască şi cultive propria reţetă funcţională. Aidoma unui organism natural, satul tradiţional românesc, prezent inerţial până la jumătatea secolului XX, a reacţionat cu o asemenea abilitate la împrejurările existenţiale dificile (crize economice, devianţe comportamentale, boli cronice, conflicte intra- şi intercomunitare etc.) încât şi-a conservat avantajele, a respins cu prudenţă neajunsurile, a adoptat conduite de refugiu atunci când nu avea suficiente căi de acţiune, a boicotat eşecurile resemnificându-le şi transformându-le treptat în succese, a atenuat şocurile (naturale, sociale, culturale) printr-un formidabil simţ al umorului şi a acţionat prevalent nu în favoarea generaţiei curente, ci în folosul celei viitoare. Altfel spus, stările critice curente erau suportate cu un stoicism creştinesc dezarmant, motivat de o cuviinţă apolinică necesară oricui om în orice fel de împrejurare existenţială şi, mai ales, de perspectiva unor deznodăminte fericite măcar pentru urmaşi.

Sănătatea socială a comunităţii săteşti a fost posibilă, finalmente, prin faptul că *schema de viaţă a oricarui sătean normal era controlată de patru instanţe* structural-funcţionale menite să îl conducă la echilibru complementar[q] şi stare de confort. Este vorba de *familie* (îi oferea socializare primară riguroasă şi îi inculca ideea împlinirii personale abia prin căsătorie şi formarea propriului grup familial), *viaţă economică* (indiferent de vârstă, sex, capacitate fizică ori intelectuală, trebuia să producă cel puţin o parte a bunurilor şi serviciilor utile pentru sine şi pentru familia de apartenenţă), *ştiinţa acţiunii* (era nevoit să cunoască actele fireşti ale ciclului muncii şi al vieţii, elementele uzuale de metrologie, meterologie, medicaţie, farmacopee, semnele magice faste si nefaste de prognozare etc.) şi *cadrele instituţionalizate ale ordinii comunitare*: morală, religie, asistare socială, sărbători, datini, obiceiuri (în mod deosebit cele cu caracter juridic) etc. Toate aceste instanţe pot fi catalogate drept *indicatori de măsurare a sănătăţii sociale rurale*, uşor de identificat în satul de tip tradiţional şi doar parţial în satul actual.

Tipologia ruralilor actuali

Imaginea ideal-tipică a săteanului presupune cumularea unui număr mare de trăsături, cele mai multe dintre ele fiind valabile atât pentru membrii satului tradiţional, cât şi pentru comunitarii rurali actuali. Enumerăm câteva dintre acestea, cu menţiunea că le considerăm a fi cele mai relevante: **a.** marea majoritate a activităţilor economice desfăşurate se circumscriu agriculturii şi domeniilor adiacente: zootehnie, pomicultură, silvicultură, piscicultură, apicultură etc. **b.** calitatea vieţii individuale şi de grup depinde în cea mai mare măsură de modul în care sunt valorificate resursele oferite de mediul de proximitate: terenuri pentru

[q] vezi şi A. de Peretti, *Organiser des formations*, Hachette, Paris, 1991, p. 13.

culturi, fâneţe, surse de apă, păduri, faună etc. **c.** prestigiul personal şi de grup este invers proporţional cu nivelul de dependenţă comunitară şi direct proporţional cu gradul de integrare socială; **d.** beneficiază de un consistent capital social[r] alcătuit din relaţii (de rudenie, vecinătate, prietenie, întrajutorare), încredere (un fel de asigurare tacită în faţa riscurilor, pe baza principiului reciprocităţii), instituţii extrafamiliale (primărie, biserică, poliţie, şcoală etc.) şi tradiţie locală (modele sau „reţete" comportamentale pretestate, protectoare prin faptul că sunt socialmente recunoscute şi întrebuinţate ca resurse cu eficienţă minimală garantată); **e.** se legitimează mai întâi prin elemente care probează apartenenţa la normalitatea socială (locuinţă, căsătorie, copii, gospodărie, muncă, religiozitate, morală, relaţii comunitare etc.) şi abia ulterior prin elemente de diferenţiere şi performanţă personală; **f.** este racordat în permanenţă la mediul comunitar fie prin asumarea de responsabilităţi concretizate în efecte colective, fie prin invocarea unor beneficii derivate din participarea la viaţa colectivă; **g.** tratează situaţiile critice prin raportare la alte experienţe personale similare, prin imitarea modurilor de acţiune încheiate cu succes de alţi comunitari, prin invocarea tradiţiei şi a instituţiilor tradiţionale cu relativă discreţie şi fără a acuza pe cineva de disconfortul la care este nevoit să se supună.

Despre *comunitatea sătească* merită să amintim multe alte trăsături ideal-tipice, ea fiind clasificabilă a doua, după familie, la capitolul stabilitate istorică. Ne vom rezuma doar la evidenţierea factorilor esenţiali care o definesc, întrucât aceştia nu numai că încadrează satul în seria *comunităţilor veritabile cu stabilitate certă*[s], dar oferă şi criteriile cele mai autoritare în taxonomizarea locuitorilor ruralului actual românesc: **a.** membrii componenţi subscriu în totalitate apartenenţei tipologice de *sătean*, *datorită rezidenţei*, şi, în cea mai mare parte a lor, calităţii de *ţăran*, ca urmare a activităţilor economice desfăşurate în agricultură; **b.** *capitalul economic comun* sau *proprietatea comună,* care îi reuneşte permanent şi le oferă motive temeinice de cointeresare, este constituit dintr-o sumă consistentă de structuri: păşuni, iazuri, puţuri, păduri, terenuri agricole etc. la întreţinerea cărora sunt obligaţi să participe toţi sătenii, iar beneficiile survenite din utilizarea lor sunt împărţite tuturor; **c.** *nivelul de cunoaştere interpersonală* este foarte ridicat şi este favorizat de numărul relativ mic de indivizi care formează satul, precum şi de suprafaţa destul de mică pe care sunt amplasaţi aceştia; **d.** resursele materiale (personale, de la nivelul familiei lărgite ori derivate din proprietatea comună a satului), relaţiile sociale practicate şi capitalurile simbolice deţinute sunt componente care asigură sătenilor supravieţuirea în cazuri de constrângeri ori opţiuni pentru *existenţa autarhică*; **e.** între stilul familial şi stilul sătesc de viaţă socială se interpun *practicile relaţionale ale vecinătăţii*, bazate pe întrajutorare, încredere şi complementaritate, de parcă vecinii ar avea obligaţii comportamentale speciale unii faţă de alţii; **f.** practica *solidarităţii intracomunitare* are la început caracter spontan, mai ales dacă este revendicată în momente de pericol existenţial, dar devine raţionalizată pe măsură ce beneficiarii intervenţiilor sociale nu par să reacţioneze corespunzător şi să adopte comportamentele recomandate de cei care îi ajută; **g.** *instituţiile comune* (biserica, şcoala, primăria etc.), *problemele de interes comun, istoria locală şi fondul cultural tradiţional* provoacă locuitorilor unui sat atât starea de confort

[r] M. Voicu, B. Voicu (coord.), *Satul românesc pe drumul către Europa*, Editura Polirom, Iaşi, 2006, pp. 42-49.
[s] Vezi şi D. Stan, *The attractiveness of social life in the community environment*, în „Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Serie nouă, Sociologie şi Asistenţă socială", tom VI, nr. 1/2013, pp. 197-219.

specifică apartenenţei şi integrării în comunitate, cât şi *sentimentul de noi,* de solidaritate sau intimitate colectivă prin care comunitarii se legitimează ca fiind altfel în faţa celor consideraţi „străini"; **h.** *etichetarea* şi „gura satului" realizează evaluări intracomunitare permanente, creează diferenţe de prestigiu, ierarhii şi handicapuri greu de contrazis, iar din acest motiv indivizii au precauţii mari în legătură cu faptele exprimate, urmărind ca ele să fie la fel sau cât mai apropiate de cele săvârşite de ceilalţi comunitari.

La prima vedere, lumea satului pare mult prea omogenă; toţi locuitorii par să aibă aceleaşi ocupaţii, aceeaşi calitate a vieţii, aceleaşi aspiraţii, aceleaşi moduri de rezolvare a problemelor critice etc. Este adevărat că distanţele socio-culturale şi nivelurile de segregare dintre săteni sunt mai mici în comparaţie cu ceea ce se constată a fi între locuitorii oraşului ori între rezidenţii rurali şi cei urbani. Totuşi, similarităţile din mediul rural actual sunt mult mai puţine decât în satul tradiţional, solidaritatea mecanică fiind înlocuită treptat de solidaritatea organică în comportamentele sătenilor, interesele devin mai motivante în relaţiile sociale săteşti în detrimentul afectivităţii şi moralei, iar provocările şi presiunile capitaliste asupra sătenilor îi distribuie pe aceştia într-un registru tipologic destul de larg.

Într-o cercetare sociologică pe bază de interviu, în care subiecţii au avut statutul de specialişti în consultanţă socioeconomică pentru populaţia rurală din Regiunea de Nord-Est[t], am solicitat acestora să diferenţieze sătenii după criteriile pe care le consideră cele mai relevante în reflectarea calităţii vieţii rurale actuale. Propunerile criteriale recomandate de aceştia au fost foarte diverse: *mărimea veniturilor pe membru de familie, nivelul şcolarităţii persoanelor în vârstă, mărimea proprietăţilor funciare deţinute, capacitatea familială de efectuare a lucrărilor agricole, mărimea investiţiilor realizate pentru dezvoltarea familială, densitatea relaţiilor de solidaritate, numărul proiectelor de atragere a fondurilor europene, nivelul de utilizare a ofertelor de servicii sociale şi de securitate* etc. Dintre variantele de răspuns obţinute, recurenţa cea mai mare a fost în cazul criteriilor legate de *calitatea gospodăriei familiale, poziţionarea sătenilor faţă de alternativa rezidenţială urbană* şi *reacţia atitudinală faţă de crizele economice.* Aceste ultime criterii le operaţionalizăm în cele ce urmează, deoarece prin aplicarea lor aflăm detalii atât despre diferenţele existente între actorii rurali, cât şi despre crizele care îi afectează ori despre intervenţiile anticriză care li s-ar potrivi.

După primul dintre criteriile cele mai recomandate de subiecţi, sătenii actuali se împart în[u]: **a.** *deţinători de gospodărie tradiţională*: posedă casă, acareturi, unelte tradiţionale, lucrează manual propriul teren arabil, au animale domestice puţine cărora le acordă îngrijire permanentă, iar toate rezultatele muncii lor sunt destinate consumului familial; **b.** *deţinători de gospodărie rezidenţială sau sezonieră*: persoane cu domiciliu stabil în mediul urban, dar care deţin casă şi teren agricol la sat, îl utilizează direct, prin cultivare, sau indirect, prin arendare, în perioada sezonului cald, valorifică în comerţ cea mai mare parte a producţiei obţinute, cunosc bine stilul rural de viaţă, dar renunţă cu uşurinţă la acesta; **c.** *deţinători de gospodărie modernă:* locuitori ai satului care posedă inventarul agricol specific unei gospodării tradiţionale la care adaugă maşini agricole şi terenuri luate în arendă în vederea

[t] *Complementaritatea sprijinului financiar acordat de U. E. pentru restructurarea agriculturii în România* (C. E. S. A. R.) – contract 2311/ 26. 11. 2012.
[u] Vezi şi T. Vedinaş, *Introducere în sociologia rurală*, Editura Polirom, Iaşi, 2oo1, p. 72.

realizării unei producţii aducătoare de profit pe piaţa urbană; **d.** *deţinători de gospodărie „primitivă”*: nu au terenuri agricole, nici acareturi ori unelte aducătoare de venituri, iar cea mai mare parte a timpului lor este consumată prin prestarea de munci de subzistenţă sau „la negru” pe lângă gospodăriile altor săteni; **e.** *deţinători de gospodărie tip loisir*: persoane rezidente în mod curent în mediul urban, dar care posedă locuinţă alternativă la sat pentru diversificarea experienţelor, festivităţi la nivelul familiei extinse, refacerea capacităţii de muncă etc., ele nefiind preocupate de funcţia economică a gospodăriei, ci de funcţia de relaxare; **f.** *deţinători de gospodărie de tip urban*: au confortul şi dotările aferente locuinţelor urbane, derulează numeroase legături cu lumea oraşelor, considerând că rezidenţa lor în afara mediului citadin este fie mai profitabilă, fie reclamată de contexte momentane.

Indivizii care deţin gospodării din primele patru categorii sunt expuşi stărilor de criză în permanenţă. Ieşirea din astfel de stări este mai uşoară pentru sătenii care se înscriu în tipurile *b* şi *c*, riscurile cele mai mari de cronicizare a crizei sunt în cazurile *d* şi *a,* iar riscurile cele mai mici se află la tipurile *e* şi *f*. Întârzierea aplicării remediilor aferente disfuncţiilor trăite ar afecta, în ultimă instanţă, toţi locuitorii rurali prin perturbarea climatului comunitar şi adâncirea fracturilor sociale.

Potrivit celui de-al doilea criteriu, *poziţionarea sătenilor faţă de alternativa rezidenţială urbană,* există trei categorii de actori rurali relativ uşor de identificat[v]: **a.** *săteni filourbani* sau *urbano-centrişti*. Aceştia sunt admiratori ai oraşelor, iar motivele nemigrării lor în mediul urban sunt, în primul rând, de ordin material: imposibilitatea procurării unei locuinţe, insuficienţa veniturilor, nesiguranţa locului de muncă etc. Dacă nu reuşesc să părăsească spaţiul rural, atunci încearcă să împrumute sau să imite modelul rezidenţial urban. Această orientare răzbate din modul în care îşi construiesc locuinţele, din formulele lingvistice pe care le utilizează, din atitudinile pe care le au în diferite situaţii, din îmbrăcămintea pe care o poartă, din tehnologiile la care recurg pentru a-şi lucra pământul, din preferinţa pentru ocupaţii neagricole etc. Se străduiesc să obţină măcar pentru copiii lor fixarea rezidenţială în oraşe şi, în acest scop, sprijină continuarea şcolarizării acestora în instituţiile urbane de învăţământ şi le cultivă aspiraţia spre mediul citadin, pornind de la premisa că numai în acesta pot deveni personalităţi sau, oricum, pot evita eşecurile funcţionale. **b.** *Săteni inconsecvenţi şi/sau ambivalenţi.* Cei mai mulţi dintre sătenii actuali se află într-o stare de derută: pe de o parte ar accepta oferta culturală urbană şi ar renunţa la reproducerea modelului cultural primit la sat, iar pe de altă parte trăiesc cu teama că nu pot obţine performanţele orăşenilor şi, mai mult, că ar putea pierde ceea ce „de bine, de rău” tradiţia le garantează la un nivel minimal. Indecizia lor în adoptarea noului nu este altceva decât prudenţă firească în faţa unor variante necunoscute de acţiune; de asemenea, despre ei se poate spune că, dacă au suficiente argumente favorabile cooptării de elemente culturale noi, le acceptă doar în condiţiile în care ele vin să completeze ceea ce este deja clar şi fluent în cadrul tradiţiei, că sunt selectivi fără să fie neapărat raţionali, deschişi spre schimbare fără să renunţe la conformism, receptivi la ceea ce le propune mediul urban fără să devină dependenţi de acesta. **c.** *Săteni tradiţionalişti*. Reprezintă, probabil, cea mai mică parte a locuitorilor satelor actuale. Trăiesc într-o fidelitate totală faţă de biserică, respectă sărbătorile, evită

[v] D. Stan, *Sociologia ruralului tradiţional românesc,* Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2001, pp. 347-349.

dependenţa faţă de ceea ce este modern şi, mai mult, sunt neîncrezători în calitatea efectelor provocate de acesta. De regulă, tradiţionaliştii sunt la vârsta senectuţii, când schema de viaţă aproape că nu mai poate fi modificată. Există şi persoane la vârste mai tinere care se înscriu în acest tip de sătean, iar la această consecinţă se ajunge în împrejurări socioculturale de genul: situarea satului faţă de oraş la o distanţă fizică prea mare pentru a fi parcursă cu mijloace clasice într-o singură zi, lipsa amenajărilor căilor de acces către spaţiul satului, absenţa mijloacelor de transport, neracordarea satelor la reţeaua electrică şi de telefonie, neşcolarizarea comunitarilor etc.

În privinţa gradului de vulnerabilitate care caracterizează aceste categorii de săteni, există următoarele tendinţe: **a.** *sătenii filourbani* obţin progresele socioculturale cele mai evidente din comunitate, depăşesc cu uşurinţă neajunsurile unor situaţii obişnuite, dar trăiesc adevărate şocuri în cazuri de criză severă, nefiind capabili să revină la comportamente de tip tradiţional; **b.** *sătenii inconsecvenţi*, prin politica paşilor mărunţi practicată, au şansele cele mai mari să amortizeze impactul cu criza, demonstrând în felul acesta valoarea salvatoare a tradiţiei; **c.** *sătenii tradiţionalişti* sunt cei mai vulnerabili în faţa crizei, în special din cauza vârstei lor şi a atitudinilor filistine adoptate în judecarea alternativelor netradiţionale.

După cel de-al treilea criteriu de mare recurenţă, *reacţia atitudinală faţă de crizele economice*, actorii rurali pot fi încadraţi în următoarea tipologie[w]: **a.** *optimiştii* sau *antreprenorii*: reprezintă persoanele care privesc momentele de criză ca pe oportunităţi de dezvoltare, inovează, schimbă profilurile producţiei, rejudecă eficienţa investiţiilor efectuate etc.; **b.** *precauţii*: include indivizii afectaţi de criză, dar care acţionează pentru limitarea pierderilor prin restrângerea ariei activităţilor lor şi care decid să se relanseze numai în condiţii de siguranţă maximizată; **c.** *resemnaţii* sau *pesimiştii*: desemnează pe acei săteni care au suferit pierderi economice foarte mari raportate la potenţialul lor şi, din acest motiv, preferă să rămână inactivi o vreme, convinşi însă că nu au cum să mai revină la starea de dinainte de criză.

Din aceste trei dispuneri atitudinale, se detaşează ca dezirabilitate poziţia *optimistului* sau *antreprenorului*, se impune ca lăudabilă opţiunea *precautului* şi se evidenţiază eroarea adoptată de *pesimist.* Din perspectiva tuturor tipologiilor delimitate prin apelul la cele trei criterii, rezultă că stările disfuncţionale ale spaţiului rural actual ar putea fi remediate cu o probabilitate mare nu numai de către *antreprenori* şi *precauţi*, ci şi de *sătenii cu gospodărie modernă/ gospodărie sezonieră, sătenii filourbani* şi cei *ambivalenţi* sau *ezitanţi.*

Disfuncţii rurale contemporane şi posibile remedii

Schimbările „revoluţionare" de după al doilea război mondial s-au resimţit puternic în satul românesc. Iată câteva exemple, în acest sens: **a.** confiscarea proprietăţilor funciare şi superficializarea legăturii ţăranului cu pământul; **b.** accelerarea procesului de industrializare şi atragerea grăbită a rezidenţilor rurali către mediul urban; **c.** instituirea intervenţiilor dirijate ale statului în toate sectoarele vieţii sociale şi minimalizarea masivă a iniţiativei personale/ comunitare; **d.** implementarea generalizată a controlului politico-ideologic de tip comunist; **e.** diluarea solidarităţii intracomunitare; **f.** pertubarea stabilităţii familiale; **g.** răsturnarea ierahiei valorilor; **h.** transformarea tradiţiei într-un fapt cultural decorativ ş.a. Totuşi, pentru o parte

[w]B. Kayser, *La renaissance rurale. Sociologie des campagnes du monde occidental*, Armand Colin, Paris, 1990.

însemnată a locuitorilor satului, o serie mare de schimbări provocate de noua putere politică a fost agreată şi avea semnificaţii pozitive; am fi ipocriţi să nu recunoaştem, spre exemplu, importanţa electrificării satelor, mecanizării agriculturii, extinderii reţelei şcolare rurale, reducerii anafalbetismului etc. - toate fiind reuşite ale puterii politice din acea perioadă.

Constatăm, aşadar, transformarea evidentă a satului românesc de după 1950 şi pâna în prezent, dar, în mod paradoxal, multe dintre modificările petrecute în cadrul acestuia nu au fost şi nu sunt tocmai dezirabile. Cel puţin după evenimentele din Decembrie 1989, mai ales datorită retrocedării terenurilor agricole şi pădurilor, lumea satului ar fi trebuit să depăşească cu relativă rapiditate starea disfuncţională indusă de radicalismul unor măsuri comuniste, des incriminate astăzi: confiscarea proprietăţilor funciare şi cooperatizarea agriculturii, industrializarea forţată şi cooptarea forţei de muncă rurale în activităţi de tip industrial, în detrimentul celor de tip agrar, construirea vieţii rurale în mod artificial după modelul urban, depedenţa masivă (aproape totală) a locuitorilor satului de ceea ce se producea în oraş, sistematizarea teritorială a localităţilor rurale în pofida opoziţiei rezidenţilor rurali etc.

Deşi constrângerile formale care să conducă la astfel de fenomene disruptive nu mai există, fondul disfuncţional din satul actual este, surprinzător, mai diversificat şi are o pondere mai mare decât în intervalul 1950 – 1990:

a. numeroase terenuri agricole aflate în proprietate particulară, primite prin împroprietărire, nu sunt lucrate - fapt care demonstrează că pământul nu mai reprezintă pentru ţăran o determinaţie existenţială fundamentală;

b. superficialitatea organizării activităţilor agricole şi ineficienţa mijoacelor de muncă se repercutează în producţii mici în raport cu necesarul de consum;

c. mulţi dintre cei care populează astăzi satul nu mai sunt ţărani şi tolerează viaţa în acest mediu rezidenţial doar pentru că nu pot accede în spaţiul urban;

d. grupul familial rural traversează o profundă stare de criză, aspect dovedit de nivelul ratei violenţei domestice (cea mai mare din Europa), creşterea impresionantă a numărului divorţurilor, denaturarea relaţiei dintre părinţi şi fii sau dintre fraţi;

e. feminizarea şi îmbătrânirea populaţiei săteşti prin plecarea barbaţilor şi a tinerilor în căutarea unor surse de venituri în alte zone ale ţării sau în străinătate;

f. relaţia de vecinătate s-a transformat în aşa fel încât nu mai favorizează altruismul şi complementaritatea, ci rivalitatea şi ostilitatea interpersonală;

g. rata proceselor juridice în care părţile provin din aceeaşi familie ori din aceeaşi localitate rurală a ajuns la cote alarmante, implicarea într-un proces public nemaifiind considerată scandaloasă şi stigmatizantă;

h. potrivit statisticilor, în medie, aproape două treimi din infracţiunile anuale petrecute în România în ultimul deceniu, au ca autori indivizi proveniţi din rural;

i. hibridarea curioasă a capitalului cultural al sătenilor, care îi pune în postura defavorizantă de a nu stăpâni eficient nici componentele ştiinţei (cei mai mulţi analfabeţi aparţin lumii rurale), nici pe cele ale tradiţiei empirice locale;

j. construirea şanselor existenţiale în principal pe seama unor resurse exterioare (ajutoare,donaţii, scutiri de taxe şi impozite, eludări ale cadrului legal) şi nu pe baza angajării

eforturilor personale şi comunitare[x]. Indicatorii crizei satului actual românesc sunt mult mai numeroşi, iar subiecţii implicaţi în cercetarea sociologică şi-au centrat răspunsurile preponderent asupra următoarelor cazuri: **a.** informarea cvasiinsuficientă a sătenilor în privinţa căilor de evitare, atenuare şi ieşire din criză; **b.** acordarea de ajutoare şi subvenţii nemeritate, fără verificarea prealabilă a realităţilor din teren; **c.** lipsa modelelor de acţiune şi a liderilor comunitari persuasivi; **d.** sărăcia extremă a unei părţi însemnate din populaţia rurală; **e.** definirea paradoxală a reuşitei personale prin speculaţii, pseudovalori şi nemuncă; **f.** erodarea comunităţii prin fundamentarea relaţiilor sociale pe invidie, suspiciune, sabotaj, agresiune, contestare; **g.** slaba valorificare a calităţilor fizice şi intelectuale ale tinerilor, cu efecte negative în special pe termen lung; **h.** lipsa unor strategii anticriză elaborate de autorităţile publice locale prin luarea în calcul a capacităţilor reale ale comunităţii; **i.** asumarea de către producători a unor obiective axate pe supravieţuire şi nu pe performanţă; **k.** fragmentarea terenurilor agricole şi refuzul asocierii în ferme mari, pentru a avea garanţia păstrării şi folosirii proprietăţii.

Remediile propuse de respondenţi la astfel de disfuncţii probează poziţia lor de fini cunoscători ai ruralului actual. Iată câteva dintre soluţiile cele mai atractive recomandate de aceştia: **a.** actualizarea şi consolidarea legislaţiei valabile în spaţiul rural, pentru a evita producerea de blocaje acţionale; **b.** mărirea subvenţiilor pentru cei care lucrează în agricultură şi acordarea de indemnizaţii pentru cei care activează în mediul rural, pentru a încuraja întoarcerea populaţiei la sate şi valorificarea pământului ca mijloc de producţie; **c.** deproprietărirea persoanelor care neglijează în mod repetat cultivarea terenurilor agricole; **d.** practicarea de măsuri de protejare a mărfurilor agricole interne şi descurajarea importurilor de alimente; **e.** promovarea strategică a mărfurilor rurale româneşti şi atestarea acestora ca brand-uri; **f.** instituirea consultanţei obligatorii şi gratuite pentru toţi locuitorii rurali care demarează acţiuni economice de o valoare care depăşeşte un prag minimal stabilit prin lege.

Concluzia cercetării sociologice desfăşurate devine şi concluzia studiului de faţă: *sănătatea socială a satului românesc se va reproduce, în pofida crizelor cu care se confruntă, dacă sunt conservate la nivel confortabil relaţiile, tradiţiile, stările şi instituţiile acestuia.*

[x] vezi şi C. Furtună, *Comunitatea rurală în tranziţie. Diagnoza satului românesc actual*, Editura Aramis, Bucureşti, 1993.

PATTERS OF PROSOCIAL BEHAVIOR: TOLERANCE AND SOCIAL CONFORMITY IN YOUNG PEOPLE. CASE STUDY

Mihaela Rus, Assoc. Prof. PhD., „Ovidius" University of Constanta

Abstract: Starting from the premise that psycho-sociology is the study of the interactions between present or past patterns of behaviors, within real or imagined social contexts, in this paper we discuss a specific and defining pattern behavior, typical of the social man, i.e. the prosocial behavior. The paper also proposes an approach in order to establish a bridge between an area of major interest in psychosociology, i.e. the prosocial behavior, and a social practice with multiple beneficial effects. The case study results reveal important aspects of the future graduates of the Ovidius University of Constanta, both in terms of their future conformist or nonconformist behavior in the institutions where they are going to work or in the groups they will intergrate into, as well as the students' perception on teachers, on the university as a whole, and on their conformist or nonconformist behavior in relation to the academic standards.

Keywords: patterns of behavior, prosocial behavior, students, conformism, noncomformisn

Introducere

Psihosociologia reprezintă studiul interacţiunii tiparelor de comportament prezente sau trecute, reale sau imaginare în context social; ea studiază totodată rezultatele acestei interacţiuni: stările şi procesele psihice colective, situaţiile de grup, personalitatea[y].În lucrarea de faţă am luat în discuţie un tipar de comportament specific şi definitoriu pentru om în contextul social – comportamentul prosocial. De asemenea, lucrarea propune o abordare care să creeze o punte de legătură între un domeniu de interes major în psihosociologie, cel al comportamentului prosocial şi o practică socială cu multiple efecte benefice.

Oamenii trăiesc într-o societate centrata pe valori şi reguli referitoare la relaţiile interpersonale. Comportamentul unui individ care are efecte pozitive asupra altui individ este considerat un comportament prosocial[z].Aşa cum au arătat numeroşi autori, comportamentul prosocial se referă la acel tip de comportament intenţionat, realizat în afara obligaţiilor de serviciu, familie, prieteni orientat spre conservarea, susţinerea şi promovarea valorilor sociale, fără aşteptarea unei recompense morale sau materiale din partea altora.[aa]Comportamentul prosocial face trimitere şi la noţiunea de conformism social care este definit de Edwin P. Hollander şi Willis R. H. ca fiind un „comportament desfăşurat cu intenţia de a îndeplini expectanţele normative ale grupului aşa cum sunt ele percepute de către individ". Pentru a-şi satisface nevoile de securitate şi de afiliere, indivizii acceptă să renunţe la o parte din libertatea proprie şi adoptă anumite norme şi reguli specifice mediului în care trăiesc, fenomen evidenţiat în gradul de conformare manifestat de oameni[bb]. O trăsătură evidentă a societăţii umane este aceea că toţi, sau cel puţin majoritatea membrilor grupurilor sociale, dovedesc similarităţi ale tiparelor de comportament, ceea ce înseamnă că, într-un fel sau altul,

[y]Carmen Bulzan, *Psihosociologie organizatională şi managerială,* Editura Universitaria, Craiova, 2008, pp. 15-16

[z]Hans J. Eysenck şi Michael Eysenck, *Descifrarea comportamentului uman*, Bucureşti, Editura Teora, (1981) 1998;

[aa]Andrei Pleşu, *Toleranţa şi intolerabilul – Criza unui concept,* Editura LiterNet, Colecţia Palimpsest, 2005

[bb]Andrei Pleşu, *Toleranţa şi intolerabilul – Criza unui concept,* Editura LiterNet, Colecţia Palimpsest, 2005

grupul exercită presiuni către uniformitate. Uniformitatea este o stare a grupului care se observă la un moment dat, iar conformismul este un rezultat ulterior al acestei stări, care implică faptul că indivizii şi-au modificat felul lor de a gândi, de a acţiona sau de a vorbi prin armonizare cu celelalte persoane din grupul social[cc].

Conformism social

Conformismul este un tipar de comportament desfăşurat cu intenţia de a îndeplini aşteptările normative ale grupului, aşa cum sunt ele percepute de către individ; este un fenomen de grup des întâlnit în viaţa de zi cu zi, dar foarte greu de evidenţiat şi de măsurat. În vorbirea curentă, termenul de conformism are o sferă mai largă decât în psihosociologie, unde el vizează, în principal, presiunile exercitate de grup asupra membrilor săi pentru a respecta normele[dd]. Deşi rareori presiunea grupului este transmisă individului în mod explicit, ea există şi îl forţează pe acesta să se alinieze opiniilor şi tiparelor de comportament impuse de normele de grup.

Conformismul este o formă de influenţă socială, care constă în schimbări de atitudine sau de comportament, determinate de preluarea voluntară a poziţiei susţinute de majoritatea membrilor grupului de apartenenţă. Pentru a-şi satisface nevoile de securitate si de afiliere, indivizii acceptă să renunţe la o parte din libertatea proprie şi adoptă anumite norme şi reguli specifice mediului în care trăiesc, fenomen evidenţiat în gradul de conformare manifestat de oameni[ee]. Când indivizii interacţionează cu ceilalţi membrii, grupul îşi manifestă presiunea către uniformitate, şi fiecare membru tinde să se comporte în conformitate cu modelul general propus de ceilalţi membrii ai grupului.Conformarea la normele societăţii aduce recompense, cele mai importante fiind cele de acceptare, preţuire şi includerea in activităţile grupului sau obţinerea popularităţii şi a prestigiului, pe când o persoană care încalcă normele riscă să fie pedepsită, antipatizată, bârfită sau chiar exclusă din viaţa publică[ff].

Atunci când vorbesc despre conformism, psihosocilogii se referă la tendinţa oamenilor de a-şi modifica percepţiile, opiniile şi comportamentul astfel încât acestea să nu contravină normelor şi modelelor grupului[gg]. Un anume grad de conformare este necesar pentru convieţuirea paşnică a indivizilor – ca atunci când fiecare îşi păstrează locul la rând, în faţa unei case de bilete. Alteori însă, conformarea poate avea consecinţe dăunătoare – atunci când indivizii beau peste măsură la petreceri ori spun bancuri jignitoare la adresa unor comunităţi etnice numai pentru că ceilalţi fac la fel. Scopul psihosociologului este acela de a înţelege condiţiile care favorizează conformarea şi motivele comportamentului conformist[hh].

Cercetare aplicativă privind conformarea studenţilor Universităţii Ovidius Constanţa

Psihologii sociali au făcut mai multe experimente care să demonstreze gradul înalt de predispoziţie a individului către conformarea la grup sau către adaptarea la numite tipare de comportament. Începând cu studiul lui Muzafer Sherif şi a lui Solomon Asch, toate au

[cc]Serge Moscovici (ed.). *Psihologia socială a relaţiilor cu celălalt* (pp. 61-73). Iaşi: Editura Polirom
[dd]Stefan Boncu, *Psihologia influenţei sociale*, Editura Polirom, Colecţia Collegium Psihologie, Bucureşti, 2002
[ee]Kelman, Herbert C. *"Compliance, Identification, and Internalization: Three Processes of Attitude Change.* Journal of Conflict Resolution, 2, no. 1 (1958)
[ff]Idem
[gg] http://www.scritube.com/sociologie/Influenta-sociala145451124.php
[hh]Solomon Asch, *Effects of Group Pressure upon the Modification and Distortion of Judgments*, 1961, Berkeley: University of California Press;

demonstrat capacitatea de conformism a individului sau puterea stimulilor ce acţionează asupra acestuia în vederea conformării individului. Modul de conformare al indivizilor diferă, acesta fiind influenţat de condiţiile socializării, fragilitatea oamenilor în faţa autorităţilor, factori ce ţin de contextul afectiv, factorii psiho-individuali[ii].

Studiul de caz privind conformarea studenţilor Universităţii Ovidius din Constanţa are ca scop, în primul rând, evidenţierea comportamentului studenţilor cu privire la normele instituţiei şi modul de acceptare sau neacceptare al acestora. Un al doilea obiectiv care este urmărit de acest studiu de caz îl reprezintă relaţia dintre studenţi şi conducerea instituţiei, sau modul de realizare a regulilor după care funcţionează instituţia. Al treilea obiectiv, şi cel mai important, îl reprezintă identificarea gradului de conformis sau nonconformism al viitorilor absolvenţi ai Facultăţii de Drept şi Ştiinţe Administrative Ovidius Constanţa.Metodologia de cercetare aleasă este chestionarul format din 19 întrebări, iar majoritatea dintre acestea sunt închise, pentru o mai bună evidenţiere şi claritate a situaţiei prezentate. Chestionarul a fost aplicat unui eşantion format din 45 de studenţi din anul III de studiu din diverse specializări ale Facultăţii de Drept şi Ştiinţe Administrative Universitatea Ovidius Constanţa.

Interpretarea chestionarului

În urma răspunsurilor date de către studenţi la întrebarea: „Vă consideraţi o persoană influenţabilă?” s-a demonstrat faptul că 62,22% dintre studenţi nu sunt influenţabili, 31,11% se consideră influenţabili iar 6,66% nu s-au putut pronunţa în această privinţă.

Figura 1. Gradul de influenţare al studenţilor

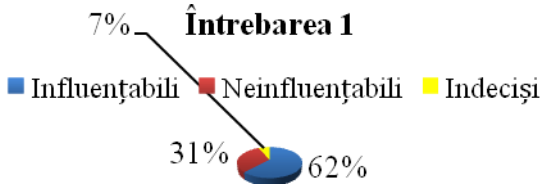

Diferenţa dintre sexe în ceea ce priveşte caracteristica lor influnţabilă sau neinfluenţabilă, studenţii de sex feminin sunt mai influenţabili decât cei de sex masculin. Studentele sunt influenţabile în procent de 33,33%, pe când studenţii sunt în procent de 22,22%.

Figura 2. Procentajul pe sexe privind influenţarea studenţilor

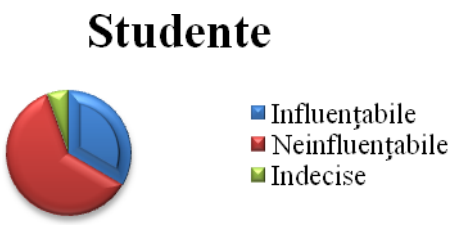

[ii]Idem

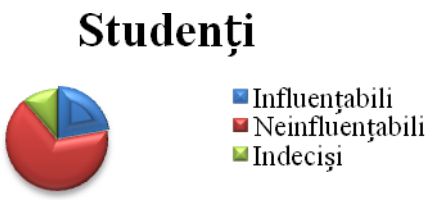

În urma rezultatelor chestionarului la întrebarea: „Vă pasă prea mult de părerile celorlalţi?” reiese că marea majoritate a studenţilor nu ţin cont de părerile celor din jur, ci doar 17,77% ţin cont.

Figura 3. Procentaj privind interesul studenţilor faţă de părerile celor din jur

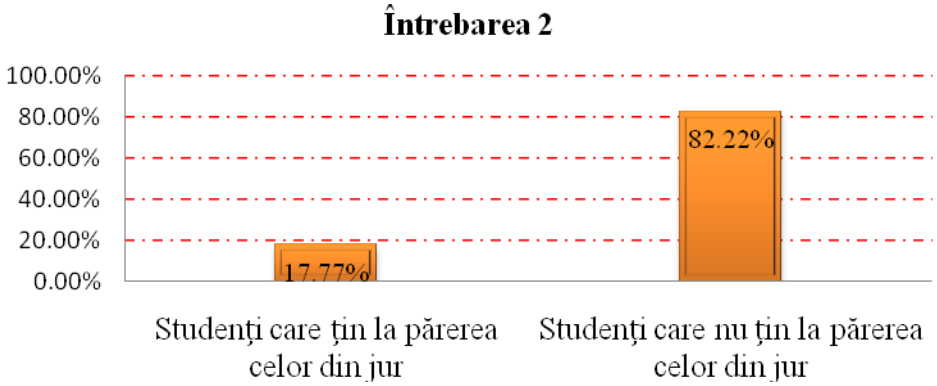

La întrebarea: „În general, într-un grup, dumneavoastră sunteţi liderul?” 57,77% au răspuns „NU”, 22,22% au răspuns „DA” iar 20% dintre studenţi au răspuns „Nu ştiu”. Din interpretarea acestei întrebări rezultă că majoritatea studenţilor chestionaţi nu sunt lideri în grupurile din care fac parte.

Figura 4. Studenţi lideri/nelideri

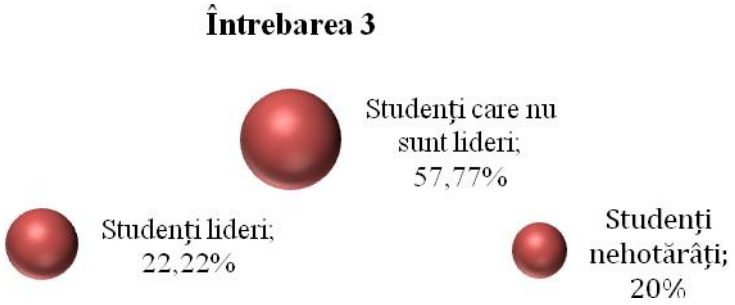

O caracteristică foarte evidentă a studenţilor,în urma chestionării, este aceea că sunt conformişti. Răspunsurile participanţilor au fost următoarele: 95,55% se conformează normelor instituţiilor în care îşi desfăşoară activitatea sau cu care intră în contact şi numai 4,44% dintre aceştia nu se conformează.

Figura 5. Procentaj privind conformarea studenţilor la normele instituţiilor cu care intră în contact

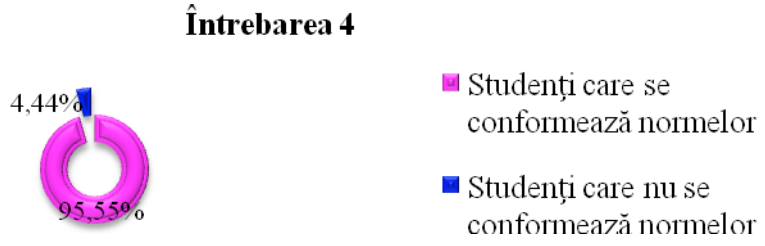

Studenţii chestionaţi,la întrebarea „Ce reprezintă conformarea pentru dumneavoastră?”,au răspuns în proporţie de 57,77% că este o normalitate şi o iau ca atare fără să pună mult accent pe ea; 28,88% dintre aceştia o consideră o necesitate iar 13,33% o privesc ca pe o constrângere.

Figura 6. Procentaj privind ce reprezintă conformarea pentru studenţi

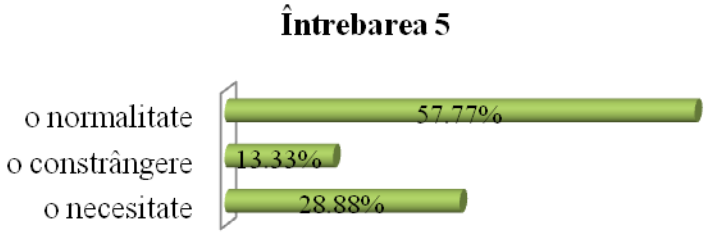

Pe o scală de la 1 la 5 (1 deloc important iar 5 foarte important) studenţii au fost rugaţi să aprecieze regulile (organizarea/desfăşurarea concursului de admitere, organizarea examenelor de finalizare a studiilor, organizarea şi funcţionarea bibliotecii etc) Universităţii Ovidius. Marea majoritate a studenţilor consideră că regulile universităţii sunt importante şi trebuie respectate. Doar un mic procent dintre aceştia nu dau importanţă regulilor.

Figura 7. Procentaj privind aprecierea regulilor Universităţii Ovidius de către studenţi

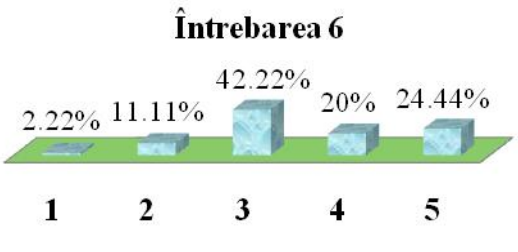

La întrebarea dacă şi-ar dori să aibă un cuvânt de spus la formularea regulilor universităţii 73,33% dintre studenţi au răspuns afirmativ iar 26,66% negativ. De aici rezultă faptul că studenţii îşi doresc să se implice în formularea regulilor pe care urmează să le respecte.

Figura 8. Grafic privind dorinţa studenţilor de a lua parte la formularea regulilor

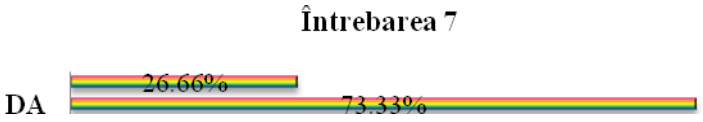

În ceea ce priveşte programul examenelor din perioada sesiunii 44,44% dintre studenţi îl acceptă şi în general nu vor să schimbe nimic; 42,22% dintre aceştia îl acceptă cu unele excepţii iar 13,33% nu sunt de acord în general cu datele examenelor.

Figura 9. Procentajul privind conformarea studenţilor programului din perioada sesiunilor

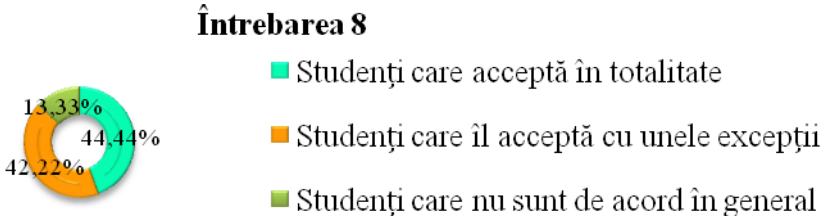

Prin răspunsurile date la întrebarea „Cine credeţi că încalcă mai mult regulile universităţii?”iese la iveală un aspect interesant şi anume: într-un procent de 48,88% studenţii consideră că profesorii sunt cei care încalcă mai mult regulile universităţii. 24,44% dintre aceţtia au răspuns că nici unii nici alţii nu încalcă regulile, 11,11% consideră că studenţii le încalcă şi 15,55% au răspuns că atât studenţii cât şi profesorii încalcă regulile universităţii.

Figura 10. Grafic privind încălcarea regulilor universităţii

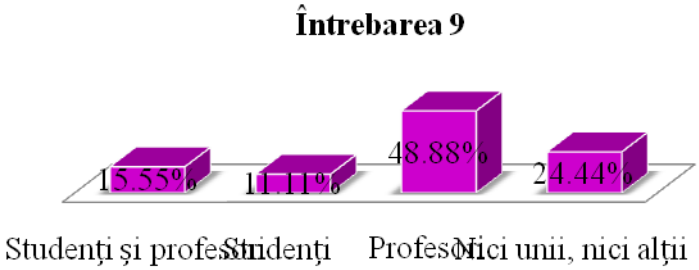

În privinţa alegerii prietenilor şi cum să fie ei, 95,55% dintre studenţi vor ca aceştia să vină cu idei astfel încât să aibă împreună de câştigat; 2,22% vor ca prietenii pe care şi-i aleg să accepte orice i se va impune şi tot 2,22% vor ca aceştia să nu accepte ceea ce i se va impune. Deci majoritatea viitorilor absolvenţi nu sunt nici conformişti nici nonconformiştiîn ceea ce priveşte alegerea unui prieten ci aleg calea de mijloc.

Figura 11. Grafic privind conformismul/nonconformismul viitorilor prieteni

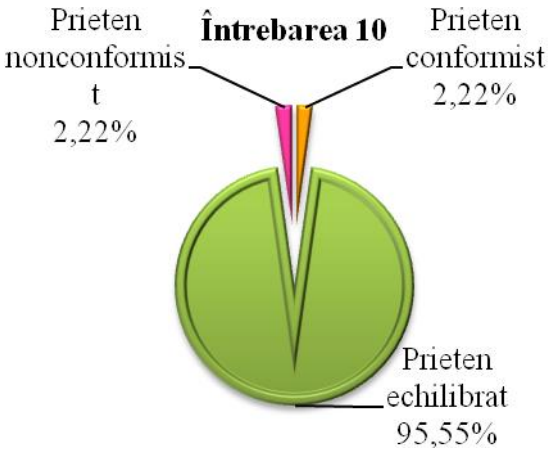

Răspunsurile întrebării „Credeţi că unii din grupul din care faceţi parte sunt prea conformişti în ceea ce priveşte normele de conduită morală şi socială?” au fost următoarele:

răspuns pozitiv în procent de 24,44%, răspuns negativ 46,66% şi neutrii au fost în procent de 28,88%.

Figura 12. Grafic privind părerea studenţilor în legătură cu conformismul grupurilor din care fac parte

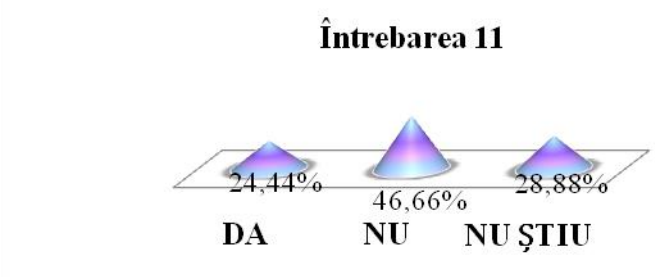

La întrebarea „Dacă prietenul/colegul dvs ar susţine o afirmaţie dar dvs aţi avea o altă părere, cum aţi proceda?" un număr destul de mare dintre cei chestionaţi – 73,33% au afirmat că şi-ar menţine părerea chiar dacă prietenul/colegul lor şi-ar susţine opinia, 24,44% au afirmat că ar încerca să îl convingă şi 2,22% şi-ar schimba şi ei părerea.

Figura 13. Grafic privind conformarea studenţilor în reaţiile cu prietenii

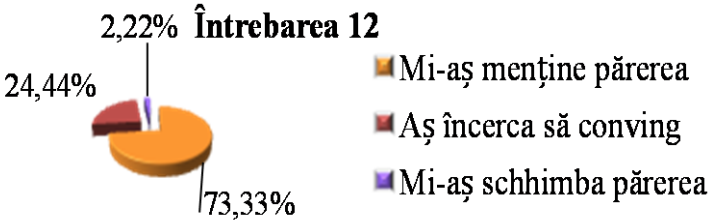

Studenţii chestionaţi au fost rugaţi, ca pe o scală de la 1 la 5, în care 1 este deloc important şi 5 foarte important, să bifeze ce rol au cei din jurul lor în alegerea deciziei corecte. Cei chestionaţi au răspuns în proporţie de 11,11% că cei din jurul lor nu au nici un rol în alegerea deciziei corecte şi 6,66% au răspuns că cei din jurul lor au un rol foarte important.

Figura 14. Proporţionalitatea importanţei celor din jur în privinţa deciziei corecte

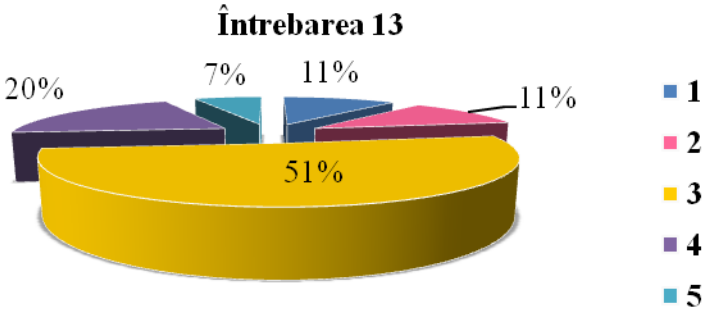

Circa 68,88% dintre respondenţi au afirmat că nu este necesar să îşi sacrifice propria personalitate pentru valori superioare iar 17,77% au răspuns pozitiv la această întrebare.

Figura 15. Schemă privind necesitatea sacrificării personalităţii pentru valori superioare

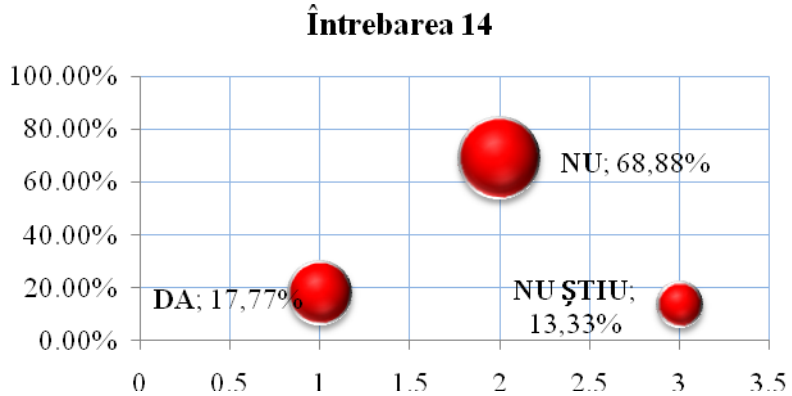

La întrebarea „Aveţi tendinţa mai mult să acceptaţi opinii (păreri) decât să analizaţi problemele când participaţi la o activitate colectivă?”în proporţie de 80%, studenţii au răspuns că nu acceptă opiniile participanţilor din careul unei activităţi colective ci analizează problema singuri şi îşi formează o părere, iar restul acceptă opiniile grupului.

Figura 16. Proporţionalitatea studenţilor privind acceptarea opiniilor

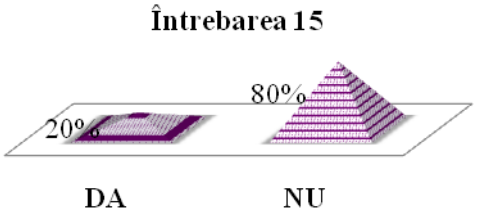

Cu privire la tendinţa studenţilor de a proceda asemenea celor din jur, doar 13,33% dintre cei chestionaţi au răspuns pozitiv iar 86,66% au răspuns că tind să îi copieze pe cei din jur.

Figura 17. Proporţionalitatea studenţilor privind imitarea comportamentelor celor din jur

La întrebarea „Chiar dacă nu sunteţi de acord cu o idee, dacă toţi ceilalţi sunt, tindeţi să cedaţi în favoarea lor?”, cei chestionaţi,în proporţie de 53,33% au răspuns că nu cedează în favoarea celor din jur,iar 46,66% au răspuns afirmativ.

Figura 18. Grafic privind disponibilitatea studenţilor de a ceda în favoarea celorlalţi

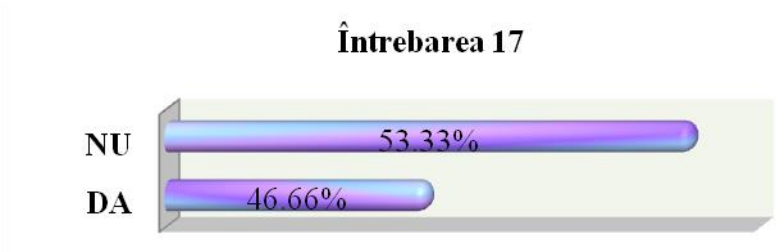

În ceea ce priveşte îndeplinirea dorinţelor grupului din care cei chestionaţi fac parte,chiar dacă acest lucru ar însemna un sacrificiu pentru aceştia, 51,11% au răspuns că sunt dinsponibili să le îndeplinească şi 48,88% nu ar face acest lucru.

Figura 19. Proporţionalitatea studenţilor privind îndeplinirea dorinţelor grupului

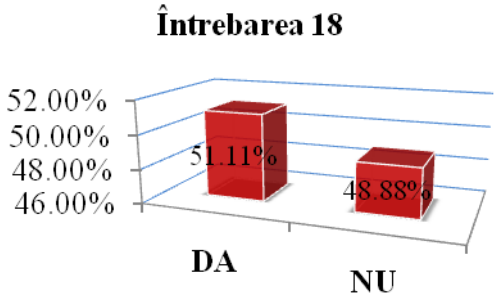

Pentru întrebarea „Deşi sunteţi convins că aveţi dreptate în urma unei discuţii într-un grup, cum procedaţi?”, răspunsurile date de studenţii chestionaţi au fost următoarele: în procent de 86,66% respondenţii nu se contrazic şi îşi păstrază punctul de vedere iar 13,33% acceptă ceea ce hotărăşte grupul.

Figura 20. Schemă privind influnţa grupului asupra studenţilor

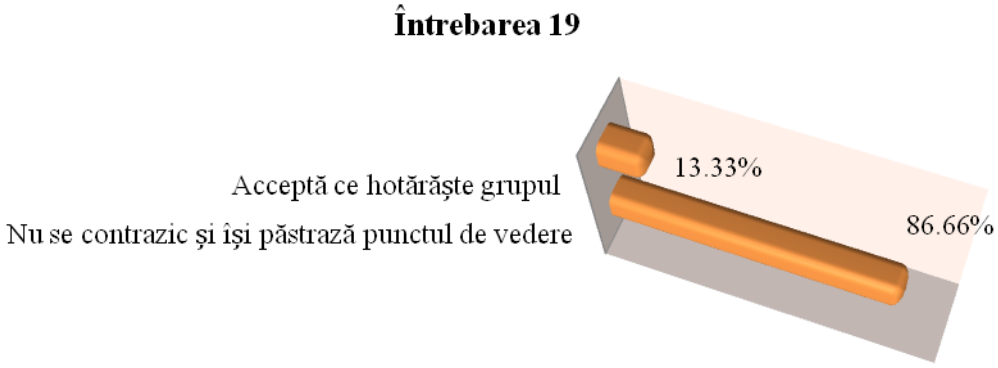

În ceea ce priveşte datele demografice, studenţii participanţi la chestionar au fost în număr de 45 dintre care: respondenţii de sex masculin au fost în procent de 20% şi respondenţi de sex feminin în procent de 80%. Cu privire la vârsta studenţilor chestionaţi, în procent de 88,88% se încadrează între 21-25 de ani şi în procent de 11,11% peste vârsta de 25 de ani.

Figura 21. Proporţionalitatea studenţilor după sex

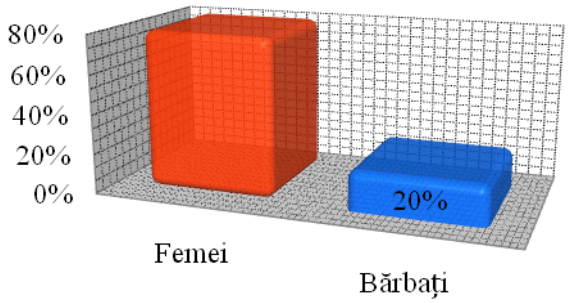

Figura 22. Proporţionalitatea studenţilor după vârstă

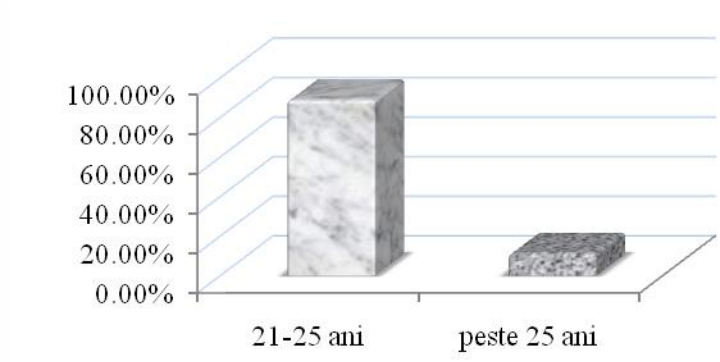

În ceea ce priveşte proporţionalitatea studenţilor după vârstă şi sex (per total), la chestionar au participat studenţi de gen feminin între vârsta de 21-25 de ani în procent de 73,33% şi peste 25 de ani 8,88%. Studenţii participanţi de gen masculin între vârsta de 21-25 de ani au fost în procent de 15,55% şi peste 25 de ani, 2,22%.

Figura 23. Proporţionalitatea studenţilor după vârstă şi sex

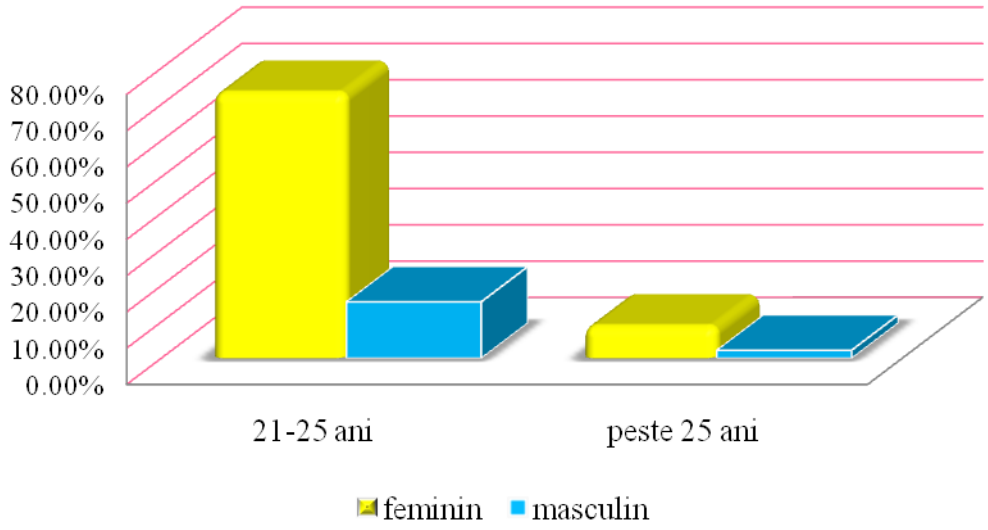

Rezultatele prezentului studiu de caz evidenţiază aspecte importante atât pentru Universitatea Ovidius Constanţa cât şi pentru viitorii absolvenţi ai acesteia. Aspectele importante de urmărit sunt următoarele:

- ✓ Implicarea studenţilor în stabilirea regulilor universitare;

- ✓ Implicarea universităţii în ceea ce priveşte formarea unui comportament neinfluenţabil, stabil şi ferm la studenţi;
- ✓ Implicarea mai mare a studenţilor în organizarea programului de examene în perioada sesiunilor astfel încât majoritatea acestora să se poată conforma programului;
- ✓ Îmbunătăţirea imaginii universităţii în rândul studenţilor în ceea ce priveşte serviciile oferite deoarece aceştia sunt cei care, defapt, aduc prestigiu universităţii.

Concluziile cercetării aplicative

Un aspect din ce în ce mai evident în rândul studenţilor este faptul că aceştia sunt dezinteresaţi de normele universităţii sau, mai mult, le ignoră în totalitate. Importanţa studiului de caz privind conformismul studenţilor din Universitatea Ovidius Constanţa este aceea, în primul rând, de a evidenţia percepţia studenţilor asupra normelor universitare, modul în care aceştia le respectă sau nu. Un alt obiectiv important al studiului de caz este revidenţierea relaţiei dintre studenţi şi conducerea universităţii şi, de asemenea, a comportamentelor studenţilor în instituţie.

Primul fapt evident în urma analizei studiului de caz este acela că majoritatea studenţilor nu se consideră influenţabili (atât cei de sex feminin cât şi cei de sex masculin). Cea mai mare parte a acestora au răspuns că nu le pasă de părerea celor din jur, ceea ce înseamnă că viitorii absolvenţi sunt persoane hotărâte şi sigure pe ele.Cei mai mulţi dintre studenţii chestionaţi nu se consideră lideri într-un grup; astfel, studenţii, chiar dacă auo personalitate puternică, aceştia nu au aptitudini de lider.Mai mult de jumătate dintre aceştia au răspuns că normele universităţii nu sunt exigente ceea ce înseamnă că studenţii se pot conforma cu uşurinţă programului şi regulilor;însă, un lucru este evident şi în acelaşi timp în opoziţie cu ceea ce afirmă studenţii care sunt de părere că normele universităţii sunt exigente: nu toţi dintre aceştia doresc să participe la formularea regulilor; acest lucru arată faptul că fie sunt dezinteresaţi de instituţia în care studiază, fie lasă în grija altora aceste probleme, considerând că acestea se vor rezolva şi fără ca ei să se implice. Ar trebui ca administraţia universităţii să îi implice şi pe studenţi în formularea normelor şi a regulamentului şi, de asemenea, să facă public acest lucru pentru ca studenţii să aibă posibilitatea să se informeze când au loc astfel de întruniri.

Unul dintre cele mai importante aspecte care au ieşit la iveală în urma studiului de caz este acela că aproximativ jumătate dintre studenţi consideră că profesorii sunt cei care în general nu respectă regulile universităţii şi le încalcă mult mai des decât studenţii, deşi profesorii ar trebui să fie peste studenţi în ceea ce priveşte respectarea regulamentului. În acelaşi timp, un procent considerabil de studenţi consideră că toţi cei implicaţi în universitate (studenţi/profesori) respectă regulile în totalitate.

Unalt aspect ce iese în evidenţă este acela că viitorii absolvenţi ai universităţii nu sunt nici conformişti nici nonconformişti în ceea ce priveşte alegerea prietenior, ci aleg calea de mijloc. Majoritatea dintre aceştia, atunci când îşi aleg un prieten, îşi doresc ca acesta să vină cu idei, astfel încât amandoi să aibă de câştigat. De aici rezultă că, chiar dacă majoritatea studenţilor nu sunt influenţabili, aceştia sunt flexibili.

În ceea ce priveşte luarea unei decizii, studenţii consideră importantă părerea celor din jur dar nu ţin neapărat cont de ea. De aici reiese din nou faptul că studenţii nu sunt influenţabili dar totuşi ascultă părerea celor din jur.Viitorii absolvenţi ai universităţii sunt indivizi cu personalitate şi consideră că nu este necesar să îşi sacrifice propria personalitate pentru valori superioare. Acest lucru îl dovedeşte şi faptul că 80% dintre studenţi nu acceptă o

idee fără să o treacă prin filtrul propriu; aceştia analizează problema şi apoi îşi formează o opinie.

În situaţia în care studenţii sunt supuşi unei presiuni în vederea acceptării unei idei, mai mult de jumătate dintre aceştia tind să nu cedeze în favoarea celorlalţi ci să îşi menţină părerea; acest fapt arată că îndeplinirea dorinţelor grupului reprezintă un sacrificiu pentru aceştia.Atunci când studenţii sunt convinşi că au dreptate într-o discuţie dar majoritatea grupului nu este de aceeaşi părere, aceştia nu se contrazic dar îşi păstrează punctul de vedere. Acest lucru arată că studenţii sunt destul de diplomaţi, deoarece ştiu să asculte şi alte păreri fără să îşi impună agresiv punctul de vedere,cu toate că,în acelaşi timp, au păreri clar definite şi, în sinea lor, ştiu că au dreptate.

Rezultatele studiului de caz scot la iveală aspecte importante ale viitorilor absolvenţi ai Universităţii Ovidius Constanţa atât în ceea ce priveşte viitorul lor comportament conformist sau nonconformist în instituţiile în care vor lucra sau în grupurile din care vor face parte cât şi în ceea ce priveşte percepţia studenţilor asupra profesorilor, asupra universităţii, în ansamblul ei, şi comportamentul conformist sau nonconformist cu privire la normele universitare.Factorii situaţionali şi personali care îi predispun pe oameni să se conformeze sunt: mărimea grupului de influenţă sau forţa numărului, conştientizarea normelor, diferenţa de vârstă şi sex şi, nu în ultimul rând, influenţele culturale. Înţelegerea faptului că oamenii cedează adesea presiunii grupului este primul pas spre înţelegerea influenţei sociale[jj].

BIBLIOGRAFIE:

CĂRŢI

Adrian Neculau, *Manual de psihologie socială (Ediţia a II-a),* Editura Polirom, Bucureşti, 2004;

Andrei Pleşu, *Toleranţa şi intolerabilul – Criza unui concept,* Editura LiterNet, Colecţia Palimpsest, 2005;

Hans J. Eysenck şi Michael Eysenck, *Descifrarea comportamentului uman*, Bucureşti, Editura Teora, (1981) 1998;

Nicky Hayes, Sue Orrell, *Introducere în psihologie*, Editura All, Bucureşti 2003;

Septimiu Chelcea*, Opinia publică – strategii de persuasiuune şi manipulare,* Editura Economica, 2006;

Serge Moscovici (ed.). *Psihologia socială a relaţiilor cu celălalt* (pp. 61-73). Iaşi: Editura Polirom;

Stefan Boncu, *Psihologia influenţei sociale*, Editura Polirom, Colecţia Collegium Psihologie, Bucureşti, 2002;

ARTICOLE

Kelman, Herbert C. *"Compliance, Identification, and Internalization: Three Processes of Attitude Change.* Journal of Conflict Resolution, 2, no. 1 (1958);

Solomon Asch, *Effects of Group Pressure upon the Modification and Distortion of Judgments*, 1961, Berkeley: University of California Press;

SITE-URI WEB

http://www.scritube.com/sociologie/Influenta-sociala145451124.php

http://www.scritube.com/sociologie/Influenta-sociala145451124.php

[jj]http://www.scritube.com/sociologie/Influenta-sociala145451124.php

THE IDEA OF INTERDISCIPLINARITY IN WOLFHART PANNENBERG'S ANTHROPOLOGY

Mihai Androne, Assoc. Prof., Ph.D., "Dunărea de Jos"University of Galaţi

Abstract: WolfhartPannenbergis the name of a great contemporary Western thinker, only recently deceased, with a significant contribution to the development of Christian anthropology. He analysed the human condition in the spirit of interdisciplinarity, his vast and profound work joining together the newest information in theology, philosophy, history and science. Modern by embracing the multiple fields of knowledge, WolfhartPannenbergwas a critic of modernity taken as an epoch when the faith in God was abandoned.

Keywords: God, WolfhartPannenberg, anthropology, theology, interdisciplinarity

Motto: "Because God is the creator of everything and will be the redeemerof everything, theology has to be concerned with everything. This doesn't make theology interdisciplinary in a superficial sense.It is interdisciplinary because theology is concerned withonly one thing, and that is God."[kk]

Wolfhart Pannenberg

The interdisciplinary spirit of theological anthropology in general and Wolfhart Pannenberg's anthropology in particular actually reflect their aspiration towards being "scientific": scientific discourse, including the one on man, is at present rational and interdisciplinary par excellence[ll]. Interdisciplinarity involves a research deontology within which the assertion of *specificity* is closely linked to the honest acknowledgement of its own *limitations*; hence, the need for *dialogue*, *cooperation* among the researchers from various knowledge domains[mm].

If man is an infinitely complex being, then all the subjects studying him are complementary. Complementarity means relation, connection, eliminating from the very start both the major danger of arrogant isolation within his own limits, the limitations of fragmentation, and the danger of amalgamation often leading to confusion. Although the theologian and the man of science research the human being using their own means and methods, in the 21st century however no researcher affords ignoring the discoveries of adjacent knowledge domains. The theologian and the philosopher cannot possibly abandon the unifying *metaphysical* discourse of a higher order, but at the same time they cannot even afford to operate only with *abstract* items, inaccessible to natural sciences.

Theology may provide a *global* and *systematic* image of man and his condition in the world,and may bring into the limelight *fundamental* truths, to the extent in which it knows

[kk] http://www.faith-theology.com/2005/10/interview-with-wolfhart-pannenberg.html

[ll] "Un discours scientifique sur l'homme doit être aujourd'hui nécessairement interdisciplinaire. Ni les sciences dites de l'homme ni les sciences de la nature ne peuvent se limiter à leur propre méthodologie si elles veulent approcher la vérité de l'être humain de façon pertinente. […] En raison de ses dimensions multiples et de sa grande complexité la réalité humaine ne peut être adéquatement connue que si l'on joue pleinement le jeu d'une pluralité convergente de méthodes." (Ganoczy, 2008:9). See also Hartung and Herrgen, 2014:9.

[mm]Ganoczy, 2008:9. Cf. Wentzel van Huyssteen, 2001:65ff. Wolfhart Pannebergmakes an interesting observation in one of his works, showing that there is no *interdisciplinarity* (science) without *modesty* (ethics): "In all the sciences, humility is required." (Pannenberg, 2008:8)

and it is available to giving up its long-lasting and exclusive partnership with philosophy, and resorting to the instruments of analysis in biology, psychology, sociology and cultural anthropology, without giving up, needless to say, its own Biblical heritage, i.e. its own identity, although any theological approach in the name of interdisciplinarity presupposes a certain detachment from the traditional, classic discourse of theology. "In contrast to traditional dogmatic anthropology, the studies undertaken here may be summarily described as a *fundamental-theological* anthropology. This anthropology does not argue from dogmatic data and presuppositions. Rather, it turns its attention directly to the phenomena of human existence as investigated in human biology, psychology, cultural anthropology, or sociology and examines the findings of these disciplines with an eye to implications that may be relevant to religion and theology."[nn].Interdisciplinarity is a *challenge*, or the German theologian and anthropologist in question sometimes left the impression that, being driven by the postmodern passion of interdisciplinarity, he strained to a certain extent from the classical benchmarks of Christianity, and the Word of God, totally oblivious that one of the basic principles of Protestantism is *sola Scriptura*.

*

By its very nature theology is interdisciplinary and pluridisciplinary, viz. varied: it is *liturgical*, *practical*, *biblical*, *historical*, *political*, *dogmatic* (*systematic*). Sometimes one tends to believe that subjecting it to the exigency of a close cooperation with the human and natural sciences eventually means subjecting it to the exigency of a super-interdisciplinarity vested in *encyclopaedism*: or "life is too short for a biblical specialist to do more than read selectively and dabble here and there."[oo] In its turn, *anthropology* is synonymous with *interdisciplinarity*and *pluralism*: anthropology is *cognitive*, *biological*, *cultural*, *applied*, *global*, *linguistic*, *medical*, *moral*, *political*, *psychological*, *philosophical*, and of course, *theological*. And the enumeration may go on.

It is regretful to find that the Christian theologian and anthropologist in the 21st century are often tempted, in order to increase their influence in society, to address only the human mind and totally neglect the role of faith, for the good reason that today's people, in their overwhelming majority, *place all their trust in science*[pp]. Anyway, even in this case it would not be advisable to forget that man is a rational being, as well as one who *knows* that *he is ignorant*, and it is ever more often that the Western academic world talks about the limits of rationality.

Focusing on the works of Wolfhart Pannenberg, an important Christian theologian and anthropologist, recently deceased, the aim of our research is to investigate the extent to which he was an adept of interdisciplinarity.

Pannenberg claims that, as early as the moment when theology started being studied in universities in the Middle Ages, it was seen as *divine wisdom* and *science* at the same time. When the Christian theologians claimed that God is the creator of the entire universe, they

[nn]Pannenberg, 1985:21. "Est-il réellement possible à un théologien chrétien de se situer dans un champ de recherche interdisciplinaire avec les sciences humaines *etsi Deus non daretur* […]? Ces interrogatifs mettent en évidence les difficultés dans lesquelles la théologie se débat aujourd'hui – la théologie protestante en particulier – dans sa confrontation avec la question anthropologique." (Genre, 1997:66)

[oo]Childs, 1992:xvi.

[pp]Wentzel van Huyssteen, 2006:129.

implicitly accepted to interact with those whose subject of study was nature: in this context the theologians tried to show that the Christian teaching is in harmony with the unfolding of natural phenomena and human life. "The truth-claim of the Christian teaching about the one true God, the creator of the universe, then, implies the acceptance of coherence as criterion of truth. […] How can the claim to coherence with all sorts of human experience of the world ever be tested or confirmed? My answer is that this can be done in the form of the systematic presentation of the Christian doctrine of God, of creation, and of human history in terms of a history of salvation. Such a systematic presentation must be not only consistent within itself and consonant with the biblical witness but also coherent with regard to all matters that have to be taken into account in such a presentation. Each aspect must be reinterpreted when considered in its relation to God because the secular treatment of nature at large and of human nature abstracts from the relationship to God the creator."[qq]

Thus, any activity taking place in the spirit of interdisciplinarity is one of data *reinterpretation*. In the case of Christian theology reinterpretation is a *systematic* one, according to Wolfhart Pannenberg in the same paper quoted above[rr], also adding that this hermeneutical activity does not aim at *proving* the truth of the Christian faith. In fact, through these assertions the German theologian and anthropologist only shows the importance of systematic theology, the subject aiming at casting an all-encompassing view on an all-encompassing reality: God, the creator of the universe. To Pannenberg, truth means Totality[ss].

Wolfhart Pannenberg, in his work *Toward a Theology of Nature*[tt], notes that scientists are interested in having a dialogue with the theologians not because they would need help in explaining nature, but to be able to anticipate the implications and consequences of certain scientific discoveries. Science cannot be separated from conscience, as, if a play-upon-words is allowed, science use, in the absence of conscience, definitely results in abuse, which may prove fatal to humanity.

But theology is not a strong partner of science in this respect, as it came out weakened from the long "war" against science. The present cooperation between theology and science starts from the assumption that religious assertions should not be completely foreign to scientificity, just like authentic ethics, the one serving human life and dignity, cannot be optional to the scientist. And a secular ethics is a logical impossibility, as it becomes just a mere social convention, according to the lesson taught by one of the greatest atheist philosophers of the 20th century, Jean-Paul Sartre: "If God does not exist, everything is permissible."[uu]

However, from a Christian point of view, theology is not necessary solely as a moral *appendix* to science. And Wolfhart Pannenberg makes, in his book *Toward a Theology of Nature*, a series of clarifications meant to shed light on the relevance of Christian theology in

[qq]Pannenberg, 2008:7.

[rr] "The theological reinterpretation must be argued reasonably and plausibly and provide a systematic reinterpretation of all that is claimed to be God's creation. The systematic form of presentation corresponds to the requirement of coherence as a criterion of truth […]. In attempting such a systematic presentation Christian theology offers its examination of the truth-claim involved in the affirmation, that the trinitarian God is indeed the creator and redeemer of the world and of all humankind." (Pannenberg, 2008:7-8)

[ss]Pannenberg, 2004 (1):140; O'Donnell, 1991:76.

[tt]Pannenberg, 1993:15ff.

[uu] Sartre, 2007:28-29.

our world. If God is the creator of the world, nature, then nature can only be adequately understood to the extent in which we relate to God. Or Christian thinking denies, starting from the premise above, that nature may be deeply understood in the absence of God: if God does not exist in his quality of creator and ruler of nature, then ethics (in the strong sense of the word) does not exist either, and theology cannot offer anything to science in this case, being of absolutely no assistance. It cannot offer any help on an ethical level.

Therefore, resuming a previous idea, if truth means Totality, then it may be grasped from various perspectives. The human being has a particular and unique place in the cosmos, being characterised by a double *openness*: to the *world* and to *God*. *Openness* means freedom and adaptability, search, interrogation, choice and decision, creative dynamism, imagination, eyes fixed on the future, destiny, overcoming egocentricity, instinct, heredity, sensoriality, openness means relation and dialogue, as outside this dialogue man cannot adequately comprehend himself. That is why in the Christian vision anthropology is founded on theology: any question referring to *what is man* sends par excellence to his relation to God. Man is *openness to the world* just because, unlike animals, he is not the world's prisoner, but instead manages to go beyond his environment, says WolfhartPannenberg. In other words, we shall never be able to determine precisely the place of man within the universe unless we take the divine into account. If animals are dependent on their environment, then man is dependent on God[vv]: God is man's environment, and this truth entirely explains why man is open to the world.

Aren't we entitled to view this *openness* as ontological foundation of an interdisciplinarity seen in a larger perspective, as long as the German theologian and anthropologist claims that man, being open to the world, is not dependent on the world he lives in, but instead is perpetually apt to have new life experiences, i.e. have varied responses to the demands of the environment? The following assertion belonging to WolfhartPannenberg is relevant and in this case does not require any additional comment: the look that man casts on reality is open par excellence[ww].

Anyway, WolfhartPannenberg opines that any question referring to the nature of man is in fact one referring to his destiny[xx]. The issue of anthropogenesis has fallen in a slight abeyance under the influence of the philosophical products of (post)modernism (Marxism, humanism, nihilism, existentialism), while, at the same time, the breakthroughs of medicine and genetics fuel vivid bioethical controversies: is there moral justification for human cloning, does genetic engineering really support life and observe our dignity?

Or the answer to these questions is largely conditioned by the manner in which we choose to answer the capital question on the origin, thus the nature of man. If man conceives

[vv]Pannenberg, 1976:13. Max Scheler's words are very suitable in this context: "A spiritual being is no longer bound by instinct and the environment, but `environment-free and, as we would like to call it, 'open to the world'." (Scheler, 1947:36) Max Scheler showed this final aspect before Wolfhart Pannenberg, pointing to the fact that Humankind is *openness* par excellence (MingWong, 2008:59ff.).

[ww]Pannenberg, 1976:5ff. In regard to this notion, i.e. *openness*, see the articles by Hans-Peter Grosshans, "Paul's Anthropology and Its Contribution to the Formation of Humanity in the Perspective of Reformation Theology" (in Berthelot and Morgenstern, 2011:90ff.) and Jaqueline A. Stewart, "Some Problems with the Theological Appropriation of Biologyby W. Pannenberg" (in Gregersen, 1998:121), Grenz, 2000:130ff., Moody, 1981:268, Molnar, 2007:304f.

[xx]Pannenberg, 1978:5.

of himself as one of God's creatures or a more evolved animal, he will feel different calls in his soul, thus judging things and acting, in both cases, in different manners[yy]. Anthropology has a definite ethical dimension, or theological anthropology claims that only as a divine creation does man dispose of an entirely special value, and his life is truly sacred and should be preserved at any cost.

Or it is at this point that the incongruity between Christian classicism and secular modernity becomes apparent. As early as the beginning of his book *Anthropology in Theological Perspective*, Wolfhart Pannenberg displays realism when claiming that modern Anthropology parted ways with the Christian tradition and no longer defines the uniqueness of man in relation to God, but explains it by the peculiar place humans occupy in nature. In modern anthropology man is special not because he is the image of God, but because he is different from other animals, and he has, truth be told, a different behaviour.

In his book *What is Man?*Wolfhart Pannenberg writes that "we live in an age of anthropology"[zz]. Man wishes to reach an all-encompassing self-understanding, and philosophers, biologists, medicine experts, jurists, sociologists, psychologists and theologians seem to be in agreement on this common point (of an interdisciplinary character) and leave the impression that they managed to find how they can speak the same language. But this "agreement" is by no means devoid of asperities, and critical or contesting stances: Wolfhart Pannenberg considers that neither the biologists, nor the specialists in cultural or legal anthropology, nor the sociologists managed by their specific approaches to comprehend the factual man, to reach him, but only provided abstract images about him. The various anthropological disciplines indulge in partial, fragmented, unilateral approaches.

Man, as an individual, is a living being disposing of a certain natural, biological endowment, a certain anatomical structure. But man is not just a biological being and nothing more, he is also an individual, in need of communion relations with his neighbors in order to develop fully. It could be said, in the spirit of Wolfhart Pannenberg's thinking, that man is a social, civic, political being, he is a *zoon politikon*, and this *politikon* is not a mere complement or insignificant detail of *zoon*, but instead it goes beyond it, transcending to another plan of existence, a clearer and more actual one.

However, it would be erroneous to think that we could stop at the social frame of human existence: human society evolved in time, it is a reality constantly marked by dynamism. So, the historical perspective on the human being comes to complete the sociological one. Although the historical perspective somehow comprises the other anthropological research and it is more capable of grasping the fulfilment of human life, yet the look that history casts over man also remains *abstract*, as it fails to reflect the endless number of situations and events in the life of a human.

But, despite this drawback, history represents for Wolfhart Pannenberg "the crown of all anthropological sciences"[aaa]. How should we explain, in a nutshell, the preference that Wolfhart Pannenberg shows for history? The German anthropologist claims that man himself is by his very nature a historical being, *geschechtlich*, and he agrees to the anthropological

[yy]Gehlen, 1983:35.
[zz]Pannenberg, 1976:5. See also, for the following, 95f.
[aaa]Pannenberg, 1976:96.

view of existentialism which opines that the life of any individual is a sequence of circumstances, decisions and of course acts resulting from those decisions. But, unlike the doctrine of the atheistic existentialism which assigns no place to divine providence, Wolfhart Pannenberg firmly states that the life of man here on earth is not exclusively determined by his personal inclinations, but guided by God.

The privileged place assigned to history by Wolfhart Pannenberg may also be explained from another point of view, closely linked to the one above: history means revelation, the acts of God are historical and revelatory, and they are so in reality and not metaphorically[bbb]. Outside this framework for discussion Christian theology becomes a mere fictional construct, just like theological anthropology. The historical man Wolfhart Pannenberg is talking about is the factual, living man, located *here* and *now*[ccc]: he is a *here* and *now* accessible to theology and philosophy alike, as well as to various sciences.

BIBLIOGRAPHY:

Primary sources

PANNENBERG, Wolfhart, 1976. *Was ist der Mensch? Die Anthropologie der Gegenwart im Lichte der Theologie*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

──,1978. *Die Bestimmung des Menschen: Menschsein, Erwählung und Geschichte*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

── (Hrsg.),1982. *Offenbarung als Geschichte*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

──,1983. *Anthropologie in theologischer Perspective*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. English translation, 1985.*Anthropology in Theological Perspective*.Trans. by Matthew J. O'Connell.Edinburgh: T&T Clark.

──,1993.*Toward a Theology of Nature: Essays on Science and Faith*.Louisville, KY: Westminster/John Knox Press.

──, 2004.*Systematic Theology*, vol. 1-3.Trans. by Geoffrey W. Bromiley. London-New York: T&T Clark International.

──, 2008.*The Historicity of Nature: Essays on Science and Theology*. Edited by, Niels Henrik Gregersen.West Conshohocken, PA: Templeton Foundation Press.

Secondary sources

BERTHELOT, Katell and MORGENSTERN, Matthias (eds.), 2011.*The Quest for a Common Humanity: Human Dignity and Otherness in the Religious Traditions of the Mediterranean*. Leiden, Brill.

CHILDS, Brevard S., 1992.*Biblical Theology of the Old and New Testaments: Theological Reflection on the Christian Bible*.Minneapolis, MN:Fortress Press.

ERICKSON, Millard J, 1985. *Christian Theology*. Grand Rapids, MI: Baker Book House.

GANOCZY, Alexandre, 2008. *Christianisme et neurosciences*.Paris: Odile Jacob.

[bbb]See Pannenberg, 1982; Erickson, 1985:186, 331.

[ccc] Manfred S. Frings, in his study "Max Scheler: Drang und Geist", claimed that the focus of the German philosopher's thinking is the factual, living man, the man of *here* and *now*, in his psycho-somatic unity (*leiblich-geistigen Einheit*) and in the *world's openness* (*Weltoffenheit*) (Speck, 1991:15). We consider that this opinion may also characterise Wolfhart Pannenberg's reasoning.

GEHLEN, Arnold, 1983. *L'uomo: La sua natura e ilsuopostonel mondo*.Traduzione di Carlo Mainoldi. Milano:Feltrinelli.
GENRE, Ermanno, 1997.*La relation d'aide: une pratique communautaire*.Genève: Labor et Fides.
GREGERSEN, Niels H. et al. (eds.), 1998.*The Concept of Nature in Science and Theology*.Part II. Genève: Labor et Fides.
GRENZ, Stanley J., 2000.*Theology for the Community of God*.Grand Rapids, MI: Eerdmans.
HARTUNG, Gerald; HERRGEN, Matthias (Hrsg.), 2014. *Interdisziplinäre Anthropologie*. Jahrbuch 1/2013: *Soziale Kognition*. Wiesbaden: Springer VS.
MING WONG, Kam, 2008. *Wolfhart Pannenberg on Human Destiny*. Aldershot – Burlington, VT, Ashgate.
MOLNAR, Paul D., 2007.*Incarnation and Resurrection: Toward a Contemporary Understanding*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
MOODY, Dale, 1981. *The Word of Truth: A Summary of Christian Doctrine Based on Biblical Revelation*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
O'DONNELL, J., (1991). "Pannenberg's Doctrine of God", in *Gregorianum*, 72.
SARTRE, Jean-Paul, 2007.*Existentialism is a Humanism*.Trans. by Carole Macomber. New Haven-London: Yale University Press.
SCHELER, Max, 1947. *Die Stellung des Menschen im Kosmos*. München: Nymphenburger Verlagshandlung.
SPECK, Josef (Hrsg.), 1991. *Grundprobleme der großen Philosophen: Philosophie der Gegenwart II*. Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht.
WENTZEL VAN HUYSSTEEN, J., (2001). "Pluralism and Interdisciplinarity: In Search of Theology's Public Voice", in *American Journal of Theology & Philosophy*, 22:1.
──, "When Our Bodies Do theThinking, Theology and Science Converge", (2006). In *American Journal of Theology & Philosophy*, 27:2/3.

THE MANAGEMENT STYLE INFLUENCES MENTAL CONDITION OF THE EMPLOYEES

Mihaela Stoica, Assoc. Prof., PhD, "Dimitrie Cantemir"
University of Tîrgu Mureş

Abstract: High Level of stress extended is harmful both to the health and the general condition of the personnel, as well as for the proper functioning of the entire institution. Mental health of the employees may be influenced by characteristics of the organization, to the working environment as well as the driving style. The work of front proposes to study the driving style and the level of burnout of employees within two of the companies in the field of tourism, a restaurant and a hotel. The purpose of research is to show whether the driving style influences mental condition of the employees and to determine if there are any relationships between management style and burnout. The research hypotheses are: 1. The driving style influences the burnoutului, depersonalization, personal achievement and emotional exhaustion and 2. If there is a significant difference on the level of burnout, depersonalization, personal achievement and emotional exhaustion between employees with managers different driving styles. The results of the research shows the importance to study the level of burnout and determined to find its causes and intervention including at the driving style if necessary.

Keywords: the management style, burnout, depersonalization, personal achievement and emotional exhaustion.

Fundamentare teoretică Investigarea stilului de conducere este absolut necesară datorită efectelor pe care le poate avea practicarea lui asupra climatului organizaţional şi productivităţii muncii. (Stoica, 2007)

Zlate (2004, p.147) spunea ca „ Stilul de conducere este o variabilă organizaţională cheie în elaborarea unei strategii de conducere" şi este foarte importantă cunoaşterea acestor tipologii de stiluri de conducere, neexistând un stil de conducere universal eficient, situaţiile de conducere şi contextele organizaţionale fiind extrem de mobile şi diverse.

Cea mai cunoscută clasificare a stilurilor de conducere este tipologia prezentată de Lewin, Lippitt şi White, 1939. Autorii au identificat şi descris trei stiluri de conducere: autoritar, democrat şi "laissez faire". Foarte succint vom face o descriere a stilurilor de conducere.

Stilul autoritar are eficienţă maximă în performanţă, dar nu şi afectiv (nu-şi cunoaşte grupul, este centrat doar pe realizarea sarcinilor). Acest stil dă rezultate pe moment şi pe termen scurt. Liderul ia singur decizii şi comunică subordonaţilor ceea ce au de făcut în lumina acestor decizii, iar angajaţii realizează ce le spune managerul, în caz de opoziţie managerul tinde să-şi impună părerea şi metoda de lucru. Managerul prevede totul dinainte şi face totul - distribuie sarcinile şi stabileşte partenerii de lucru, procedeul. Managerul le asigură angajaţilor trebuinţa de securitate (ei ştiu că dacă îl ascultă, ajung la rezultat), dar nu şi cea de stimă sau de afectivitate. Valorile promovate sunt munca şi conformismul. Strategia motivaţională este bazat pe motivare extrinsecă şi negativă (bazată pe sancţiuni). Managerul nu-şi pune în discuţie propria lui activitate, dar îi evaluează pe ceilalţi. Acordă laude şi aprobă deseori fără tact, dar critică mult, neconstructiv. Climatul organizaţional este negativ,

tensionat, membrii sunt nemulţumiţi în activitatea grupului, iritabili, agresivi între ei, apar şi conduite agresive.

Stilul democratic se centrează pe oameni şi se referă la liderul care implică subordonaţii în procesul luării deciziei, în rezolvarea problemelor organizaţionale. Managerul prevede în ansamblu condiţiile, dar solicită şi grupul să propună şi să facă schimbări. Cere grupului să-şi formuleze obiectivele, îl ajută să aleagă şi dă posibilitatea fiecăruia să-şi exprime părerea faţă de alegere; iar odată alegerea făcută, menţine grupul în această alegere şi îl susţine în demersul spre obiectiv. Repatizează sarcinile împreună şi în realizarea sarcinilor toţi au responsabilităţi. Motivaţia folosită de managerul democratic este intrinsecă şi pozitivă (bazată pe recompense). Managerul realizează ambele funcţii: asigură şi realizează sarcinile grupului, dar şi coeziunea echipei. Satisface trebuinţele fiecăruia de: securitate, stimă, realizare şi autorealizare. Valorile promovate sunt: libertate, permisivitate şi creativitate. Climatul organizaţional este propice colaborării, iar unii angajaţi îl agreează. Nu se teme de evaluare, chiar dacă uneori e negativă, caz în care el o foloseşte pentru a se perfecţiona. Laudele şi criticile sunt făcute cu adresă la rezultatele muncii şi nu la persoană, în mod obiectiv.

Acest stil este cel mai eficient pe termen lung şi este recomandabil atunci când managerului permite angajaţilor implicarea diferenţiată şi echitabilă în dirijarea proceselor de muncă, deoarece calităţile acestora sunt suficiente. Există momentul şi locul potrivit pentru ambele stiluri, dar indiferent de stilul de conducere, oamenii trebuie să fie trataţi cu respect (Dygert & Jacobs, 2006)

Stilul "laissez faire" se caracterizează prin lipsa totală de participare managerilor la activitate, în care managerul evită să ia decizii, de câte ori poate, lăsându-şi angajaţii să acţioneze, cum cred ei de cuviinţă. Managerul ce adoptă acest stil de conducere nu prevede aproape nimic, niciodată; lasă grupul să-şi aleagă obiectivele, el prezentând doar probleme la modul foarte general. El nu propune, sau o face vag, astfel se impune liderul informal. Pasiv, el nu participă la discuţii şi nu se interesează de mersul lucrurilor (ştiu că liderii naturali vor prelua conducerea). Nu se asigură trebuinţele materiale (nu se ştie dacă se ajunge la rezultat) şi nici cele de afectivitate. Climat organizaţional este nefavorabil colaborării şi coeziunii de grup. Membrii grupului sunt iritabili, agresivi pentru că, practic, nu există grup, coeziune, spirit comun. Apar clicile în jurul unor lideri informali. Apar sentimente ca: frustrarea, anxietatea, evadarea în cadrul grupului. De asemenea apare nemulţumirea la unii membri şi sentimentul că nu se face nimic. Managerul socoteşte evaluarea inutilă, dacă totuşi face evaluare, se conduce după sentimente personale, blamează subiectiv. Acest stil se recomandă în cazul activităţilor cu predominant caracter creator (ca: domeniu de cercetare).

Rezultatele din punct de vedere cantitativ al producţiei sunt superioare la un stil autoritar, apoi mai scăzute la cel democratic şi cel mai scăzute la stilul laissez-faire. Stilul democratic de conducere este, însă superior din perspectiva satisfacţiei, moralului şi creativităţii subordonaţilor şi a relaţiilor cu superiorii.

Mulţi indivizi încă lucrează conform principiului ”mai repede, mai mult, mai bine” până la un moment dat, când nimic nu mai funcţionează. Dacă omul îşi pierde ritmul, dezastrul începe să se strecoare încet în viaţă. Cei care se concentrează foarte greu, nu se pot odihni noaptea şi au mari dificultăţi să se recreeze chiar şi în concediu, prezintă deja

simptome ale burnoutului. Sindromul burnout se răspândeşte tiptil şi repede, ca o epidemie, îndeosebi în marile organizaţii. Efectele "infectării" nu sunt vizibile imediat, precum în cazul gripei aviare – pagubele pe termen lung, însă, sunt grave (Amar, 2009).

Atunci când burnout-ul se instalează, muncitorii care înainte erau de încredere pot deveni indiferenţi, impulsivi sau înclinaţi spre accidente. Pot lipsi frecvent de la muncă, pot avea rezultate nesatisfăcătoare la locul de muncă, pot abuza de alcool sau droguri, pot deveni iritabili, depresivi şi nu doresc să discute despre stres sau despre altceva (Taylor, 1995, apud Stoica, 2007) .

Burnoutul surprinde trei dimensiuni: depersonalizarea, realizarea personală, epuizarea emoţională. ***Depersonalizarea (DP)*** se referă la tendinţa de a-i vedea pe ceilalţi ca lucruri, obiecte impersonale şi de asemenea tendinţa de a păstra distanţa faţă de ei. ***Realizarea personală*** **(RP)** se referă la tendinţa de a se vedea pe sine neperformant, lipsit de valoare şi ca având influenţă negativă asupra colegilor, clienţilor. ***Epuizarea emoţională*** **(EE)** se referă la faptul că indivizii se văd pe ei înşişi funcţionând dincolo de limita confortabilului.

Obiectivele cercetării: Cercetarea are drept obiectiv investigarea stilului de conducere în cadrul firmelor S.C. „X" S.R.L. şi S.C. „Y" S.R.L., precum şi diagnoza burnout-ului la angajaţii celor două firme. De asemenea lucrarea îşi propune să demonstreze dacă stilul de conducere influenţează burnoutul angajaţilor. Obiectivele specifice ale acestei cercetări sunt: cunoaşterea stilurilor de conducere, precum şi caracteristicile acestora şi investigarea la nivelul firmelor cercetate, înţelegerea burnout-ului, cauzele acestuia precum şi consecinţele burnout-ului şi studierea nivelului de burnout la angajaţii celor două firme şi relaţiile dintre stilul de conducere şi nivelul burnout-ului al angajaţilor.

Ipotezele cercetării sunt:

1. Stilul de conducere influenţează nivelul burnoutului, depersonalizării, realizării personale şi a epuizării emoţionale.
2. Existenţa diferenţelor semnificative între angajaţii din cadrul firmei „X", ce au un manager cu stil de conducere autoritar moderat şi cei din firma „Y", ce au un manager cu stil de conducere democratic ideal cu tendinte spre laisez faire ce privind nivelul burnoutului, depersonalizării, realizării personale şi epuizării fizice.

Participanţii la cercetare

Cercetarea s-a realizat în cadrul a două firme, ce fac parte din domeniul turismului, un restaurant şi un hotel. Clădirea firmei S.C. „X" S.R.L. este compusă dintr-un restaurant şi un hotel. Capacitatea restaurantului este de 280 de persoane, iar hotelul dispune de 41 de camere. Personalul organizaţiei este compus din şefi de unitate, şefi de sală, ospătari, barmani, bucătari şefi, bucătari, ajutor de bucătari, recepţioneri, cameriste, întreţinător clădire. Complexul turistic „Y" este alcătuit din 3 hoteluri, în care pot fi cazaţi peste 300 de persoane, 3 restaurante, terase, spaţii de joacă pentru copii, piscină exterioară, terenuri sintetice de fotbal, tenis de câmp precum şi sală de fitness. Personalul acestei organizaţii este alcătuit la fel ca şi cel al firmei S.C. „X" S.R.L. Participanţii la cercetare sunt cele două şefe de firme şi cei 23 dintre angajaţi ocupă funcţia de ospătar, 4 sunt barmani, 4 cameriste, 4 bucătari, 3 ajutor de bucătar, 5 recepţioneri şi un bucătar şef.

Instrumente de cercetare

Pentru diagnoza stilului de conducere a celor două şefe de unitate din cadrul celor două organizaţii, se utilizeaza chestionarelor **Tip de lider** (T.L.) elaborat de A. Beauchamp, H. Graveline, C. Quiviger (Constantin, Stoica-Constantin, 2002). Chestionarul prezintă 12 situaţii diferite, cu câte 3 variante de răspuns, iar subiectul trebuie să aleagă care i se potriveşte cel mai bine cu stilul său. Acest chestionar măsoară cele trei stiluri de conducere după tipologia Lewin, Lippitt şi White, a lui Reddin, Blake şi Monton. Pentru diagnoza burnout-ului s-a folosit **inventarul de Burnout a lui Maslach** (MBI). Inventarul de Burnout Maslach cuprinde 23 de itemi grupaţi pe cele trei dimensiuni: depersonalizarea (DP), realizarea personală (RP) şi epuizarea emoţională (EE).

Prezentarea şi interpretarea rezultatelor cercetării

În ceea ce priveşte stilul de conducere putem spune că în cadrul firmei X întâlnim un stil autoritar moderat, iar în cadrul firmei Y întâlnim un stil de conducere democratic cu tente autoritare. Şefa din cadrul firmei „X" are un stil autoritar moderat, ceea ce înseamnă că are eficienţă pe plan profesional, dar nu şi pe cel afectiv. Acest tip de manager stabileşte sarcini şi le împarte subordonaţilor, iar aceştia pun în aplicare ceea ce este dat de şefa de unitate. În general membrii grupului sunt nemulţumiţi de activitatea din cadrul grupului şi că strategia motivaţională este bazată pe sancţiuni. În cadrul firmei „Y", stilul de conducere este cel democrat ideal, unde managerul implică subordonaţii în luarea de decizii. Strategia motivaţională este bazată pe recompense, pe laude, pe respect. Acest stil abordat în această firmă este eficient pe termen lung şi este indicat atunci când managerul permite angajaţilor implicarea în dirijarea proceselor de muncă.

Prezentarea nivelului de burnout a angajaţilor redat este în histograma (figura 1). Doar un procent de 20% nu prezintă burnout, iar 32 % prezintă burnout de nivel 6-8 ceea ce este îngrijorător.

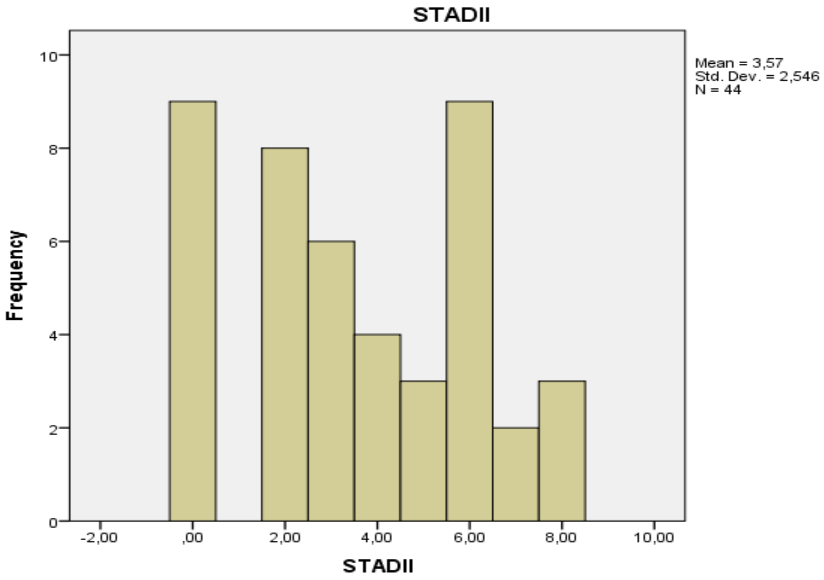

Figura 1. Prezentarea procentuală a burnout-ului

Verificarea primei ipoteze de cercetare potivit căreia: Stilul de conducere influenţează nivelul burnoutului, depersonalizării, realizării personale şi a epuizării

emoţionale se realizează prin calcularea corelaţiilor. Rezultatele semnificative obţinute la corelaţii sunt redate la tabelul 1.

Tabel 1 Corelaţiile semnificative privind stilul de conducere si starea angajatilor

	Depersonalizare	Realizare	Epuizare	STADII
Stil de cond			**0,588**	**0,465**
Depersonalizarea				**0,442**
Realizarea profesională				**0,352**
Epuizare fizică				**0,859**
Stadiile burnout-ului	**0,442**	**0,352**	**0,859**	

S-au obţinut corelaţii semnificative în ceea ce priveşte stil de conducere şi nivel burnout în ceea ce priveşte stadiul 0, 465 şi respectiv cu nivelul epuizării emoţionale 0,588. De asemenea s-au obtinut corelaţii între nivelul burnoutului si respectiv cu nivelul epuizarii emoţionale 0,859. Corelaţiile semnificative între stilul de conducere cu epuizare emoţională şi stadiile burnoutului, acestea fiind dependente una de cealaltă, demonstrează că stilul de conducere adoptat în întreprindere influenţează starea angajaţilor, nivelul burnoutului al acestora.

Pentru demonstrarea ipotezei 2 dacă există diferenţe semnificative între angajaţii din cadrul firmei „X", ce au un manager cu stil de conducere autoritar moderat şi cei din firma „Y", ce au un manager cu stil de conducere democratic ideal cu tendinte spre laisez faire ce privind nivelul burnoutului, depersonalizării, realizării personale şi epuizării fizice s-a calculat testul T, diferenţe între medii.

Rezultatele semnificative obţinute la testul T sunt redate în tabel 2.

Tabelul. 2. Test „T" în funcţie de conducere

	Stil de conducere	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Depersonalizare	Autoritar	24	,5000	,51075	,10426
	Democratic	20	,6000	,50262	,11239
Realizare profesională	Autoritar	24	,3750	,49454	,10095
	Democratic	20	,3000	,47016	,10513
Epuizare emotională	Autoritar	24	,1250	,33783	,06896
	Democratic	20	,7000	,47016	,10513
STADII	Autoritar	24	2,5000	2,08514	,42563
	Democratic	20	4,8500	2,49789	,55855

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
	F	Sig.	t	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper

DP	Equal variances assumed	,955	,334	-,651	42	,518	-,10000	,15353	-,40984	,20984
	Equal variances not assumed			-,652	40,807	,518	-,10000	,15330	-,40964	,20964
RP2	Equal variances assumed	1,064	,308	,512	42	,611	,07500	,14644	-,22052	,37052
	Equal variances not assumed			,515	41,232	,610	,07500	,14575	-,21930	,36930
EE2	Equal variances assumed	8,637	,005	-4,711	42	,000	-,57500	,12205	-,82130	-,32870
	Equal variances not assumed			-4,573	33,712	,000	-,57500	,12573	-,83059	-,31941
STA DII	Equal variances assumed	,702	,407	-3,403	42	,001	-2,35000	,69065	-3,74378	-,95622
	Equal variances not assumed			-3,346	37,130	,002	-2,35000	,70223	-3,77269	-,92731

În urma aplicării testului „T” am realizat că angajatii din firma X, a cărui şef are ca stil de conducere autoritar democratic sunt mai epuizaţi şi prezintă un nivel ridicat de burnout decât angajaţii din firma Y, a cărui şef are ca stil de conducere democrat.

Rezultatele obţinute atrage atenţia asupra stilului de conducere pentru că s-a demonstrat influenţa sa asupra stării de bine a angajaţiilor. Consider că un prim pas în reducerea burnout-ului la angajaţi este şi analiza stilului de conducere a şefilor şi intervenţia şi asupra şefilor.

BIBLIOGRAFIE:

Amar, P., *50 de experimente privind psihologia managerului*, Editura Polirom, Iaşi, 2009

Constantin, T., Stoica-Constantin, A. *Managementul resurselor umane: ghid practic şi instrumente pentru responsabili de resurse umane şi manageri,* Editura Institutul European, Iaşi, 2002, p.186

Dyert, Ch. B., Jacob, R.A. (2006) *Managementul culturii organizaţionale,* Editura Polirom, Iaşi

Silvaş, A. *Pedagogie*, Cluj Napoca, Editura Eikon, 2013

Stoica, M. (2007) *Stres, personalitate şi performanţă în eficienţa managerială*, Editura Risoprint, Cluj Napoca,
Stoica, M. (2007) *Elemente de Psihologie managerială*, Editura Risoprint, Cluj Napoca,
Zlate, M. (2004) *Leadership şi management*, Editura Polirom, Iaşi

SPECIAL EDUCATION SERVICES IN THE ECONOMIC CRISIS

Adriana Denisa Manea, Assist. Prof. Ph.D., „Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Educational requirements reflect the broad and diverse range of special educational issues, ranging from children with disabilities, difficulties in learning and development to children that are prodigies, each of them involving the need for social and special educational assistance congruent with their individual particularities. Knowing that an appropriate approach to these requirements would be able to provide quality education and social life participation for all children, following the investigations undertaken and presented in this study, we consider that the economic crisis of 2008 has influenced the educational and social inclusion process of children with SEN (special educational needs) in Romania.

Keywords: educational services, special educational needs, social inclusion, economic and social crisis, educational crisis.

Introducere:

Caracterul complementar al serviciilor educaţionale rezidă în abordarea de tip holistic a fiecărui educabil şi necesitatea de a răspunde pozitiv incapacităţilor instituţiei şcolare în a acoperi întreaga problematică a dezvoltării, adaptării, integrării şi incluziunii copiilor. Dacă până în anul 2005 la nivelul sistemului de învăţământ românesc se înregistrează funcţionarea în mod independent a unor tipuri de servicii educaţionale (terapia logopedică, asistenţa psiho pedagogică, evaluarea psiho educaţională, serviciile de sprijin acordate de cadrele didactice de sprijin/itinerante, mediatorii şcolari ş.a.) noua Lege a educaţiei reglementează statutul serviciilor educaţionale, precum şi al personalului didactic aferent realizării lor. Astfel, conform OMECTS nr. 5555/07.10.2011 cabinetele de asistenţă psihopedagogică funcţionează în unităţile de învăţământ la care sunt înmatriculaţi cel puţin 800 de elevi sau 400 de preşcolari. În unităţile de învăţământ cu mai puţin de 800 de elevi funcţionează cabinete interşcolare arondate unui cabinet interşcolar de asistenţă psihopedagogică, în funcţie de resursele umane calificate şi de dotările materiale specifice.

O radiografiere a istoricului funcţionării serviciilor educaţionale în România ne permite aprecierea că acestea au prins contur şi eficienţă după anii 1995-2000. Semnalăm apariţia mediatorilor şcolari, o categorie de personal didactic-auxiliar prin proiectului Phare 2001 „Acces la educaţie pentru grupurile dezavantajate – cu focalizare pe rromi". Pentru fiecare din aceste categorii de profesionişti s-au găsit, la început, soluţii conjuncturale de normare şi încadrare, statutul lor fiind destul de neclar atât pentru cadrele didactice, elevi cât şi pentru părinţi. Conform Art.1(4) din Regulamentul de organizare şi funcţionare a centrelor şcolare pentru educaţie incluzivă (ROFCSEI, 2005) care precizează că „serviciile educaţionale organizate şi desfăşurate de Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă sunt coordonate, monitorizate şi evaluate de Centrul Judeţean de Resurse şi de Asistenţă Educaţională" se înţelege că la nivel legislativ au fost create toate condiţiile de funcţionare optimă a serviciilor educaţionale pentru toţi copii/elevii. Mai mult decât atât, precizăm faptul

că, serviciile educaţionale asigurate prin ministerul de resort la nivel naţional sunt susţinute de personal didactic calificat, specializat într-un anumit domeniu de intervenţie.

Din păcate, în acest moment în România nu există statistici oficiale destinate persoanelor cu CES, dar se estimează că numărul elevilor (copii şi tineri) cu CES este cu mult mai mare decât al celor aflaţi în prezent în sistemul de învăţământ special şi incluziv. Noţiunea de cerinţele educative speciale (CES) este foarte bogată în sensuri. Constituind un concept de dată recentă, cerinţele educative speciale definesc o necesitate specifică, personalizată faţă de educaţie a unui copil/elev/tânăr, derivate sau nu dintr-o deficienţă, dar reieşite din particularităţile individuale de dezvoltare, învăţare, relaţionare cu mediul, din experienţele sale anterioare, din problemele sociale şi de existenţă traversate. Ele pot fi temporare sau se pot instala pentru totdeauna apărând la etapele cele mai timpurii ale dezvoltării şi la toate nivelurile sistemului de educaţie.

Coordonatele cercetării:

Cercetarea noastră se bazează pe studiul documentelor. Rezultatele investigaţiilor întreprinse sunt ordonate în baze de date permisive interpretărilor de ordin cantitativ şi calitativ. Grupul ţintă este reprezentat de instituţiile de învăţământ de tip incluziv din judeţul BN şi structurile instituţionale care asigură servicii educaţionale speciale (Centrul judeţean de resurse şi asistenţă educaţională, Centrul judeţean de asistenţă psihopedagogică). Facem precizarea că datele culese şi prezentate de noi în prezentul studiu îmbracă forma unui studiu de caz, întrucât ele se raportează la nivelul unui singur judeţ, iar pentru unele date la nivelul unei singure instituţii de învăţământ.

Prezentarea şi interpretarea datelor:

Datele culese de noi au vizat serviciile educaţionale oferite de instituţiile specializate, numărul şi calitatea lor prin raportare la numărul de beneficiari, rezultatele obţinute materializate în performanţe lor şcolare precum şi efectele sociale înregistrate.

Astfel, din analiza datelor prezentate în Tabelul 1 reiese faptul că serviciile educaţionale oferite în perioada 2007-2013 raportat la numărul de elevi şcolarizaţi în învăţământul special au înregistrat un uşor trend descendent, respectiv de la 756 elevi şcolarizaţi în învăţământul special în anul şcolar 2006-2007 la 687 elevi şcolarizaţi în anul 2012- 2013. Acelaşi trend uşor descendent se înregistrează şi la nivelul elevilor şcolarizaţi în învăţământul general ca beneficiari ai serviciilor educaţionale speciale, respectiv de la 435 elevi în 2006-2007 la 418 elevi în 2012-2013. Dacă în ceea ce priveşte numărul cadrelor didactice de sprijin asistăm la o creştere spectaculoasă de la 23 de posturi în 2006 la 38 de posturi în 2009, începând cu anul şcolar 2009-2010, respectiv anii în care criza economică a prins contur la nivelul întregii ţări, se înregistrează o scădere a numărului de posturi, ajungându-se în 2013 la un număr de 28 de cadre didactice de sprijin, 0 grupe integrate/0 clase integrate. În ceea ce priveşte serviciile educaţionale destinate integrării populaţiei de etnie romă, respectiv mediatorii şcolari, acestea au fost asigurate doar pe perioada unui singur an şcolar, 2007-2008. De semnalat, conform datelor prezentate în tabelul de mai jos, constanta în ceea ce priveşte asigurarea serviciile logopedice prin încadrarea anuală a unui număr de 12 logopezi în 4 ani şcolari consecutivi, începând cu anul 2009 până în 2012, ceea

ce este, considerăm noi, un fapt îmbucurător. De asemenea, constatăm o creştere în ceea ce priveşte numărul de profesori consilieri şi psihologi, de la 20 în 2007 la 41 în 2012. Apreciem că această creştere se datorează problemelor de natură socio-emoţională cu care se confruntă elevii, ca urmare a crizei economice traversate, cu atât mai mult cu cât şi numărul celor care beneficiază de asistenţă de specialitate şi sunt înscrişi într-un program de consiliere psihologică a înregistrat o creştere spectaculoasă, de la 650 elevi în 2006-2007 la 6120 elevi în anul şcolar 2009-2010. Comparând anii de dinainte şi de după 2008, la nivelul indicatorilor vizaţi de noi prin intermediul tabelului 1, se observă o reducere la nivelul numărului de elevi şcolarizaţi în învăţământul special, a celor din învăţământul de masă ce beneficiază de servicii educaţionale de sprijin precum şi a instituţiilor de învăţământ care asigură servicii educaţionale speciale.

Ani şcolari	Nr. total elevi scolarizaţi în înv. special	Nr. prof. psiholog/ Nr. elevi cuprinşi în programul de consiliere psihologică	Nr. prof. logoped/ Nr. elevi cuprinşi în terapia logopedică	Nr. mediatori şcolari	Cadre didactice de sprijin	Nr. unităţi şcolare de învăţământ special	Nr. unităţi şcolare integratoare Nr. grupe, clase integrate	Nr. total elevi din înv. de masă beneficiari ai serviciilor educaţionale de sprijin
2006 - 2007	756	20/ 650	10/ 450	0	23	5	13/ 4	435
2007 - 2008	734	30/ 4970	12/ 505	10	35	6	16/ 4	430
2008 - 2009	737	29/ 5340	11/ 636	0	38	6	16/ 4	442
2009 - 2010	702	30/ 6120	12/ 592	0	35	6	17/ 4	442
2010 - 2011	653	31/ 3702	12/ 579	0	33	6	19/ 4	433
2011 - 2012	666	41/ 3714	12/ 582	0	35	6	19/ 4	454

2012 - 2013	687	34/ 3803	12/ 610	0	28	5	18/ 0	418

Tabelul 1. Date privind evoluţia serviciilor educaţionale în judeţul BN

Prin sintetizarea datelor obţinute din analiza documentelor la nivelul uneia dintre instituţiile de învăţământ incluziv de pe raza oraşului Bistriţa am dorit să evidenţiem calitatea serviciilor educaţionale din perspectiva rezultatelor obţinute de beneficiarii acestora. Prezentarea sintetică a datelor se regăseşte în Tabelele 2 şi 3.

Ani şcolari	Nr. total elevi înscriş i/ promo vaţi	Nr. elevi care au comis acte de violenţă gravă	Nr elevi recupera ţi (transfer aţi în înv. gen. sau încadraţi în câmpul muncii)	Nr. elevi proven iţi din familii cu statut social precar	Nr. elevi cu deficie nţe severe	Nr elevi cu deficie nţă modert ă	Nr elevi cu rezulta te şcolare între 5-7	Nr elevi cu rezulta te şcolare între 8-10
2007-2008	132/ 132	34	3	125	6	126	19	113
2008-2009	136/ 135	13	1	128	9	127	13	123
2009-2010	133/ 130	26	0	120	15	118	15	118
2010-2011	138/ 138	25	0	133	15	123	20	118
2011-2012	140/ 138	27	0	135	9	131	23	117
2012-2013	144/ 142	15	0	135	9	135	16	128

Tabelul 2. Date privind situaţia şcolară a elevilor de la CSEI.2 Bistriţa

După cum se observă din datele prezentate mai sus diferenţele dintre numărul de elevi înscrişi în învăţământul special şi cei care promovează sunt minime, de la 1 până la 4 elevi, ceea ce reprezintă un procent de 1,36%, respectiv de 1,40% elevi care nu au promovat anul şcolar în curs în perioada 2007-2013. Un alt aspect demn de remarcat îl reprezintă statutul social al familiilor din care provin elevii şcolarizaţi la Centrul Şcolar pentru Educaţie Incluzivă.nr.2 din Bistriţa. Astfel, în proporţie de aproximativ 91,2% copiii care frecventează această instituţie de învăţământ provin din familii cu situaţie materială precară, ceea ce ne

permite să opinăm că problemele educaţionale speciale reclamate de elevi sunt corelate, întreţinute sau determinate de factorii de mediu şi sociali, cu atât mai mult cu cât numărul de elevi care au deficienţe severe raportat la numărul de elevi înscrişi în instituţia şcolară investigată de noi în perioada 2007-2013 este mic, între 4,61% şi 11,32%, dominanţa reprezentând-o elevii cu deficienţă moderată. Aşa se explică şi numărul mare al elevilor, aprox. 90,09%, care au înregistrat performanţe şcolare bune şi foarte bune, cu medii anuale cuprinse între 8 şi 10. În ceea ce priveşte calitatea serviciilor educaţionale acordate, faptul că, numărul elevilor care au comis acte de violenţă crescută este în scădere ne îndreptăţeşte să considerăm că aceastea sunt corespunzătore şi de bună calitate. Aprecierea noastră rămâne la acest nivel, pentru că, coroborând datele din tabelul de mai sus, constatăm că, un indicator important al calităţii serviciilor educaţionale, respectiv gradul de inserţie socio-profesională al absolvenţilor, nu este atins decât în foarte mică măsură, respectiv, în primul an şcolar, 2007-2008, 3 elevi din totalul de 132 au fost incluşi în sistemul social de valori (învăţământ de masă şi inserţie socio-profesională).

Ani şcolari	Nr. total elevi	Nr.personal didactic	Nr. personal nedidactic	Nr. elevi fără părinţi/ Nr. elevi cu părinţi plecaţi în străinătate	Buget alocat Ron
2007-2008	314	66	52	34	4400
2008-2009	318	66	52	13	4400
2009-2010	347	71	52	26	4850
2010-2011	356	67	54	25	3900
2011-2012	358	72	49	27	3800
2012-2013	360	75	48	15	3800

Tabelul 3. Date privind încadrarea cu personal şi bugetul alocat, CSEI Nr.2 Bistriţa

Datele prezentate prin intermediul Tabelului 3 ne permit să observăm încadrarea cu personal didactic şi nedidactic la nivelul instituţiei şcolare în perioada vizată de noi, înainte, în timpul şi spre sfârşitul crizei economice. Este un fapt îmbucurător înregistrarea unei constante în ceea ce priveşte încadrarea cu personal didactic prin raportarea numărului acestora la numărul de elevi şcolarizaţi, aproximativ un cadru didactic pentru 4-5 elevi cu CES. În acelaşi timp, constatăm că numărul personalului didactic auxiliar şi nedidactic a scăzut de la 54 la 49 şi apoi 48, fapt pe care-l explicăm ca fiind un efect al crizei economice traversate.

Un indicator important al crizei economice îl reprezentă cuantumul valoric al alocării de fonduri bugetare sistemului de învăţământ, social, sanitar, cultural etc. Conform datelor prezentate în tabelul 3, cuantumul valoric al alocărilor bugetare este în scădere, fapt ce îl asimilăm crizei economice. Dacă comparăm numărul de copii cu CES şcolarizaţi în anul 2007-2008 de 314 cu 360 elevi şcolarizaţi în anul 2012-2013 şi bugetul alocat, 4400 Ron în 2007-2008 şi respectiv 3300 Ron în 2012-2013, observăm raportul de invers-proporţionalitate înregistrat, de unde şi concluzia influenţei crizei economice asupra serviciilor educaţionale.

Concluzii

Analiza datelor prezentate mai sus ne permite să afirmăm că influenţele crizei economice sunt evidente asupra serviciilor educaţionale oferite la nivelul judeţului BN, în special din punct de vedere al acoperirii nevoilor reale ale copiilor cu CES. Concluziile investigaţiilor noastre se obiectivează în următoarele:

- s-a redus numărul de elevi şcolarizaţi în învăţământul special, a celor din învăţământul de masă ce beneficiază de servicii educaţionale de sprijin precum şi a instituţiilor de învăţământ care asigură servicii educaţionale speciale;
- creşterea numărul de profesori consilieri şi psihologi, de la 20 în 2006-2007 la 41 în 2011-2012 şi 34 în 2012-2013 coroborat cu o creştere spectaculoasă a numărului de elevi ce beneficiază de asistenţă de specialitate şi sunt înscrişi într-un program de consiliere psihologică, de la 650 elevi în 2006-2007 la 6120 elevi în anul şcolar 2009-2010 apreciem că se datorează problemelor de natură socio-emoţională cu care se confruntă elevii ca urmare a crizei economice traversate;
- serviciile educaţionale destinate integrării populaţiei de etnie rromă prin mediatorii şcolari au fost asigurate doar pe perioada unui singur an şcolar, 2007-2008;
- cuantumul valoric al alocării de fonduri bugetare este invers proporţional cu numărul de elevi înscrişi în învăţământul special, integrat şi incluziv, în sensul de creştere a numărului de elevi cu CES şi scădere a alocărilor bugetare.

Având în vedere limitele studiului nostru raportat la scară naţională suntem de părere că criza economică a amprentat şi serviciile educaţionale, ceea ce a condus la stagnarea procesului incluziunii şcolare şi sociale a copiilor cu CES (cerinţe educaţionale speciale) în România. Din punct de vedere al educaţiei persoana/copilul nu are nici nevoi speciale, nici dizabilitate, ci cerinţe educaţionale speciale, iar acestor cerinţe educaţionale speciale li se răspunde prin oferta educaţională, curriculumul diferenţiat şi individualizat, servicii educaţionale, resurse materiale şi umane, suport metodologic şi psihopedagogic. (Manea, D., 2014)

De altfel, ca urmare a evoluţiei sociale şi economice înregistrate de ţara noastră, problemele educaţionale s-au diversificat, ceea ce impune crearea unui sistem educaţional modern şi funcţional, care să dezvolte servicii educaţionale diverse şi care să răspundă tuturor provocărilor educabililor, iar aceste servicii trebuie susţinute prin politici educaţionale şi bugetare juste, dar şi flexibile, corelate cu necesităţile individuale şi realităţile sociale.

BIBLIOGRAFIE:

Booth, T., Ainsow, M., (2007), *Indexul incluziunii şcolare. Promovarea educării şi a participării tuturor copiilor la educaţia de masă*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Chiş, V, Manea, D., Stan, C., Molnar, P, (2013), *Abordări curriculare. Aplicaţii în învăţământul incluziv*, Editura Eikon, Cluj-Napoca

Manea, D., (2014), *Educaţia incluzivă.Teorie şi aplicaţii*, Editura Eikon, Cluj-Napoca

Vrăsmaş T., coord., (2010), *Incluziunea şcolară a copiilor cu cerinţe educaţionale speciale. Aspiraţii şi realităţi*, Editura Vanemonde, Bucureşti
*** OMECTS nr. 5573/07.10.2011 pentru aprobarea *Regulamentului de organizare şi funcţionare a învăţământului special şi special integrat*
*** OMEdC nr. 5418/08.08.2005 privind aprobarea *Regulamentului de organizare şi funcţionare a Centrelor judeţene/al municipiului Bucureşti de resurse şi de asistenţă educaţională şi a regulamentelor-cadru ale instituţiilor din subordine*

STRESS IN DENTAL MEDICINE

Camelia Dalai, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea
Gabriela Ciavoi, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea

Abstract: Stress represents the sindrome of adaptation that a being realises after habitat agressions.At the same time,stress is an ensamble that includes strain, tension, constrain, force, solicitation. The stress can be fizical, phsihical, chemical and biological. In dental medicine, stress in bioloical and phsihical,phsihical stress afecting the doctor as well as the patient.To reduce stressing situations for the patient, there can be taken specifical measures related to the ambient,behaviour,atitude,so that the optimal conditions for the process of the medical act can be created.

Keywords: stress, dental medicine, patient,dentist

Stresul în medicina dentară

În medicina dentară stresul are două componente : stresul pacientului şi stresul medicului. Stresul pacientului a fost mult mediatizat şi studiat în ultima perioadă.Începând de la factorii de stres care acţionează asupra pacientului până la modalităţile în care reacţionează pacientul în faţa acestor factori sau copingul comportamental.

În această lucrare dorim să ne axăm pe stresul medicului dentist care noi considerăm că este cel puţin la fel de important ca stresul pacientului.Fără a avea impresia că am atins toate aspectele legate de acest subiect, dorim să punctăm câteva puncte care nouă ni s-au părut relevante.

În ultima perioadă au fost efectuate studii care să evidenţieze frecvenţa stresului la medicul dentist.S-a observat faptul că după 5 ani de practică medicală un procent însemnat de medici dentişti dezvoltă o formă medie sau severă de stres.

De asemeni studiile menţionate susţin faptul că peste 39 % din medicii dentişi iau în mod regulat medicamente (analgezice, antialgice, antiinflamatoare) , din aceştia 5.4 % iau antidepresive.

Manifestări al stresului în cabinetul de medicină dentară

Manifestările ale stresului constatate la medicii dentişti :

-creşteri sau scăderi mari în greutate

-oboseală, iritabilitate cvasipermanente

-dureri de cap frecvente

-probleme digestive (balonări frecvente, gastrită, ulcer)

-probleme cardio- vasculare, hipertensiune

-fumat

-abuz de alcool, droguri

-abuzul de medicamente (începând de la banale antiinflamatoare şi până la antidepresive)

-rata mare de sinucidere

Stresul medicului a fost mai puţin mediatizat dar considerăm că nu este un subiect care să nu merite atenţie.

Factorii declanşatori ai stresului în cabinetul de medicină dentară

Stresul medicului este dat în principal de:

-timp
-pacienţii dificili, cu pretenţii absurde
-pacienţii anxioşi
-dificultăţi de relaţionare cu echipa în care lucrează
-condiţiile de muncă
-afecţiunile fizice care duc la afecţiuni psihologice
-stresul perfecţiunii
-presiunea financiară

1.**Timpul** sau presiunea timpului este dată fie de lipsa de organizare a medicului fie de nerespectarea programărilor de către pacienţi.Este foarte greu să apreciezi dinaite exact cât ai nevoie pentru un pacient.Uneori o extracţie de exemplu poate dura câteva minute, alteori peste o oră.Uneori se întâmplă ca medicul să nu reuşească să se încadreze, există timpi de aşteptare pentru pacienţi care pot deveni irascibili.Apare stresul pe de o parte datorită faptului că medicul este conştient că i se decalează tot programul, pe de altă parte unii pacienţi nu înţeleg situaţia şi pot creea o stare conflictuală apostrofând personalul medical sau chiar medicul.

Tot în categoria timpului intră şi tendinţa medicilor de a-şi prelungi programul, de a lucra în funcţie de posibilităţile şi pretenţiile pacienţilor uneori seara târziu, în zilele libere sau în gărzi de noapte.

2. Pacienţi dificili şi pacienţi anxioşi. Este universal valabil faptul că în orice profesie care necesită contactul cu oameni există stres.Oamenii sunt diferiţi, fiecare vine cu un bagaj de atitudini, comportamente, pretenţii, uneori frustrări şi idei preconcepute.Fiecare are un alt temperament, alte antecedente şi experienţă de viaţă.Medicul este nevoit să îşi adapteze comportamentul şi să plieze pe fiecare pacient în parte, ceea ce necesită un consum nervos suplimentar.Dacă şi structura psihică a medicului este mai puţin rezistentă, acesta va ceda şi mai uşor în timp.

Este cunoscut atât între medici cât şi de către pacienţi fapul că există medici care se „sacrifică" pentru binele pacientului, vine pentru el în urgenţă, are în permanenţă telefonul deschis, sună pacientul după o intervenţie dificilă, etc aşa cum sunt medici care găsesc într-un mod mai mult sau mai puţin diplomatic un mod de a-şi respecta viaţa privată.Chiar dacă pacienţii apreciază mai mult prima categorie de medici, aceştia vor fi primii la care se vor manifesta efectele stresului.

Pacienţii dificili sunt cei care:

- Vin cu diagnosticul şi tratamentul la medic, aşteptând de la acesta doar executarea tratamentului, nu acceptă să fie contazişi
- Au pretenţii foarte ridicate la costuri foarte mici
- Anxioşii, pacienţii cu fobii legate de tratamentul dentar, pacienţii necooperanţi
- Permanent nemulţumiţi

- Pacienţi cu probleme medicale grave, alergici, etc
- Cei care nu respectă programările, le anulează în ultimul moment sau nici nu anunţă că nu se prezintă, etc
- Rău platnici
- Cei care se manifestă agresiv verbal sau chiar fizic, recurg la ameninţări, plângeri la autorităţi

Existenţa stresului la medicul dentist este dovedită şi de numeroasele articole mai mult sau mai puţin ştiinţifice, multe dintre ele scrise pe un ton hazliu.Unele sunt adresate chiar pacienţilor şi circulă în comunităţile virtuale cu scopul de a- i conştientiza de stresul medicului dentist, stres de care în mare măsură sunt responsabili.

3.Dificulăţi legate de colaborarea cu echipa

Atunci când atmosfera în care se lucrează nu este una corespunzătoare va fi afectată productivitatea muncii şi va creşte nivelul de stres al medicului.Dificultăţi pot apare în relaţia cu personalul angajat sau colegii medici situaţie ce poate fi rezolvată pentru că medicul fiind un profesionist liberal îşi poate alege în marea majoritate a cazurilor echipa cu care lucrează.

Mai putem menţiona dificultăţile legate de colaborarea cu tehnicianul care şi el poate fi schimbat de către medicul dentist atunci când nu se găseşte o colaborarea eficentă medic – tehnician.Totuşi poate fi generatoare de stres atunci când , deşi colaborarea per ansamblu este bună, apar eşecuri în lucrările protetice, acuze reciproce, neînţelegeri financiare, nerespectarea termenului sau a fişei de laborator, ceea ce pune medicul într-o situaţie delicată în faţa pacientului.

Un caz special, tot mai întâlnit în ultima perioada este al medicilor dentişti plecaţi să lucreze în străinătate.În mare majoritate a cazurilor în ciuda satisfacţiei materiale pe care o au se lovesc de probleme la locul de muncă fie că sunt medici angajaţi, colaboratori sau deţinătorii cabinetului.Colegii noştrii ne-au relatat în numeroase cazuri că pe lângă reticenţa de care se lovesc în muncă cu mulţi pacienţi, au probleme de neacceptare din diferite motive (xenofobie, frica de a nu-şi pierde locul de muncă sau pacienţii, etc) de către colegi sau chiar personalul auxiliar.

4.Condiţiile de muncă se referă la mediul fizic în care-si desfăşoară medicul activitatea : zgomot, praf, uneori lumină insuficientă, defecţiuni ale aparatelor, lipsa unor mijloace auxiliare de diagnostic sau a unor instrumente la îndemână.

Zgomotul poate fi atenuat prin prezenţa muzicii ambientale în cabinet dar nu anulat total.Mulţi medici susţin faptul că rămân cu acufene în ziua în care au lucrat mult la cabinet.În timp poate scădea chiar auzul.

Deşi există multe mijloace de protecţie împotriva prafului de cele mai multe ori sunt insuficiente, medicul putând manifesta probleme medicale de la praful inhalat.

Există uneori situaţii în care aparatele se defectează, mai ales atunci când nu e vorba de un cabinet de excepţie.Se poate strica sistemul de aspiraţie de exemplu ceea ce va face munca mult îngreunată dacă nu imposibilă, se arde un bec sau se strică butonul de reglare al scaunului ceea ce obliga medicul să lucreze în condiţii dificile.Uneori defecţiunea este incompatibilă cu munca ceea ce presupune, reprogramări, stat peste program, pacienţi nemulţumiţi, etc.

Lipsa unor mijloace de diagnostic şi tratament la îndemâna medicului pot îngreuna tratamentul şi pot creşte nivelul de stresul al acestuia.Lipsa unei radiografii atunci când există un dubiu referitor la canalele radiculare, a unui Apex-locator în timpul obturaţiei de canal, etc accentueză starea de incertitudine asupra rezultatului tratamentului şi implicit creşte stresul medicului.

Ne înscriem într-un cerc vicios : posibilităţi financiare limitate ale pacienţilor-imposibiltatea de a investi în aparatură performantă- stres datorită muncii mai dificile şi imposibilitatea de a oferi un tratament de cea mai înaltă calitate la preţ mic.

De asemeni tot din dorinţa de a face economie sau din imposibilitatea de a susţine financiar anumite costuri medicul preia atribuţiile asistentei, recepţionerei, uneori al personalului de la curăţenie ceea ce înseamnă muncă în plus, sarcini mai multe, imposibilitatea de a se concentra pe munca specifică medicului şi automat stres.

Tot în acest capitol se încadrează stresul medicului legat de relaţiile cu autorităţile de control.Chiar dacă pare lipsit de importanţă marea majoritate a medicilor sunt stresaţi de controale.Chiar dacă încearcă să se încadreze în cerinţe, medicul este de multe ori pus în situaţii neplăcute şi stresante în relaţie cu autorităţile de control.Chiar dacă nu vrem să dezvoltăm acest capitol el este o realitate, cunoscându-se faptul că în marea majoritate a cazurilor autoritatea de control găseşte ceva de obiectat, precum şi atitudinea caracteristică marii majorităţi a persoanelor aflate în control (există şi excepţii).

5.Afecţiunile fizice sunt date de cele mai multe ori de poziţia specifică medicului dentist : în picioare, pe scaun înclinat spre dreapta, aplecat, concentrat vizual într-un spaţiu limitat slab iluminat, etc. Aceste afecţiuni duc în timp la efecte ale influenţării psihicului ştiindu-se faptul că fizicul şi pshicul sunt strâns legate şi se influenţează reciproc.

6.Stresul perfecţiunii. Dorinţa de a nu greşi, de a fi perfect este inoculată încă din facultate şi poate fi adusă la extrem dacă medicul esteo persoană predispusă în acest sens.În acest caz indiferent de rezultatul tratamentului, medicul va fi nemulţumit considerând că putea face mai mult sau mai bine şi încercând să-şi găsească greşeli şi să se culpabilizeze.De aici se declanşează starea de permanentă nemulţumire, stima de sine scăzută şi stresul psihic.

7. Presiunea financiară.În condiţiile econimice actuale medicul dentist nu are siguranţa unui câştig constant şi stabil.Creşterea continuă şi constantă a preţurilor la materiale, tehnician, utilităţi, salarii personal, precum şi a cheltuielilor personale în condiţiile scăderii puterii financiare a pacienţilor induce o stare de nesiguranţă financiară şi în consecinţă de stres psihic. De asemeni un alt aspect al presiunii financiare este momentul în care din aceste raţiuni medicul este nevoit să recurgă la anumite compromisuri deşi acestea contravin principiilor sale.

Prevenirea şi combaterea stresului medicului

Modalităţi de diminuare şi combatere a stresului sunt :

1.Încercarea de a stabili un program de viaţă, începând de la programarea pacienţilor, mese, odihnă, activitate sportivă, timp petrecut cu familia, prietenii, concedii

2.Renunţarea la fumat, abuzul de alcool şi medicamente

3.Participarea la întâlniri profesionale, congrese, discutarea cazurilor cu alţi colegi

4.Pauză (concediu, liber,etc) atunci când simte că este depăşit de situaţie

5.Participarea la cursuri de organizare eficientă a muncii în cabinet, managementul stresului, etc

Deşi par pur teoretice aceste indicaţii de diminuare a stresului ele trebuie să intre în atenţia medicilor dentişti şi este necesar un efort pentru managementul stresului.Medicul trebuie să fie conştient că de la cele mai „ inofensive" problem ca de exemplu oboseală, incapacitate de concentrare se poate ajunge foarte repede la probleme majore cardio-vasculare, boli psihice de exemplu.

BIBLIOGRAFIE:

Atkinson JM, Millar K, Kay EJ, Blinkhorn AS. Stress in dental practice. Dent Update 1991; 18 (2):60-4

Bourassa M, Baylard JF. Stress situations in dental practice. J Can Dent Assn 1994; 60:65-71.

George JM, Milone CL,Block MJ, Hollister WG, Stress managment for dental team,Philadelphia : Lea & Febiger 1986

Newbury-Birch D, Lowry RJ, Kamali F. The changing patterns of drinking, illicit drug use, stress, anxiety and deptression in dental students in UK dental school: a longitudinal study. BR Dent J 2002; 192:646-9.

Newton GT,Allen CD,Turner A,Prior J, How to reduce the stress of general dental practice : The need for research into the effectivenness of multifaceted intervention.Br. Dent J. 2006

www.oralhealthgroup.com/news/stress-in-dentistry--it-could-kill-you

http://www.neuronu.ro/ca-sa-intelegi-de-ce/10-motive-pentru-care-medicul-dentist-probabil-ca-te-uraste/

ASPECTS OF TOURISM IN ROMANIA AND BULGARIA, IN THE POST-COMMUNIST PERIOD

Madalina-Teodora Andrei, Assist. Prof., PhD, "Spiru Haret" University,
Costin Dumitrascu, Assist. Prof., PhD, "Spiru Haret" University,
Monica-Stefania Dumitrascu, Senior Researcher, Romanian Academy, Bucharest Branch,
Cezar Gherasim, Assist. Prof., PhD, "Spiru Haret" University

Abstract: Neighboring countries with similar economic backgrounds in the communist period, Romania and Bulgaria have a different trajectory of tourism in the current period. Romania, compared with Bulgaria, is characterized by a huge potential for tourism. The tourism in Romania focuses on the country's natural landscapes and its rich history, but promoting tourism is inadequate and fails to attract foreign tourists. By the other way, the tourism in Bulgaria is a significant contributor to the country's economy. New types of tourism, including cultural, architectural and historic tours, eco-tourism, and adventure tours, are expanding the range of visitor experiences. Bulgaria is popular with its night and disco clubs attracting tourist in the sea resorts. Different marketing policies make a difference to attract tourists in the analyzed countries.

Keywords: Romania, Bulgaria, tourism, marketing, promoting

General presentation of the geographical environment

The general characteristics that present the geographical environment, the relief, the climate are just a few factors that influence the touristic potential of a country. The variety of natural environment, the history and the culture as well as the constructions built in the last years, show that Romania disposes of a rich touristic potential, exploited in a certain measure. [1]

The natural and anthropical environment of Romania

Romania's sea-cost lays on a 244 km length, from the Danube's inflow into the Black Sea in the north part (Chilia channel – Romania's border with Ucraine) and till Vama Veche village (border with Bulgaria), in the south part. The Danube Delta occupies 40 km from the shore, between Gura Chiliei and Sfântul Gheorghe. The rest of the shore lays in an area with law sands because of lagoon complex called Razelm. The Midia Head divides the littoral in two sectors: the nordic one is represented by low and sandy beaches with formations which attest the fluvial genesis (areas covered with canes, lagoons, natural levee deposits), less favourable to tourism, and the southern part with sea front and wide beaches that lays on a 82 km length, arranged for public purposes. [2] (fig. 1).

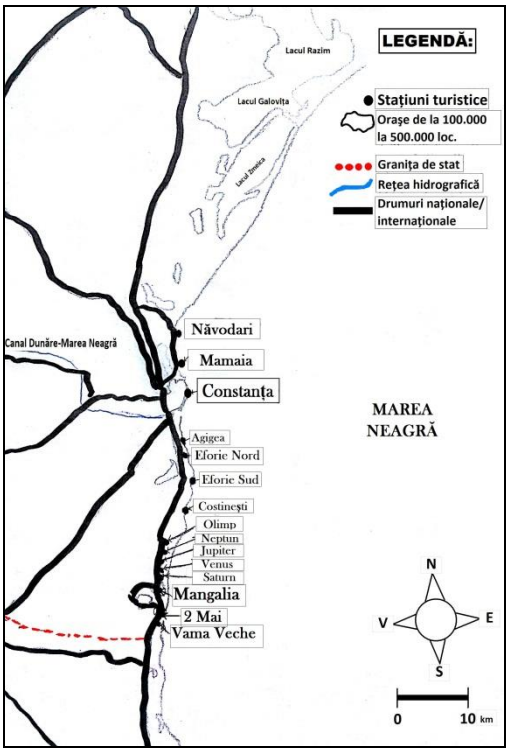

Fig. 1. Romania's littoral

Source: http://bit.ly/15fAqq4 - personal adaptation

The littoral touristic potential stands out in relief through the sea water and balneary resources. Besides the cultural-historical and economical objectives found in the neighbourhood, the tourist disposes of a varied range of services, such as comfort, complexe balneary treatment (prophylactic, therapeutic, recuperative, talasotherapie), nautical and sporting recreation, cultural relaxation, etc.

The position of the beach allows the sun to give an exposure of over 10 hours during the day, which is very rare on the beaches in Europe. The gentle descend in the sea encourages the sea bathing as well as walking in the water, which are highly therapeutical procedures. The beach is mostly natural, with a breadth of 400-500 m at Mamaia and Techirghiol and 18-50-200 m in the rest, the whole surface being covered in organic, calcareous or siliceous sand with high purity and over average fine-grained sand.

A very important factor for the balneary treatment is the sea water, due to its chemical composition (the elements are chlorine, sulphate, sodium and magnesium), reduced salinity (17-18g/l), favourable to the human body under therapeutical and osseous aspect, the thermic contrast water-air, and to the action of waves and sogasoid.

The optimal usance of the beaches is due to non existing tides, and the reduced salinity of the water allows the nautical sports and especially the subacvatic ones to develop. The marine bio-climate from the Romanian littoral of the Black Sea is different from the baltic one or from the North Sea climate and from the Channel Sea by bigger temperatures (11,2°C annual average, 21,8° C the average for the July and 0,2° C for January) and is less baking than the adriatic and mediterranian one. In summer, the period when the sun shines is of 10-11 hours a day, and over 2500 hours of sun shining which favours sun bathing. There are two types of mineral waters found on the Romanian littoral: the depth ones, brought at the surface with the help of bores in Mangalia areas; Venus, Neptun and Eforie and the ones

from the salty lake (Techirghiol and Mangalia). The natural or anthropical touristic objectives are of big interest for the touristic activity, for example Taşaul lake, Siutghiol lake (near Mamaia), Belona lake (Eforie Nord), Neptun lake, Jupiter lake with sweet water, the forests nearby (Comorova), but also parks and green areas that offer a rich landscape and give the opportunity to practice nautical sports. Along the sea shore there are 13 touristic reasorts with different specializations (sections), the balneary function (climatic and balneary function) being the most important. Comfort- recreation, helio-marine treatment, balneary treatment, nautical recreation, cultural and transit tourism are forms of tourism that we can encounter in Mamaia, Costineşti, Olimp, Jupiter, Cap Aurora, Saturn, Năvodari, Eforie Nord, Eforie Sud, Neptun, Venus, Mangalia and Techirghiol. In Mamaia the aquatic and fun Aqua Magic Park was build, besides other 8 nautical recreation bases,4 on the sea shore and 4 on the Siutghiol lake bank, as well as a tele-gondola which has attracted a large number of tourists eager to admire the resort's landscape.

Another investment was made in Saturn, where the aquatic complex from around Hora- Balada – Sirena hotels was built, a complex which contains swimming pools, artesian wells, acvatic slide, water bar, etc.

The first private recreation harbour for small boats in Romania was built, after occidental standards – Yacht Club – " Europa" in Eforie Nord, the first private authorized aerodrome in Romania, at Tuzla, where tourists are offered the possibility to enjoy recreational flights and parachute jumps. Also, the stud farm from Mangalia was modernized in 2004.

Anthropic and natural environment of Bulgaria

The Black Sea Coast lays from Romania's border with Bulgaria, in North, till much lower, in South, with Turkey, forming a big number of deep and full of sand bays. The big majority of foreign tourists will arrive at one of the two airports near the coast- North Varna and South Burgas. The Balcan mountains chain splits the coast in two almost equal parts. [3] (fig. 2).

The north coast of the Black Sea

On the north side of Varna, the Black Sea coast is sprinkled with golden sand. Among the most important attractions there also is one of the Queen's residences, an ancient monastery and Caliacra Head. A great part of the northern area is limited by elevated chaulk rocks and surrounded by the forest Baltata. Fter Varna, between Albena and Balcic, the coast turns suddenly to east, connecting to the narrow land slip which is called the Caliacra Head. Beside the border, the land slip is getting more deserted and wilder, but, also in this area, golf courses are being built and investitions are made.

The Dobrogea plain forms a wide area in the corner of nort-eastern Bulgaria, which, during summer, is transformed in dark yellow corn and sun-flower fields. Dobrogea is the free zone between the Danube and the Black Sea, being divided by Romania and Bulgaria. Dobrici is the "capital" of the Bulgarian section, a big and uninteresting city, although here, in the city's museum, there are some archeological discoveries.

Fig. 2. Bulgaria's littoral

source: http://bit.ly/1aoyAc8 - personal adaptation

The southern coast of the Black Sea

The Balcan Mountains form between the northern and southern part of the coast of the Black Sea, a natural border. At Emine Head, in the southern part of Obzor, the tall peaks of the northern part make way to long beaches, with big sand surfaces, which lay till the border with Turkey. Inside the country, amid hills, the rural life is very little influenced by the international tourism next to them. Sunny Beach, St. Vlas and Nessebar are the main attractions, and Sozopol, situated closer to the southern part, still holds the image of a fishermen village, with traditional wood houses and old churches. Burgas is the most important city on the southern coast of the Black Sea. Although the attractions are not quite so evident, the city is worth visiting.

Comparative analysis: Romanian littoral vs. Bulgarian littoral

The area from the Black Sea littoral has grown as importance, especially because of the improvement made both in Romania and Bulgaria, alongside those made on Turkey's coast and on ex-Soviet territory. When it comes to our country, natural factors (fine sand beaches, the expended period of solarization, onshore mud) determined, together with the modern constructions, the convergence of many international fluxes, especially coming from Central and Western Europe.

The string of Romanian resorts (Mamaia, Eforie, Venus, Mangalia, Costineşti, Olimp) continues on the Bulgarian littoral with others, visited by a great number of foreign tourists (Albena, Balcic, Golden Sands, etc).

As it can be well seen from the Evolution analized by Tourism and Development Ministry in Romania, the number of foreign tourists coming to the Romanian territory remained unchanged between 2006 and 2012. [4] Moreover, the Romanian resorts at the Black Sea are also starting to be avoided by their own citizens, who find pretexts to spend their vacations in the country laying in the southern of Danube. Estimations show that the number of Romanians that will spend their summer vacations in Bulgaria will be bigger in comparison to last year. This has been going on for years. Starting with the way the hotels were privatized and with the advertising the state made to tourism, and continuing with the services the tourists beneficiate from, the differences approached by Bulgaria and Romania are now visible even to the undemanding tourist. (fig. 3)

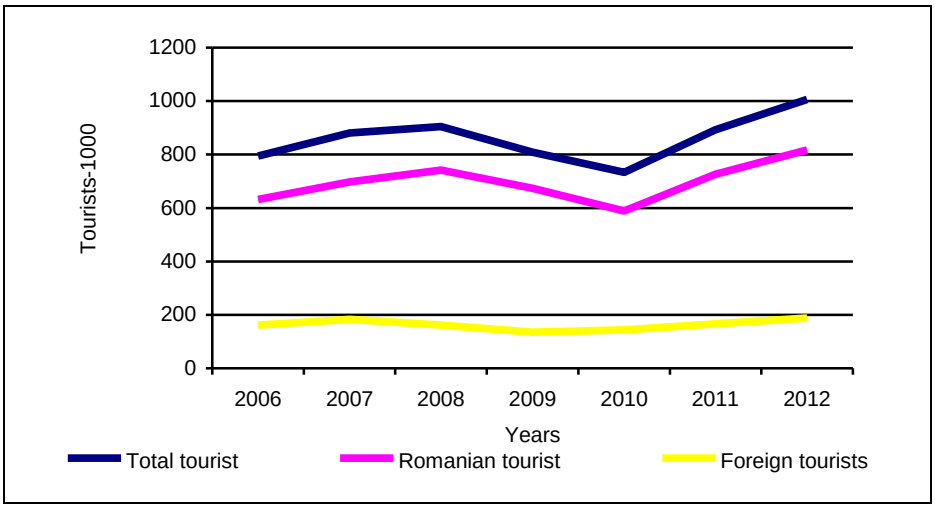

Fig. 3. The evolution of tourists number on the Romanian littoral between 2006 and 2012
sursa: http://bit.ly/13YNssQ

The accommodation capacity in Romania is held in proportion of 35% by the hotels placed on the Black Sea littoral.This segment only has contributed with at least 7% to the general growth in number of tourists during this year. In spite all this, only 10 000 from the approximately 1,5 million tourists who visited the Black Sea littoral this summer were foreigners. In the analysis based on the three fundamental components of tourism: geography (relief, climate), infrastructure (including here also the touristic objectives) and people (services mostly) Bulgaria beats Romania with 3-0, in the game of coast tourism, which emphatizes the importance of a detailed analysis of all the elements which should be ameliorated in the approach of Romanian touristic market.

Problems involving the staff and the management

The main problem that involves the coast tourism is, in present, major staff problems, with a profound lack of qualified jobs.Romanian waiters, receptionists and cooks work in Greece, Italy or Spain and in Romania, the exagerated costs of salaries, the restrictive anticipations of the Labour Code together with the short season character of littoral tourism destroy Romanians interest to work for the local tourism. The immediate consequences are extremely small salaries, the weakly and unmotivated qualified personnel as well as the poor service quality. [5]

The Romanian hotel-keepers are unfortunately extremely occupied. The biggest step is the training of the staff, both of the ones put in key points but also of those who are directly involved providing services to tourists. A hotel-keeper isn't compulsory also an efficient manager. There are a lot of persons from the Romanian littoral who don't have the necessary abilities for tourism, and in many cases, either touristic preparation nor touristic formation, necessary for presenting offers. It can't be brought in discussion the idea of a long term business plan, reducing costs through investment, attracting tourists or promoting their image on internet sites or at tourism conferences. [6]

The measures which can lead to the development and to the touristic progress on the Romanian littoral are the personnel training, common strategies (resort level), for the presentation in guide lines similar offerts and the implication of the local administration.

At least 10% of the hotels from the Romanian littoral have an efficient manager, but most unities encounter problems when it comes to the organization and the quality of sevices, relations with clients and contractual partners, declare the representants of the tourism agencies.

They also say that Romania ca't attract foreign tourists in the situation when prices are double compaired to the ones offered by other destinations, like Spain and Bulgaria, and the quality of services is poorer. An example of this kind is the evolution of charter flights to the littoral resorts. If, from Belgium to Bulgaria four charters a day had been announced this summer, from Belgium to Romanian littoral resorts there hadn't been announced any of this kind. Hotels had been purchased mostly by people who had nothing in common with the tourism, but having a hotel on the coast represented for these people a hobby, and especially, had no idea in running such a unity. A major problem is also the lack of qualified personnel, ot only in management level but also for mere employees – room attendants, receptionists, waiters. Another impediment is represented by the fact that some employers in the coast hotels are seasonal.

Privatization

The present situation is explained by the fact that in Bulgaria the management of the hotels had been done a lot earlier, namely in 1993, and the concession wasn't an option, like was the case for Romania.All hotels are private and were bought by Bulgarian investitors. Only after that negotiations had started with the most important tour-operators, TUI or Neckerman, which invested money either for the modernization of the hotel, or for the construction of a new one, according to their project. After this, the debt was paid from the render of services to tour-operators. In this way, the Bulgarian investors profitted twice from the situation: they obtained the money and consultancy to have hotels at international standards but also took care of their clients from abroad.In Albena, for example, the most known resort in Bulgaria, the shares are detained by a Bulgarian society. There is also strong collaboration with the big tour-operators from abroad. In Romania, a single hotel opted for this modality, of closing a deal with a foreign tour operator.

The balneary component and infrastructure

A big problem in the Romanian resorts is constituted by the infrastructure. In Romania there are well kept hotels but the owners can't get back the investment because of the infrastructure problems. [7]

In Albena the situation is simple: there is a society which holds the shares and which handles the infrastructure.In other resorts, in which there era different owners, there are corporations which, having taxes cashed from the hoteliers, have to deal with the resorts infrastructure. Also, the touristic potential is fully exploited. On the Bulgarian littoral the touristic season begins on the first of May, a date that the Romanian authorities are trying to impose. An interesting aspect is that the hotels which are found in the proximity of termal water springs function much longer, and there are some opened all year long,because there a lot of persons who simply love the water.In Romania, the situation is different. The balneary component was transformed in a season activity, although it can be used all year long.

Bulgarian specialists in strategy and services

One of the main invoqued reasons is the geographical disadvantage, because in Bulgaria the summer lasts a month longer than in Romania. [8] That means that Bulgarians have four worm seasons, while Romanians have only three.And this is a growing phenomenon, if we consider the climacteric worming in the last recent years.Greece and Turkey also have the advantage of a longer summer. Which leads to the possibility that the hotels explotation in these countries should amortize in a shorter period of time. Without having golf terrains, hippodromes and few tennis courts or other possibilities of spending leisure time, the Romanian littoral offers as main activity swimming in the sea and sun bathing. If the weather isn't good for sun bathing, the tourists have all chances to get borred.

Long term perspective vs the immediate gain

The tour operators say that there is no one to protect their investement: the taxes are the same all year long and the staff, once qualified, migrates to other countries which offer bigger salaries. On the other side, marketing experts declare that Romania and Bulgaria are adopting different strategies. While in Romania investment has been done on short term, the German management in many sectors of the Bulgarian tourism implemented the long term policy. More precisely, the Romanians expect to get back the money in two-three to five years, and the Bulgarians opt for a long term strategy, the investment in the hotelier sector is recovered in 20-25 years.

Conclusions

As it comes out of the comparative analysis, Romania has much more problems in much more chapters which have to deal with the approach of coast tourism. Bulgaria isn't perfect either, but the numbers are the proof that Bulgarian market is developing much faster than the Romanian market. The statistical data offered by WWTC show that annually, on the Romanian territory come much more tourists compaired to Bulgaria. [9] The numbers, taken out of accountancy, say that our country gains four times less money than our southern Danube neighbours. The installments from tourism in Romania are one of the smallest in the area. Even though theoretically we have a good position and the number of foreign tourists attracted by the beauty of the Romanian natural environment grows from year to year, they are not spending great sums in our country. As a matter of fact, foreigners prefer short staying periods, under the conditions when the average for accommodation/night is of 2,5, while in the case of Romanian tourists there is a report of four night stay. Moreover, the statistic report also takes in consideration the ones who don't visit Romania for touristic purposes. So, the

majority of the specialists confirm the Romanian potential from a geographical perspective, while statistics show that, in comparison to Bulgaria, Romania is enlists losses in the economical domain field.Which are the factors that generate this paradox? Of all the factors that participate essentially in the realization and in the implementation of a healthy marketing strategy, there are some which might determine an efficient and productive approach for the touristic market of the Romanian coast on a long term.Hence, we distinguish: facilitation policies, human policy and investment policy.

REFERENCES:

Andrei, Mădălina, Vartolomei, F. (2007), *The tourism geography in Romania and in EU,* The " Romania of tomorrow Foundation" Publishing House, Bucharest'

Glăvan V. (2000), "*The Romanian Tourism*", the Economical Publishing House, Bucharest.

Dorothy Stannard (2008), " *The complete guide: Bulgaria*", Aquila '93, Oradea.

www.anat.ro

Emilian R. (2000), "*The services management",* Expert Publishing House, Bucharest.

Lupu N. (1999), *"Hotel – Economy and Management"*, All Beck Publishing House, Bucharest.

Glăvan V. (2004), *"The territory touristic arrangement "*, Alma Mater Publishing House, Sibiu.

Nicolescu Luminiţa (2003), *"Fundamental notions of Economy.Introduction in management and marketing",* ASE Publishing House, Bucharest.

The Romanian Academic Society, *"Analysis and prognosis report"* (PWR)

THE PRACTICIAN PSYCHOLOGIST BETWEEN THE FEATURES OF THE PROFESSION AND MORAL DUTY

Cristiana Bălan, Assit. Prof. PhD, „Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: For carrying out the profession is very important how the psychologist realizes his own status. In what concerns the relationship psychologist - client and heavy personal relationships, people spontaneously orient towards situations containing the potential to reactivate childhood conflicts.
Not knowing the meaning of a psychologist in society, the lack of psychologist positions in many social-professional areas substantially reduce their contribution in improving the human condition. The psychologist must be aware, at any time, of the social responsibility of his work because it may influence the lives of his fellow men, and that an error can cause major damage to their life and mental experiences. Therefore, the moral duty of the psychologist must address at least three key aspects of his life: the community, the client and his own self. Mainly, a successful coexistence in a society is represented by the knowledge of what that particular society considers to be ethical or not. The same is true for the Romanian psychologists community. The quality of the human psyche as an object of work is probably the most sensitive area of professionalized intervention on human beings, requiring the highest level of professionalism, dedication and responsibility from the psychologist. His duty is constructed in such circumstances, on an instabil field, where professional error, poor skill, or lack of dedication to the "work object" may cause irrecoverable damage.

Keywords: *therapeutic relationship, childhood conflicts, improvement of human condition, social responsability, moral duty.*

Psihologul practician între particularităţile profesiei şi datoria morală

Tema datoriei este o temă existenţă dintotdeauna în conştiiţa umană, făcând legătura dintre individ şi societate, dintre existenţa individului şi ceea ce doreşte de la viaţa lui. Sensul etic al datoriei este dat de concordanţa cu ceea ce este necesar pentru progresul general al comunitaţii şi dezvoltarea individuală a oamenilor, pentru respectarea normelor morale, a obligaţiilor faţă de patrie, familie, prieteni, muncă etc.

Datoria se îmbogaţeste, din punct de vedere moral, dacă este asimilată de om ca o cerinţă interioară care îl orientează în conduita sa, în răspunderile sale. În interiorul sistemului categoriilor etice, datoria ocupă unul dintre cele mai importante locuri , ea fiind definitorie pentru morală şi pentru moralitate: toate normele de comportament dintre oameni se raportează la datorie.[ddd]

Psihologul are ca obiect de activitate ***omul,*** iar datoria psihologului se exprimă ca obligaţie faţă de oamenii cu care lucrează, prin urmare cercetarea temei ,,datoriei" ne poate ajuta să înţelegem mai bine rolul psihologului în societate.[eee]

Cunoaşterea şi aprecierea datoriei morale aparţine, în primul rând, fiecărei persoane umane, ca o condiţie esenţială a demnităţii sale. După Cornel Lazăr, cu morala epocii moderne, asistăm la o diferenţiere a sistemelor de morală, în funcţie de evoluţia istorică a

[ddd] Lazăr, C.(2010). *Etică şi deontologie:exigenţe etice şi deontologice ale profesiei de psiholog/pedagog.*(p. 45)
[eee] Zani, Bruna şi Palmonari, A. (coordonatori). (2003). *Manual de psihologia comunităţii* (p. 134).

diferitelor comunităţi umane, astfel încât, din zorii acestei epoci şi până astăzi, umanitatea este din ce în ce mai plină inovaţii în materie de moralitate, dar şi de conflicte morale adiacente unor conflicte sociale, naţionale sau regionale.[fff]

În faţa unor înţelesuri atât de variate şi adesea contradictorii asupra datoriei morale, în prezenta lucrare ne-am propus două obiective teoretice şi unul practic: cele teoretice vizează asumarea unei înţelegeri unitare, necontradictorii a datoriei morale, în general, şi a datoriei morale a psihologului practician, în special; obiectivul practic vizează identificarea atitudinii concrete a psihologilor practicieni faţă de valoarea morală a datoriei, precum şi lansarea unor propuneri concrete de ameliorare a acestei atitudini.

Codul deontologic al profesiei este o sumă de îndatoriri morale concrete, raportate la acte umane specifice profesiei. La acestea se adaugă îndatoririle morale general-umane, ale psihologului ca om şi cetăţean, membru al unei colectivităţi morale. În măsura în care acest cod obligă pe cei cărora li se adresează sub acţiunea unei forţe coercitive determinate, obligaţiile codului sunt percepute ca exterioare individului, opresoare în raport cu acesta.[ggg]

Reperele profesionale ale activităţii psihologului în raport cu datoria

Profesia de psiholog este, înainte de toate, o profesie reclamată de nevoile societăţii, aşa cum au fost ele identificate de părinţii psihologiei, odată cu instituirea acesteia ca ştiinţă. Este o profesie născută din dorinţa de a găsi soluţii specifice unor probleme specifice, identificate ca atare în viaţa şi activitatea omului concret, atât sub aspectul identificării acestuia ca personalitate distinctă a mediului social, cât şi sub aspectul integrării acestuia în mecanismele sociale specific cu care intră în contact.

Pentru a reliefa obligaţia de a cunoaşte şi aprofunda dimensiunea etică a intervenţiei în psihologie, să luăm mai întâi exemplul diagnosticului psihoclinic. Dintotdeauna, diagnosticul psihiatric a sedus şi înspăimântat deopotrivă, prin multiplele valenţe pe care le presupune. Reich W. trece în revistă doar o parte din rolurile pe care acesta le poate juca. Astfel, diagnosticul psihoclinic poate fi privit ca:

- Explicaţie, atenuare şi disculpare
- Transformare a deviantei sociale în boală
- Excludere şi dezumanizare
- Ipoteză care se autoconfirmă (profeţie autoîmplinită)
- Discreditare şi pedeapsă[hhh]

Nu de puţine ori un diagnostic de boală psihică a fost solicitat ca protecţie în faţa unei situaţii-limită. Se poate evita astfel o pedeapsă penală, obţine o scutire de stagiu militar, aproba un avort într-o lună mare de sarcină, obţine o pensionare medicală etc. Pe de altă parte, au existat perioade în care diagnosticul a reuşit să purifice societatea şi să liniştească angoasele puritanilor, atribuind unor comportamente inacceptabile social (de exemplu, homosexualitatea) explicaţii psihopatologice.

[fff] Lazăr, C. (1999). *Autoritate şi deontologie*.(p. 122)
[ggg] *** Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică
[hhh] Macintyre, A.(1998). *Tratat de morală. După virtute*.(p. 59 – 63).

Unele regimuri dictatoriale au folosit eticheta bolii psihice pentru a exclude şi chiar extermina indivizi sau grupuri sociale considerate indezirabile. Pentru exemplificare, nu e nevoie decât să reamintim perioada hitleristă sau pe cea stalinista.

În mod asemănător, în dreptul penal, apărarea bazată pe evocarea nebuniei, pe faptul că cineva care a comis o infracţiune nu este responsabil moral pentru acţiunile sale se bazează pe diagnosticarea unei tulburări mintale. O mare parte a diagnosticelor diferenţiale din psihiatrie au o dimensiune morală. Cel mai elocvent exemplu este diferenţierea între personalitatea psihopatică (un concept medical) şi delincvenţa (un concept moral). Unele dintre cele mai grave abuzuri ale psihologiei, în care aceasta a fost folosită ca mijloc de control social, au fost produse prin folosirea eronată a conceptelor de diagnostic.

Drepturile pacienţilor

În lumea întreagă se vorbeşte tot mai des despre drepturile pacienţilor, în cazul nostru despre drepturile bolnavilor psihic. Deşi au existat eforturi susţinute din partea specialiştilor şi organizaţiilor nonguvernamentale, în special a ligii Române pentru Sănătate Mintală, pentru existenţa unei legi a sănătăţii mintale în România care să reglementeze aceste drepturi, ele nu au fost, din păcate, până la ora actuală materializate.

În lipsa acestei legi, considerăm util să prezentăm o sinteză din "Declaraţia asupra promovării drepturilor pacienţilor în Europa" elaborată în Olanda (1994) şi publicată în revista *Psihiatria şi psihofarmacologia prezentului*, editată de Asociaţia Psihologilor din România, nr.1, 2001. Aceasta abordează următoarele teme:

- Drepturile şi valorile umane în îngrijirea sănătăţii
- Dreptul la informare al pacienţilor asupra bolii proprii
- Consimţământul informat – condiţie preliminară pentru orice intervenţie medicală
- Dreptul pacientului la confidenţialitate
- Dreptul la îngrijire şi tratament de calitate şi fără discriminări.
- Un nivel profund al interrelaţionării umane este acela al condiţiilor concrete în care are loc întâlnirea dintre psiholog şi clientul său. Situaţiile de anomie, de devianţă comportamentală, de dezechilibru psihic, ori de destructurare a capacităţii de orientare în mediul social determină apelul la psiholog, adesea ca ultimă soluţie de descoperire a sensului vieţii, ceea ce face din această profesie de multe ori una a ultimei şanse. Datoria morală a psihologului se construieşte pe conştiinţa acestui rol major, de actor al ultimei şanse.
- Pornind de la caracterul relativ, contradictoriu al profesiei de psiholog, tema comportamentului public al acestuia este de mare interes sub aspect etic, la care se adaugă influenţe legate de specificul cultural al poporului român.[iii]

Metodologia cercetării

3.1.Obiectivele cercetării

Sentimentul datoriei morale fiind unul de maximă importanţă pentru conturarea

[iii] Tudose, F., Tudose C.şi Dobranici, L.(2011) *Tratat de psihopatologie şi psihiatrie pentru psihologi*.(p. 277 – 293).

personalităţii psihologului practician, ne-am propus, în cadrul cercetării, următoarele obiective:

Obiectiv general: Identificarea atitudinii concrete a psihologului practician faţă de datoria morală, sub aspectul conştientizării, acceptării şi conturării acesteia în activitatea prezentă sau de perspectivă.

Obiective specifice:

- Măsurarea gradului de conştientizare a datoriei morale în activitatea psihologului practician.
- Stabilirea modului specific de raportare a psihologului la mediul social în exercitarea datoriei
- Determinarea factorilor care obligă moral psihologul în exercitarea datoriei

3.2.Ipotezele cercetarii:

În elaborarea ipotezelor cercetării am pornit de la presupoziţia, confirmată de studiul teoretic, ca şi de experienţa personală, că există un mod specific de subzistenţă a normei morale în societate: majoritatea pretind că îi cunosc conţinutul, că sunt de accord cu ea, că se străduiesc să o urmeze, dar că „nimeni nu este perfect” şi, prin urmare, norma morală este adesea încălcată. Există, de asemenea, tendinţa generală de a identifica încălcarea mai ales în persoana celuilalt, decât în propria persoană. Ca urmare a acestei presupoziţii generale, ne-am propus să verificăm următoarele ipoteze:

Ipoteza generală:

În exercitarea profesiei lor, psihologii dau dovadă de un dezvoltat simţ al datoriei, exprimat mai ales ca devotament faţă de starea de bine a persoanelor şi grupurilor cu care interacţionează profesional.

Ipoteze specifice:

1. În exercitarea profesiei, psihologii conştientizează pozitiv rolul datoriei morale.
2. Ţintele către care se îndreaptă sentimentul datoriei morale sunt corect identificate, cu o înclinare semnificativă faţă de subiecţii asistenţei psihologice
3. Psihologii identifică factorii care obligă moral îndeplinirea datoriei, cu o înclinare semnificativă spre subiecţii asistenţei psihologice.

3.3. Populaţia cercetată

În conformitate cu Registrul Unic al Psihologilor, în România există aproape 25.000 de psihologi cu drept de liberă practică, înregistraţi la Colegiul Psihologilor. Dintre aceştia, din judeţul Braşov sunt înscrişi aproximativ 500 de psihologi.

Pentru cercetarea de faţă am reuşit să determinăm participarea la studiu a unui număr de 50 de subiecţi, psihologi cu drept de liberă practică înregistraţi la filiala locală a Colegiului Psihologilor.

Fig.1. Reprezentarea comparată a psihologilor din România şi a celor din judeţul Brasov

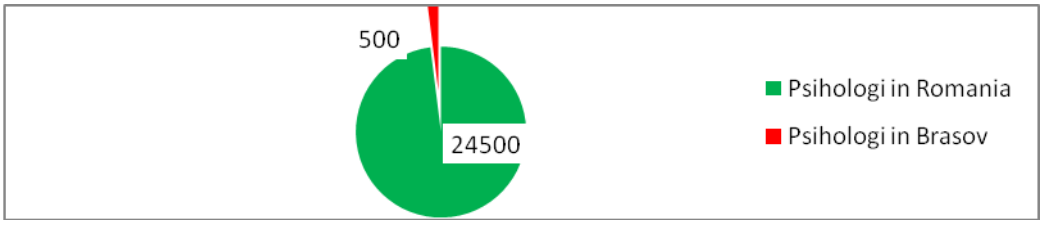

- În Registrul Unic Naţional al Psihologilor din România sunt înregistraţi cu drept de liberă practică 24.500 de psihologi.
- În judeţul Braşov sunt înscrişi în Colegiul Psihologilor aproximativ 500 de psihologi cu drept de liberă practică, ceea ce reprezintă procentual 2,4% din totalul psihologilor din România.

Fig.2. Reprezentarea procentuală a psihologilor din Braşov şi a lotului de subiecţi

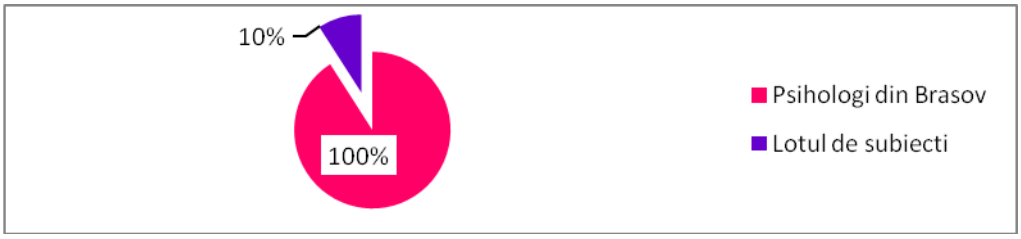

- În judeţul Braşov sunt înregistraţi cu drept de liberă practică aproximativ 500 de psihologi cu specializări diferite: psihologi clinicieni, psihoterapeuţi, consilieri şcolari, psihologi în servicii etc.
- Dintre aceştia, cei 50 de subiecţi ai lotului de cercetare reprezintă 10% din totalul psihologilor braşoveni.

Identificarea populaţiei în vederea cercetării nu a fost dificilă, în condiţiile existenţei unui număr destul de mare de psihologi la nivel local, problema a fost, mai degrabă, identificarea persoanelor dispuse să participe la cercetare. Tocmai de aceea, pe lângă psihologii angajaţi exclusiv în activităţi specifice profesiei, am apelat şi la cadrele didactice din Facultatea de Psihologie şi Pedagogie care sunt şi atestate în profesia de psiholog.

Lotul experimental, format din 50 de persoane, a fost analizat după diverse criterii stabilite iniţial, descrierea statistică a lotului cercetat fiind prezentată în graficele de mai jos.

Fig. 3. Vârsta subiecţilor

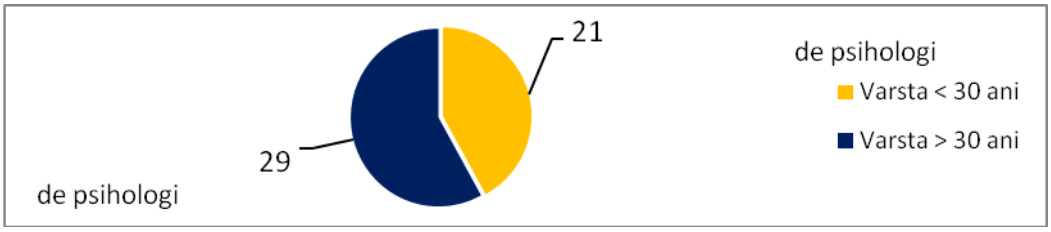

- Dintre cei 50 de subiecţi ai lotului experimental, 21 au vârsta sub 30 de ani, adică 42% din total.
- 29 de psihologi au vârsta peste 30 de ani, ceea ce reprezintă 48% din totalul subiecţilor.
- Media de vârstă este de 37,5 ani, ceea ce denotă faptul că la nivel local această profesie este practicată de persoane relativ tinere.

Fig. 4. Genul subiecţilor

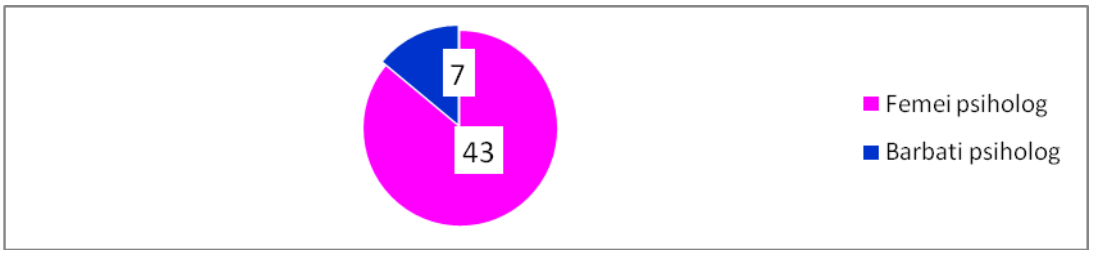

- Dintre cei 50 de subiecţi ai lotului de cercetare 43 sunt femei, ceea ce procentual înseamnă 87% din totalul subiecţilor.
- 7 subiecţi sunt bărbaţi, ceea ce procentual înseamnp 13%.
- Putem observa că profesia de psiholog este mai degrabă practicată de femei decât de bărbaţi, cel puţin pe plan local.
- Ar fi interesant, într-o posibilă dezvoltare ulterioară a acestei cercetări, să verificăm cum se prezintă acest aspect la scară naţională, şi anume în ce măsură profesia de psiholog este practicată de femei, comparativ cu bărbaţii.

Fig. 5. Profesia (domeniul de activitate) subiecţilor cercetării

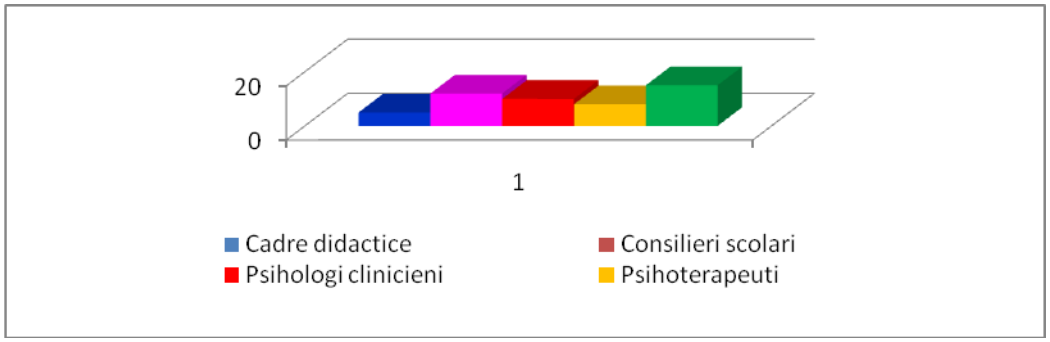

- Repartizarea celor 50 de subiecţi ai lotului experimental pe domenii de activitate este următoarea:
- 15 psihologi în servicii (Psihologia Muncii, Transporturilor şi Serviciilor);
- 12 consilieri şcolari;
- 10 psihologi clinicieni;
- 8 psihologi psihoterapeuţi;
- 5 psihologi cadre didactice

După cum se poate observa, domeniul în care profesează cei mai mulţi dintre subiecţii cercetării este cel al Psihologiei Serviciilor, ceea ce denotă faptul că oferta ocupaţională din această zonă de activitate este una mai generoasă, în detrimentul celorlalte domenii.

O altă posibilă explicaţie legată de acest aspect (explicaţie dată chiar de subiecţii cercetării), ar fi aceea că formarea profesională în domeniul Psihologiei Serviciilor este de mai scurtă durată şi mai puţin costisitoare decât formarea în celelalte specialităţi.

Fig. 6. Experienţa profesională (vechime în domeniu)

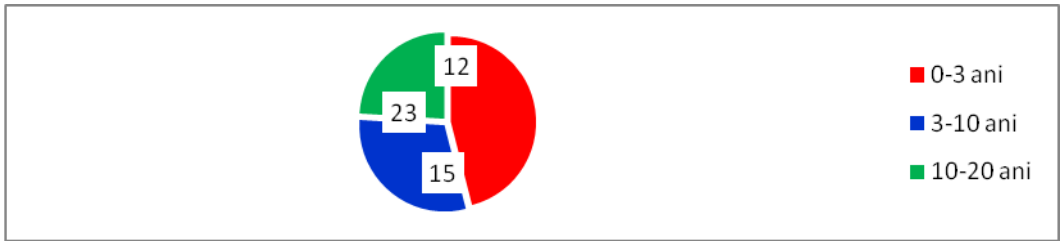

- În privinţa vechimii în profesie, majoritatea subiecţilor, adică 23 dintre aceştia, au o experienţă profesională mai mică de 3 ani
- 15 subiecţi activează în domeniul psihologiei de o perioadă cuprinsă între 3 şi 10 ani
- 12 psihologi din lotul experimental au o vechime în domeniu între 10 şi 20 de ani.

3.4. Metode si instrumente de cercetare

Metoda utilizata pentru testarea ipotezelor a fost ancheta pe bază de chestionar, folosind în acest scop două instrumente, primul fiind un chestionar de date factuale (care

cuprinde itemi referitori la vârstă, sex, nivel de studii, stare civilă, domiciliu, naţionalitate, profesie), iar al doilea instrument este chestionarul de opinie cu 20 de întrebări închise şi una deschisă. Întrebările închise au fost grupate pe patru zone de interes, corespunzătoare structurii ipotezelor cercetării, oferind respondenţilor încadrarea opiniei exprimate într-o scală de valori între 1 şi 5, respective între valorizarea minimă şi cea maximă, iar întrebarea deschisă sugerează celor chestionaţi opinii generale cu privire la tema cercetării. O asemenea abordare ne-a permis o mai fină conturare a gradului de implicare a respondenţilor în tematica cercetării, pornind de la aprecierea faptului că o situare în poziţii de alegere radicală de tipul ”da sau nu”, sau de tipul ”ori-ori” este improprie evaluărilor de natură etică, domeniu în care afirmaţiile categorice sunt ori imposibile, ori nesincere.

3.5. Analiza si interpretarea datelor cercetarii

După stabilirea design-ului cercetării, alegerea si definitivarea instrumentelor de lucru, acestea au fost aplicate lotului experimental, după ce, în prealabil, subiecţii au fost informaţi în legatură cu scopul testarii si modul de raspuns la instrumentele aplicate, respectiv cele două chestionare, unul de date factuale, celălalt de opinie. Datele brute colectate si cotate conform instrumentului utilizat au fost analizate statistic cu ajutorul programului SPSS. 17 for Windows. In urma prelucrării statistice a datelor obţinute s-a evidenţiat modul in care ipotezele formulate iniţial în cadrul cercetării s-au confirmat sau nu în practică, pe lotul populaţional avut în vedere. Reprezentarea statistică a răspunsurilor date de subiecţi la întrebările chestionarului de opinie este reliefată în graficele care urmează.

Item 4

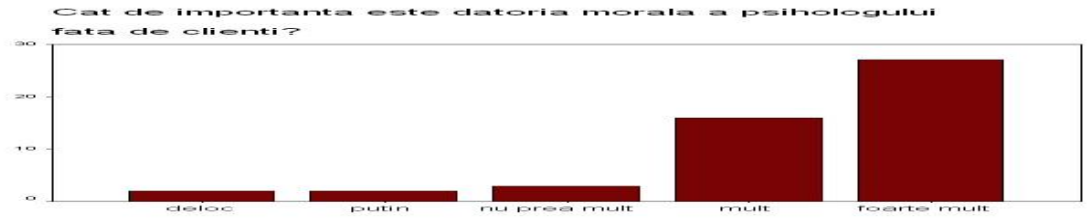

Un loc central în cadrul chestionarului l-a avut determinarea importanţei pe care psihologii o acordă datoriei morale faţă de clienţii lor.

Este evident faptul că răspunsurile sunt influențate de o serie de factori psihologici, educaționali și de personalitate, care determină ca unele dintre valori să fie preferate altora, chiar dacă discursul obiectiv asupra lor este structurat altfel.

Ceea ce se poate observa, însă, este locul central, importanţa majoră pe care subiecţii cercetării o alocă datoriei morale faţă de client, cei mai mulţi dintre ei argumentând şi cu obligativitatea de a respecta Codul Deontologic al profesiei de psiholog.

Item 5

Analiza acestui item indică un aspect interesant al atitudinii subiecţilor cercetării în ceea ce priveşte datoria morală a psihologului faţă de comunitatea profesională. Deşi 29 dintre aceştia răspund "mult" şi "foarte mult", ceilalţi, reprezentând aproape 40% din totalul subiecţilor, acordă o valorizare minimă.

Acest fapt ar putea stârni controverse dar o posibilă explicaţie a acestui aspect o oferă chiar subiecţii cercetării, care subliniază ideea că, cel puţin pe plan local, nu se poate vorbi de o comunitate profesională a psihologilor bine dezvoltată şi funcţională. Acesta ar putea fi motivul din pricina căruia nu se acordă o importanţă prea mare considerării datoriei morale faţă de ceilalţi psihologi.

Item 7

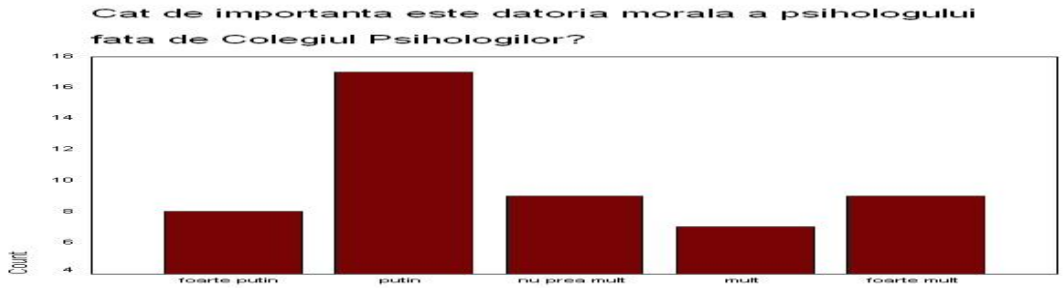

Răspunsurile acordate de subiecţi indică o situaţie destul de interesantă, care reliefează faptul că între psihologi şi organismul superior de control profesional nu sunt stabilite nişte relaţii de profunzime şi de interdependenţă reală. Datoria morală faţă de Colegiul Psihologilor este slab valorizată, respondenţii argumentând cu faptul că cei din conducerea acestui for nu se implică în mod real în problemele membrilor colegiului, relaţiile rezumându-se la încasarea unor taxe destul de mari şi eliberarea unor acte.

Item 8

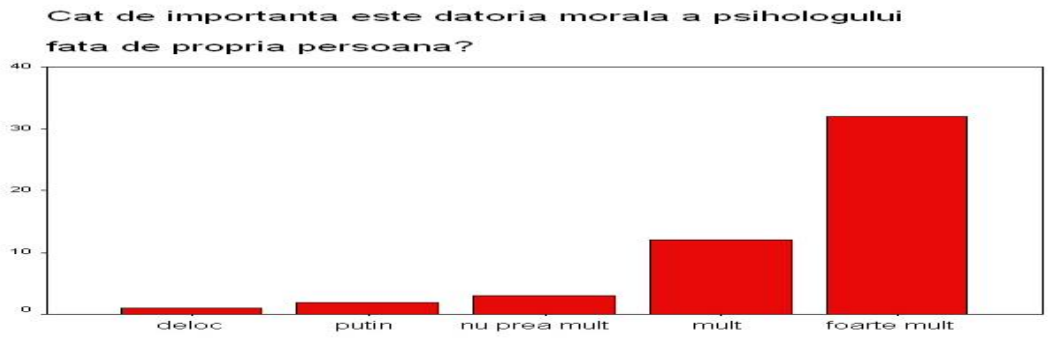

Datoria morală a psihologului faţă de propria persoană este maxim apreciată de către subiecţii lotului de cercetare, iar acest fapt subliniază necesitatea imperativă a unei conştiinţe morale dezvoltate în această profesie.

Subiecţii respondenţi afirmă că eficienţa actului terapeutic constă, inainte de toate, în faptul că psihologul trebuie să prezinte o stare de echilibru emoţional şi de sănătate psihică pentru a putea fi un profesionist util.

Item 12

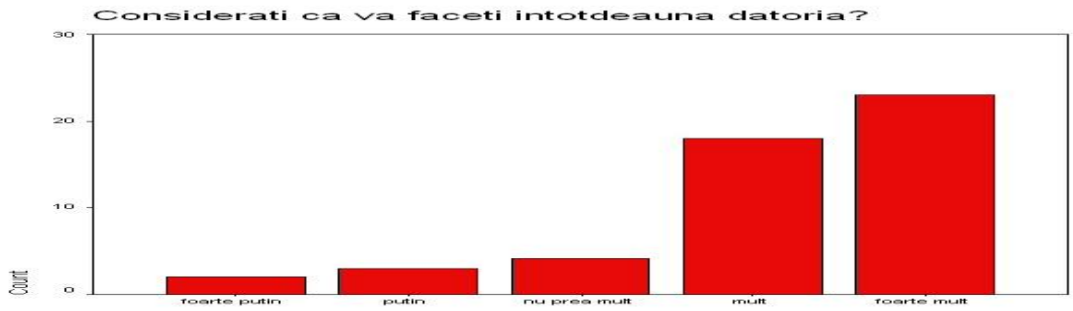

La acest item răspunsurile indică, din nou, o tendinţă marcată în a emite răspunsuri dezirabile social.

45 de subiecţi consideră că îşi fac întotdeauna datoria, dar instrumentele folosite în culegerea datelor nu ne permit verificarea obiectivă a răspunsurilor la această întrebare.

Item 14

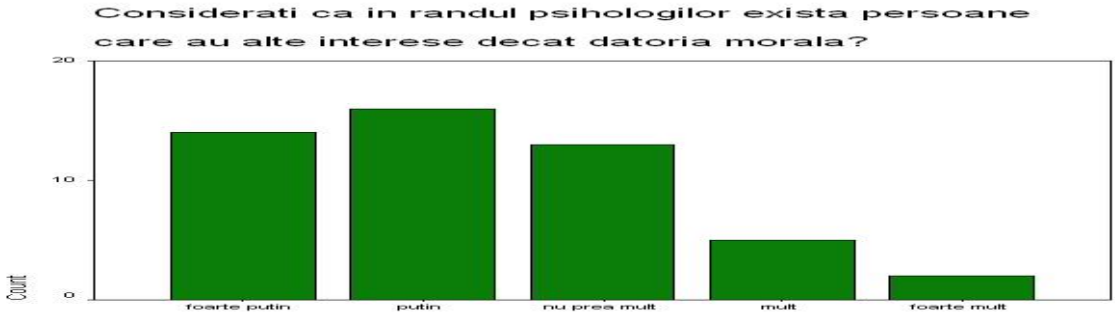

Item 18

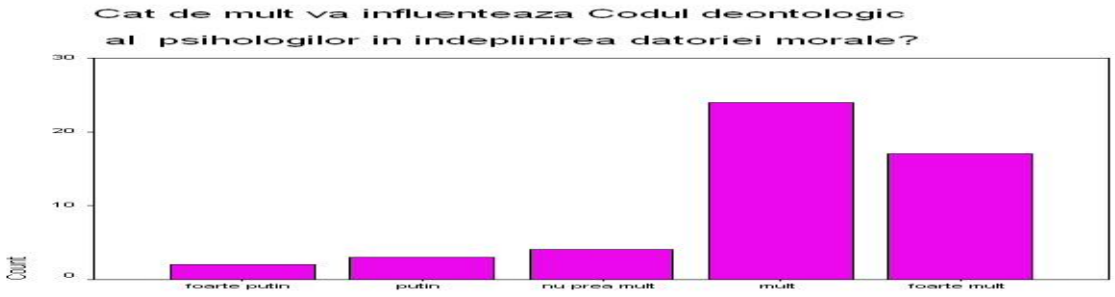

Observăm că la acest item răspunsurile date de subiecţii cercetării reprezintă o valorizare maximă, acordată modului în care Codul deontologic al psihologilor influenţează în îndeplinirea datoriei morale.

45 de subiecţi acordă valoare “mult” şi “foarte mult” acestei întrebări, iar cei care valorizează minim reprezintă doar 10% din lotul cercetării.

Concluziile cercetării

1. În exercitarea profesiei, psihologii conştientizează pozitiv rolul datoriei morale.
2. Ţintele către care se îndreaptă sentimentul datoriei morale sunt corect identificate.
3. Psihologii identifică factorii care obligă moral îndeplinirea datoriei, cu o înclinare semnificativă spre subiecţii asistenţei psihologice.

Datoria morală a psihologului faţă de propria persoană este maxim apreciată de către subiecţii lotului de cercetare, iar acest fapt subliniază necesitatea imperativă a unei conştiinţe morale dezvoltate în această profesie.

Persoanele respondente afirmă că eficienţa actului psihoterapeutic constă, înainte de toate, în faptul că psihologul trebuie să prezinte o stare de echilibru emoţional şi de sănătate psihică pentru a putea fi un profesionist util.

Analiza răspunsurilor la unii itemi ne pune în faţa unui adevăr care, dincolo de relativitatea lui, determinată de un anumit grad de dezirabilitate socială care îndeamnă subiecţii la a veni cu un raspuns “potrivit”, indică o realitate alarmantă, reprezentată de faptul că aproape jumătate dintre subiecţi vin cu o valorizare minimă faţă de actualitatea datoriei morale în societatea contemporană.

Subiecţii cercetaţi argumentează că psihologii din conducerea Colegiului Psihologilor, care ar fi îndreptăţiţi să acorde sancţiuni prin intermediul Comisiei de etică şi deontologie, nu se implică în mod real în problemele membrilor colegiului, relaţiile rezumându-se la încasarea

unor taxe şi eliberarea unor documente.

În urma investigaţiei întreprinse se poate concluziona cu ideea că atât ipoteza generală, cât şi ipotezele specifice s-au confirmat.

În exercitarea profesiei lor, psihologii dau dovadă de un dezvoltat simţ al datoriei, exprimat mai ales ca devotament faţă de starea de bine a persoanelor şi grupurilor cu care interacţionează profesional. De asemenea, este bine conştientizat rolul datoriei morale, ţintele către care se îndreaptă sentimentul datoriei morale sunt corect identificate, cu o înclinare semnificativă faţă de subiecţii asistenţei psihologice.

Concluzii şi propuneri privind datoria morală a psihologului

Datoria morală a psihologului trebuie să vizeze cel puţin trei aspecte esenţiale ale existenţei sale: comunitatea, clientul şi sinele propriu. Trebuie să reţinem că datoria morală nu se referă la legăturile pe care psihologul le are cu alte persoane - toţi avem legături unii faţă de alţii - ci la calitatea şi corectitudinea acestora.

Deşi noi avem valori şi principii diferite, nu înseamnă că nu există standarde etice comune. Acestea reprezintă valori asupra cărora toată lumea este de acord că sunt importante în relaţiile interumane, indiferent de locul unde ne aflăm sau cultura căreia îi aparţinem.

Astfel ia naştere problema datoriei morale, care, în aparenţă, poate părea complicată şi greu de definit. Care să fie principiile universale de natură etică pe care să le avem în vedere? Adică pe baza căror criterii putem stabili ce este bine şi ce este rău?

Tocmai pentru a răspunde acestor întrebări legitime, Colegiul Psihologilor din România a adoptat Codul deontologic al APA (Asociaţia Psihologuilor Americani), cu dorinţa expresă şi justă de a veni în întâmpinarea psihologilor practicieni. Faptul că principiile stipulate în acest cod sunt acceptate şi, în cele mai multe situaţii, sunt şi asumate de către membrii Colegiului Psihologilor, este un lucru bun şi util exercitării acestei profesii. Poate că ar fi important să se reuşească o mai bună comunicare între psihologi şi conducerea colegiului, tocmai în vederea optimizării activităţii profesionale şi, implicit, pentru creşterea importanţei acordate datoriei morale în profesie. În mare parte, convieţuirea reuşită într-o societate este reprezentată de cunoaşterea a ceea ce societatea respectivă consideră a fi etic sau nu. Acelaşi lucru este valabil şi pentru comunitatea psihologilor români.

Cunoaştem bine faptul că această cercetare nu reuşeşte să explice tot ceea ce şi-a propus, precum ştim cu siguranţă că demersul ştiinţific pe care l-am întreprins ar fi putut avea un aspect mai omogen. Dar încheiem cu un gând optimist care, într-o atitudine psihologică pozitivă, ne face să declarăm că, dacă am putut să reducem cu o picătură oceanul de necunoaştere, atunci înseamnă că am reuşit!

BIBLIOGRAFIE:

Lazăr, C.(2010). *Etică şi deontologie:exigenţe etice şi deontologice ale profesiei de psiholog/pedagog*. Sibiu: Editura Psihomedia.

Lazăr, C. (1999). *Autoritate şi deontologie*. Braşov: Editura Licorna

Macintyre, A.(1998). *Tratat de morală. După virtute*. Bucureşti : Editura Humanitas.
Tudose, F., Tudose C.şi Dobranici, L.(2011) *Tratat de psihopatologie şi psihiatrie pentru psihologi*. Bucureşti: Editura TREI
Zani, Bruna şi Palmonari, A. (coordonatori). (2003). *Manual de psihologia comunităţii.* Iaşi: Editura Polirom
*** Codul deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică. www.intemsoft.ro

MELOTHERAPY AND AUDIOANALGESIA IN DENTAL MEDICINE

Gabriela Ciavoi, Assist Prof., Dr., Anca Porumb, Assist. Prof., Dr., Ioana Romanul-Ignat, Assist. Prof., Dr., Camelia Dalai, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea

Abstract: Anxiety is always present in the dental medicine cabinet.It is estimated that one in five adults and one in three children suffer from anexiety that can be linked to the dental treatment. As you mai know, each patient is diferent from the other and so their manifestation of anexiety will differ, starting from a simple fiziological reaction all the way to a phobia regarding the treatment. Our study wishes to evidentiate the importance of this method in dental medicine, its indications, how to apply it, but also its limits.We viewed this theme from the perspective of it reducing the patient's anexiety but also as a method of using music as an analgesiac during treatment in the dental medicine cabinet.

Keywords: melotherapy, audioanalgesy, dental medicine, anexiety, anesthesy

Anxietatea în cabinetul de medicină dentară

Anxietatea (neurotism) este o stare afectivă caracterizată printr-un sentiment de insecuritate, de tulburare, difuz. Tulburările de anxietate sunt foarte frecvente şi afectează 14% din populaţie. Acuzele pacienţilor sunt de natură fizică, ei nefiind conştienţi că la baza problemelor apărute stă anxietatea

E. Pamfil a considerat "anxietatea ca un fenomen universal legat de integrarea în mediu a fiinţelor vii, de instinctul de a trăi, de a fi în alertă faţă de duşmani, de prieteni, de rude". Dintre toate trăirile negative ale omuluii, anxietatea ocupă un loc aparte, deseori ducând la inhibarea comportamentului, la subminarea resurselor proprii, la scăderea capacităţii de muncă, a productivităţii activităţii şi la dificultăţi în comunicare.

Anxietatea este prezenţă constantă în cabinetul de medicină dentară.Se estimează faptul că unul din 5 adulţi şi unul din 3 copii suferă de anxietate faţă de tratamentul dentar.Aşa cum se ştie fiecare pacient este un individ aparte deci şi manifestările anxietăţii vor fi individuale mergând de la simpla reacţie fiziologică până la fobie în raport cu tratamentul.Problema este cu atât mai gravă cu cât apare o disfuncţionlitate în realizarea tratamentului stomatologic şi o cooperarea dintre medic şi pacient are de suferit.

Factorii de stres principali în cabinetul de medicină dentară sunt :

- Înainte de prezentarea la tratament şi ăn sala de aşteptare:
  - Ameninţarea şi scenariul pe care pacientul şi-l face mental legat de actul stomatologic
  - Incertitudinea
  - Lipsa de informare, contagiozitatea informaţională
  - Presiunea timpului
  - Perspectiva durerii
  - Aglomeraţia într-un spaţiu închis în sala de aşteptare
  - Aspectul sălii de aaşteptare şi a cabinetului
  - Aspectul şi comportamentul personalului
- În timpul actului stomatologic :
  - Durerea sau perspectiva durerii

- Zomotul
- Mirosul
- Teama de a contacta o boală
- Invadarea spaţiului nintim al pacientului
- Vederea sângelui
- Vederea instrumentelor
- Gustul materialelor
- Căldura
- Prezenţa însoţitorilor
- Cuvintele „ cheie” : ac, seringă, bisturiu, etc

Frica şi anxietatea pot face din om un pacient mai greu de tratat. Un pacient mai puţin fricos şi anxios reprezintă un avantaj, în sensul că va parcurge cognitiv şi emoţional perioada până la tratamentul stomatologic. De cele mai multe ori, această anxietate dentară se manifestă printr-o stare de nelinişte, tensiune emoţională extremă, care se accentuează la aşezarea bolnavului în scaunul dentar şi devine paroxistică în momentul în care sunt aplicate diverse proceduri dentare. Efectele acestei stări de anxietate – asociată cu şi agravată de simptomul cel mai frecvent în stomatologie, durerea dentară – sunt reprezentate, în planul asistenţei de medicină dentară, de îngreunarea cooperării cu medicul stomatolog, prelungirea duratei prestaţiei medicale a acestuia (în medie cu cca 20%) şi de tendinţele de amânare a prezentării ulterioare la cabinetul stomatologic.

Din aceste considerente a apărut necesitatea găsirii unor metode de scădere a anxietăţii.Pe de altă parte o există pacienţi din motive obiective pot avea contraindicaţii în admistrarea anesteziei locale sau este necesară administrarea acesteia într-o doză mult redusă.

Meloterapia

Meloterapia este o formă a psihoterapiei în care muzica este folosită ca mijloc de exprimare (în loc de vorbire) şi care este indicată de terapeut în funcţie de problemele fiecărui pacient.

Meloterapia sau terapia cu ajutorul muzicii constă în ascultarea de către pacient atât înaintea tratamentului cât şi în tipul sau chiar după tratament a unor piese muzicale.Acest tip de tratament a fost utilizat iniţial la pacienţii cu probleme de medicină generală (chirurgie, oncologie, psihiatrie, etc) şi ulterior a fost testat şi în medicina dentară.

Efectele acesteia sunt cunoscute încă din antichitate când era utilizată mai mult în scop motivaţional la soldaţi.Cercetările au arătat efectele asupra sistemului cardiovascular, sistemului nervos , reducere a activităţii sistemului nervos simpatic.

Efectele muzicii asupra organismului sunt anxiolitice atunci când muzica ascultată este adecvată (vom reveni asupra acestui aspect).Muzica produce induce starea de relaxare prin eliberarea de endorfine (hormonul fericirii).

Se discută mult despre aşa- zisul “ sunet alb”. Sunetul alb este un sunet creat electronic, contine toate tonalitatile spectrului, este deseori folosit pentru a acoperi alte sunete sau sunetul ambiental.Deci efectul muzicii, mai ale atunci când este audiat în căşti va fi şi de a acoperi zgomotul din cabinetul de medicină dentară.Acest zgomot provine de la : turbină, micromotor, instrumentele metalice, compresor, etc.Ascultarea muzicii în sala de aşteptare acoperă zgomotul din cabinet şi uneori conversaţiile altor pacienţi care ar putea amplifica

starea de stres a pacientului.Pacienţii mărturisesc faptul că pe lângă faptul că le creşte starea de bine şi sunt mai liniştiţi dacă ascultă muzică în sala de asteptare, timpul trece mai repede.

Prezenţa sunetelor nedorite poate fi comparată cu stingerea şi aprinderea luminii în mod repetitive într-o cameră întunecată.Acest lucru poate fi deranjant şi chiar stresant.Acum să ne închipuim aceeaşi succesiune de stingere - aprindere a luminii într-o cameră luminată.Efectul de sigur nu va mai fi acelaşi.Chiar dacă este sesizabilă această succesiune, fiind lumina de fond nu ne mai deranjează.

Conform unui studiu efectuat în 2000 de Mc Caffry şi Good , muzica acţionează în 3 direcţii :

- senzaţia de familiaritate într-un mediu străin
- senzaţia de confort într-o situaţia de disconfort
- distragerea atenţiei de la durere şi frică

În general se poate opta pentru o terapie pasivă,pacientul ascultă muzica sau terapie activă, pacientul cântă:bineînţeles în cabinetul stomatologic nu este posibilă terapia activă decât dacă este efectuată în gând.

Există anumite studii care ar recomanda, atunci când nu există posibilitatea apelării la un specialist, anumite recomandări

-pentru calmarea sistemului nervos : Concertul nr. 5 pentru pian şi orchestră de Beethoven şi Uvertura operei Parsifal de Wagner

-pentru destindere psihică şi relaxare: Sonata pentru flaut, alto şi harpă şi Clar de lună de Debussy, Nocturnele lui Chopin şi Apocalipsa animalelor de Vanghelis

-pentru combaterea oboselii şi surmenajului: Poemul simfonic Vltva de Smetana şi Dimineaţa de Grieg

-pentru tratarea stărilor depresive: Carnavalul de Dvorak

-pentru calmarea stărilor de agitaţie: Oda bucuriei de Beethoven şi Corul pelerinilor de Wagner

-pentru tratarea nevrozei astenice şi a tulburărilor vegetative: Mica serenadă şi Simfonia nr. 41 de Mozart

-pentru calmarea marilor suferinţe care apa în urmă unor întâmplări tragice: Concertul pentru violoncel de Dvorak şi Patetică de Ceaikovski

Cercetătorii americani recomandă următoarea listă de compozitori şi opere folosite în general în meloterapie:

Bach (Largo, Concertul în La, Simfonia în Şi bemol, Suita pentru orchestră, Concertul brandemburgic nr. 4),

Beethoven (Eroica, Sonata lunii, Simfonia a 7-a (Allegretto),

Brahms (Intermezzo-urile),

Chopin (Concertul nr. 1 pentru pian (p.II), Valsul în la minor),

Debussy (Clar de lună),

Grieg (Concertul pentru pian în la minor (p.II),

Haydn (Simfonia nr. 99 (p.II), Invocaţie),

Rahmaninov (Concertul nr. 2 (p.II),

Mozart (Simfonia nr. 40 (p.II)

În ultimii ani au apărut şi CD –uri cu muzică special înregistrată în scopul scăderii anxietăţii în cabinetul de medicină dentară (Ex. 'Dental Anxiety Cure' care conţin şi mesaje subliminale cu scopul de a scădea anxietatea pacientului). De asemeni internetul abundă în compilaţii care pot ajunge până la câteva ore cu muzică de relaxare pentru cabinetul de medicină dentară.

Există pacienţi a căror anxietate este diminută în cazul ascultării muzicii clasice, folk sau chiar rock.În funcţie de preferinţe, un anumit tip de muzică poate face pacientul mai cooperant.Din experienţa proprie putem menţiona un pacient care pentru a-şi reduce starea de anxietate asculta muzică motivaţională, utilizată de sportivi în timpul antrenamentelor pentru a creşte randamentul.Aceasta împreună cu autoîncurajarea pe care pacientul şi-o făcea mintal înainte şi în timpul tratamentului au ajutat foarte mult.

Părerile sunt împărţite atunci când se pune problema ascultării unui anumit tip de muzică.Sunt autori care optează pentru ascultarea muzicii favorite pe când alţii optează pentru muzica clasică.Cercetătorii românii , Iamandescu şi colaboratorii au efectuat în ultimii ani studii în urma cărora au ajuns la concluzia că muzica clasică ar trebui să fie prima opţiune în cabinetul de medicină dentară.

În cazul în care se optează pentru muzică aşa- zisă comercială există autori (Jocubus şi colab.) care au studiat şi au ajuns la concluzia că datorită faptului că preferinţele pacienţilor sunt diferite şi nu putem să selectăm pentru fiecare pacient în parte se pot utiliza piese care se pare că ar avea efect universal.Autorii susţin faptul că un pacient chiar dacă nu este fan Beatles , melodia „ In my life ar" ar avea efect la un eşantion semnificativ studiat.

Ei au alcătuit şi o listă de 10 piese care susţin că ar fi universale:

1) "In My Life" – The Beatles
2) "Three Little Birds" – Bob Marley
3) "Let's Stay Together" – Al Green
4) "1 2 3 4" - Feist
5) "Tempted" - Squeeze
6) "Peaceful Easy Feeling" – The Eagles
7) "Never Going back again" – Fleetwood Mac
8) "Constellations " – Jack Johnson
9) "I'm Yours" – Jason Mraz
10) "Moonshadow" – Cat Stevens

De obicei muzica nu este utilizată singura în vederea scăderii anxietăţii.Se mai asociază : tehnicile de relaxare (aşa cum am menţionat), aromaterapie, efectul palcebo, anestezia locală, inhalosedarea, etc.

Modalităţi de aplicare a meloterapiei

Recomandări generale:

- Este recomandată ascultarea la căşti a muzicii pentru reducerea sau chiar anularea zgomotelor ambientale care ar putea produce anxietate.Dezavantajul este comunicarea mai greoaie cu pacientul dar avantajele sunt mai mari decât dezavantajele.
- Este recomandat ca pacientul să aibă posibilitatea de a-şi alege muzica preferată pe care să o asculte în timpul tratamentului sau chiar să-şi aducă propria muzică în cazul în care pacientul îşi doreşte acest lucru

- Este bine ca succesiune şedinţelor să se desfăsoare în mod gradat din punct de veder al dificultăţii tratamentului, respectiv al potenţialului anxiogenic.De preferat să se efectueze în prima şedinţă detartrajul, o oburaţie simplă şi gradat să se efectueze manoperele mai complicate sau cu durată de timp mai mare.
- Pacientul este bine să fie instruit şi în tehnicile de relaxare cunoscute (de exemplu Tehnica de Relaxare Schultz) pe care dacă este posibil să încerce să o aplice şi în timpul audierii muzicale.Este bine ca pacientul ă fie instruit şi să practice anterior cel puţin câteva şedinţe de relaxare
- Temperatura mediului ambiant să fie între 20-22 grade Celsius
- Poate fi solicitat ajutorul unui specialist în meloterapie care în funcţie de profilul psihologic al pacientului să recomande muzica adecvată

Tehnica :

- Pacientului i se înmânează căştile şi se porneşte muzica
- Medicul începe tratamentul verificând din când în când starea pacientului
- În timpul tratamentului este indicat ca pacientul să aplice tehnicile de relaxare sau tehnici de distragere a atenţiei (concentrarea pe anumite segmente ale corpului de exemplu, altele decât cele care fac obiectul tratamentului, de exemplu concentrarea pe piciorul relaxat)
- Pacientul trebuie să fie conştient că deţine controlul, în sensul că medicul se va opri în cazul în care i se va solicita acest lucru
- La finalul fiecărei şedinţe se discută cu pacientul, se încearcă o evaluare a eficienţei metodei aplicate, eventual se aduc îmbunătăţiri de comun acord cu pacientul, astfel încât să se optimizeze individual terapia

Limitele metodei

Din studiile autorilor care s-au ocupat de această metodă precum şi din experienţa proprie putem spune că metoda este limitată şi aşa cum am mai menţionat ea nu poate fi utilizată la toţi pacienţii de asemeni rezultatele nu sunt aceleaşi la fiecare persoană.

Limitele ei în opinia noastră se referă la:

-personalitatea individuală a pacientului.Nu toţi pacienţii vor accepta metoda.Am avut pacienţi care după câteva minute au renunţat, chiar au simţit o revoltă faţă de metoda sugerată.

-gradul de sugestibilitate al pacientului

-nu are efect singură , este doar metodă de completare

Concluzii

- Ascultarea muzicii înainte şi în timpul tratamentului dentar are efecte asupra scăderii anxietăţii pacientului
- Pacienţii foarte sugestibili pot avea şi rezultate în analgezie dar rezultatele sunt mai puţin spectaculoase ca şi în cazul anxietăţii
- Rezultatele sunt individuale , am avut pacienţi asupra cărora muzica nu a avut nici un efect, alţii pentru care muzica a avut un efect de relaxare uşoară şi pacienţi la care metoda a dat rezultate foarte bune
- Rezultatele nu prezintă diferenţe semnificative pe grupe de vârstă sau sex

- Au fost observate rezultate foarte bune la pacienţii cu un grad mediu sau crescut de anxietate
- Metoda este necesar să fie combinată cu alte metode de reducere a anxietăţii (aromaterapie, tehnici de relaxare, distragerea atenţiei, etc) pentru a avea rezultate
- Datorită faptului că pacientul este mai relaxat, acesta recepţionează şi reţine mai bine indicaţiile post - operatorii ceea ce duce la creşterea reuşitei tratamentului
- Metoda are eficienţă şi pe termen lung în sensul creşterii încrederii pacientului în medicul dentist şi a neevitării pe viitor a tratamentului

BIBLIOGRAFIE:

Hakeberg M.: Dental Anxiety and Health. A prevalence study and assessment of treatment outcomes. University of Geteborg, 1992 Geteborg.

Olszewska I., Does music during dental treatment make a difference, www. silence of music.com

Lahmann C1, Schoen R, Henningsen P, Ronel J, Muehlbacher M, Loew T, Tritt K, Nickel M, Doering S., Brief relaxation versus music distraction in the treatment of dental anxiety: a randomized controlled clinical trial. J Am Dent Assoc. 2008 Mar

Moola S, Pearson A, Hagger C. ,Effectiveness of music interventions on dental anxiety in paediatric and adult patients: a systematic review. JBI Library of Systematic Reviews 2011

Stabholz A., Peretz B.: Dental anxiety among patients prior to different dental treatments. International Dental Journal, 1999

http://stomatologie.medica.ro/reviste_med/download/stoma/2012.2/Stoma_Nr-2_2012_Art-17.pdf

http://www.tion.ro/muzica-pe-post-de-anestezic-la-stomatologie/news-20090911-11001453

http://en.wikipedia.org/wiki/Sound_masking#Sound_Masking_in_Medical_Facilities

THE IDEA OF TRADITION BETWEEN GNOSIS AND ORTHODOXY

Gelu Sabau, Assist. Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest

Abstract: This study is an attempt to conceptualize the idea of tradition as it is constituted in the first Christian centuries. I started with the doctrinal disputes of the first Fathers of the Church against the representatives of the Gnostics and the current representations of Gnosticism as a parasite on the Christian body. I have reviewed the perspectives and the critical evaluations of this idea proposed by contemporary researchers. Then I presented the legitimacy of each party in dispute that one has to assume the revelation of Christ through the apostolic tradition. Finally, I tried to offer a solution to this problem through the concept of tradition, as it emerges in the Christian Church, departing from the mediation of Christ between humans and the divine.

Keywoords: Apostolic Fathers, Christianity, christology, Early Church, Gnosticism, Tradition

Introducere

Studiul de faţă reprezintă o încercare de conceptualizare a ideii de Tradiţie aşa cum s-a constituit aceasta în primele secole după Hristos, esenţiale pentru definirea doctrinară a creştinismului. Perioada la care ne referim[jjj] este fără îndoială pasionantă prin disputele intelectuale şi prin sincretismul de care dă dovadă. Filosofie, mitologie, religii de mistere, curente de idei venind din iudaism, elenism sau din Orient, toate vor forma un imens amestec care va da naştere, în linii mari, celor trei curente spirituale dominante în epocă: filosofia neo-platonică, creştinismul şi gnosticismul[kkk].

În urma amalgamului care se produce în interiorul acestui creuzet numit elenism, doctrina creştină se va cristaliza lămurindu-şi, pe lângă punctele centrale ale articolelor de credinţă, şi două noţiuni esenţiale care vor sta la baza întregii istorii a creştinismului: Revelaţia şi Tradiţia. În cele ce urmează voi încerca să arăt cum se cristalizează ideea de Tradiţie în creştinismul ortodox, în urma dezbaterilor pe care reprezentanţii Marii Biserici le vor avea cu cei mai înverşunaţi adversari ai lor: ereticii gnostici, în special marcioniţii şi valentinienii.

Tradiţia la gnostici: sincretismul şi metafora parazitului

Într-un articol publicat în anul 1914[lll] cercetătorul francez Eugène de Faye prezintă patru ipoteze referitoare la confruntarea dintre creştinism şi gnosticism şi la motivele pentru care creştinismul a ieşit victorios din această confruntare. Cele patru ipoteze se referă la nivelul intelectual al principalilor reprezentanţi ai taberelor aflate în dispută, la evoluţia

[jjj]Este vorba de perioada elenismului tardiv situată cu aproximaţie între începutul erei creştine şi anii 300 d. Hr. (Hr.);

[kkk]Conţinutul noţiunii de „gnosticism" este foarte discutat printre specialişti. Pentru dificultăţile ridicate de definirea acestui concept a se vedea M. A. Williams, *Rethinking "Gnosticism": an Argument for Dismantling a Dubious Category*, Princeton University Press, Princeton – New Jersey, 1996, pp. 7-53 ; În această lucrare ne vom referi în mod special la marcionism şi la valentinism. Cele două curente heterodoxe s-au remarcat prin legăturile lor intime cu creştinismul;

[lll]Eugène de Faye, „Pourquoi le gnosticisme n'a-t-il pas réussi ?", *Revue de Theologie et de Philosophie*, vol. 46, 1914, p. 116-122;

cultului acestora, la atitudinea lor morală şi la raportarea lor faţă de tradiţie.

Ultimul argument, cel referitor la tradiţie, susţine că cel mai mare handicap al gnosticilor în faţa creştinilor a constat în lipsa asumată a unei tradiţii, fapt ce se datorează în primul rând criticii şi refuzului gnosticilor de a valoriza interpretarea Vechiului Testament. Acest gest era de o extremă importanţă într-o epocă în care fiecare, chiar şi printre filosofi, se sprijinea pe o tradiţie şi nu încerca să susţină noi teorii dacă nu se putea baza pe autorităţi.[mmm] Din această cauză refuzul tradiţiei de către gnostici se va dovedi plin de consecinţe.

Argumentul revoltei gnosticilor în faţa tradiţiei este deja un argument clasic, fiind formulat pentru prima oară de Părinţii Bisericii şi preluat apoi de la aceştia. Iustin Martirul este primul care-i asociază pe eretici cu filosofii, cu scopul de a demonstra exterioritatea acestora faţă de tradiţia creştină şi a face din gnosticism un fenomen fundamental păgân[nnn], care a luat înfăţişarea creştinismului pentru a se propaga mai uşor. Irineu din Lyon, continuând linia apologetică şi retorică iniţiată de Iustin Martirul, va denunţa modul în care gnosticii simulează apartenenţa lor la creştinism:

Per quos capiunt simpliciores et illiciunt eos, simulantes nostrum tractatum , uti saepius audiant; qui etiam queruntur de nobis quod, cum similia nobiscum sentiant, sine causa abstineamus nos a communicatione eorum, et cum eadem dicant et eandem habeant doctrinam, uocemus illos haereticos. (*Adv. Haer*., III, 15, 2)

„Ils [les valentiniens] surprennent les simples et les attirent à eux, contrefaisant notre parole pour qu'on vienne les écouter plus souvent. Ils se plaignent aussi à notre sujet : ils pensent comme nous, et nous refusons sans motif d'être en communion avec eux ; ils disent les mêmes choses que nous et ont la même doctrine, et nous les traiterons d'hérétiques !"

Comentatorii moderni au opinii diferite cu privire la natura fenomenului gnostic şi a poziţiei sale faţă de creştinism. Sincretismul său este unanim recunoscut, dar unii pun accentul pe influenţa elenistă, alţii pe cea orientală (babiloniană, iraniană etc.), alţii pe cea ebraică[ooo].

François Sagnard, adoptând poziţia lui Irineu, este de acord cu faptul că gnosticismul

[mmm] *Ibidem*, p. 120; de Faye

[nnn] Iustin îi compară pe gnostici cu filosofii din cauza obişnuinţei lor comune de a se numi după fondatorul doctrinei : καὶ ἄλλοι ἄλλῳ ὀνόματι, ἀπὸ τοῦ ἀχηγέτου τῆς γνώμης ἕκαστος ὀνομαζόμενος, ὅν τρόπον καὶ ἕκαστος τῶν φιλοσοφεῖν νομιζόντων, ὡς ἐν ἀρχῇ προεῖπον, ἀπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ λόγου τὸ ὄνομα ἦς φιλοσοφεῖ φιλοσοφίας ἡγεῖται φέρειν. / „chacun prend un nom ou un autre d'après le fondateur de leur système, de la même manière que toute homme qui pense philosopher, croit démontrer d'après le père de son système, porter le nom de la philosophie qu'il professe." (*Dial.*, 35, 6); Argumentele fundamentale ale Părinţilor apologeţi pentru a-i compara pe gnostici cu filosofii au fost : 1) pluralitatea sistemelor gnostice precum şi a sistemelor filosofice este semnul rătăcirii lor şi a faptului că nu sunt în posesia adevărului; 2) adevărul se exprimă într-o formă simplă iar eroarea este întotdeauna însoţită de raţionamentele subtile ale sofiştilor; gustul pentru conjecturi subtile, comun filosofilor şi gnosticilor, este semnul rătăcirii lor (cf. Jean-Claude Fredouille, *Tertullien et la conversion de la culture antique*, Etudes Augustiniennes, Paris, 1972, p. 310);

[ooo] De-a lungul timpului cercetătorii moderni au propus aproape toate ipotezele posibile referitoare la originile fenomenului gnostic: acesta este văzut ca fenomen produs de influenţa spiritului grec asupra revelaţiei creştine (A. von Harnack, E. de Faye, F. C. Burkitt, R. P. Casey, H. Ch. Puech), ca un fenomen precreştin influenţat de dualismului oriental şi iranian (W. Bousset, R. Rietzenstein, R. Bultmann, H. Jonas), sau ca un produs al iudaismului şi elenismului (G. Quispel);

este un fenomen care imită creştinismul. Esenţa creştinismului este străină gnosticismului, dar gnosticii se prezintă ca fiind creştini, utilizând limbajul şi imitând cultul creştinilor, probabil pentru a câştiga cât mai mulţi adepţi din rândul acestora. Avem astfel de a face cu falsitatea unui creştinism aparent pe care îl îmbracă gnosticii.[ppp]

Hans Jonas consideră că gnosticismul nu are o tradiţie proprie, pentru că el este în primul rând o mişcare de revoltă împotriva tradiţiei clasice eleniste. Gnosticii reinterpretează, înversând în acelaşi timp, teoria cosmologică stoică, teorie devenită clasică în elenism, conform căreia universul este condus de raţiunea divină, iar omul trăieşte în armonie cu universul. Din această opoziţie ia naştere concepţia gnostică a dualismului dintre cosmos şi Dumnezeul suprem[qqq]. Conform lui Jonas, gnosticismul îşi are originile la fel de bine în orientalism, iudaism ca şi în creştinism, dar ceea ce este specific mişcării gnostice este faptul că reinterpretează radical elementele pe care le împrumută din diferite tradiţii, vidându-le astfel de substanţa lor originară. Astfel se explică lipsa de tradiţie a mişcărilor gnostice: „le mouvement gnostique n'était pas seulement un étranger, c'était aussi un parvenu, sans parenté légitime : de tout ce que ses divers antécédents orientaux lui avaient légué, il faisait un usage désinvolte, au point d'en mettre la signification en doute[rrr]." Gnosticii optează pentru libertatea de a interpreta de o manieră dezinvoltă conţinuturile pe care le preiau din diferite culturi, pierzând astfel autoritatea pe care ar fi adus-o cu sine aderarea la o tradiţie anume.

Din cauza caracterului său sincretic, o metaforă folosită frecvent pentru a caracteriza gnosticismul este metafora parazitului. Savantul italian Ugo Bianchi foloseşte pentru prima oară această metaforă, iar printre susţinătorii ei sunt autori precum Kurt Rudolph, Birger A. Pearson, Guy Stroumsa etc. Parazitul este un organism străin, care se hrăneşte din substanţa vitală a organismului gazdă, golindu-l pe acesta de propriile puteri, şi devenind astfel o prezenţă de nedorit: „Gnostic view of the world […] attaches itself in the main to the older religious imagery, almost as a parasite prospers on the soil of "host religions", it can be also described as parasitic.[sss]"

H. Jonas nu foloseşte metafora parazitului pentru caracterizarea gnosticismului, ci acesta face apel la conceptul spenglerian al „pseudomorfozei". Spengler a preluat la rândul său această metaforă chimică pentru a denumi tipul de mutaţii culturale produse în spaţiul elenistic, în perioada antichităţii târzii. Cu toate că imaginea pseudomorfozei sugerează caracterul sincretic al gnosticismului, prin care acesta împrumută şi adaptează diverse elemente aparţinând mai multor tradiţii, totuşi Jonas atribuie gnosticismului o atitudine fundamentală proprie, similară cu cea a existenţialismului modern, ceea ce vine în contradicţie cu ideea de parazit: „Que cette substance soit authentique, c'est à dire qu'elle ne soit empruntée d'aucune autre, voilà qui rend vaine toutes les tentatives d'y trouver des emprunts, si c'est n'est pas dans l'enveloppe extérieure de son expression.[ttt]"

Aşadar, dacă din descrierea pe care o face Jonas gnosticismul nu este prezentat ca

[ppp]Fr. Sagnard, *La gnose valentinienne et le témoignage de saint Irénée*, Librairie philosophique J. Vrin, Paris, 1947, p. 87;
[qqq]Vezi H. Jonas, *La religion gnostique. Le message du Dieu Etranger et les débuts du christianisme*, trad. Louis Evard, Flammarion, Paris, 1978, pp. 318-341;
[rrr]*Ibidem*, p. 315;
[sss]K. Rudolph, *Gnosis. Nature and history of gnosticism*, transl. by R. W. Coxon, K. H. Kuhn & R. McL. Wilson, First Harper and Row Paperback Edition, San Francisco, 1987, p. 54;
[ttt]H. Jonas, *op. cit.*, p. 58;

fiind un „parazit" cultural, totuşi caracterul sincretic al acestuia este evident pentru autorul german. Imaginea gnosticismului ca „sincretism" va traversa studiile secolului XX, predominând încă şi azi. Acesta este motivul pentru care vom face mai întâi un scurt istoric al termenului de „sincretism" pentru a cerceta apoi în ce condiţii gnosticismul (în cazul de faţă valentinismul) poate fi caracterizat de un asemenea termen.

Sincretismul

Etimologia termenului trimite la autorul grec Plutarh din Cheroneia care foloseşte *sygkretismos* pentru a desemna alianţa locuitorilor din Creta, care în mod obişnuit erau divizaţi între ei. Astfel, sensul prim al termenului este cel de „împăcare" sau „alianţă". În rest, termenul nu este folosit în perioada antichităţii târzii, fiind complet căzut în uitare în spaţiul creştinismului bizantin sau de-a lungul Evului Mediu[uuu].

Cel care va reintroduce termenul în vocabularul curent va fi umanistul renascentist Erasmus din Rotterdam, care-l va prelua ca atare, folosindu-l într-o scriere în limba latină, cu sensul de „a face pace", „a ajunge la concordie": *Aequum est nos quoque synkretizein*[vvv]. În urma acestui precedent, termenul va fi preluat şi folosit de către savanţii epocii, pentru a desemna în special încercările de împăcare ale catolicilor cu protestanţii. Datorită eşecurilor repetate ale acestor negocieri, el îşi va căpăta conotaţia negativă cu care este folosit şi azi, desemnând, mai întâi, o alianţă nereuşită şi apoi, un amestec nepermis al religiilor[www].

Termenul trece apoi prin epoca luminilor, pentru a face carieră, prin intermediul *Religiongeschihtliche Schule*, în studiile de istoria religiilor. Pe parcursul secolului XX accepţiile acestui termen devin tot mai nuanţate. În timp ce unii autori îl folosesc pentru a desemna amestecul şi caracterul derivat al unor religii, în raport cu o tradiţie „pură"[xxx], alţii constată că în realitate nu există religii pure, orice religie fiind mai mult sau mai puţin rezultatul unui sincretism. Aceasta este poziţia exprimată, spre exemplu, de Joachim Wach, elev al lui Edmund Husserl: „Chaque religion, envisagée du point de vue de son préhistoire, est un syncrétisme.[yyy]" Michel Tardieu, în discursul inaugural de la Collège de France, din 1991, va exprima o poziţie similară, considerând creştinismul însuşi ca fiind, la rândul său, rezultatul unui sincretism: „le fondement scripturaire du christianisme est un syncrétisme, puisque s'y trouvaient juxtaposés des écrits non-chrétiens (le Bible juive) et des écrits chrétiens (évangiles et lettres apostoliques...[zzz]" Tardieu îl consideră pe Marcion, prin încercarea sa de separare a creştinismului de mediul iudaic, ca fiind reprezentantul anti-sincretismului prin excelenţă, în timp de Mani, fondatorul maniheismului, este, din contră, reprezentantul sincretismului suprem.

Metafora parazitului

Având în vedere aceste consideraţii asupra termenului de sincretism, caracterizarea

[uuu]Fr. Boespflug, „Le syncrétisme et les syncrétismes. Périls imaginaires, faits d'histoires, problèmes en cours", *Revue de Sciences philosophiques et théologiques*, vol. 90, 2006, pp. 274-275;
[vvv]*Ibidem*, p. 275;
[www]*Ibidem*, pp. 276-277;
[xxx]Acesta este sensul cu care termenul este folosit, relativ recent, în mediile ecleziastice: „ses occurrences dans le parler chrétien, qui se sont multipliées dans les années 80, expriment une réprobation quasi-unanime. L'emploi du terme implique le plus souvent, voire toujours, un jugement négatif puisqu'il désigne un danger dont il s'agit de se garder soigneusement." (*art. cit.*, p. 287);
[yyy]*Ibidem*, p. 280;
[zzz]*Ibidem*, nota 53, pp. 283-284;

gnosticismului ca un fenomen sincretic în raport cu creştinismul, care prezintă mai degrabă o anumită „puritate" a tradiţiei, trebuie reevaluată. În ceea ce priveşte metafora parazitului, impusă pornind de la caracterul sincretic al gnosticismului, Michael Allen Williams are motive întemeiate pentru a pune sub semnul întrebării folosirea ei. Nu numai că parazitul nu produce nimic util pentru corpul care-l găzduieşte ci, dimpotrivă, are asupra acestuia numai efecte negative. Prezenţa parazitului este întotdeauna maladivă şi, din această cauză, el trebuie suprimat. Metafora parazitului sugerează de asemenea existenţa unei tradiţii deja existente, asupra căreia se apleacă corpul străin pentru a trăi din ceea ce a fost deja construit: „The "gnosticism-as-parasite" metaphor conveys an impression of an established tradition's somehow being exploited and victimized by an outside organism.[aaaa]"

Însă epoca elenistică nu pare a corespunde acestei imagini. Curentul elenistic nu este *o tradiţie* construită de-a lungul istoriei, ci este spaţiul în care *mai multe tradiţii* se întâlnesc şi interacţionează. În urma acestor interacţiuni iau naştere fenomene precum gnosticismul şi creştinismul, dând naştere unor mişcări care se confruntă pentru a-şi disputa tradiţiile moştenite.

În plus, metafora parazitului nu poate explica felul în care gnosticismul a fost un element inovator în sânul unei tradiţii (să-i spunem elenistice – care este cadrul mai larg al întregului proces), şi nici în ce fel el a avut un rol activ pentru dezvoltarea doctrinei creştine, rol confirmat de mai mulţi comentatori[bbbb]. În al doilea rând, dacă fenomenul gnostic este un parazit, pentru că nu are o tradiţie proprie, şi creştinismul se găseşte în aceeaşi situaţie: „every new religion has begun as a "parasite." Christianity, for example, grew parasitically from Jewish, Hellenistic and other religious traditions.[cccc]" Nici creştinismul nu-şi are propria tradiţie, fiind născut prin adoptarea şi interpretarea (şi în acest sens vidarea de sensul lor originar), în particular a elementelor provenind din iudaism şi elenism. Astfel, nu există motive suficiente pentru a vedea în gnosticism un fenomen care parazitează creştinismul. Deci metafora parazitului trebuie abandonată sau, în orice caz, serios revizuită: „To return the discussion to the principal point of this section: I suggest that the "parasite" metaphor fails to convey a true picture of the way the innovation process really works and in fact erects a false model.[dddd]"

Desigur, dacă metafora parazitului eşuează în a descrie raportul dintre gnosticism şi

[aaaa] M. A. Williams, *op. cit.*, p. 84;

[bbbb] R. M. Grant subliniază importanţa valentinienilor pentru exegeza creştină : „On peut même affirmer que les valentiniens ont été à l'origine du développement de la tradition de l'exégèse néo-testamentaire, car Irénée et les autres ont été obligés de scruter le Nouveau Testament beaucoup plus attentivement qu'il ne l'avait jamais fait jusqu'alors." (R. M. Grant, *La gnose et les origines chrétiennes*, trad. par. Jeanne Henri Marrou, Editions du Seuil, Paris, 1964, p. 112); K. Rudolph este de acord cu opinia lui Bultmann care vede în creştinism şi gnosticism două fenomene care interacţionează şi care se determină *reciproc* : „The process wich is plain from the New Testament is twofold, the cristianising of Gnosis and the gnosticisig of Christianity. The result of both processes is the canonising of Christianity as an orthodox Church on the one hand, and the elimination of Gnosis as a heresy on the other." (K. Rudolph, *op. cit.*, p. 300) ; De asemenea este bine cunoscută opinia lui Harnack asupra importanţei gnosticismului pentru dezvoltarea doctrinei creştine: „Gnosticii erau o categorie de creştini care au încercat ca, printr-un asalt concentrat, să cucerească creştinismul pentru cultura elenică şi cultura elenică pentru creştinism."; „Totuşi, în lupta ei cu gnosticismul, Biserica a învăţat foarte mult de la aceasta." (A. von Harnack, *Istoria Dogmei. Introducere în doctrinele creştine fundamentale*, trad. de Walter Fotescu, Editura Herald, Bucureşti, 2007, pp. 70, 75);

[cccc] M.A. Williams, *op. cit.*, p. 83;

[dddd] *Ibidem*, p. 93;

celelalte tradiţii religioase, în special raportul dintre gnosticism şi creştinism, totuşi discuţia în jurul tradiţiei implică referinţa la originile celor două fenomene. Dacă în privinţa creştinismului lucrurile sunt clare, acesta fiind o mişcare religioasă cu origini în mediul iudaic, care se răspândeşte apoi în spaţiul elenistic, în cazul gnosticismului lucrurile nu sunt deloc atât de simple. Lunga serie de dezbateri în jurul problemei originii gnosticismului este o mărturie pentru dificultatea acestei probleme.

Gnosticismul ca fenomen creştin

Traiectoriile revelaţiei hristice

În ceea ce ne priveşte, considerăm că ipoteza cea mai plauzibilă cu privire la originea gnosticismului este cea propusă de A. von Harnack şi susţinută ulterior de autori precum Eugene de Faye, F. C. Burkitt, Henri Ch. Puech sau Simone Pétrement, ipoteză care încearcă să explice apariţia gnosticismului pornind de la revelaţia hristică şi având în vedere mediul iudeo-creştin al primului secol d. Hr. Însă, considerarea gnosticismului drept un fenomen în sânul creştinismului, nu implică oare valabilitatea metaforei parazitului? Nu este gnosticismul în acest caz, după cum Părinţii Bisericii ne-o spun, o excrescenţă maladivă şi de nedorit pe trupul tradiţiei creştine?

Dacă metafora parazitului a fost criticată cu bune temeiuri, după cum am văzut, considerăm de asemenea că şi perspectiva tradiţională, prezentată de Părinţii Bisericii, a anterioritătţii ortodoxiei faţă de erezie este criticabilă. Walter Bauer ne demonstrează în studiul său despre ortodoxie şi erezie în primele două secole creştine că reprezentanţii doctrinelor numite ulterior eretice sunt anteriori reprezentanţilor „ortodoxiei” în multe dintre centrele mari ale creştinătăţii primelor secole (Edessa, Alexandria, Antiohia)[eeee]. Bauer este primul autor modern care atrage atenţia asupra existenţei plurale şi diverse a creştinismului în perioada sa de început. Astfel, imaginea tradiţională a unui corp unic al „ortodoxiei”, parazitat ulterior de excrescenţa „păgână” a ereziei, este înlocuită cu imaginea, mai adecvată, a unor traiectorii multiple care se vor cristaliza ulterior, dând naştere atât ortodoxiei, cât şi reversului acesteia, erezia. Însă, după cum remarcă un autor precum Harnack (şi alţii pe urmele lui) un prim impuls pentru constituirea ortodoxiei e dat tocmai de încercarea de teologie reprezentată de mişcările gnostice sau de încercarea de separare dintre iudaism şi creştinism a unui teolog precum Marcion.

Această teză a apariţiei gnosticismului, concomitent cu naşterea creştinismului ortodox, cele două fiind privite ca fenomene care interacţionează şi se influenţează reciproc, a primit însă o serie de obiecţii de-a lungul timpului. Dintre acestea, le vom enumera mai jos pe cele mai semnificative, împreună cu răspunsurile care le pot fi date[ffff]:

1) Obiecţie: Între creştinism şi gnosticism este o diferenţă de *esenţă*. În timp ce gnosticismului este caracterizat de un dualism radical, creştinismul ortodox combate tocmai acest dualism.

Răspuns: Dualismul radical al gnosticilor este, cel puţin în cazul valentinienilor, mai

[eeee]Cf. W. Bauer, *Ortodoxy and heresy in earliest christianity*, trans. by Robert A. Kraft and Gerhard Kroedel, Fortress Press, Philadelphia, 1971;

[ffff]Aceste obiecţii sunt prezentate de către S. Pétrement în articolul „Le Colloque de Messine et le problème du gnosticisme”, *Revue de métaphysique et de morale*, vol. 72, nr. 3, 1967, pp. 344-373;

degrabă rezultatul unei proiecţii polemice a Părinţilor Bisericii asupra doctrinei valentiniene, decât rezultatul logicii interioare a acestuia[gggg]. După cum remarcă şi S. Pétrement, pentru a demonstra această diferenţă de esenţă, gnosticismul este comparat de obicei cu creştinismul, aşa cum este el constituit începând cu secolul al IV-lea.

2) Obiecţie: Dacă în creştinsim opoziţia este, în perspectivă eschatologică, între lumea prezentă şi lumea viitoare a învierii, în gnosticism opoziţia este între lumea superioară a divinităţii şi lumea inferioară a creaţiei.

Răspuns: Această obiecţie este mai degrabă rezultatul unei simplificări. Căci şi în gnosticism există, de asemenea, opoziţia din perspectivă eschatologică, sfârşitul venind atunci când toate seminţele pneumatice vor fi formate, în timp ce în creştinism avem o diferenţă între caracteristicile divinităţii şi cele ale creaturii păcătoase, deci un dualism similar celui gnostic.

3) Obiecţie: În gnosticism avem ideea consubstanţialităţii dintre sufletul omenesc şi natura divină, în timp ce în creştinism sufletul este creat, păstrându-se astfel diferenţa de natură dintre Dumnezeu şi creatură.

Răspuns: Această obiecţie nu ţine cont de legea analogiei care este una din legile fundamentale care instituie ierarhia la nivelul emanaţiiilor pleromatice[hhhh]. Datorită acestui fapt, metafora „scânteii divine", prezente în sufletul omului, nu trebuie luată în sensul propriu al cuvântului ci, mai degrabă, interpretată în cheie soteriologică, ca posibilitate a mântuirii omului. Şi în valentinism există o diferenţă radicală între Tatăl suprem şi restul emanaţiilor.

4) Obiecţie: Gnosticismul este caracterizat de docetism, neacordând o semnificaţie importantă realităţii întrupării sau pătimirii pe cruce.

Răspuns: După cum reiese din analiza *Tratatului tripartit*, existenţa trupului omenesc al Mântuitorului este descrisă în termeni cât se poate de „realişti". De asemenea, anumite pasaje din acest tratat pot fi considerate printre primele încercări de hristologie. Diferenţa dintre hristologia prezentată în *Tratat*, şi cea ulterioară, a lui Irineu sau Tertulian, constă în faptul că în *Tratatul tripartit* nu este numită natura trupului omenesc al lui Hristos[iiii]. Distincţiile ptolemeene radicale, dintre Iisus al iconomiei şi Hristos al Pleromei, sunt datorate unei posibile evoluţii în sânul valentinismului, sau felului în care Irineu a interpretat doctrina ptolemeiană.

5) Obiecţie: Simon Magul este primul gnostic. Aceasta este dovada existenţei pre-creştine şi ne-creştine a gnosticismului.

Răspuns: Această obiecţie este derivată mai degrabă din ipotezele savanţilor secolului

[gggg]Am demonstrat acest punct într-un subcapitol al tezei de doctorat intitulat „Naşterea dualismului gnostic" unde am comparat perspectiva lui Irineu din Lyon asupra valentinismului cu *Tratatul tripartit*, cel mai important tratat valentinian pe care îl avem la dispoziţie;

[hhhh]În cosmologia valentiniană prezentată în *Tratatul tripartit* cele trei naturi emanate din Pleroma (natura spirituală, psihică şi materială) sunt după chipul, asemănarea şi imitaţia Pleromei divine. Aceste raporturi analogice presupun că în fiecare dintre cele trei naturi produse se regăseşte într-un grad descrescător natura Pleromei divine;

[iiii]Se poate observa în ambivalenţa trupului Mântuitorului (trupul pneumatic şi trupul sensibil al iconomiei), aşa cum este prezentat în *Tratatul tripartit* (113, 31 - 115, 23), o analogie cu cele două naturi care se întâlnesc în persoana lui Hristos la Tertulian. În *Tratat* nu se precizează însă care este substanţa trupului iconomiei (dacă el are o consistenţă materială sau psihică), dar ni se spune că el serveşte tuturor funcţiilor cărora serveşte un trup real. Doctrina prezentată aici, a naşterii fără păcat a Mântuitorului, a asumării unui trup real, a suferinţei şi a morţii Sale reale, este similară doctrinei apărate de Părinţii apologeţi. Singura diferenţă dintre cele două e dată de faptul că în *Tratatul tripartit* nu se specifică care este natura acestui trup născut;

XX cu privire la originile pre-creştine ale fenomenului gnostic. În realitate, prima mărturie despre Simon Magul îl prezintă ca un simplu magician, originar din Samaria şi adversar al apostolului Petru[jjjj]. Reconstituirea istorică a acestui personaj este însă foarte dificilă plecând de la mărturiile existente, care sunt disparate şi lipsite de coerenţă internă. Caracterul care poate fi dedus este mai degrabă cel al unui personaj literar folosit de Părinţii apologeţi în scopuri ereziologice[kkkk].

Savantul american James Robinson va susţine de asemenea teza existenţei unor traiectorii în sânul creştinismului timpuriu care conduc de la evenimentul răstignirii şi al învierii lui Iisus Hristos spre crezul apostolic, pe de-o parte iar, pe de altă parte, spre Şcoala lui Valentin[llll]. Robinson consideră că nodul central al unor astfel de tradiţii se găseşte în Epistolele apostolului Pavel: „The bulk of the New Testament, written in the second half of the first century A.D., the middle segment of the first hundred years of Christianity, is thus strung on trajectories that lead not only from the pre-Pauline confession of 1 Cor. 15: 3-5 to the Apostles Creed of the second century, but also from Easter ”enthusiasm” to second century Gnosticism.[mmmm]” Desigur, o astfel de ipoteză, a unor traiectorii divergente în sânul creştinismului pornind de la apostolul Pavel poate explica de ce acesta devine şi „Apostolul” valentinienilor, interpretarea textelor paulinice stând la baza doctrinei valentiniene.

Autoritatea în conflict: Petru, Pavel şi Simon Magul

Această divergenţă a traictoriilor prezente în creştinismul timpuriu poate fi explicată având în vedere conflictul, în comunitatea iudaică a Bisericii timpurii, dintre iudei (Ἑβραῖοι) şi elenişti (iudei elenizaţi) (Ἑλληνισταί). În acest context, iudeii sunt cei care solicită obligaţia respectării prescripţiilor cultuale ale Legii şi sunt indiferenţi faţă de propagarea creştinismului printre alte neamuri, în timp ce eleniştii pledează pentru deschiderea universală a creştinismului. Unul din martorii existenţei acestui conflict este actul uciderii cu pietre al lui Ştefan, liderul comunităţii din Ierusalim, acesta fiind socotit şi primul martir creştin.[nnnn] Ştefan este ucis deoarece nu respectă autoritatea lui Moise (*Fapte*, 6, 11), prescripţiile Legii (*Fapte*, 6, 13) şi huleşte împotriva Templului (*Fapte*, 6, 14).

Tot în *Faptele Apostolilor* este relatată şi disputa dintre apostolii Pavel şi Petru cu privire la obligativitatea respectării prescripţiilor Legii de către noii convertiţi din sânul neamurilor. Apostolul Petru reprezintă aici ramura iudaică a creştinilor: „Şi Dumnezeu, care cunoaşte inimile, a mărturisit pentru ei, şi le-a dat Duhul Sfânt ca şi nouă. N-a făcut *nici o deosebire* (subl. n.) între noi şi ei, întrucât le-a curăţit inimile prin credinţă” (*Fapte*, 15, 8-9). Spre deosebire de Petru, apostolul Pavel este în acord cu ceilalţi membrii ai adunării care cer doar respectarea poruncilor şi refuzul idolatriei: „să vă feriţi de lucrurile jertfite idolilor, de sânge, de dobitoace zugrumate, şi de curvie, lucruri de care, dacă vă veţi păzi, va fi bine de voi” (*Fapte*, 15, 29). Poziţia adoptată de apostolul Pavel este cea care va deschide creştinismulului calea dezvoltării sale universale, Pavel devenind apostolul neamurilor, în

[jjjj] *Fapte* 8, 9-24;;
[kkkk] Vezi în acest sens ipotezele prezentate în Anton Toth, *Simon Magul în literatura creştină a primelor patru secole*, Editura Paideia, Bucureşti, 2006;
[llll] J. Robinson, „Jesus from Easter to Valentinus (Or to the Apostles' Creed)”, *Journal of Biblical Literature*, vol. 101, nr. 1, 1982, pp. 5-37;
[mmmm] *Ibidem*, p. 6;
[nnnn] *Fapte*, 7, 1-60;

timp ce Petru primeşte misiunea de a propovădui printre iudei.

De asemenea, tipul de autoritate instituită de apostolul Pavel este diferită de autoritatea reprezentată de apostolul Petru. Căci, în timp ce acesta din urmă este investit cu autoritate datorită apropierii sale de Iisus şi a faptului că a primit învăţătura în mod direct, apostolul Pavel îşi capătă autoritatea prin experienţă directă. Autoritatea paulinică este una deschisă, harismatică, primită prin revelaţie, mai aproape de tipul de autoritate propovăduit de gnostici decât de cea instituită de Marea Biserică[oooo].

Plecând de la ipoteza unui astfel de conflict, între diferitele tipuri de autoritate instituite de cei doi apostoli, unii autori contemporani (E. Zeller, A. Hilgenfeld, G. Volkmar) consideră că personajul atribuit în tradiţia timpurie lui Simon Magul, nu este în realitate decât o mască literară pentru apostolul Pavel[pppp]. Astfel, conflictul reflectat în primele scrieri creştine, dintre apostolul Petru şi Simon Magul, are rolul de a masca, în realitate, conflictul dintre autoritatea petrinică şi cea paulinică. *Omiliile Clementine* prezintă un paragraf în care referinţa la apostolul Pavel este mai potrivită decât la Simon Magul:

„Mărturia unui prieten este făcută faţă către faţă, deschis, şi nu prin viziuni, ghicitori şi vise, ca unui duşman. Dacă, deci, Domnul nostru Iisus ţi-a apărut într-o viziune, şi S-a descoperit ţie, şi ţi-a vorbit, s-a petrecut precum ca unuia pe care este mânios, pe un duşman, şi acesta este motivul pentru care s-a petrecut prin viziuni şi vise, care vin de nicăieri, aşa ţi-a grăit. Dar poate fi cineva învăţat în chip potrivit prin vedenii? Iar dacă vei spune, da, se poate! Atunci te întreb: de ce Învăţătorul nostru a stat şi a vorbit un an întreg celor care vegheau? Şi cum îţi vom crede noi cuvântul, când ne spui că ţi s-a arătat? Şi cum să îţi apară când tu susţii opinii contrare învăţăturii lui? Dar dacă tu ai fost văzut şi învăţat de către El, şi i-ai devenit apostol pentru puţin timp, proclamă-i vestirea, tălmăceşte-i cuvintele, iubeşte-i apostolii şi nu lupta împotriva mea, care i-am fost însoţitor. Întrucât împotriva mea, stânca cea tare şi temelia Bisericii, stai tu. Dacă nu mi-ai fi vrăjmaş, nu m-ai acuza şi nu mi-ai ocărî adevărul vestit, pentru ca să nu pot fi crezut când mărturisesc că am auzit cu propriile mele urechi rostirea Domnului, de parcă eu aş fi condamnat şi cu o faimă proastă. Dar dacă tu spui că eu sunt condamnat vei aduce acuză împotriva lui Dumnezeu, Cel care mi l-a revelat mie pe acest Hristos, şi lupţi împotriva celui care m-a numit binecuvântat pentru descoperirea mea. Dar dacă tu doreşti să lucrezi sincer pentru cauza adevărului, învaţă mai întâi toate lucrurile pe care noi le-am învăţat de la El şi vei deveni ucenic al adevărului, spre a fi împreună ucenic cu noi.” (*Hom*., XVII, 18-19)

Unii comentatori consideră că acest paragraf face referire directă la versetele din *A doua epistolă către corinteni* unde Pavel mărturiseşte experienţa extatică în urma căreia a căpătat autoritatea apostolică:

„Cunosc un om în Hristos, care acum paisprezece ani – fie în trup, nu ştiu; fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie – a fost răpit unul ca acesta până la al treilea cer. Şi-l ştiu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie – că a fost răpit în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască. Pentru

[oooo]Vezi în acest sens ipoteza propusă de Elaine Pagels, *Evangheliile gnostice*, trad. de Walter Fotescu, Editura Herald, Bucureşi, 1999, pp. 35 - 67;
[pppp]Vezi discuţia legată de această ipoteză în A. Toth, *op. cit.*, pp. 17-21 şi pp. 89-100;

unul ca acesta mă voi lăuda; iar pentru mine nu mă voi lăuda decât numai în slăbiciunile mele." (*2 Cor*., 2-5)

Dacă această ipoteză este corectă, atunci conflictul timpuriu, dintre iudei şi elenişti, atestat de astfel de texte, va fi ulterior, o dată cu afirmarea catolicismului Marii Biserici, mascat, cei doi apostoli devenind figurile tutelare ale apostolicităţii: „toată ura celor două comunităţi a fost "convertită" prin "recuperarea" celorlalţi apostoli de către comunitatea catolică a secolului al II-lea, prin excluderea episodului luptei dintre cele două "biserici", şi introducerea actului care îl are ca protagonist pe Simon Magul. Tradiţiile iudeo-creştine cu privire la Mag sunt originate mai timpuriu, sub numele acestuia ascunzându-se apostolul Pavel, astfel codificat, iar apocrifele catolice în care este inclus apoi şi Pavel sunt o dezvoltare mai târzie, într-o mişcare de "recuperare" a autorităţii celor doi Apostoli şi introducerea unui personaj malign.[qqqq]"

Gnosticii şi autoritatea apostolică

Helmut Koester are faţă de problema tradiţiei un punct de vedere interesant şi, în acelaşi timp, diferit de cel al majorităţii comentatorilor. Cu toate că trebuie să manifestăm prudenţă faţă de studiul istoric al acestei perioade şi a acestor probleme, raţionamentele lui Koester sunt verosimile şi dau de gândit. Pe scurt, Koester susţine că ideea tradiţiei apostolice aşa cum a fost ea prezentată de către Biserica creştină în disputele contra gnosticilor din secolul II, aparţine mai degrabă concepţiilor gnostice ale tradiţiei din epoca post-apostolică. Părinţii creştini vor „adopta" această idee gnostică a tradiţiei şi o vor folosi apoi chiar împotriva gnosticilor! Din acest punct de vedere, putem spune că creştinismul este cel care „parazitează" gnosticismul! Iată raţionamentul lui Koester.

Punând în corelaţie mărturiile apostolului Pavel cu mărturiile gnostice descoperite la Nag Hammadi, se poate susţine că o autoritate apostolică, de tip diferit faţă de cea instituită de Pavel, a apărut în cadrul comunităţii de la Corint. Pentru apostolul Pavel autoritatea este instituită prin crearea unei comunităţi de credincioşi în numele crucii lui Hristos şi a învierii acestuia. Apartenenţa la această comunitate este confirmată prin ritualul botezului[rrrr]. Pentru creştinii din Corint autoritatea apostolică aparţine direct lui Hristos şi este legată de tradiţia unor vorbe de înţelepciune transmise sub autoritatea unui nume (numele fondatorului comunităţii: Pavel, Apollos, etc.)[ssss].

Este această tradiţie într-adevăr una apostolică sau ea aparţine falşilor apostoli, aşa cum pretinde Pavel însuşi? Dacă condiţia apostolicităţii este „să-l fi văzut pe Domnul" (*1 Cor*. 9,1; 15,9), şi nu neapărat apartenenţa la cercul celor doisprezece discipoli ai lui Hristos[tttt],

---

[qqqq] A. Toth, *op. cit*., p. 99;

[rrrr]Pour Paul, l'autorité apostolique est l'autorité du fondateur dans son rapport avec toute la communauté. Le baptême est pour tout le monde l'acte d'incorporation dans cette communauté et chacun reçoit l'esprit saint par ce rite d'initiation." (H. Koester, „La tradition apostolique et les origines du gnosticisme", *Revue de théologie et de philosophie*, vol. 119, nr. 1, 1987, p. 6);

[ssss]„certains personnes à Corinthe affirmaient que, puisqu'elles possédaient une sagesse spéciale, elles étaient en droit de s'identifier comme « appartenant » à tel ou tel homme : « j'appartiens à Paul », « j'appartiens à Apollos », « j'appartiens à Céphas », ou encore « j'appartiens au Christ »." (*art. cit*., p. 5);

[tttt]De altfel nici Pavel nu face parte dintre cei doisprezece discipoli ai lui Iisus. Nici Barnabeu, care este de asemenea numit apostol de către Pavel. În al său *Dictionnaire apologétique de la Foi Catholique* D'Alès vede în expresia „Doisprezece" un termen generic şi nu neapărat o expresie concretă : „L'expression « les douze apôtres » est une expression synthétique plutôt qu'une énumération rigoureuse. Ainsi on a dit le Douze, sans exclure pour autant Paul et Barnabé de l'apostolat, sans s'inquiéter que les douze fussent quatorze." (D'Alès,

această condiţie poate fi îndeplinită de asemenea şi de către creştinii din Corint.

Deci, conform ipotezei lui Koester, aceeaşi concepţie a autorităţii apostolice pare a se regăsi atât în comunitatea din Corint cât şi în comunităţile unde se va naşte gnosticismul, după cum confirmă sursele de la Nag Hammadi. Structura acestui tip de autoritate este următoarea:

> „1. Des paroles (de Jésus qui transmettent la sagesse et la vérité).
> 2. Ces paroles sont liées à l'autorité d'un apôtre particulier.
> 3. Leur possession et/ou bien leur interprétation transmettent la connaissance (gnosis) qui est nécessaire à la vie et au salut[uuuu]."

În plus, în mai multe scrieri recuperate de curentele gnostice, precum *Evanghelia după Toma*, există o concepţie a autorităţii care nu se găseşte în textele canonice: în introducere autorul se numeşte el însuşi apostol al lui Iisus: „Iată vorbele tainice pe care le-a rostit Iisus cel Viu şi pe care le-a scris Geamănul (*Didymos*) Iuda Toma." (*log*. 1) Astfel, concepţia autorităţii apostolice în textele timpurii, care circulau în medii gnosticizante[vvvv], este mult mai pronunţată în comparaţie cu cea care se găseşte în textele canonice: „Si une telle prétention à posséder l'autorité apostolique est rare dans la tradition catholique primitive, elle représente la règle dans la tradition et dans l'interprétation des paroles de Jésus à l'intérieur des cercles chrétiens que l'on appelle « gnostiques »[wwww]." Este, fără îndoială, tradiţia din care se legitimează Ptolemeu însuşi în a sa *Epistola către Flora*[xxxx] şi, în acelaşi timp, tradiţia la care Părinţii apologeţi făceau referinţă când afirmau că gnosticii pretind a fi posesorii unei tradiţii secrete care urcă până la Iisus însuşi[yyyy].

În Biserica creştină timpurie autoritatea nu avea de-a face cu un tip de literatură care să conţină interpretarea vorbelor de înţelepciune ale lui Iisus[zzzz]. Apostolii sunt menţionaţi ca fondatori ai Bisericii şi ca martiri. Dovada este dată de *Prima epistolă a lui Clement* şi de *Epistolele* lui Ignaţiu din Antiohia[aaaaa]. Ignaţiu, cu tot marele său interes pentru funcţia episcopală, nu stabileşte nici un raport de autoritate între apostoli şi funcţia ecleziastică. Singura Evanghelie a Noului Testament care stabileşte un raport explicit între autoritatea apostolilor şi autoritatea Bisericii este *Evanghelia după Ioan*. Koester observă similitudinile

---

Dictionnaire, vol. I, p. 259); D'Alès evită astfel distincţia între noţiunea primitivă şi noţiunea paulinică a apostolatului. Totuşi, se poate observa că Pavel extinde noţiunea de apostolat. Pentru a deveni apostol, nu este necesar să-l fi cunoscut personal pe Iisus (precum cei doisprezece), ci să-l fi văzut şi să fi primit misiunea direct de la El (*Rom*. 1, 15). Dar astfel nu se poate nega că au existat în Corint persoane care l-au văzut pe Iisus şi care au primit aceeaşi misiune, cu toate că au înţeles să o îndeplinească în mod diferit;

[uuuu] H. Koester, *art. cit*., p. 8;

[vvvv] „le disciple/apôtre apparaît assez régulièrement comme auteur de ces textes, en même temps il peut jouer un certain rôle dans les textes eux-mêmes. C'est là une caractéristique des évangiles gnostiques qui les différencie des trois premiers évangiles du Nouveau Testament." (H. Koester, *art. cit*., p. 11-12);

[wwww] H. Koester, *art. cit*., p. 12;

[xxxx] *Flora*, 7, 9;

[yyyy] Părinţii apologeţi susţin că gnosticii se pretindeau a fi posesorii doctrinei secrete a lui Pavel, doctrină necunoscută de către Biserică. (vezi Fredouille, *op. cit*., p. 226);

[zzzz] Koester, *art. cit*., p. 12;

[aaaaa] Pentru Ignaţiu, Pavel est un apostol din cauza martiriului său şi nu datorită statutului apostolic al epistolelor sale. (Cf. H. Koester, *art. cit*., p. 13);

dintre această Evanghelie şi evangheliile gnostice[bbbbb]. El explică această similitudine prin faptul că Ioan încearcă să adapteze concepţia autorităţii apostolice, aşa cum este ea înţeleasă de către gnostici (autoritate obţinută prin interpretarea spuselor lui Iisus), cu ideea lui Iisus Hristos crucificat şi înviat[ccccc].

Concluzia lui Koester este clară : „la conception de l'autorité apostolique que l'on applique alors au canon et aux fonctions de l'église catholique primitive, est due, en fin de compte, à l'interprétation des paroles de Jésus dans les premières étapes de la théologie gnostique[ddddd]." Biserica timpurie datorează mult pentru ideile sale de autoritate şi de tradiţie apostolică mediilor creştine gnosticizante[eeeee].

Tradiţie şi hristologie

Deci, putem observa că, în ceea ce priveşte problema tradiţiei în primele secole după Hristos, nu există un acord între opiniile cercetătorilor. Începând cu ipotezele care prezintă gnosticismul, nu numai ca un fenomen fără tradiţie, ci şi ca un contestatar al tradiţiei, până la ipoteza lui Koester, care vede ideea de tradiţie în epoca apostolică foarte accentuată în cadrul mişcărilor gnostice, avem de-a face cu toată plaja de opinii posibile. Dar, în ciuda acestei diversităţi, un lucru poate fi cu siguranţă stabilit: atât creştinismul cât şi gnosticismul sunt *fenomene noi care nu posedă nici unul o tradiţie proprie*. Esenţa lor constă în faptul de a „parazita" tradiţiile existente pentru a crea o tradiţie nouă. Această încercare a avut succes doar în cazul creştinismului. Doar creştinismul a reuşit să-şi creeze propria tradiţie pe care să o perpetueze mai departe.

Pentru a cerceta felul în care se cristalizează tradiţia creştină în urma tuturor acestor controverse, considerăm că trebuie să nuanţăm mai întâi însăşi ideea de Tradiţie. Printre numeroasele opinii prezentate anterior cu privire la această problemă, credem că putem identifica două tipuri de „tradiţii" sau mai degrabă două modalităţi de a determina ideea de Tradiţie. Este vorba în primul rând despre tradiţia apostolică şi post-apostolică, născută în Biserica creştină, prin succesiunea directă a preoţilor, începând cu epoca apostolică. Este tradiţia în sânul căreia s-a născut simbolul de credinţă, tradiţia care este considerată de Părinţii apologeţi ca fiind garanţia acestui simbol. Este tradiţia care, după spusele lui Koester, a fost edificată de Părinţii Bisericii, făcând apel la concepţii ale tradiţiei aparţinând mediilor gnostice sau gnosticizante. Este deci tradiţia disputată de creştini şi de gnostici, pentru că, atât unii cât şi alţii, se consideră adevăraţii urmaşi ai lui Iisus. Vom numi acest tip tradiţie, *tradiţie „istorică"*[fffff].

[bbbbb] „Les discours de cet évangile, qui, dans leur structure, sont très proches du développement de la littérature des évangiles gnostiques, appartiennent sans aucun doute à l'interprétation qui voit les paroles vivifiantes de Jésus comme le centre du message chrétien." (*art. cit.*, p. 14);

[ccccc] H. Koester, *art. cit.*, p. 15;

[ddddd] *Ibidem.*, p. 16;

[eeeee] După Pelikan, Origen este cel care prezintă formularea sistematică a doctrinei continuităţii apostolice. Se poate observa că expozeul lui Origen, de inspiraţie pauliniană, seamănă mult cu concepţia autorităţii apostolice, aşa cum este ea susţinută de primii gnostici : „Dar, continuă Origen, cuvintele lui Hristos nu includ numai cuvintele rostite pe când El era în trup, căci Hristos a fost asemenea Cuvântului lui Dumnezeu rostit prin gura lui Moise şi a profeţilor. Afirmarea *autorităţii cuvântului* (subl. n.) lui Hristos implica prin urmare şi afirmarea continuităţii sale cu revelaţia din Vechiul Testament. Această continuitate era un element esenţial în tradiţia apostolică autentică." (J. Pelikan, *op. cit.*, p. 129);

[fffff] Am ales însă această expresie pentru a sugera succesiunea care este esenţială pentru acest tip de tradiţie;

Pe lângă aceasta mai există şi tradiţia în sensul larg al cuvântului, *tradiţie în sens cultural*. Astfel, putem spune că în sânul fenomenului sincretic născut în spaţiul elenistic, fiecare tradiţie (elenistă, iudaică, babiloniană, iraniană etc.) îşi are aportul propriu. Creştinismul şi gnosticismul, ca fenomene interioare ale spaţiului elenistic şi deci, ca moştenitoare ale aceloraşi tradiţii, sunt de asemenea în dispută şi în ceea ce priveşte tradiţiile culturale. Tradiţia filosofică a grecilor oferă instrumentele (limbajul conceptual) acestei dispute, iar tradiţia iudaică oferă conţinutul (revelaţia vetero-testamentară). Deci, lupta va avea în vedere, în primul rând, raportul faţă de tradiţia iudaică.

Felul de raportare la o mare tradiţie culturală nu are în vedere, în primul rând, un raport de tip istoric (ca de exemplu raportarea la autoritatea şi la tradiţia apostolică) ci, din contră[ggggg], este expresia unei atitudini doctrinare, a unui angajament de credinţă. Din cauza „dualismului" lor, gnosticii resping Vechiul Testament şi, implicit, şi autoritatea adusă cu sine de acesta. Creştinii, prin încercarea lor de sinteză, concep ca aparţinând aceleiaşi unităţi, elementele opuse pe care gnosticii le disting. Creatorul şi Dumnezeul suprem, Dumnezeul judecător şi Dumnezeul bun sunt concepuţi ca aparţinând aceleiaşi unităţi[hhhhh]. Astfel creştinii, prezentând sub forma unei singure unităţi faptele Vechiului Testament şi revelaţia lui Hristos, atrag fără îndoială de partea lor autoritatea reprezentată de cea mai veche Carte din lume. Pentru că revelaţia Vechiului Testament este în acelaşi timp şi revelaţia *Logos*-ului, creştinismul, născut prin întruparea *Logos*-ului, este o religie nouă, fiind în acelaşi timp cea mai veche religie din lume[iiiii].

Cu siguranţă, Părinţii Bisericii n-au apelat la autoritatea Vechiului Testament din motive tactice care să aibă în vedere succesul lor ca mişcare religioasă. Asemenea motive, dacă ar fi putut avea succes pe termen scurt, fără îndoială ca nu ar fi avut nici unul pe termen lung. Nu acesta pare a fi însă cazul creştinismului, pentru care ideea de Tradiţie este, alături de ideea de Revelaţie, una dintre ideile centrale ale doctrinei sale. Creştinismul ia asupra sa autoritatea Vechiului Testament în primul rând din cauza că-l socoteşte revelaţia aceluiaşi *Logos* care se manifestă şi prin revelaţia hristică. Dacă Dumnezeul Vechiului Testament este acelaşi cu Dumnezeul revelat de către Hristos şi dacă *Logos*-ul întrupat este acelaşi cu cel care intervine în evenimentele din Vechiul Testament, este normal ca şi autoritatea Vechiului Testament să revină creştinilor. Spre deosebire de creştinii ortodocşi, pentru valentinieni sursa de inspiraţie a Vechiului Testament nu este Tatăl însuşi. Vechiul Testament este rezultatul unor puteri care, chiar dacă spirituale, sunt totuşi inferioare Tatălui. Acesta capătă o autoritate inferioară celei a Noului Testament, care este rezultatul revelaţiei Fiului, ce aduce cu sine cunoaşterea Tatălui.

[ggggg]Spunem „din contră" pentru că, din punct de vedere istoric, creştinismul neagă efectiv multe din elementele tradiţiei iudaice propriu zise, tradiţie pe care de altfel o moşteneşte;

[hhhhh]Teză demonstrată în mod special de Tertulian în lucrarea sa *Împotriva lui Marcion* (vezi *Adversus Marcionem*, Livre I-V, éd. bilingue, trad. par. René Braun, « Sources Chrétiennes », nr. 365, 368, 399, 456, 483, Les Editions du Cerf, Paris, 1990, 1991, 1994, 2001, 2004) ;

[iiiii]Părinţii apologeţi vor folosi într-o manieră exemplară dialectica vechi-nou. La obiecţia evreilor: voi sunteţi evrei renegaţi, aceştia răspund că ei reprezintă comunitatea lui Mesia, adevăraţii evrei, succesorii direcţi şi legitimi ai profeţilor. La obiecţia păgânilor: voi nu sunteţi decât evrei, creştinii răspund că religia lor este una nouă, iar ei sunt un neam nou. La obiecţia privitoare la noutatea religiei lor, lipsită astfel de legitimitate, creştinii răspund că ei nu sunt decât în aparenţă un neam nou, în realitate fiind poporul originar al lui Dumnezeu, revelat încă de la Moise. (cf. J. Fredouille, *op. cit*., p. 239-287);

Pe lângă distincţia enunţată anterior dintre *tradiţia „istorică”* şi *tradiţia culturală*, trebuie introdus aici *conceptul Tradiţiei*, concept fundamental al doctrinei creştine. Tradiţia culturală este caracterizată prin prezenţa unui conţinut cultural relativ omogen. Pentru tradiţia istorică este definitorie transmiterea acestui conţinut prin succesiune directă. Conceptul de Tradiţie este caracterizat în primul rând prin capacitatea sa de sinteză. În acest sens, conceptul de Tradiţie nu are un conţinut propriu, ci este mai degrabă un *principiu* la care celelalte tipuri de tradiţii se raportează.

Concepută în acest fel, Tradiţia în creştinism nu este în primul rând o idee care poate fi dedusă prin raportarea la realitatea istorică, ci ea se prezintă ca fiind reflexul unei reflexul unei poziţii doctrinare. Din această cauză, criticile de tip istoric, la adresa ideilor de Autoritate şi Tradiţie creştine, au o valabilitate limitată.

Poziţia lui Harnack este relevantă pentru critica istorică la adresa ideilor de autoritate şi tradiţie în creştinism. Argumentele sale sunt următoarele: 1) Nu poate fi probat din punct de vedere istoric faptul că simbolul de credinţă (care este garanţia autorităţii Bisericii) este acelaşi la apostoli şi la Părinţii apologeţi; 2) Autoritatea acestui simbol nu poate fi dovedită făcând apel la situaţia istorică a Bisericii în epoca respectivă; şi 3) Simbolul de credinţă este un principiu *fix* şi *exterior* al doctrinei la care Părinţii apologeţi recurg pentru a tranşa disputa împotriva gnosticilor[jjjjj].

Acestor obiecţii li se poate însă răspunde: 1) simbolul de credinţă al apostolilor nu este identic cu cel al Părinţilor apologeţi, însă există o continuitate în privinţa evoluţiei, dinspre poziţia apostolilor spre cea primilor apologeţi; 2) Autoritatea acestui simbol nu derivă *a posteriori* dintr-o anume situaţie istorică, ci este dată de poziţia sa de principiu *a priori* care modifică ulterior realitatea istorică; 3) Simbolul de credinţă este un principiu care îşi *modifică forma* în funcţie de context, însă formularea sa derivă în mod constant din încercarea de formulare a doctrinei care-l are la bază pe Hristos ca mediator între om şi Dumnezeu.

Criticile istoricilor creştinismului nu vizează deci poziţia de principiu din care decurge ideea de Tradiţie, ci realităţile istorice la care părinţii creştini au recurs pentru a o susţine. De aceea putem spune că argumentele părinţilor fac apel la realităţile istorice, în conformitate cu o poziţie de principiu, principiu dat de ideea de Tradiţie construită prin analogie cu Hristos care mediază între om şi Dumnezeu.

Din acest punct de vedere, în măsura în care gnosticismul reprezintă o problematică care apare în interiorul creştinismului[kkkkk], şi în măsura în care ideea de Tradiţie este reflexul ideii creştine a mediatorului, idee care este la rândul său rezultatul unei sinteze supra-raţionale respinsă de gnostici, putem spune că gnosticii resping într-adevăr tradiţia sau mai degrabă conceptul de Tradiţie, aşa cum l-am prezentat aici. Este singura accepţie în care se poate

[jjjjj] Harnack, *Istoria Dogmei*, pp. 90-92;

[kkkkk] În cazul marcionismului acest lucru este evident. În ceea ce priveşte valentinismul, acest fenomen reprezintă un alt tip de interpretare a revelaţiei hristice. Am văzut că metafora parazitului nu este reprezentativă pentru relaţia dintre creştinism şi gnosticism. Pentru a desemna această relaţie este mai utilă imaginea a două fenomene paralele care îşi dispută *acelaşi domeniu.* Dar, cu toate că poziţia doctrinară la care ajunge este diferită de cea a creştinismului ortodox, valentinismul reprezintă o dezvolare *în interiorul tradiţiei* creştine. Probabil asta era una din cauzele pericolului imens pe care-l vedeau Părinţii apologeţi în această mişcare. Dacă relaţia dintre creştinism şi gnosticism ar fi fost una de tip parazitar, discursul gnostic imitând de-o manieră exterioară discursul creştin, fără să posede propria sa substanţă, este sigur că pericolul gnostic nu ar fi fost foarte mare;

înţelege cel mai bine lipsa sau refuzul tradiţiei de către gnostici[lllll]. Şi dacă este epoca în care, după cum E. de Faye ne spune, fiecare idee filosofică sau teologică capătă legitimitate şi poate fi susţinută doar ca aparţinând unei tradiţii, creştinii, prin recursul la autoritatea Vechiului Testament, vor căpăta şi autoritatea acestuia.

Creştinii se pun în posesia Vechiului Testament în detrimentul iudeilor. Poziţia creştinilor este iniţial una într-adevăr incomodă, căci în aparenţă ei nu posedă nici un fel de tradiţie: tradiţia culturală aparţine evreilor, iar pe cea referitoare la autoritatea apostolică şi dispută cu diversele orientări gnostice. Şi cu toate acestea creştinii vor fi cei care vor asuma şi vor impune ulterior ideea de Tradiţie. Succesul lor se explică, fără îndoială, prin faptul că, dacă creştinismul nu posedă nici una dintre aceste tradiţii, el aduce cu sine ideea de Tradiţie care, ca reflex al ideii de Mediator, este capabilă să sintetizeze cele două feluri de tradiţie: tradiţia culturală şi tradiţia istorică. Este cauza pentru care creştinismul a avut vitalitatea şi forţa de a expropria vechii posesori ai acestor tradiţii şi de a le asuma ca fiind propriile sale tradiţii. Şi este, poate, una din cauzele profunde ale succesului său.

[lllll] Am văzut explicaţiile lipsei de tradiţie a gnosticismului ca o consecinţă a noutăţii sale radicale şi a atitudinii sale de revoltă (H. Jonas), sau din cauza caracterului său parazitar (K. Rudolph). Aceste explicaţii sunt inevitabil criticabile sau nu sunt neapărat relevante pentru problema discutată. În plus, se pare că din punct de vedere istoric, gnosticismul posedă propria sa tradiţie (H. Koester). Deci, refuzul tradiţiei de către gnostici este în primul rând *o poziţie de principiu*;

METHODS OF EFFICIENT COMUNICATION BETWEEN PATIENT AND DOCTOR IN DENTAL MEDICINE

Ioana Ignat-Romanul, Assist. Prof., Dr., University of Medicine and Pharmacy, Oradea
Ciprian Dalai, PhD Student, Assistant, University of Medicine and Pharmacy, Oradea

Abstract: The succes in dental medicine greatly depends on medic – patient communication.An efficient communication means that the medic must gain some skills.He must know human psycholgy well,be a diplomat and also,at the same time, a proffesionist in dental medicine.He must fulfill the role of being active in communication,as well as the role of a great listener,so that he may understand and be understood by the patient.
In this paper we wish to study the most effective ways of commnication between patient and medic and especially the asertive type of communication.We also studied the medic – patient communication in diffrent age groups ,the fact that communication is diffrent in diffrent age groups being well known.We aso tackled the problem of communicating with disabled patients.
The conclusions we reached at the end of the paper evidentiate the importance of extending the dentist s knowledge in the psychological departament as well as in treating the patient as a being, not as a form,a stencil.

Keywords :asertive communication,dentist,patient,age group,disabled patient

Introducere:

Reusita unui tratament stomatologic depinde de mai multi factori care tin de pacient, medic si conditiile in care se efectueaza tratamentul stomatologic.
Unul din acesti factori este comunicarea intre cei doi medic – pacient.

Aceasta comunicare incepe de multe ori inainte ca cei doi sa se cunoasca (atunci cand are loc o discutie telefonica), continua pe tot parcursul tratamentului si in unele cazuri nu se termina odata cu incheierea acestuia.

Comunicarea este un element fundamental al existentei umane, inca din antichitate inteleptii ocupandu-se de arta retoricii

Pentru ca aceasta comunicare sa se poata realiza sunt necesare:
- ascultarea activa;
- intelegerea mesajului transmis;
- interpretarea limbajului nonverbal;
-sustinerea conversatiei.

Pentru o comunicare corecta este necesar sa respectam doua reguli de baza:
1. transmiterea mesajului clar si concis;
2. ascultarea activa si intelegerea mesajului pe care celalalt il transmite

Asertivitatea este un stil de comunicare.

Acesta presupune abilitatea de a exprima sentimente, gânduri, credinţe şi opinii în mod deschis, fără a încălca dreptul altor persoane.

Comportamentul asertiv reprezintă echilibrul dintre comportamentul pasiv şi agresiv.
Ce poti face pentru a a avea un comportament si o comunicare asertiva?

exprima-te clar si concis;

evita sa fii sarcastic;

evita sa faci generalizari;
evita sa folosesti etichete;
cere feed-back;
evita comportamentul agresiv;
evita reactiile impulsive;
evita monopolizarea discutiei;
evita sa faci presupuneri;

constientizeaza ce tip de comunicare folosesti (agresiv, asertiv, pasiv sau agresiv-pasiv). Există trei componente ale comunicării prin intermediul cărora transmitem informaţii către ceilalţi: verbală, non-verbală şi paraverbală.

Componenta verbală este reprezentată de cuvintele pe care le folosim în relaţia de comunicare. Regulile comunicării verbale: utilizăm cuvinte şi expresii clare, pe care pacientul le poate înţelege usor; nu vorbim în limbaj de specialitate decât atunci când este strict necesar, iar în aceste condiţii explicăm clientului termenii; nu folosim fraze întortochiate; cerem feedback cu privire la cele înţelese; spunem când nu am înteles ceva, cerem lămuriri.

Componenta non-verbala. Mişcarea picioarelor, expresiile faciale, gesturile sau pozitia în care stăm la o discuţie sunt forme ale comunicării nonverbale prin intermediul cărora transmitem celorlalti informaţii. Putem să nu spunem verbal cuiva că îl considerăm stupid sau prost, dar putem să îi transmitem acest mesaj prin semnale nonverbale, fără să ne dăm seama de ceea ce facem. Cuvintele pot fi uşor manipulate dar componenta nonverbală este mai dificil de controlat.

Componenta para-verbală. Tonul şi volumul vocii sau viteza cu care vorbim sunt elemente ale comunicării paraverbale care transmit mesaje congruente sau incongruente cu mesajul verbal.

Medicul trebuie sa fie nu numai un bun practician ci si un bun psiholog.Multe esecuri si discutii neplacute provin din deficientele de comunicare dintre medic si pacient.

În relaţia cu pacientul, medicul trebuie să-şi cunoască posibilităţile, respectiv limitele profesionale. Trebuie să ştim că toţi suntem condiţionaţi de ereditate, mediul socio-cultural din care provenim, de educaţia primită, de ideologia şi religia în care am fost crescuţi, motiv pentru care trebuie să ne "exersăm" cu mult simţ critic, pentru a şti să sesizăm divergenţele de opinie sau de comportament şi a ajunge cât mai aproape de sufletul şi personalitatea bolnavului şi a avea cu acesta relaţii cât mai bune, respectându-ne şi respectându-l.

Aşa cum s-a arătat anterior, relaţia medic – bolnav suscită şi azi un interes major din partea medicilor, a eticienilor, filozofilor, juriştilor, dar şi din partea celor care sunt asistaţi.

Medicul profesionist şi care asistă cu responsabilitate în sensul propriu al cuvântului răspunde de cel care este slab, cu un devotament şi grijă, de "parcă ar vrea să-l înlocuiască pe bolnav cu propria persoană", atât de mult doreşte însănătoşirea acestuia.

Valoarea fundamentală în relaţia de a face bine în sens paternalist este cea a responsabilităţii totale, fără ca medicul să aştepte reciprocitatea, această absenţă a reciprocităţii accentuând asimetria fundamentală a relaţiei medic – bolnav. Modelul "paternalist" se aseamănă cu etica teologică.Informaţia dată pacientului trebuie să fie simplă, accesibilă, inteligibilă şi, repetăm, loială!

Relaţia medic – bonav este o ştiinţă şi o artă care îi îmbină cu adevărat principiile de etică – morală – deontologie în medicină.

Obiectiv:

Studiul de faţă îşi propune să scoata in evidenta comunicarea relaţiei medic –pacient.

Material şi metodă:

Au fost incluşi în studiu 146 pacienţi cu vârste cuprinse între 12-70 ani, cu provenienţă din mediul rural şi urban. Dintre aceştia, am avut pacienti cu varste cuprinse intre 12 -18 ani ,a doua categorie pacienti cu varste cuprinse intre19- 45 ani ,iar a treia categorie ,pacienti cu varste cuprinsa intre 50-70 ani si o grupa mai speciala la care am abordat problema comunicării sunt pacientii cu dizabilităţi care au fost in numar mai mic.

Tuturor participanţilor li s-a garantat confidenţialitatea în legătură cu rezultatele probelor aplicate. Modalitatea de eşantionare a fost cea nealeatorie - pseudoaleatorie sau de convenienţă, fiind utilizaţi participanţi disponibili. Această situaţie s-a creat din considerente de ordin practic. Participanţii au fost rugaţi să răspundă în scris.

În vederea atingerii obiectivelor, au fost utilizate chestionare concepute de autori.

Rezultate obţinute şi analiza datelor:

După cum se poate observa mai jos, relatia medic –pacient poate fi evidentiata astfel ;- grupa de varsta intre **12-18** sunt pacienti mai reticenti de aceea medicul dentist trebuie sa foloseasca limbajul adecvat copilului,adica invatam copilul sa se obisnuiasca gradual cu pasi marunti explicandu-le fiecare pas al tratamentului. Toti copiii percep tratamentul stomatologic ca fiind inutil si impotriva vointei lor. Medicul trebuie sa aiba un limbaj ferm si simplu iar micile gesturi de caldura va ajuta la instalarea unei atmosfere de prietenie intre medic si pacient.

A doua categorie este cuprinsa intre 19- 45 de ani. In aceasta categorie intra oameni care au abilitatea de a-si pastra controlul asupra mintii si corpului, fiind mai cooperanti si comunicativi in respectarea manoperelor pe care le desfasoara medicul dentist.

A 3- a categorie , cuprinsa intre 50- 70 de ani. Este categoria care prezinta in unele cazuri tulburari emotionale, care pot influenta tratamentul stomatologic care trebuie dublat de interventii psihosociale.

Grupa speciala de pacienti trebuie tratata cu un efort deosebit din partea personalului medical. Acesti copii sunt agresivi, pasivi sau stangaci iar tratamentul lor trebuie sa fie prin ascultarea atenta , evitarea reprosurilor, oferirea informatiilor despre tratament cu un timbru calm si lent, iar medicul trebuie sa dirijeze comportamentul lor in sensul dorit de el.

Concluzii:

Relatia medic pacient trebuie sa se desfasoare in functie de tipurile de personalitate ale fiecaruia dintre cei doi parteneri si de atitudinile acestora. Comunicarea intre medic si pacient are un rol important prin faptul ca prin ea se ofera explicatii pacientilor asupra tratamentului si tuturor etapelor pe care trebuie sa le realizeze medicul stomatolog in finalizarea tratamentului avand menirea de ai face pe pacienti sa creada ca detin controlul. Oferirea feed-back-ului are un efect benefic asupra comportamentului pacientului. Deci, prin urmare stabilirea relatiei medic –pacient trebuie sa fie o relatie bazata pe increde si intelegere reciproca, iar pentru copii este important sa-si formeze sentiemente si asteptari realiste si de incredere fata de medicul stomatolog.

BIBLIOGRAFIE:

Gabriela Iorgulescu, Ion Bradu Iamandescu. Bucuresti , 2013.

American Psychiatric Association (2000) . DSM-IV-TR TM. Manual de diagnostic si statistica a tulburarilor mentale. Bucuresti , Ed. Asociatia Psihiatrilor Liberi din Romania.

Atkinson R,L Atkinson R. C., Smith E., Bem D.J (2002). Introducere in psihologie . bucuresti, Ed. Tehnica.

Enachescu C. (2005). Tratat de psihopatologie. Bucuresti, Ed. Tehnica.

Finch E. (1988). Barriers to the receipt of dental care. London, Social and Community Planning Research.

Holdevici I. (2003). Psihoterapia cognitiv-comportamentala pentru cazurile dificile. Bucuresti, Ed. Dual Tech

Humphris G., Ling M.S. (2000) . behavioral sciences for dentistry. Melbourne,Churchil Livingstone.

Holt V., McHugh K. (1997). Factors influencing patient loyalty to the dentist and dental practice. British Dental Journal, 183, 365-370.

Iamandescu I.B. (2005) . Psihologie medicala. Bucuresti Ed. Infomedica.

Wright F.A.,LucasJ.O.,Mc Murray,N.E.(1980).Dental Anxiety in five –to-nine-year-old children.London,J.P.Pedod.

Wright G .Z.(1988).Psychologic management of children behaviors.Dentistry for the child and adolescent.Toronto-London ,R.E.McDonald,D.R.Avery,Mab.Comp.

http://www.bjmures.ro/bd/P/001/12/P00112.pdf

http://www.scritub.com/sociologie/Relatia-medic-pacient-Aspecte-13511.php

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF SINGLE-PARENT FAMILIES

Cristiana Bălan, Assist. Prof. PhD, „Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: The profound changes in society have had an impact on the structure of the family and its functions, therefore, the term of family has become ambiguous and tends to cover the facts materially different from those characteristic of traditional society. There are new types of families that are intended to be alternative models of the classic family, such as: consensual couples, couples without children, single-parent families (maternal or paternal), mother-girls (single mothers), etc. The concept of "single parent family" has the merit of defining family through parental relationship which is secondary to the classical definitions of family and it is prefered to the term "broken home", " dismantled family," "incomplete family," " asymmetric family " –used in the Romanian literature, these terms express the idea of deforming the "family constellation". A recent phenomenon identified by studies is the one that occurs in ten to fifteen years after the divorce, which is defined as a sleeper effect: children of both sexes have relational problems, live feelings of anxiety and guilt, expect rejection attitudes from the partner and frequently break relations with the opposite sex.
It can be concluded that the factors that differentiate the children of single-parents families from other children are: low income, inadequate guidance, frequent change of residence etc. The lack of community and parenting relations represents a loss of social capital, which is created and maintained by the relations of engagement and trust. When parents decide to separate, they destroy in fact the social capital that the child would have had, had they remained a couple.

Keywords: consensual couple, asymmetric family, single mother, sleeper – effect, social capital.

Aspecte psihologice ale familiilor monoparentale

Fenomen răspândit atât la nivel global cât şi la nivel naţional, monoparentalitatea este din ce în ce mai des întâlnită. Astfel se remarcă o creştere a numărului de familii monoparentale, reprezentând 24% din familii la nivel mondial.

O creştere procentuală a fenomenului reprezintă un pericol pentru dezvoltarea normală a familiei şi pentru societate. Studiile realizate în acest domeniu arată cã persoanele cu risc crescut de a forma o familie monoparentală sunt persoanele de gen feminin, tinerele cu nivel scăzut de şcolarizare şi cele care provin din familii dezorganizate.

Obiectivul cercetării urmăreşte să argumenteze importanţa faptului ca societatea să considere familia monoparentală drept o familie normală, o alternativă şi nu un model nereuşit al aşa zisei familii clasice. Acest punct de vedere ar veni în sprijinul persoanelor care se confruntă cu această problemă, în special copiii care cresc în familii monoparentale.

„*Este cunoscut faptul că apariţia acestui tip de familie poate avea mai multe cauze: decesul, divorţul, dorinţa de separare a unuia din părinţi, copiii veniţi pe lume în afara căsătoriei, dorinţa unor femei în special de a avea un copil chiar dacă nu sunt căsătorite. Putem deduce că problemele de educaţie ale copiilor, soluţiile acestora vor fi diferite de la caz la caz*".[mmmmm]

Sărăcia, divorţul, abuzurile, agresivitatea manifestate asupra copiilor reprezintă incidente negative în dezvoltarea normală a copilului. Problema care apare este cea de echilibru prin care să se asigure copilului un mediu securizant favorabil dezvoltării sale

[mmmmm] Ciuperca, Cristian. (2000). *Cuplul modern – între emancipare si disolutie*. (p. 35).

armonioase. Condiţiile de viaţă din multe familii ale societăţii româneşti actuale sunt stresante pentru copii. Toate acestea conduc la agresivitate, izolare, pierderea noţiunii de sprijin din partea familiei şi a încrederii în capacitatea acesteia de a-l proteja, apatie, neintegrare socială şi compensare prin violenţă, delincvenţă şi relaţionare facilă cu persoane dubioase, abandon şcolar şi chiar părăsirea domiciliului.

Studiile psihosociologilor[nnnnn] arată că fenomenul familiilor monoparentale nu este o cauză a înmulţirii problemelor de adaptare socială a acestor copii, aşa cum se credea până acum. Există însă şi unele probleme mai delicate de care trebuie să ţină cont orice părinte care îşi asumă singur responsabilitatea creşterii unui copil.

Schimbările profunde din societate au avut un impact deosebit asupra structurii şi funcţiilor familiei. Din această cauză, chiar şi termenul de familie a devenit ambiguu, el tinde să acopere realităţi semnificativ diferite de cele caracteristice societăţii tradiţionale.

Au apărut astfel, *noi tipuri de familie*[ooooo] ce se doresc a fi modele alternative ale familiei clasice :

- cupluri consensuale
- cupluri fără descendenţi
- familii monoparentale (materne sau paterne)
- persoane divorţate cu sau fără descendenţi
- persoane văduve
- persoane celibatare
- mame-fete (mame celibatare)

Familia monoparentală desemnează grupul copil (copii) – părinte şi este privită ca o alternativă la (şi nu ca o deviaţie de la!) familia clasică. Deci monoparentalitatea devine normală pe masură ce înregistrează o creştere a frecvenţei şi pe măsură ce devine o conduită familiară pentru membrii societăţilor actuale.

Conceptul "familie monoparentală" are meritul de a defini familia prin relaţia parentală care este secundară în definiţiile clasice ale familiei, şi este preferabil termenilor de "familie dezorganizată", "familie dezmembrată", "familie incompletă", "familie disimetrică" utilizaţi în literatura romanească, aceşti termeni exprimând ideea de deformare a "constelaţiei familiale". [ppppp]

Societatea contemporană se confruntă cu o problematică nouă în ceea ce priveşte viaţa de familie, noile forme de constituire şi de organizare a cuplurilor. Odată cu schimbările care s-au produs în plan economic, cultural şi educaţional, s-au diversificat şi opţiunile populaţiei în ceea ce priveşte aspectul formal şi informal al relaţiilor de cuplu.

În contemporaneitate familia reprezintă o existenţă controversată datorită problemelor fiecărui partener, ceea ce influenţează traiul cuplului marital. În ziua de astăzi familia se află într-un mare impas – al dispariţiei ca instituţie socială, ca „*celulă de bază a societăţii”*.

[nnnnn] Scutaru, Anca. (2006). *Familia monoparentală de la vulnerabilitate la autocontrol.* (p. 103)
[ooooo] Marţian, Octavia, Oana. (2012). *Dinamica familiei monoparentale în societatea românească*(p. 73 – 77).
[ppppp] Scutaru, Anca. (2006). *Familia monoparentală de la vulnerabilitate la autocontrol.*(p. 101).

Toate acestea se întâmplă ca urmare a mutaţiilor survenite în societatea actuală - care au determinat nemulţumire, sărăcie, mizerie, boală şi au împins oamenii spre gesturi necugetate, ce pun în pericol stabilitatea şi unitatea familiei.

Factori determinanţi în disfuncţiile familiale

Putem enumera o parte din factorii ce determina disfuncţii familiale:

- violenţa domestică ;
- alcoolismul ;
- şomajul ;
- sărăcia ;
- factori interni (intrafamiliali) :
  - apariţia conflictului de rol;
  - dezechilibrul stărilor afective, emoţionale în relaţiile interpersonale, al aspiraţiilor şi trebuinţelor parteneriale;
  - diminuarea relaţiilor de comunicare şi intercomunicare, inclusiv a celor de comunicare sexuală.[qqqqq]

Ca urmare a influenţei acestor factori, spaţiul familial devine vulnerabil, fiind supus la agresiuni, violenţe, tensiuni, conflicte; dacă încercarea de redresare a situaţiilor create nu reuşeşte, familia se află în pragul disoluţiei.

Din punct de vedere psihosocial existenţial, familia este reprezentată ca un sistem relaţional interpersonal realizat direct, cu un climat psihosocial propriu determinat de cultura şi modelele comportamentale asimilate şi practicate, de tandreţe, amabilităţi dar şi de tensiuni , frustrări (în unele cazuri) cât şi de structurile de mentalitate ale indivizilor – formând un micro univers integrat într-un univers social, economic, moral, psihosocial, sociologic şi politic general, existenţial.[rrrrr]

Deci, familia este văzută ca un sistem social, ca un grup uman constituit în raport cu unele determinări natural-sociale având însă o existenţă proprie. Într-o societate dinamică în care partenerii se află într-o continuă schimbare, familia este smulsă din locul ei de existenţă iar tranziţia şi noul se coalizează impotriva dragostei şi a familiei.

Dacă în trecut familia monoparentală era privită cu rezerve, în prezent, specialiştii, şi nu numai, afirmă că este preferabil ca tânărul să crească alături de un singur părinte decât într-o familie aparent unită şi cuprinsă în permanenţă de certuri şi dispute conjugale. Deşi nu s-a ajuns la o concluzie categorică în ceea ce priveşte efectele familiei dezorganizate asupra copiilor, sunt imposibil de combătut unele dificultăţi ce apar în astfel de situaţii.

Există păreri care susţin că familia clasică nu este atât de importantă pentru evoluţia copilului. Este evident că este preferabil ca tânărul să crească alături de un singur parinte decât într-o familie bântuită de conflicte şi violenţă care l-ar marca profund pentru tot restul vieţii. De asemenea, chiar şi după divorţ, este recomandat ca cel mic să aibă parte în viaţa sa de prezenţa ambilor părinţi, deşi între cei doi nu se mai poate discuta despre împăcare. În acest mod, atât mama cât şi tatăl vor putea să îşi asume obligaţiile proprii şi astfel copilul nu se va mai simţi privat de afecţiunea, atenţia şi interesul lor.

[qqqqq] Vasile, Dumitru. (2004). *Criza familială şi marginalizarea socială* (p. 117)
[rrrrr] Ştefan, Cristina. (2007). *Familia monoparentală. O abordare politică*.(p. 43).

În epoca modernă contemporană familia nu mai este o instituţie fundamentală pentru supraveţuirea şi reproducerea societătii, această funcţie fiind preluată de alte instituţii şi grupuri sociale; rolul social al familiei, funcţiile ei sociale, importanţa ei pentru funcţionarea societăţii se estompeazã continuu.[sssss]

Căsătoria nu mai este debutul constituirii uniunii conjugale şi prin aceasta debutul procreării. Tinerii încep să se separe de părinti din ce în ce mai devreme, locuind fie singuri, fie cu prietenii, fie în cuplu, astfel, procentul coabitării juvenile devine din ce în ce mai frecvent, încetând să fie o formă prealabilă a căsătoriei, ci tinzând către permanenţă. Uniunea partenerilor într-o altfel de coabitare este bazată, în marea majoritate a cazurilor pe afectivitate, dar pentru că sentimentele sunt fluide, aceste uniuni au tendinţa de a fi mai instabile decât o căsătorie oficială.

Nu toate familiile sunt orientate de aceleaşi valori şi atitudini morale , diversitatea reiese din structura socială, apartenenţa socio-profesională, nivelul de instruire, mediul de rezidenţă (rural/urban), precum şi de ideologia familială si tipul de interacţiune familială.

În ultimul timp, societăţile în general, printre care şi cea românească, se confruntă din ce în ce mai des cu un nou tip de familie, cea monoparentală. Statisticile oficiale arată că 23% din familiile din România sunt familii monoparentale, acestea apar tot mai frecvent în societate, fiind o consecinţă a modificării parametrilor socio- economici şi de mediu, aceste modificări reprezentând una din cauzele posibile ale destigmatizării acestor familii.

Efecte psihosociale ale familiei monoparentale

Familia monoparentală poate să rezulte din diferite situaţii, cum ar fi: naşterea unui copil în urma unei experienţe sexuale care nu se concretizează într-o căsătorie, divorţ, decesul unuia dintre parteneri, adopţia unui copil de către o persoană singură. În societatea modernă, tot mai mulţi adulţi îşi cresc copiii singuri, fără a avea alături un partener (soţ/soţie), pe al cărui ajutor să se poată bizui. Se vorbeşte din ce în ce mai des despre eliminarea diferenţelor dintre feminin şi masculin însă este puţin probabil să se poată înlătura diferenţele dintre rolul matern şi cel patern.

- Divorţul, abandonul căminului de către unul dintre părinţi, de cele mai multe ori tatăl, separarea propriu-zisă a părinţilor, adopţia realizată de o persoană singură, decesul sau naşterea unui copil nelegitim sunt tot atâtea situaţii în care copilul este nevoit să se adapteze unui mediu familial restrâns. Creşterea şi dezvoltarea copilului în cadrul unui astfel de mediu lasă de cele mai multe ori urme adânci în evoluţia sa psihică iar absenţa unuia dintre părinţi este resimţită la cote înalte în plan emoţional afectiv.
- Dacă în cazul familiei intregi responsabilităţile sunt impărţite între cei doi părinţi şi se completează, părintele singur este nevoit să îşi asume dublu rol încercând să substituie absenţa celuilalt, afectând astfel şi îndeplinirea obligaţiilor proprii.
- Conflictele ce vor apărea în familia monoparentală tind să imite vechile conflicte maritale. Copilul este presat să preia rolul celui absent dar, în celaşi timp, poate fi pedepsit deoarece se comportă ca acesta.
- Părintele singur resimte adeseori sentimentul de neputinţă.

[sssss] Vasile, Dumitru. (2004). *Criza familială şi marginalizarea socială,* în: Badea, V., Mitrofan, L. *Dimensiuni ale excluderii sociale*. (p. 75).

- Cercetările au arătat ca acei copii care cresc într-un mediu dezorganizat întâmpină mult mai frecvent probleme în viaţa socială, educaţională sau chiar la nivelul stării de sănătate.
- Lipsa unuia dintre părinţi are influenţe negative începând cu lipsa afectivităţii şi ajungând până la afectarea socializării şi integrarea în societate.
- Probabilitatea de a identifica abandon/eşec şcolar sau chiar delincvenţa este mai mare în acest caz.
- Tinerii crescuţi cu un singur părinte au şanse mai mari să construiască la rândul lor o familie asemănătoare celei în care ei s-au dezvoltat.
- Copiii care asistă la despărţirea părinţilor sunt marcaţi de numeroase probleme psihologice şi relaţionale. Modul în care sunt afectaţi diferă în funcţie de vârstă, sex, mediul familial anterior rupturii, relaţionarea cu fiecare părinte şi cu fratii, prezenţa sau lipsa suportului emoţional.

Cel mai mult sunt afectaţi copiii care trec prin această experienţă la vârste fragede, sub şase ani. Ei tind să devenă mai dependenţi, mai neascultători, mai agresivi, mai instabili emoţional decât cei care se dezvoltă într-un mediu familial complet. Întreaga lor dezvoltare este bulversată. Dacă ruptura familială survine în jurul vârstei de şase – opt ani, iese la iveală o mare tristeţe, frustrare, confuzie, anxietate, căutarea contactului cu părintele absent. Băieţii sunt cei mai vulnerabili în această perioadă, la ei întâlnindu-se eşec şcolar şi dificultăţi de integrare şcolară. Pe timp ce trece, despărţirea părinţilor este privită cu din ce în ce mai multă înţelegere, însă experienţa lasă urme adânci: sentiment de ameninţare, nelinişte, decepţie, indignare morală, dispreţ, ruşine.

La zece – cincisprezece ani după divorţ se resimte un *sleeper efect*: copiii de ambele sexe au probleme relaţionale, trăiesc sentimente de anxietate şi vinovăţie, aşteaptă atitudini de respingere din partea partenerului şi rup frecvent relaţiile cu persoanele de sex opus.

Alte cercetări[ttttt] arată ca efectele creşterii cu un singur parinte sunt relative. Nu toată lumea face faţă în aceeaşi manieră situaţiei. Resursele materiale şi culturale de care dispune părintele singur, modul în care sunt mobilizate aceste resurse, este diferit în fiecare caz. Legătura dintre eşecul şcolar al copiilor şi monoparentalitate este dependentă şi de situaţia economică a familiei şi de nivelul cultural. Cei mai afectaţi sunt copiii ai căror părinţi se separă într-o atmosferă puternic conflictuală.

În concluzie, nu monoparentalitatea în sine trebuie pusă în discuţie, ci situaţia socială particulară a familiilor respective. Există şi cazuri cu adevărat tragice, când copiii sunt respinşi de ambii părinţi, se mută de la un părinte la altul, apoi la bunici sau diverse alte rude, peste tot aud numai reproşuri, ca şi cum ar fi vinovaţi de propria existenţă.

În cadrul familiei monoparentale, oricare ar fi părintele singur (mama sau tatăl), acesta va trebui să se adapteze unui anumit stil de viaţă ce comportă mai multe solicitări şi un alt mod de interacţiune în vederea reacomodării şi reconsolidării familiei atât în plan intrafamilial cât şi social.

[ttttt] Vasile, Dumitru. (2004). *Criza familială şi marginalizarea socială*. (p. 123).

Disfuncţii ale familiilor monoparentale

Familiile monoparentale antrenează un sistem specific de acţiune şi comunicare, bazat pe anumite priorităţi, practici şi valori. În cadrul lor se produc perturbări de rol, anumite funcţii se pot diminua sau dimpotrivă, are loc o potenţare a acestora. Apar de asemenea şi dificultăţi de ordin material prin insuficienţa veniturilor ce se repercutează asupra satisfacerii în mai mică masură a unor nevoi.

Perturbări apar şi în plan biologic prin confruntarea cu probleme legate de sexualitate. În plan afectiv, consecinţele pot fi, uneori de-a dreptul dramatice atât pentru părinte, care se simte frustrat de dragostea împărtăşită cu partenerul, cât şi pentru copilul ce nu mai poate beneficia de suportul emoţional al părintelui absent.

Disfunctionalităţi apar şi în sfera comunicării şi a sociabilităţii, în urma complexelor de inferioritate pe care copiii din familiile monoparentale le resimt în comparaţie cu alţi copii care provin din familii bine structurate, având de suferit mai târziu chiar in ceea ce priveşte inserţia lor socială.

În plan educaţional apar uneori carenţe deoarece părintele singur este prea ocupat şi nu mai are timp suficient pentru comunicare şi control al copilului. Acesta poate adera la diferite anturaje nepotrivite unde se produce identificarea copilului cu modele negative în absenţa unui model parental ferm.

Caracterul fiinţei umane se formează pe parcursul vieţii, nu este un dar, de aceea este bine de ştiut că atunci când într-o familie lipseşte un partener, pentru a suplini absenţa acestuia, părintele ar putea alege pentru copilul său un model pozitiv de referinţă, iar prin observaţie, interacţiune şi învăţare, copilul s-ar putea modela prin internalizarea şi reproducerea comportamentelor acceptate şi valorizate de societate.

Separarea părinţilor poate avea asupra copiilor diferite **efecte**[uuuuu], dintre care amintim:

- Sunt cazuri în care copilul îşi asumă "*rolul de protejat*", dar poate în acelaşi timp să îşi piardă acest rol, devenind partener, confident şi chiar susţinător moral al părintelui, copilul asumandu-şi, astfel, responsabilităţi complexe specific adulţilor.
- Un alt aspect este cel de ordin material, copilul ajungând să fie privat de afecţiunea părintelui, deoarece acesta tinde să petreacă mai mult timp la locul de muncă pentru a compensa venitul financiar al familiei.

Însă această afecţiune limitată de responsabilităţile suplimentare, poate fi înlocuită cu atenţia, grija şi interesul bunicilor, fraţilor, prietenilor apropiaţi, profesorilor,, toţi aceştia constituind factori protectivi.

Cuplurile divorţate integrează copiii în două familii, fiecare având concepţii diferite şi stiluri de viaţă uneori opuse. Divorţul unui părinte şi căsătoria cu un alt partener este un fenomen tot mai întâlnit în societatea noastră şi afectează dezvoltarea emoţională a copilului.

Studiile[vvvvv] unor specialişti arată că unii copii suferă în urma acestor evenimente şi se adaptează destul de greu împrejurărilor. Mulţi dintre ei se interiorizează şi refuză orice tip de comunicare. În faţa despărţirii copiii reacţionează diferit, în funcţie de sex, vârstă, calitatea relaţiilor din familie, temperament. Reacţiile lor pot fi de agresivitate, ură, tristeţe, frustrare,

[uuuuu] Ciuperca, Cristian. (2000). *Cuplul modern – între emancipare si disolutie*.(p. 117).
[vvvvv] Scutaru, Anca. (2006). *Familia monoparentală de la vulnerabilitate la autocontrol.*(p. 223).

confuzie, anxietate, ruşine, revoltă faţă de părintele pe care îl consideră vinovat. Cel mai mult suferă copiii de vârstă mică pentru că ei nu pot înţelege ce se întâmplă şi consideră că sunt pedepsiţi, dezavantajaţi, că li se ia ceva cu forţa.

O serie de cercetări complexe au pus în evidenţă faptul că, din acest punct de vedere, copiii rămân copii cel putin până când ajung la maturitate şi îşi întemeiază propria familie. Cu alte cuvinte, indiferent dacă are trei sau douăzeci de ani, copilul este la fel de influenţat de ceea ce se petrece între părinţii săi. Sentimentele sunt complexe: teamă, neputinţă, vinovăţie (aceasta apare în special la copiii de vârstă mică, ei nefiind capabili să înţeleagă de ce mama şi tatăl sunt supăraţi unul pe altul), uneori ruşine, urmată de dorinţa de izolare.

Copilul-problemă din familia monoparentală trăieşte distrugerea triadei privindu-şi părinţii cu mirare împletită cu furie, dezamăgire, tristeţe - ajungând din pacate, la asumarea unei vinovăţii explicative situaţional. Copilul cu un părinte are un traseu etapizat emoţional. El se simte abandonat, nedreptăţit şi în funcţie de sexul său, de relaţia anterioară cu părintele absent, de propria personalitate - se va comporta diferit, în fiecare caz.

Concluzii şi recomandări

Conflictele constituie o componentă naturala inevitabilă a vieţii sociale a fiecăruia dintre noi. Cei mai mulţi oameni consideră conflictele ca fiind ciocniri distructive, ireconciliabile, în urma cărora unii câştigă în defavoarea altora, dar preocuparea de tip ştiinţific privind căile de a face faţă conflictelor a dus la dezvoltarea unor modele şi strategii de abordare eficientă şi constructivă a conflictelor. Aceste noi modele prezintă procesul rezolvării conflictelor nu ca pe un câmp de bătălie, ci mai curând ca pe o şansă de a învăţa lucruri noi, de a ne dezvolta responsabilitatea şi de a rezolva conflictele prin colaborare.

Propunem următoarele acţiuni în remedierea problematicii existente:

1. Promovarea şi implementarea la nivel de stat a unor politici de susţinere a familiei prin crearea de locuri de muncă, facilitarea condiţiilor de trai, dezvoltarea programelor sociale, punerea în funcţiune a unui cadru legislativ de securizare a copilului, susţinerea şi acordarea de înlesniri pentru familiile tinere. Este important să menionăm ca intervenţia statului în acest sens este esenţială.[wwwww]
2. Lansarea unor programe pentru adulţi ce ar presupune pregătirea părinţilor în a-şi asuma responsabilitatea educativă care nu poate fi delegată altor instituţii. Astfel se impune crearea unui spaţiu educativ specific pentru familie (de ex., şcoli pentru părinţi) sau prin promovarea cursurilor formative, de autocunoaştere şi dezvoltare personală.
3. Dezvoltarea şi eficientizarea serviciilor de asistenţă psihologică a familiei şi copilului în instituţiile educative,
4. Promovarea de către instituţiile educative a unor strategii de colaborare activă şi continuă cu familia, deoarece aceste instituţii oferă terenul de întâlnire şi de confruntare benefică pe care se construieşte educaţia.
5. Crearea unui feedback constructiv între structurile statale, mass-media, implicate în procesul de promovare şi implementare a politicilor sociale şi educaţionale care vizează institutul familiei şi situatia copilului în România.

[wwwww] Ştefan, Cristina. (2007). *Familia monoparentală. O abordare politică*. (p. 221).

Monoparentalitatea se transform treptat dintr-un stigmat intr-un element comun, din anormal in normal. Argumentul cel mai consistent in această privinţă este cel conform căruia aproape un sfert dintre familiile din România sunt monoparentale! Ideologia adoptată de către părintele unic este cea care stă la baza formării unui intreg, de care să depindă dezvoltarea ulterioară a copilului dar si sănătatea psihică si mulţumirea părintelui.

BIBLIOGRAFIE:

Ciuperca, Cristian. (2000). *Cuplul modern – între emancipare si disolutie*. Bucureşti, Editura Tipoalex.

Marţian, Octavia, Oana. (2012). *Dinamica familiei monoparentale în societatea românească.* Bucureşti, Editura Universitară.

Scutaru, Anca. (2006). *Familia monoparentală de la vulnerabilitate la autocontrol.* Bucureşti, Editura Lumen.

Ştefan, Cristina. (2007). *Familia monoparentală. O abordare politică*. Iaşi, Editura Polirom.

Vasile, Dumitru**.** (2004). *Criza familială şi marginalizarea socială,* în: Badea, V., Mitrofan, L. *Dimensiuni ale excluderii sociale.* Bucureşti, Editura SPER.

CONSIDERATIONS ON THE INFLUENCE OF THE ECONOMIC CRISIS ON RURAL TOURISM IN ROMANIA

Madalina-Teodora Andrei, Assist. Prof., PhD, Tamara Simon, Senior Researcher, "Spiru Haret" University of Bucharest/The National Institute for Research and Development in Tourism, Bucharest

Abstract: In Romania, before 1990, rural tourism was a form of tourism is hardly developed. Also, rural tourism activities were reduced in number and expanding in geographical space. In 1988 there were only 244 tourist boarding houses throughout the country, mostly concentrated in the mountains. Socio-economic relations of the local population with foreigners as tourists were encouraged. After changing policies, legal and economic in 1990, rural tourism has been the most dynamic development. Thus, a total of 350 tourist boarding houses in 1995 were reached in 2011 to 2290 of tourist boarding houses and agro-tourism. Are most sought because the agro pensions are closer to nature and owners have the basic occupation of farming. Since 2009, with the advent of the first effects of the economic crisis, of all existing forms of tourism in Romania, rural tourism has undergone multiple changes. Some of these have a negative impact on tourist traffic, demographic stability of the population, especially the local development of villages.

Keywords: economical crisis, rural tourism, local development.

Introduction

By slowing the developing pace, the deterioration phenomenon of the world's economy spreads worldwide. The cyclic succession character of some developing period less readjusted, implying other risks, had a strong impact over the period between 2000-2013. The inappropriate economical policies, the pattern of economical growth based on an excessive consumption, financial deregulation and the weak enforcement of business ethics, the carefree loan towards economical companies and persons with poor financial resources, the exaggerated facilitation of the real estates agencies were the key elements which triggered the economical crisis. Especially, the easy and rapid access to obtain credit, coming from banks,under the auspices of a relaxed monetary policy and the mimetic attitude of the banks, without taking cautious measures led to the burst of this crisis.

First signs appeared in the United States and then expanded to countries from all continents. Practically, since 2008 the effects of the global economical crisis have become visible, having different forms of impact, according to the developing degree of each state. As a member of the EU since 2007, Romania hasn't succeded in getting through the negative challenges of this economical phenomenon. The international financial crisis was only the trigger for the domestic economical crisis, because it influenced the financing sources and reduced the direct investments. In Romania, the occurrence of the actual crisis doesn't imply the same reasons like the one in the United States or EU. Besides the challenges brought by the crisis over countries Romania deploys export activities, there is also a domestic crisis, induced by some abusive measures that had been applied in the macroeconomical policies in the past years. The economic growth was centrated on consumption, being financed on debt

and thus the consumption was strongly supported beyond certain limits of productivity and efficiency. [1] The weak points of a destabilized economy, compared as well to the augmentation of budgetary spendings from the governmental and public administration,with its postponed numerous structural reforms, are getting more and more obvious.

The general economical context

Within the present European and international configuration,since 2009, Romania succeded obtaining a loan of 19,5 billion € by signing an agreement with the International Monetary Fund, the World Bank, the European Committee, the European Bank for Reconstruction and Development. This loan was granted on the condition that some reforms and restructurings should be applied,a measure that would reduce the budgetary deficit and losses in the economy. According to the BERD prediction, cutting of the public sector employees salaries by 25% and rising the VAT by 5%, from 19% to 24%, adopted by the Government in order to situate itself within the objectives included in the IMF agreement hadn't a short term effect, but on a much longer term. [3] The present economical situation mirrors that uncertainty is still flying, regarding the economical growth in the euro zone, the state of austerity is still mentained in all EU member countries and the volatility on the financial markets hasn't considerably diminished. Thus, the international institutions anticipations are submitted to negative resurvey almost every semester, concerning almost every country on the globe. The main cause for the deterioration of the saving situation is the aggravation of the recession, followed by a burdening fiscality (including inflation). Another cause has its roots in the monetary policy, more exactly in the policy that offers unnatural interests reduced to zero (there are not free products or zero interest in the economy) through which the state created negative stimulents at a saving level. The creditation was made at low interest, but, unfortunately it wasn't done of saving accounts (by giving up the present consumption), but of out of a blue capitals (issuing, fractional reserve) and, consequently the priceless cash didn't only determine an economical growth, but resources redistribution and power to empty the pockets of some while transferring the sums to others.

In the last years during the more pronounced manifestation of the crisis, the savings' drop represents the first sign of a long term crisis,which will affect more intensively the majority of the population life standards. Getting through this situation imposes that the local authorities should reduce some of the fiscal burden,should act concerted for supporting the authentic and real privat capital (not artificially conceived), should encourage both the private initiative and capital accumulation,should allow the market and entrepreneurs the necessary economical freedom to open and develop new business. A more reduced level of inflation, lesser control and manipulation of interest and exchange rate, fewer taxes, more reduced level are just some of the necessary interventions for the Romanian economy.

Present aspects of the Romanian agrarian environment

Generally speaking, a constant rural developing programme cann't be conceived without the agriculture not playing an essential role. Even though important permutations intervened, lately in the role and functions of the agriculture, it still remains an important element of every rural developing programme. At the same time, the problem of creating a

new philosophy in the agricultural development appeared, which led to the idea of changing the center of gravity from the productionist aspect of the agriculture to the its multifunctional one.

Althogh from the strict point of view of production and profit the multifunctional agriculture is less competitive, in exchange, from other points of view (touristic, landscapes, ecological, social, etc) it is preffered. Basically, the multifunctional agriculture carries out the same economical functions as it is the case of specialized and hyperintensive agriculture, but, taking over new functions, as:

- producing energetical raw materials-bioenergetics, a new and extremely important function in areas with alimentary overproduction;
- increasing the touristic capital by keeping in safe conditions the scenic heritage and by embellishing it, and of the fauna and flower biodiversity;
- conserving both the primordial elements and the biodiversity ones (soil, air, water, flowers, fauna), by their expended explotation in a friendly environment which assures the stability of ecosystems in the agriculture;
- the harmonization of cultural and social functions in the rural area should be in tight connexion with a healthy and diversified agriculture.

In many rural areas, alongside silviculture, the agriculture represents the main pillar of the Romanian rural territory. After almost three centuries, Romania was and continues to be well known at an European level as a country with dominant agrarian profile. The first data and statistical informations from a century and a half ago, reflect this phenomenon. The rural areas dispose of a substantial growth potential and have a vital and determinant social role.

According to the definition written in the national legislation, Romanian rural areas are extended to 87,1% of the country's territory, comprising 44,9% of the population, namely 9,63 million inhabitants in 2010, compared to 9,65 millions in 2009. The average population density from the rural areas remained quite constant over the years (at about 45,1 inhabitants/ km²).

Under the OCDE methodology, when talking about the rural notion, there are slightly different numbers from country to country, but it still allows comparisons on international plan. Thus, it is considered that the Romanian territory is in conformity with this application, offering the following data: around 59% of the territory is predominantly rural, 40% of the region has an intermediate nature and only 1% is predominantly urban.[4] By summing its activities, the agriculture hasn't benefited from a continuous policy and from here there are easily noticed the poor present performances and the presence of a high level of poverty, holding a value of about 45% from the entire population, compaired to 15-20% in the urban environment. [5] According to the latest figures published by Eurostat, by the end of 2011, Romania had in its possession one of the most vast surface of agrarian land in balance to the entire land surface, more exactly 58,78% compaired to the 45% EU registered average. Moreover, according to a Coface survey [6], despite its significative potential, Romania occupies the bottom places in the EU, from the point of effectively using the agricultural lands. Thus, the added value in agriculture per each employed worker in the sector (stated in average prices of the year 2000, in American dollars) consists in Romania, of 8 993 dollars/year, half a sum compaired to the EU average. Also, the share of the agricultural

sector still remains over 3 times bigger than the European average of EU-27 for 2001-2010, of 1,7% [7]. In Romania, the size of an agrarian use reaches the average of about 3,5 hectares. Related to the European average, the value for Romania is almost four times smaller (the average use surface at EU27 level is of 12,6 hectares). Newer data (supplied by the Agrarian General Census in 2010) show that structural changes in Romania continued decreasing. In 2010, the total agrarian operations number was of 3856000, 2% less compaired to 2007, on a used surface of 13,9 million hectares (an average dimension of 3,45 hectares/farm, which remained almost the same in the last 4 years). A part of those, 99,2% were operations lacking judicial personality (individual farms, authorized physical persons, family parterships), operating 56% of the total of registred agrarian land, namely 1,95% he/farm as an average.

In Romania, agrarian lands holding a surface smaller than 5 hectares, represented, in 2010, 90% of the entire operations and only 29,7% of the used agrarian surface was worked (the under existence farms with dimensions smaller than 2 hectares, representing 71% of the total lands and operating 13% of SAU, of which lands having less than 1 hectare occupying 4,5% of SAU).

The persistence of major importance in agriculture in the rural Romanian economy is generated by the fact that the agrarian surface used by farms with commercial status, efficient and competitive farms,is almost equal to the one on which an underresistance agriculture is practiced. [8] Moreover, according to 2011 statistics, 12% of the agrarian Romanian land belong to foreigners. Romania is the first country in Europe in what concerns the importance of foreign companies created in agriculture, about 5% of the agrarian surface belonging to these companies. This position was considered to be an advantage because, due to the obtained productions important exports had been achieved. This situation is possible, although, at the present moment, a foreigner citizen can't be the owner of an agrarian land, but can exploit and buy properties by founding a commercial company. Since 2014, any resident of the EU will be in the direct position of purchasing properties, thus, a consistent growth of prices is to be anticipated.

Official statistics data, concerning the vegetal and animal production show that Romania's agriculture has known a 11% growth in 2012, compared to the previous year. Due to the drought, some cultures registred some major losses. 1/3 of this growth is due to foreigners who came to our country, the emphasis focusing on the green agriculture. Along the time, governmental institutions didn't try diminishing the phenomenon of selling agrarian properties to foreigners.

After the 1989 revolution, in the absence of abiding policies, of coherent long term strategies, of developing the branches in the agriculture, this economical sector found itself in an underdevelopment situation. The Romania of today is a country with no agrarian perspective. As long as the country has opened its agrarian markets to welcome foreigners' investments, Romanian authorities seem to lack any coherent direction towards the future of the agrarian sector in this country. Often changes in the legislation and of judicial norms, but also in the fiscal sector, from one government to another have led to an ambivalent state among agriculturalists and it renders impossible for political analists to keep adequately the effects of any policy. If a real vision for the future of the Romanian agriculture ever existed, Romanian authorities would be able to negociate more efficiently with the foreign investors in

order to build a better up-stream and down-stream infrastructure, so that Romania could be up-to-date, self-sufficient in the alimentary production. However, this aspect hasn't been taken yet into consideration.The governmental institutions rely too much on the European Union's policies and funds to replace what should be considered national level decisions.European agrarian policies conceived in Brussels aren't ment to be national policies and can't replace specific local decisions.

The evolution of agrarian tourism in Romania

Among major tourism forms, in the last 20 years, the agrarian tourism had the most powerful economical development and territorial broadening. In many counties, especially in the mountain area, numerous agrarian pensions appeared. In spite all this and although it has been more than two decades from this endeavour, it can be said that there are still enogh things to accomplish in order to develop this form of tourism.Most undertakers have taken this road following their own initiative, without receiving any special support from the local authorities. [9] A great number of villagers, who started their own agrarian microfarms, saw the agrarian tourism as an opportunity to better their incomes and to exploit the small agrarian production, to emphasize also the less known cultural and natural touristic objectives, contributing directly to its advertising.

Since 1991, with the beginning of postcommunist period, there hadn't been a coherent form for notating the number of these pensions, when all accommodation unities in the agrarian environment had been taken into account and then separated from the agro-touristic pensions.That is why a detailed analisis, based on years, can't be achieved because a serie of statistical data lacks.

Based on statistical data put to our disposal, an evolution of this form of tourism comes out to light, a form which has the merit of laying stress on the traditional art and culture in many Romanian villages. As regards to 2005-2011, the number of agrarian pensions has registered a growth in touristic accommodation unities till 2009, after which a slow decline followed. Thus, from 1412 touristic agrarian pensions it reached a number of 1210. In 2005, the agrarian tourism unites held around 22,62% of the existenting ones in Romania, in 2008, around 27,85% and then, gradually went down to 24,18% in 2011. This shows that, due to tourists' income deflation, but also due to the increasing of the prices to energy, gas, fuel a great number of pensions closed down. While closing down pensions, other accommodation unities did the same, some of which taken out to direct sale or auctioned for accumulated debts. On the other side, the rise of prices for construction materials, the lack of qualified manpower in the agrarian environment, the new and more difficult conditions imposed on creditors made like most land and agrarian farm owners not invest anymore in agrotouristic pensions.

Same thing happened to accommodation number and accommodation days spent in these unities. As for the number of accommodation rooms, the share compaired to the total number of rooms in Romania is smaller, a proof that most pensions have less than 10 rooms, most of them with only two beds. In this context, in 2005, the share was of 4,07%, in 2007 of 5,44%, in 2009 of 6,51% and in 2011 of 7,42%. The latter comes in contradiction with the decrease of the touristic and agrarian pensions number as accommodation unities, but holds

its explanation in that it is due to negative effects of the economical crisis, that many accommodation unities preffered retiring from the touristic market (hotels, inns, cottages, mansions, trailer camps, chalets, pull-ins,etc).

At the indicator accommodation/days, the situation is almost similar to that of accommodation unities, but the only difference is given by the fact that the shares are bigger. Thus, in 2005, the share of the Romania's total was of 5,64%, in 2007 of 6,82%, in 2009 of 7,74% and in 2011 of 7,86%. The information concerning the frequency around accommodation structures shows that the phenomenon of arriving tourists in accommodation structures all over the country declined considerable from 2009, but redressed in a slight manner in 2011, still not attaininig the same level as the one in 2008.Hence, in 2008, around 7125307 arrivals were registred but in 2010 only 6072757 were registred and in 2011, a minor improvement to 7031606 was registred. For foreign tourists the decline is obvious only for 2009, registering afterwards a mere improvement. This situation shows that foreign tourists, especially those coming from European countries, haven't diposed of substantial incomes to choose spending their holidays in exotic and far touristic destinations but preferred instead going to places found in the proximity of their countries.

In the agrarian space, the agrotouristic pensions confronted themselves with the same situation but at a lower scale. The diminutions were much smaller, so, if in 2008 19856 arrivals were registred, in 2009 it went down to 19282, followed by a period of slight improvement, respectively of 19677 in 2010 and of 2692 in 2011.

Spending night over as a statistical indicator shows almost the same example of dynamics.in this context, the tourists only preffer short stayings on lesser days. A great number of tourists preffer spending time in an agrarian touristic pension at the end of the week or for spending important religious days next to family and friends. There are situations when small pensions of 4-5 rooms are lent on these occasions.

As for the indicators which reflect the way agrarian pensions are being used as well as the incomes which are currently obtained it is obvious that the number is very small, compared to national level facts. The fact that the tourists are still arriving doesn't show that this economical crisis would have affected in a great number the business associated to this tourism segment. This is due to the fact that prices were dimished in comparison to those demanded by hotels and in spite of the fact that the tourists registered lower incomes, they chose to pay for attractive touristic services, but at reasonable prices compaired to the inflation and with the general growth of the prices.

Overall, it can be specified that, related to bedding accommodation, the value is smaller when talking about arrivals, certifying that the staying period was shorter. It can be easily remarked that, for the entire period of manifesting the crisis effects, the values didn't decline in a significant manner, but, on the contrary, a mere growth is registred, a tendency which also lasted for 2012.

In 2009, the occupational index for touristic pensions was of only 14,2% compaired to the national average of 28,4%, and in 2011 registred a value of 14,3% compaired to 26,4%. The average staying period for a total of tourists was of 2,8 days/tourist in 2009, and for the agrarian pensions of 2,1. In the agrarian pensions in 2009 the foreign tourists had a staying of

2,9 days/tourist but in 2011 the number reduced to 2,5%, showing year to year fluctuation and presenting values from 22,4-2,5-2,8 days/tourist.

Overall, there are real chances that the rural tourism, especially in the agrarian pensions, should occupy a better position and share at national level, if it also disposed of an improved opportunity system for small farmers who are developing a touristic business in the rural environment.

Conclusions

Despite the fact that Romania holds an excellent agrarian potential, exceeding the number of 40% of rural population, with a variety of cultural and natural landscapes, its performances in the agrarian tourism are not spectacular. The business environment in the rural area is in incipient form and the lack of modern communication infrastructure makes the small rural farm hold poor performances.

Compared to other forms of tourism, the tourists who are oriented towards the rural environment are attracted by the multiple choices of spending their free time – backcamping, the tourism that implies riding bikes, fishing and hunting, green tourism in the protected areas, interest for authentic customs and habits. The interest for this form of tourism has amplified thus growing the number of agrarian pensions.This was implemented by the course of the SAPARD programme and then, by the European funds programmes from 2007-2013, which sustained the touristic activity in the rural environment.

The economical crisis hasn't diminished the Romanian tourists appetite who are encountered in majority in the agrarian pensions and has kept, at a relative constant value, the number of foreign tourists. This situation demonstrates that, despite restraints and austerity in the present economy, it can't be said that small farmers hadn't had clients.

The essencial problem is that the number of arriving tourists is still small compared to the existent offer for the accommodation places and that the occupation degree should rise up to 25-30%, in order for the gained incomes to be bigger.

There are also some tendencies which will reduce the expansion possibility of this form of tourism, in other Romanian geographical areas. In this way, starting with 2014, the interdiction of buying properties will be eliminated, and consequently, the real estate market will be much more opened to acquisitions coming from foreign citizens. Under the conditions imposed by the Adherence Treaty, Romania didn't know how to introduce clauses for the extension of interdiction clause to buy agrarian lands, as was the case for Czech Republic, Poland. The important land owners aren't interested in practicing the agrarian tourism, where the profit is small and the amount of work is considerably bigger.

The application from 2013 of the tax on animal and vegetal production, starting with certain values, using a 16% level from the gained incomes, payable in two rates, will put under new fiscal pressures the small rural household, so that the home-made products served to tourists will become more expensive. Under theese circumstances, it is likely for many agrarian pensions to disappear in the next period.

REFERENCES:

http://www.zf.ro/opinii/criza-economica-interna-cauze-si-solutii-3544642/Criza economica interna: cauze si solutii, autor Liviu Voinea/23noiembrie2008

http://www.wall-street.ro/articol/Economie/89815/BERD-si-a-inrautatit-estimarile-Contractie-de-3-pentru-economia-Romaniei.html/23iulie2010

Using dates provided by the National Statistics Institute- " *The population consumption Availability*", annual statistical publication,2012, Bucharest.

******* National Statistics Institute (2011) *National Account s*- pages 309-372, *Agriculture* - pages 433-470, *Tourism* – pages 603-621, *The population incomes and Consumptions* – pages 127-174.

http://strategia.ncsd.ro/docs/comentarii/5_ot.pdf/cifră avansată de Institutul Naional de Cercetări Economice şi Institutul de Economie Agrară, ambele sub egida Academiei Române, 2008, pg.2.

http://www.coface.ro/CofacePortal/RO/ro_RO/pages/home/cine_suntem/cof_romania/2013

******* National Statistics Institute (2012) *National Accounts* - pg.313-348, *Agriculture* - pg. 411-448, *Tourism* - pg.577-600, *The population incomes and Consumptions* - pg.131-178;

Using dates provided by the National Romanian Annuals, National Statistic Institute Bucharest, 2013.

*** OMT (2008) *Master-plan for the development of Romania's national tourism for The period between 2007-2026*, pdf, pages 1- 163.

THE SOCIAL VULNERABILITY OF THE SINGLE PARENT FAMILY

Maria Oprea, Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiş" University of the West, Arad

Abstract: The most significant social group with a fundamental role in the primary socialization process of the child, that has the role of forming, educating and integrating the future adult is the family. In the last decades there have been complex changes, the globalization process is expressed, there have been alterations to the family and child social protection policies, a more pronounced integration of the woman in the workforce is manifested. All these have determined ample mutations regarding family functions, types of families and their role in contemporary society.
In what the family types are concerned, it can currently be observed that the single parent family is becoming one of the most frequent family types, but unfortunately, a very vulnerable family type, more dependent on state sponsored social support than other family types. The means to ensure a decent living in the single parent family are very limited, especially amid the economic downturn caused by the economic crisis, a phenomenon that has left a part of these families in poverty. The lack of jobs and the poor professional qualification represents a large part of the explanatory factors for why it is impossible for a single parent to ensure the resources that are vital for himself and the children in the family.
The research addresses the situation of the single parent families in Arad County, that are in the situation of seeking social support as a necessary means of survival, many of these families not having other sources for income. The state child allowance is for many of these families the only source of income. If we take into account the single parent's level of schooling, people with no education, primary or secondary studies, it is easy to understand why access to a job is merely a wish.
Therefore we consider that the single parent family is a type of vulnerable family that requires a more efficient support from society, employment opportunities and the involvement of all bodies responsible of social protection of families and children.

Keywords: single parent family, social support, poverty, vulnerable social group, Arad county.

Introducere

Sub incidenţa complexelor schimbări manifestate la nivel global în planul evoluţiei societăţii umane, nu apar deloc surprinzătoare noile abordări privind conceptul de familie, structura, funcţiile şi tipurile familiale. Tot mai mult, familia tradiţională încetează de a mai fi singura unitate socială cu funcţia de educaţie şi dezvoltare a copilului, pentru integrarea socială a acestuia. Universalitatea familiei formate din doi adulţi de sex opus şi copiii rezultaţi din uniunea lor, ca unitate constitutivă şi funcţională a societăţii, a făcut obiectul a numeroase controverse, în ultimii ani se pune chiar întrebarea dacă această unitate socială mai există ca atare. Apariţia modelelor familiale alternative: cupluri consensuale, cupluri fără descendenţi, familii monoparentale (materne sau paterne), mame celibatare etc., confirmă acest aspect al procesului schimbării şi determină o modificare a concepţiei societăţii privind tipurile alternative de familie. Tipul de familie monoparentală nu mai este astăzi atât de discreditat şi blamat, nu mai este sancţionat social cu duritatea ce caracteriza societăţile tradiţionale, continuă totuşi să fie tratat ca un tip de familie vulnerabilă, se vorbeşte despre o „problematică" a familiilor monoparentale (Scutaru, 2006). Dar, în ultimul deceniu, o serie de cercetări au demonstrat faptul că, pentru dezvoltarea psihosocială normală a copilului, tipul de interacţiune familială şi comportamentul fiecăruia dintre membri contează mai mult decât prezenţa sau absenţa unuia dintre părinţi.

Aceste familii considerate asimetrice, indiferent de modul în care s-a instituit monoparentalitatea, presupun existenţa unui singur părinte care are în grija sa unul sau mai mulţi copii, ca urmare, venituri mai mici, aspect la care se adaugă o serie de implicaţii cu caracter social, emoţional-afective, comportamentale. Familia monoparentală întâmpină dificultăţi de ordin material, fiind una dintre familiile cu risc mare de sărăcie (dat fiind un singur venit şi necesităţi de consum sporite prin prezenţa mai multor persoane, dintre care, a copiilor în creştere), disfuncţionalităţi de factură biologică (probleme legate de sexualitate şi restrângerea descendenţei), deficienţe afective (implicate de absenţa partenerului adult, a dragostei conjugale şi a apariţiei unor frustrări legate de rolurile extinse în neconcordanţă cu resursele, inclusiv cele sufleteşti).

Dincolo de acceptabilitatea formală a multitudinii de tipuri familiale, trebuie subliniate şi consecinţele, efectele, atât pozitive, dar, mai ales, cele negative, care se pot manifesta, mai mult sau mai puţin, la nivelul unor tipuri familiale, astfel, în categoria grupurilor sociale cu risc, vulnerabile, se încadrează şi familiile de tip monoparental, ameninţate cu sărăcia şi marginalizarea socială.

Aceste aspecte care se exprimă şi în societatea românească, dar, mai ales, implicaţiile negative ale stării de monoparentalitate, au determinat cercetarea realizată la nivelul judeţului Arad, pentru a favoriza cel puţin cunoaşterea extinderii fenomenului şi sensibilizarea instituţiilor responsabile cu privire la posibilele drame pe care statutul de membru al unei familii monoparentale, vulnerabile, le poate presupune.

Metodologia cercetării

Scopul cercetării privind familiile monoparentale din judeţul Arad este, în primul rând, constituirea unei baze de date cuprinzând familiile monoparentale din judeţ, care au solicitat suport social, precum şi evidenţierea efectele negative cu caracter social, psihologic şi economic, pe care le determină condiţia de monoparentalitate.

Obiective: informarea factorilor de decizie cu privire la problemele pe care le implică existenţa acestui tip de familie vulnerabilă, evidenţierea unor fenomene cu rol favorizant în instalarea monoparentalităţii, a rolului major al educaţiei pentru diminuarea consecinţelor negative ale condiţiei de părinte singur.

Ipotezele cercetării:

a) Monoparentalitatea este un tip de familie vulnerabilă, în special datorită nivelului scăzut de educaţie, care face dificilă găsirea unui loc de muncă aducător de venit şi generează sărăcie, mai ales în condiţiile în care părintele singur este, în mare măsură, mama;

b) Monoparentalitatea poate conduce la reproducerea modelului parental, cu toate consecinţele negative pe care acesta le presupune;

c) Familiile monoparentale necesită un set de măsuri de protecţie socială suplimentară faţă de celelalte tipuri de familie, vulnerabilitatea socială a acestor familii fiind mai accentuată, în special atunci când în familie sunt mai mulţi copii şi veniturile, mici.

Metode şi tehnici de cercetare: Cercetare calitativă - interviu semistructurat; Analiza documentelor; Observaţia. Interviul a fost aplicat unui număr de 30 părinţi singuri, din judeţul Arad. Baza de date a fost realizată cu sprijinul instituţiilor locale, la sfârşitul anului 2012.

Familia monoparentală - formă alternativă de familie

În analiza conceptului de familie, etnologia, antropologia, istoria şi sociologia se centrează asupra „caracterului contextual - istoric al oricărei definiţii" (Stănciulescu, 1997, p. 26). Singularul „familie" este tot mai mult evitat, iar realitatea extrem de variată impune utilizarea pluralului „familii" (Burguiere ş.a., 1986; Segalen, 1981 şi 1996; Bawin-Legros, 1998). Familia poate fi considerată ca „unitatea socială constituită din adulţi şi copii, între care există relaţii de filiaţie-naturală (de sânge) sau socială -, indiferent de orice alte considerente" (Stănciulescu, 1997, p. 26). Dar, manifestarea modelelor familiale alternative exprimă aspectele schimbării în abordarea problematicii familiei. Deşi tipul de familie monoparentală este considerat ca o abatere de la familia nucleară, formată din soţ, soţie şi copiii lor minori, familia monoparentală este privită astăzi ca un întreg din care, deşi „lipseşte un element, nu încetează să funcţioneze ca un sistem, în care întregul este mult mai mult decât suma părţilor"(Ştefan, 2001, p. 5, apud Scutaru, 2006, p. 14). Această nouă concepţie se integrează în continuitatea unor transformări şi modificări, familia cu un singur părinte devenind astăzi o familie normală, pe măsură ce devine o conduită familiară pentru membrii societăţii actuale şi pe măsură ce înregistrează o creştere a frecvenţei (Scutaru, 2006). E. Stănciulescu afirma că „numit familie, grupul copil (copii)- părinte (şi nu părinţi) este privit ca o alternativă în (şi nu ca o deviaţie de la) familia „clasică" (Stănciulescu, 1997, p. 137). Se manifestă tot mai mult o direcţie de abordare în domeniul familiei: posibilitatea ca cele două tipuri de raporturi familiale-conjugal şi parental, să apară şi să funcţioneze separat unul de celălalt (Stănciulescu, 2002).

Conceptual, familia monoparentală reprezintă „un tip de familie format dintr-un părinte şi copilul sau copiii săi, grup de persoane aflate în relaţie de rudenie, rezultată prin filiaţie directă sau adopţie" (Ştefan, 2001, p. 6). Familia monoparentală poate rezulta ca urmare a unor experienţe diferite: naşterea unui copil în urma unei relaţii sexuale juvenile care nu se finalizează printr-o căsătorie „de reparaţie", decizia unor femei de a avea copii în afara unei căsătorii legale sau uniuni libere, divorţul unor cupluri cu copii necăsătoriţi, decesul unuia dintre parteneri (Stănciulescu, 2002). Ca un factor explicativ, din perspectiva unor cercetători, care ar conduce la favorizarea instalării monoparentalităţii, ar fi că statutul de familie monoparentală este încurajat de ajutorul substanţial acordat de stat (în unele ţări, ex. Suedia). Funcţiile familiei monoparentale, comparativ cu familia nucleară, reprezintă configuraţia cu cele mai multe funcţii minimalizate, doar funcţia de solidaritate fiind maximalizată, dificultăţile mai numeroase la care este expusă familia monoparentală vor conduce la creşterea coeziunii părinte-copil, mai ales din punct de vedere afectiv-emoţional. Se poate vorbi despre o creştere însemnată a monoparentalităţii chiar din 1990, masivă în ţările vestice europene şi noneuropene, comparativ cu anii '60 (în SUA, de la 9% în 1960, la 32% în 2000). În România, procentul familiilor monoparentale este considerat ca fiind de aproximativ 11, 7% din totalul familiilor (Iluţ, 2009). Dar, tipul majoritar de familie este încă reprezentat de cuplul cu copii (53, 5%), indiferent de mediul de rezidenţă (MMFPS, 2012).

Familiile monoparentale se adaptează mai greu modelului cultural consumatorist actual, fiind victime ale „noii sărăcii", ele au tendinţa de a se auto-reproduce (copiii proveniţi din astfel de familii au „şanse" mari de a repeta experienţa în calitate de adulţi), reproducând

şi extinzând astfel un lanţ întreg de probleme sociale. A trăi într-o familie monoparentală presupune a avea probleme majore care ţin de relaţiile dintre membrii familiei şi de interacţiunile familiei cu mediul înconjurător. În mod deosebit, afectat negativ de problemele specifice familiei monoparentale este copilul, care suferă efecte materiale, dar şi emoţionale, ceea ce poate conduce şi la eşec şcolar.

În România, conform Raportului Băncii Mondiale (1996), pattern-ul caracteristic femeilor singure care au în îngrijire copii preşcolari, ar consta în preferinţa pentru munca pe piaţa nelegală sau chiar ilegală a muncii, cu un timp de muncă variabil şi mai uşor de pus în concordanţă cu necesităţile de supraveghere a copiilor, în care veniturile să crească proporţional cu efortul investit şi să fie ajustate prin beneficiile rezultate din ajutorul social şi alocaţia pentru copii. Astfel, familia monoparentală reprezintă una dintre principalele beneficiare ale ajutorului social.

În ţările europene, copiii sunt încredinţaţi după divorţ mamelor într-un procent de 75-90% din cazuri. Numai 19, 2% din totalul familiilor monoparentale, beneficiare de alocaţie de susţinere, reprezintă ponderea familiilor în care tatăl este reprezentantul legal. În 74, 4% dintre familiile monoparentale, alocaţiile pentru copii reprezentau singura sursă de venit. 95, 4% dintre aceste familii nu aveau niciun venit din muncă şi numai un mic procent beneficiau de ajutor de şomaj sau alocaţie de sprijin (Pop, Zamfir, coord., 1999).

Prestaţiile sociale care asigură protecţia familiilor monoparentale cuprind: alocaţia de susţinere a familiei, alte alocaţii au în vedere în special naşterea, educarea şi întreţinerea copiilor, alocaţiile de stat pentru copii, alocaţia pentru copiii nou-născuţi, ajutoarele sociale, alte servicii socio-financiare.

Familiile monoparentale sunt tipul de familie asupra căreia societatea românească s-a aplecat cel mai puţin, deşi multitudinea de probleme pe care le implică ar fi necesitat o atenţie mult accentuată. De altfel, o parte importantă dintre copiii instituţionalizaţi provine din familiile monoparentale, iar mulţi dintre cei care nu frecventează şcoala, se presupune că aparţin unor familii monoparentale.

„În cadrul categoriei săracilor, diverse tipuri de persoane sau de familii pot fi…suprareprezentate,…în ţările occidentale; bătrânii, mai ales cei singuri, familiile cu mulţi copii şi familiile monoparentale sunt în mai mare măsură prezente sub limita sărăciei” (Preda, 1999, p. 315). Ca urmare, familia monoparentală este expusă riscului sărăciei şi marginalizării sociale.

Datorită factorilor de risc, precum şi a specificului familiilor monoparentale, acestea pot fi considerate familii vulnerabile, politicile sociale care le vizează au un caracter preponderent pasiv, aceste grupuri sunt dependente, în mare măsură, de sprijinul financiar acordat de stat, aici există doar un singur potenţial aducător de venituri şi generator de stabilitate şi autonomie. Principalele tipuri de vulnerabilitate care pot caracteriza familia monoparentală beneficiară de servicii sociale sunt (Scutaru 2006, p. 86): vulnerabilitatea utilitaristă, vulnerabilitatea teleologică, vulnerabilitatea axiologică, vulnerabilitatea tradiţională, vulnerabilitatea cognitivă.

Monoparentalitatea în judeţul Arad

Cercetarea realizată la nivelul judeţului Arad, a celor 78 de localităţi (incluzând şi municipiul Arad), evidenţiază faptul că, în toate cazurile, condiţia economică şi socială a familiei monoparentale care solicită suport social, se caracterizează prin nivel de trai scăzut, sărăcie şi riscul marginalizării sociale, educaţie precară, ceea ce exprimă caracterul vulnerabil al acestui tip de familie. În judeţul Arad, la sfârşitul anului 2012, conform datelor existente în cadrul serviciilor de specialitate ale primăriilor, erau înregistrate 674 cazuri de familii monoparentale care au solicitat alocaţia de susţinere pentru familie (monoparentală).

Conform datelor recensământului populaţiei din anul 2011, în judeţul Arad erau 409.072 locuitori. Ponderea familiilor monoparentale din totalul familiilor beneficiare de alocaţia de susţinere în judeţul Arad este de 23, 6%. În anul 2011, în medie, 325.120 familii au primit lunar acest tip de alocaţie, iar în anul 2012, un număr de 323.615 familii (MMFPS, 2012). Din totalul celor 674 familii monoparentale din judeţul Arad care au solicitat suport social în anul 2012, 385 erau familii cu un singur copil (57,12%), 199 cu doi copii (29,52%), 59 cu 3 copii (8,73%) şi 31 de familii cu 4 sau mai mulţi copii (4,60%).

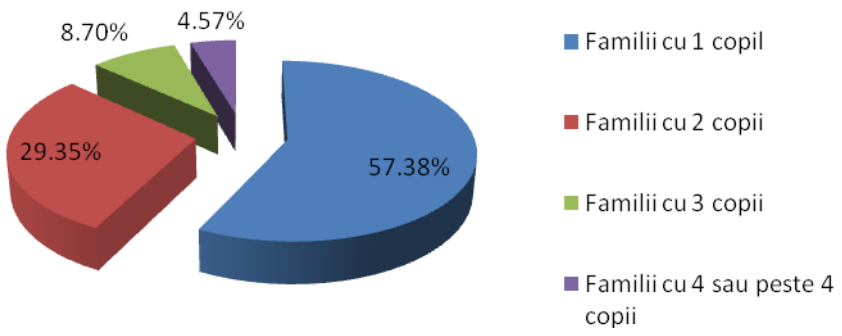

Figura nr. 1. Număr copii aflaţi în întreţinere în familiile monoparentale

Din cele 674 familii monoparentale rămase în plată, 112 (16, 61%) sunt din mediul urban şi 562 (83, 39%) din mediul rural. Dacă luăm în calcul mediul de rezidenţă, este limpede faptul că familiile monoparentale, majoritare din mediul rural, sunt expuse în mai mare măsură sărăciei, condiţiilor precare de existenţă, iar asigurarea necesarului zilnic pentru copii este pusă sub semnul întrebării, luând în calcul şi faptul că accesul la un loc de muncă este mai redus în mediul rural decât în cel urban. În majoritatea familiilor monoparentale, mama este cea care asigură suportul familiei, care se îngrijeşte de copii: 610 mame (90, 52%) şi în 58 dintre cazuri (8, 60%), acest lucru este realizat de către tată, cu totul izolat de către bunică (5 cazuri, 0,74%) sau mătuşă (1 situaţie, 0,14%). Aceste aspecte se integrează situaţiei existente la nivel naţional, cu toate consecinţele care rezidă din faptul că, de regulă, mama este părintele unic.

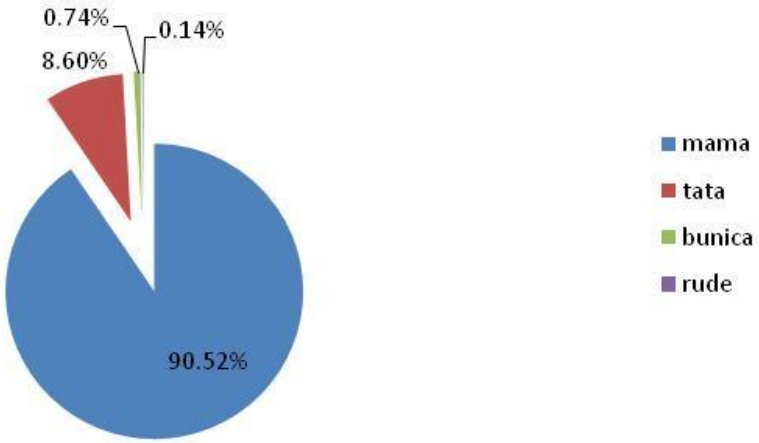

Figura nr. 2. Persoana care asigură suportul în familia monoparentală

Nivelul de şcolarizare şi mediul de rezidenţă corelează direct cu posibilitatea găsirii unui loc de muncă, cu caracter permanent sau, dimpotrivă, absenţa unei profesii şi, deci, a unui loc de muncă, aducător de venit. Sunt localităţi din judeţul Arad la nivelul cărora, aproape în totalitate, mamele din familiile monoparentale (sau taţii), sunt fie fără studii, fie preponderent cu studii primare, aspect care exprimă nivelul foarte scăzut de educaţie, mai ales în mediul rural.

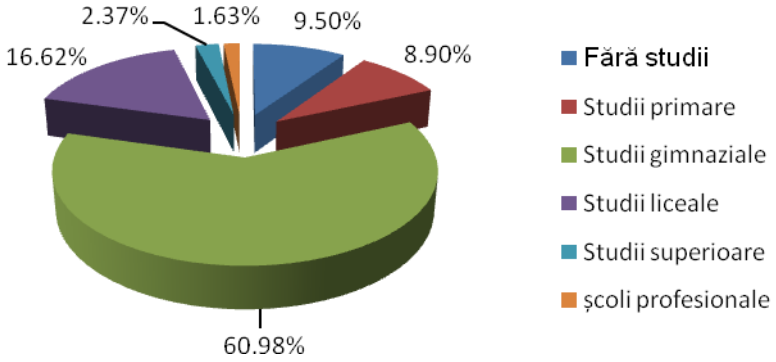

Figura nr. 3. Nivelul de şcolarizare în familiile monoparentale

De altfel, în mediul rural, rata abandonului şcolar este mult mai ridicată decât în mediul urban, o parte a acestor copii care nu frecventează şcoala provine din categoriile cu risc social ridicat, printre care sunt şi familiile monoparentale.

În judeţul Arad, în oraşe şi în comune, din totalul celor 674 de familii monoparentale, doar un număr de 123 persoane sunt salariate şi au un loc de muncă, uneori doar pe durată scurtă (18, 24%). Numai 15 persoane (2, 22%) beneficiază de pensie, când persoana care are copii în îngrijire este bunica acestora, sau pensie de urmaş, pensie de handicap. Majoritatea părinţilor din cadrul familiilor monoparentale, respectiv 536 cazuri (79, 54%) se încadrează, din perspectiva venitului, la alte situaţii, adică: ajutor social, VMG, indemnizaţie pentru creşterea copilului, munci ocazionale, şi o singură situaţie în care mama este lucrător pe cont propriu.

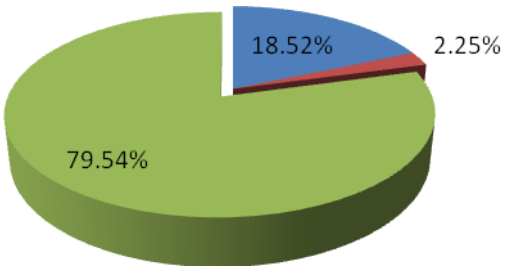

Figura nr. 4. Veniturile în familiile monoparentale

Luând în calcul nivelul de şcolarizare, locul de muncă şi venitul realizat, am considerat relevantă identificarea şi a tipului de locuinţă, în condiţiile în care aceasta reprezintă un indicator al calităţii vieţii, din perspectiva modului de deţinere a acesteia, precum şi a spaţiului destinat persoanelor care locuiesc în respectiva casă. Există următoarele situaţii: proprietate personală, chirie, proprietatea părinţilor sau proprietatea altor rude, tolerare în spaţiu, locuinţă socială. Astfel, un număr de 332 persoane deţin locuinţa în proprietate personală (49, 26%), 94 persoane locuiesc în chirie, chiar şi în mediul rural (13, 94%) şi 248 familii nu deţin locuinţă în proprietate (36, 80%).

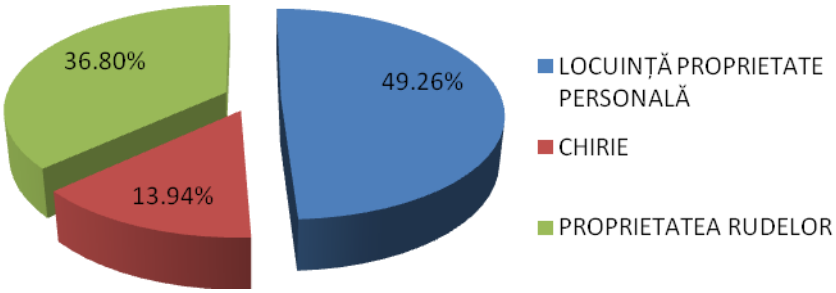

Figura nr. 5. Tipul de locuinţă a familiilor monoparentale

Tipul de locuinţă, numărul de camere şi de persoane, reprezintă însă aspecte care conduc la serioase îndoieli privind sănătatea familiei, asigurarea unor condiţii minime de igienă. În special, acolo unde locuinţa este închiriată sau familia monoparentală este tolerată în spaţiu sau locuieşte împreună cu părinţii sau rudele sale, spaţiul destinat familiei este constituit, de regulă, dintr-o singură cameră, locuirea se realizează împreună cu mai multe persoane, ceea ce înseamnă că spaţiul destinat fiecărui membru al familiei este extrem de limitat. Astfel, putem considera că vorbim despre absenţa oricăror condiţii decente de viaţă a acestor familii monoparentale. Aceste caracteristici au fost semnalate în special în locuinţele persoanelor de etnie romă, unde locuiesc, într-o singură cameră, chiar şi 10 persoane, din generaţii diferite.

Tabloul pe care-l oferă analiza documentelor este mai mult decât grăitor: există oameni, mame (taţi) şi copii, familii întregi, care îşi pun toată speranţa în ajutorul social acordat de către instituţiile de stat. În puţinele cazuri în care mamele (taţii) au un loc de

muncă, veniturile sunt mici şi foarte mici, situate între 200-850 lei, în condiţiile în care în familie există unul sau mai mulţi copii, când locuinţa este închiriată sau, de multe ori, familia este doar tolerată în spaţiu. Ar putea fi prezentate succint câteva astfel de cazuri: N.R, divorţată, 2 copii de vârstă şcolară, fără locuinţă în proprietate, tolerată în spaţiu, locuinţă care cuprinde, de altfel, o singură cameră; M.C., casnică, necăsătorită, fără studii, 31 lei/membru de familie, 4 copii în întreţinere, tată necunoscut în toate cazurile, figurează în acte fără domiciliu (fără acte), locuinţa are o singură cameră; D.M., mamă necăsătorită, fără studii, casnică, 71 lei/membru de familie, 3 copii în întreţinere, tată necunoscut, fără domiciliu în acte, o singură cameră; G.G., divorţată, fără studii, casnică, nu a lucrat niciodată, 3 copii în întreţinere, 31 lei/membru de familie, locuinţa este a rudelor, o singură cameră, tatăl copiilor, la rândul lui, provine dintr-o familie dezorganizată, el nefiind recunoscut oficial de către tatăl său; G.A., divorţată, studii generale, dar nu are loc de muncă, tatăl mamei din familia monoparentală nu a recunoscut-o în acte, figurează cu tată necunoscut, deci, provine tot dintr-o familie monoparentală; G.R., necăsătorită, studii generale, de fapt, 5 clase, 3 copii în întreţinere, 2 copii având tată necunoscut, mama a făcut cerere de stabilire a paternităţii, casnică, nu a lucrat niciodată, locuinţa are o singură cameră, fără acte; V.R., din mediul rural, necăsătorită, casnică, fără studii, nu a lucrat niciodată, locuieşte în chirie, 2 camere, 4 copii în întreţinere, 2 dintre aceştia fiind cu tată necunoscut, iar pentru ceilalţi 2 a obţinut plata pensiei alimentare din partea tatălui, pe cale judecătorească; S.A, casnică, nu a lucrat niciodată, fără studii, 21 lei/membru de familie, 2 copii în întreţinere, 1 copil nerecunoscut de către tată, cu probleme disciplinare la şcoală, locuinţa este închiriată; B.D., necăsătorită, studii generale, 2 copii în întreţinere, pensionară-pensie pentru persoane cu handicap grav, cu asistent social, copiii sunt şi ei cu certificat de handicap gradul mediu, locuieşte cu chirie; I.M., divorţat (tatăl), studii medii, fără loc de muncă, 2 copii în întreţinere, locuinţa fiind cu chirie; L.A., necăsătorită, studii generale, casnică, 4 copii, 1 copil având tatăl necunoscut, locuinţa de 1 cameră fiind cu chirie; M.M., necăsătorită, fără studii, casnică, persoană cu handicap accentuat, 2 copii în întreţinere, 1 copil fiind cu handicap mediu, stă într-o cameră cu chirie; F.E., necăsătorită, studii medii, salariată, ulterior casnică, 2 copii în întreţinere, un copil fiind cu handicap accentuat, copiii figurează cu tată necunoscut, mama însăşi fiind tot în situaţia cu tată necunoscut; G.M., divorţată, studii generale, casnică, 5 copii, 1 copil fiind cu tată necunoscut, mama însăşi având tată necunoscut, locuieşte cu părinţii; A.LM., fără studii, casnică, nu a muncit niciodată, 4 copii în întreţinere, toţi fiind cu tată necunoscut.

Am urmărit, pe parcursul studiului documentelor, şi tipul de familie de origine al părintelui din familiile monoparentale, constatând cel puţin 2 aspecte: foarte multe situaţii cu tată necunoscut şi faptul că, în multe cazuri, mamele (taţii) din familiile monoparentale au reprodus un model familial tot de tip monoparental, inclusiv situaţiile cu tatăl necunoscut. Aceste elemente pot reprezenta un temei pentru a considera că, în multe cazuri, copiii proveniţi din familiile monoparentale vor reproduce şi ei modelul de familie, respectiv, familia monoparentală.

Concluzii:

Mutaţiile survenite în societatea actuală, fie că este vorba despre definiţia familiei, despre tipurile de familie, despre structura şi funcţiile sale, trebuie să constituie o temă de

interes pentru instituţiile cu rol de decizie în stat, pentru că, în funcţie de mediul familial, de condiţiile economice, sociale şi culturale ale familiilor, depinde însăşi esenţa tipului de societate, depinde tipul uman promovat de către aceasta. Condiţiile actuale de existenţă au impus o serie de măsuri cu caracter restrictiv pentru toţi membri societăţii, într-o perioadă de criză profundă, după ani dificili de tranziţie, familia fiind cea care suportă severe consecinţe privind capacitatea sa de a asigura dezvoltarea armonioasă a copilului. Lipsa locurilor de muncă, rata şomajului în creştere, în ultimele decenii, nu reprezintă indicatori ai unui nivel de trai decent. Dacă am adăuga şi dificultăţile din sistemul educaţional, de sănătate şi protecţie socială, tabloul ar fi complet. În aceste condiţii, familia riscă să se afunde în sărăcie, în lipsuri, să nu reuşească să-şi exercite rolul său social esenţial. Cu atât mai mult, la nivelul familiilor monoparentale, unde veniturile sunt asigurate de un singur părinte, indiferent de cauza care a determinat fenomenul de monoparentalitate. În România, instalarea monoparentalităţii poate fi, uneori, o adevărată dramă. În urma studiului documentelor privind monoparentalitatea din judeţul Arad, se remarcă faptul că rata sărăciei este mult mai mare la nivelul acestui tip de familie, cu consecinţe grave asupra situaţiei copilului, în primul rând. Mamele sunt, de regulă, părintele unic, ca urmare, veniturile lor sunt mult mai mici decât în cazul veniturilor la care pot avea acces bărbaţii. Faptul cel mai grav este reprezentat de lipsa unui nivel de educaţie care să le permită accesul pe piaţa muncii şi obţinerea unor slujbe mai bine plătite. Au existat situaţii din mediul rural în care nicio mamă nu era şcolarizată sau, în cel mai bun caz, mamele aveau studii primare, pregătire cu totul insuficientă pentru a avea un loc de muncă, dar, mai ales, unul bine plătit. Concluzia ar putea fi aceea că, independent de oricare alţi factori, educaţia rămâne definitorie şi determinantă pentru orice persoană care doreşte să ocupe un loc de muncă aducător de venit şi că, în absenţa restructurării sistemului educaţional astfel încât accesul la educaţie să fie posibil pentru orice copil, asigurarea condiţiilor de educaţie şi pentru cei din mediul rural la nivelul acceptabilităţii, atunci diminuarea sărăciei şi a lipsurilor manifestate la nivelul familiilor monoparentale, a ignoranţei, ridicarea calităţii vieţii, devin aproape imposibile. Faptul că mai există, în secolul XXI, părinţi ai unor copii minori, deci persoane relativ tinere, care sunt neşcolarizate sau, în cel mai bun caz, au 2, 3 clase primare, exprimă nivelul foarte scăzut de educaţie, mai ales în mediul rural, lucru care nu poate decât să îngrijoreze în ceea ce priveşte viitorul copiilor, tipul de educaţie pe care părinţii o pot asigura copiilor lor, posibilităţile de acces a acestora în instituţiile de învăţământ, pentru a putea să-şi asigure, în timp, un loc de muncă şi un venit decent, pentru ei şi pentru viitoarele lor familii.

Ponderea familiilor monoparentale din totalul familiilor beneficiare de alocaţia de susţinere a familiei este suficient de semnificativă, astfel încât să devină de mult mai mare interes pentru instituţiile de stat responsabile cu alocarea de fonduri sau servicii de suport social pentru categoriile defavorizate, vulnerabile, cu risc social ridicat, aşa după cum pot fi considerate familiile monoparentale. Măsurile de protecţie socială ar putea fi măsuri cu caracter compensatoriu şi pentru dificultăţile emoţional-afective sau de statut social ale părintelui unic.

Din studiul documentelor privind situaţia familiilor monoparentale se poate desprinde, cu uşurinţă, concluzia că aceste familii nu dispun de capacităţile necesare pentru a putea avea condiţii de trai corespunzătoare unor persoane care, în egală măsură cu oricare dintre semeni,

au aşteptări şi speranţe pentru un trai mai bun. Crearea locurilor de muncă, mai ales pentru aceşti unici susţinători ai familiei, pe măsura nivelului lor de competenţă profesională, le-ar permite să-şi asigure independenţa economică, pentru a putea ieşi din sărăcie, sub oricare dintre formele sale de manifestare.

Este necesară acceptarea în condiţii mult mai ridicate din partea comunităţii chiar şi a opţiunii unor mame care au decis în mod liber să crească singure un copil, asumându-şi, în deplină cunoştinţă de cauză, atât binefacerile unei vieţi alături de un copil, cât şi o anumită reţinere, dacă nu chiar respingere, din partea unui segment al populaţiei. Din această perspectivă, reţelele sociale, familia de origine, prietenii, sunt cei care ar trebui să asigure suportul, emoţional, în primul rând, atât de necesar la nivelul unei familii monoparentale.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Bawin-Legros, Bernadette, 1988, *Familles, mariage, divorce*, Editura Piere Mardaga, Liege-Bruxelles

Bourguire, A., et. al., 1986, *Histoire de la famille*, vol. 3, Le choc des modernites, Paris, Armand Collin

Ciupercă, C., 1999, *Familia monoparentală, o realitate a lumii contemporane*, În Psihologia, Bucureşti, nr. 2, mar-apr

Iluţ, P., 2009, *Familia monoparentală în România şi fenomene conexe*, Presa Universitară Clujeană

Miftode, V., 2002, *Populaţii vulnerabile şi fenomene de automarginalizare*, Ed. Lumen, Iaşi

Mihăilescu, I., 1999, *Familia în societăţile europene*, Editura Universităţii din Bucureşti

Mihăilescu, I., 2000, *Politici sociale în domeniul populaţiei şi familiei*, în Zamfir, E., (coord.), 2000, Strategii antisărăcie şi dezvoltare comunitară, Ed. Expert, Bucureşti

Pop, L., 1999, *Grupuri sociale ignorate/excluse de politicile sociale în România*, în Zamfir, C., (coord.), Politici sociale în România, Editura Expert, Bucureşti

Preda, M., 1999, *Grupuri sociale ignorate/excluse de politicile sociale din România,* în Zamfir, C., (coord.), Politici sociale în România, Ed. Expert, Bucureşti

Scutaru, A., 2006, *Familia monoparentală, de la vulnerabilitate la autocontrol*, Ed. Lumen, Iaşi

Segalen, M., 1981, *Sociologie de la famille*, Ed. Armand Colin, Paris

Segalen, M., 1996, *Sociologie de la famille*, Ed. Armand Colin, Paris

Stănciulescu, E., 1996b, *Tel enfant, tels parents: de la redéfinition et de la construction de l'enfance et de la parentalité,* în R.B.-Dandurand ş.a., Enfances. Perspectives sociales et pluriculturelles, Institut Québécois de Recherche sur la Culture, Les Presses de L'Université Laval

Stănciulescu, E., 1997-1998, *Sociologia educaţiei familiale*, vol. I-II, Ed. Polirom, Iaşi

Stănciulescu, E., 2002, *Sociologia educaţiei familiale*, vol. I, Ed. Polirom, Iaşi

Ştefan, C., 1999, *Familia monoparentală: aspecte privind monoparentalitatea*, Ed. Arefană, Bucureşti

Zamfir, C., (coord.), 1999, *Politici sociale în România*, Editura Expert, Bucureşti

***www.statistici.ro

*** Raportul Băncii Mondiale, 1996
***Legea 277/2010 privind alocaţia pentru susţinerea familiei
***Buletin Statistic, MMFPS, 2012

PHÉNOMÈNES DÉMOGRAPHIQUES DE RISQUE DANS LES MONTS DE BÎRGĂU

Lia-Maria Cioanca, Assistant, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The Bârgău Mountains range in the series of areas affected by the demographic risk, characterized through quick depopulation and demographically irreversible structural disorders in the short or average run. The relative isolation of the region and the outstanding primary activities constitute the cardinal factors of revulsion which have led to the massive demographic flows towards the exterior, mostly once with the generalization of cooperative agriculture and the industrialization of the surrounding areas.

Keywords: risk, natality, mortality, infertility, aging population.

Aspects introductifs

Le risque démographique est défini comme "... un processus (phénomène) social extrêmement dangereux pour l'individu et la société dans son ensemble. Les conséquences extrêmes de risques démographiques sont incarnées dans des catastrophes sociales. En plus des conséquences économiques et sociales, le risque démographique *du produit extrême* est mesuré en nombre de victimes, comme dans le cas des catastrophes naturelles"[xxxxx].

Si les prévisions pour les risques naturels ont un caractère marqué par l'ambiguïté, les risques démographiques, à la suite des actions humaines et les états sociaux bénéficient d'une *estimation plus précise*, peuvent être évités, peuvent être maintenus sous contrôle, leur prévention étant souvent possible et toujours souhaitable.

Souvent, la notion de risque dans l'ordre social est assimilée à des événements négatifs qui mettent en danger la société dans son ensemble, ou numériquement de petits groupes de personnes.

La capacité de la société à anéantir ou à prévenir les risques portant sur des phénomènes démographiques est un facteur de première importance dans toutes les structures socio-économiques de différents grades administratifs territoriaux.

Dans les risques démographiques les plus importants et quantifiés statistiquement semble être le taux national de criminalité, le taux de divorce, le chômage, les accidents du travail et les conflits collectifs du travail. Ajoutez à cela le taux de mortalité du nourrisson comme un indicateur démographique très sensible à évaluation indirecte de la façon du développement économique de la civilisation, de la culture et *de l'agrégation sociale*.

Traian Rotaru, plutôt réservé en termes de risques démographiques, accepte d'en parler si les implications d'un phénomène ou d'un processus qui se produit au niveau de la population peuvent être jugées en termes de *danger*, *péril*, etc "... c'est à dire s'il est possible de trouver certains critères objectifs et universels pour une appréciation négative d'une possible évolution démographique"[yyyyy].

[xxxxx] Surd, V. (2003), *Geografia aşezărilor*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, p. 184.
[yyyyy] Rotaru, Tr. (2004), *Demografie şi sociologia populaţiei. Fenomene demografice*, Polirom, Iaşi.

La population est le fondement de toute société humaine. Les processus, les phénomènes qui se produisent au niveau démographique sont causés par des facteurs sociaux et ont des effets sur la société. La question qui se pose à la lumière de ce qui précède, est de déterminer si ces effets peuvent être jugés en termes positifs ou négatifs, celle-ci en étant la seule possibilité rationnelle de parler ici sur les "risques". On peut considérer qu'il existe deux types de situations qui peuvent utiliser de tels jugements. Tout d'abord, il s'agit des processus de grande taille qui peuvent, s'ils sont longtemps prolongés, mettre en danger l'existence même de la population et de la société humaine implicitement. Deuxièmement, il y a l'effet des phénomènes ou des processus démographiques dont les conséquences sont révélées négatives dans les domaines de la vie sociale où ce jugement est possible, c'est-à-dire dans les sous-systèmes qui permettent la détermination claire des enjeux des aspects fonctionnels ou dysfonctionnels, comme par exemple, le système économique (émigration des groupes de population présentant certaines caractéristiques d'âge, la classification des emplois, etc, avec des conséquences économiques négatives sur les zones et les groupes de la population).

Le risque démographique dans les Monts de Bîrgău

Les Monts de Bârgău constituent une unité relativement bien définie entre deux couloirs adjacents, celui du Someş Mare (au nord, entre Ilva Mică et Şanţ) et celui du Bîrgău (au sud), tandis qu' à l'est la limite atteint à la Vallée de Coşna, le Col de Grădiniţa, la Vallée de Dornişoara et le Col de Tihuţa et ils s'arrêtent à l'ouest au Col de Strâmba (673 m). À la zone de montagne, peut-on rejoindre aussi les deux couleurs, c'est pourquoi l'unité étudiée est définie comme le couloir de Bîrgău. Il est présenté comme une cime en descendant des hauteurs de l'est à l'ouest, en étant divisé par une série de vallées: Ilva, Leşu et Tiha (Straja).

La démographie dans les sciences sociales, étudie les populations humaines, en déterminant leurs caractéristiques communes. Des éléments démographiques, comme la structure de la population par âge et par sexe, par profession et par zone d'habitat influencent la santé de la population. L'analyse démographique est importante du point de vue de la santé, étant donné que toute action d'intervention pour améliorer la santé doit prendre en compte les caractéristiques de la population.

La planification familiale moderne est devenue plus présente dans la société, la mortalité prématurée se réduit considérablement et on constate l'extension de la proportion des personnes qui survivent et atteignent l'âge avancé. La tendance à réduire le taux de natalité, établie au début, dans les pays développés, et plus récemment, en sous-développés, parue comme suite au progrès enregistré dans les sciences médicales dans le contrôle des naissances et de meilleures conditions de vie, réduit la proportion de jeunes dans la population totale parallèlement à augmenter la part des personnes âgées. Ainsi est-il apparu le phénomène de transition démographique et le vieillissement de la population.

La transition démographique est caractérisée par une diminution de la mortalité et de la fécondité en modifiant la structure des groupes d'âge et l'espérance de vie. Le phénomène a une durée et l'intensité variable d'un pays à l'autre et d'une période à l'autre.

Le vieillissement démographique est la croissance de la tendance à long terme de la population âgée (60 ou 65 ans et au-dessus), ainsi que la diminution de la population jeune (0-15 ans) dans la population totale, elle ne se réfère pas à l'individu-même, mais à une

communauté. Le vieillissement de la population est une tendance de la communauté humaine, et non pas un terme de degré à certains moments. L'augmentation du nombre absolu des personnes âgées, quelque grande qu'elle soit, si elle est accompagnée par des augmentations similaires des jeunes et de la population adulte, n'affecte pas la modification de la structure par âge de la population et, par conséquent, n'est pas un processus de vieillissement de la population.

L'effectif de la population ou son nombre, est un indicateur plus général désignant le volume de la collectivité humaine et représente l'ensemble des personnes vivant à un moment donné, qui vivent dans une unité territoriale particulière.

La répartition géographique de la population est influencée par le relief, les facteurs pédoclimatiques, le réseau hydrographique, les richesses du sol et du sous-sol, l'expansion de l'agriculture et de l'espace forestier. L'État conduit au fil du temps à une politique pro-natale de la population, en particulier après le milieu du XXe siècle, en stimulant le taux de natalité, la protection des enfants, protection de la famille. L'augmentation ou la diminution de la population est déterminée par la croissance naturelle de la population, la mobilité, la fertilité, etc. Le phénomène démographique le plus important qui caractérise l'évolution de la population rurale et celui du vieillissement, ce qui est présent à la fois au niveau du pays et du continent.

Structure de la population par âge

L'âge est un élément crucial non seulement sur le plan démographique, mais aussi de la santé. Aucun phénomène démographique ou de santé ne montrent des disparités selon l'âge. Toute analyse d'un phénomène médical doit tenir compte de la structure de la population par âge et sexe, sachant que certains phénomènes morbides se manifestent différemment selon les groupes d'âge.

Les problèmes de santé spécifiques pour les principaux groupes d'âge sont nombreux:

a) pour le groupe d'âge 0-1 ans, le problème principal est la mortalité infantile, en particulier néonatale (décès survenant à l'âge d'un mois - 1 an).

b) pour les groupes d'âge 1-4 ans, le problème principal est la mortalité juvénile, principalement en raison des maladies respiratoires aiguës, les accidents et les blessures. Un autre problème est le développement physique et intellectuel, cet âge est extrêmement vulnérable à des facteurs environnementaux qui influencent le développement.

c) groupe d'âge 5-14 soulève des problèmes de santé par des accidents et des blessures qui donnent plus de la moitié des décès qui surviennent à cet âge.

d) dans le groupe d'âge des 15-24 ans, les principaux problèmes de santé sont les accidents, les maladies sexuellement transmissibles, en établissant un mode de vie malsain.

e) l'âge de 25-64 ans, augmente la prévalence des maladies chroniques, maladies cardiovasculaires, maladies rhumatismales, maladies respiratoires, maladies nutritionnelles et métaboliques, avec l'avancement de l'âge.

f) le groupe d'âge 65 ans et plus se produit généralement une poly-morbidité: l'invalidité et l'incapacité associée avec une proportion croissante des personnes âgées qui vivent seules; l'augmentation du nombre des personnes âgées nécessite d'organiser les services de santé et sociaux à la fois institutionnels et non institutionnels pour s'occuper de cette population; les

mesures d'intervention devraient viser à réduire le nombre des décès dus aux maladies respiratoires aiguës, de plus en plus des personnes âgées à être indépendants du point de vue physique et sociale, en termes de la promotion de la santé mentale des personnes âgées en essayant les soutenir.

La mortalité et la morbidité varient d'un groupe d'âge à l'autre, l'analyse de la structure de la population par âge en étant utile dans la conception de la politique de santé, des services de santé quel que soit le nombre d'unités de soins pour les personnes âgées ou les enfants dans un certain territoire.

Le vieillissement de la population, la sur-mortalité masculine et la croissance de l'espérance de vie des femmes sont deux facteurs qui augmentent la proportion des femmes dans la population de 65 ans et plus. Une population jeune est plus avantageuse qu'une autre vieillie, à la fois sur le plan démographique et socio-économique, garantissant une reproduction plus élevée de la population totale et une meilleure main-d'œuvre. En même temps, une population jeune a en moyenne un niveau d'éducation plus élevé et elle est plus réceptive aux nouvelles technologies et aux changements économiques et sociaux rapides, surtout au cours de la transition vers une économie de marché libre.

La population âgée a ses propres exigences et exerce une pression sociale des systèmes économiques des pays dans lesquels elle vive, et la fragilité économique d'un système en transition pourrait ne pas répondre aux besoins de cette population.

Le vieillissement de la population a des implications multiples: sociale, car elle augmente la pression sociale exercée par le grand nombre des adultes âgés sur les personnes adultes, qui doivent soutenir socialement cette catégorie; des implications économiques en réduisant le nombre des personnes actives et l'augmentation des coûts nécessaires pour assurer une qualité de vie pour les personnes âgées et les implications médicales, la structure de la morbidité et les besoins de la santé changent. Les experts démographiques ont développé des façons de lutter contre le phénomène de la réduction ou l'arrêt du vieillissement démographiques, mais le rôle important revient aux décideurs politiques qui déterminent la politique de la population d'un pays.

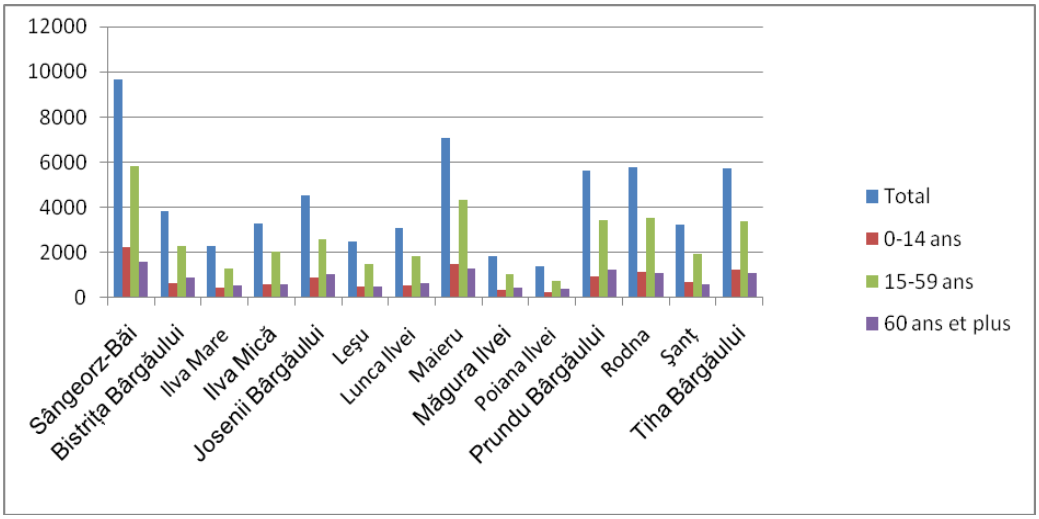

Fig. 1. La population des localités des Monts de Bîrgău, par âge, recensement de 2012

Le graphique ci-dessus montre la structure de la population par groupes d'âge, en soulignant le degré de vieillissement. En analysant les données traitées pour le recensement de 2012 on peut constater la tendance au vieillissement de ces dernières années en augmentant la proportion de la population âgée, de 8,58% à 13,04% (en hausse de 4,4%) et la diminution des jeunes, de 37,54% à 28,64% (8,9%).

En chiffres absolus, le groupe d'âge plus jeune connaît les 10 dernières années une diminution de 10 304 personnes (principalement en raison de la diminution du taux de natalité au cours de cette période), tandis que la population de personnes âgées a augmenté de 2130 personnes en même temps. La mortalité a diminué et a eu un impact à l'âge avancé aussi, ce qui conduit à une augmentation de la longévité, au nombre de personnes âgées donc, dans la population de la ville. La transition démographique que traverse la population de cette région a entraînée des changements dans la structure par âge. Ils se sont produits lentement et seront visibles après de longues périodes de temps.

La population des localités de Bârgău est une population vieillie, le nombre des personnes âgées de plus de 60 ans est presque deux fois plus que les jeunes âgés entre 20 et 30 ans. La raison principale pour le haut degré de vieillissement de la population est le faible taux de natalité. Le seul village qui a une population jeune est la ville de Sîngeorz-Băi.

Statistiques de l'état civil au recensement de 2012

Les statistiques de l'état civil et de la reproduction de la population représentent le noyau de la démographie. Le phénomène de la reproduction de la population est le phénomène de renouvellement permanent de la population en raison de l'entrée d'une nouvelle génération chaque année dans la population et de la production, en moyenne, d'une génération de mort. La population de reproduction a donc deux composantes: les taux de natalité et de mortalité. La saisie d'une nouvelle génération dans la population est analysée par deux indicateurs de base: la naissance et la fertilité.

La vigueur en matière de reproduction est exprimée par la croissance naturelle, qui mesure la différence entre les naissances et les décès qui montrent de quelle manière se modifient l'effectif et la structure démographique.

Les statistiques de l'état civil donnent essentiellement la plupart des informations dans un ensemble synthétique des indicateurs, sur la valeur de la santé, parce que les taux de natalité et de mortalité sont directement liés à la santé d'une communauté.

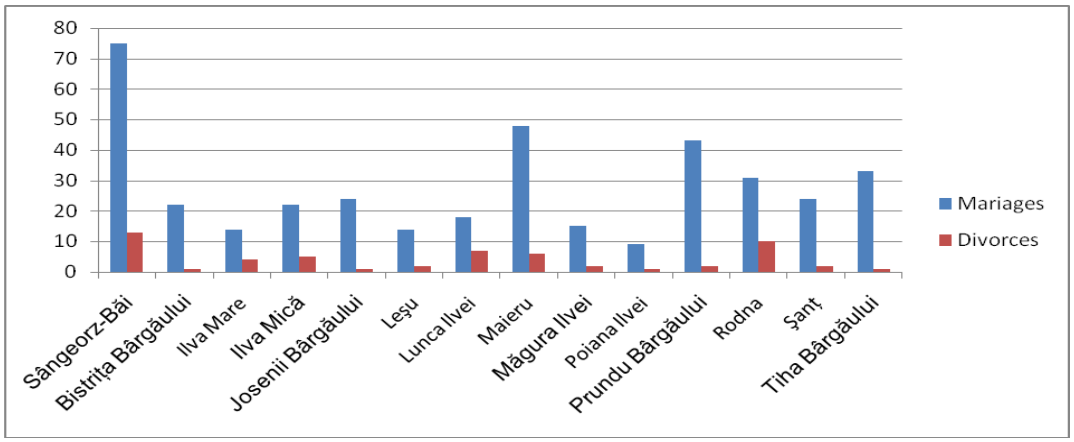

Fig.2. Mariages et divorces au recensement de 2012

La natalité dans les Monts de Bîrgău

Le développement d'un certain nombre de la population, et les progrès d'un pays dépend largement de la naissance. Le taux de natalité est le phénomène démographique des naissances vivantes dans une population. Les peuples anciens étaient préoccupés par le nombre et la structure de la population et il est prouvé que la naissance comme un phénomène démographique était d'intérêt depuis longtemps.

En termes de statistiques, le taux de natalité est mesuré par le taux brut de natalité, qui représente le rapport entre le nombre de naissances vivantes multiplié par 1 000 et le nombre moyen d'habitants de la période considérée. L'indicateur est avantageux par simplicité et la disponibilité des données. Dans le département de Bistriţa-Năsăud, le taux brut de natalité a un large éventail de valeurs, en 1998 il était des communes avec un très faibles taux de 7,7 pour mille à taux bruts de natalité élevée, de 26,4 pour mille.

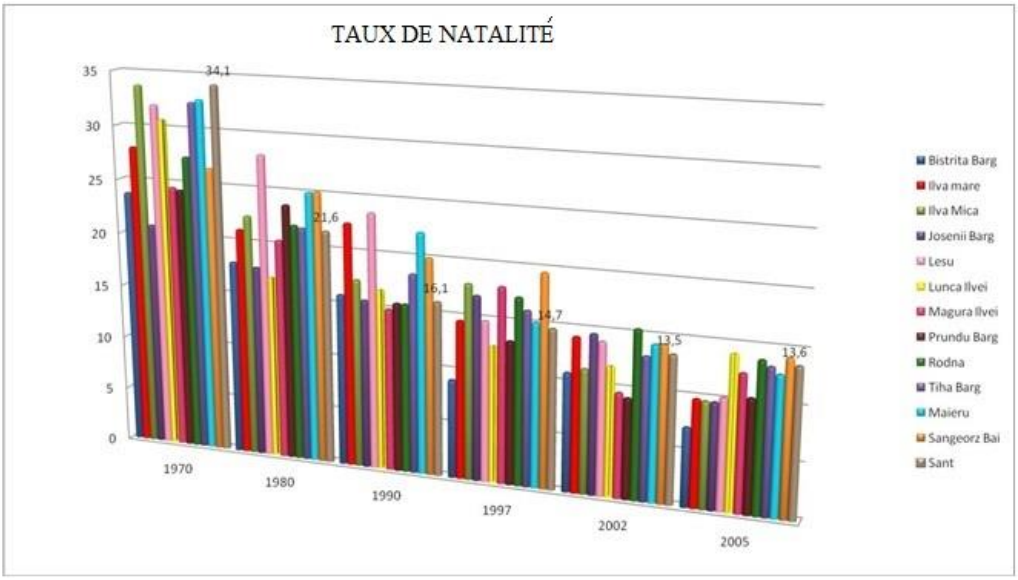

Fig.3. Taux de natalité dans les Monts de Bîrgău entre 1970 – 2005

Le graphique ci-dessus illustre le taux de natalité depuis 1970 et jusqu'en 2005. Avec les changements politiques et économiques subies par la Roumanie après 1990, le taux de natalité diminue de moitié. Ainsi, du modèle des familles avec 2-3 enfants, on arrive au modèle des familles avec un enfant, parfois aucun. Après 1990, le taux de natalité a été en baisse constante, ce qui contribue au vieillissement de la population et à sa réduction. Pendant ce temps, la natalité diminuée contribue au déclin de la population, une femme est en train de naître 1,3 enfant, tandis que le taux nécessaire au maintien de la population est de 2,1 enfants par femme. Le faible taux de natalité affecte la croissance économique, par conséquent, sur le plan économique et politique on prend des mesures d'incitation de la natalité (fournir des prestations, faciliter l'intégration dans le marché du travail après la période de congé de maternité) pour éviter une éventuelle crise sur le marché du travail. On remarque également

que le taux de natalité est plus faible dans les régions sous-développées, plus pauvres, la raison est que pour certaines familles, l'allocation pour enfant est le seul revenu.

La dureté des changements, l'incertitude, la consommation nerveuse et le stress sont des facteurs qui ont changé le comportement vers le mariage et les enfants en Roumanie. À ces facteurs s'ajoute un phénomène appelé la fécondité différentielle, qui mesure la différence d'amplitude entre la fécondité des femmes de l'enseignement supérieur et de niveau secondaire, primaire ou point. Ce facteur est plus élevé que la moyenne européenne, montrant que les femmes ayant l'enseignement supérieur ont un enfant, les personnes moins instruites ont trois, un fait très commun dans la contrée de Bîrgău.

Taux brut de mortalité

Il s'agit de la composante négative du mouvement naturel de la population et les décès exprimés dans une population donnée sur une période de temps donnée.

L'importance de l'analyse de la mortalité du point de vue démographique résulte du fait qu'elle a des implications pour le nombre de la population, la structure par âge de la population d'atteindre ou non un équilibre.

En tant que phénomène démographique, la mortalité est fortement dépendante de l'évolution et des caractéristiques économiques et sociales de la société. Ces caractéristiques peuvent conduire dans les conditions d'une intervention bénéfique, à réduire la mortalité et à augmenter la longévité et la qualité de vie aussi que la croissance économique.

Le département de Bistriţa-Năsăud avait en 1998 un taux brut de mortalité par rapport à d'autres départements, à savoir 10,8 pour mille habitants, le taux brut moyen en Roumanie étant de 12/1000 habitants. Jusqu'en 1990, le taux brut de mortalité dans notre département a diminué, sinon elle est restée quasi-constante jusqu'en 1970, fluctuant légèrement autour de 9-10/1000 habitants, valeurs qu'elle n'a pas dépassées.

L'accroissement naturel est le résultat du mouvement naturel de la population, à savoir le calcul de la différence entre l'ensemble des naissances vivantes et des décès. Lorsque l'excédent naturel est égal à zéro, nous avons une population statistiquement stationnaire; si l'augmentation naturelle est plus grande que zéro, on a clairement une augmentation de la population, et si la valeur de l'indicateur est inférieure à zéro, la population est en baisse. Lorsque la population est en baisse, on a le phénomène de l'exode rural, un phénomène qui, s'il est longtemps prolongé, il peut conduire à l'extinction de la population.

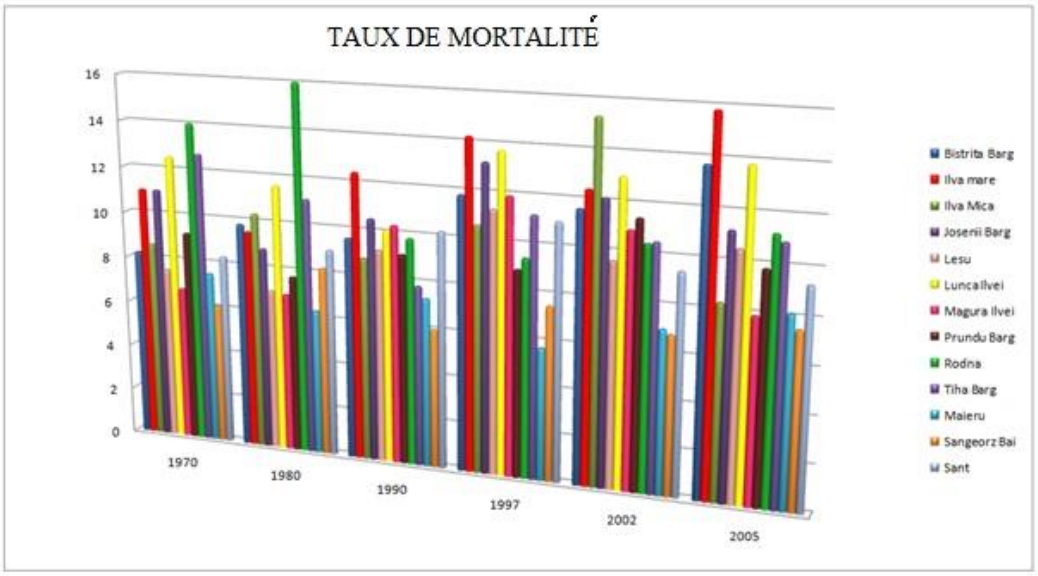

Fig.4. Le taux de mortalité de la population dans les Monts de Bîrgău entre 1970 – 2005

Le graphique ci-dessus illustre la hausse du taux de mortalité depuis 1970, en observant l'augmentation statistique de la mortalité chez les hommes. Selon la Classification internationale des Maladies - Dixième Révision 1994 des groupes de causes de décès, les causes principales de décès sont les maladies cardiovasculaires, causant la mort de plus de 62% du total des décès, suivies par les tumeurs, des maladies du système digestif et blessures respiratoires, intoxication et d'autres conséquences de causes externes (principalement en raison de l'environnement de travail). Les politiques de prévention de la mortalité comprennent l'augmentation du niveau de vie et la qualité des soins, réduire la pollution de l'environnement et la sensibilisation à la nécessité de la médecine préventive. Le taux élevé de mortalité, combiné avec le produit des évolutions combinées de la natalité et de la migration externe conduisent à un déclin démographique et aux déséquilibres dans la structure par âge de la population.

Entre les deux guerres, mais aussi d'après-guerre, du point de vue économique, les Monts de Bîrgău ont joué un rôle important de bassin forestier. Si aucune autre source de revenu n'était présente, il était venu et s'était achevée dans l'exploitation et la vente de bois de façon plutôt illégale. Cette pratique a été reprise et à ce stade, en plus d'autres préoccupations de l'agriculture locale ou de l'élevage. "Le vidage forestier" de ces montagnes est un fait notable dans tous les secteurs, un phénomène d'ailleurs malheureusement pas unique dans d'autres parties du pays.

À la suite de cette activité, presque généralisée et souvent en dehors du cadre juridique, il met l'accent sur le danger de l'installation d'un risque écologique qui précipite le secteur de dépeuplement de la montagne. Le tourisme comme une alternative à l'exploitation forestière ou à l'agriculture est loin de générer les emplois nécessaires pour absorber la main-d'œuvre plus jeune et plus vigoureux.

Habituellement, dans de telles situations (dépeuplement, chômage, état déplorable de l'infrastructure, dégradation de l'environnement), le risque démographique cumule une spirale

de phénomènes négatifs, tels que la réduction du stock de l'évolution démographique d'âge scolaire, le vieillissement de la population et la dépendance de plus en plus sur les groupes de troisième et de quatrième âge, des taux élevés de morbidité et de mortalité, des actes en dehors du cadre juridique, comme le vol et l'exploitation illégale du bois, l'alcoolisme, la délinquance juvénile et les taux élevés de criminalité, comme un corollaire de la crise économique générale.

Ni passé, ni aujourd'hui les Monts de Bîrgău n'étaient pas un territoire du facteur démographique de la force centripète. L'isolement relatif de la région et la domination des principales activités sont des facteurs cardinaux de répulsion qui ont conduit à des mouvements migratoires massifs vers l'étranger, surtout avec la généralisation des coopératives agricoles, et la plus rapide industrialisation des zones environnantes. Pour rafraîchir du point de vue économique et démographique la zone étudiée, les mesures locales sont inefficaces, les impulsions externes s'imposant à appliquer sans délai.

Pour conclure, on peut dire que les Monts de Bîrgău s'inscrivent sans aucun doute dans la série des territoires touchés par le risque démographique, qui se traduit comme mentionné ci-dessus, par le dépeuplement rapide et par un désordre structural irréversible, démographiquement, à court et moyen terme.

BIBLIOGRAPHIE :

Rotaru, Tr. (2004), *Demografie şi sociologia populaţiei. Fenomene demografice*, Polirom, Iaşi.

Surd, V. (2003), *Geografia aşezărilor*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

* * * (2013), *Anuarul statistic 2012 al Judeţului Bistriţa-Năsăud,* Direcţia Judeţeană de Statistică Bistriţa-Năsăud.

* * * (1999), R*aportul Naţional al Dezvoltării Umane*, România.

* * * (2011), *Starea economiei judeţului Bistriţa-Năsăud*, Camera de Comerţ şi Industrie Bistriţa-Năsăud.

DISCOVERING THE SACRED

Otilia Sîrbu, Assist. Prof., PhD, Hyperion University of Bucharest

Abstract: The present paper is a fragment of a more elaborate study and aims of redefining of the myth, of the sacred. Existence in this world is only possible in this form; the permanent sacred aspect of space, its complete devotion in this dimension. The only condition for it to function is our dimension, the only chance earth has to communicate with the heavens. Otherwise, the Cosmos would be crippled. The XIX-the century was the one destined to give the sacred its rightful place. In its „rush" to discover primitive people, their habits and practices, understanding their experiences and religion entirely, this century left the notion and reality of the sacred unravelled. Both missionaries and ethnologists, the two types of researchers aiming to discover the fundamental truth about the primitive man were „forced" to follow the path of history and compile studies on everything related to heritage, custom, ritual, myth, belief etc.

Keywords: myth, existence, world, religion, experience, sacred.

De aproape două secole, istoricii religiilor, etnografii, antropologii, sociologii au acordat un interes special sacrului. Ca element central al ştiinţei religiilor, sacrul a fost abordat şi analizat acordându-se funcţiilor sale sociale şi religioase conotaţii diverse şi speciale.

Secolul al XIX-lea a avut un rol covârşitor din acest punct de vedere, deşi omenirea a fost dintotdeauna conştientă de acest miracol. In funcţie de condiţiile sociale, de fiecare perioadă trăită, dar şi de evoluţia umană în ansamblul ei, sacrul a căpătat forme şi funcţii diferite. Prin intermediul simbolurilor, al miturilor, al riturilor, al hierofaniilor, sacrul a exercitat un rol special, influenţându-ne viaţa. Văzut ca realitate transcendentă numită „zei" în religiile politeiste, ca „Dumnezeu" în monoteism, sacrul dă posibilitatea fiinţei umane de a se raporta la acest univers, de a-şi înţelege potenţialul uman şi cosmic totodată. Sacrul este o realitate incontestabilă, conceput a (ne) salva destinele, viaţa, Universul. Prin sacru putem accede transcendenţa, prin sacru ne putem dărui nouă înşine, revendicându-ne fundamental. Sacrul prezentului nostru şi al semenilor noştri.

Haosul nostru existenţial se datorează, printre multe altele, perceperii, conceperii şi asumării sucite a unor realităţi altădată ştiute şi asumate. Un exemplu, pe cât de aparent lipsit de importanţă, pe atât de elocvent. Idolul vremurilor noastre, mitologiile prezentului nu pot fi decât mutilatoare atâta vreme cât le acordăm un rol dominant. Fiinţa umană, în raport cu ele, pare să fi pierdut lupta, în ciuda faptului că sacrul dăruieşte fiinţei umane şansa înţelegerii acestui univers, şansa de a se raporta la el într-o plentitudine de realităţi, capacitatea de a fi înţeles uman şi cosmic totodată.

Au fost elaborate foarte multe teorii sociologice, de-a lungul acestor două secole, care, pe de-o parte, identifică o sumă de trăsături comune, iar pe de altă parte, reprezintă puncte de vedere diferenţiatoare.

Documentaţia etnografică, printr-un studiu comparat intens privitor la evoluţia religiei, a sporit interesul vădit pentru originile sale, toate acestea şi multe altele conferind noţiunii de sacru un plus de semnificaţie, de penetrare faţă de realitatea sa. Atât misionarii cât şi etnologii, cele două categorii de cercetători, porniţi în căutarea adevărului fundamental al omului primitiv, au fost "nevoiţi" să meargă de-a lungul firului istoriei şi să întocmească studii asupra a tot ce însemna datină, obicei, rit, mit, credinţă etc.

Cele două realităţi, sacrul şi fenomenul religios, (raportat la omul religios) devin simultan subiecte de studiu sociologic. Rolul şcolii franceze de sociologie în perpetuarea ideologiei evoluţioniste este remarcabil.

Ceea ce pare fundamental de reţinut este faptul că fenomenul religios, după foarte multe încercări, definiţii, teorii diverse nu se mai raportează exclusivist şi rigid la societate, ci la omul religios, la trăirea sa transcedentală.

Alăturat şcolii sociologice şi celei fenomenologice, având temei în tot ceea ce emanaseră ele, se impune metoda istoriografică a religiilor. Astfel, conceptul de *mana* e înlocuit prin cel evocând puterea creatoare a *logos*-ului. George Dumézil, prin cercetarea comparată genetică, reuşeşte, după patruzeci de ani de cercetare, să articuleze abordarea gândirii indo-europene prin punerea în evidenţă a celor două dimensiuni fundamentale: teologia tripartită şi tripartiţia socială. Din atare perspectivă de abordare, în această lume indo-europeană, sacrul apare legat de suveranitate, de funcţia ei absolută.

Abordând în mare parte o metodă similară cu cea a predecesorului său, Mircea Eliade, prin prezenţa hierofaniilor, caută să ”prindă” universul lui *homo religious,* pentru care sacrul este o realitate totală şi absolută.

Reîntorcându-ne la secolul al XIX-lea, din pleiada tuturor specialiştilor preocupaţi de mit, de sacru, de rit, de acel *ganz andere*, ne oprim asupra teoriei lui Emile Durkheim. Sociologul francez defineşte şi concepe societatea ca pe o realitate *sui-generis*, o realitate metafizică superioară, un organism care are capacitatea de a-l transcende pe individ. Faptele sociale, complexe au o existenţă a lor, independentă de actele individuale. Pornind de la această convingere a sa, e firesc rolul pe care Durkheim l-a acordat religiei care, în concepţia sa, conţine o serie de elemente din care iau naştere diferitele manifestări ale vieţii colective. Toate credinţele religioase presupun astfel o clasificare ce se construieşte pe antiteza dintre sacru şi profan.

„O religie este un sistem compact de credinţe şi practici legate de lucrurile sacre, adică izolate, interzise; aceste credinţe şi practici îi reunesc într-o singură comunitate morală, numită Biserică, pe toţi cei care aderă la ele” (E. Durkheim, De la définition des phénomènes religieux”, în: „L’Année sociologique,” 2, Paris, 1899, p. 4.)

Aşadar, Durkheim definea religia ca pe un fapt universal, ca pe un absolut *a priori,* necesar conştiinţei colective, societăţii, prin capacitatea sa de administrare a sacrului.

Ne-am reîntors la această teorie, contestată de mulţi, pentru că o parte din ea poate fi actualizată, recalibrată. În concepţia noastră, înainte de a fi accesat social, adică sub aspect colectiv, aşa cum preciza sociologul francez, sacrul poate fi accesat doar individual. Sacrul în raport deschis cu fiecare fiinţă umană, cu fiecare individ, cu fiecare trăire personală. Religia, la rândul ei, poate „administra” astfel sacrul prin fiecare individ, prin fiecare fiinţă ce alcătuieşte societatea. Abia după aceea, aceasta din urmă (în mare parte mimetică) poate împărtăşi la nivel colectiv realitatea sacrului.

Sacrul nu înseamnă religiosul prin definiţie, cum deseori se înţelege. Sacrul este a şti să-ţi asumi realitatea lui *a fi* şi nu realitatea lui *a părea.* Cum poate fi acest lucru împlinit? Prin asumarea lui, a sacrului, prin trăirea lui, prin acceptul dimensiunii sale, fiinţa umană poate traversa şi depăşi propriul său cotidian, propria sa dimensiune. Cotidianul ars se poate îndrepta spre cotidianul magic, doar într-un timp ce se impune a fi mitic prin trăirea în „alţi timpi”.

Între sacru şi profan, dincolo de permanenta disociere, trebuie stabilită o relaţie specială. Cei doi nu pot exista, nu se pot impune, nu se pot diferenţia decât prin acceptul unei existenţe interdependente. Dacă R. Hertiz dscria profanul ca pe „ *un neant activ”,* în concepţia noastră, sacrul poate fi numit *matricea concentrică a Universului şi omului.*

Înţelegerea naturii profanului face indispensabilă înţelegerea noţiunii de sacru. Sacrul sublimează, sacrul rânduieşte fiinţa umană în raport cu *a fi*, devenind întreagă în Univers. O matrice concentrică.

Barbaria modernităţii reflectă natura noastră interioară, care este tulburată, înfricoşată, frustrată, violentă. Dacă ne raportăm la secolul 20, cu certitudine că putem înţelege natura acestui fenomen al prezentului nostru. A fost cel mai violent secol al omenirii. Ce putea lăsa moştenire succesorului său?

Modernitatea suferă de prea multe patologii: autovictimizarea, apetitul pentru facil, proliferarea manifestărilor vulgare, infantilismul, consumismul, imaturitatea, hiperpublicitatea, anularea valorilor reale, inflaţia vitezei, corupţia, hiperdemocraţia şi multe altele.

Toate aceste neînduplecate tare ale prezentului pot fi „dizolvate" individual, aşa cum precizam când ne raportam la teoria lui E. Durkheim. Nu ne putem aştepta să fim văzuţi de celălalt, dacă noi nu ştim să-l privim aşa cum este acesta, iar nu cum pare să fie. Pentru Rousseau aceasta era condiţia deplină a libertăţii. Privindu-l pe celălalt, în înţelegerea deplină a fiinţei sale, devenim conştienţi de „consecinţa" acestui fapt, depăşindu-ne propria dimensiune. Ne întoarcem spre „centrul" din noi. Dacă ne amintim că sacrul este matricea concentrică a Universului şi a omului, înţelegem astfel că vom reuşi să nu ne mai lăsăm învinşi de „neantul activ". In felul acesta nu ne vom mai aparţine doar nouă înşine decât în măsura în care prin individual dăm şansa conştiinţei colective de a transcende, de a se „contamina" de realitatea sacrului.

Eliade era convins că fiinţei umane îi este suficient să privească Cerul pentru a avea revelaţia transcendentului şi a atotputerniciei sacrului. Omul modern, credem noi, ar trebui înainte de a privi bolta cerească să dea cuvenita atenţie celuilalt, seamănului său. Doar aşa, împreună, vor avea revelaţia transcendentului şi a matricei concentrice a Universului şi a fiinţei umane. Nevoia de sacru echivalează cu nevoia de iubire, cu nevoia de a fi înţeles, nu doar ascultat, cu aceea de a te lăsa învăluit în lumina dimineţii, la fel de reală ca şi cea a amiezii sau a nopţii. Şi ea, noaptea îşi poartă propria lumină, iar sufletelor noastre, cu certitudine, fiindu-le îngăduit veşmântul ei, semnul nostalgiei timpului de început, le este îngăduit sacrul.

„Spaţiul" omului primitiv diferă prea mult de cel al omului modern pentru a nu ne raporta la el. La fel de diferită şi percepţia, îngăduinţa şi înţelegerea prezentului faţă de el. Organizat cerebral, omul a ştiut că universul său este construit din lumini şi umbre, a ştiut să perceapă semnificaţia diurnului, diferenţiindu-l de nocturn, dându-le însă amândorura rolul cuvenit fiecăruia în viaţa sa. Viaţa, sensul ei au capătat valoare doar prin complexitatea relaţiei dintre Om şi Cosmos.

Felul în care a apărut viaţa pe pământ va fi etern discutat, analizat şi definitiv neîncheiat. Ceea ce importă, dincolo de timp, de spaţiu, este prezenţa umană la răscrucea tuturor influenţelor cosmice, întâlnirea ei cu ele, şi felul prin care totul capătă rezonanţă divină. Prima semnificaţie inclusă în ideea de Dumnezeu este aceea a perfecţiunii. Ceea ce îi este dat omului „să ia" din ea este şi nostalgia ei şi dorinţa de a o atinge sublimând-o. Din acest moment, începe călătoria umană. Omul a fost pregătit, divin, spre această călătorie. Călător fiind, el primeşte totul de la începutul începuturilor sale până la sfârşitul Universului. Semn că matricea concentrică, sacrul se împlineşte în întregimea sa din deplinătatea acestei relaţii.

Secolulului 21 i s-ar cuveni prezenţa privilegiată a sacrului. Astfel, limba, religia, arta, ştiinţa, miturile, toate forme simbolice ale prezentului, pot deveni implicit ale viitorului, ale Universului.

BIBLIOGRAFIE:

Codoban, Aurel, *Sacru şi ontofanie*, Iaşi, Editura Polirom, 1998
Durkheim, Emile, *Formele elementare ale vieţii religioase,* trad.M. Jeanrenaud şi S. Lupescu, Iaşi, Editura Polirom, 1995
Eliade, Mircea, *Sacrul şi Profanul,* Bucureşti, Editura Humanitas, 1995.
Eliade, Mircea, *Imagini şi simboluri*, trad. Beldescu Alexandra, Bucureşti, Editura Humanitas, Bucureşti, 1994
Eliade, Mircea, *Tratat de istorie a religiilor,* Bucureşti, Editura Humanitas, 2006
Jung, Carl Gustav*, Opere complete, vol. I, Arhetipurile şi inconştientul colectiv*, Bucureşti, Editura 3 Trei, 2003
Otto, Rudolf, *Sacrul*, trad.Ioan Milea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002
Ries, Julien, *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*, trad. Roxana Utale, Iaşi, Editura Polirom, 2000.

REALITY AND REALISM AS VIEWED BY MAX WEBER, FROM A SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE

Ovidiu Florin Toderici, Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiş" University of the West, Arad

Abstract: The idea according to which there is a well-known relationship – a more than complex one – between the global approach of the Western science and that which can extensionally be understood as "ideology," represents a common, self-implied, benchmark nowadays.
Any endeavor with scientific aspirations, especially the ones linked to social, exposes itself to certain meta-theoretical requirements according to which it unfolds and in relation to which these standards work meta-coercively, similar to an ideological referential. In the tradition of Western scientific research, these requirements or methodological instances are Weberian in origin. Therefore:
"(...) nothing essential of the evolution, over the twentieth century, of the subjects whose object of study has a cultural significance (economy, history, sociology, anthropology...) can be understood without taking into consideration the theoretical and methodological consequences of the theses regarding the objectivity of knowing the social and historical, the axiological neutrality of the researcher from this area of expertise, or regarding the "idealtip" as an instrument of knowledge (...)"
By acknowledging the distinction established between the context of discovery and that of justification, we must initially note that Max Weber will include in the slightly larger category of cultural sciences "(...)all the subjects concerning the research of human life, in terms of their cultural significance"
In fact, what Weber calls sociology would actually be a science of reality which, by its specific purpose, would aid us to "(...) understand the reality of the life surrounding us and its specific particularity, in order to detect, on the one hand the connection and cultural significance of all its current phenomena and, on the other hand, the reasons for which it evolved historically as it did, and not otherwise". Thus, sociology becomes an empirical science par excellence, especially in this latter register, it can address both the current configuration of the socially embodied empirical relations, as well as the cultural significance of the multiple social events, hence their historically refreshed reasoning.

Keywords: reality, realism, methodological dualism

Opinia după care există o binecunoscută relaţie – mai mult decât complexă – între demersul global al ştiinţei occidentale şi ceea ce se poate înţelege extensional prin „ideologie" reprezintă astăzi un reper mental comun, de la sine înţeles. Sensul în care este utilizat termenul poate fi prefigurat mai degrabă de modul în care el funcţionează în analiza mentalităţilor şi, mai ales, în cadrul „noii filosofii a ştiinţei", inaugurată de opera lui Th. Kuhn. În analiza mentalităţilor, mai precis a mentalităţii indo-europene, G. Dumezil, preocupat de studiul comparativist al miturilor răspândite în arealul indo-european, sesizează existenţa unei uimitoare tipologii mentale tripartite prin intermediul căreia se poate explica funcţionarea societăţii pe baza reperelor teologice. Există astfel, o anume funcţionalitate teologică a miturilor care, de fapt, reflectă funcţii mentale tripartit structurate în cadrul societăţilor indo-europene. Altfel spus, indo-europenii în genere, dispun, la nivel mental de aceeaşi organizare ideologică, sesizabilă în teologiile lor şi, mai ales, în modul în care îşi organizează funcţional, societăţile. Această funcţionalitate socială îşi are temeiul în organizarea similară a panteonului, organizare reductibilă la nivel social prin asigurarea unor

funcţii esenţiale: religioasă (*administrarea sacrului*), administrativă (*întreţinerea războaielor*) şi economică (*de manipulare eficientă a resurselor disponibile*[zzzzz]

În privinţa interesului imediat al studiului de faţă, intresează în primul rând una dintre ideile avansate şi argumentate pertinent de Searle, respectiv faptul că o anume tradiţie intelectuală impune educativ un *set* de *principii* ideologice, principii deja stabilite, formulate şi fixate teoretic şi care, în nici un caz nu funcţionează similar unui model teoretic fundamental. Acestea constituie un *fond* (*background, l'arrière-plan*) *de supoziţii* necesar pentru materializarea practicilor – lingvistice, ştiinţifice, artistice – admise, consacrate şi instituţionalizate social. În civilizaţia Occidentului presupoziţia curentă, ordinară chiar, fiind implicată în oricare comunicare practică – cotidiană sau teoretică – este una *realist*-ideologică.

Argumentele searliene în privinţa existenţei unui *fundal ideologic realist* emerg dintr-o atentă analiză critică a civilizaţiei occidentale moderne. Acesta din urmă dispune, în opinia autorului american, de următoarele repere ideatice, materializate de practica ştiinţifică occidentală: face o distincţie netă între concepţiile şi constructele privind realitatea şi cele cu privire la statutul gândirii şi limbajului; ceea mai simplificată concepţie asupra ştiinţei presupune un ansamblu de propoziţii – organizate, în mod ideal, sub forma unei teorii – considerate ca adevărate în măsura în care corespund unei realităţii existente într-o *manieră independentă;* include dezacorduri, astfel încât cele mai respectate ipoteze intelectuale au fost tot timpul contestate, iar presupunerile pe care se baza tradiţia evoluează în timp ca urmare a răspunsurilor la critici; are ca principiu epistemologic fundamental recunoaşterea unor limite personal-subiective în formarea oricărei reprezentări despre realitate; în formarea sa, etapa esenţială este *„crearea de către greci a ideii de teorie"* [aaaaaa],teorie care permite, prin construcţii sistematic-intelectuale, descrierea şi explicarea unor vaste sectoare de realitate, care devin astfel acesibile/inteligibile logic şi matematic; permanentizează *critica*, critică care, în numele unor standarde de obictivitate/rigurozitate, se va aplica oricărei credinţe şi, mai mult, va fi extinsă chiar asupra standardelor de raţionalitate, logicii şi evidenţei.

În ultimă instanţă, principiile *ideologiei realiste*, fundamentale pentru civilizaţia Occidentului modern şi implicitate presupoziţional – indiferent de practica care le evidenţiază – ar fi, în opinia autorului de la Berckley, următoarele:

1. *„Realitatea există independent de reprezentările sale umane"*[bbbbbb] astfel încât *realismul* implicat de afirmaţie este susţinut de:

i. faptul că lumea „rămâne în mare" neafectată de dispariţia noastră;

ii. faptul că *construcţiile*/instituţiile sociale – moneda, proprietatea, căsătoria – care acoperă o mare parte de realitate, sunt create şi mai ales perpetuate prin comportamentul cooperativ al oamenilor;

iii. faptul că, deşi sistemul de *reprezentări* presupuse a descrie şi explica lumea sunt creaţii tipic umane, totuşi, „situaţiile concrete ale lumii" corespuzătoare reprezentărilor, nu sunt creaţii umane şi nu depind de interese strict omeneşti.

[zzzzz] Dumezil, G., *Zeii suverani ai indo-europenilor*, Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 1997, p. 34.
[aaaaaa] Searle, J. R., *op. cit.*, p. 9.
[bbbbbb] *Ibidem*, p. 12.

Preluând distincţia consacrată între *contextul descoperirii* şi *contextul justificării*, trebuie făcută, iniţial, observaţia că Max Weber[ccccc] va include în categoria ceva mai largă a ştiinţelor culturin „(...) *toate disciplinele care au ca obiect cercetarea proceselor vieţii umane prin prisma semnificaţiei lor culturale"*[ddddd]

De fapt, ceea ce Weber numeşte sociologie ar fi o ştiinţă a realităţii care, prin finalitatea sa specifică, ne ajută „(...) să înţelegem realitatea vieţii care ne înconjoară şi în care suntem plasaţi în particularitatea ei specifică, pentru a decela, pe de o parte, conexiunea şi semnificaţia culturală a tuturor fenomenelor ei actuale şi, pe de altă parte, motivele pentru care ea a evoluat istoric aşa şi nu altfel"[eeeeee]. Astfel, sociologia devine o ştiinţă prin excelenţă empirică şi, mai ales, în acest din urmă registru, poate aborda atât configuraţia actuală a raporturilor empirice, concretizate social, cât şi semnificaţia culturală a multiplelor manifestări sociale, deci raţiunile actualizate istoric ale acestora.

Privind statutul epistemologic particular al sociologiei, un loc comun al analizelor exegetice este considerarea sociologului german drept un susţinător al *paradigmei complexităţii*[ffffff] ştiinţelor sociale[gggggg] şi, în consecinţă, un apărător al dualismului metodologic[hhhhhh]. Deşi Weber se înscrie într-o semnificativă tradiţie de gânditori care disting două categorii de ştiinţă, totuşi poziţia sa este ceva mai nuanţată, delimitând tipurile sale pe de o parte, în funcţie de dezideratul specific al cunoaşterii rezultate şi, pe de altă parte, de metoda de abordare a obiectului ştiinţei.

Drept urmare, din perspectiva idealului de cunoaştere promovat de ştiinţele naturii, se operează cu un sistem propoziţional organizat deductiv, din care derivă realitatea în forma unor consecinţe empirice, care, la rândul lor, sunt succeptibile de a fi elucidate cu ajutorul unor explicaţii cauzale şi/sau nomologice. Corespunzător, metoda constituirii obiectului ştiinţei este aceea de a organiza fenomenele empirice după concepte generice, abstracte (teorii, ipoteze, modele teoretice ş.a.) care permit, astfel, o identificare a legilor generale ale realităţii concrete. Cu totul altfel stau lucrurile în cazul ştiinţelor sociale. Aici scopul ultim al cunoaşterii îl reprezintă surprinderea semnificaţiei culturale a evenimentelor, dublată de surprinderea unor raporturi cauzale complexe a fenomenelor sociale propriu zise. În plus, diferă şi metoda de abordare şi constituire a obiectului ştiinţei, care rezidă în raportarea realităţii la judecăţi de valoare, derivate din *tipurile* lor *ideale*[iiiiii] (ce au menirea epistemică de a ilustra tocmai semnificaţia culturală a unor fragmente limitate de realitate).

Coordonatele prezenţei raţionalităţii în sociologie îl vor conduce pe Weber la constatarea după care*„(...) realitatea dată este ordonată după categorii care sunt subiective în sensul că ele constituie presupoziţia cunoaşterii noastre şi că ele trebuie legate de presupoziţia valorii adevărului pe care numai cunoaşterea empirică poate să ne-o ofere"*[jjjjjj].

[ccccc] Clitan, Gh., *Raţionalitate şi presupoziţie* (teză de doctorat), 2001, Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie-filozofie, Departamentul de Filosofie, p. 119.

[ddddd] Weber, M., *Teorie şi metodă în ştiinţele culturii*, Editura Polirom, Iaşi, 2001, p. 26.

[eeeeee] Weber, M., *op. cit.*, pp. 30-31.

[ffffff] Marga, A., *Raţionalitate, comunicare, argumentare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 66.

[gggggg] Mucchielli, Alex, *Dicţionar al metodelor calitative în ştiinţele umane şi sociale*, Editura Polirom, Iaşi, 2002, p.6.

[hhhhhh] von Wright, G. H., *Explicaţie şi înţelegere*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995, pp. 5-17.

[iiiiii] Weber, M., *Sociologia religiei*, Editura Teora, Bucureşti, 1998, pp. 46-53.

[jjjjjj] Clitan, Gh., *op. cit.*, p. 116.

În consecinţă, prezenţa supoziţiilor în cunoaşterea furnizată de sociologie nu constituie nicio ameninţare la statutul obiectiv al acestora, deoarece, funcţionalitatea lor este limitată atât de criteriul semnificaţiei culturale specific fenomenelor sociale, cât şi de competenţa comunităţii ştiinţifice privind utilizarea lor limitată (care nu permite ingerinţa unor preferinţe subiective ale cercetătorului şi care, aşadar, nu procedează arbitrar în demersul său).

Conform lui Weber, raţionalitatea cunoaşterii ştiinţifice se reduce, aşadar, la precizarea unor cadre metateoretice ale funcţionării acesteia, care reglementează relaţia scop – mijloc – consemn în cercetarea ştiinţifică; legătura *corpus*-ului cunoaşterii teoretice cu presupoziţiile sale constitutive; dar şi posibilitatea de a extinde raţionalitatea la valorizarea normativ-metodologică a presupoziţiilor cognitive şi existenţiale.

Prezenţa raţionalităţii în ştiinţele culturii mai este amintită de Weber şi în alt context, mai precis, atunci când demonstrează obiectivitatea demersului ştiinţific prin apel la retrospectiva evoluţiei istorice a ştiinţelor culturii. Astfel, dacă într-un stadiu iniţial, acestea aveau menirea de a furniza aprecieri ale fenomenelor după criteriul relevanţei lor practice, în timp lucrurile se vor schimba radical. Ulterior deci, prin evoluţia aparatului tehnic al acestor ştiinţe, prin apel la abstractizare generalizată şi analiză empirică, dirijată spre identificarea conexiunilor legice, s-a ajuns la o cunoaştere abstractă a realităţii, în totalitatea acesteia, sub forma unei cunoaşteri bazate pe concepte generale, pur raţionale, cu valabilitate universală, situate dincolo de orice asumare valorică particulară şi care nu poate conţine ingerinţe metodologice subiective. Se poate astfel distinge un model ştiinţific iniţial, care evidenţiază – optimist – posibilitatea de raţionalizare teoretică a realităţii empiric-fragmentate (şi care evaluează fenomenele după un criteriu stabil şi univoc, al evidenţei lor practice) şi un model modern[kkkkkk] care, mai ales sub aspect metodologic, apelează pe scară extinsă la generalizarea factualului în vederea distingerii relaţiilor cauzale dintre evenimentele concrete. Acest ultim model dispune, ca finalitate, de un sistem conceptual riguros, apt să asigure convingerea cercetătorului cu privire la posibilitatea cunoaşterii obiective a realităţii în totalitatea sa raţional-constitutivă.

În linie consecutivă, obiectivitatea specifică cunoaşterii în sociologie şi ştiinţele culturii este reductibilă la următorul tablou (set) metateoretic de repere. În primul rând, interesul cercetării în ştiinţele culturii trebuie acaparat de configuraţia particular-reală a fenomenelor socio-culturale şi conturat metateoretic de necesitatea cunoaşterii lor calitative, datorată conexiunii complexe, particulare, a acestora. În al doilea rând, obiectul cercetării în ştiinţele umane are un specific aparte, fiind vorba despre fenomene spirituale care reclamă înţelegerea sau interpretarea lor prealabilă. În al treilea rând, scopul ştiinţelor sociale este impus de necesitatea cunoaşterii realităţii sociale concrete, posibilă prin desprinderea semnificaţiei culturale a fragmentelor limitate de realitate şi distingerea conexiunilor cauzale pentru evenimentele semnificative cultural. În final, sarcina cercetării în ştiinţele sociale include, etapizat: palierul identificării factorilor şi legilor ipotetice, necesare explicării cauzale a grupărilor de evenimente particulare, care constituie fenomenul cultural semnificativ; registrul expunerii şi analiza – sistematică – a factorilor care, istoric specificaţi, structurează natura semnificaţiei culturale a unui eveniment particular; dimensiunea prin care se poate realiza *„(...) pătrunderea în trecutul cât mai îndepărtat cu putinţă (...)”* al grupărilor de

[kkkkkk] Weber, M., *Sociologia religiei*, Editura Teora, Bucureşti, 1998, p. 46.

evenimente semnificative în *„(...) lumea actuală”*[lllllll] şi deci, necesitatea înţelegerii relevanţei unor constelaţii actuale de fenomene în viitor.

BIBLIOGRAFIE:

Clitan, Gh., *Raţionalitate şi presupoziţie* (teză de doctorat), 2001, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj-Napoca Dumezil, G., *Zeii suverani ai indo-europenilor*, Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 1997,
Facultatea de Istorie-filozofie, Departamentul de Filosofie,
Marga, A., *Raţionalitate, comunicare, argumentare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991,
Mucchielli, Alex, *Dicţionar al metodelor calitative în ştiinţele umane şi sociale*, Editura Polirom, Iaşi, 2002,
von Wright, G. H., *Explicaţie şi înţelegere*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995,
Weber, M., *Sociologia religiei*, Editura Teora, Bucureşti, 1998,
Weber, M., *Teorie şi metodă în ştiinţele culturii*, Editura Polirom, Iaşi, 2001

[lllllll] Weber, M., *op. cit.*, p. 34.

PSYCHO-COGNITIVE, CULTURAL AND DISCURSIVE MECHANISMS IN THE INTELLIGENCE ANALYST'S PROFILE

Ruxandra Buluc, Assist. Prof., PhD, "Carol I" National Defense University

Abstract: The article discusses the power of mindsets and the ways they may influence intelligence analysis, both positively and negatively. As mindsets cannot be avoided, and their overarching effect on our perception and interpretation of reality cannot be denied, the intelligence analysts must possess a series of attributes, mechanisms to help them cope with the effects of these cognitive structures. These mechanisms are presented in detail below, starting with the cognitive ones and moving to the cultural and discursive ones.

***Keywords**: mindsets, cognitive mechanisms, cultural mechanisms, discursive mechanisms.*

Schemata and mindsets cannot be disregarded in intelligence analysis, as the effects they may have on intelligence products and, implicitly, on national and international security are extremely important. Schemata and mindsets essentially represent the organization and categorization of the knowledge that each person has on a given topic. Mindsets are distilled information encapsulated in the cognitive schemata which an intelligence analyst has on a certain issue or on a given situation and which form a prism through which he/she perceives the respective issue or situation and any possible alterations these may undergo. The present article focuses on the way these mindsets affect intelligence analysis, both positively, by helping analysts process a large volume of information in a relatively short period of time, but also negatively, by limiting perspectives, by impeding the correct identification of possible risks and threats, and by leading to errors with grave consequences (e.g. Yom Kippur, Japan's attack on Pearl Harbor, the invasion of Normandy – D-Day, *Fall Gelb*, the terrorist attacks on 9/11, to name just a few). We shall discuss three types of mechanisms that can assist intelligence analysts to control, limit and compensate for the negative effects of mindsets in the production of intelligence reports. These mechanisms are: cognitive, cultural and discursive.

Defining mindsets

Cognitive schemata and mindsets are means and processes of obtaining or shaping representations of objects, entities and events and they form the basis of all thought processes. They guide and determine the way in which we interpret and relate to reality, and, to a great extent, help build this reality. Their active, conscious or unconscious, structuring and categorizing component of the situations people come into contact with is what concerns us when discussing the cognitive profile of an efficient intelligence analyst. As Lakoff[mmmmmm], Augoustinous & Walker[nnnnnn], Curelaru[oooooo], Neculau[pppppp] (to name just a few) have

[mmmmmm] Lakoff, G., 1987. *Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind.* Chicago: University of Chicago Press.
[nnnnnn] Augoustinous, M. &. W. I., 1996. *Social Cognition. An Integrated Introduction.* London: Sage.
[oooooo] Curelaru, M., 2006. *Reprezentări sociale.* 1 ed. Iaşi: Editura Polirom.
[pppppp] Neculau, A., 1996. *Psihologie socială. Aspecte contemporane.* Iaşi: Editura Polirom.

explained that, in order to communicate and interpret information efficiently, people actively interact with the data they receive, eliminate superfluous or irrelevant elements, and decode the messages according to their already-formed conceptual categories. Schemata, according to the definition put forth by Rumelhart[qqqqqq], are the "building blocks of cognition", the fundamental elements that information processing relies on. They guide not only the interpretation of sensory information, but also the access to the data stored in memory, the organization of information, the identification of goals, the allocation of mental resources, and problem-solving techniques. Consequently, their aim is to simplify reality, the in-bound flux of information, which, in their absence, would lead to cognitive blockage. Schemata are cognitive structures of interrelated generic information which could be employed in various situations and which lead to interpretations. In intelligence analysis, the term used by specialists is mindsets and they will further be named as such in this paper.

The most objective, or better said, less subjective and most efficient interpretation of reality (and then implicitly of vulnerabilities, risks and threats to security) is the main goal of any mindset. This process is efficient and operational due to the fact that, as Fiske & Taylor[rrrrrr] explain, people are "cognitive misers", meaning that they try to decode the situations they come across in light of these patterns and thus reduce the cognitive effort as much as possible. Mindsets offer explanations for various situations, but, at the same time, as R. George cautions, they can become "a fatal trap" in intelligence analysis because, in their simplest definition, they represent "a series of expectations through which a human being sees the world" and through which they model the events so that they are in synchrony with their expectations, intentions, abilities, and value systems[ssssss]. The same view is held by Jervis[tttttt], MacNulty[uuuuuu], Micu & Vîlceanu who also add the idea that new events which are in consonance with already-existing patterns are easily incorporated in them, thus encouraging "mental inertia"[vvvvvv], while the ones that appear to contradict these patterns are ignored. Moreover, Heuer[wwwwww] states that, beyond their positive properties of organizing information into recognizable and operational patterns, mindsets also give rise to a series of negative consequences: people exhibit the tendency to reject what they do not expect to perceive; mindsets are easily formed, but are almost impervious to change; they predispose people to assimilate new information into already existing knowledge; initial exposure to ambiguous and incoherent stimuli may affect proper perception even after new, clearer information is

[qqqqqq] Rumelhart, D., 1980. Shemata: the building blocks of cognition. In: R. B. B. &. B. W. Spiro, ed. *Theoretical Issues in Reading Comprehension: Perspectives from Cognitive Psychology, Linguistics, Artificial Intelligence and Education.* Hillsdale NJ: Erlbaum, pp. 33-58.

[rrrrrr] Fiske, T. &., 1978. Salience, attention and attribution. Top of the head phenomena. In: L. Berkowitz, ed. *Advances in Experimental Social Psychology*. New York: Academic Press.

[ssssss] George, R., 2004. Fixing the Problem of Analytical Mind-sets: Alternative Analysis. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 17(3), p.386.

[tttttt] Jervis, R., 1976. *Perception and Misperception in International Politics.* Princeton NJ: Princeton University Press.

[uuuuuu] MacNulty, C., 2007. *Truth, Perception, and Consequences,* s.l.: The Proteus Monograph Series.

[vvvvvv] Micu, M. &. V. C., 2011. Factori care determină/influenţează procesul analitic. Limite psihologice şi erori de analiză. In: I. Nițu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul", p.42.

[wwwwww] Heuer, R., 1999. *The Psychology of Intelligence Analysis.* s.l.:Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency.

obtained. Intelligence analysis' main goal is to identify the unknown, possible risks, threats, vulnerabilities, and, consequently, it mainly deals with situations with varying degrees of ambiguity in interpretation, in which mindsets play an overwhelming part.

To limit the effects of mindsets on the validity on intelligence analysis, R.George[xxxxxx], Jervis[yyyyyy], Heuer[zzzzzz], Moore[aaaaaaa], Ciobanu[bbbbbbb], Condrea[ccccccc] claim that analysts need to possess a series of traits: imagination (to see beyond their own mindsets), curiosity (to analyze all scenarios fully), humility (not to consider that the first answer is the best), teamwork, and, implicitly, accepting feedback from other team members, critical thinking.

However, it is our view that the issue of the intelligence analysts' competencies and socio-psychological profile is more complex and can be approached on three levels: the cognitive mechanisms that analysts employ and that they should be aware of and control; the cultural mechanisms that they must master and comprehend because the information they come into contact with and analyze often presupposes cultural constructs different from their own; and, last but not least, discursive mechanisms which function behind any intelligence report and which so far have not been addressed in discussions of intelligence analysis, but whose importance is crucial. Each of these mechanisms will be analyzed in depth in the following sections.

Cognitive mechanisms

In his book, *The Psychology of Cognitive Mechanisms*, M. Zlate identifies and defines a series of complementary thought processes, which are activated depending on the problem that must be tackled. Thus, the first set of complementary processes is represented by *directed* and *undirected thinking*. The former is "systemic and logical, deliberate and intentional, aim-oriented, and with its aid people solve problems, formulate laws, achieve set objectives."[ddddddd] The latter, undirected thinking, is the "free spontaneous flow of thoughts, and it is not oriented towards a goal or plan."[eeeeeee] This latter one is the basis of imagination, fantasy and the generation of new ideas.

The second set is made up of *algorithmic* and *heuristic thinking*. Algorithmic thinking overlaps, to a great extent in our opinion, directed thinking as it is based on "preconfigured, conservative, habitual operations, on rigorous passages from one state to another in a compulsory temporal sequence, on the correct performance of a step, necessarily leading to

[xxxxxx] George, R., *op.cit.*
[yyyyyy] Jervis, R., *op.cit.*
[zzzzzz] Heuer, R., *op.cit.*
[aaaaaaa] Moore, D., 2009. *Critical Thinking and Intelligence Analysis.* Washington D.C.: National Defense Intelligence College.
[bbbbbbb] Ciobanu, C., 2011. Tipologia analistului de informaţii. In: I. Niţu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".
Condrea, C., 2011. Profilul psiho-profesional al analistului. In: I. Niţu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".
[ccccccc] Condrea, C., 2011. Profilul psiho-profesional al analistului. In: I. Niţu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".

[ddddddd] Zlate, M., 2006. *Psihologia mecanismelor cognitive.* Iaşi: Editura Polirom, p.274.
[eeeeeee] *Idem*, p.274.

the integral and certain solving of the problem."[fffffff] We would claim that, while directed thinking maintains constant the orientation towards the goal of the undertaking, the algorithmic one doubles it to validate the steps made to attain that goal. In the case of intelligence analysis, these two types of thinking are vital to direct and organize the flux of information into a coherent and rigorously worked-out discourse.

Heuristic thinking, on the other hand, reflects to a certain extent undirected thinking in that it is "flexible and as yet undetermined."[ggggggg] But once a direction has been identified, heuristic thinking is also guided by a set of rules. As M. Golu explains, while "algorithmic thinking is routine-based, mastering already conquered territories, heuristic thinking is an evolution, and optimizing process, discovering new territories. Algorithmic thinking is associated with cautionary, comfortable attitudes which support the status quo of the relationships between events, while heuristic thinking is founded on attitudes of initiative, independence, inventiveness, daring."[hhhhhhh] Heuristic thinking is, however, at its starting point, easily influenced by errors such as the one mentioned by Daniel Kahneman[iiiiiii]: anchoring, representativity and availability, which may cause problems especially in the field of intelligence analysis as this type of thinking as well as undirected thinking contribute to the generation of new hypotheses that will then be validated.

Two other complementary types of thinking are the *divergent* and *convergent* ones. The former presupposes looking for as many solutions as possible, investigating in multiple directions in order to find a solution; in other words, it starts from the uniqueness of a problem and heads towards a plurality of solutions. Convergent thinking is based on the opposite process, from diversity to unity, with a view to identifying one solution.[jjjjjjj] In intelligence analysis both types of thinking are necessary. Once a hypothesis is generated, in order for it to be confirmed or infirmed, the analysts must look for as many sources from as many directions as possible because the ambiguities are numerous and the only way to obtain as high a degree of certainty as possible is to examine as many solutions as possible. Convergent thinking, although it does have its uses (a report cannot present everything the analysts have ascertained, be it relevant or irrelevant for the suggested hypothesis), namely that it synthesizes the products of divergent thinking, may also present traps. The analysts can choose to eliminate from their synthesis certain aspects that they consider irrelevant but which, in fact, may matter, either to clarify the situation or to indicate possible shortcomings of the presented hypothesis. The two types of thinking require analysts to maintain a balance so that limitations may be compensated and the best possible results may be produced.

The following types of thinking form a triad: *inductive, deductive* and *analogical* thinking. The first represents the move from the particular to the general by extracting the common characteristics and eliminating the inconsistent ones; "inductive thinking facilitates the extraction and the formulation of a general conclusion from a multitude of particular instances."[kkkkkkk] But certain products of this type of thinking are never completely certain as

[fffffff] *Idem*, p.275.
[ggggggg] *Idem*, p.276.
[hhhhhhh] Golu, M., 1975. *Principii de psihologie cibernetică.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, p.166.
[iiiiiii] Kahneman, D., 2012. *Gândire rapidă, gândire lentă.* Bucureşti: Editura Publica.
[jjjjjjj] Zlate, M., *op.cit*., p.280.
[kkkkkkk] *Idem*, p.284.

they presuppose from the very beginning that certain irregularities are excluded. Deductive thinking is the opposite of induction starting from the general and moving towards the particular. "Deduction consists in extracting a particular truth from a very general principle, which requires the general principle to be in and of itself true; a particular truth is itself contained in the general principle."[lllllll] It is the best means of verifying and controlling inductive thinking, due to its rigorous and systematic nature.

Analogical thinking consists in "establishing similarities among different objects, phenomena, events, ideas, etc. where they do not seem to exist, in the transfer of information from a known and incorporated object to an unknown and unassimilated one."[mmmmmmm] Its role is integrative and innovative at the same time. Novel elements are accepted and integrated in the cognitive system by establishing relationships between them and already-existing ones.

Another set is represented by *vertical* and *lateral thinking*. Lateral thinking has many traits in common with creative thinking (which will be discussed further on) as well as with undirected thinking. It is defined, according to *The Concise Oxford Dictionary* as "the attempt to solve problems with apparently illogical or unorthodox methods." The difference would be that lateral thinking is not focused on the generation of new hypotheses, but on solving problems in innovative ways which are not subject to the conventions of formal logic. Lateral thinking presupposes overcoming or even ignoring old patterns in order to generate new ones, operating with elements that may appear irrelevant at first sight, but which, in the mechanics of this type of reasoning, gain relevance and produce new and possibly unexpected solutions. Vertical thinking is carefully structured, it orderly constructs argumentative and justified lines of reasoning in a similar way to deductive and directed thinking.

A final complementary set is made up of *critical* and *creative thinking*. The literature on intelligence analysis has focused on these two types of thinking. The reasons for this focus are explained by Heuer, "imagination and creativity play important roles in intelligence analysis as in most other human endeavors. Intelligence judgments require the ability to imagine possible causes and outcomes of a current situation. All possible outcomes are not given. The analyst must think of them by imagining scenarios that explicate how they might come about."[nnnnnnn] Therefore, the role of creative thinking is to free the mind of rational and argumentative constraints, to stimulate it to produce new hypotheses, ideas and perspectives.

Critical thinking is defined as that "mode of thinking – about any subject, content, or problem – in which the [solitary] thinker improves the quality of his or her thinking by skillfully taking charge of the structures inherent in thinking and imposing intellectual standards upon them."[ooooooo] Or, as David T. Moore[ppppppp] explains, critical thinking is both a cognitive and a meta-cognitive process that examines not only the idea, but also the reasoning process that produces it. Its goal is dual: to improve the reasoning mechanism and to find a

[lllllll] *Idem*, p.286.
[mmmmmmm] *Idem*, p.286.
[nnnnnnn] Heuer, R., *op.cit.*, p.75.
[ooooooo] Paul, R. &. E. L., 2004. *The Miniature Guide to Critical Thinking Concepts and Tools.* 4th ed. Dillon Beach: The Foundation for Critical Thinking, p.1.
[ppppppp] Moore, D., *op.cit.*

correct solution. The role of critical thinking is to oversee the production of new ideas and to validate or invalidate them.

There is, however, an emotional component that must not be ignored, in our opinion, as critical thinking implicitly entails an analysis of the values around which a group's identity is centered. The change in perspective that critical thinking presupposes occasionally means accepting completely different and sometimes unacceptable points of view as premises for a certain inference. Detaching oneself from one's own values in order to understand those of other cultures' members, although necessary, may lead to emotional reactions that the analyst must be aware of.

The review of these types of thinking leads us to the following conclusion: essentially, they can be grouped in two classes: (1) *prospective*, meaning unconventional, exploratory, innovative and unstructured – undirected, heuristic, divergent, inductive, lateral and creative thinking; (2) *productive*, or conventional, argumentative and structured – directed, algorithmic, convergent, deductive, vertical and critical thinking. We would argue that in intelligence analysis both classes play equally important roles, but at different points of the analysis process. Firstly, the analysts resort to prospective types of reasoning to produce hypotheses that break the boundaries of their personal mindsets and which can shed a new light on and often clarify certain situations. After the working hypotheses have thus been generated, the analysts resort to the second class of productive types of thinking to justify, validate or invalidate the hypotheses in order to construct the argumentation that supports the hypothesis step-by-step. At each stage in the argumentation process, critical thinking plays the most important role as it is the one that, unlike all the other types, also has a meta-cognitive component which is oriented towards the process itself, not solely towards the result. Employing all these cognitive mechanisms at their disposal, analysts may alleviate some of the negative effects produced by mindsets in intelligence analysis.

Cultural mechanisms

As previously mentioned, cultural aspects play an extremely important role in intelligence analysis. A basic component of individual mindsets originates from the fact that every analyst belongs to a certain culture, which automatically and implicitly means a more or less conscious adherence to a set of values. These values make people view the world through a lens that more often than not they are not even aware of.

One of the methods most commonly used by intelligence analysts, especially in situations with a high degree of uncertainty, is *data immersion*[qqqqqqq]. This is based on the review of information without trying to fit it into patterns, thus allowing at a certain point for an explanation to arise, for a hypothesis to be generated that can then be verified. Using this method implies eliminating/ignoring personal opinions and preconceptions in order to aspire to as high a degree of objectivity as possible. But, as Heuer explains, this is impossible as "information cannot speak for itself"[rrrrrrr]. It starts making sense when it is incorporated into a context of interpretation and this context is given by the analyst in the guise of "a set of

[qqqqqqq] Heuer, R., *op.cit.*, pp.40-2.
[rrrrrrr] *Idem*, p.41.

assumptions and expectations concerning human and organizational behavior."[sssssss] Consequently, data immersion should be doubled by an awareness of preexisting mental attitudes which may affect interpretation. They exist and inexorably work, and the only measure the analyst may take to limit their impact and to diminish his/her subjectivity is to make them explicit, to examine them openly, not to ignore them.

However, this is easier said than done, but it is not an insurmountable issue because self-education plays an important role, as MacNulty also argues. She encourages getting to know one's enemy with two major goals in mind: to anticipate their actions, meaning to understand also "why" not only "what" and "how" they are willing to do, and to be able to influence their actions or to be able to communicate with them.[tttttt] In other words, intelligence analysts may educate themselves to detach themselves from their personal mindsets in order to understand other cultures' mindsets. This education process is based on analyzing the social and cultural dimensions that form the basis for an understanding of the ways in which the members of different cultures perceive, reason and act in the context of certain events. These dimensions form the basis of mindsets and if they are not openly examined, they will affect the intelligence analysis process. According to MacNulty[uuuuuuu], these dimensions are: epistemologies; ways of thinking; values, beliefs, and motivations; approaches to life; approaches to understanding; approaches to power; measure of achievement; religious beliefs; concern about honor; concern about shame; strategic time; tactical time; group orientation; assertiveness; attitude towards death; reactions to foreigners.

The combination of these dimensions calibrates the way in which the members of different cultures see the world and interact with it. Firstly, intelligence analysts must make use of these dimensions to become aware of and evaluate their own mindsets, and, only then, those of their adversaries. Thus, they may obtain that meta-cognitive capacity which facilitates not only the production of hypotheses and reasoning but also the validation of the production process itself.

Discursive mechanisms

The term discourse has received different definitions in the literature, but those that are of interest to the present research are focused on the societal and constructive aspects of discourse. Jäger[vvvvvvv] and Fairclough[wwwwwww] focus on them, defining discourse as the flux on societal knowledge stored in time and which lead to actions being taken both at an individual and at a collective level. This flux has a formative effect on society as it allows the exercise of social power.[xxxxxxx] In Fairclough's perspective, discourse is the product of semiosis by the representation and self-representation of social practices. "Discourses are ways of representing aspects of the world – the processes, relations and structures of the material world, the mental world of thoughts, feelings and beliefs, and the social world. (…)

[sssssss] *Idem*, p.41.
[tttttt] MacNulty, C., *op.cit.*, pp.2-3.
[uuuuuuu] *Idem*, p.25.
[vvvvvvv] Jäger, S., 2001. Discourse and knowledge: theoretical and methodological aspects of critical discourse and dispositive analysis. In: *Methods of Critical Discourse Analysis.* London: Sage Publications, pp. 32-62.
[wwwwwww] Fairclough, N., 2003. *Analysing Discourse.* London: Routledge.
[xxxxxxx] Jäger, S., *op.cit.*, p.33.

Different discourses are different perspectives on the world, and they are associated with the different relations these people have to the world, which in turn depends on their positions in the world, their social and personal identities and the social relationships in which they stand to other people."[yyyyyyy] Wodak also brings to the discussion the linguistic component and its role in shaping our worldview, as discourse is a combination of sequential speech acts that produce and mould reality.[zzzzzzz]

The role of discourse and discursivity in intelligence analysis has been less explored so far, although its importance has never been denied. As Hatlebrekke & Smith[aaaaaaaa] explain, failures in intelligence analysis have two components which reflect cognitive and discursive failures that the two researchers define as "the failure to identify, analyze, and accept that a significant threat exists." A possible cause of discourse failure is the human need for facile, easily accessible explanations, which alleviate or eliminate instability and uncertainty and which are in tune with existing mindsets. This idea supports to a certain extent Jervis'[bbbbbbbb] view according to which new information is more easily integrated into the analysts' discourse if it comes to confirm already held beliefs. He also reinforces the idea that the human need for certainty plays an important role in accepting or rejecting evidence.

Hatlebrekke & Smith[cccccccc] state that discourse failures are caused by the need to have a clear answer, to reach a definite conclusion, to have certainty; they represent "a human defense mechanism, which attempts to assert that matters exist in a distinct order, structure and stability." As MacNulty[dddddddd] notices, the human mind reacts to patterns which are familiar although, more often than not, they are activated by incomplete information, as the available discourse does not provide all the elements to justify resorting to these patterns.

The analyst devises a scenario based on the events which have taken place previously and this scenario dictates possible outcomes. More than that, we would add, the aim of forming a coherent narrative may lead to the elimination of certain data that could affect this coherence, but that could be relevant to the event itself. Once the analysts take on the narrative role, they also assume a certain mindset that comes with this role. This mindset hides two possible pitfalls: the first, mentioned previously, refers to the exclusion and undermining of incongruous details; the second entails the use of imagination to fill in for missing information that could affect the coherent flow of the narrative. These two pitfalls combined may affect the conclusion itself by eliminating the plurality of hypotheses in favor of that one single hypothesis which has proven to be the most coherent from a narrative standpoint.

For these reasons, in order to suspend the effects of this narrative mindset, the analysts must write their reports being aware of the fact that, even though causal explanations are the best binder for a narrative, they are also a fallacy. Even if certain events do not seem to be connected causally, this does not mean that the analyst does not perceive this link and

[yyyyyyy] Fairclough, N., *op.cit*., p.123-4.
[zzzzzzz] Wodak, R., 2001. The discourse-historical approach. In: *Methods of Critical Discourse Analysis.* London: Sage Publications.
[aaaaaaaa] Hatlebrekke, K. &. Smith, M., 2010. Towards a new theory of intelligence failure? The impact of cognitive closure and discourse failure. *Intelligence and National Security,* 25(2), p. 148.
[bbbbbbbb] Jervis, *op.cit.*
[cccccccc] Hatlebrekke, K. &. Smith, M., op.cit., pp.148-9.
[dddddddd] MacNulty, C., *op.cit*.

should strive to provide it, but that they may actually be random events and should be treated as such.

This human need to uncover causality and coherence in any event is hard to suppress, especially when dealing with written reports. In oral communication, their lack may be more easily tolerated, but in writing it is perceived as a mistake to be corrected. Intelligence analysts, however, once they become aware of this propensity towards interconnected as a means of achieving coherence, can master and overcome it, but not without explicit training on discursivity, narratives, and the techniques characteristic to both. This meta-ability, of thinking about discourse not only in point of content but also of form is vital in order to produce valid and useful intelligence reports.

***

Given the complex and highly uncontrollable nature of mindsets, the three mechanisms presented above become necessary to control and compensate for their effects. These mechanisms must become an integral part of the psychological and socio-cognitive profile of the intelligence analysts and they are the weapons that analysts can wield to produce valid and coherent reports. Cognitive mechanisms, by combining the various types of thinking, will allow them to overcome cognitive blockages and will ensure well-constructed and organized reasoning that produces as valid and as realistic hypotheses as possible. Cultural mechanisms will help the analysts both to become aware of the aspects of their own culture that may affect their representations regarding an enemy belonging to a different culture, as well as their ability to foresee this enemy's possible courses of action. Discursive mechanism will come into play last, after the hypotheses have been formed, but their role is not less important. Discursivity accompanies the analysts at all levels of their analysis and plays an overwhelming part when analysts write their reports. If these three mechanisms, analyzed in the present article, work together and interact efficiently, they could compensate for the negative impact of mindsets.

BIBLIOGRAPHY:

Augoustinous, M. &. W. I., 1996. *Social Cognition. An Integrated Introduction.* London: Sage.

Ciobanu, C., 2011. Tipologia analistului de informaţii. In: I. Nițu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".

Condrea, C., 2011. Profilul psiho-profesional al analistului. In: I. Nițu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".

Curelaru, M., 2006. *Reprezentări sociale.* 1 ed. Iaşi: Editura Polirom.

Fairclough, N., 2003. *Analysing Discourse.* London: Routledge.

Fiske, T. &., 1978. Salience, attention and attribution. Top of the head phenomena. In: L. Berkowitz, ed. *Advances in Experimental Social Psychology.* New York: Academic Press.

George, R., 2004. Fixing the Problem of Analytical Mind-sets: Alternative Analysis. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 17(3).

Golu, M., 1975. *Principii de psihologie cibernetică.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
Hatlebrekke, K. &. S. M., 2010. Towards a new theory of intelligence failure? The impact of cognitive closure and discourse failure. *Intelligence and National Security,* 25(2), pp. 147-182.
Heuer, R., 1999. *The Psychology of Intelligence Analysis.* s.l.:Center for the Study of Intelligence, Central Intelligence Agency.
Jäger, S., 2001. Discourse and knowledge: theoretical and methodological aspects of critical discourse and dispositive analysis. In: *Methods of Critical Discourse Analysis.* London: Sage Publications, pp. 32-62.
Jervis, R., 1976. *Perception and Misperception in International Politics.* Princeton NJ: Princeton University Press.
Kahneman, D., 2012. *Gândire rapidă, gândire lentă.* Bucureşti: Editura Publica.
Lakoff, G., 1987. *Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind.* Chicago: University of Chicago Press.
MacNulty, C., 2007. *Truth, Perception, and Consequences,* s.l.: The Proteus Monograph Series.
Micu, M. &. V. C., 2011. Factori care determină/influenţează procesul analitic. Limite psihologice şi erori de analiză. In: I. Niţu, ed. *Ghidul analistului de intelligence.* Bucureşti: Editura Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul".
Moore, D., 2009. *Critical Thinking and Intelligence Analysis.* Washington D.C.: National Defense Intelligence College.
Neculau, A., 1996. *Psihologie socială. Aspecte contemporane.* Iaşi: Editura Polirom.
Paul, R. &. E. L., 2004. *The Miniature Guide to Critical Thinking Concepts and Tools.* 4th ed. Dillon Beach: The Foundation for Critical Thinking.
Paul, R. &. N. G., n.d.. *A Model for the National Assessment of Higher Order Thinking.* Dillon Beach: Foundation for Critical Thinking.
Rumelhart, D., 1980. Shemata: the building blocks of cognition. In: R. B. B. &. B. W. Spiro, ed. *Theoretical Issues in Reading Comprehension: Perspectives from Cognitive Psychology, Linguistics, Artificial Intelligence and Education.* Hillsdale NJ: Erlbaum, pp. 33-58.
Wodak, R., 2001. The discourse-historical approach. In: *Methods of Critical Discourse Analysis.* London: Sage Publications.
Zlate, M., 2006. *Psihologia mecanismelor cognitive.* Iaşi: Editura Polirom.

This work was possible with the financial support of the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013, co-financed by the European Social Fund, under the project number **POSDRU/159/1.5/S/138822** with the title ***"Transnational network of integrated management of intelligent doctoral and postdoctoral research in the fields of Military Science, Security and Intelligence, Public order and National Security – Continuous formation programme for elite researchers - "SmartSPODAS"."***

PSICHOCLINICAL CONSIDERATIONS ON THE QUALITY OF LIFE AS THE DETERMINING FACTOR IN THE OCCURRENCE OF ANXIETY AND DEPRESSION

Sorin Nica, Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiş" University of the West, Arad

Abstract: Beyond doubt, the quality of life circumscribes each and everyone's conditionand evolution, notonly as an institutional model, sanctioned byt he social organization'shistory, but especially as a dynamic, living and dramatic transformative interractional model, in the perspective of producing, modeling and self achievement of thehuman being.
The quality of lifeis determined as well as bythe exterior – thesocio-cultural environement, the satisfaction level of the material needs (nutrition and living space, budget, comfort, cultural possibilities and civilized existence) as bytheinner (the interpersonal relationship's quality).
The general objective of our study too kinto consideration the highlighting of the anxious and depressive dissorders emerged in the psychological profile of the human being as a result of a low quality of life.
The hypothesis of the study that started this scientific approach has the target of over taking the conncexion between anxiety, depression and the quality of life.
The results of the study, bazed on the processed data from the two samples of subjects, confirmed the existance of two remarcable statistic correlations which are: the quality of life vs depression and the quality of live vs anxiety. The lower the quality of lifeis, the high the depression and anxiety are.
There by the emotional (affective) path – love and the harmony between sexes and generations, knowledge, the interpersonal valorization and stimulation for the common welf are, as indicators of the inter generation al and inter sexes relation ships and of course the quality of life – is as important as the material prosperity path. How ever the affective pathis the priority and transformative.

Keywords: psychology, the quality of life, anxiety, depression.

Calitatea vieţii- concept

*Calitatea*vieţii circumscrie, fără îndoială starea şievoluţia fiecăruia, nu numai ca model instituţional, consfinţit de istoria organizării sociale, dar mai ales ca model interacţional dinamic, viu, deschis şi dramatic transformativ, în perspectiva producerii, modelării şi autorealizării fiinţei umane.

Calitatea vieţii este determinată atât de exterior – cadru social cultural , nivel de satisfacere a nevoilor materiale (de hrană şi spaţiu locuibil, de buget, confort, posibilităţi de consum cultural şi trai civilizat) – cât şi din interior(calitatea relaţiilor interpersonale). Aceasta din urmă poate fi estimată prin intermediul mai multor indicatori aşa-zişi „subiectivi", dar al căror impact este esenţial în orice predicţie familială :

- climatul socio-afectiv;
- „bunăstareasexuală";
- autenticitatea şi completitudinea comunicării între parteneri şi copiii lor;
- păstrarea unui echilibru dinamic între fuziune şi autonomie psihologică;
- influenţagraniţelorintergeneraţionale;
- coerenţa şi consensul modelelor de rol conjugal şi parental oferite copiiilor în procesul de educaţie;

- gradul de confort şi securizare psihică, rezultat din sentimentul apartenenţei familiale, ca antidot al singurătăţii şi al abandonului dezechilibrant;
- sănătateapsihicăşisomatică a membrilorfamiliei;
- capacitatea de păstrare şi transmitere a modelelor spiritual-valorice pozitive, psihosociale.

Psihologii au identificat pe populaţia românească o serie de simptome ale unei veritabile crize psihologice:

•*pericolul eminent al dezinstituţionalizării şi denuclearizării*, ca urmare a creşterii semnificative a fenomenului de instabilitate, divorţalitate, corelat cu scăderea numărului de recăsătoriri şi a ratei scăzute a nupţialităţii. Consecinţa imediată o constituie fragilizarea şi, de cele mai multe ori, sociopatologizarea relaţiilor dintre soţi şi – în special – a relaţiei dintre părinţi şi soţi. Mai mult, dincolo de aparenţa instituţiei familiale statuate prin căsătorie, asistăm la prefaceri ale structurii rolurilor feminine şi masculine, la substituiri şi inversiuni forţate în raport cu „prerogativele de sex", la distorsiuni sau amputări ale exercitării rolurilor familiale, la evaziuni sau abandon de rol, aşa încât hiatus-ul între statut şi rol se accentuează;

•*inautenticizarea relaţiilor familiale* este a doua tendinţă specifică multora dintre cuplurile contemporane din cadrul instituţional, care continuă totuşi să deţină ponderea cea mai mare. Acest fenomen se evidenţiază în proliferări marginal patogene (semicăsnicia şi pseudocăsnicia) ce trădează primele semne de psihosociopatologie familială.

Fiinţa umană poartă în ea vocaţia fericirii, devenirea sa urmărind autoafirmarea, autoîmplinirea, autorealizarea. Calea afectivă- iubirea şi armonia între sexe şi generaţii, cunoaşterea, valorizarea şi stimularea interpersonală întru bunăstarea comună, ca indicatori ai relaţiilor intergeneraţionale şi intersexe şi implicit ai calităţii vieţii este la fel de importantă ca şi calea prosperităţii materiale. Însă calea afectivă este prioritară şi transformativă. Ea este expresia libertăţii autentice a omului şi sursa cea mai importantă a fiinţării sale, a destinului său individual şi colectiv.

Tulburări psihologice care pot apărea în viaţa fiecărei persoane

2.1.Anxietatea

Cuvântul danez *Angest* a fost echivalat în limba germană cu *Angst*, în engleză cu *dread, fear* sau *anxiety*, în timp ce în traducerile franceze s-a impus *angoisse*; el a cunoscut o largă răspândire în filosofia existenţialistă interbelică, în special datorită teoretizărilor lui Heidegger şi Sartre. Semnificaţiaanxietăţii lui Kierkegaard este de fior de spaimă faţă de ceva nedefinit şi indeterminabil, spre deosebire de sentimentul de frică, în care obiectul este concret, individual.

O stare accentuată de anxietate are numeroase *cauze,* printre care tulburări medicale sau psihiatrice, diverse medicamente, diferite substanţe de abuz (inclusiv cofeina). Totuşi, cea mai frecventă cauză este incapacitatea individului de a face faţă agenţilor stresori. Stresul poate fi definit ca orice solicitare de natură fizică sau psihică la care este supus individul. Stările anxioase accentuate pot fi cauzate şi de tulburări de ordin medical (cum ar fi afecţiunile tiroidei) sau psihiatric (cum ar fi atacurile de panică sau depresia). La populaţia tânără şi adultă, tulburările psihiatrice sunt o cauză frecventă de anxietate.

Asemănător durerii, anxietatatea poate fi un semnal pentru individ. Acest semnal îl avertizează că organismul este suprasolicitat.

Măsuri pentru diminuarea anxietăţii- constau în reducerea agenţilor stresori şi creşterea capacităţii de confruntare cu aceştia. Printre modalităţile de reducere a stresului, enumerăm renunţarea la un curs, reducerea orelor de lucru la serviciu sau refuzarea unor obligaţii sociale.

Modalităţile de creştere a capacităţii de confruntare cu stresul includ exerciţiul fizic, perioade de somn adecvate, o dietă sănătoasă, o programare mai bună a timpului şi creşterea perioadelor de relaxare. Strategiile de relaxare includ activităţi precum relaxare musculară, şedinţe de meditaţie sau ascultarea de muzică. Aceste strategii sunt eficiente atunci când sunt aplicate în mod constant, evitându-se astfel apariţia unei stări anxioase accentuate. (Este greu să te relaxezi atunci când există o stare anxioasă accentuată!)

Marea majoritate a tulburărilor anxioase răspund la tratament. Tratamentul poate include pe lângă strategiile enumerate mai sus o medicaţie specifică şi/sau psihoterapie.

2.2.Depresia

Depresia, o stare sufletescă, o „trăire" cu tonalităţi triste, a căror amploare, intensitate şi durată sunt variabile. Graniţa dintre normal şi patologic este deseori incertă. Depresia, poate fi indusă de dificultăţileexistenţiale ori de exigenţeleşi constrângerile societăţii.

Conceptul de depresie – utilizat în mod întâmplător de Baillarger în secolul al XIX – lea, termenul desemnează toate episoadele de tristeţe, de scădere a tonusului psihic, fiind însoţite de modificarea comportamentului, a capacităţilorşi a trăirilor subiectului.

Sentimentul de tristeţe nu este o depresie, dar depresia implică inevitabil tristeţea cu o intensitate care poate influenţaviaţa de zi cu zi, activitatea, autostima, judecata şifuncţiile elementare, cum ar fi somnul şi apetitul.

Tristeţea ca sentiment de mâhnire, poate fi ecoul afectiv al unui eveniment dezagreabil; ea devine patologică dacă este exagerată ca intensitate şi ca durată faţă de acesta şi cu atât mai mult dacă apare fără o cauză aparentă.

Depresia nu este întotdeauna evidentă, ea are măştile, avatarurile şi catacombele sale întunecate. Depresia poate fi mascată de jovialitate, de acţiune, sub un calm olimpian, şi chiar de „râsul îmbibat de lacrimi care nu se văd". Gravitatea depresiei este dată şi de nerecunoaşterea acesteia de către anturaj sau de către deprimantul însuşi. Acesta este „încleiat" în apatie, dezinteres, resemnare şi nu îşi exprimă starea de spirit, care trece de multe ori neobservată de către ceilalţi. Depresia este raţionalizată, banalizată de interpratărilinişitoare: oboseală, lene, capriciu, originalitate ... familia părând să fie atinsă de orbire, uneori în ciuda unui ansamblu impresionant de indicii, care vor fi conştientizate mai târziu.

PARTEA PRACTICĂ A LUCRĂRII

Capitolul I – Metodologia cercetării

1.1.Obiectivul general

Evidenţierea tulburărilor apărute în profilul psihologic al persoanei, tulburări legate de apariţiaanxietăţii şi depresiei, acestea ca rezultat alcalităţiivieţii scăzute.

1.2.Obiectivul specific

- surprinderea legăturii dintre anxietate, depresie şi calitatea vieţii;

1.3.Ipoteza de studiu

Ip - Există o legătură semnificativă din punct de vedere statistic între anxietate, depresie şi calitatea vieţii.

Designul cercetării

În ceea ce priveşte tipul de investigaţii specifice căruia i se adresează prezenta lucrare, el poate fi considerat cel al cercetărilor aplicative, care porneşte de la datele realului şi vizează extragerea unor concluzii practice. Cercetarea de faţă a fost concepută după un design non-experimental, variabilele independente nefiind manipulate, ele reprezentând o serie de variabile – etichetă investigate. Astfel, în lucrarea de faţă există următoarele variabile: nivelul anxietăţii, nivelul depresiei, vârsta, şi calitatea vieţii. De asemenea, în funcţie de obiectivele urmărite, putem considera cercetarea cantitativă de tip corelaţionalşi comparativ, accentul căzând pe stabilirea unei asocieri/relaţii între două sau mai multe aspecte ale unei situaţii, precum interdependenţa între preocuparea pentru calitatea vieţiişi anxietate ori depresie, evidenţiindu-se deci, legătura de covariere dintre două variabile.

În încercarea de a elimina *variabilele străine* care ar fi putut interveni în cadrul acestui studiu, au fost adoptate următoarele modalităţi de control:

- metode de cercetare simple din punct de vedere al aplicării;
- instructaj scurt, clar şi identic pentru toţisubiecţii;
- toţisubiecţii prezintă o calitate a vieţii mai scăzută de cel puţin 6 luni.

1.4.Prezentarea eşantionului

Pentru realizarea acestei lucrări am selecţionat prin randomizare două eşantioane independente in felul următor:

- un eşantion format din 40 de persoane cu o calitate a vieţii mai scăzută;
- un eşantion format din 40 de persoane sănătoase, acesta reprezintă lotul martor.

Toate persoanele lucrează, sunt din mediul urban şi fac parte din aceeaşi grupă de vârstă: 25 – 40 ani.

1.5.Prezentarea metodelor de cercetare şi a probelor utilizate

Metoda utilizată pentru a realiza acestă cercetare este ancheta pe bază de chestionar.

Materialele utilizate în scopul testării ipotezeienunţate anterior sunt:

A.Inventarul pentru anxietate State – TraitAnxietyInventory

A fost aplicat pentru evidenţierea nivelului anxietăţii. Forma STAI X1 a inventarului conturează apariţiaanxietăţii ca stare, iar forma STAI X2 a inventarului conturează apariţiaanxietăţii ca trăsătură. Pentru studiul de faţă a fost importantă surprinderea anxietăţii ca trăsătură în personalitatea bolnavului de diabet tip 2.

Forma STAI X2 cuprinde 20 de itemi care sunt formaţi din întrebări cu răspuns închis. Acestea solicită individului o autoevaluare a propriilor trăiri, reacţii preponderente care se referă la tendinţa habituală a individului de a manifesta anxietate. Anxietatea vizează noţiunea de personalitate anxioasă caracterizată prin instabilitate emoţională, aşteptare, aşteptare anxioasă, tendinţa de a exagera, acordând o importanţă crescută unor evenimente banale.

Cei 20 de itemi ai inventarului solicită individului o autoevaluare a propriilor trăiri care se manifestă cu regularitate în comportamentul său pe o scală cu 4 trepte (aproape niciodată, câteodată, adeseori, aproape întotdeauna).

Cota totală se obţine prin însumarea cifrelor încercuite de subiect pentru fiecare formă în parte. Cota minimă care poate fi obţinută poate fi 10, iar cota maximă 80.

B.Chestionarul Beck pentru depresie

Am aplicat chestionarul Beck pentru depresie, forma lungă, constituită din 21 itemi. Fiecare item este format din 4 afirmaţii care corespund la 4 grade de intensitate ale unui simptom depresiv (tristeţe, pesimism, sentimentul eşecului, insatisfacţie, vinovăţie, sentimentul pedepsei, neplăcerea de mine însumi, autoacuzare, autohotărâre, schimbarea imaginii de sine, dificultăţi în muncă, tulburări de somn, oboseală, anorexie, pierderea în greutate, preocupări somatice, pierderea libidoului). Scorul obţinut este direct proporţional cu intensitatea simptomelor depresive. Cota minimă care poate fi obţinută este 0, iar cota maximă 68.

C.Chestionar multidimensional de sănătate

Chestionarul cuprinde un număr de 100 de itemi, cu referire la sănătatea oamenilor. Subiectul are sarcina de a acorda fiecărui item un scor, în funcţie de valabilitatea afirmaţiei pentru el, folosind următoarea scală:

A – nu mă caracterizează deloc;
B – mă caracterizează în foarte mică măsură;
C – mă caracterizează într-o oarecare măsură;
D – mă caracterizează relativ bine;
E – mă caracterizează foarte mult.

Chestionarul constă în 20 de subscale referitoare la sănătate, fiecare conţinând 5 itemi.

D. Chestionar pentru evaluarea calităţiivieţii.

A fost elaborat de Robert A. Cummins în anul 1997. Chestionarul a fost preluat de pe Internet şi pus la dispoziţie în scop exclusiv de cercetare. Chestionarul conţine 21 de itemi grupaţi câte 3 în funcţie de aspectul măsurat pentru fiecare subscală alcătuită.

Numărul subscalelor este de 7. Pentru fiecare item, subiectul poate alege între 5 variante de răspuns, fiecărei variante corespunzându-i o căsuţă pe care subiectul o va bifa în funcţie de propria sa preferinţă. Fiecare răspuns are un anumit număr de puncte cuprins între 0 şi 5. Cota finală pentru fiecare subscală în parte, se obţine prin însumarea cifrelor corespunzătoare căsuţelor completate de individ. Cota minimă poate fi 0, iar cota maximă 15. Cele 7 subscale se referă la calitatea vieţii, iar acestea sunt: bunăstare materială, sănătate, productivitate, intimitate, siguranţă, locul în comunitate, bunăstarea emoţională.

Indicele de fidelitate este alfa-chrombach .724

1.6.Procedura

Pentru a se evita orice eroare impusă de neînţelegerea sarcinilor, atât din partea subiecţilor cât şi din perspectiva investigatorului, s-a urmărit o procedură cât mai clară pentru realizarea cercetării. Astfel li s-a oferit subiecţilor instructajul privind completarea

chestionarelor şi faptul că nu există limită de timp. De asemenea li s-a specificat subiecţilor că răspunsurile lor sunt confidenţiale precum şi faptul că rezultatele finale vor fi prezentate unui auditoriu. Participanţii au mai fost informaţi cu privire la faptul că nu există răspunsuri bune sau rele, adevărate sau false şi că totul depinde de propria persoană şi de fiecare caz în parte.

În vederea prelucării datelor obţinute de subiecţi, s-a utilizat programul de prelucrare statistică SPSS.17, în care s-au introdus cotele brute spre a fi analizate şi a se obţine output-urile de rigoare. Metodele de prelucrare statistică utilizate în vederea verificării ipotezelor propuse sunt:

- corelaţia;
- testul t independent de comparare a diferenţelor dintre două medii.

Capitolul II – Analiza şi prelucrarea rezultatelor

2.1.Rezultate şidiscuţii

În figura alăturată este prezentată structura populaţiei care reprezintă cele două eşantioane cumulate, pe categorii de vârstă.

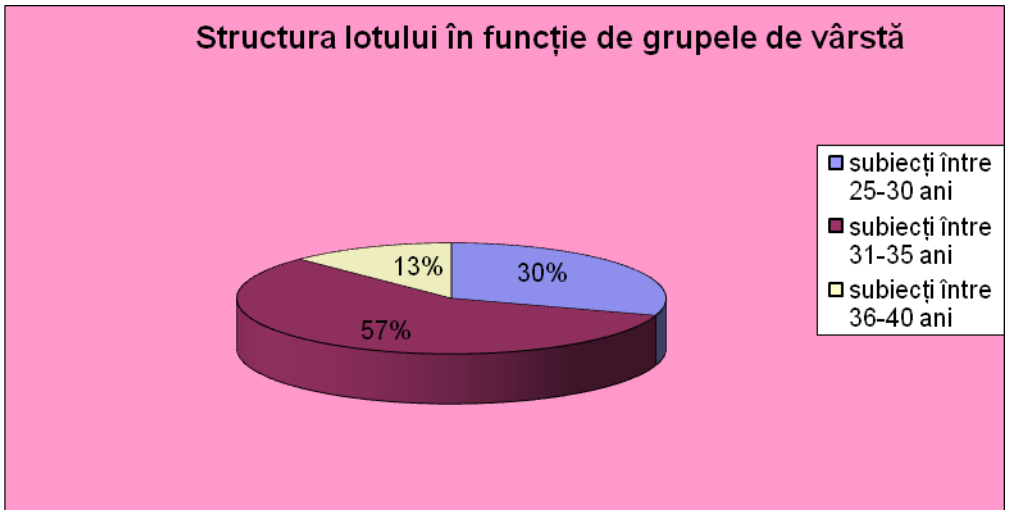

Figura nr.1. Structura lotului în funcţie de grupele vârstă

2.2.Demersul statistic pentru *ipoteza specifică* – *există o legătură între anxietate, depresie şi calitatea vieţii*

Pentru a verifica validitatea acestei ipoteze a fost aplicat Chestionarul Beck pentru depresie prin care am urmărit apariţia depresiei, descris în capitolul de metodologie. În vederea celor specificate, s-a urmărit sesizarea diferenţelor semnificative între persoanele cu o calitate a vieţii mai scăzută şi persoaneles ănătoase, în ceea ce priveşte depresia.

Pentru a observa influenţa pe care o are calitatea vieţii în ceea ce priveşte depresia, s-a apelat la programul SPSS, mai precis, s-a aplicat testul t pentru eşantioane independente. Prelucrarea statistică a constat în compararea celor două eşantioane: eşantionul de persoane cu

o calitate a vieţii scăzută şi eşantionul de persoane sănătoase. În tabelul nr. 3, sunt prezentate rezultatele celor două eşantioane în urma calculării lui t.

Tabel Nr.3.Prezentarea rezultatelor obţiunte de cele două eşantioane la testul t pentru chestionarul de depresie

Eşantion persoane	N	Minim	Maxim	Media	Abatere standard	t	p
Calitatea vieţii scăzută	40	0.4	1.1	0.5	0.15	**5.87**	**p=.000 (p<.01)**
Sănătoase	40	0.0	1.0	0.3	0.21		

Ipoteza nulă (HO): diferenţele în ceea ce priveşte depresia la persoanele cu un nivel scăzut al calităţii vieţi,faţă de persoanele sănătoase, se datorează hazardului. Prin prelucrarea datelor statistice s-a obţinut la chestionarul pe depresie t = 5.87, p<.01 (*vezi tabelul nr.3*). Media la persoanele cu calitatea vieţii scăzută este 0.5, abaterea standard este 0.15, iar la persoanele sănătoase media este 0.3 şi abaterea standard 0.21. Rezultatul este semnificativ statistic, astfel ipoteza nulă este infirmată şi este acceptată ipoteza statistică. Putem spune că persoanele cu o calitate a vieţii scăzute prezintăun nivel al depresiei mai crescut decât persoanele sănătoase.

Tabel Nr.4. Prezentarea rezultatelor obţinute în urma corelaţiilor dintre calitatea vieţiişi anxietate, depresie

Tulburare	Depresie	Anxietate
Calitatea vieţii	r = .271*	r = .397**

* semnificativ pentru p<.05
** semnificativ pentru p<.01

O relaţie semnificativă există între *calitatea vieţiişidepresie*, r = .271, p<.01, (*vezi tabelul nr.4*), adică cu cât conştientizarea naturii calităţiivieţii devine mai negativă, cu atât creşte depresia.

O altă relaţie semnificativă există între *calitatea vieţiişi anxietate*, r = .397, p<.05 (*vezi tabelul nr.4*), adică cu cât calitatea vieţii este mai scăzută cu atât anxietatea este mai crescută.

Ipoteza specifică a cercetării îşi propunea să verifice dacă *există o legătură între calitatea vieţii şi depresie, anxietate*.

În urma prelucrării datelor obţinute de cele două eşantioane de subiecţi, am obţinut un număr de două corelaţii semnificative, şi anume: calitatea vieţii şi depresie, respectiv calitatea vieţii şi anxietate. Cu cât calitatea vieţii este mai scăzută, cu atât cresc anxietatea şi depresia.

Concluzii

*Calitatea*vieţii circumscrie, fără îndoială, starea şievoluţia fiecăruia, nu numai ca model instituţional, consfinţit de istoria organizării sociale, dar mai ales ca model

interacţional dinamic, viu, deschis şi dramatic transformativ, în perspectiva producerii, modelării şi autorealizării fiinţei umane.

Fiinţa umană poartă în ea vocaţia fericirii, devenirea sa urmărind autoafirmarea, autoîmplinirea, autorealizarea. Calea afectivă - iubirea şi armonia între sexe şi generaţii, cunoaşterea, valorizarea şi stimularea interpersonală întru bunăstarea comună, ca indicatori ai relaţiilor intergeneraţionale şi intersexe şi implicit ai calităţii vieţii - este la fel de importantă ca şi calea prosperităţii materiale. Însă calea afectivă este prioritară şi transformativă. Ea este expresia libertăţii autentice a omului şi sursa cea mai importantă a fiinţării sale, a destinului său individual şi colectiv.

BIBLIOGRAFIE:

Birch, A., (2000), *Psihologia dezvoltării*, Editura tehnică, Bucureşti.
Enăchescu, C., (2003), *Tratat de igienă mentală*, Editura Polirom, Iaşi.
Gavrieliuc, A, (2002), *O călătorie alături de celălalt*, Editura U.V.T.
Macsinga, I,. (2003) *Psihologia diferenţială a personalităţii,* Editura Mirton, Timişoara.
Mitrofan, I., Ciupercă, C., (2000), *Psihologia vieţii de cuplu*, Editura Sper, Bucureşti.
Munteanu, A., (2004), *Psihologia vârsteloradulte şi ale senectuţii*, Editura Eurobit, Timişoara.
Sava, F., (2004), *Analiza Datelor în Cercetarea Psihologică. Metode statistice complementare*, Editura ASCR, Cliuj-Napoca.
Vârgă, Delia, Mihaela (2004), *Psihologia experimentală de la teorie la practică,* Editura Mirton, Timişoara.
Verza, E., Şchiopu, U., (1997), *Psihologia Vârstelor*, Editura Didactică şi Pedagogică S.A., Bucureşti.
Vintilă, M., (1999), *Curs de igienă mentală şişcolară – pentru uzul studenţilor*, Editura Universitatea de Vest Timişoara.

QUALITY MANAGEMENT IN VOLLEYBALL SECOND LINE ATTACK

Ţurcanu Dana Simona, Assist. Prof. PhD. Student, University of Medicine and Pharmacy Tîrgu Mureş
Ţurcanu Florin, Assoc. Prof. PhD, University of Medicine and Pharmacy Tîrgu Mureş

Abstract: The theme aims the progress of volleyball by aligning internal performance strategies to the modern game trends that are based on surprising the opponent. In the preparation part of volleyball along with the methodological orientation of content modeling it is required to implement in the collective structure the second line attack, the surprise element in the strategy to approach an official game. With this study we aim to make a critical analysis of the second line attack at the junior volleyball team at the University National Center from CSU Tirgu-Mures. The sample of subjects were 12, all female. The research took place from 15 September 2013 to 15 April 2014. The analysis of the second line attack was highlighting positive factors in relation to the field areas and direction of action. After implementing a model of training focused of the technical component of the second line attack and quantifying the performance indexes, significant differences were noted between the two trials (initial and final). Thus, we conclude that an effective quality management of volleyball can be approaching official games through a tactical system oriented on using the second line attack on both phases of the game.

Keywords: volleyball, second line attack, management, tactical structure, efficiency.

Introduction

The evolution of volleyball knows a great dynamic, both in terms of content and the spectacular development of the game but also in the area of distribution and popularity, a natural consequence of the policy FIVB has been practicing consistently in this direction [4].

In this performance context of volleyball we considered necessary continuous improvement and modernization, not by simple selections of knowledge, but by restructuring the entire performance system in relation to the appearance of the surprise element in the phase I of the game. This surprise element can only be, in our acceptation, the attack from the second line.

The constant progress of the volleyball game cannot be designed and built without a coordinated approach, integrative of all components of performance, starting from human resources (athletes, technicians), scientific components (research, methodology, medicine), technical-tactical and organizational framework (specialized units, competition systems, management) to the intimacies of the preparation process, training and game content - programming methods and tools, control, guidance, assessment, technical and tactical actions, patterns of play, etc. [6] quoted in [5].

Some specialized studies refer to the II line of attack as the most dangerous individual action for the opponent, along with the one executed from the first line [2]. It is the specific action that reflects through execution the cumulative effort of the team to create the attack and has to beat, in terms of theory and in order, blocking, self-doubling, doubling and receiving the attack [8].

There are studies that refer to a number of factors favoring the execution of the II line of attack. Being an action usually performed with high strength indexes, it has the main purpose to score the point or to reduce the possibilities for the opposing team to continue the game. In this line of thought, the II line of attack is based on the following factors [3]:

- Observation - sense of observation;
- Anticipation;

- Attention (flexibility, mobility, stability);
- Decision;
- Operational thinking (speed, flexibility, independence, decision);
- Intelligence
- Creative imagination

Effective management on how to drive the execution of the attack from the second line, involves the application of a specific management based on the actual implementation of an optimal speed and trajectory because a player surprised by an act of the game will react with delay and his entry into possession of the ball will be altered. Of course, the team cannot abuse such executions because it creates a habit that would eventually lead to an adverse effect [7].

In some specialized studies it was determined the duration (approximately) that frames a complete action from the first phase of the game. Thus, it lasts on an average 1.09 seconds, from the moment of the ball retrieval to the actual hitting of the ball (the second line of attack) to the opponent's field [1].

The same author, quoted in [8], makes the following statement: This action from the second line should be well concealed and triggered as late as possible to not allow the adversaries to anticipate and therefore intercept it with a suitable placement. The first condition would be (beside a great experience) knowledge of how the adversary reacts to the already taken and conducted action.

The theme aims the progress of volleyball by aligning internal performance strategies to the modern game trends that are based on surprising the opponent. In the preparation part of volleyball along with the methodological orientation of content modeling it is required to implement in the collective structure the second line attack, the surprise element in the strategy to approach an official game. With this study we aim to make a critical analysis of the second line attack at the junior volleyball team at the University National Center from CSU Tirgu-Mures.

Material and method:

Observation method was employed by recording efficiency parameters of the II line of attack. The research was conducted between September 15, 2013 and April 15, 2014 at junior by University National Center from CSU Tirgu Mures. The number of 12 subjects were female (Table 1).

The subjects ***Table 1***

No.	Name and surname	Age (years)	Field position
1.	L.T.	17	Setter
2.	B.A.	18	Setter
3.	T.S.	16	Player zone IV
4.	D.L.	15	Player zone IV
5.	R.R.	17	Player zone IV
6.	M.L.	18	Player zone IV
7.	I.R.	17	Player zone II
8.	B.R.	17	Player zone II
9.	M.A.	16	Player zone III
10.	C.G.	17	Player zone III
11.	P.B.	18	Player zone III
12.	N.A.	16	Player zone III

The training focused on the tactical component, proposed and implemented in the process of training at CSU volleyball team Tirgu Mures Medicine was developed based on the game setters's field position (Table 2).

Training pattern ***Table 2***

No.	Game situation	Tactical situation	Attack direction
1.	Setter enters from Zone II (phase I)	Attack from zone VI on time 1	Zone I or Zone V
2.	Setter enters from Zone VI (phase I)	Attack from zone V on time 2	Zone I
3.	Setter enters from Zone V (phase I)	Attack from zone VI on time 2	Zone V

To calculate the coefficient of efficiency of the II line of attack we used the following formula [10]:

$K = (X + 0,5Y) / (X + Y + Z)$

where:

K - coefficient (index) efficiency;

X - action won (decisive);

Y - actions undecided (neutral);

Z - actions lost (wrong).

Results and discussions

The two tests, initial and final, were made at the end of Phase I and at the end of Phase III of the National Junior Championship of Romania and had the following results in relation to the game zones, direction and effectiveness of the attack from the second line (Table 3):

Results of the study

Table 3

No.	Stage	Attack from 2 line	Attack decisive (from zone)	Direction (zone)		Attack neutral/wrong	Efficiency (K)
				I	V		
1.	Initial Testing	152	VI – 17	7	10	23/48	0,608
			I – 29	22	7		
			V – 35	21	14		
2.	Final Testing	178	VI – 24	12	12	23/39	0,716
			I – 44	24	20		
			V – 48	32	16		

Interpretation of results was done using the graphic method and tracked the following parameters:

A. The efficiency of the second line attack in relation to the execution area (Figure 1):

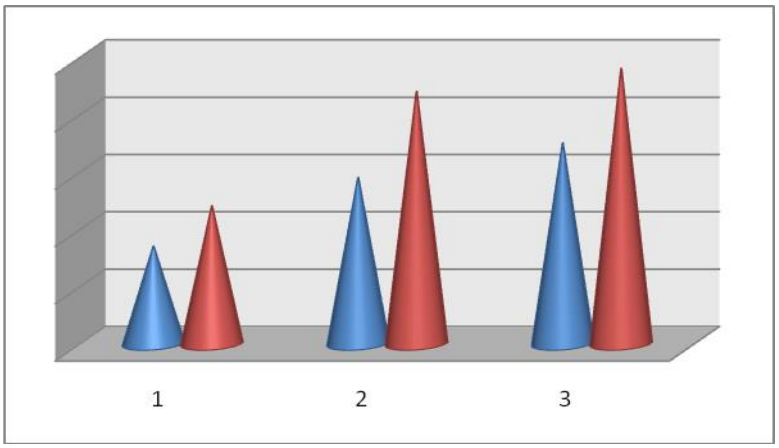

Fig.1 Execution areas of the second line attack

Legend:
1 – the attack executed from VI zone
2 – the attack executed from I zone
3 – the attack executed from V zone
* – Initial Testing
* – Final Testing

B. The efficiency of the second line attack in relation to the ratio of attacks considered to be neutral and attacks considered wrong (Figure 2):

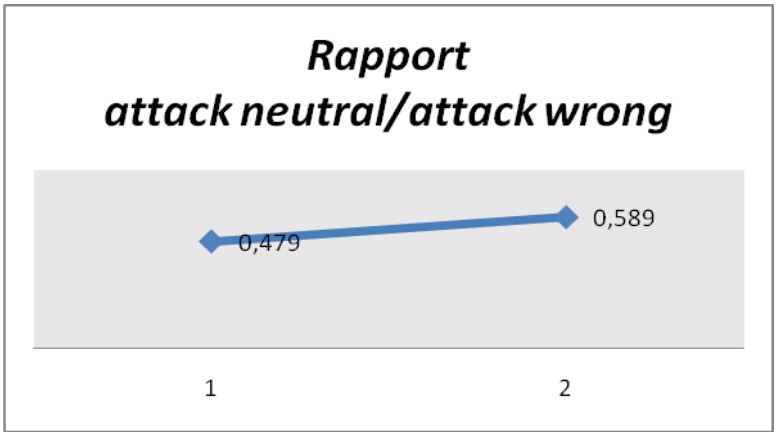

Fig.2 Attack efficiency netrual/wrong

Legend:
1 – Initial Testing
2 – Final Testing

C. General efficiency of the second line attack (Figure no. 3):

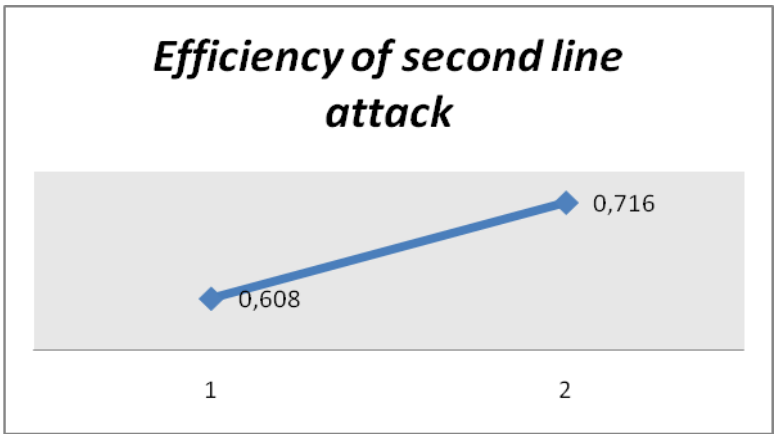

Fig.3 General efficiency of the second line attack

Legend:
1 – Initial Testing
2 – Final Testing

Conclusions and recommendations

Analyzing Table 3 we can emit the following conclusions:

- The percentage of second line attacks executed from Zone V is seconded to the same procedure performed from Zone VI and is equal to the one executed from Zone I. This information is doubled from studying Figure 1

- Final test results are superior to those recorded after initial testing

- A different conclusion emerges by studying Figure 2, namely that the neutral/wrong attack report increased after final testing because of the results achieved after implementing the training model developed on the tactical component.

- Also, by study of the Figure 3 we can see an increase in the overall efficiency of the second line attack recorded after final testing, conducted at the end of the competitive season.

These conclusions drawn from the analysis of this material may be transformed into the following proposals:

- Diversification in building the attack by using the second line attack, on both phases of the game and in all areas (zone I, zone VI, zone V)

- Using the second line attack depending on opposing players and the quality of receiving the serve or attack coming from the adversary

BIBLIOGRAPHI:

Asta A., *Schema riassuntivo sulla Batutta. Blog technico sul mondo della pallavolo*, set.13, Roma, 2011, 49.
Bâc O., *Volleyball,* Editura Universităţii, Oradea, 1999, 43.
Bortoli G., *Manuel de Volley-Ball, de l'initiation au perfectionnement*. Ed. Amphora, Paris, 2007, 49.
Cojocaru A., *Model şi modelare în voleiul de performanţă,* Editura Universitaria din Craiova, 2007, 9.
Cojocaru A., Cojocaru M., Ţurcanu F., Ţurcanu D., *Actualităţi şi tendinţe în voleiul românesc de mare performanţă,* în Palestrica Mileniului III, Vol. 12, nr. 3, 2011, 285.

Ioniţă M., *Modelarea pregătirii jocului de volei din perspectiva modificărilor regulamentului*, Editura Universitaria, Craiova, 2007, 41.
Karageorghis C.I., Terry P.C., *Inside Sport Psychology*, Human Kinetics, Stanningley, UK, 2011, 22.
Roşca E., *Contribuţii privind metodologia dezvoltării atenţiei la jucătoarele de volei de performanţă*, Teză de doctorat, Universitatea Naţională de Educaţie Fizică şi Sport, Bucureşti, 2010.
www.frvolei.ro
www.mydown.me/d/data-volley-2007-professional-torrent-id697106.html

Acknowledgements

Acknowledgements Professor Mircea Neamtu PhD and Professor Alexandru Pacuraru PhD. This Paper is supported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), ID134378 financed from the European Social Fund and by the Romanian Government.

DRUG TRAFFICKING IN A CRIMINOLOGIC PERPSECTIVE

Alexandra Nistor-Lung, "Al. Ioan Cuza" Police Academy of Bucharest
Camelia-Adriana Voicu, "Spiru Haret" University, Bucharest

Abstract: The behaviors too common in the society that we coexist and succeed, threaten the homeostasis of our world already characterized by the ignorance in which most people live in the world.
Evolution itself highlights the fact that every action with negative effects cannot have the expected result if, at the same time, there occur changes of intervention and criminal political strategies in order to remove the causes which determine the effect. However, to establish the methods needed to combat the opposite behavior is necessary to know the cause.
In this sense, we use the science of criminology which, by its complexity, helps to decipher and understand the human individual found during human fall. One of the biggest problem of the contemporary society at national, European and global consumption is represented by drug trafficking, a crime that fall within organized crime.
The existence of this offence is particularly alarming as it is made especially by organized criminal groups, often between them there is a relationship of interdepence, which is the reason why in this paper we present characteristics of inmates imprisoned for such offense by presention information collected from the application of a questionnaire in several prison units.

Keywords: drug trafficking, inmates, characteristics, criminologic perspective.

Introduction

Comportamentele mult prea des întâlnite în societatea în care coexistăm şi ne succedem, pun în pericol aşa cum menţionează Constantin Popescu[eeeeeeee], homeostazia lumii noastre deja caracterizată de „ignoranţa în care trăieşte majoritatea oamenilor din lume".

Aderăm la opinia marelui psiholog George Miller, care spunea că „Cele mai grave probleme ale lumii de azi sunt acelea pe care noi înşine le-am creat. Ele nu au fost create de natura rea si dură şi nici impuse nouă de voia Domnului. Ele sunt problemele umane, ale căror soluţii presupun schimbarea comportamentului nostru şi al instituţiilor noastrea sociale".[fffffffff]

Una dintre problemele cele mai mari ale societăţii contemporane, atât la nivel naţional, European, cât şi mondial este resprezentată de infracţiuni precum: *traficul de droguri, traficul de persoane şi traficul de minori,* infracţiuni ce intră în sfera criminalităţii organizate.

Cauzele care determină existenţa acestor fenomene infracţionale sunt multiple, însă, consider că îşi au rădăcina în lipsa de înţelepciune spirituală, aşa cum susţine şi dr. Melvin Morse, aflându-ne în faza "căderii umane", despre care, cu mult timp în urmă, vorbea şi Heraclit.[gggggggg]

Existenţa acestor infracţiuni este cu atât mai alarmantă cu cât cele trei se realizează în special de grupurile infracţionale organizate, de multe ori între ele existând o relaţie de interdependenţă.

[eeeeeeee]C. Popescu, *Despre viaţă şi economie*, Ed. ASE, Bucureşti, 2012, pg. 65;
[fffffffff]M. Rosenberg, *Adevărata educaţie pentru o viaţă împlinită*, Ed. Elena Francisc Publishing, 2005, pg. 133;
[gggggggg]C. Popescu, *Despre viaţă şi economie*, Ed. ASE, Bucureşti, 2012, pg. 68;

În prezenta lucrare voi prezenta caracteristicile comune întâlnite la persoanele condamnate pentru infracţiunea de consum şi trafic ilicit de droguri, date adunate în timpul realizării cercetării în vederea redactării propriei teze de doctorat.

Ca o propunere rezultată în urma studiului întreprins menţionez necesitatea şi importanţa existenţei unui departament de criminal profiling şi în România, date fiind rezultatele pozitive înregistrate de organismele internaţionale prin folosirea acestei tehnici.

Tabelul 1.1

Numărul de deţinuţi chestionaţi/penitenciar

Penitenciarul	Arad, bărbaţi	Arad femei	Craiova	Jilava	M.Ciuc	Rahova	Satu-Mare	Târgşor	Tîrgu Mureş
Nr.deţinuţi chestionaţi	50	12	30	30	50	16	34	48	50

Noţiuni generale privind traficul şi consumul ilicit de droguri

Combaterea traficului şi consumului ilicit de droguri sunt prevăzure în Legea 143 din 2000, modificată şi completată prin Legea 522 din 2004. Acest act normativ are drept scop clarificarea sau introducerea unor elemente noi legate de asistenţa consumatorilor de droguri, măsurile de reducere a riscurilor asociate, circuitul informaţional etc. De asemenea, au fost introduse prevederi noi în domeniul prevenirii consumului de droguri, care să reechilibreze balanţa între reducerea cererii şi cea a ofertei de droguri. A fost reconsiderată poziţia faţă de consumatorii de droguri prin abordarea patologiei acestora din perspectivă biologică şi socială.

Ca element de noutate au fost introduse şi definite noţiuni distincte pentru consumator şi consumator dependent. Apar definiţi termenii de circuit terapeutic, evaluare a consumatorului etc. iar sancţiunile aplicate pentru infracţiuni la regimul drogurilor sunt diferite în funcţie de categoria de risc din care face parte drogul.[hhhhhhhh] O analiză completă a legii, precum şi contextul normativ actual vor fii analizate corespunzător în conţinutul tezei.

Infracţiunea de consum şi trafic ilicit de droguri va fi analizată, pe baza răspunsurilor primite la întrebările formulate în chestionar. Analiza va fi efectuată folosind metoda comparativă între femei şi bărbaţi, ambele grupuri răspunzând aceloraşi întrebări. Analiza se va realize pe următoarele variabile: vârstă, pregătire profesională, antecendente penale, durata pedepsei aplicate, activităţi desfăşurate în penitenciar şi alte informaţii relevante, precum existenţa problemelor de genul consumului cronic de alcool, droguri, tentative de suicid, autovătămare şi cazuri de refuz al vizitatorilor pe perioada detenţie.

Am considerat ca fiind amprente importante şi tentativele de sucid şi autovătămare deoarece vreau să cred că cei care nu au tins spre astfel de acţiuni tratează situaţia lor cu optimism tragic şi ”… motivul pentru care vorbesc despre un optimism tragic, adică despre un optimism în faţa tragediei, se referă la potenţialul uman care, la cotele sale cele mai înalte, ne permite întotdeauna:

(1) să transformăm suferinţa într-o realizare omenească şi într-o implinire umană,

[hhhhhhhh]Societatea civilă de avocaţi Vargan&Vargan, *Aspecte teoretico-jurisprudenţiale privind infracţiunile prevăzute de Legea 143 din 2000*, Suceava, 2009, pg. 2;

(2) să derivăm din vinovăţie şansa de a ne schimba în bine şi,

1.1.1. să derivăm din efemeritarea vieţii un motiv de a trece responsabil la acţiune."[iiiiiiii]

Condamnaţii pentru infracţiunea de trafic de droguri, persoane şi minori

În graficul 2.1 vom reprezenta comparativ numărul de femei şi bărbaţi condamnaţi din numărul total de chestionaţi.

Graficul 2.1

Numărul de femei şi bărbaţi condamnaţi din total persoane chestionate

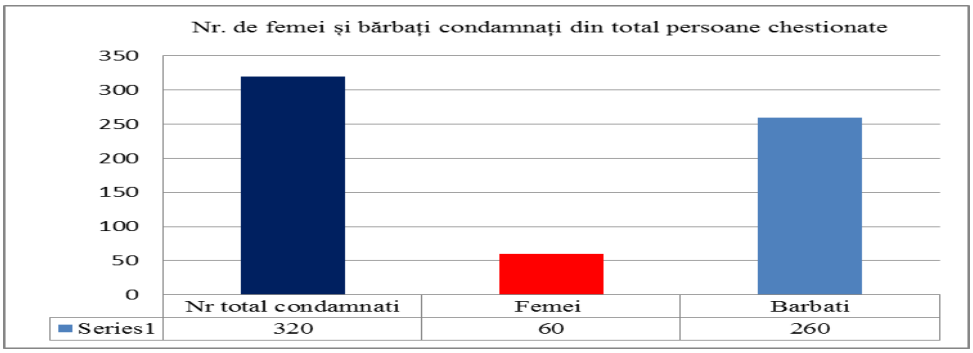

Din graficul de mai sus rezultă că din cei 320 de condamnaţi chestionaţi 60 sunt femei condamnate iar 260 sunt bărbaţi.

În continuare vom analiza doar persoanele care au fost condamnate pentru infracţiunile de consum şi traficilicit de droguri, trafic de persoane şi trafic de minori, ceea ce reprezintă un procent de 25% din cei 320 de condamnaţi chestionaţi care fac obiectul studiului nostru, adică 80 deţinuţi.

În graficul 2.2 reprezentăm numărul de condamnaţi după sex din totalul condamnaţilor pentru infracţiunile de trafic de droguri, persoane şi minori.

Graficul 2.2

Numărul de condamnaţi după sex pentru infracţiunile de trafic de droguri, persoane şi minori

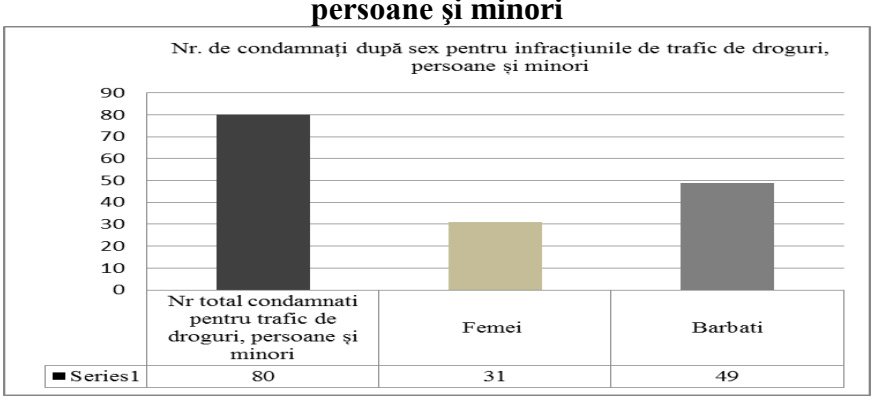

[iiiiiiii]Victor E. Frankl, citat după C. Popescu, *Despre viaţă şi economie*, Ed. ASE, Bucureşti, 2012, pg. 75;

Aşa cum reiese din graficul de mai sus, numărul bărbaţilor (49) condamnaţi pentru infracţiunile de consum şi trafic ilicit de droguri, trafic de persoane şi trafic de minori este mai mare decât numărul femeilor (31) încarcerate pentru aceleaşi infracţiuni.

Condiţia preexistentă principală pentru manifestarea indivizilor printr-un astfel de comportament infracţional este reprezentată de către dorinţa condamnatului de a beneficia de câştiguri financiare într-o perioadă de timp foarte scurtă. În ceea ce priveşte femeile, majoritatea au fost implicate în astfel de activităţi de către soţ sau concubin, nivelul de educaţie scăzut fiind un factor care le-a împiedicat să se opună.

Condamnaţii implicaţi în traficul de droguri

În ceea ce priveşte strict infracţiunea de *consum şi trafic ilicit de droguri,* din analiza efectuată rezultă că numărul femeilor implicate (14) în săvârşirea acestei infracţiuni este dublu decât cel al bărbaţilor (7), aşa cum se va putea observa în graficul 2.3:

Graficul 2.3

Numărul condamnaţilor implicaţi în traficul de droguri

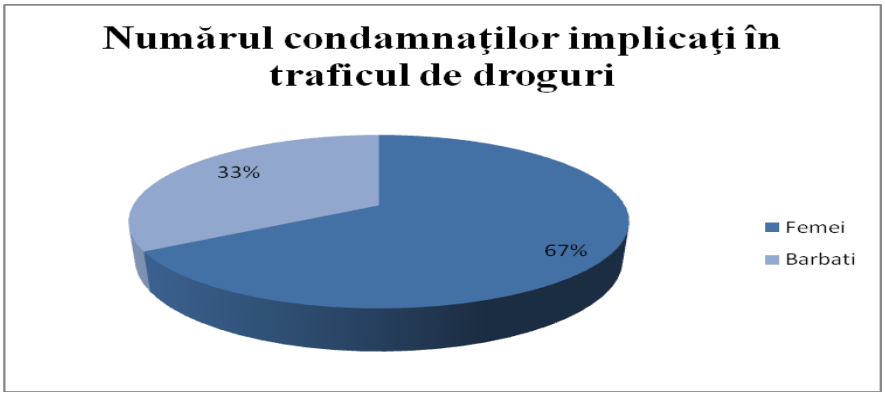

Problema criminalităţii feminine a fost îndelung dezbătută, deşi iniţial nu a făcut obiectul cercetărilor în domeniu. Pe baza lucrărilor clasice existente în domeniu, mai mulţi autori au căzut de acord asupra faptului că infracţiunile comise de femei şi de fete au la bază factori biologici, mai degrabă decât factori economici sau sociali.[jjjjjjjj]

În literatura de specialitate, au fost identificate de către Rafter şi Stanko şase impostaze ale femeilor care influenţează felul în care acestea sunt văzute când comit o infracţiune sau sunt victime.[kkkkkkkk]

În primul rând, femeia este văzută ca prizonieră a unor forţe biologice care le scapă de sub control, acesta fiind un mod de a explica comportamentul, descris ca iraţional de către unii.

În al doilea rând, femeia a fost descrisă ca fiind impulsivă şi nonalitică, ceea ce afectează luarea de decizii corecte şi creşte riscul de comitere de infracţiuni.

De asemenea, s-a realizat portretul femeii slabe care îşi urmează bărbatul în acţiuni ilegale. Această teorie se aplică destul de des în cazul infracţiunilor de trafic de droguri.

Femeia a mai fost descrisă ca fiind naivă şi uşor de manevrat, iar femeia puternică, cea care poate sparge stereotipul rolului pasiv este văzută ca deviantă şi implicit, predispusă spre săvârşirea de infracţiuni.

[jjjjjjjj] A. Bălan, *Criminalitatea feminină*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, pg. 12;
[kkkkkkkk] Idem, pg. 29;

Cea de-a şase imagine a femeii realizată de către cei doi autori este cea a femeii care reprezintă răul pur, ignorând comportamentul impus unei femei de către societate.[lllllll]

a) **Vârsta medie a deţinuţilor**

În ceea ce priveşte media de vârstă a celor implicaţi în săvârşirea acestei infracţiuni, în cazul femeilor se pot vedea mai multe categorii de vârstă la care acestea acţionează, iar în cazul bărbaţilor infracţiunea este săvârşită mai mult de către cei cu vârsta cuprinsă între 31 şi 40 de ani, aşa cum reiese din graficul 2.4:

Graficul 2.4

Vârsta medie a deţinuţilor implicaţi în traficul de droguri

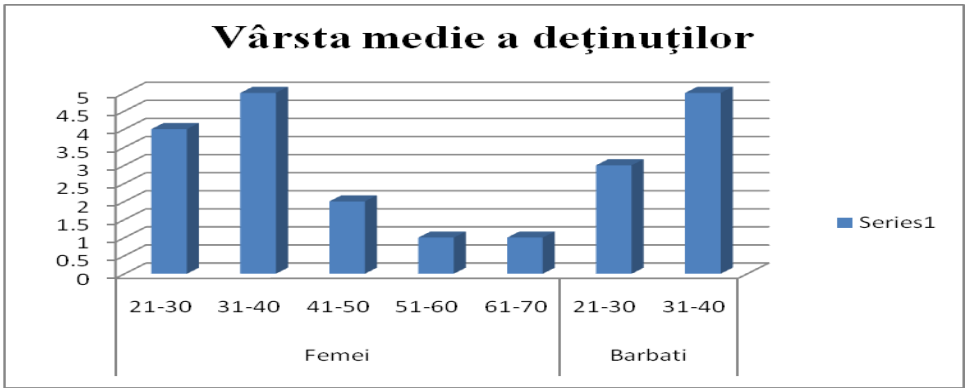

Aşadar, numărul bărbaţilor implicaţi în traficul de droguri se află cu vârsta medie între 31- 40 de ani, iar în cazul femeilor observăm că există şi persoane mai înaintate în vârstă. Numărul mai mare de infracţiuni comise de femei în intervalul 21-30 de ani vine să întărească cel puţin două din ipostazele menţionate de către Rafter şi Stanko. Mă refer aici la femeia slabă care îşi urmează bărbatul în ceea ce priveşte numărul de infracţiuni. Dintre deţinutele chestionate, multe dintre ele au recunoscut că au ajuns să consume droguri şi să se ocupe cu traficul de droguri deoarece partenerul de viaţă era implicat în astfel de activităţi. Există şi cazuri în care traficul de droguri nu este însoţit şi de consum.

Consider că teoria femeii slabe este, în multe cazuri, strâns legată de cea de-a patra ipostază enunţaţă mai sus, anume cea a femeii naive şi uşor de manevrat, adică a femeii "goale pe dinăuntru" din punctul meu de vedere. Iar atunci când simţim nevoia de a umple un gol apare sentimentul de lăcomie şi dorinţa de a ne îndeplini cât mai multe dorinţe materiale, adică de "nevoia de a umple deficitele de acordare, coerenţă şi rezonanţă", cu lucruri superficiale, supraevaluate în raport cu nevoile reale ale vieţii.[mmmmmmmm]

b) **Pregătirea profesioală a condamnaţilor**

Cea mai bună investiţie pe termen lung este investiţia în educaţie, dacă această investiţie nu există sau se face dar la un nivel mai scăzut, societatea are de suferit. Acestă afirmaţie se confirmă în graficul 2.6, unde prezentăm nivelul de pregătire al condamnaţilor pentru trafic de droguri.

Graficul 2.6

Nivelul de educaţie al condamnaţilor pentru trafic de droguri

[lllllll] Cele şase trăsături ale femeii au fost luate din cartea menţionată mai sus, *Criminalitatea feminină*, a cărei autoare este Ana Bălan.

[mmmmmmmm] C. Popescu, *Despre viaţă şi economie*, Ed. ASE, Bucureşti, pg. 96;

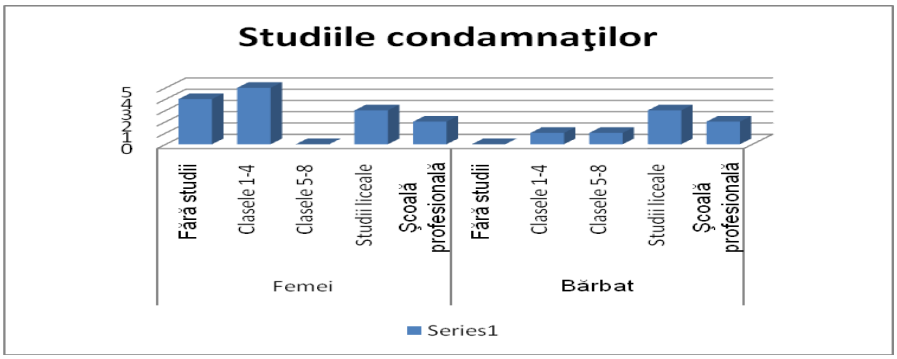

În ceea ce priveşte nivelul de pregătire al subiecţilor luaţi în considerare pentru această analiză, se observă un număr mare de femei fără studii, dar care au absolvit o clasă sau două în mediul carceral. În rândul femeilor, cele mai multe condamnate au absolvit învăţământul primar, fiind urmate de cele cu studii liceale. Deşi susţinem o lipsă de educaţie la cei din mediul carceral, observăm şi că există un număr destul de ridicat de femei condamnate, care au absolvit şcoala profesională, adică au o meserie.

În rândul bărbaţilor, se observă că cei mai mulţi dintre ei au absolvit liceul, fiind urmaţi de absolvenţii de şcoală profesională şi de cei cun învăţământ gimnazial. Spre diferenţă de femei, printre bărbaţi nu există condamnaţi pentru această infracţiune fără studii.

Deşi în mediul carceral, deţinuţii au posibilitatea de a-şi continua studiile, sau, în multe cazuri, de a la începe, nu mulţi dintre aceştia fac acest lucru. Cei mai mulţi dintre ei îşi doresc să meargă la muncă.

Prin activităţile pe care deţinuţii aleg să le întreprindă în mediul carceral, ei aleg, de fapt, libertatea de „a fi", adică arată ce înseamnă viaţa pentru ei. Aşadar, marea majoritate nu pun accentul pe educaţie, deoarece în viaţă au considerat că educaţia nu îi ajută să progreseze. Din păcate, din punctul meu de vedere, aceştia nu au avut şansa sau nu au profitat de şansa de a face parte din mediul sănătos creat de om, alegând să urmeze ca modele indivizi divizaţi de societate.

c) **Antecedente penale**

În graficul 2.8 prezentăm antecedentele penale ale condamnaţilor în funcţie de sex.

Graficul 2.8

Antecendente penale ale condamnaţilor

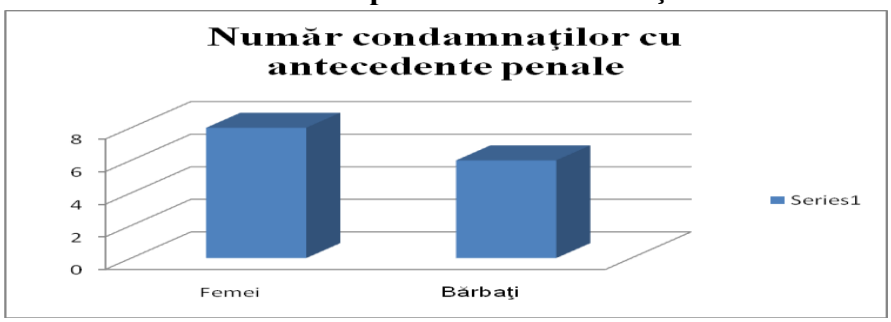

Referitor la antecedentele penale ale subiecţilor, numărul femeilor care nu sunt la prima condamnare este de aproape două ori mai mare decât al bărbaţilor. Antecendentele

penale atât în cazul femeilor, cât şi al bărbaţilor constau în mare măsură tot în traficul de droguri, aşa cum se poate vedea în figura următoare (fig. 2.8).

Graficul 2.8

Infracţiuni anterioare săvârşite de condamnaţi

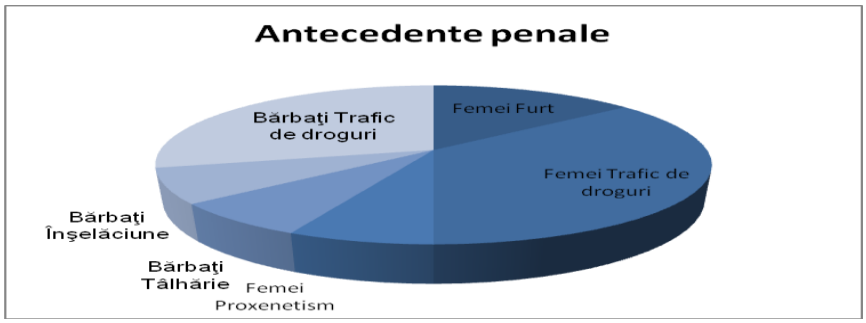

În afara traficului de droguri, la femei observăm infracţiunile de furt şi proxenetism, iar la bărbaţi cele de tâlhărie şi înşelăciune. 90% dintre ei au fost condamnaţi în cazul primei infracţiuni la o pedeapsă privativă de libertate. Motivele folosite pentru a explica reîntoarcerea lor în mediul carceral sunt legate, în primul rând, de lipsa fondurilor pentru procurarea drogurilor, însă sunt şi unii deţinuţi care nu îşi recunosc vina şi dau vina pe sistem, înainte de a-şi analiza comportamentul.

Aceşti oameni, din punctul meu de vedere, se tem, de fapt, să-şi conştientizeze propriile acţiuni şi aşa cum a spus şi Cioran ”Cel care nu ştie să-şi stăpânească frica şi nici s-o valorifice sfârşeşte prin a nu mai fi el, prin a-şi pierde identitatea”. Consider că acesta este răspunsul pentru anumite comportamente întâlnite în rândul deţinuţilor, şi anume acela de a avea o variantă proprie a derulării evenimentelor din momentul săvârşirii infracţiunii şi nu numai. Aceşti indivizi nu au curajul de a conştientiza persoana în care s-au tranformat şi nici gravitatea infracţiunilor săvârşite.

d) **Activităţi în mediul carceral**

Ca aspect pozitiv, este de remarcat faptul că în mediul carceral, condamnaţii participă la diferite activităţi, situaţie prezentată în graficul 2.9.

Graficul 2.9

Activităţi desfăşurate de condamnaţi în mediul carceral

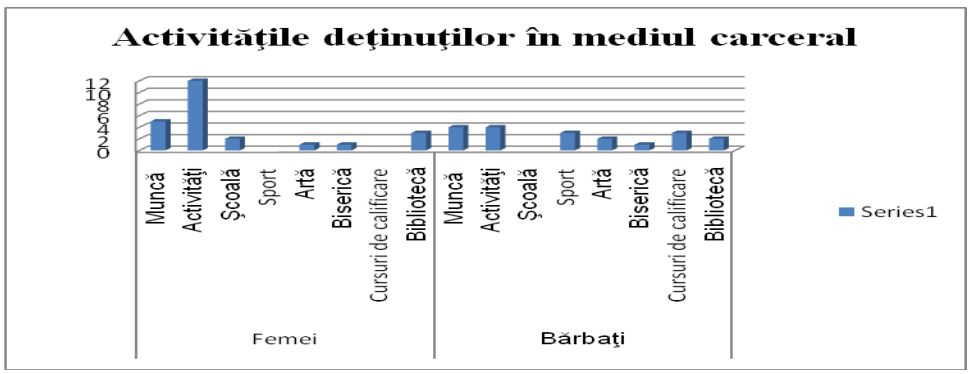

În mediul carceral, cele mai multe femei participă la activităţi socio-educative. Într-unul din penitenciarele unde am aplicat chestionarele mi-a fost prezentat şi un club format din persoane condamnate pentru consum şi trafic de droguri realizat în încercarea de a le face pe deţinute să conştientizeze gravitatea acţiunilor lor, pentru a le face mai uşoară lupta cu dependenţa şi, pe cât posibil, să le determine să nu se întoarcă la consumul de droguri când îşi vor termina de executat sentinţa.

Din păcate, chiar dacă pe termen scurt această terapie dă rezultate, pe termen lung multe membre ale acestui club cedează din nou viciului. Realitatea este prea dură şi aleg să se întoarcă la a trăi viaţa după propriile reguli, în mintea lor.

De asemenea, multe dintre ele merg la muncă, altele merg la şcoală, iar multe dintre ele profită de bilbioteca pe care o au la dispoziţie. Cărţile acoperă o paletă largă de domenii, oricine putând găsi cărţi, cu condiţia să fie interesate.

La bărbaţi se văd procentaje apropiate în ceea ce priveşte mersul la muncă şi participarea la activităţile socio-educative desfăţurate în penitenciar. De asemenea, se vede un interes crescut pentru exerciţiile fizice, dar şi pentru cursurile de calificare.

e) **Alte informaţii relevante**

În graficul 2.10 sunt redate cîteva informaţii relevante despre deţinuţi.

Graficul 2.10

Informaţii relevante despre deţinuţi

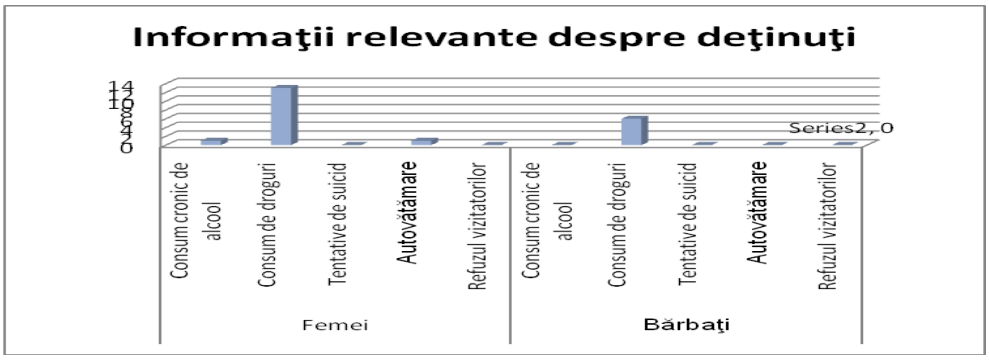

Dintre subiecţii chestionaţi pentru infracţiunea de trafic de droguri, reiese că cei mai mulţi dintre ei se luptau cu o dependenţă de droguri înainte de a fi condamnaţi. Tentative de suicid nu au existau în rândul subiecţilor, dar la femei s-a întalnit şi caz de autovătămare.

Cazurile de autovătămare apar la tineri, care de multe ori nu sunt conştienţi de ceea ce fac, iar în cazul adulţilor apar în situaţii în care cerşesc atenţie. Din păcate, mulţi dintre ei consideră autovătămarea o formă de eliberare a furiei, fără să ştie că la urmă nu vor rezolva nicio problemă, ci vor rămâne doar cu urme inestetice şi vizibile.

Aşadar, atât în cazul femeilor, cât şi al bărbaţilor sunt identificate caracteristici comune, vizibile, care descoperite din timp, iar persoanelor în cauză li se oferă o şansă de către societate, traficul şi consumul de droguri poate fi diminuat. Dar, asta nu înseamnă că nu trebuie cercetate cauzele care conduc spre astfel de circumstanţe favorizante săvârşirii acestei infracţiui, dar şi spre îmbraţilarea acestui viciu atât de periculos, atât din punct de vedere al sănătăţii, cât şi al faptelor pe care suntem dispuşi să le comitem pentru a-l putea întreţine.

Deşi factorii geografici au o mare importanţă, mă voi apleca spre analizarea celor economici. Nivelul ridicat de sărăcie cunoscut de un număr din ce în ce mai mari de români

afectează întreaga societate şi, din păcate, cei mai lipsiţi de şansă pentru o viaţă armonioasă, pe durata căreia să aibă abilitatea de a învinge suferinţa şi de a dobândi fericirea sunt cei al căror acces la educaţie este diminuat din cauza acestor lipsuri.

Aşa cum se prezintă într-un studiu realizat de experţii români cu susţinerea UNICEF România cu date culese până în 2010, ” Ultimele date ne arată o creştere a ratei de abandon şcolar până la 17%. Este efectul crizei care accentuează sărăcia, ori tocmai sărăcia este cauza principală a abandonului”, iar în această situaţie ajungem să dăm crezare cuvintelor lui Albert Einstein conform cărora ” orice îngrădire a libertăţii academice urmăreşte să limiteze răspândirea cunoaşterii în rândul oamenilor, împiedicând astfel judecata şi acţiunea raţională.”

Educaţia, din punctul de vedere al lui Orio Giarini, este o premisă a ocupării forţei de muncă şi probabil activul cel mai important al unei fiinţe omeneşti în condiţiile confruntării sale cu un viitor incert. De asemenea, este adevărată şi afirmaţia că numai o educaţie adecvată va pregăti tânărul să facă faţă cerinţelor societăţii de mâine şi sistemului economic aferent acestuia.[nnnnnnnn]

BIBLIOGRAPHY:

M. Rosenberg, Adevărata educaţie pentru o viaţă împlinită, Ed. Elena Francisc Publishing, 2005, pg. 133;

C. Popescu, Despre viaţă şi economie, Ed. ASE, Bucureşti, 2012, pg. 68;

Societatea civilă de avocaţi Vargan&Vargan, Aspecte teoretico-jurisprudenţiale privind infracţiunile prevăzute de Legea 143 din 2000, Suceava, 2009, pg. 2;

A. Bălan, Criminalitatea feminină, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, pg. 12.

[nnnnnnnn]O. Giarini, M. Patrick, *Dilema ocupării forţei de muncă şi viitorul muncii*, Ed. ALL BECK, Bucureşti, 2001, pg. 96;

CULTURAL CONSUMPTION PRACTICES AMONG STUDENTS. SOCIOLOGICAL ASPECTS

Alexandru-Cosmin Apostol, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Adrian Netedu, Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Cultural consumption practices among young people represents a major research topic in our society, especially as – in an age of technology and innovation – new media comes to interfere or even replace the traditional cultural practices. Even more interesting is to analyze these phenomena in the cities with a rich academic tradition or in those cities which are aspiring to obtain the status of European Capital of Culture. Iasi Municipality enjoys both features and that is why we have initiated a survey on a representative sample of students for all five state universities in the city. Inevitably, a significant part of the research we are presenting here includes a descriptive approach (which are the main cultural consumption preferences and leisure practices; preferences for the new media or for a traditional support of perception etc.) and a quantitative one (to the extent that we can identify a profile of cultural consumer among students). Based on the results that we have obtained we will try to identify some general trends about the cultural preferences of the studied population and how these preferences varies according to certain characteristics (the higher education institutions profiles, type of studies, gender, etc.). This work is supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133652.

Keywords: cultural consumption, cultural practices, students, leisure-time, new-media

Introducere

Termenul general de „cultură" este unul deosebit de dificil de înglobat într-o singură definiţie, antropologii, în special, încercând - încă din secolul al XVIII-lea, să surprindă în esenţă toate valenţele conceptului[oooooooo]. De altfel, Bernard Valade analizează şi surprinde complexitatea conceptului de „cultură" în *Tratatul de sociologie* coordonat de Raymond Boudon, amintind de inventarul de definiţii realizat de Alfred L. Kroeber şi Clyde Kluckholn, care au reuşit până în 1952 să adune 163 de interpretări[ppppppppp]. În acest context, Gilles Ferréol a subliniat faptul că sunt „numeroase moduri de utilizare şi semnificaţii ale conceptului"[qqqqqqqq].

Sintetizând, complexitatea relaţiei dintre *cultură* şi *societate* a început să fie studiată în profunzime, sub diferitele ei aspecte, începând cu mijlocul secolului trecut[rrrrrrr], iar literatura de specialitate a cunoscut odată cu trecerea anilor un progres major datorită numeroasele contribuţii teoretico-empirice ale lui Pierre Bourdieu. Marele sociolog francez a dezvoltat în volumele şi articolele sale o serie de concepte şi teorii (*câmp*, *tipuri capital*, *habitus*, *reproducţie socială şi culturală* ş.a.), de o importanţă ştiinţifică remarcabilă, care constituie în ştiinţele socio-umane contemporane puncte de plecare în realizarea unor ample lucrări. În

[oooooooo] Apud Leslie A. White, „The Concept of Culture", *American Anthropologist*, Vol. 61, Issue 2, April 1959, article first published online: 28 oct. 2009, pp. 227 – 251.
[ppppppppp] Apud Bernard Valade, „Cultura", în Raymond Boudon (coord.), *Tratat de sociologie*, trad. D. Vasiliu şi A. Ene, ediţia a II-a, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2006, p. 564.
[qqqqqqqq] Gilles Ferréol (coeditare), *Dicţionar de sociologie*, trad. de L. Decei şi R. Gârmacea Ed. Polirom, Iaşi, 1998, p. 47.
[rrrrrrr] Apud Omar Lizardo şi Sara Skiles, „Cultural consumption in the fine and popular arts realms", *Sociology Compass* 2/2 (2008), p. 485.

ceea ce priveşte studiul de faţă, un concept de interes este cel de *capital cultural*. Plecând de la acesta, Pierre Bourdieu a teoretizat trei „stări" sub care ar putea fi regăsit: (1) starea *încorporată*; (2) *starea obiectivă*, respectiv (3) *starea instituţionalizată*[sssssssss]. David Thorsby vorbeşte despre existenţa a două tipuri de capital cultural: *tangibil* (bunurile culturale propriu-zise, în formatul lor fizic – artefacte, monumente, picturi, sculpturi etc) şi *intangibil* (înglobează formele sau rezultatele pure ale artei: muzica, literatura, tradiţiile, valorile ş.a.), prin intermediul cărora se alcătuiesc numeroase reţele şi relaţii culturale ce susţin activităţile cotidiene în cadrul unor comunităţi[ttttttt]. De altfel, Omar Lizardo s-a preocupat de evidenţierea modului în care gusturile culturale influenţează modelarea şi transformarea reţelelor personale pe care şi le formează indivizii de-a lungul vieţii[uuuuuuuu].

Paul DiMaggio a realizat în 1960[vvvvvvvv] una din cele mai ample cercetări privind relaţia dintre capitalul cultural şi succesul şcolar, iar principalele rezultate ale studiului au demonstrat existenţa unei corelaţii puternice între cele două variabile analizate. Totuşi, Paul DiMaggio sublinia importanţa continuării unor asemenea demersuri prin evaluări empirice ale potenţialelor legături pe care le-ar putea avea capitalul cultural cu nivelul de educaţie, calitatea colegiilor, statutul socio-ocupaţional etc. De altfel, în 1985, acelaşi autor identifică împreună cu John Mohr, într-un alt studiu binecunoscut[wwwwwwww], relaţia dintre capitalul cultural, nivelul de studii şi selecţia maritală. În aceeaşi notă se situează Oriel Sullivan şi Tally Katz-Gerro[xxxxxxxx], cei doi autori evidenţiind faptul că indivizii cu un status social înalt sunt predispuşi prin prisma poziţiei lor în societate să participe la un număr ridicat de activităţi culturale, dar că motivele care stau la baza unui asemenea grad înalt de implicare nu ţin de statusul financiar superior sau de timpul liber de care dispun. În acest context, autorii vorbesc despre un anumit nivel de „*voracitate culturală*"[yyyyyyyy], tradusă prin încercarea indivizilor de a se menţine într-o anumită comunitate - fără a fi în pericol de excludere din punct de vedere social - prin intermediul participării culturale.

Într-o vastă analiză realizată pe 68 de articole ştiinţifice publicate între anii 2000 şi 2009, care aveau drept obiectiv comun cercetarea consumului de produse culturale, Francesco Casarin şi Anna Moretti[zzzzzzzz] trasează o serie de tendinţe empirice în ceea ce priveşte modul în care este abordat acest domeniu în ultimii ani. Astfel, pe de o parte cei doi autori surprind

[sssssssss] Pierre Bourdieu, „Les trois etats du capital culturel", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. 30, nov. 1979, pp. 3 – 6.

[ttttttt] David Thorsby, „Cultural Capital", în vol. *A handbook of cultural economics*, edited by Ruth Rose, published by Edward Elgar Publishing Limited, 2003, pp. 167 – 168.

[uuuuuuuu] Omar Lizardo, „How Cultural Tastes Shape Personal Networks", *American Sociological Review*, October 2006, Vol. 71, pp. 778 – 807.

[vvvvvvvv] Paul DiMaggio, „Cultural Capital and School Success: The Impact of Status Culture Participation on the Grades of U.S. High School Students", *American Sociological Review*, Vol. 47, No. 2 (Apr., 1982), pp. 189 – 201.

[wwwwwwww] Paul DiMaggio şi John Mohr, „Cultural Capital, Educational Attainment, and Marital Selection", *American Journal of Sociology*, Vol. 90, No. 6, May, 1985, pp. 1231 – 1261.

[xxxxxxxx]Tally Katz-Gerro şi Oriel Sullivan, „The Omnivore Thesis Revisited: Voracious Cultural Consumers", *Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association, Marriott Hotel, Loews Philadelphia Hotel, Philadelphia, PA*, Aug 12, 2005, document accesat online: http://citation.allacademic.com/meta/p18302_index.html, la data de 25.09.2014.

[yyyyyyyy] Termenul utilizat de Tally Katz-Gerro şi Oriel Sullivan este cel de „*cultural voraciousness*".

[zzzzzzzz] Francesco Casarin şi Anna Moretti, „*An International Review of Cultural Consumption Research"*, Working Paper n. 12/ 2011, Nov. 2011.

faptul că, în general, este acordată o atenţie deosebită modalităţilor în care este segmentată cererea culturală, iar pe de altă parte se observă o creştere a interesului faţă de studierea - la nivel interdisciplinar, a motivaţiilor care favorizează consumul cultural.

Aşadar „simpla" analiză a comportamentului cultural, având drept suport numai statisticile locale, regionale, naţionale sau globale nu se mai dovedeşte a fi suficientă, fără o cunoaştere în detaliu a mecanismelor care favorizează internalizarea unui anumit model de consum cultural. De aceea, este indicată o concentrare a atenţiei pe elementele latente care îi determină şi motivează pe tineri să se implice direct în acţiuni culturale, alocându-şi resurse simbolice sau/ şi materiale în vederea dobândirii unui anumit capital cultural.

În analiza consumului cultural teoreticienii şi practicienii sunt tot mai interesaţi pe de o parte de diviziunea digitală intergeneraţională, iar pe de altă parte de înţelegerea modului în care *new-media* influenţează comportamentul cultural şi cum anume interferează cu practicile culturale consacrate/ tradiţionale. Atunci când discutăm despre *new-media*, avem în vedere o serie de mutaţii – cu evidente efecte şi asupra vieţii culturale - de care producţia media a beneficiat în ultimele decenii: apariţia realităţilor virtuale, a unor noi modalităţi de comunicare, socializare, producţie şi distribuţie prin intermediul computerului şi - mai recent, a tabletelor, telefoanelor inteligente, toate conectate la internet, dar şi a transformărilor efective pe care media (de exemplu: fotografie, muzică, film cinema, jurnalism) le-a cunoscut de-a lungul timpului[aaaaaaaa].

La nivel general, tradiţia cercetătorilor legate de *new-media* a cunoscut, odată cu evoluţia tehnologiilor de comunicare în masă, o dezvoltare însemnată încă din anii 70 ai secolului trecut[bbbbbbbbb]. Sylvie Octobre[ccccccccc] punctează faptul că, în aceste circumstanţe, modul în care tinerii înţeleg şi se raportează la practicile culturale s-a modificat substanţial.
Pentru a sublinia trendul ascendent pe care se situează noile tehnologii, ne-am oprit la o serie de date statistice sintetice furnizate de Comisia Europeană. Astfel, conform Eurostat[ddddddddd], la nivel european, numărul utilizatorilor cu vârsta cuprinsă între 16 şi 24 de ani care utilizează zilnic internetul a crescut din 2007 până în 2013 de 1,83 ori (de la 48% la 88%). În cazul României, pe acelaşi interval de vârstă, creşterea este una mai spectaculoasă - de 3,32 ori (de la 19% la 63%). Totodată, în ultimii 7 ani, decalajul dintre ţara clasată pe prima poziţie – Islanda, şi România a scăzut exponenţial. Totuşi, în continuare, România se situează pe ultima poziţie în Uniunea Europeană în această privinţă, distanţa faţă de penultimul loc ocupat de Bulgaria fiind de 12 puncte procentuale (România 63%, Bulgaria 75%). Pe acest fond, numeroşi cercetători încearcă să evidenţieze modul în care noile tehnologii (şi implicit *new-media*), la care este expusă în mod direct tânăra generaţie (cunoscută şi sub numele de „*digital natives*"[eeeeeeeee]) le modelează atitudinile sau valorile[fffffffff], inclusiv comportamentele culturale.

[aaaaaaaa] Martin Lister et. alii, *New Media: A Critical Introduction*, Routledge, Second Edition (2009), p.13.
[bbbbbbbbb] Leah A. Lievrouw, „Theorizing New Media – A Meta-Theoretical Approach", *Medien Journal*, 3/ 2002, p. 4.
[ccccccccc] Sylvie Octobre, „Les horizons culturels des jeunes", *Revue française de pédagogie* [En ligne], 163 | avril-juin 2008, pp. 27-38, accesat online: http://rfp.revues.org/940, la data de: 25.09.2014.
[ddddddddd] Bazele de date pot fi consultate la adresa web:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/youth/data/database, accesată la data de 30.09.2014.
[eeeeeeeee] Gustavo S. Mesch, „The Internet and Youth Culture", *The Hedgehog Review*, Spring 2009, pp. 50 – 60.

Cercetări anterioare

Ultimul Eurobarometru Special[ggggggggg] consacrat valorilor culturale ale europenilor a fost publicat în anul 2007, studiul fiind realizat pe un eşantion total alcătuit din 26755 de respondenţi, cu vârsta peste 16 ani. Acesta a relevat, printre altele, faptul că pentru 77% din populaţia Uniunii Europene cultura este *foarte importantă* şi *importantă*. În România eşantionul a cuprins 1036 de persoane, iar 67% dintre subiecţi au declarat că pentru ei cultura are o importanţă ridicată şi foarte ridicată. Procentajul, chiar dacă este unul sub media Uniunii Europene, este egal sau chiar uşor peste cel al unor ţări din Europa Occidentală precum Germania (65%), Irlanda (66%) sau Marea Britanie (67%). De remarcat faptul că pe ultima poziţie în această ierarhie s-a situat Austria (53%), în timp ce pe primul loc s-a regăsit Polonia (92%).

La nivelul ţării noastre un prim nivel al cercetărilor cu specific cultural este constituit de datele statistice culese de I.N.S. (Institutul Naţional de Statistică) pentru cinci domenii: biblioteci, cinematografie, instituţii de spectacol, muzee, edituri şi radio-TV. Aceste date se referă în primul rând la infrastructura specifică unui consum cultural la nivel naţional şi mai puţin la consumul cultural efectiv (pe categorii socio-profesionale, de gen etc). Cele mai elaborate cercetări privind consumul cultural în România au fost efectuate de către *Centrul de studii şi cercetări în domeniul culturii* (C.C.C.D.C.) instituţie aflată în subordinea Ministerului Culturii din anul 2005 însă desfiinţată în 2013 şi integrată în *Institutul naţional pentru cercetare şi formare culturală* (I.N.C.F.C.). Din activitatea C.C.C.D.C. amintim de „Barometrele de consum cultural" efectuate între 2005 şi 2010 sau de cercetarea numită **„**Vitalitatea Culturală a Oraşelor din România" efectuată între anii 2007-2010[hhhhhhhhh]. Nu ne propunem să trecem în revistă toate rezultate acestor cercetări, ci vom accentua rezultate care vizează populaţia de sub 30 de ani. De exemplu în Barometrul[iiiiiiiii] din 2005 sunt expuse date despre două categorii de vârstă 15-20 şi 21-30 de ani lipsind evaluări pentru segmentul de 18-24 de ani, unde identificăm în primul rând populaţia studenţească. Datorită acestei situaţii vom insista cu precădere pe segmentul 21-30 de ani identificat ca fiind cel mai dinamic din perspectiva practicilor de consum cultural: la nivelul anului 2005 populaţia din acest segment avea cel mai mare consum în ce priveşte vizionarea filmelor (deşi 73% din populaţie nu mergeau deloc la cinematograf), a spectacolelor de operă/operetă (predominant persoanele de gen feminin), a manifestărilor legate de diverse sărbători (predominant persoanele de gen masculin). Aceeaşi situaţie era şi pentru consumul de patrimoniu cultural (vizitarea de muzee, case memoriale etc.) cu precizarea că din segmentul 21-30 de ani predominau cei cu studii post-universitare şi cu domiciliu urban. Cum era de aşteptat acelaşi segment de vârstă îl găsim implicat în utilizarea noilor tehnologii de stocarea datelor (CD/DVD), acces la computer

[fffffffff] Apud Ellen Johanna Helsper şi Rebecca Enyon, „Digital natives: where is the evidence?", *British Educational Research Journal*, 36: 3, pp. 503 – 520, First published on: 17 June 2009.

[ggggggggg] ***European Commission, *Special Eurobarometer 278 – European Cultural Values*, European CommiSeptember 2007, accesat online: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_278_en.pdf la data de: 05.10.2014.

[hhhhhhhhh] A se vedea alte cercetări specifice la adresa http://www.culturadata.ro

[iiiiiiiii] Ne referim în cele ce urmează la „Barometrele de consum cultural" realizate de CCCDC în perioada 2005-2010.

(Internet), lecturi ghidate de interese profesionale etc. Următoarele barometre au confirmat informaţiile de mai înainte. În Barometrul din 2008 este specificat că tinerii cu vârste cuprinse între 15-24 de ani sunt dispuşi să contribuie voluntar pentru restaurarea obiectelor de patrimoniu: de exemplu 52% dintre aceştia se arătau deschişi să doneze sume cuprinse între 100 şi 500 de RON. La rândul lui, Barometrul din 2009 atrage atenţia asupra creşterii consumului cultural „ilegal" prin descărcări de pe Internet fără plata drepturilor de autor. Ultimul Barometru din 2010 aduce şi alte rezultate semnificative. Astfel tinerii, elevii şi studenţii erau consemnaţi ca fiind cei mai activi consumatori de teatru. Mai precis ratele de participare erau de 32% (pentru tineri cu vârsta de 15-19 ani), 28% (pentru cei cu vârsta între 20 şi 24 de ani) şi 31% (interval 25-29 de ani). Într-o statistică pe ocupaţii studenţii aveau cea mai mare rată de participare de 45%. Vizitarea muzeelor era şi ea cu peste 10% faţă de media naţională pentru toate cele trei categorii de vârstă. Pentru studenţi rata de vizitare depăşea 50% şi chiar 60% pentru persoane cu studii post-universitare. Ratele de participare a tinerilor de 15-24 de ani la spectacole de operă/operetă erau totuşi modeste (10%) pentru a creşte semnificativ pentru vârstele de 25-34 de ani (34%). S-a observat de asemenea că tinerii de 15-34 de ani sunt cei mai mari consumatori de tehnică şi cultură digitală.

În acest moment este în desfăşurare un nou Barometru Cultural pentru anul 2014 declarat a se desfăşura după un model al lui Pierre Bourdieu[jjjjjjjjj]. Acest tip de cercetări au însă o anumită frecvenţă în diferite oraşe ale României, mai ales dacă este cazul de a se stabili anumite strategii locale specifice (de exemplu strategii pentru implicarea în competiţia capitalelor culturale europene). De aici şi motivaţia de a efectua o cercetare pe un eşantion reprezentativ din populaţia studenţească din mun. Iaşi respondenţii fiind selectaţi din toate cele cinci instituţii universitare de stat ale oraşului.

Se observă faptul că rafinarea, dezvoltarea şi permanenta actualizare a teoriilor legate de cultură s-a realizat prin numeroase cercetări, fiecare având abordări diverse şi contextualizând problematicile în funcţie de caracteristicile terenului sau populaţiei studiate.

Cercetare sociologică

Sondajul de opinie a avut loc în luna mai 2013 pe un eşantion reprezentativ pentru populaţia de studenţi din mun. Iaşi din cele cinci instituţii de învăţământ superior de stat: Universitatea Al. I. Cuza (UAIC), Universitatea de Medicină şi Farmacie Gr. T. Popa (UMF), Universitatea Tehnică Ghe. Asachi (UT), Universitatea de Agronomie si Medicină Veterinară (UAMV), Universitatea de Arte George Enescu (UA). Au fost selectaţi studenţi de la licenţă şi master.

Eşantionarea a fost una probabilistă, stratificată, cu selectarea aleatorie grupelor (clusterelor) de studenţi. Volumul eşantionului a fost de 822 de studenţi; eroarea maximă admisă ± 3.5 % la un nivel de încredere 95%. Eşantionul a fost structurat după cum urmează :

Variabile		***Procentaje***
Gen	Masculin Feminin	44% 56%
Universităţi	UAIC UT UMF	45% 31% 8%

[jjjjjjjjj] A se vedea Pierre Bourdieu, *La distinction*, Les *Editions* de minuit, Paris, *1979*.

	UAMV UA	11% 5%
Forme de studiu	Licenţă Master	78% 22%

Figura 1 ***Structura eşantionului***

Cercetarea avut o serie de **obiective generale** după cum urmează: (1) identificarea – la nivel general – a principalelor preferinţe de consum cultural şi practici de petrecere a timpului liber agreate de studenţi; (2) identificarea unor tendinţe şi profiluri privind preferinţele de consum cultural; (3) analiza descriptivă a modului în care studenţii se raportează la practicile culturale *tradiţionale* versus practici de consum digital (*new-media*).

Analiza datelor

Pentru început am urmărit evidenţierea principalelor hobby-uri pe care le au studenţii ieşeni. Peste jumătate din numărul total de respondenţi au ca hobby „*muzica”* (56%) şi „*călătoriile”* (55%). Pe a treia poziţie, la o distanţă considerabilă de primele două menţiuni, se regăseşte „*sportul”*, indicat de 39% dintre studenţii chestionaţi. Aproximativ o treime au optat pentru „*citit”* (36%), în timp ce unul din trei subiecţi (33%) a susţinut că „*informatica* şi *computerele”* constituie un hobby. De asemenea, 28% agreează „*fotografiile”*, 23,5% „*dansul”*, iar o zecime „*pictura şi sculptura”*

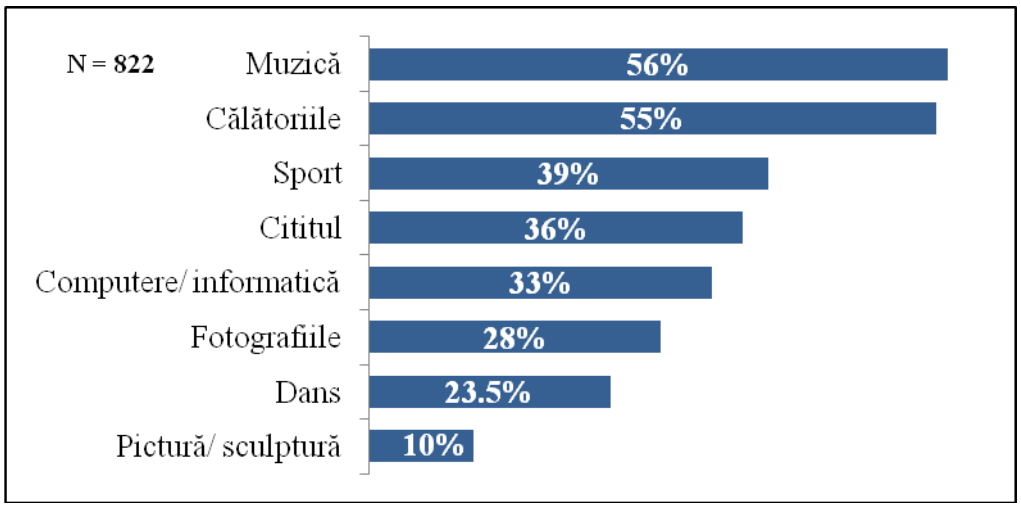

Figura 2 ***Care dintre următoarele activităţi sunt un hobby pentru dvs. ?***
– Întrebare cu răspuns multiplu -

Plecând de la această primă întrebare din cadrul studiului, la o analiză simplă descriptivă pe genul respondenţilor se observă o serie de diferenţe semnificative în privinţa activităţilor desemnate drept hobby. După cum se poate observa din figura 3, hobbyurile legate „*computere/ informatică”* şi „*sport”* sunt concentrate în jurul tinerilor de sex masculin. În restul cazurilor, diferenţele procentuale sunt în favoarea studentelor care înclină mai mult spre o serie de practici culturale consacrate, fiind totuşi sesizabil un oarecare echilibru în privinţa raportului procentual aferent hobbyului „*pictură/ sculptură”*.

Care dintre următoarele activităţi	**Genul respondenţilor**

sunt un hobby pentru dvs. ?	**Masculin N = 358**	**Feminin N = 464**	***Diferenţa masculin-feminin***
Computere/ informatică	53%	18%	35%
Călătoriile	46,5%	61,5%	-15%
Cititul	26,5%	44%	-17,5%
Fotografiile	19%	35,5%	-16,5%
Dans	15%	30%	-15%
Muzică	50%	61,5%	-11,5%
Pictură/ sculptură	8%	12%	-4%
Sport	55,5%	26%	29,5%

Figura 3 ***Care dintre următoarele activităţi sunt un hobby pentru dvs. ?*** **(în funcţie de genul respondenţilor)**
– Întrebare cu răspuns multiplu -

Diferenţele după genul respondenţilor se pot verifica prin asocierile dintre variabile aşa cum apar în tabelul următor (figura 4).

Asociere Activităţi hobby (1 da, 0 nu)	**Gen**		**N**[kkkkkkkkk]	**χ^2 pentru df=1**	**p**
	Masculin	**Feminin**			
Computere/ informatică	190	84	273	108	0.000
Călătoriile	166	285	452	18.5	0.000
Cititul	95	204	299	26.2	0.000
Fotografiile	68	165	233	24.3	0.000
Dans	54	139	193	24.8	0.000
Muzică	179	285	464	11.3	0.001
Pictură/ sculptură	29	56	84	3.6	0.06
Sport	199	121	319	74.5	0.000

Figura 4 ***Asocierea între variabilele hobby şi gen***

După cum era de aşteptat există diferenţe semnificative statistic între genuri la majoritatea acelor hobby-uri mai puţin la penultimul item („*pictură/ sculptură*"). Intensitatea asocierilor are însă valori reduse: în toate cazurile valoarea *coeficientul V (Cramer)* fiind mai mică de 0.3.

În ultimul an de zile, aproape toţi studenţii intervievaţi au vizitat cel puţin o dată fie magazine de tip Mall (95%) cu specificarea complexului comercial Palas Mall (95,5%) recent dat în funcţiune în Iaşi. De asemenea, nouă din zece tineri (93%) au ales să-şi petreacă timpul liber frecventând un restaurant/ bar sau club. În contrapondere cu practicile culturale populare – concerte sau spectacolele în aer liber, menţionate de peste 80% dintre subiecţi, poate fi sesizată o scădere majoră a procentajelor atunci când avem în vedere o serie de practici specifice unei culturi înalte (elitiste). Se distinge totuşi faptul că 57,5% dintre studenţi au mărturisit că au mers cel puţin o dată la teatru în ultimul an. Acest procentaj poate fi explicat prin creşterea în oraşul Iaşi a numărului de iniţiative de tipul „teatrelor de cafenea", dar şi prin

[kkkkkkkkk] Din analiza asocierii între variabilele *hobby* şi *gen*, au fost excluse non-răspunsurile

existenţa unor festivaluri de profil sau trupe studenţeşti cu o prezenţă mai mult sau mai puţin pregnantă pe scena ieşeană. Nu acelaşi lucru se poate spune despre operă/ operetă sau filarmonică, doar un singur student din cinci afirmând, în fiecare situaţie, că a mers cel puţin o dată în ultimele 12 luni la astfel de spectacole. Bibliotecile şi librăriile au fost frecventate de câte 79% dintre tineri (o proporţie foarte mare însă de aşteptat datorită aglomerării bibliotecilor universitare), iar şapte din zece studenţi (71%) au declară că au vizitat cel puţin o dată un muzeu sau o expoziţie. Acestă cifră corespunde unei efervescenţe de evenimente culturale de amploare în mun. Iaşi (F.I.L.I.T.[lllllllll], Festivalul Intenaţional al Educaţiei etc.) în cadrul cărora majoritatea manifestărilor sunt cu intrare liberă. În ceea ce priveşte voluntariatul, puţin sub jumătate dintre respondenţi (46%) s-au implicat în anul precedent în asemenea activităţi. Nu în ultimul rând, un alt procentaj semnificativ este alocat subiecţilor care au susţinut faptul că au mers cel puţin o dată în ultimele 12 luni la Mitropolie sau la o altă biserică – 80%. Analiza pe genuri indică faptul că fetele manifestă o tendinţă de a frecventa într-o măsură mai mare faţă de băieţi[mmmmmmmmm]: biblioteca (17%), Mitropolia/ biserica (12%), librăriile (10%), târgurile de vânzări (8,5%), teatrul (7%), muzeele/ expoziţiile (5%) şi spectacolele în aer liber (5%).

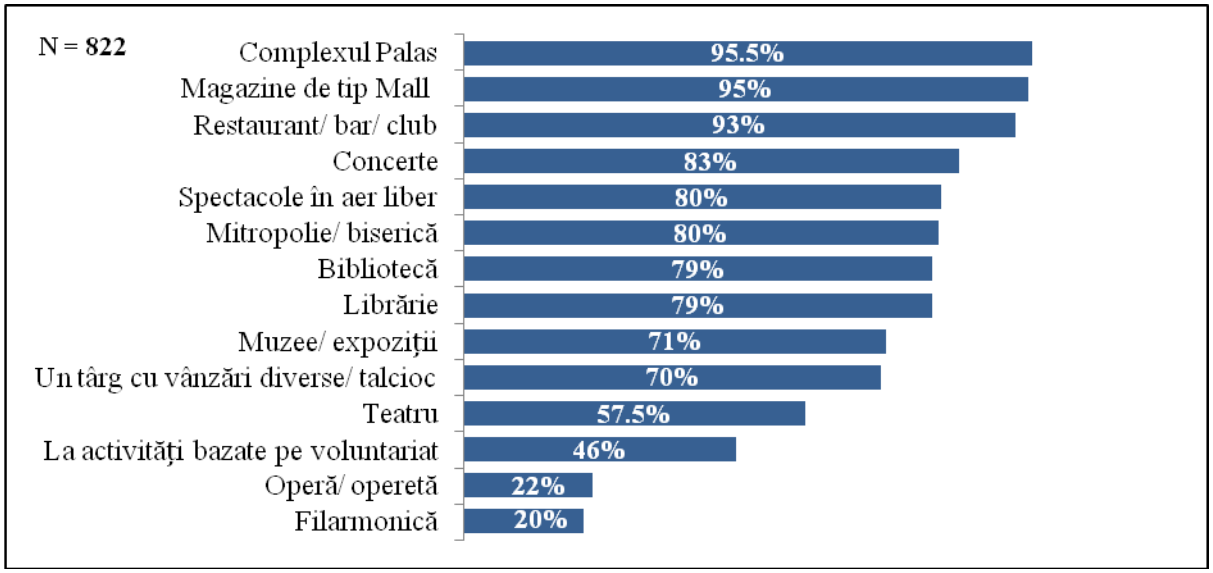

Figura 5 ***Referitor la preferinţele dvs. de câte ori aţi fost în ultimul an la ...*** **(întrebare cu răspuns multiplu)**

Utlizare... N = 822	**Mai puţin de 2 ore**	**Între 2 şi 4 ore**	**Peste 4 ore**	**Nu folosesc**
Internet	18%	37%	44,5%	0,5%
Televizor	36%	19%	8%	35,5%
Conversaţii pe internet	52%	26%	14%	7%

[lllllllll] Festivalul Internaţional de Literatură şi Traducere Iaşi

[mmmmmmmmm] Între paranteze au fost trecute diferenţele procentuale dintre subiecţii de gen masculin şi cei de gen feminin, în ceea ce priveşte răspunsurile la întrebarea: *Referitor la preferinţele dvs. de câte ori aţi fost în ultimul an la ...?*

Figura 6[nnnnnnnnn] ***În general cât timp acordaţi pe zi pentru…***

Nu mai puţin de 81,5% dintre studenţii intervievaţi utilizează internetul în fiecare zi cel puţin două ore, iar – dintre aceştia – 44,5% susţin că navighează chiar mai mult de 4 ore. De asemenea, peste jumătate dintre tineri (52%) poartă conversaţii pe internet mai puţin de două ore. La polul opus se situează consumul de programe TV, 35,5% neutilizând deloc televizorul, iar 36% alocându-şi pentru această activitate mai puţin de 2 ore.

În contextul dezvoltării masive şi a expansiunii mijloacelor digitale, studiul a evidenţiat o serie de tendinţe generale privind preferinţele pentru unele practici de consum cultural tradiţionale raportate la cele specifice *new-media*. Astfel, aproximativ şase din zece tineri (59%) preferă să vadă un film pe calculator, în loc să-l urmărească la cinematograf. De asemenea, 46% au menţionat că doresc să urmărească un film şi nu să citească o carte despre acel film. Totuşi, atunci când este vorba de a alege între a vedea o piesă de teatru la televizor şi a viziona pe viu piesa la teatru, subiecţii înclină considerabil spre cea de-a doua variantă (76,5%).

Preferinţă	**Procentaj general N = 822**[oooooooooo]	**Genul respondenţilor**		**Diferenţă *masculin-feminin***
		Masculin N = 358	**Feminin N = 464**	
să vedeţi un film pe calculator	59%	*59,5%*	*59%*	0,5%
să vedeţi acelaşi film la cinematograf	39%	*38%*	*40%*	-2%
să citiţi o carte	48%	*35,5%*	*57%*	-21,5%
să vedeţi un film despre aceeaşi carte	46%	*55%*	*38,5%*	15,5%
să vedeţi o piesă de teatru la televizor	15%	*16,5%*	*13,5%*	3%
să vizionaţi piesa la teatru	76,5%	*71%*	*81%*	-10%

Figura 7 ***În general preferaţi...***

Un aspect interesant este că studentele preferă într-o proporţie mai mare comparativ cu subiecţii de gen masculin să citească o carte tipărită sau să vizioneze pe viu un spectacol de teatru. Aşadar, se poate susţine faptul că ele sunt mai atrase de astfel de practici tradiţionale faţă de băieţi, care înclină într-o mai mare măsură spre formele de consum cultural digital. La o analiză mai amănunţită (figura 8), se remarcă faptul că studenţii care au menţionat printre hobbyuri „*cititul*” preferă într-o proporţie foarte ridicată să citească o carte, în detrimentul vizionării unui film la cinematograf despre respectiva carte.

Cititul reprezintă un hobby	**În general ce preferaţi între....**	**Procentaj**	**Diferenţa faţă de eşantionul total**
Da **(N = 298)**	să citiţi o carte	77,5%	*29,5%*
	să vedeţi un film despre aceeaşi carte	20%	*-26%*

[nnnnnnnnn] Restul procentelor până la 100% este reprezentat de non-răspunsuri
[oooooooooo] Restul procentelor până la 100% este reprezentat de non-răspunsuri

Figura 8 *În general preferaţi*... (în funcţie de răspunsul la itemul legat de „*cititul*" ca hobby)

Concluzii

Pornind de la o literatură de specialitate cuprinzătoare şi de la prezentarea succintă a unor demersuri sociologice semnificative axate pe studiul practicilor culturale (atât la nivel global sau european, cât şi naţional sau local), articolul de faţă subliniază importanţa care ar trebui acordată în România derulării unor cercetări empirice de acest tip, focalizate pe sub-grupuri de populaţie - în cazul de faţă studenţii. În ultimele două decenii, expansiunea Internetului şi a tehnologiei, în general, a generat mutaţii importante în ceea ce priveşte practicile culturale, primii expuşi la masivul progres digital fiind chiar tinerii. Astfel, o cunoaştere optimă şi reală a comportamentelor culturale specifice, în funcţie de o serie de variabile socio-demografice relevante, se poate realiza în maniera redată în partea consacrată studiului practicilor de consum cultural în mediul studenţesc din Iaşi, iar rezultatele unor asemenea iniţiative se pot transpune în diverse politici de resort care să îmbunătăţească şi să adapteze - în funcţie de cerinţe - oferta culturală la nivel local, regional sau chiar naţional.

BIBLIOGRAFIE:

BOUDON, Raymond (coord.), *Tratat de sociologie*, capitolul „Cultura", de Bernard VALADE, trad. D. Vasiliu şi A. Ene, ediţia a II-a, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2006, pp. 546 – 576.

BOURDIEU, Pierre, „Les trois états du capital culturel", *Actes de la recherche en sciences sociales*, vol. 30, nov. 1979, pp. 3 – 6.

BOURDIEU, Pierre, *La distinction*, Les Editions de minuit, Paris, 1979.

CASARIN, Francesco, MORETTI Anna, „*An International Review of Cultural Consumption Research"*, Working Paper n. 12/ 2011, Nov. 2011.

DIMAGGIO, Paul, „Cultural Capital and School Success: The Impact of Status Culture Participation on the Grades of U.S. High School Students", *American Sociological Review*, Vol. 47, No. 2 (Apr., 1982), pp. 189 – 201.

DIMAGGIO, Paul, MOHR, John, „Cultural Capital, Educational Attainment, and Marital Selection", *American Journal of Sociology*, Vol. 90, No. 6, May, 1985, pp. 1231 – 1261.

FERREOL, Gilles (coeditare), *Dicţionar de sociologie*, trad. de L. Decei şi R. Gârmacea, Ed, Polirom, Iaşi, 1998.

HELSPER, Ellen Johanna, ENYON, Rebecca, „Digital natives: where is the evidence?", *British Educational Research Journal*, 36: 3, First published online: 17 June 2009, pp. 503 – 520.

KATZ-GERRO, Tally, SULLIVAN, Oriel, „The Omnivore Thesis Revisited: Voracious Cultural Consumers", *Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association, Marriott Hotel, Loews Philadelphia Hotel, Philadelphia, PA*, Aug 12, 2005, document accesat online: http://citation.allacademic.com/meta/p18302_index.html, la data de 25.09.2014.

LIEVROUW, Leah A., „Theorizing New Media – A Meta-Theoretical Approach", *Medien Journal*, 3/ 2002, pp. 4 - 13.
LISTER, Martin, DOVEY, Jon, GIDDINGS, Seth, GRANT, Iain, KELLY, Kieran, *New Media: A Critical Introduction* – Second Edition, Routledge, 2009.
LIZARDO, Omar, SKILES, Sara, „Cultural consumption in the fine and popular arts realms", *Sociology Compass* 2/2 (2008), pp. 485 - 502.
LIZARDO, Omar, „How Cultural Tastes Shape Personal Networks", *American Sociological Review*, October 2006, Vol. 71, pp. 778 – 807.
MESCH, Gustavo S., „The Internet and Youth Culture", *The Hedgehog Review*, Spring 2009, pp. 50 – 60.
OCTOBRE, Sylvie, „Les horizons culturels des jeunes", *Revue française de pédagogie* [En ligne], 163 | avril-juin 2008, pp. 27 – 38, accesat online: http://rfp.revues.org/940, la data de: 25.09.2014.
ROSE, Ruth (editor), *A handbook of cultural economics*, capitolul „Cultural Capital" de David THORSBY, published by Edward Elgar Publishing Limited, 2003, pp. 166 – 169.
WHITE, Leslie A., „The Concept of Culture", *American Anthropologist*, Vol. 61, Issue 2, April 1959, article first published online: 28 oct. 2009, pp. 227 – 251.
***European Commission, *Special Eurobarometer 278 – European Cultural Values*, European Commission, September 2007, accesat online: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_278_en.pdf la data de: 05.10.2014.
„Barometrele de consum cultural" realizate între anii 2005 şi 2010 sunt disponibile la adresa: http://www.culturadata.ro.
Baze de date Eurostat privind utilizarea internetului în Uniunea Europeană, accesibile online la adresa: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/youth/data/database.

Mulţumiri/ Aknowledgements
Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătăţire a calităţii cercetării doctorale şi postdoctorale din România şi de promovare a rolului ştiinţei în societate", POSDRU/159/1.5/S/133652, finanţat prin Fondul Social European, Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133652, co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007 – 2013.

COMPARATIVE STUDY ON ANXIETY IN FRONT OF DENTAL AND DENTOALVEOLAR TREATMENTS AMONG CHILDREN

Alina Ormenisan, Adina Coşarcă, Radu Ionut Grigoras, Gabriela Beresescu, Suciu Mircea, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureş, Lucia Coşa,"Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: In dental medicine the anxiety lies increasingly in the crosshairs of specialists interested to improve the quality of medical services offered.
The aim of this study was to evaluate the attitude of children to dental and dentoalalveolar surgical treatments from the perspective of anxiety(surgical exposure and removal of impacted teeth, surgical treatment of malformations of the lip and tongue frenulum). The study was conducted with the help of two questionnaires, DAS and one questionnaire focused on dentoalveolar surgery interventions. The results showed an increased level of anxiety in both girls and boys for the dentoalveolar surgical treatments.We explain this by the fact that neighther parents or children are not familiar with these interventions that are not routinely performed.The study also showed a higher level of anxiety in girls than in boys in the case of both types of treatments.These results confirm once more the role of dentists in decrease anxiety in children through better dissemination of dentoalveolar surgery interventions among all patients with dental diseases.

Keywords: dental treatments, anxiety, dentoalveolar surgical interventions, dentists, children

Intervenţii din sfera OMF şi anxietatea la copil

Toate intervenţiile din sfera OMF, de la simplele tratamente stomatologice până la cele chirurgicale pot fi genetatoare de stări emoţionale negative, care pot pendula între cele funcţionale şi cele disfucţionale, respectiv între nelinişte, frică, anxietate sau fobie. Aceste stări emoţionale îngreunează desfăşurarea actelor medicale, putând duce la rândul lor la apariţia unor complicaţii, urgenţe medicale nedorite cum ar fi lipotimia vagală, angina pectorală, infarctul miocardic, şocul hipoglicemic, hiperventilaţia.

Dacă frica de dentist se opreşte la nivelul neliniştii sau merge mai departe, ajungând la anxietate sau chiar fobie depinde de o multitudine de factori, între care unii pot fi sub controlul medicului dentist iar alţii scapă acestuia. În prima categorie, după cum demonstrează rezultatele diferitelor stu*dii [1]* intră: relaţia medic - pacient, atmosfera relaxantă în sala de aşteptare şi în cabinet, informarea pacientului cu privire la demersul ce urmează, procedurile utilizate etc.

O relaţie potrivită medic - pacient implică şi o bună capacitate a medicului de a identifica intensitatea fricii şi a acţiona în consecinţă. Dacă este vorba despre o frică de intensitate scăzută, ca emoţie negativă dar funcţională, acţionează într-un anumit fel. Altfel va acţiona dacă este vorba despre frica intensă şi disfuncţională însoţită de o serie largă de modificări manifestate la toate patru nivelele respectiv, *cognitiv:* îngrijorare, preocupări intense; *emoţional* – teamă, iritabilitate, nelinişte; *fiziologic* - tremurături, agitaţie, tensiune musculară, transpiraţie, respiraţie scurtă şi rapidă, palpitaţii, mâini reci şi umede, gură uscată, puseuri de căldură sau fiori reci, stare de rău, greaţă, senzaţie de gol în stomac, insomnie; şi *comportamental* - procastinare, evitare, fugă.

Procedurile dureroase în general determină frică şi anxietate, iar aceste emoţii măresc intensitatea durerii percepute. O folosire prudentă a sugestibilităţii pacientului şi alegerea unor tehnici farmacologice adecvate de control ale durerii şi anxietăţii, reduc mult disconfortul tratamentului dentar [1].

O serie de factori însă nu stau în controlul medicului. Vârsta şi particuparităţile psiho-fiziologice ale acesteia reprezintă unul dintre ele.

În cazul copiilor sensibilitatea şi reacţia la durere este diferită în funcţie de vârstă. În cîteva studii s-a arătat că la vârsta de 1,5-2 ani, copiii sunt extrem de sensibili la durere.Preşcolarii şi şcolarii mai mici de 11-12 ani, de obicei, nu pot face diferenţa între durere - disconfort şi durere - atingere. În jurul vârstei de 12 ani, atunci când copiii îşi dezvoltă abilitatea de a gândi abstract, reacţia lor la durere este asemănătoare cu cea a unui adult şi aceştia sunt capabili să-şi asume întreaga responsabilitate pentru folosirea sau nu a analgeziei locale.[2]

Teama de medicul stomatolog nu este însă una înnăscută. Aceasta are de obicei la bază o întâmplare neplăcută care o activează, teamă care poate fi luată şi dusă până la maturitate. În cazul copilului care este mai influenţabil, cu o capacitate limitată de conştietizare corectă a emoţiilor, de multe ori *frica* este luată prin contagiune, de la adulţi sau prin educaţie.[4] Deseori, adultul chiar şi inconştient, prin conduita sau poveştile lui, crează baza emoţională psihologică a stării de frică. Dar spre deosebire de adult, la care frica este concretă, cu un fundament real, un conţinut bine delimitat, un "obiect", la copil – datorită insuficientei sale experienţe – frica are, de obicei, un caracter mai difuz, apropiindu-se mai mult de anxietate. Anxietatea este difuză, cu un sentiment interior negativ şi nu este în relaţie cu o ameninţare precisă. Proporţiile realităţii se pierd, ca şi capacitatea de a raţiona ameninţarea. Copiii foarte mici au o experienţă limitată asupra lumii şi a pericolelor acesteea, frica lor fiind primitivă, bazată mai mult pe instinct decât pe o inţelegere realistă a pericolului. Puterea de a raţiona pericolul dincolo de frică şi anxietate creşte pe masură ce copilul înaintează în vârstă.

Anxietatea sau doar frica pot face din copil un pacient mai greu de tratat. Aici intervine rolul medicului şi a strategiilor ce stau în puterea lui de control. Pacientul copil, încrezător şi relaxat în fotoliul dentar, reprezintă condiţia esenţială pentru reuşita tratamentului în stomatologia pediatrică. Medicul stomatolog, printr-o bună pregătire psihologică în abordarea micului pacient, reprezintă o şansă fundamentală în ceea ce priveşte atitudinea ulterioară a pacientului copil faţă de actul terapeutic stomatologic. Tratarea copiilor rămâne o provocare permanentă pentru medic. Există situaţii în care copiii îşi stăpânesc mai bine emoţiile decât adulţii iar modurile acestora de exprimare ale fricii şi anxietăţii sunt multiple. Pe de altă parte, un copil nepregătit, neavertizat, abordat nefamiliar este adesea supus într-un grad mai mare şi permanent la o stare de frică şi anxietate.

Efectele anxietăţii - asociată şi agravată de durerea dentară - sunt reprezentate, în planul asistentei de medicina dentară, de îngreunarea cooperării cu medical dentist, prelungirea duratei prestaţiei medicale a acestuia (în medie cu cca 20%) şi de tendinţele de amânare a prezentării ulterioare la cabinetul stomatologic**.**

În zilele noastre intervenţiile dentare se pot realiza fără a provoca dureri. Necesitatea ca aceste intervenţii să se efectueze fără frică, durere şi anxietate este în creştere [5]. Este unul dintre motivele pentru care creşte şi interesul specialiştilor pentru identificarea şi controlul

impactului posibililor factori implicaţi în generarea anxietăţii legate de intervenţia din domeniul stomatologiei.

Metoda

1. Scop şi obiective:

Studiul îşi propune să identifice impactul unor factori contextuali şi personali asupra nivelului anxietăţii raportat la pacienţii copii cu vârste cuprinse între 12 şi 16 ani ce au avut în antecedente tratamente stomatologice şi care aveau nevoie şi de tratamente chirurgicale la nivelul cavităţii bucale(germectomii, frenectomii, descoperiri chirurgicale ale dinţilor incluşi) **şi compararea datelor obţinute.**

2. Procedură

Studiul s-a efectuat în Clinica de Chirurgie Oro-Maxilo-Facială din Tg. Mureş pe perioada 2013-2014. Tipul studiului este transversal, culegerea datelor s-a realizat exhaustiv. Au fost incluşi în studiu 52 pacienţi cu vârste cuprinse între 12-16 ani.

Pentru măsurarea anxietăţii am utilizat chestionarul DAS şi un chestionar similar elaborat de autori care utilizează întrebări legate de intervenţiile de chirurgie dento- alveolară, dar se bazează pe acelaşi scor. Chestionarul DAS (Dental Anxiety Scale) este elaborat de Corah în 1969 [6]. Acesta utilizează 4 întrebări cu răspunsuri simple (5 la număr notate de la 1 la 5), motiv pentru care, deşi conceput pentru adulţi el se poate utiliza şi în rândul copiilor. Din datele obţinute s-au înregistrat valori statistice şi corelaţii între acestea.

Chestionarele au fost anonime, specificându-se doar vârsta, sexul, mediul de proveniență, dacă au mai suferit în antecedente tratamente stomatologice sau chirurgicale. Ele au fost complectate de către parinţi sau de către copiii mai mari numai în prezenţa părinţilor. Tuturor participanţilor li s-a garantat confidenţialitatea în legătură cu rezultatele probelor aplicate. Modalitatea de eşantionare a fost cea nealeatorie - pseudoaleatorie sau de convenienţă, fiind utilizaţi participanţi disponibili. Această situaţie s-a creat din considerente de ordin practic. Participanţii au fost rugaţi să răspundă în scris.

În urma răspunsurilor date de pacienţi s-au obţinut scoruri cu valori cuprinse între 4 şi 20. Interpretarea acestor scoruri s-a făcut astfel: scor sub 8 - anxietate scăzută (Grupa A), 9-12- anxietate moderată (Grupa B), 13-14 - anxietate ridicată (Grupa C), 15-20 anxietate severă (Grupa D). Interpretarea s-a făcut la fel pentru ambele chestionare.

Analiza statistică a datelor s-a realizat cu programul SPSS 16.0.

3. Rezultate:

Din cei 52 de pacienţi 30(58%) au fost fete şi 22(42%) au fost băieţi**(Fig1)**. Media de vârstă a fost de 13,5 ani, copii provenind din mediul rural (34%) şi urban(64%).

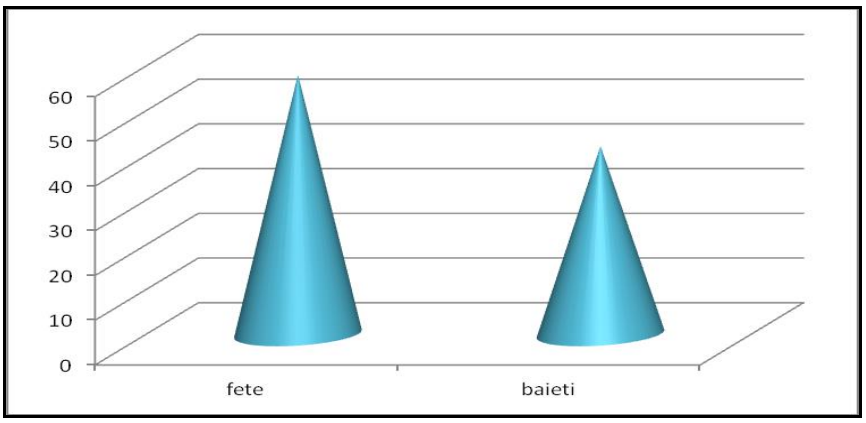

Fig.1 Distribuţia pacienţilor în funcţie de sex

După cum se poate observa din **Fig. 2** cei mai mulţi pacienţi au prezentat anxietate moderată, respectiv s-au încadrat în grupa B, în ce priveşte intervenţiile stomatologice. Din **Fig.3** observăm că majoritatea pacienţilor s-au încadrat în grupa C de anxietate ridicată în ce priveşte tratamentele de chirurgie dento-alveolară.

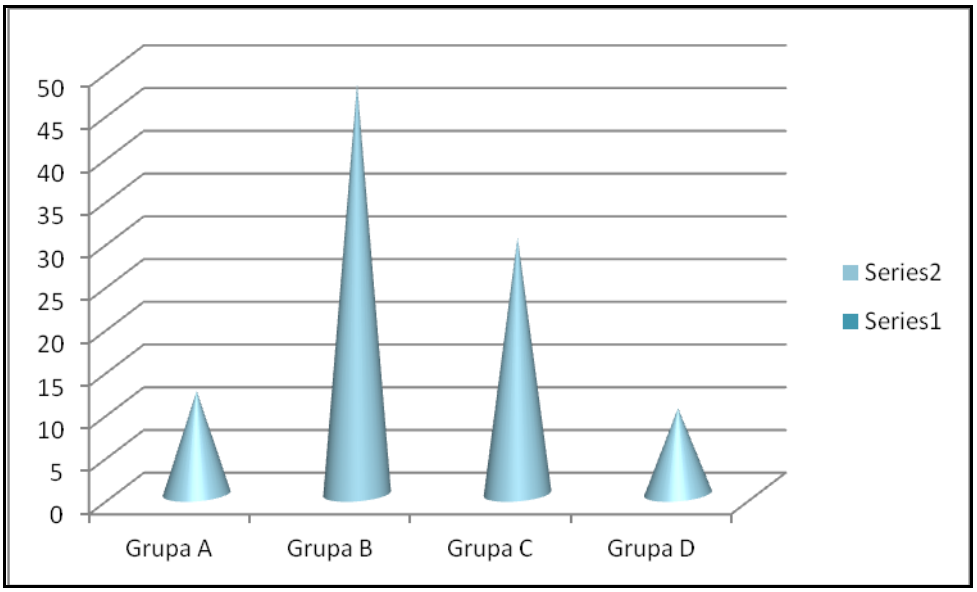

Fig.2 Componenţa lotului în funcţie de intensitatea anxietăţii provocate de intervenţia stomatologică ce va urma

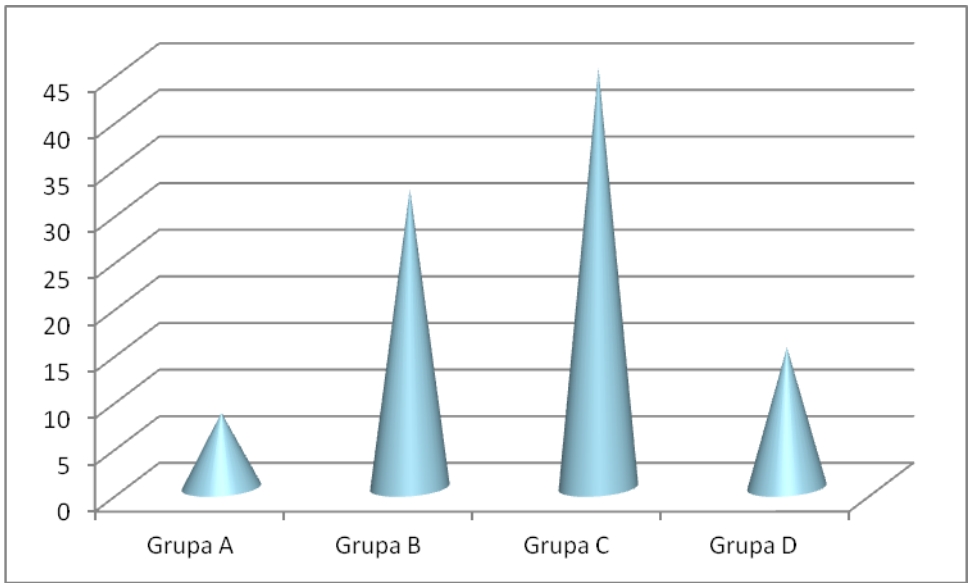

Fig.3 Componenţa lotului în funcţie de intensitatea anxietăţii provocate de intervenţia chirurgicala ce va urma

După cum reiese din **Tabelul 1** fetele sunt mai anxioase decât băieþii în ce priveºte intervenþiile dentare cu valori mari ale anxietãþii în sala de aºteptare ºi în momentul aflării pe scaunul stomatologic când se pregãteºte instrumentarul (2,52 respectiv 2,72).

Întrebări	Fete	Băieţi
Înaintea intervenţiei stomatologice	**2,32±1,04**	2,05±1,12
În sala de aşteptare	**2,52±1,08**	2,15±1,06
Pe scaunul stomatologic in timpul pregătirii instrumentarului	**2,72±1,12**	2,18±1,12
În timpul efectuării unor proceduri stomatologice simple (ce nu implică anestezia)	**2,42±1,06**	2,05±1,08

Tabel 1. Valorile (medii±DS) obţinute la fiecare întrebare a chestionarului DAS (Dental Anxiety Scale dupã sexe) (n=52)

În ce priveşte chestionarul legat de intervenţiile de chirurgie dento-alveolară, s-au obţinut valori medii mai mari tot la întrebările legate de momentul premergător intrării în cabinet(sala de aşteptare) şi la cele din momentul pregătirii instrumentarului(2,62 respectiv 2,84). Şi în cazul acestui chestionar fetele au fost cele mai anxioase.**(Tabel 2)**

Întrebări	Fete	Băieţi
Înaintea intervenţiei chirurgicale	**2,34±1,14**	2,11±1,04
În sala de aşteptare	**2,62±1,08**	2,21±1,04
Pe masa de chirurgie dento-alveolară în timpul pregătirii instrumentarului	**2,84±1,04**	2,38±1,12
În timpul efectuării unor proceduri chirurgicale simple	**2,25±1,06**	2,15±1,08

Tabel 2. Valorile (medii±DS) obţinute la fiecare întrebare a chestionarului propriu chirurgical după sexe (n=52)

În cazul băieţilor valorile medii obţinute la toate întrebările au fost mai mici decât în cazul fetelor, dar şi aici ele au trecut de valoarea de 2. Cea mai mare valoare medie în cazul băieţilor obţinându-se în cazul întrebării puse în momentul aflării pe masa de chirurgie dento-alveolară (2,38).(**Tabel 2)**

4. Discuţii

Studiul s-a efectuat ca urmare a practicii clinice şi a confruntării cu aceşti ″ mici pacienţi ″ pentru care intervenţiile dentare sau de chirurgie dento-alveolară sunt generatoare de anxietate.

Studii similare care au utilizat pacienţi cu medie de vârstă apropiată de cea din studiul nostru, au scos în evidenţă rezultate similare cu cele obţinute de noi. Un astfel de studiu demonstrează că fetele sunt mai anxioase decât băieţii [7].

Anxietatea apărută la vârste tinere poate să ducă cu înaintarea în vârstă la degradarea statusului dentar, respectiv la carii netratate, edentaţii numeroase, după cum ne arată un studiu realizat pe pacienţi adulţi şi în care tot femeile au fost mai anxioase şi unde media anxietăţii a fost de 9,41[8].

Utilizarea Dental Anxiety Scale (DAS) cu cele patru întrebări s-a dovedit a fi consumatoare de timp prin utilizarea la toţi pacienţii, motiv pentru care unii autori recomandă utilizarea unei singure întrebări ca şi mijloc de măsurare a anxietăţii în mod uzual în cabinet, recomandând utilizarea DAS doar în scop statistic şi de cercetare **[9]**.

Existenţa anxietăţii în rândul fetelor a fost demonstrată de unele studii ca o repercusiune a anxietăţii mamelor faţă de tratamentele dentare, adică comportamentul mamelor poate determina apariţia anxietăţii în rândul fetelor, lucru care se poate explica prin implicarea mai mare a mamelor în viaţa de zi cu zi a copiilor [10].

Pentru a reduce anxietatea provocată de tratamentele de chirurgie dento-alveolară s-a demonstrat că informarea pre operatorie a pacienţilor este cea mai indicată, deoarece majoritatea pacienţilor copii sau adulţi sunt familiarizaţi mai puţin cu aceşti termeni şi cu aceste proceduri [11].

Concluzii

Anxietatea în rândul copiilor este o problemă cu care medicii dentişti, dar şi chirurgii se confruntă în practica curentă. Utilizarea acestor tipuri de chestionare ne poate informa cu ce tip de pacient ne confruntăm, pentru a utiliza cea mai bună abordare a cazului.

După cum am constatat cele mai anxioase sunt fetele în ce priveşte tratamentele dentare dar şi în ce priveşte cele de chirurgie dento-alveolară. Majoritatea pacientelor au prezentat un nivel al anxietăţii ce se încadrează în grupa B pentru tratamentele dentare şi în grupa C pentru cele de chirurgie dento-alveolară.

În ce priveşte băieţii anxietatea a fost mai mică ca în rândul fetelor dar diferenţele nu au fost foarte mari.

BIBLIOGRAFIE:

Panda A, Garg I, Shah M,Children´s preferences concerning ambiance of dental waiting rooms. Eur Arch Paediatr Dent 2014, Sept 24

Méndez X, Espada JP, Orgilés M, Llavona LM, García-Fernández JM, Children´s separation anxiety scale(CSAS): psychometric properties.PLOS ONE.2014 Jul 29;9(7):e 103212.doi:10.1371/journal.pone.013212.e Collection 2014

Dedeepya P, Nuvvula S, Kamatham R, Nirmala SV, Behavioural and physiological outcomes of biofeedback therapy on dental anxiety of children undergoing restorations: a randomised controlled trial, Eur Arch Paediatr Dent.2014 Apr; 15(2):97-103. doi:10.1007/s40368-013-0070-3

Luoto A, Tolvanen M, Rantavuori K, Pohjola V, Karlsson V, Lahti S Individual changes in dental fear among children and parents: A longitudinal study . Acta Odontol Scand 2014 Jun 12: 1-6

Jälevik B, Klinkberg G. Pain sensation and injection techniques in maxillary dento-alveolar surgery procedures in children--a comparison between conventional and computerized injection techniques (The Wand). Swedish Dental Journal 2014: 38(2):67-75

Corah N L Development of dental anxiety scale.J Dent Res. 1969;48:596.(Pub Med)

Pop –Jordanova N, Sarakinoval O., Markovska-Sinoska S., Loleska S,. Anxiety and personalitz characteristics in children undergoing dental interventions. Prilozi, 2013; 34(3):93-104, www. manu.edu.mk/prilozi/

Dobros K, Hajto- Bryk J, Wnek A, Zarzecka J, Rzepka D. The level of dental anxiety and dental status in adult patients. Journal of International Oral Health 2014 Jun;6(3):11-4.

Jaakkola S, Rautava P, Alanen P, Aromaa M, Pienihäkkine K, Räihä H, Vahlberg T, Mattila M-L, Sillanpää. Dental fear: One Single Clinical Question for Measurement. The Open Dentistry Journal. 2009; 3:161-166

Anka Coric, Adriana Banozic, Miro Klaric, Katarina Vukojevic and Livia Puljak. Dental fear and anxietz in older children: an association with parental dental anxiety and affective pain coping strategies. Journal of Pain Research 2014;7:515-521

Nq SK, Chau AW, Leung WK, The effect of pre-operative information in relieving anxiety in oral surgery patients. Community Dentistry and Oral Epidemiology 2004 Jun;32(3):227-35

MEASURING IMPLICIT THEORIES AND CONCEPTIONS OF MORALITY. CONCEPTUAL AND EMPIRICAL CHALLENGES

Ana Maria Hojbotă, PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/133675 Project, Romanian Academy, Iaşi Branch

Abstract: In the present study we explored the psychometric properties of two scales measuring implicit theories about the malleability of moral character and duty- versus rights-based conceptions of morality (adapted from Chiu, Dweck, Tong, & Fu, 1997) on a Romanian population (N=165). We explored the associations between these scales and liberalism, measured using the homonymous Big Five Plus subscale (Constantin et al., 2010) and implicit trait theories, reflecting the degree to which subjects hold implicit beliefs regarding the traitedness of behavior, referring to the possibility to predict individuals' conduct based on traits and the belief that personality descriptors are stable and can be inferred from few instances (measured with the Personality Beliefs Inventory, Church et al., 2003). In line with previous results, the present data indicate that trait personality theories seem to be positively associated to the tendency to regard moral attributes as fixed and negatively related to liberalism. Dynamic theories of morality correlated with the tendency to prefer and endorse rights-based rather than duty-based or system-oriented moral beliefs. In the light of personality and socio-cognitive models of moral behavior, the paper also raises questions about the implications and adequacy of the implicit theories model in the moral domain. We suggest a more refined understanding of the concept, the attached empirical methods and applications of the constructs.

Keywords: implicit theories of morality, conceptions of morality, lay dispositionism, liberalism.

Introduction

Lay thinking in the moral domain, as described by recent studies in social psychology and experimental philosophy seems to be flexible, to the point of unreliability, since people tend to endorse conflicting beliefs of the same reality and opportunistic, self-serving (Aquino & Freeman, 2009; Monin & Jordan, 2009). Some studies attempt to describe the sources of disagreements regarding moral concepts and how these orient motivation and practices (Rai & Fiske, 2011). A series of studies attempt to elucidate how people conceptualize moral actions, intentions, responsibility and character traits (Chiu, Dweck, Tong, & Fu, 1997; Dweck, Chiu, & Hong, 1995; Miller, Burgoon, & Hall, 2007). One area that remains problematic even in the explicit or academic approach of morality regards the views on character traits, which can be seen either stable and immutable or, as dynamic, fluid and subjected to change. Another parallel and relevant debate is that between situationists, who claim that morally amendable actions cannot be inferred, explained and predicted on basis of traits (Doris, 2002; Alfano, 2013) and dispositionists, who invoke a virtue ethics based view of moral conduct that allow traits their independence and causal and explanatory quality in the domain of ethical behavior that can be described in terms of virtues or strengths (Seligman & Peterson, 2004). These habitual responses or dispositions can be viewed as shapeable, educable aspects of the human personality. Situated between the two views, social cognitive personality models advocate the necessity of conceptualizing dispositional dimensions of character, proposing a model in which dispositions are translated as cognitive schemas that carry the vehicle of what could be construed as traits (Narvaez & Lapsley, 2009). Solving the dispositionism/ situationism debate has high stakes for moral psychology but also for the personality domain. Some

authors argue that the appeal of traits is tributary to the fact that lay people are intuitive virtue ethicists (Harman, 1999). The study area of implicit theories of morality and conceptions of moral behavior address these questions and, ironically, its preliminary results reveal a similar confrontation of perspectives. In other words, lay theories in the domain of morality are as fragmented and disputed both regarding the possibility of making descriptive inferences based on traits and the normative ones (here, the debate is between particularists and generalist, regarding the possibility of defining somebody as a virtuous person and on what grounds). To diagnose these two alternative perspectives, Chiu, Dweck, Tong, and Fu (1997), proposed a model of how lay people conceptualized morality. For the authors the approach consisted in applying and adapting a methodology that proved fruitful in the area of abilities.

Description of the Implicit theories measure

The instrument was developed by Dweck, Chiu, and Hong, 1995, who after more years of research in the area of implicit theories decided to embed the model to the moral domain, applying the same, already used principles of constructing the items depicting theories of intelligence (originally designed in a study by Dweck and Henderson, 1988), in order to categorize the subjects as either entity or incremental theorists.

According to the authors, the scale can be used to accurately capture the orientation of people regarding their preferred way of interpreting the traits. The initial scale was bi-dimensional, tapping entity statements and also incremental ones. Each of the items were answered on a 6 points Likert scale ranging from *1 (very strongly disagree)* to *6 (very strongly agree)*. We reversed the scale proposed by the original authors, in which 1 was *very strongly agree*, because all the other scales had the responses on this format.

In the next section we present the process of translating and adapting the implicit theories of morality scale. Following these data presentation, we will make some suggestions regarding the appropriateness of the scale in the corresponding model, especially from the perspective of adapting measures that address culturally sensitive aspects, such as conceptions of morality.

The present research

In this study we verify the reliability and factorial invariance of a scale measuring implicit theories of morality and conceptions of morality. We also explore the relations between implicit theories of morality and moral conceptions, implicit trait theories and the liberalism facet of openness to experience. We used this scale for liberalism, since it taps into the corresponding dimension from the Five Factor Model, using a questionnaire developed in the Romanian context. We avoided using scales measuring liberalism constructed in American or Western European contexts, where these concepts have also particular contents and meaning, not the simple orientation towards liberal or conservative views.

Method

Participants and procedure

In order to further explore the psychometric properties referring to construct validity, the translated Implicit theories scales were applied on a sample of 165 students. Almost half

of the participants were students in Humanities (enrolled in the Faculty of Psychology and Education Sciences, Philosophy, History at "Alexandru Ioan Cuza" University form Iași, Romania), and 53,4% were students and other technical faculties, such as Automatic Control and Computer Engineering from Iași Technical University (from which, 54.2% were male; mean age=20.44; SD=2.03). The questionnaires were completed in group administration sessions (20-30 people at a time), each session lasting 10 to 20 minutes. Participation in the research was voluntary and anonymous.

Instruments

We used the measure employed by Chiu et al. (1997) designed to measure implicit theories of morality. This scale is composed of 6 items – The author's previous research indicates that the scales are reliable and valid, reflecting the two alternative orientations tapped by the theories. Three of the items refer to entity type of theory, containing affirmations that show that character cannot be molded and changed (e.g. "A person's moral character is something very basic about them and it can't be changed much."). The other three reflect incremental beliefs, because tap the idea that character can be shaped or cultivated ("The basic moral characteristic of a person can be changed significantly, no matter who this person is."). In the research conducted by Chiu et al (1997) study, the authors maintained that pilot studies and the results obtained by Levy and Dweck (1997) are demonstrating that agreement with entity items is concomitant with disagreement with the incremental ones and decided to eliminate the incremental ones. However, given the fact that this study is employed in a culturally different context, we chose to retain both types of measures.

The original scales was translated and culturally adapted, a process that included translation and a blind back translation, in order to obtain the conceptual equivalence in Romanian. After comparing the two versions, a group of experts, both psychology researchers and language professionals decided if the translation was acceptable and reached consensus on the existing discrepancies over semantic or idiomatic equivalence.

Moral beliefs (adapted from Chiu et al, 1997) were assessed with four statements that were assessing the extent to which participants endorse duty-based or rights based convictions. Each of four statements reflected violations of duties (norms and role expectations, equity and laws), respectively of rights (equal opportunity, individual rights) and participants were asked to choose the choice with which they disagreed more. The four items were pitted one against others and six forced-choice combinations resulted.

Personality Beliefs Inventory (Church et al., 2003) is a scale that measures implict trait theories, that contrasts two types of orientations: contextual beliefs and trait beliefs. Some of the traits mention specific traits, selected from all the Big Five domains, while others refer to personality in general. The two dimensions can be refined and decomposed on five different dimensions: longitudinal stability (e.g. "People who are quite industrious when they are students, will probably be quite industrious in their jobs as adults."), cross-situational consistency (e.g. "If a person is generally hardworking and responsible at school, the person is probably hardworking and responsible at work as well."), predictive validity (e.g. "How hard a person works on the job depends a lot on the person's personality characteristics."), trait inference (e.g. "If I saw a person return some lost money to its owner, I would probably

conclude that the person is an honest person in general."). The items have an answer scale of Likert type, with answers ranging from *Strongly Disagree (1)* to *Strongly Agree (6)*. However, on the sub-factors, the scale shows low internal consistency, so we decided to use only the composite scales for the two major orientations: trait-based view and contextual view.

The Big Five©plus Inventory (Constantin et al, 2010) is a standardized personality assessment tool, built after the Five Factor model (Goldberg, 1999), offering a comprehensive and detailed personality profile, controlling for social desirability. The Big Five©plus Inventory taps all the 5 meta-factors of personality described by the model (extraversion, agreeableness, neuroticism, conscientiousness and openness) and of the 30 facets of personality, with six facets subsumed to the main factors. For the purpose of the current study, we selected only the *Liberalism* subscale from the *Openness to Experience* dimension. People who score highly on liberalism tend to challenge authority and conventions, and do not adhere automatically to the traditional values. They often regard society we live in as being too conservative, social norms as restrictive, are dedicated to the idea of adapting and modernizing society in the service of defending and promoting human rights and consider that the excessive respect for authority will have a negative effect on the future of society and its individuals. These people believe that the state's role is to ensure individual freedoms and they consider laws too harsh and restrictive. Items provide a forced choice between two equally desirable descriptions, one covering liberalism, and the other authoritarianism, as personality dispositions.

Results analysis

a. Reliability of the theory measures

In this study, the internal consistency of the incremental scale was high, such as other indices of homogeneity (inter-item correlations – see table 1, items 4, 5 and 6). Alpha Cronbach coefficient for the incremental items was 0.790 and for the entity items was 0.609. The latter value is lower, but still acceptable for short scales. Also, the homogeneity of the entity items was lower. Also, as means, standard deviations and medians show, the respondents tended to agree more with the entity than the incremental items. Unlike the evidence described by the authors of the scale, the incremental items did not proved to be compelling.

Table 1. *Descriptive Statistics and Intercorrelations between the items*

	1	2	3	4	5	6
1	1					
2	.363**	1				
3	.328**	.342**	1			
4	-.092	-.198*	-.191*	1		
5	-.152	-.284**	-.259**	.533**	1	
6	-.199*	-.261**	-.264**	.497**	.647**	1
Mean	4.27	4.16	3.64	3	3.27	3.36
SD	1.25	1.27	1.46	1.43	1.32	1.36

Median	4	4	4	3	3	3
Skewness	-.531	-.421	-.132	.354	-.02	.066
Kurtosis	-.203	-.242	-.833	-.669	-.797	-.834

The scales are characterized by high internal consistency, Alpha Cronbach coefficients are presented in Table 2. The composite scores are also negatively correlated (r=-0.336) but only to a moderate degree, unlike the evidence provided by the original authors.

b. Factorial structure

An exploratory factor analysis was conducted, using varimax rotation. In order to determine the optimal number of factors, we employed Horn's (1965) parallel analysis and identified a two factor solution for the exploratory factor analysis model (Hayton, Allen, & Scarpello, 2004). As indicated in Table 2, a two factor solution emerged, with loadings ranging from .695 to .850. The sample selection adequacy measurement demonstrated good fit of the data to EFA (KMO measure = 0,747, Bartlett's Test of Sphericity Chi² (15)=226.35, p<.001.). The items load as expected in two hypothesized factors, as the original scale, corresponding to the negative items (entity items) and those corresponding to the positively formulated items (measuring incrementality).

Table 2. *Results of Exploratory Factor Analyses*

	Communality	entity	incremental
Item 1	.629	.793	
Item 2	.561	.723	
Item 3	.520	.695	
Item 4	.653		.807
Item 5	.753		.850
Item 6	.717		.821
Percentage of variance explained (%)		20.82	43.07
Alpha Cronbach		.609	.790

Given the independence of the measures, we constituted an index for entity theories of morality and one for incremental theories and treated the scores as continuous variables. The following table presents the simple Pearson correlations between the variables used for convergent validation. The means, standard deviations and correlations with the other scales are presented in Table 1; the main diagonal displays the Cronbach Alpha's for the scales included in the study. Generally, those endorsing the rights belief scored higher on incremental theories than those who endorsed duty beliefs; conversely, the choice of duty based assertions reflected higher scores on entity theories. However, of the six items, only one correlated with one of the implicit theories scales. Namely, the choice for the rights-based response correlated with the incremental scores, the Mann Whitney showing statistically significant differences (U= 2465.5, Z = -2.39, p=0.016).

Table 3. *Descriptive Statistics, Scales Consistencies and Intercorrelations with Personality Beliefs, and Liberalism*

Scale	M	SD	1	2	3	4
1. Entity theories	4.02	0.99	1			
2. Incremental theories	3.21	1.15	-.361**	1		
3. Implicit contextual beliefs (PBI)	4.15	0.56	.126*	.114	1	
4. Implicit trait beliefs (PBI)	4.28	0.53	.265**	.066	.524**	1
5. Liberalism	1.48	0.16	.031	.001	-.146	-.211**

The pattern of results contained on Table 3, based on Spearman correlations, indicate that the measures for entity and incremental beliefs of morality are not overlapping, although they correlate to a moderate extent and thus require their separate treatment, at least in the Romanian context. Also, the entity measure applied to moral character is associated positively with both contextual beliefs and trait or dispositional beliefs in the broader domain of personality; however, incremental theory measure does not correlate with either.

Implicit theories of morality and conceptions of morality scales showed interesting associations with several related measures and the factorial structure of the items indicated that there might be two different contents. As expected, the measures of entity theories of morality correlate with dispositional views of personality, the latter correlated with liberalism. Liberalism, however, was not associated with either of the two facets of implicit measures.

This may be due to the fact that items tapping entity theories are more related to changeability or stability of character traits, while the other to educability or the possibility of shaping the nature of character traits. Although the reliability is fair, however, there are some conceptual and methodological issues that surround the implicit theories measure.

Discussion

The empirical and theoretical distinction between the idea of stability of traits, including innateness and rigidity in developing them and the idea of educability is important and has to be subjected to more empirical testing. As already stated, implicit theories of morality model has been imported from the study on intelligence, learning and other ability-related constructs, where it provided interesting results regarding the connection between the way in which people construe traits and their motivations and performance in that specific, trait-related domain. Nevertheless, the moral domain contains a series of particularities that have been ignored by the authors of these measures. First, unlike intelligence, wisdom or creativity, which are inherently defined and valued as positive, adaptive and desirable aspects of the person, morally relevant traits and concepts have embedded a valence, and are translated in lay language either as virtues and vices and incrementality can function in both morally blameworthy and praiseworthy directions. Also, moral traits and behaviors show

great variability in judging what and when counts as moral, as the data on lay moral disagreement attest (Meindl & Graham, 2013) and this aspect make the items more vulnerable to personal interpretation of respondents. In this study we attempted a verification of the psychometric properties of the scale originally designed by Chiu et al (1997), with the double aim of obtaining an equivalent measure for the Romanian population and exploring whether these measures correlate with situational or contextualist views of moral traits. For future investigations, we intend to propose more subtle measures of character that distinguish between the moral valences of the assumed traits and also, between several ways in which the principle of malleability could be unfolded.

REFERENCES:

Alfano, M. (2013). *Character as Moral Fiction*. Cambridge, Cambridge University Press.

Aquino, K. & Freeman, D. (2009). Moral identity in business situations: A social-cognitive framework for understanding moral functioning, pp. 375-395. In Narvaez, D., & Lapsley, D. (Eds.) *Moral personality, identity and character: Prospects for a field of study*. New York: Cambridge University Press.

Chiu, C. Y., Dweck, C. S., Tong, J. Y. Y., & Fu, J. H. Y. (1997). Implicit theories and conceptions of morality. *Journal of Personality and Social Psychology, 73*, 923–940.

Church, A. T. Ortiz, F. A., Katigbak M. S., Avdeyeva T., Emerson, A. M., Vargas, J. J. F., & Ibanez, J. R. (2003). Measuring individual and cultural differences in implicit trait theories. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*, 332-347.

Constantin T., Macarie A., Gheorghiu A., Potlog M. C., Iliescu M. (2010). Big Five©plus Re-Test. Or the Reliability of a Psychological Measure Derived from the Five Factor Model. *Annals of the Al. I. Cuza University. Psychology Series, 19 (1)*, 51 – 64.

Doris, J. (2002). *Lack of Character: Personality and Moral Behavior*. New York: Cambridge.

Dweck, C. S., Chiu, C. Y., & Hong, Y. Y. (1995). Implicit theories and their role in judgments and reactions: A world from two perspectives. *Psychological Inquiry, 6*, 267–285.

Dweck, C.S., & Henderson, V.L. (1988). *Theories of intelligence: Background and measures*. Unpublished manuscript.

Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwith, public-domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several Five-Factor models. In I. Mervielde, I. J. Deary, F. de Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.). *Personality psychology in Europe* (Vol. 7, pp. 7–28). Tilburg: Tilburg University Press.

Harman, G. (1999). Moral Philosophy Meets Social Psychology: Virtue Ethics and the Fundamental Attribution Error. *Proceedings of the Aristotelian Society 99*: 315- 331.

Hayton, J. C., Allen, D. G., & Scarpello, V. (2004). Factor retention decisions in exploratory factor analysis: A tutorial on parallel analysis. *Organizational Research Methods, 7*, 191–205.

Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. *Psychometrika, 30*, 179–185.

Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2009). Introduction. In D. Narvaez & D.K. Lapsley (Eds.), *Moral Personality, Identity and Character: An Interdisciplinary future* (pp. 1-10). New York: Cambridge University Press.

Meindl, P., & Graham, J. (in press). Know thy participant: The trouble with nomothetic assumptions in moral psychology. In H. Sarkissian and J. C. Wright (Eds.), *Advances in Experimental Moral Psychology*. New York: Continuum Press. Available at http://www-bcf.usc.edu/~jessegra/papers/Meindl%20and%20Graham.know%20thy%20participant.in%20press.AEMP.pdf

Miller, C. H., Burgoon, J. K., & Hall, J. R. (2007). The effects of implicit theories of moral character on affective reactions to moral transgressions. *Social Cognition, 25*, 819-832.

Monin, B., & Jordan, A. H. (2009). Dynamic moral identity: A social psychological perspective. In D. Narvaez & D. Lapsley (Eds.), *Personality, identity, and character: Exploration in moral psychology* (pp. 341–354). Cambridge, UK: University Press.

Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification.* Washington, DC: American Psychological Association.

Rai, T. S. & Fiske, A. P. (2011). Moral Psychology is Relationship Regulation: Moral Motives for Unity, Hierarchy, Equality, and Proportionality. *Psychological Review, 118,* 57-75.

EVALUATION OF SCHOOL AGE MENTALLY DISABLED CHILDREN, USING A FORMATIVE/DYNAMIC APROACH

Andrei Cotruş Assist., PhD Student „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş
Camelia Stanciu Assoc. Prof. „Dimitrie Cantemir" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The research aims to present some form of support for children with mental illness. Formative orientation dynamics strongly influence practice improvement intervention organized with children who have various disorders of development, including mental disabilities, more or less pronounced. This orientation is the basis for models of educational and therapeutic intervention more effective, with the central element-mediated learning.
The paper is meant, to provide a method of intervention work, and the best alternative in the educational process and recovery of school for children with mental illness.
Evaluation based on dynamic cognitive learning, includes a set of methods and programs aimed primarily on the intellectual efficiency improvements. Basically, cognitive education is seen as an extension of the educational field assessment of intellectual potential.
Dynamic methods of intelligence diagnosis combines a valid measurementon the intellectual level, investigating the cognitive functioning,and guiding the diagnosis in an educational sense.
The mediated learning is the kind of cognitive activity in which the child or pupil access new information, and the operaţional resolvent approach is mediated by another person - parent, or teacher - that it emotional support and help him to understand and do what is required, acting in a zone - zone of proximal development - which exceeds more or less significant, independent solving capacities.
In the formative orientation, the dynamic psychodiagnosis folow highlighting both the current level of development of the subject investigated , and it can be explained by causes and its evolution over the steps taken and anticipation in a proactive, dynamic development under the influence of learning.

Keywords: mentally disabled, formative aproach, intellectual improvements, cognitive efficiency, mediated learning.

Evaluarea formativă poate fi definită ca o procedură care încearcă să modifice performanţa nu doar prin asistenţa, ci şi prin intervenţia examinatorului, într-o incercare de a evalua potenţialul de învăţare. Evaluarea dinamică vizează şi evaluează apariţia unor modificări substanţiale în comportamentul subiectului evaluat. În cazul acestui tip de evaluare, feedback-ul este furnizat pe baza unor serii de sarcini din ce în ce mai complexe, contrastând cu metodele tradiţionale de evaluare, în cadrul cărora nu se oferă nici un fel de feedback din partea examinatorului asupra performanţelor celor evaluaţi. (Cotruş & Stanciu, 2012, p.137)

Ca o tendinţă de echilibrare a situaţiei create prin exagerarea importanţei, fie a parametrilor cantitativi, fie a celor calitativi, în evaluarea stărilor de deficienţă mintală a apărut şi se dezvoltă orientarea formativă a activităţilor de cunoaştere şi psihodiagnoză. Prin această orientare se urmăreşte
atât aspectul cantitativ, adică indicii întârzierilor în dezvoltare, cât şi aspectul calitativ, adică dezechilibrele şi dizarmoniile; de asemenea, orientarea formativă urmăreşte perspectiva, previziunea evoluţiei copilului investigat şi caută să ofere jaloane pentru elaborarea programelor individuale de intervenţie terapeutică. (Radu Gh, 2000, p.77)

Eforturile contemporane de a dezvolta proceduri de evaluare dinamică îşi au originea în diverse teorii şi tradiţii psihologice; ele au ca sursă comună cerinţele practice determinate de eşecul şcolar. Aşa cum susţin Campione, Brown, Ferrara & Bryant (1984) încercările de a dezvolta noi proceduri de evaluare îşi au originea în eşecul procedurilor de evaluare existente de a oferi informaţii privind modalităţile de activare şi optimizare cognitivă precum şi informaţii privind construirea unor programe de recuperare în cazul diverselor tulburări. (Domuţa, 2005, p.12)

Referindu-se la aceleaşi aspecte ale raportului dintre psihodiagnoza clasică, predominant psihometrică, şi psihodiagnoza modernă, formativă, St. Szamoskozi consideră că „psihometria clasică, fiind centrată pe produsul intelectual este statică şi constatativă, oferă o evaluare retrospectivă a nivelului intelectual şi minimalizează relaţia dintre inteligenţă şi învăţare. Dimpotrivă, evaluarea formativă este centrată pe proces; ca atare, ea devine dinamică, oferă o evaluare a potenţialului de dezvoltare cognitivă şi reconsideră relaţia inteligenţă-învăţare. (Szamoskozi, 1997, p.25)

Pe baza unor cercetări laborioase în domeniul evaluării dinamice, autorul citat pune în evidenţă diferenţele majore existente între metodologia clasică de psihodiagnoză, bazată pe aplicarea tradiţională a testelor de inteligenţă şi diagnosticul formativ-dinamic, acesta din urmă fiind :

- mai comprehensiv - în sensul că poate face aceleaşi selecţii şi predicţii ca şi metodele
clasice, dar, în plus, oferă indici ai profilului cognitiv;
- mai discriminativ - identificând nu numai nivelurile intelectuale, pe care le putem stabili prin testele cunoscute, ci şi diferenţele din interiorul acestor niveluri. Acolo unde probele clasice sunt «opace» (de exemplu, «intelectul de limită»), probele formative detectează sub-categorii;
- mai util orientând intervenţia psihopedagogică, ca şi educaţia cognitivă spre ameliorarea performanţelor intelectuale. (Szamoskozi, 1997, p.31)

Evaluarea dinamică, descrie natura procedurii de evaluare, mai degrabă decât ceea ce sugerează rezultatul unui subiect evaluat într-un mod pe care mulţi îl găsesc controversat şi discutabil. Evaluarea dinamică este de obicei în contrast cu evaluarea statică. Acest lucru reflectă faptul că evaluarea dinamică se concentrează pe procesul de învăţare, în contrast cu evaluarea statică care se concentrează pe ceea ce subiectul ştie deja.(Lidz, 1991, pp.3-4)

Obiective

1. Expunerea şi analiza unor probleme, pe care le ridică instrucţia, educaţia şi terapia complexă a deficienţilor mintali, într-o anumită perioadă de vârstă şi dezvoltare, adică în etapa şcolarizării lor.

2. Evidenţierea nivelului actual al dezvoltării inteligenţei cognitive a subiecţilor investigaţi - nivel explicat prin cauzele şi evoluţia sa de-a lungul etapelor parcurse, cât şi anticiparea, într-o manieră activă, dinamică a dezvoltării lor, sub influenţa învăţării.

Ipoteze

1. Presupunem existenţa unor diferenţe semnificative între performanţele celor două loturi de subiecţi, în ceea ce priveşte memoria vizuală a copiilor din cele două grupuri.
2. Presupunem că nivelul dezvoltării memoriei vizuale în cazul celor două loturi de subiecţi, va creşte semnificativ din faza de pretest în faza de posttest, în urma intervenţiei formative.

Populaţie şi eşantion

Eşantioanele de participanţi la cercetare au fost extrase din populaţia copiilor de vârstă şcolară mică din judetul Mureş, şi sunt structurate astfel:

Lotul experimental a fost compus dintr-un număr de 67 elevi, băieţi şi fete, Subiecţii din lotul de experimental au fost diagnosticaţi în prealabil cu deficienţă mintală uşoară (debilitate mintală), în urma testelor de inteligenţă aplicate de către specialiştii, aşa după cum reiese din fişele de evaluare psihologice aflate la dosarul fiecărui subiect.

Lotul de control a fost alcătuit dintr-un număr de 67 subiecţi, băieţi şi fete, de aceeaşi vârstă, elevi ai unui Gimnaziu din judeţul Mureş.

Instrumente şi procedură

Acest experiment a vizat studiul comparării performanţelor celor două loturi de participanţi la cercetare (interlot), în ceea ce priveşte memoria vizuală a copiilor din grupul experimental, respectiv a celor din grupul de control.

În cadrul experimentului, a fost aplicat testul Rey figură complexă. Proba urmăreşte modul de integrare a proceselor perceptive într-o strategie orientată spre rezolvarea de probleme. Nivelul de structurare a informaţiei perceptive va indica nivelul mintal de dezvoltare al subiectului.

Totodată a fost aplicată Proba Rey figură complexă în varianta formativăcare evaluează capacităţile mnezice în condiţiile utilizării unui material imagistic.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	96,311	,000	16,243	133	,000	8,329	,513	7,314	9,343
	Equal variances not assumed			16,361	69,030	,000	8,329	,509	7,313	9,344
Rey reproducere	Equal variances assumed	73,858	,000	10,673	133	,000	5,468	,512	4,454	6,481
	Equal variances not assumed			10,746	72,988	,000	5,468	,509	4,453	6,482
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	52,928	,000	11,361	133	,000	7,929	,698	6,548	9,309
	Equal variances not assumed			11,442	69,736	,000	7,929	,693	6,547	9,311
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	116,345	,000	11,224	133	,000	6,398	,570	5,270	7,525
	Equal variances not assumed			11,299	74,236	,000	6,398	,566	5,270	7,526

Tabelul 1. Indicele de comparaţie între medii în ceea ce priveşte dezvoltarea memoriei vizuale în cadrul celor două grupuri de elevi.

Pentru evidenţierea diferenţelor dintre dezvoltarea memoriei vizuale în cadrul celor două grupuri de copiii, am utilizat indicele de comparaţie între medii în cazul eşantioanelor independente. La cele două probe aplicate atât în în faza de copiere cât şi în faza de reproducere din memorie (Rey figură complexă şi respectiv Rey figură complexă în variantă formativă) am obţinut valori semnificative ale indicelui de comparaţie (16.24, 10.67, 11.36, 11.22) la un prag $p < 0.01$.

Valorile semnificative ale indicelui de comparaţie certifică faptul că nivelul de dezvoltare a memoriei vizuale în cazul copiilor normali este semnificativ mai ridicat decât a celor deficienţi

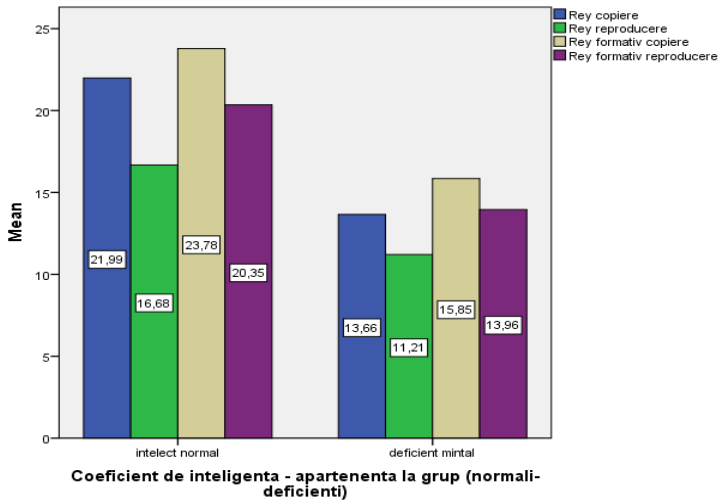

Figura 5. Mediile rezultatelor la testele de memorie ale subiecţilor normali, comparativ cu cele ale deficienţilor mintal, în funcţie de apartenenţa grup (normali-deficienţi).

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	15,744	,000	7,003	78	,000	8,485	1,212	6,073	10,897
	Equal variances not assumed			15,672	77,910	,000	8,485	,541	7,407	9,563
Rey reproducere	Equal variances assumed	13,227	,000	4,816	78	,000	5,760	1,196	3,379	8,141
	Equal variances not assumed			10,257	74,696	,000	5,760	,562	4,641	6,879
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	9,655	,003	4,629	78	,000	7,613	1,644	4,339	10,887
	Equal variances not assumed			10,471	77,380	,000	7,613	,727	6,165	9,060

Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	19,908	,000	4,726	78	,000	6,270	1,327	3,628	8,911
	Equal variances not assumed			9,708	68,464	,000	6,270	,646	4,981	7,558

Tabelul 2. Indicele de comparaţie între medii în ceea ce priveşte dezvoltarea memoriei vizuale în cadrul celor două grupuri de elevi.

Aşa după cum se poate observa din tabelul 2, am obţinut valori semnificative ale indicelui de comparaţie de: 7.00, 4.81, 4.62, 4.72 la un prag p <0.01.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	32,159	,000	9,293	88	,000	8,303	,893	6,528	10,079
	Equal variances not assumed			16,112	72,156	,000	8,303	,515	7,276	9,331
Rey reproducere	Equal variances assumed	25,436	,000	6,165	88	,000	5,449	,884	3,693	7,206
	Equal variances not assumed			10,339	80,447	,000	5,449	,527	4,400	6,498
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	17,751	,000	6,480	88	,000	7,870	1,214	5,457	10,284
	Equal variances not assumed			11,126	74,824	,000	7,870	,707	6,461	9,280
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	42,304	,000	6,623	88	,000	6,489	,980	4,542	8,436
	Equal variances not assumed			11,059	81,359	,000	6,489	,587	5,322	7,657

Tabelul 3. Indicele de comparaţie între medii în ceea ce priveşte dezvoltarea memoriei vizuale în cadrul celor două grupuri de elevi.

Aşa după cum se poate observa din tabelul 12, am obţinut valori semnificative ale indicelui de comparaţie de: 9.29,6.16, 6.48, 6.62 la un prag p <0.01.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	48.681	.000	11.365	99	.000	8.288	.729	6.841	9.735
	Equal variances not assumed			16.197	70.411	.000	8.288	.512	7.268	9.309
Rey reproducere	Equal variances assumed	36.430	.000	7.419	99	.000	5.373	.724	3.936	6.811
	Equal variances not assumed			10.314	78.893	.000	5.373	.521	4.336	6.410
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	25.879	.000	8.151	99	.000	8.082	.992	6.115	10.050
	Equal variances not assumed			11.564	71.994	.000	8.082	.699	6.689	9.476
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	59.327	.000	7.932	99	.000	6.383	.805	4.786	7.980
	Equal variances not assumed			10.931	81.727	.000	6.383	.584	5.221	7.545

Tabelul 4.

Aşa după cum se poate observa din tabelul 4, am obţinut valori semnificative ale indicelui de comparaţie de: 11.36,4.41, 8.15, 7.93 la un prag p <0.01.

Independent Samples Test		
	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means

		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	3,586	,067	-,917	32	,366	-,182	,198	-,586	,222
	Equal variances not assumed			-,828	17,150	,419	-,182	,220	-,645	,281
Rey reproducere	Equal variances assumed	,190	,666	-1,026	32	,313	-,311	,303	-,927	,306
	Equal variances not assumed			-,994	20,794	,331	-,311	,312	-,961	,339
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	,001	,981	,876	32	,388	,258	,294	-,341	,857
	Equal variances not assumed			,868	22,167	,395	,258	,297	-,357	,872
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	1,189	,284	,598	32	,554	,220	,367	-,528	,968
	Equal variances not assumed			,561	18,969	,581	,220	,391	-,600	1,039

Tabelul 5.

După cum se poate observa din tabelul 5, am obţinut valori nesemnificative ale indicelui de comparaţie de:-0.91, 1.02, 0.87, 0.59 la un prag p > 0.05.

Independent Samples Test										
	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means							
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
									Lower	Upper

Rey copiere	Equal variances assumed	4,904	,032	-1,107	43	,274	-,197	,178	-,556	,162
	Equal variances not assumed			-,934	15,011	,365	-,197	,211	-,646	,253
Rey reproducere	Equal variances assumed	,004	,951	-1,291	43	,204	-,386	,299	-,990	,217
	Equal variances not assumed			-1,279	19,238	,216	-,386	,302	-1,018	,245
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	,103	,750	1,770	43	,084	,470	,265	-,065	1,005
	Equal variances not assumed			1,703	18,256	,105	,470	,276	-,109	1,048
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	,515	,477	,301	43	,765	,114	,377	-,647	,875
	Equal variances not assumed			,293	18,673	,772	,114	,387	-,698	,925

Tabelul 6.

După cum se poate observa din tabelul 5, am obţinut valori nesemnificative ale indicelui de comparaţie de: -0.91, 1.02, 0.87, 0.59 la un prag p > 0.05.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Rey copiere	Equal variances assumed	,054	,817	-,117	53	,907	-,015	,130	-,275	,245
	Equal variances not assumed			-,116	44,488	,908	-,015	,130	-,277	,247
Rey reproducer	Equal variances assumed	,209	,649	-,322	53	,749	-,076	,236	-,548	,397

e	Equal variances not assumed			-,327	47,698	,745	-,076	,232	-,542	,390
Rey formativ copiere	Equal variances assumed	,174	,678	,980	53	,332	,212	,216	-,222	,646
	Equal variances not assumed			,969	43,502	,338	,212	,219	-,229	,653
Rey formativ reproducere	Equal variances assumed	,084	,773	-,370	53	,713	-,106	,287	-,681	,469
	Equal variances not assumed			-,382	49,731	,704	-,106	,278	-,664	,452

Tabelul 7.

După cum se poate observa din tabelul 7, am obţinut valori nesemnificative ale indicelui de comparaţie de: -0.11, -0.33, 0.98, -0.37 la un prag $p > 0.05$.

Concluzii

La analiza interlot a subiecţilor din lotul experimental, respectiv a celor din lotul de control, la faza de copiere a testului Rey figură complexă, în faza de pretest, se constată diferenţe de 8,16 puncte. La analiza interlot a subiecţilor din lotul experimental, respectiv a celor din lotul de control, la faza de reproducere din memorie a testului Rey figură complexă, în faza de pretest, se constată diferenţe de 5,45 puncte.

La analiza interlot a subiecţilor din lotul experimental, respectiv a celor din lotul de control, la faza de copiere a testului Rey figură complexă, în faza de posttest, se constată diferenţe de 7,92 puncte. La analiza interlot a subiecţilor din lotul experimental, respectiv a celor din lotul de control, la faza de reproducere din memorie a testului Rey figură complexă, în faza de posttest, se constată diferenţe de 6,39 puncte.

Pentru evidenţierea diferenţelor dintre dezvoltarea memoriei vizuale în cadrul celor două grupuri de copiii, am utilizat indicele de comparaţie între medii în cazul eşantioanelor independente.

La cele două probe aplicate atât în în faza de copiere cât şi în faza de reproducere din memorie (Rey figură complexă şi respectiv Rey figură complexă în variantă formativă) am obţinut valori semnificative ale indicelui de comparaţie.

Valorile semnificative ale indicelui de comparaţie certifică faptul că nivelul de dezvoltare a memoriei vizuale în cazul copiilor normali este semnificativ mai ridicat decât a celor deficienţi, ceea ce ne îndreptăţeşte sa concluzionăm că ipoteza prin care am presupus existenţa unor diferenţe semnificative între performanţele celor două loturi de subiecţi, în ceea ce priveşte memoria vizuală a copiilor din cele două grupuri, este confirmată.

Se constată o creştere a nivelului dezvoltării memoriei vizuale, în urma intervenţiei formative, la subiecţii din lotul experimental. Astfel, în cazul testului Rey figură complexă diferenţele sunt de 1,99 puncte în faza de copiere, şi respectiv de 1,22 puncte în faza de reproducere din memorie.

În urma prelucrărilor statistice a datelor obţinute la aplicarea şi interpretarea probelor psihometrice utilizate, putem concluziona că ipoteza conform căreia am presupus că nivelul

dezvoltării memoriei vizuale în cazul celor două loturi de subiecţi, va creşte semnificativ din faza de pretest în faza de posttest, în urma intervenţiei formative, este confirmată.

BIBLIOGRAFIE:

Cotruş A., Stanciu C. (2012) *Utilizarea evaluării formativ-dinamice ca alternativă la evaluarea clasică a inteligenţei*, Conferinţa Naţională de Psihologie, ediţia VI-a, Braşov.

Domuţa A. (2005) *Evaluarea potenţialului intelectual*, curs, Universitatea Babes Bolyai Cluj Napoca.

Lidz C., (1991) *Practitioner's guide to dynamic assessment*, The Guilford Press, New York, S.U.A.

Radu G. (2000) *Psihopedagogia şcolarilor cu handicap minta*l, Editura ProHumanitate, Bucureşti.

Szamoskozi S. (1997) *Evaluarea potenţialului intelectual la elevi*, Editura Presa Universitară Clujeană.

PERCEIVED SIMILARITY - POSSIBLE FACTOR IN INDUCING MORAL BIASES[ppppppppp]

Antonese Emilia Alexandra, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: The defensive attribution theory states that, in case of accidents with severe consequences, people tend to attribute less responsibility to chance and more responsibility to the people who caused them. A mediating factor of this effect is the perceived similarity with the person who caused the accident, in the sense that, if there is increased similarity, the effect seems to be reversed: the more severe the consequences, the less responsibility is attributed.
In the present study we extend this bias in the area of moral evaluation, expecting that people will make a less harsh evaluation of the immorality of an action, if they perceive themselves to be similar with the person who committed the transgression, and will consider the same action as being more immoral if the person who commits it is different from them. We describe in detail a research plan that allows the testing of these assumptions.

Keywords: defensive attribution theory, responsibility, motivational bias, moral bias, perceived similarity.

Accidents are part of our daily life and are diverse in form, nature and consequences. If we take the example of a person driving a car at night, failing to see a pedestrianwho is wearingdark clothes and iscrossing the street, and hits him/her with the car, we try to establish who and how much responsibility has for the accident. Perhaps we hold the driver responsible, because he/she should have been more carefulwhen driving the car, or maybe the pedestrian has also part of the responsibility, because he/she also should have been more careful when crossing the street, especially at night, and should have been aware that the darkclothes would make him/her more difficult to see. Or perhaps we could hold a third party responsible for this accident, because if the streets had been better illuminated, the driver would have been able to spot the pedestrian.

Attribution theory - overview

The attribution theory is concerned with how people process information when assigning causality for different events (DeJoy, 1989). It is concerned with studying the processes involved in deciding how much responsibility should be assigned to an individual for an accident with severe or mild consequences, and how much other external uncontrollable factors have contributed to the outcome. The attribution theory views the individual as "intuitive", constantlyexamining probabilities in order to understand and predict occurrences in the environment.The psychological explanations for the misattributions are related to people's constant need to search for causes and for explanations for everything that

[ppppppppp]This paper was written withinthe project "Inovare şi dezvoltare în structurarea şi reprezentarea cunoaşterii prin burse doctorale şi postdoctorale (IDSRC – doc postdoc) POSDRU/159/1.5/S/133675", co-financed by the Social European Fund by the Development of Human Resources 2007-2013 Sector Operational Program.

is happening around them, even if there are random accidents, and especially if they have severe or tragic consequences.

The studies on which the theory of defensive attributions was based assert the fact that attributing responsibility for an accident to the agent is influenced by its consequences: if the consequences are more severe, then more responsibility is attributed to the agent (Walster, 1966). The reverse effect of the same bias was noticed on the victims of various accidents: if the accident was more severe, then more responsibility was attributed to the victims (Coates, Wortman, & Abbey, 1979). This attribution bias, both in the case of victims and in the case of agents, was initially explained in terms of anticipating the future: if the consequences of an accident are more severe, then we are motivated to attribute it to the agent/victim in order to minimize the contribution of incontrollable factors and to reduce the possibility of it happening to us (Walster, 1966). Nevertheless, previous studies have not been able to explain the aforementioned effect (Walster, 1967, Shaver, 1970, Shaw & Skolnick, 1971), thus leading to new discoveries related to the factors which influence these causal attributions. Extensive research that followed in the next decades showed that the causal attributions are influenced by numerous other factors, not only the severity of the accident, such as perpetrator culpability, self-protective motivations and perpetrator characteristics (Nisbett& Ross, 1980).

Blame avoidance, harm avoidance and belief in a just world

Shaver (1970) proposes a more complex explanation for the misattributions of responsibility, which is based on two possible motivations: blame avoidance and harm avoidance. Blame avoidance can cause people to assign less responsibility to the perpetrator because they anticipate that they could find themselves in a similar situation in the future and are motivated to avoid being blamed. On the other hand, harm avoidance could determine individuals to assign more blame to both the perpetrator and the victim, because assigning responsibility to the victim and the perpetrator decreases the importance of chance and other external factors, and thus diminishing the possibility that the same accident could happen to the observer (Shaver, 1985). This type of reasoning is consistent with the just world hypothesis (Lerner & Miller, 1978),whichis another possible explanation that can account for some of the misattribution of responsibility. It is based on peoples' need to believe that, in general, everybody gets what they deserve. Their belief can be maintained by derogatingeither the victim or the perpetrator, depending on the position of the subject, considering that the victim did something to cause the accident in which (s)hewas involved and that the perpetrator is solely responsible for the consequences of the accident and is a bad person (Lerner and Simmons, 1966).

A key factor in determining people to engage in blame avoidance, and assign less responsibility to the perpetrator, in order to avoid being blamed themselves in a similar situation, or engage in harm avoidance and assign more responsibility to the perpetrator in order to diminish the chance that the same accident could happen to them, is related to the perceived probability that the observer could find himself/herself in a similar situation (Shaw and McMartin, 1977). If the observer anticipates that it is possible to find himself/herself in a similar situation then, most probably, (s)hewill assign less responsibility to the perpetrator -

blame avoidance, but if the observer anticipates a low probability to be involved in a similar accident, then (s)hewill assign more responsibility to the perpetrator – harm avoidance. A key factor that makespeople to make one choice or the other is personal and situational similarity (Shaver, 1985) to the victim or the perpetrator.

Victim observer similarity

Most studies that investigated and found support for the defensive attribution hypothesismanipulated victim-observer similarity (Burger, 1981). For example,Sorrentino and Boutilier (1974) used an experimental setting where participants had to assign responsibility to a personwhowas receiving electric shocks for making errors in a learning task, and manipulated situational similarity by informing participants that later on in the experiment they would be in the learner's position. They found that the participants whowere aware of the fact that they themselves would be in the victim's position assigned less responsibility. In another study, Dexter, Penrod, Linz, and Saunders (1997) manipulated personal similarity and found that female observers were less like to attribute responsibility to victims of rape when they were dissimilar.

Perpetrator observer similarity

The perceived similarity between the observer and the perpetrator was very little investigated compared to the victim-observer similarity, but it also influences the attribution of responsibility. One mechanism is related to motivational factors: a similar observer is motivated to attribute less responsibility for the consequences of an accident because he/she is motivated to avoid future responsibility (Shaver, 1970). Vidmar and Crinklaw (1974, p. 114). This idea can be expressed in a simple and concise sentence: "People need to believe that serious accidents could never happen to them, or if they could, no one would ever blame them for the consequences".

Another explanation of the misattributions of responsibility in the case of perpetrators similar to the observer is related to the fact that we relate more easily and we empathize more with similar persons. Observers are less likely to blame perpetrators if they can identify and empathize with them in order to symbolically protect themselves from the blame (Campbell, 2002). Experimental studies (Regan & Totten 1975, Gould &Sigall 1977) have also proven that the simple instruction to empathize with the subject caused them to attribute less responsibility.

A third possible and very simple explanation is related to likeability of the perpetrator – people tend to like persons that are similar to them, and studies show that likeability is associated with the attribution of little responsibility (Heaven, Connors & Pretorius, 1998).

Denying situational and personal similarity – self-protective motives

Studies show that in some conditions subjects can, for self-protective motives, deny the personal similarity with the perpetrator and the possibility of ever being in a similar situation. For example, studies that used driving scenarios described persons whowere driving while under the influence of alcohol, but noticed that, despite statistical data that indicates otherwise, participants deny the possibility of being in a similar situation. They identified

themselves with the perpetrator when the unsafe behavior was of low intensity, but strongly denied any situation similarity when the perpetrator was either speeding or diving under the influence.

Another factor that influencesparticipants' willingness to identify with a perpetrator, even in the face of obvioussimilarity, is represented by the consequences of the accident: if the consequences are severe, then observers tend to deny the possibility of being in a similar situation (Robbennolt, 2000).

It appears that if we want to study the defensive attribution hypothesis and the role of observer – perpetrator personal and situation similarity, it is best to do so by using behaviors that represent a moderate breach of moral norms and that do not have very severe consequences.

Moral biases

In this article we will focus on the defensive attribution theory, especially on the relation between perpetrator - observer similarity, the way it influences the attribution of responsibility for an accident and the way it alters the judgment onthe immorality of an actor's actions.

The term "moral bias" may be defined from two perspectives. The first one is the perspective of choosing the deontological alternative in the detriment of the utilitarian one in moral dilemmas (Sunstein, 2005). This was viewed as a moral bias, because the "more moral" version, which would cause the least harm and the most good, was not chosen. However, an increasing number of authors (Baron, 2013) have recently become cautious in overlaying the term "bias" over the preference for a certain perspective (deontological versus utilitarian), and the moral bias was defined as judging an action as more or less immoral based on factors which should be irrelevant, or should matter very little (Baron, 2013).

Previous studies have shown that moral judgments may be affected by numerous factors, among which the consequences of actions – the consequence bias (Baron and Hershey, 1988), the person who performs the action – the actor observer bias (Nadelhoffer&Feltz, 2008), the chosen words and their order in presenting moral dilemmas – the framing effect (Sinott-Armstrong, 2008).

It has already been proven that personal motivations and interests can affect moral judgments and that the manner in which we judge a situation or a person is influenced by the self-interest bias (Bocian&Wojciszke, 2014).In this paper we proposethat similar butmore subtle motivations, like blame avoidance, could also bias observers' evaluation of the immorality of an action.

The defensive attribution process suggests that one of the reasons why we assign less responsibility to similar perpetrators is related to anticipation of the increased possibility of finding himself/herself in a similar situation, and the fact that when we are in such a situation we would also like to be judged lightly. The very same mechanism could causeobservers to make less harsh judgments regarding the immorality of an action, in the case of a similar perpetrator, and to blame a dissimilar perpetrator more easily.

Research:

The presented theoretical background leads to the following objective:toextend and verify whether the defensive attribution processesalsoleads tobiased evaluations in the field of morality. Will the manipulation of the perceived similarity between the agent and the subject causethe subjects to have more permissive judgments towards the immorality of the agent's actions?

We also propose a detailed methodology which allows the direct testing of the aforementioned assumptions.

General objective

Extending the theory of defensive attributions in the field of moral biases: concretely, testing the existence of a new bias which could affect moral decisions –the perceived similarity between the subject and the perpetrator. We also propose a distinction between personal and situational similarity and their separate manipulation in order to allow us to examine which of them is more responsible for the biased attributions of immorality.

The independent variables are:

-Perceived personal similarity with the perpetrator

-Perceived situational similarity with the perpetrator

-The dependent variablesare:

-Perceived morality in a situation which involves the transgression of a rule (situation no. 1)

-Perceived morality in a situation which involves the transgression of a moral norm (situation no. 2)

Method:

The participants will read two stories which describe persons who transgress either a rule or a moral norm.Situation no. 1, which involves the transgression of a rule, will describe a person that illegally overtakes another car in traffic and as a resulthits a pedestrian who is taken tothe hospital with a broken leg. The personal similarity will be manipulated bythe description of the perpetrator: theparticipants in the increased personal similarity group will read about a 21 year-old student, with thesame gender as the participant, who was driving with legal speed,butwho illegally overtook a carbecause he/she was in a hurry to get to university courses. All theparticipants from the increased similarity group must have a driver's license. The participants from the decreased similarity group will read a story about a retired person, 69 years old, with a gender different from that of the participant, who was driving with legal speed, but who illegally overtook a car because he/she was in a hurry to get to the market. All theparticipants from the decreased similarity group must not have a driver's license.

Situational similarity will be assessed by asking the participants whether they have ever illegally overtaken a car.

Situation no. 2, which involves the transgression of a moral norm, will describe a personwhois studying at the same university and in the same group with his/her boyfriend/girlfriend andwho cheats on him/her with a colleague. After the other person finds

out, they decide to break up, and he/she decides to abandon college. The personal similarity will be manipulatedbythe description of the person whocheated. In the increased similarity condition the participants will read about a person whohas the same gender and nationality as them. The participants from the decreased similarity group will read the same story, but the gender and the nationality of the person who cheated will be different from those of the participant.

Situational similarity will be assessed by asking participants whether they have ever cheated on their boyfriend/girlfriend.

After reading the stories,theparticipants willto answer questions related to how immoral the action committedby the perpetrator was(illegal overtaking and cheating), how responsible he/she isfor what happened to the victim (breaking the leg and dropping out of college), how responsible ~~is~~ the victim isor how much exterior factors have contributed.

Manipulation check will be done by asking the subjects how similar they consider themselvesto the character in the story.

The questionnaire will also include three questions that will allow us to understand which reasons are the most important in the biased judgment of morality: empathy, sympathy or harm avoidance. Participants sholdempathize more easily with a similar perpetrator, and this should determine them judge him/her more permissively. Other theories suggest that we like the persons that resemble usmore, so another possible reason for the bias in moral judgment could be the fact that we simply are more tolerant towards the people that we like,and more inclined towards forgiving them. Another possible reason could be related to blame avoidance: if participants anticipate a high probability of the fact that they themselves could be in the future in a similar situation, thenthey could judge the action more permissively because they wish to be judged the same, too.

Expected results:

1. Participants from theincreased similarity group will evaluate the action as less immoral than the participants in the decreased similarity group.
    1.1. The level of empathy felt towards the perpetrator will moderate the aforementioned effect.
    1.2. The anticipation of the possibility of finding himself/herself in a similar situation in the future will also moderate the effect.
    1.3. The likeability of the perpetrator will also moderate the effect.
2. Participants from the increased similarity group will attribute less responsibility to the perpetrator and more responsibility to the victim and external factors than the participants in the decreased similarity group.
3. Participants from the increased similarity group will empathize more with the perpetrator than the participants in the decreased similarity group.
4. Participants from the increased similarity group will consider the perpetrator as being more likeable as compared to the participants in the decreased similarity group.
5. Participants from the increased similarity group will consider the perpetrator as being more likeable as compared to the participants in the decreased similarity group.

6. Participants from the increased similarity group will appreciate a being more likely to be in a situation similar to the perpetrator.
7. There will be an interaction effect between personal and situation similarity.

BIBLIOGRAPHY:

Baron, J. (2013) Moral judgement: Acts omissions and rules in Keren, G si Wu, G. (2013) *Blackwell Handbook of Judgment and Decision Making*.

Bocian&Wojciszke (2014).Self-Interest Bias in Moral Judgments of Others' Actions.Personality and social psychology bulletin.

Burger, J.M. (1981). Motivational biases in the attribution of responsibility for an accident: A meta-analysis of the defensive-attribution hypothesis. *Psychological Bulletin, 90,* 496-512.

Campbell, R. (2002). *Emotionally Involved: The Impact of Researching Rape*. New York: Routledge.

Coates, D., Wortman, C. B., & Abbey, A. Reactions to victims. In I. H. Frieze, D. Bar-Tal, & J. D. Carroll (Eds.), *New approaches to social problems.* San Francisco: Jossey-Bass, 1979.

Gould, R., &Sigall, H. (1977). The effects of empathy and outcome on attribution: An examination of the divergent perspectives hypothesis. *Journal of Experimental Social Psychology*, 13, 480-491.

DeJoy, D. M. (1989). An Attribution Theory Perspective on Alcohol-Impaired Driving.*Health education & behavior*, 16(3), 359 – 372.

Dexter, H.R., Penrod, S., Linz, D., & Saunders, D. (1997).Attributing responsibility to female victims after exposure to sexually violent films.*Journal of Applied Social Psychology, 27*, 2149-2171.

Lerner, M.J., & Miller, D.T. (1978). Just world research and the attribution process: Looking back and ahead. *Psychological Bulletin*, 85, 1030-1051.

Lerner, M.J., & Simmons, C.H. (1966). Observer's reactions to the "innocent victim": Compassion or rejection? *Journal of Personality and Social Psychology*, 4, 203-210.

Nadelhoffer, T. &Feltz, A, (2008) The Actor–Observer Bias and Moral Intuitions: Adding Fuel to Sinnott-Armstrong's Fire. *Neuroethics*, 1, 133-144.

Nisbett R, Ross L: Human Inference: Strategies and Shortcomings of Social Judgment. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 1980.

Heaven, P.C.L., Connors, J. & Pretorius, A, (1998). Victim characteristics and attribution of rape blame in Australia and South Africa. *Journal of Social Psychology*, 138, 131-133.

Regan, D. R., & Totten, J. (1975). Empathy and attribution: Turning observers into actors. *Journal of personality and Social Psychology*, 32, 850-856.

Robbennolt, J.K. (2000). Outcome severity and judgments of "responsibility": A meta-analytic review. *Journal of Applied Social Psychology, 30*, 2575-2609.

Shaw, J.I., &McMartin, J.A. (1977).Personal and situational determinants of attribution of responsibility for an accident.*Human Relations, 30*, 95-107.

Shaw, J. I., & Skolnick, P. Attribution of responsibility for a happy accident.*Journal of Personality and Social Psychology*, 1971, *18*, 380-383.

Shaver, K.G. (1985).*The attribution of blame: Causality, responsibility, and blameworthiness*. New York, NY: Springer-Verlag.
Shaver, K. G. Redress and conscientiousness in the attribution of responsibility for accidents.*Journal of Experimental Social Psychology*, 1970, 6, 100-110
Sinnott-Armstrong, W. 2008.Framing moral intuitions. In *Moral psychology*, volume 2: the cognitive science of morality, ed. Sinnott-Armstrong, W., 47–76. Cambridge: MIT.
Sorrentino, R.M., &Boutilier, R.G. (1974).Evaluation of a victim as a function of fate similarity/dissimilarity.*Journal of Experimental Social Psychology, 10*, 84-93.
Sunstein, C. R. (2005). Moral heuristics (with commentary).*Behavioral and Brain Sciences, 28*, 31 - 573.
Vidmar, N., &Crinklaw, L. D. (1974).Attributing responsibility for an accident: A methodological and conceptual critique.*Canadian Journal of Behavioral Science*, 6, 112-130.
Walster, E. (1966). Assignment of responsibility for an accident.*Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 72-79.
Walster, E. "Second guessing" important events.*Human Relations*, 1967, *20*, 239-249.

COMMUNICATION AND CULTURE

Elena Basarab (Cocoş), PhD Student, University of Craiova

Abstract: To understand the meanings of the concept culture must correlate with similar concepts in the social sciences and humanities. Such a correlation is inevitable correlation between culture and communication, both representing trajectories defining the human condition.
Aspects of culture and social life can be better understood when put in relation to communication and its means of expression. Intercultural communication is actually a summary of correlations and interference. Interindividual differences in the communication data of different cultures they belong to these individuals.
Communication is learned with the rules, norms and values based culture. It is based on cultural creations. Signs that encodes human reality and who keep in touch with other peers, defining it as a social and cultural being.
The human condition is dependent correlation-cultural communication, and supports them with similar roots. Communication can be defined through culture and culture through communication.
Man creates his own universe and their world encoding symbols that give meaning to life and reality. The Decalogue communication, one can not communicate, and when they do, which is send a message to fellow. Nothing can not exist without communication. Social reality has a ground interactions and communication, and culture is a system of languages.
All human relationships are symbolic dimensions of communicative nature. Society can not exist without communication, because it communicates.

Keywords: communication, culture, language, individual, society.

Datorită diverşilor factori care au contribuit la dispariţia frontierelor şi la întâlnirea culturilor, societatea contemporană, devine din ce în ce mai deschisă noului, pluriculturalităţii, ignorând diferenţele de spaţiu şi timp . Globalizarea în simbioză cu migraţia sporesc conflictele interetnice şi creează climatul prielnic crizelor identitare.

Asistăm tot mai des la situaţii critice precum dezintegrarea statală pe criterii identitare, divergenţe între omogenizarea economică şi desfiinţarea unor culturi.

În acest context, cultura şi comunicarea sunt cele ce oferă persoanelor valori şi sensuri, ghidându-i spre unitate, coerenţă şi continuitate.

Deschiderea frontierelor,creşterea masivă a circulaţiei oamenilor, evoluţia istorică, a sporit necesitatea construirii unor modalităţi de convieţuire laolaltă. Culturile au pierdut unele trăsături, dar s-au îmbogăţit cu altele. Oamenii au tendinţa de a se relativiza în raport cu ,,altul" şi în situaţii diferite, făcând accesibile anumite paliere identitare care sunt compatibile cu ale altora.

Contemporaneitatea se confruntă cu o mare problemă: cum trebuie procedat pentru a accelera şi controla evoluţiile diverselor culturi pe direcţia convergenţei şi a pune astfel convieţuirea interculturală în locul conflictelor culturale, fără riscul de a forţa diversitatea culturală să intre pe calea asimilarii unei culturi de către alta? ,,Unitatea în diversitate" creată în Europa este rezultatul unei multitudini de limbi, de tradiţii şi de culturi. Fiinţa umană este pe lângă aspectul biologic o fiinţă socio-culturală ce are capacitatea de a-şi însuşi abilităţi,de a promova valori sociale. Integrarea într-o nouă cultură ne obligă la revizuirea propriei identităţi. Experienţele interculturale sunt,implicit, *experienţe interidentitare,*în care conştiinţa

de sine şi sentimentul identităţii sunt susceptibile de a fi modificate.(Alin Gavreliuc,2006, p.33).

Marea familie a Uniunii Europene se doreşte a fi nu o extindere a „imperiului european" peste etnii şi popoare cu scopuri ascunse sau instaurarea unei culturi unice în defavoarea celorlalte ci dezvoltarea unui spirit comun şi a conştiinţei unei identităţi culturale comune. Identitate culturală europeană înseamnă să conştientizezi şi să păstrezi specificitatea propriei culturi dar, în acelaşi timp, să stabilesti relaţii cu ceilalţi.

Educaţia şi comunicarea sunt văzute drept soluţii pentru realizarea armoniei părţilor întregului. Provocările sunt majore şi multiple chiar dacă, suntem de acord asupra existenţei unui fond comun tuturor fiinţelor umane de aptitudini, capacităţi, abilităţi, deoarece ele se dezvolta variat în funcţie de condiţiile culturale oferite de mediu şi de educaţie.

Pentru a înţelege semnificaţiile conceptului *cultură,* trebuie să îl corelăm cu concepte asemănătoare din ştiinţele sociale şi umane. O astfel de corelaţie inevitabilă este corelaţia dintre cultură şi comunicare, ambele reprezentând traiectorii definitorii pentru condiţia umană.

Aspectele legate de cultură şi viaţa socială pot fi mai bine înţelese atunci când sunt puse în legătură cu comunicarea şi mijloacele de exprimare a acesteia. Comunicarea interculturală este de fapt o sinteză de corelaţii şi interferenţe. Diferenţele intervenite în comunicarea interindividuală sunt date de diferenţele dintre culturile cărora le aparţin aceşti indivizi.

Comunicarea se învaţă odată cu regulile, normele şi valorile culturii de bază. Ea este baza creaţiilor culturale. Semnele prin care omul codifică realitatea şi prin care păstrează legătura cu ceilalţi semeni, îl definesc pe acesta ca fiinţă socială şi culturală.

Condiţia umană este dependentă de corelaţia comunicare-cultură, ele având suporturi şi rădăcini similare. Comunicarea poate fi definită prin cultură şi cultura prin comunicare.
Toate relaţiile umane au dimensiuni simbolice de natură comunicaţională. Societatea nu poate exista în absenţa comunicării, pentru că *totul comunică*.

Este o realitate importantă, faptul că dificultăţile în comunicare încă separă culturile Europei şi nici mass media, nici turismul, nici o alta activitate nu apropie indivizii îndeajuns de mult.

Astăzi relaţiile dintre ţări şi culturi se dezvoltă fără încetare. Călătoriile, schimburile comerciale, turismul, congresele ştiintifice sau profesionale multiplică ocaziile de contact între culturi. Mass-media, în special televiziunea, afişează imagini, informaţii şi producţii artistice din cele mai diverse ţări. Cu toate acestea, în lumea agitată în care trăim, forma cea mai răspândită a conflictelor este aceea de conflict intercultural. Fiecare dintre noi se întreabă cum să se înţeleagă cu persoane care aparţin unor culturi diferite, cum să rezolve problemele care decug din această diferenţă şi ce ar trebui să ştie ca să supravieţuiască într-o cultură care nu e identică cu a sa.În calitate de cetăţeni ai acestui secol nu mai avem posibilitatea să alegem dacă dorim sau nu să trăim într-un mediu multicultural!

Pedagogia interculturală a luat naştere în Franţa la începutul anilor `70, în contextul migraţiilor. Preocupările apărute atunci în privinţa dificultăţilor şcolare ale copiiilor de lucrători imigranţi au dat, încetul cu încetul, naştere ideii că diferenţele nu constituie obstacole, ci, dimpotrivă, pot să devină o îmbogăţire reciprocă, cu condiţia să ne putem

sprijini pe ele. Acestă concepţie venea în întâmpinarea multiculturalismului canadian, care , spre deosebire de politica asimiliţionistă a Statelor Unite, valoriza deja la vremea respectivă diversitatea culturală, fără a pune în practică însă dispozitive de recunoaştere reciprocă.

Mediul social al României s-a caracterizat dintotdeauna prin diversitate culturală. În România nu numai că locuiesc reprezentanţi ai multor grupuri etnice, ci, mai mult, în componenţa fiecarui grup etnic există diverse categorii de persoane care diferă prin provenienţă, mentalitate şi atitudini; în aceste condiţii, educaţia interculturală rămâne unica perspectiva pentru un stat multicultural ca România. Perspectiva interculturalistă valorifică şi valorizează diferenţele culturale şi condiţiile sociale şi facilitează cunoaşterea reciprocă şi schimbul între diferitele comunităţi.

Edward B.Taylor, în lucrarea lui *Primitive Culture* , spune: cultura este ,,un întreg deosebit de complex, ce include cunoaşterea, credinţa, arta, morala, legea, obiceiul, şi alte capacităţi şi obişnuiţe acumulate de om ca un membru al societăţii ". După părerea lui Zdenek Salzmann, cineva ar putea adăuga la această listă organizarea politică, obiectele materiale fabricate de om, limba, religia şi multe alte caracteristici ce disting o societate umană de alta. Însă a încerca să defineşte cultura, făcând lista tututor componentelor, este o sarcină imposibilă.

Astăzi relaţiile dintre ţări şi culturi se dezvoltă fără încetare. Călătoriile, schimburile comerciale, turismul, congresele ştiintifice sau profesionale multiplică ocaziile de contact între culturi. Mass-media, în special televiziunea, afişează imagini, informaţii şi producţii artistice din cele mai diverse ţări. Cu toate acestea, în lumea agitată în care trăim, forma cea mai răspândită a conflictelor este aceea de conflict intercultural.

Conceptul de interculturalitate este foarte folosit astăzi în diverse domenii, ca ştiinţe umane, pedagogie, şi implică ideea de interelaţii, de raporturi şi schimburi între culturi diferite.

Pornind de la acest concept se distinge semnificaţia termenului de comunicare interculturală. În cadrul comunicării interculturale nu intră în contact culturile sau identităţile naţionale: comunicarea implică întotdeauna persoane care vehiculează sau mediatizează raporturile dintre culturi.

Chiar dacă se referă la o călătorie de studiu, sau la descoperirea unei ţări sau a unei regiuni, relaţiile interculturale vor presupune întotdeauna un demers personal: acesta poate fi achiziţia unei cunoştinţe, descoperirea unor peisaje, monumente, opere de arta sau tradiţii. Aceasta presupune şi contactul cu alte moduri de viaţă, moduri de a gândi sau a simţi .

Prin comunicare interculturală trebuie mai întâi să se înţeleagă relaţiile care se stabilesc între persoane sau grupuri care aparţin unor culturi diferite. Acesta este faptul relaţional care interesează aici, chiar dacă aduce după el un plan secund de reprezentări, de valori, de coduri, de stiluri de viaţă şi de moduri de a gândi specifice fiecărei culturi.În prezenţa *celuilalt* ne deschidem şi ne închidem faţă de noi, faţă de universul valoric cunoscut până acum.Inserţia într-o altă cultură presupune : cunoaşterea, acceptarea, comunicarea non-verbală, raportarea la timpul celuilalt.Trăim într-o societate a comunicării şi a informaţiei

Comunicarea este omniprezentă, dar nu este întotdeauna transparentă.În ceea ce priveşte comunicarea în această *lume universală*, globalizarea este deja prezentă.Comunicarea este o preocupare pentru fiecare dintre noi. Este important să comunicăm, să ne facem înţeleşi, să transmitem mesaje şi să primim mesaje.

Instituţiile publice au fost aspru criticate în ultimul timp, pe motiv că nu respectă şi nu recunosc identitatea culturală specifică cetăţenilor, a minorităţilor culturale defavorizate. Este necesară o mai mare deschidere faţă de multiculturalism, adoptarea unor politici de

recunoaştere,aşa cum se întâmplă în Canada, S.U.A. Care este preţul pe care trebuie să îl plătim pentru a putea trăi într-o societate ca cetăţeni egali, fără să ţinem cont de particularităţile etnice, religioase, rasiale sau sexuale?

Instituţiile abilitate, începând cu cele guvernamentale trebuie să se implice şi să ne garanteze libertatea şi egalitatea în aceiaşi măsură.Cea mai mare parte a cetăţenilor au nevoie de un context cultural solid pentru a da sens existenţei lor.

Se pare că statele democratice, liberale sunt cele care apără culturile *mici* împotriva amestecului cu culturile *majoritare* sau *de masă.* (Taylor,2005,p.20)

Apartenenţa individului la o naţiune nu se intersectează cu cea recunoscută de o comunitate întotdeauna. Dacă luăm ca exemplu contextul naţional american, se observă că are trăsături cu totul specifice faţă de cel european. În societatea americană putem vorbi de *federalismul cultural*,, fapt ce a favorizat cercetarea sistematică a diferenţelor culturale şi a contactelor dintre culturi.În Franţa, în schimb în domeniul ştiinţelor sociale vorbim de o preocupare scăzută pentru cercetarea diversităţii sociale în a doua jumătate a sec XIX, în ştiinţele sociale, ca urmare a exaltării civilizaţiei franceze, concepută ca model universal. (Denis Cuche,1996,p.30).

În lumea culturii, specifică omului, oricât de intens ar fi transferul prin comunicare, fiecare are şi rămîne cu ceva în plus, atât cel influenţat, cât şi influenţatorul, căci acesta nu poate oferi tot, iar celălalt nu receptează tot şi, în plus, ceea ce preia adaptează la propria sa fire, la specificul său. De aceea, comunicarea ca fenomen social este mai degrabă actul sau suma actelor prin care cineva (persoană sau grup) transmite, iar altcineva primeşte informaţiile sau, într-o formulare generală, cineva acţionează pentru ca altcineva să suporte modificări fără ca aceste modificări să reprezinte o pierdere de identitate .

În gândirea modernă, conceptul de “cultură” se referă deseori la educaţie, la formaţia spirituală şi la dezvoltarea facultăţilor spirituale şi, astfel, acest concept se defineşte prin opoziţie cu noţiunea de “natură”. În asemenea condiţii, în măsura în care se produce o integrare a elementelor naturale (a căror existenţă şi evoluţie nu ţin în mod obişnuit de aportul conştient al omului) în zona de acţiune şi de influenţare a omului, se realizează o trecere din natură în cultură. Când se are în vedere un grup etnic, cultura înseamnă modul lui de viaţă, care include atitudinile, valorile, credinţele, artele, cunoaşterile (ştiinţele), maniera de a percepe şi de a interpreta realitatea, obişnuinţele de gândire şi de acţiune etc. De aceea, trăsăturile culturale sînt forme de viaţă pe care individul uman le învaţă în ambianţa socială şi care îl marchează în mod definitoriu (şi definitiv), integrându-l într-o comunitate, pe care o percepe ca fiindu-i proprie, şi îndepărtându-l de alte comunităţi, pe care le apreciază ca fiind străine.

Se poate afirma, că atât la nivel individual, cât şi la nivelul comunităţilor istorice constituite, comunicarea, adică schimbul de informaţii, realizează schimburi de elemente de civilizaţie, în primul rînd de valori culturale, ce reprezintă latura spirituală a civilizaţiei. În acest proces, este antrenată desigur şi “civilizaţia materială”, realizările practice ale oamenilor, dar aceasta nu presupune întotdeauna o modificare propriu-zisă a partenerului primitor, fiindcă aceste realizări sunt perisabile, iar urma lor se şterge o dată cu consumarea lor, dacă acest partener nu a ajuns în situaţia de a le întreţine sau de a le multiplica. Altceva se întîmplă însă dacă în comunicare este antrenată cultura spirituală sau cultura propriu-zisă,

întrucât aceasta produce mutaţii în felul de a fi al partenerului primitor, ceea ce îl face să acceadă el însuşi la alt nivel de existenţă, la altă treaptă de civilizaţie.

Cultura asigură deschiderea spre valorile celuilalt, facilitând atitudinea de respect şi de comparare cu valorile proprii şi naţionale. Orizontul cultural în care vieţuieşte un individ este în măsură să-i asigure descoperirea propriei identităţi, la construirea căreia îl face părtaş activ. Se asigură competenţa culturală prin accesul dirijat la lectură, cartea fiind un obiect cultural esenţial şi purtătoarea unui univers în care individul se poate proiecta existenţial, fie ca regăsire a propriului destin, fie ca aspiraţie a dobândirii unui statut de perspectivă. Literatura oferă modele morale şi are un efect profund modelator asupra cititorului. Dirijarea lecturii şi a comprehensiunii textului, a decodării mesajului, se realizează după modelul clasic al comunicării dintre emiţător şi destinatar, cu toate elementele aferente procesului, prezentate mai sus. Prin urmare, competenţa de comunicare îşi extinde sfera în competenţa culturală, regăsindu-se ca formulă de interelaţionare cu efect modelator asupra personalităţii umane.(Rusu Mini-Maria,2009,p.1)

În loc de concluzii

Omul îşi creează *propriul univers* şi îşi codifică *lumea* în simboluri care dau sens vieţii şi realităţii. Potrivit decalogului comunicării, omul nu poate să nu comunice, iar în momentul în care o face, ceea ce transmite este un mesaj pentru semenii săi.Nimic nu poate exista fără comunicare. Realitatea socială are drept temei interacţiunile şi comunicarea, iar cultura este un sistem de limbaje. Naţionalitatea reprezintă de fapt o *etichetă culturală,* ce asigură coeziunea prin comunicare şi cultură.

***,,This paper is suported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number SOP HRD/159/1.5/S/136077”

This work was done within the project "Romanian culture and European cultural models: research, timing, durability" co-financed by the European Union and the Government Romania European Social Fund Sectorial Operational Programme Human Resources Development 2007 - 20 13 grant agreement no. HRD / 159 / 1.5 / S / 13607

BIBLIOGRAFIE:

Cuche Denys, *La notion de culture dans les sciences sociales*,Editions La Decouverte Paris, 1996

Gavreliuc Alin,(Coord), *Psihologia interculturală,*Editura Universităţii de Vest Timişoara, 2006

Rusu Mini-Maria, *Competenţa de comunicare – perspective de abordare*,în Revista de Limba Română, Nr. 11-12,anul 2009

Taylor Charles, *Multiculturalisme. Difference et democratie,*Champs Flamarion, 2005

CULTURE, NATURE ET LOISIRS DANS LA RÉGION DE DOUBS

Lia-Maria Cioanca, Assistant, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The Doubs represents both the name of the department and the river itself that runs across it; it is a sporting and cultural destination as well, a region that still keeps ancestral traditions and welcomes innovation of any kind, it is the homeland of the peaceful cow of Montbéliard, of the Comtois horse and the twenty-first century treasure hunters. The landscape is composed of a mosaic of forests, pastures, cultivated fields, water surfaces, towns and villages. The activities that can be practiced here are in accordance with all tastes and ages and, moreover the cultural heritage is an exceptional one.

Keywords: nature, cultural heritage, leisure, landscapes, gastronomy.

Cités patrimoine de Franche-Comté

Patrimoine exceptionnel, histoire singulière, certain art de vivre, voilà quelques atouts de Besançon, Montbéliard et de leur petite sœur Baume-les-Dames, toutes trois membres du réseau *"Cités patrimoine de Franche-Comté"* et qui portent fièrement ce label. Elles sont reconnues par leurs églises el leurs musées, eu fil de leurs rue et ruelles, par leurs demeures privées et les édifices publics, leurs façades en calcaire bisontin ou en grès des Vosges, les fontaines et les escaliers et elles ont la force de séduire par leur art de vivre.

De leur passé fort singulier, Besançon, Montbéliard et Baume-les-Dames ont hérité d'un exceptionnel patrimoine.

Dominé par sa Citadelle construite sur les plans de Vauban, Besançon, berceau de Victor Hugo et de Frères Lumière, a conservé sa porte Noire gallo-romaine et d'intéressantes maisons de la Renaissance. Du XVII-e au XIX-e siècle, ont été bâtis de nombreux hôtels particuliers ou immeubles de rapport dans la vieille ville lovée dans une boucle du Doubs. Il faut y admirer la cathédrale Saint-Jean, coiffée d'un clocher à l'impériale et dotée de deux chœurs[qqqqqqqqq], elle recèle aussi une horloge astronomique animé d'automates; l'hôpital Saint-Jacques et son apothicairerie, l'hôtel de ville et le palais de justice voisin, le théâtre édifié par Claude-Nicolas Ledoux, les majestueux quais Vauban ou encore la surprenante synagogue de style néo-mauresque.

Monument phare du tourisme comtois dominant la ville, la Citadelle de Besançon n'est pas qu'une forteresse érigée de 1674 à 1711 selon les plans de Vauban. Ce promontoire de dix hectares recèle bien d'autres surprises. Son jardin zoologique abrite plus de 300 animaux et un des insectariums les plus complets d'Europe. Mais il faut "monter" à la Citadelle pour visiter le musée de la Résistance, qui porte témoignage d'une douloureuse réalité ou plus de 15 000 objets et documents, dont de bouleversantes photographies et dessins, évoquent l'héroïsme des résistants dans un département occupé et le sort réservé à ceux qui partaient pour un voyage sans retour outre-Rhin, le musée de la Déportation ainsi que le Musée comtois, miroir de la tradition, sa vocation ethnographiques s'exprimant dans

[qqqqqqqqq] Le DOUBS mag' printemps/été 2013, Ville de Pontarlier

dix-sept salles qui illustrent en une série de tableaux la vie des hommes et des femmes du XIX-e et du début du XX-e siècle ainsi que le muséum d'Histoire naturelle.

Possession des Princes de Wurtemberg quatre siècles durant, Montbéliard déploie les atours des belles cités d'outre-Rhin avec une fantaisie que son culte protestant n'a pas assombrie. Ce pôle d'exotisme explore magistralement aussi les frontières de la conquête industrielle et scientifique[rrrrrrrr].

À Montbéliard, le musée du Château et sa galerie Cuvier, ainsi que celui d'Art et d'Histoire dévoilent leurs collections diverses.

Le château a été la première pierre de Montbéliard er l'éperon sur lequel il repose la première parcelle urbanisée, en étant un centre majeur de diffusion culturelle. Il abrite un sentier historique, un musée d'archéologie gallo-romaine, une galerie d'histoire naturelle, des collections d'horlogerie, d'émaillerie et reçoit au fil de l'année diverses expositions temporaires.

Le Pavillon des Sciences propose de découvrir sciences et techniques autrement, tandis que le musée Peugeot de Sochaux rassemble véhicules et objets produits par la firme du Lion. 15 000 personnes travaillent sur ce site de 265 hectares abritant l'usine automobile la plus moderne d'Europe qui produit quotidiennement plus de 2 000 véhicules. Le savoir-faire Peugeot s'est exprimé dès le début du XVIII-e siècle par des réalisations aussi diverses que pionnières pour produire des moulins à café, machines à coudre, baleines de corset, postes de radio ou encore cycles et motos.

Plus intime, Baume-les-Dames invite à mieux connaître le façonnage d'une pipe dans son éco-musée installé dans l'ancienne fabrique Ropp. Cette cité regroupe dans son centre l'église paroissiale Saint-Martin, les bâtiments de l'ancienne abbaye et plusieurs belles demeures tels la maison à tourelle ou l'hôtel des Sires de Neufchâtel, érigé au XV-e siècle sur des caves médiévales mises en valeurs par un son et lumière en évoquant des intérieurs seigneuriaux, bourgeois et paysans d'antan.

Besançon, Montbéliard et Baume-les-Dames sont en outre des villes d'aujourd'hui où se cultive un certain art de vivre. On peut y prendre le temps de siroter une boisson fraîche sur une terrasse de café ensoleillée, s'attabler dans des restaurants aux mets préparés par des chefs pleins de talent, se ressourcer dans des parcs publics fleuris et ombragés, flâner le long des berges de rivière aménagées, s'offrir une balade en bateau, respirer au cœur de vastes espaces verts et d'apaisantes forêts, disposer d'un programme culturel, sportif ou festif, mais sans oublier de goûter sans modération à quelques gourmandises salées ou sucrées comme la saucisse de Montbéliard ou les choucots de Baume-les-Dames[sssssssss].

La promenade architecturale pourrait continuer vers le *Musée de plein air des maisons comtoises* de Nancray où se dévoilent les spécificités de l'architecture rurale des différents secteurs de Franche-Comté. Démontés dans leur village d'origine et remontés à l'identique sur ce site de 15 hectares, les bâtiments d'habitation sont tous meublés tandis qu'écuries ou enclos ont retrouvé leurs vaches, ânes, chevaux et autres poules.

L'escapade dans le Doubs serait incomplète si elle ne comptait la visite de la majestueuse *Saline royale d'Arc-et-Senans* qui déroule ses onze bâtiments en un demi-cercle

[rrrrrrrr] Le DOUBS mag' printemps/été 2013, Ville de Pontarlier
[sssssssss] Le DOUBS mag' printemps/été 2013, Ville de Pontarlier

parfait. Jadis usine de production de sel et lieu de vie des ouvriers, ce monument prestigieux figure depuis plus de 25 ans au Patrimoine mondial de l'Unesco. Mais cette réalisation majeure de l'architecte visionnaire Claude-Nicolas Ledoux est loin d'être une coquille vide. La maison du Directeur, édifice central, abrite deux expositions permanentes: l'une traitant du sel, l'autre des cités idéales. Quant à la tonnellerie, elle révèle, via de fines maquettes, l'œuvre de Ledoux. Toute l'année, le site accueille diverses expositions, des concerts, des colloques, tandis qu'à la belle saison des jardins originaux et thématiques ravissent les visiteurs.

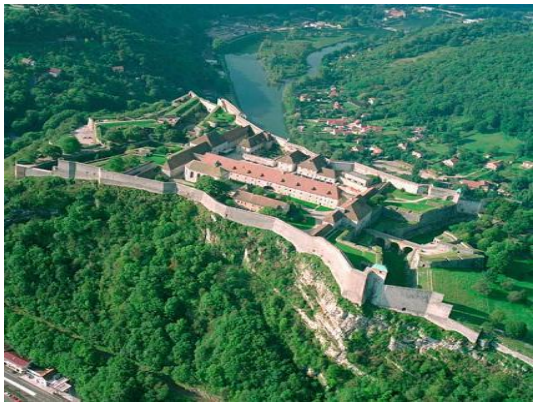

Fig.1. Citadelle de Besançon (www.citadelle.com)

Fig.2. Château de Montbéliard (www.doubs.travel)

Fig.3. Musée de l'Aventure Peugeot à Sochaux (www.musee-peugeot.com)

Fig.4. Saline royale d'Arc-et-Senans (www.salineroyale.com)

Le Doubs recèle encore bien d'autres richesses de toutes époques. Ainsi à Mandeure se dévoilent les vestiges imposants d'un vaste théâtre gallo-romain. Les châteaux de Cléron et de Belvoir plongent le visiteur au temps des chevaliers du Moyen-Âge, tandis que ceux de Moncley ou Vaire-le-Grand témoignent de l'architecture du XVIII-e siècle. L'église du Sacré-Cœur d'Audincourt compte parmi les édifices majeurs de l'art sacré du XX-e siècle[ttttttt].

Au fil de l'eau

Les images exotiques s'imposent d'autant plus que la riche nature du Doubs qui est prolifique en lacs, étangs, tourbières, sources, rivières, cascades, gorges. L'eau, cet autre

[ttttttt] Le DOUBS touristique, Guide pratique, Besançon, 2012

trésor environnemental, y brille de toutes ses facettes, ainsi que la rivière qui lui donne son nom. Dès qu'il jaillit de la montagne à Mouthe, le Doubs est une curiosité. Sa source est une résurgence, après un kilomètre il alimente déjà une tourbière. Peu après il taille les gorges de Fourperet et aussitôt s'étend dans le lac Saint-Point, le troisième lac naturel de France. Après Pontarlier, la rivière perd les eaux pour enfanter la Loue, se remet à l'ouvrage pour former les gorges de Remonot, se repose dans les méandres de Morteau, s'alanguit dans l'admirable fjord jurassien de Chaillexon et tombe du lit au *saut du Doubs*, un véritable Niagara français, de 27 m de saut, suivant ensuite d'interminables gorges sauvages presque jusqu'aux portes du pays de Montbéliard.

Ce n'est pas un hasard si le département se félicite d'être le plus vert de la France, même à Pontarlier, troisième ville du département, on se sent à la campagne. La capitale du Haut-Doubs est souvent le point de chute incontournable pour partir à la découverte de ce pays authentique et chargé d'histoire. Un détour qui passe forcément par la Route des sapins au départ de Levier où siège son sapin Président, véritable séquoia du Haut-Doubs, un roi de la forêt. La population voue un authentique attachement à cet arbre. Celui-ci se manifeste au travers d'une fête des sapins, organisée le week-end de Pentecôte à Levier, mais surtout par la désignation d'un sapin-président dans de nombreuses communes.

Dès que l'on sort du Grand Besançon ou du Pays de Montbéliard, les deux grandes agglomérations du département, les premiers plateaux en direction des montagnes laissent entrevoir un espace vert et rural qui livre les secrets de ce pays si merveilleux et attachant.

En balcon sur le lac de Remoray et sa zone naturelle protégée de 80 hectares entre tourbières et sapinière, la *Maison de la réserve*, à Labergement-Sainte-Marie, est le sanctuaire de la faune et de la flore de cette zone humide d'altitude d'intérêt européen. Sanctuaire également de toute la riche nature des montagnes du Jura et de leurs grandes forêts, refuges du grand tétras, du lynx, du chamois, la *Maison* explique la nature, afin que mieux comprise elle soit mieux préservée, par des expositions didactiques et artistiques ainsi que des découvertes accompagnées in situ.

Le Doubs, la Loue, le Lison, le Dessoubre, ces quatre grandes rivières du département du Doubs ont pour point commun d'être bien nées. C'est l'aristocratie des sources qui toutes ont du caractère, dans des sites admirables de nature sauvage d'où elles jaillissent puissamment. Le Doubs impressionnant au pied du Noirmont animait des moulins après 100 mètres de vie à peine et longe aussitôt une tourbière préservée, la Loue et le Lison en imposent sous d'immenses porches et s'élancent dans des gorges entre grottes et cascades, le Dessoubre voit le jour dans le mystique cirque de Consolation. Des sentiers aménagés y pénètrent une intimité habitée d'étranges légendes.

Fig.5. Le Doubs
(www.doubs.travel)

Fig.6. Le saut du Doubs
(www.doubs.travel)

À la frontière franco-suisse, le sommet du mont d'Or offre un panorama grandiose. Du point culminant du Doubs, à 1 463 mètres, on peut apercevoir la chaîne des Alpes et la plaine suisse s'étendre au pied de falaises vertigineuses. Un spectacle accessible par le télésiège du Morond à Métabief, par la route depuis les Longevilles ou par le nouveau circuit des Crêtes de sept kilomètres ponctué de tables thématiques: le belvédère des chamois, la formation des alpages et la vue panoramique du mont d'Or, de toute beauté.

Le Doubs, loisirs et joie de l'aventure

Le tourisme dans le Doubs est essentiellement familial. On y trouve quelques pôles sportifs, comme la station de Malbuisson au bord du lac Saint-Point, dédiés notamment au VTT, au ski de fond, à l'équitation, au kayak, à la pêche. De plus, le relief karstique du département offre des opportunités à la spéléologie. Le seul point de ski alpin notable se situe à Métabief, même si beaucoup de communes rurales ont leurs propres infrastructures constituées de petites remontées mécaniques à vocation familiale.

L'activité touristique du Doubs représente près de 40 % de celle de la région et 1 % à l'échelle nationale. Avec plus de 15 000 emplois liés à cette activité et 450 millions d'euros de chiffre d'affaires, le tourisme et les loisirs ne constituent pour autant que 5 % du produit brut départemental. Le Conseil régional, conscient de l'enjeu qu'apporte le développement touristique dans le Doubs, a entrepris sur la période 2003 - 2006 une stratégie de développement du tourisme, notamment à travers:

- la constitution d'un pôle touristique pour structurer la vallée du Haut-Doubs autour du lac Saint-Point et Malbuisson, et de la station de ski de Métabief.
- un soutien spécifique à chaque projet qui apporterait une retombée économique locale directe.
- un renforcement concernant l'hébergement avec une montée en gamme.
- une dynamique de développement concernant les produits sport et loisirs.

Fig.7. Métabief, station de montagne du Doubs
(www.doubs.travel)

Fig.8. Le village de Lods, membre de l'association *Les plus beaux villages de France*
(www.doubs.travel)

S'il est vrai que la marche et le VTT sont les deux loisirs sportifs préférés des Français, alors il faut qu'ils s'orientent en direction du Doubs. Du sport en trois D, en trois dimensions, en trois Doubs: celui des forêts, des pâturages et alpages, des lacs, des rivières (randonnée, VTT, cyclotourisme, balade équestre, golf, baignade, voile, planche, canoë-kayak, pêche), celui des gorges, des falaises et des grottes (escalade, spéléologie), et celui du ciel (parapente, montgolfière).

Ceux qui veulent choisir l'indépendance, peuvent découvrir le Doubs en camping-car, partir sur les quatre chemins ou plutôt sur les six itinéraires proposés pour profiter des plus beaux paysages ou s'installer durant plusieurs jours dans un endroit calme et paisible. On recense ici une vingtaine d'aires de services ou de stationnement, aménagées hors campings pour douze d'entre elles.

Dans un cadre plus naturel, le département n'est pas en reste et propose aux visiteurs de nombreux détours: *lacs et rivières*: on note en particulier la Vallée des deux lacs (Lac Saint-Point, et Lac de Remoray) et leurs nombreuses plages telle la plage des Perrières et la plage des Landes à Malbuisson, le village phare touristique du lac Saint-Point, et les plages de plage de Remoray, la plage du Port, celle des Grangettes et enfin la plage de Chaon ; *grottes*: on y trouve de nombreuses grottes dont certaines aménagées spécialement pour les visiteurs, les plus notables étant le Gouffre de Poudrey, la Grotte de la Glacière et la Grotte d'Osselle; *espaces naturels*: il y a aussi de nombreux espaces naturels puisque le Doubs reste un département très vert: il existe la Réserve naturelle du Lac de Remoray, le Val de Consolation, le Saut du Doubs qui reste le premier site naturel mais aussi les Échelles de la Mort. Le Haut-Doubs assure lui aussi de très belles échappées naturelles comme son point culminant, le Mont d'Or ou la source de la Loue.

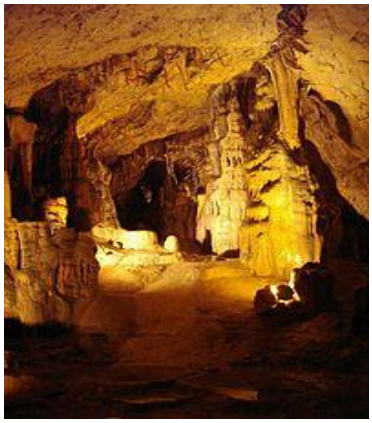

Fig.9. La Grotte d'Osselle (www.doubs.travel)

Fig.10. Le Mont d'Or (www.doubs.travel)

D'un point de vue plus global et sommaire, le Doubs dispose de: 1 150 km de pistes de ski; nordique; 60 km de ski alpin; 2 300 km de sentiers de petite randonnée; 850 km de sentiers de grande randonnée; 1600 km de sentiers VTT balisé; 50 musées et expositions permanent; 13 châteaux et monument; 3 grotte; 25 églises remarquables.

Terre de naissance de célèbres utopistes et de grands inventeurs, le Doubs est aussi un *réservoir d'idées neuves*[uuuuuuuuu].

Il porte par exemple l'imagination et la modernité au pouvoir en proposant un mode de découverte de la nature et du territoire s'appuyant sur l'assistance des nouvelles technologies de la communication. Il offre également à ses visiteurs actifs des sensations exclusives avec le Biathlon pour Tous ou l'initiation au saut à ski.

Pour conclure, on peut affirmer certainement que le Doubs réservera bien des surprises à tous ceux qui viennent pour goûter aux plaisirs de cette destination de rêve et qui sont des amateurs de grands espaces préservés. On y trouve le charme d'une véritable réserve naturelle, composée de paysages riches et variés. Avec près de la moitié de son territoire couvert de forêts et ses vastes prairies et collines, le Doubs s'affiche en vert et en bleu. Rivières, sources, cascades et lacs, voilà comme l'eau y trouve un terrain de jeu idéal. Propice également à une multitude d'activités de pleine nature et producteur de mets du terroir authentiques, il s'offre à tous les goûts.

BIBLIOGRAPHIE:

Fumey, Gilles, *Le Doubs est pour moi une idée plus qu'un paysage*, Libération, Paris, 16 août 2013.

Le DOUBS mag' printemps/été 2013, Ville de Pontarlier.

Le DOUBS touristique, Guide pratique, Besançon, 2012.

www.citadelle.com

[uuuuuuuuu] Fumey, Gilles, *Le Doubs est pour moi une idée plus qu'un paysage*, Libération, Paris, 16 août 2013

www.doubs.travel
www.maisons-comtoises.org
www.musee-peugeot.com
www.salineroyale.com
www.sautdudoubs.fr

GIOVANNI PAPINI AND ST. AUGUSTIN: ELEMENTS OF PHILOSOPHY IN THE PROCESS OF CONVERSION

Diana–Lavinia Bumbaru, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi,

Abstract: A few years after his own conversion, Giovanni Papini offers his readers a new study with religious theme, focused especially on the issue of the conversion to faith of an atheist. Maybe the best known atheist the Antiquity had, that afterwards became the most famous converted, is Saint Augustine. The Italian's volume will be entitled Sant'Agostino.
Here the author will follow, step by step, the evolution that Augustine had on his path towards faith. In this attempt to explain the path that an atheist must follow until the embrace of Divinity, we actually find elements which also existed in the process of conversion lived by the Italian philosopher and writer.
Giovanni Papini admits, in this volume, the admiration he has for the African Saint, but he also admits, at the same time, his own hidden desire to manage imitating him in writings and also on a spiritual level. Philosophical studies were part of the lives of both of them and, to some extent, helped them in discovering the Supreme Truth.

Keywords: Papini, Augustine, philosophy, conversion, faith

Giovanni Papini, filosof şi scriitor de origine italiană, se face remarcat începând cu sfârşitul secolului al XIX-lea, când încă nu împlinise nici măcar 20 de ani. Activitatea sa culturală este una vastă, publicând în diverse periodice ale vremii şi punând, de asemenea, bazele unor reviste cu un impact major pe care le-a condus şi care au avut un rol esenţial pentru tinerii pasionaţi de domenii precum literatura, filosofia, religia sau politica.

Studiile filosofice au reprezentat, de altfel, una dintre marile pasiuni din viaţa lui G. Papini. Printre filosofii săi preferaţi s-au numărat William James, Blaise Pascal şi Augustin. A fost influenţat de aceştia din mai multe puncte de vedere. În primul rând, lucrările cu caracter pragmatist ale lui W. James au stat la baza formării lui Papini în acest domeniu.

Apoi, studiile dedicate religiei – semnate de Pascal şi de Augustin – l-au ajutat pe italian în a reuşi să înţeleagă adevărata semnificaţie a acceptării lui Dumnezeu în propria viaţă: „pot spune că, înainte de a mă întoarce la Christos, Sfântul Augustin a fost, împreună cu Pascal, singurul scriitor creştin pe care eu l-am citit cu o admiraţie nu doar intelectuală. Şi atunci când mă zbăteam să ies din beciul orgoliului pentru a respira aerul divin al absolutului, Sfântul Augustin mi-a fost de mare ajutor"[vvvvvvvvv]. Giovanni Papini însuşi a mărturisit faptul că simţea o profundă admiraţie pentru numidianul care a fost un model de viaţă pentru el.

Italianul a ales să renunţe la ateism la maturitate, atunci când avea vârsta de 40 de ani. De altfel, apropierea de credinţă se poate realiza oricând pe parcursul vieţii. Volumul lui Giovanni Papini, intitulat *Seconda nascita*, este considerat a fi confesiunea personală a autorului în ceea ce priveşte convertirea sa la creştinism. Profunda recunoştinţă pe care o are faţă de Divinitate după momentul renunţării la ateism este astfel conturată: „a fost voinţa lui Dumnezeu ca eu să mă prostesc în toate străduţele oarbe ale răului pentru ca mai apoi,

[vvvvvvvv] Giovanni Papini, *Sant'Agostino*, Vallecchi Editore, Firenze, 1930, pp. 9-10.

întorcându-mă pe calea regizată a Evangheliei, să nu mă mai abat de la ea, căci am fost pe toate celelalte străzi şi ştiu unde duc: la mlaştină şi la prăpastie”[wwwwwwwww]. Dorinţa sa de a primi credinţa în suflet l-a ajutat să accepte mult mai uşor ocaziile pe care le-a avut de a înţelege, în primul rând, adevărata semnificaţie a credinţei. Şi, într-un final, pesimismul său a fost înfrânt.

Drumul dificil, pe care a fost nevoit să-l parcurgă până la momentul în care a acceptat credinţa în viaţa sa, s-a reflectat în majoritatea scrierilor sale, fie ele articole sau volume complexe. Contradicţiile cu privire la religie ce îi dominau gândirea vor fi evidente atunci când va mărturisi că îşi doreşte o apropiere personală mai mare faţă de credinţă, dar şi când va lua apărarea religiei în mod incoştient. Renato Fondi va afirma în studiul pe care i l-a dedicat lui G. Papini: „religia a răspuns la întrebările sale: lupta pe care el a purtat-o cu atâţia adversari, dar în special cu Dumnezeu, era lupta cu sine însuşi; suferinţă şi dorinţă pentru o viaţă superioară. A învins? Dezorientat şi pierdut, a găsit salvarea în biserică şi în visele sale, refugiu sigur pentru marea dragoste şi rigoarea logică invincibilă care îl susţin”[xxxxxxxxx].

De altfel, în cunoscutul său volum – *Un om sfârşit* – regăsim relatări ale autorului despre propria copilărie, dar şi explicaţii pe care ni le oferă despre ateismul care îl marca încă de atunci. În familia sa, ateismul provenea de la figura paternă, căci tatăl nu a acceptat niciodată religia sau credinţa; opinia complet opusă îi aparţinea mamei scriitorului, care era o femeie credincioasă şi care l-a botezat pe ascuns la scurt timp după naştere. „Papini a moştenit de la tată acel sens de intoleranţă şi scepticism ce s-a manifestat în paradoxurile sale şi în iconoclasm; de la mamă, pentru care a avut o mare veneraţie, misticismul său cald şi sensibilitatea sa artistică”[yyyyyyyyy]. Iată cum familia din care provenea Giovanni Papini este foarte asemănătoare, din acest punct de vedere, cu familia lui Augustin; şi în cazul africanului, mama a fost o influenţă puternică în ceea ce priveşte credinţa.

Unul dintre elementele esenţiale pe care Giovanni Papini şi Sfântul Augustin le au în comun este convertirea la religia catolică. Însă nu trebuie să uităm să precizăm şi pasiunea celor doi pentru domeniul filosofic şi faptul că s-au dedicat studierii profunde a acestuia.

Toată admiraţia pe care italianul o avea pentru Augustin s-a materializat în volumul *Sant'Agostino*, unde a urmărit din punct de vedere cronologic *Confesiunile* şi unde mărturiseşte: „am dorit să prezint, mai mult ca orice, *povestea unui suflet* şi, de asemenea, referirile la opera sa imensă, care nu sunt decât dovezi, necesare pentru a ilumina mai bine spiritul său şi pentru a oferi o idee mai puţin mutilată a măreţiei sale”[zzzzzzzzz]. Prezintă aici, în esenţă, drumul pe care un ateu l-a parcurs pentru a ajunge la credinţă, iar din elementele descrise vom regăsi unele comune şi pentru autor.

Etapele pe care Sf. Augustin le-a depăşit au fost ceva mai numeroase decât cele ale lui Papini; până a se converti, numidianul a avut câteva încercări care nu au reuşit să de-a rezultatul final pe care şi-l dorea. Diferenţa evidentă stă în faptul că, în conformitate cu obiceiul acelor vremuri, nou-născuţii nu erau botezaţi imediat şi, astfel, convertirea lui Augustin s-a concretizat prin botez. Ca şi în cazul italianului, africanul a combinat un timp

[wwwwwwwww] Idem, *Seconda nascita*, Vallecchi Editore, Firenze, 1958, p. 171.
[xxxxxxxxx] Renato Fondi, *Un costruttore: Papini*, Vallecchi Editore, Firenze, 1922, p. 178.
[yyyyyyyyy] Francesco Di Felice, *Itinerario di una conversione*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1993, p. 60.
[zzzzzzzzz] Giovanni Papini, *Sant'Agostino*, p. 11.

studiile filosofice cu cele religioase: „scrie tratate filozofice, dar se dedică şi rugăciunii creştine şi meditaţiei, pentru că mai crede încă în posibilitatea realizării unui echilibru între neoplatonism şi creştinism”[aaaaaaaaaa].

Sfântul Augustin, la fel ca şi Giovanni Papini, va mărturisi în operele sale de după convertire mulţumirea pe care o are faţă de Dumnezeu pentru reuşita primirii credinţei catolice în sine: „şi iarăşi, viaţa fericită înseamnă a se bucura de Tine, la Tine şi din cauza Ta: căci numai aceasta este bucurie, iar o alta nici nu mai există. Cei care cred că mai există şi o altă bucurie se îndreaptă către aceea, dar ea nu este cea adevărată”[bbbbbbbbbb]. Este astfel reflectat sentimentul de datorie pe care orice ateu îl va simţi după convertire pentru îndurarea pe care Divinitatea i-a arătat-o. S-au putut forma, astfel, două modele de gândire în ceea ce priveşte convertirea şi creştinismul: Sfântul Augustin poate reprezenta gândirea veche, din antichitate, iar Giovanni Papini ar întruchipa gândirea nouă, modernă. Cele două modele, deşi despărţite de secole, vor ajunge la aceeaşi opinie şi la aceeaşi concluzie la final, adică în momentul convertirii: credinţa era cea care lipsea din viaţa lor, fiind astfel privaţi de sensul esenţial pe care îl căutau. Nu au reuşit să acceptă cu uşurinţă aceasta. O altă asemănare evidentă pe care o putem regăsi la cei doi convertiţi se reflectă în stilul lor de a scrie care, la fel ca şi viziunile celor doi, s-au modificat după momentul convertirii. Studiile filosofice sunt acum puse pe un plan secund, iar chestiunile ce ţin de religie şi credinţă vor domina operele celor doi. Polemicile purtate sunt acum mai puţin evidente, iar concentrarea se face pe sublinierea nevoii pe care toţi o avem, acea nevoie de prezenţa Divinităţii în viaţa personală.

Atât Giovanni Papini, cât şi Sfântul Augustin, pot fi consideraţi drept modele demne de urmat; fiecare dintre ei a avut momente zbuciumate în viaţă, însă acceptarea acelui drum spre credinţă a reprezentat liniştea pe care o căutau.

BIBLIOGRAFIE:

Augustin, *Confesiuni*, Traducere, studiu introductiv şi note de Gh. I. Şerban, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007

Di Felice, Francesco, *Itinerario di una conversione*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1993

Fondi, Renato, *Un costruttore: Papini*, Vallecchi Editore, Firenze, 1922

Moreschini, Claudio; Norelli, Enrico, *Istoria literaturii creştine vechi greceşti şi latine. De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, tom 2, v. II, Traducere de Hanibal Stănciulescu, Editura Polirom, Iaşi, 2004

Papini, Giovanni, *Sant'Agostino*, Vallecchi Editore, Firenze, 1930

Papini, Giovanni, *Seconda nascita*, Vallecchi Editore, Firenze, 1958

Multumiri:

Această lucrare a fost finanţată din contractul Cercetători competitivi pe plan european în domeniul ştiinţelor umaniste şi socio-economice. Reţea de cercetare multiregională (CCPE) - POSDRU/159/1.5/S/140863 proiect strategic ”Programe doctorale şi postdoctorale – suport pentru creşterea competitivităţii cercetării în domeniul Ştiinţelor umaniste şi socio-economice” cofinanţat din Fondul Social European, prin Programul Operaţional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

[aaaaaaaaaa] Claudio Moreschini, Enrico Norelli, *Istoria literaturii creştine vechi greceşti şi latine. De la Conciliul de la Niceea la începuturile Evului Mediu*, tom 2, v. II, Traducere de Hanibal Stănciulescu, Editura Polirom, Iaşi, 2004, p. 15.

[bbbbbbbbbb] Augustin, *Confesiuni*, Traducere, studiu introductiv şi note de Gh. I. Şerban, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007, X.22.32, p. 345.

THE EMERGENCE OF THE MANAGERIAL CLASS IN ROMANIA CASE STUDY ON DAN VOICULESCU AND DINU PATRICIU

Diana Lona Leonte, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Motto:
"Cu toţii suntem nişte insecte, dar sunt convins că eu sunt un licirici."
Winston Churchill

Abstract: Main thesis of this case study focuses on the changing identity of the Romanian management class, the creation of current management elite. The structure of the managerial elite from Romania has strengthened after 1989 due to the social, economic and political transformations. It is generally accepted that in an organization the manager plays an essential role. This case study has an interdisciplinary character by appealing to sociological, ethological and economical theories and psychology and journalism also. The subjects of the case studies are Dan Voiculescu and Dinu Patriciu. The personal events of those two, their notoriety from the last two decades and their failures that was directly proportional with their prestige, have determined me to accept the challenge. The study will show how the `burning of stages` from the desire of gaining unjustified financial benefits by any means, will lead to their long term failure. In this case the failure is caused by overvaluation of their own person above the state laws and undervaluation of the effect of their actions. The lack of empathy, the risk cult, narcissism, the decisional technique, manipulation, competition, white collar deviance all these together with the charity work were analyzed and will reveal a character dominated by frustration and weakness.

Keyword: case study, white collar, social learning, frustration, anomy

Studiu de caz

În acest studiu de caz am căutat să conturez faptul că „arderea etapelor" în dorinţa obţinerii unor fonduri financiare nejustificate, prin orice cale, vor cauza eşecul pe termen lung al individului. Eşecul, în cazul acesta, este cauzat de supraevaluarea propriei persoane faţă de legile statului şi subevaluarea efectelor propriei acţiuni asupra autorităţilor.

Pentru început, voi identifica strategia de concepere a studiului de caz, voi iniţia planul, designul de cercetare. Fiindcă celor doi subiecţi studiaţi nu li se poate aplica un şablon al designului de cercetare, acesta, va fi individualizat. În rezumat, structura celor două studii de caz va fi aceeaşi, cu întrebările standard şi etape pentru ca apoi să creez un design de cercetare explicit pe caz.

Întrebările de studiu formulate generic au fost:

-Ce legătură există între subiecţii cercetaţi şi organizaţiile care şi-au lăsat amprenta în existenţa acestora? *(Natura competitivă sau colaborativă?)*

-Cum au colaborat subiecţii cu aceste organizaţii?

-Ce legătură există între subiecţii cercetaţi şi alţi indivizi care şi-au lăsat amprenta în existenţa acestora, fără ca pe aceştia din urmă să îi analizez. *(Natura competitivă sau colaborativă?)*

Următorul pas, este elaborarea teoriilor preliminare înainte de analiza datelor colectate. Tipurile de teorii luate în calcul sunt: teoria luării deciziilor; teorii despre indivizi:(dezvoltare individuală; personalitate; percepţie individuală şi interacţiuni

interpersonale); teoria jocurilor; teoria devianţei gulerelor albe; narcisismul de grup; teorii ale frustrării.

Ipotezele acestui studiu sunt:

1. Mogulii din România au făcut averi uriaşe din speculaţii şi afaceri cu statul român.

2. În 24 de ani, fără o avere moştenită din familie, (în intervalul 1990 şi până în 2014), nu se pot obţine venituri cât cele ale subiecţilor, având o activitate de antreprenoriat şi management obişnuită (clasică).

3. Averile uriaşe obţinute, le-au permis să influneţeze deciziile politice în favoare lor.

Subiectul nr 1

Motto:
„Cine se va dovedi că a avut un angajament cu Securitatea, va fi dat afară, în frunte cu mine."
Dan Voiculescu

Subiect: Dan Voiculescu; născut pe data de 25 septembrie 1946, Bucureşti.

D. Voiculescu a fost trimis în judecată în 2009 de către procurorii DNA, alături de alte 13 persoane acuzate că *în perioada 1991-2003 au desfăşurat o serie de operaţiuni financiare şi comerciale frauduloase în scopul de a facilita adjudecarea prin licitaţie, de către Grivco SA (firmă din portofoliul lui Dan Voiculescu).* Dan Voiculescu avea la acel moment o avere estimată la sute de milioane de euro, fiind inclus de publicaţiile de profil în *Top 300 cei mai bogaţi români*. După anul 1990, Dan Voiculescu a înfiinţat Holdingul Grivco[ccccccccc], a cărui principală activitate era comerţul exterior. Ulterior, D Voiculescu a devenit mogul de presă, lansând ziarul Jurnalul Naţional, precum şi prima televiziune comercială din România, Antena 1. Activităţile grupului au fost împărţite în patru divizii: comerţ, media, industrie şi servicii, primul milion de dolari fiind atins în anul 1996. Personaj controversat, pătrunde în interesul general propulsat pentru prima dată de provenienţa averii sale. S-a presupus, unii au venit şi cu probe, că averea lui Voiculescu este de fapt averea lui Nicolae Ceauşescu. Modul rapid de a ajunge milionar, după 1990, a condus la speculaţii: activităţi ilicite, spălare de bani, privatizări frauduloase etc. Pentru a echilibra balanţa, mogulului i se pot atribui fapte altruiste, caritabile, fundaţii care vin în ajutorul celor care vor sa evolueze educaţional, care au probleme de sănătate şi alte nenumărate acte de bun creştin. Dovada aprecieri acestui om de către populaţie a fost în momentul de cumpănă, în august 2014, când a fost arestat. Angajaţii săi, nume ilustre sau nu, oameni din ţară, simpatizanţi, au protestat împotriva "arestării abuzive pe criterii politice. Pentru a conchide: actele, documentele, interpretările şi deducţiile duc la următoarea idee: sintagma "Conturile lui Ceauşescu" pare echivalentul "Conturilor Securităţii", sau, mai exact, "Conturile lui Dan Voiculescu.

Subiectul nr. 2

Motto:
"Nu trebuie să mergi cu turma. Dacă mergi cu turma, vei paşte probabil acelaşi număr de fire de iarbă ca toate celelalte mioriţe din turmă. Dacă o iei pe alături, paşti mai mult

[ccccccccc] http://adevarul.ro/news/eveniment/cine-dan-voiculescu-s-a-impartit-politica-afaceri-unul-cei-mai-bogati-romani-1_53e48a220d133766a81c06f9/index.html, accesat 1 septembrie 2014

Dinu Patriciu

Subiect: Dan Costache Patriciu; născut: 3 august 1950, Bucureşti*;* decedat: 19 august 2014, Londra, Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord.

Dinu Patriciu este, de asemenea, fondator şi preşedinte al Fundaţiei Dinu Patriciu, organizaţie non-guvernamentală care îşi propune să sprijine financiar tinerii talentaţi aflaţi în imposibilitatea de a-şi definitiva educaţia. De la preluarea Rompetrol în 1998, numele lui Dinu Patriciu a fost legat indisolubil de evoluţia companiei. Strategia omului de afaceri a fost să folosească Rompetrol ca punct central al unui holding pe care l-a înfiinţat. Considerat cel mai bogat om din Nord Estul Europei, în urma afacerii controversate Rompetrol, pe care a vândut-o grupului din Kazakhstan Kazmunai, lui Dinu Patriciu i s-a decimat considerabil averea spre sfârşitul vieţii.[ddddddddd] Astfel, Patriciu mai avea o avere estimată la doar 250 de milioane de euro în anul 2014 după ce în 2007 fusese cel mai bogat om din România cu o avere estimată la peste 3 miliarde de euro. Dinu Patriciu a alunecat din primul loc al Top-ului 300, pe locul 17 în ultimul an de viaţă. Este adevărat că 250 de milioane de euro reprezintă o sumă colosală chiar şi pentru un om bogat, dar, noi discutăm declinul acestui personaj, care în urma unor decizii neinspirate a ajuns sa deţină în scurt timp nici 10% din valoarea etalon. O necunoscută-cheie în momentul de faţă: dacă Patriciu a apucat sa-şi stabilească domiciliul la Londra, unde a şi murit, procedura legala de succesiune ar urma să se facă tot în Anglia, au declarat, pentru HotNews.ro, surse apropiate magnatului.[eeeeeeeee] Cei care l-au cunoscut pe Dinu Patriciu şi au lucrat cu acesta, declară că era un mare "jucător". Trăia pentru joc şi îşi construia afacerea şi viaţa pe structura unei matrice a jocurilor. Era comparat cu un jucător de şah, avea strategie şi privea în perspectivă.

Analiza datelor

Ascensiunea clasei manageriale este bazată în multe rânduri pe clasa politică a întreprizătorilor şi a elitelor. Secretul acestei evoluţii constă în plasarea strategică a clasei managerilor în structuri organizaţionale importante, fiind cei ce se află în centrul acţiunii unde se întrepătrund toate liniile de comunicaţie.. Cu cât e mai mare şi mai complexă organizaţia, cu atât sunt mai mari posibilităţile sale şi cu atât mai valoroasă devine poziţia de direcţie ca pârghie în lupta pentru putere şi privilegii.[fffffffff] Interesant cum, cei care decid să studieze actorul social, independent de baza specializărilor, plecând de la aceeaşi teorie, ajung la diverse interpretări şi explicaţii ştiinţifice. Punctele de vedere alternative nu înlătură alte realităţi. Un singur punct de vedere poate fi abordat sociologic, psihologic, biologic, sociobiologic, freudian, raţional, existenţialist etc. O disciplină reprezintă un model de abordare. Specializarea este unul din marile avantaje ale grupurilor. Există numeroase feluri în care grupurile pot funcţiona cu mai mare eficienţă decât indivizii. Dinu Patriciu şi Dan Voiculescu au fost doi manageri de excelenţă, antreprenori destoinici, lideri şi cu certitudine

[ddddddddd] http://www.realitatea.net/dinu-patriciu-interviu-memorabil-la-realitatea-tv_1506686.html#ixzz3DOoJBwlG, *accesat pe data de 29 august 2014*

[eeeeeeeee] http://www.hotnews.ro/stiri-esential-17927685-mostenirea-lui-dinu-patriciu-cum-impartita-averea-catre-familie-unde-judeca-succesiunea-putea-revendica-statul-roman-cateva-necunoscute-cheie-pentru-perioada-urmatoare.htm, accesat pe data de 20 august 2014

[fffffffff] Gerhard Lenski, *Putere şi privilegii.O teorie a statificării sociale,* Editura Amarcord, Timişoara, 2002, p. 300

pioni importanţi ai clasei elitiste din România, repere majore multora şi exemplu de urmat altora. Pentru analiza făcută celor doi subiecţi, voi iniţia un demers multidisciplinar între terorii sociologie, economice şi psihologice, plecând de la surse jurnalistice în cele mai multe situaţii. Făcând analiza comportamentului, având ca punct de plecare teoria jocurilor, omul de afaceri Dinu Patriciu, a demonstrat prin rezultatul final că a avut o abordare din care reiese un joc cu suma nulă. Jocurile cu suma nulă[ggggggggg] reprezintă împrejurările în care câştigul unuia dintre participanţi reprezintă pierdere celuilalt. Dinu Patriciu a fost un om complicat. Nu a avut niciodată miliardele de care vorbeşte lumea. Totul a fost o minciună. Avea un mare motiv să pară mai bogat: atrăgea mai repede şi mai uşor finanţări". [hhhhhhhhhh] Dinu Patriciu este descris ca un maestru al manipulării, om puternic, care nu ezită sa folosească orice mijloc atunci când are un scop. În cercetările contemporane asupra comportamentului managerial, găsim multe din caracteristicile acestui om de afaceri. Judecăţile convenţionale atribuite acestei clase sunt mult depăşite de realitatea. Dacă raţiunea ne impune să facem aprecieri clasice, mediul social, ne pune în faţa schimbărilor de paradigme. În aceeaşi măsură, fiecare om e motivate diferit, fiecare om are propriul său etalon de gandire, oportunităţi sau dezavantaje individuale. Limita dintre ceea ce e permis şi ceea ce e posibil, de multe ori e subţire, sau, fiind în mediul deviant apare profeţia autoinfirmatoare a teoremei lui Thomas: *Dacă oamenii definesc o situaţie ca fiind reală, atunci această situaţie este reală prin consecinţele definirii ei ca reală*.[iiiiiiiiii] "Real", în această situaţie, înseamnă certitudinea subiecţilor că deţin dreptatea juridică, că cei obedienţi din proximitate le spun adevărul, sau că traficul de influenţă nu are repercursiuni legale asupra lor pentru că ei au "lumea la picioare" şi conturi mai mult decât generoase. În realitate, aceşti oameni sufereau de ceea ce se numeşte *sindromul lui Dumnezeu.* "Reală" în acest context devine şi averea lui Patriciu, atât cât o declară acesta, chiar dacă depozitul său, după spusele apropiaţilor era mai mic. Autoconvingerea că "deţin dreptatea" rezultă şi din cele 100 de procese pe rol[jjjjjjjjjj] ale celor doi subiecţi din care 80 ale lui Dan Voiculescu şi 20 ale lui Dinu Patriciu. Tendinţa spre anomie, în termenii lui Durkheim[kkkkkkkkkk], devianţa, este prezentă la ambii subiecţi, argument stand iarăşi cele 100 de dosare pe rol, dar şi realitatea dură pentru cei doi subiecţi din vara anului 2014. Afirmaţia că cei doi au săvârşit acte de corupţie economică şi politică nu mai cere o explicaţie, este o certitudine. Făcând o analiză a biografiei fiecăruia observăm cu uşurinţă, cronologia faptelor, modul în care şi-au organizat şi pregătit fiecare secvenţă din viaţă. Corupere, trafic de influenţă, afaceri cu statul, nu sunt termeni străini celor doi şi celor ca ei, fiindcă aceştia au convingerea că sunt deasupra tuturor legilor. De exemplu, Dan Voiculescu, încă de la începutul carierei sale a coroborat *oportunitatea* cu *lăcomia*: în 1970 oferă servicii Securităţii (oportunitatea) contra beneficiilor materiale angajat al VITROCIM (lăcomia). Iniţial fiind cunoscul *Mircea*, apoi *Felix* devine în 1979 *Dorin*, de acestă dată el

[ggggggggg] Massimo Borlandi, Raymond Boudon, Mohamed Cherkaoui, Bernand Valade (coord.), *Dicţionar al gândirii sociologice,* Editura Polirom, Iaşi, p.249

[hhhhhhhhhh] *http://adevarul.ro/news/eveniment/dinu-patriciu-murit-vad-cei-lucrat-adevarul-corneteanu-adora-traga-sforile-lumea-era-mare-tabla-sah-1_53f385750d133766a868a5c1/index.html,* accesat 16 septembrie 2014

[iiiiiiiii] W. I. Thomas, *The Unadjusted Girl*, Boston, Little Brown, 1923, p. 41, apud I. Ungureanu, *Paradigme ale cunoşterii societăţii*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990, p. 124

[jjjjjjjjj] *http://portal.just.ro/299/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=299,* accesat pe data de 20 septembrie 2014

[kkkkkkkkkk] Raymond Boudon, *Tratat de sociologie,* Editura Humanitas, Bucureşti, 2006, p. 460

fiind un caz al Securităţii, pentru că tânărul Dan Voiculescu începuse *deja* să înşele. Pentru început Securitatea. Profilul manipulatorului de situaţii se conturase de mult.

În mod similar, cu un parcurs personal diferit dar cu nuanţele de bază identice, Dinu Patriciu este cel de-al doilea jucător. În esenţă, ambii au făcut afaceri cu Statul, au delapidat sume de bani ale Statului Român (conform afirmaţiilor DNA), s-au retras din afaceri la mometul oportun, aproximativ aceeaşi perioadă, au avut fundaţii umanitare, au înstrăinat averea şi au fost acuzaţi penal, finalizând prin absenţa din spaţiul social neacoperind nici unul, nici celalalt prejudiciul enorm adus bugetului de stat. Atât Dan Voiculescu cât şi Dinu Patriciu au ajutat sute de oameni prin fundaţiile înfiinţate de aceştia. Din perspectiva morală, lucrurile păreau că se vor echilibra, ajungând buni creştini la fel ca şi alţii din Rahova. Corupţia administrativă este foarte întâlnită în România. În cazul criminalităţii **„gulerelor albe”,** poate merge până la deturnarea în interes personal a averii publice, acte săvârşite de persoane aflate în poziţii-cheie ale administraţiei de stat, sau de către cei care ocupă locuri de influenţă in stat. Candidatura la Senat şi retragerea în funcţie de interesele personale sunt mai relevante decît orice asupra modului în care se conformează normelor.Un alt punct de analiză este frustrarea celor doi subiecţi. **Teoria frustrării** formulează două ipoteze principale: violenţa politică e provocată de frustrarea sistematică; ea poate rezulta şi din anumite caracteristici ale schimbării sociale. Fac aducere la teoriile agresivităţii, pentru că. în urma analizei atente a istoricului celor doi subiecţi, a rămas decantată o stare de fapt: fiecare etapă este cauzată de o situaţie agresivă. Mergând mai departe, forţând ideea apreciez că agresivitatea este cauza şi rezultatele existenţiale a celor doi sunt efectele. Tiparul expresiei socio – cultural al subiecţilor, (personalitatea) are relativ aceleaşi caracteristici: nonconformism, agresivitate, consecvenţă, spirit competitiv, dinamismul acţiunilor, şi îmi permit a spune, comportamente machiavellice. Au folosit fără scrupule orice mijloace atât în politică cât şi afaceri. Un exemplu: analizând pe Dan Voiculescu, ascensiunea spre vârful ierarhiei politice, apoi retragerea de trei ori din funcţia de senator pentru a manipula deciziile civile şi penale. În aceeaşi ordine de idei, Dinu Patriciu coroborează la rândul său notorietatea deja avută până în 1995 cu strategia MEBO de privatizare prin care a scăzut profitabilitatea Rompetrol. În intervalul 1993-1995 că ocupă un loc de decident în Comisia pentru buget, finanţe şi bănci, 1995, s-a asigurat iarăşi că deţine capitalul de relaţii şi informaţii, pentru ca apoi să intre în anul 1995 în afaceri cu petrol. La numai 1 an este declarat *cel mai bogat roman.* Apreciez aceste comportamente ca fiind manifestări ale agresivităţii. Etologul Eibl Eibesfeldt [1] defineşte agresivitatea ca pe un comportament intraspecific avînd indiciul *infrângerii opoziţiei.* Acţinunile agrsive ale acestora s-au manifestat printr-o dorinţă nefirească de a creşte capitalul financiar indiferent de modul de a o face, manipularea oricărei situaţii în avantajul personal. Această dinamică a creeat situaţii conflictuale. Ascensiunea politică nu a fost un scop în sine ci un instrument. Prestigiul dobândit a avut un efect pervers asupra lor, rezultat neluat în calcul iniţial. Dornici de *luptă*, şi-au căutat mereu inamici. Să fii agresiv în afaceri este un atu, spun specialiştii RU, iar când instrumentele sunt manipularea prin dezinformare, puterea politică, decizia politică în interesul individual, competiţia cu ceilalţi individualişti care urmăreau tot interesele peronale avînd aceleaşi intrumente, toţi aceşti factori, pot creea un individ cu structură agresivă. Frustrarea,în cazul subiecţilor, apare atunci când cîmpul

[1] · Eibl-Eibesfeldt I. *Agresivitatea umană.* Ed. a 2-a.Bucureşti. Editura Trei. 2009, pp, 50-57

politic şi de afaceri, devine arhiplin de acest tip de indivizi. Libertatea de mişcare se restrânge, modul prin care poţi înainta nu mai este condiţionat doar de relaţii şi bagaj de informaţii, deja toţi îl deţineau. Multe conflicte pe toate planurile, procesele cu Statul Român, cu angajaţii, cu familia, cu Preşedintele ţării etc, conturează o frustrare acerbă. Nu Dan Voiculescu era, în opinia sa, responsabil cu propriile eşecuri ci *ceilalţi.* La indigo, Dinu Patriciu punctează aceleaşi demersuri. Ambii ies din sfera lor şi caută *deja* conflicte. Interpretează faptele din jur ca pe un afront personal şi iau mereu atitudine. Comportament copiat rezultat din competiţia cu *ceilalţi* este şi faptul că au căutat să aibă bifată şi o imagine altruistă. Din nici una din faptele analizate obiectiv din biografia acestora nu reiese altruismul, empatia, bunătatea creştină. Frustrarea acestora a fost datorată *unui simţ puternic al ierarhiei.* Interdisciplinar privind, celor doi le pot atribui un *comportament social învăţat* plecând de la *teoria învăţării sociale, teorii ale frustrării şi teoriilor etologice.* Sentimentele joacă un rol important în ecuaţia existenţei celor doi subiecţi. **Inteligenta emotională** cuprinde ca elemente esenţiale: întelegerea mai bună a propriilor emotii, gestionarea eficientă a emotiilor si cresterea calitătii vietii, întelegerea mai bună a celor din jur si un confort ridicat în relatiile interumane, precum şi crearea de relaţii mai bune la toate nivelele cu cei din jur si cresterea productivitătii, odată cu îmbunătătirea imaginii personale. Atitudini şi comportamente care sunt influenţate de valori specifice elitare; mândria managerilor de a face parte din clasa managerială, care, este asimilată de restul populaţiei ca o formă de narcisism de grup. Specializarea contribuie la imaturiatea grupurilor şi la potenţialul acelora pentru rău prin mai multe mecanisme diferite […]un astfel de mecanism: fragmentarea conştiinţei[mmmmmmmmmm]. În această analiză nu voi folosi termenul de empatie şi lipsă a acesteia ci **conceptul de narcisism**, individual şi de grup. Când rolul indivizilor într-un grup devine specializat, acestuia îi este foarte uşor să plaseze responsabilitatea morală unei alte părţi a grupului. Astfel, nu numai individual îşi abandonează conştiinţa, ci şi conştiinţa grupului ca întreg devine atât de fragmentată şi diluată, încât, aproape că nu mai există. S. Peck face următoarea afirmaţie: ”Narcisismul este o stare în lipsa căreia fiinţele umane se maturizează normal”.[nnnnnnnnn] Altfel spus, narcisismul este o formă de imaturitate. Imaturitatea este un regres al individului. Ideea de narcisim de grup reiese în alianţa creată pe mai multe planuri a lui Dan Voiculescu, Dinu Patriciu împreună cu alte personaje de acelaşi calibru care în timp au avut conflicte cu alte grupuri pe care le-au apreciat ca adverse. O altă dimensiune care trebuie analizată, este cea a deciziei. Practic, existenţa fiecăruia este rezultat al deciziilor. Ceea ce este previzibil într-o decizie este probabilitatea. Definiţia **procesului de decizie rational**: "un proces decizional este raţional dacă, utilizând analiza logica a cunoştinţelor logice relevante ajunge la selectarea deciziei celei mai bune"[ooooooooo]. Revenind la studiul de caz, putem aprecia că cei doi magnaţi, îşi bazau deciziile pe o analiză temeică, făcând diagrama rezultatelor cu plecare de la date şi cifre certe. Cu invitaţia de a studia împreună biografiile acestora, putem chiar afirma că deciziile erau luate în urma unei strategii elaborate anterior, chiar şi cu ani înainte. Altfel spus, puţine dintre acţiunile acestora erau făcute fără o strategie, diminiuarea riscurilor fiind ţelul acestora.

[mmmmmmmmmm] M. Scott Peck, *Psihologia minciunii,* Editura Curtea Veche, Buc. 2003, p.264
[nnnnnnnnn] Ibidem, p. 270
[ooooooooo] Cătălin Zamfir, *Incertitudinea : o perspectiva psihosociologica*, Editura Economică, Bucureşti, 2005, p.21

Cu toate că teoria se referă la faptul că fiecare decizie depinde de rezultatul unui eveniment aleator, făcând iarăşi trimitere la paşii biografici, nimic nu pare aleatoriu. Declinul pare mai degrabă cauzat de însăşi meticulozitatea cu care analizau şi premeditau fiecare decizie. Au pus greutate pe proprile decizii, neevaluând riscul cauzat de efectul deciziilor lor.

Concluziile studiului

Motto:
"A transforma o sută de dolari în o sută zece este muncă. A transforma o sută de milioane într-o sută zece milioane este inevitabil"
Edgar Bronfman

Performanţa managerilor este influenţată de valorile acestora. Valorile sunt cele care conduc atât traiectoria profesională cât şi cea personală, reprezentând capitalul simbolic şi făcând diferenţa între slab, mediu şi excelenţă. Mills, profesor de sociologie la Universitatea Columbia în studiul său pleacă de la teza principală în care „elitele puterii" naţionale este *compusă din bărbaţi ale căror poziţii le permit să treacă dincolo de lumea oamenilor obişnuiţi; ei deţin posturi din care iau hotărâri cu consecinţe majore... Aceştia se află la comanda ierarhiilor şi organizaţiilor de importanţă majoră în societatea modernă. Ei fac legea marilor corporaţii, tot ei conduc maşinăria de stat şi îşi arogă prerogativele acesteia, ei dirijează instituţiile militare şi ocupă posturi strategice de comandă din cadrul structurii sociale în care sunt concentrate, acum, pârghiile efective ale puterii şi celebrităţii, de care se bucură aceşti indivizi.*[ppppppppp] Putera este un element foarte important care dispune de mecanisme de constrângere materiale sau sociale şi de mijloace de recompensă a celor care se conformează. Comun celor doi subiecţi, Dinu Patriciu şi Dan Voiculescu este acest element. David Rothkopf în *Superclass*[qqqqqqqqq], cuantifică noţiunea de putere: bogăţia este o sursă, postul deţinut poate fi tradus într-o poziţie de putere, accesul la ceva (cineva) sau ideile sunt iarăşi luate în calcul. Nu putem înlătura subiectivitatea individuală atunci când cuantificăm puterea pentru că nu există un sistem universal de măsură. "Epoca puterii moştenite pe viaţă e de domeniul trecutului, iar pentru mulţi dintre membrii grupului, influneţa pe care o deţin este tranzitorie; pentru a face cu adevărat parte din această superclasă, trebuie să-şi menţină puterea un timp suficient cât să genereze un impact, să intre în lumea altor membri ai superclasei, sau să o influenţeze vreme de doi sau mai mulţi ani."[rrrrrrrrr] Incursiunea în existenţa celor doi oameni de afaceri, Patriciu şi Voicuescu, prin documentare, analiză şi deducţie a confirmat partea introductivă, cea a ipotezelor formulate anterior. Atât Dan Voiculescu cât şi Dinu Patriciu, nu au avut o tradiţie ereditara, nu au deţinut averi fabuloase dobândite prin moştenire, ei înşişi nu au avut profesii prin care să fi câştigat sume în valoare de miliarde de euro. Cariera politică şi succesul în afaceri, au contribuit una în avantajul celeilalte, au decurs una din cealaltă. Prin capitalul financiar deţinut, au deschis uşile politicului, care, a deschis porţile prosperităţii finaciare, în reciprocă. De la acest nivel, lipsa valorilor şi principiilor sau deformarea acestora, au determinat subiecţii să privească poziţia

[ppppppppp] C.Wright Mills, *The causes of World War III*, Editura Secker& Warburg, London, 1959, p. 64
[qqqqqqqqq] David Rothkopf, *Superclass, Elita globală a puterii şi lumea sa,* Editura Publică, Bucureşti, 2009, p. 15
[rrrrrrrrr] Ibidem, p. 16

de legiuitor ca pe o oportunitate individuală. Făcând o analiză pe diagonală a biografiilor acestora, poate oricine deduce premeditarea în intenţia aşa numitelor "afaceri cu statul". Pe măsură ce criza economică decima afacerile din România, Statul Român avea dificultăţi, populaţia sărăcea, cei doi, cu un mare capital şi lejeritate în mişcare pe plan internaţional de acum, ocupând funcţii importante în Guvern, au considerat ca sunt invincibili. Întrebările formulate generic la începutul studiului au dezvăluit un adevăr previzibil: subiecţii au manipulat toate organizaţiile, situaţiile, contextele în avantaj personal având un impuls competitiv agresiv. Legătura între subiecţii cercetaţi şi ceilalţi indivizi cu care au colaborat a fost iniţial un joc de sumă nulă, intenţia de a câştiga doar ei, au manipulat cu promisiunea către ceilalţi că jocul va fi cu sumă variabilă, unde toţi vor câştiga câte ceva, doar că s-au înşelat. Nimeni nu a câştigat nimic, nici bugetul de stat care nu a recuperat dauna.

Pe data de 7 octombrie 2014, la aproximativ două luni după dispariţia lui Dinu Patriciu, Instanţa în dosarul Rompetrol a decis: Senatorul PNL Sorin Roşca Stănescu a fost condamnat (doi ani şi patru luni) în dosarul Rompetrol, iar fostul ministru al Comunicaţiilor Sorin Pantiş a primit doi ani şi opt luni cu executare**.** Celelalte condamnări din dosar: încă nouă condamnări. Ca şi cum o mână divină ar fi aşezat ceva, Patriciu, a fost declarat decedat la câteva mii de km de acest proces. Din păcate, nu a supravieţuit suficient pentru a declara unde sunt miliardele de euro delapidate. Închis în Rahova, Voiculescu la rîndul său nu este în măsură, brusc, să returneze dauna de 60 de milioane de euro pentru bugetul de stat.

Nici una dintre afacerile care au determinat aceste situaţii, nu ar fi fost posibile fără complicitatea unor persoane din interiorul sistemului, afacerile ICA şi Rompetrol nu ar fi fost posibile. La fel cum nu ar fi fost posibile nici alte privatizări cel puţin la fel de contestate. Acţiunile celor doi denotă gradul major de agresivitate cauzat de frustrari, angoase şi obsesii. Caracterul filantropic al personajelor noastre este una dintre chestiunile importante pe care doresc să o evidenţieze elitele în general. Manifestarea generoasă devine un fenomen naţional. Privit retrospectiv, pare o avanpremieră tristă a decăderii elitelor acestei perioade, după ce au cunoscut o evoluţie spectaculoasă construită pe nelegalitate, o încercare fadă de reconstrucţie a sinelui înaintea inevitabilului: "jucătorii" rând pe rând se "retrag

BIBLIOGRAFIE:

Borlandi Massimo, Boudon Raymond, Cherkaoui Mohamed, Valade Bernand (coord.), *Dicţionar al gândirii sociologice,* Editura Polirom, Iaşi

Eibl-Eibesfeldt I. *Agresivitatea umană.* Ed. a 2-a.Bucureşti. Editura Trei, 2009

Lenski Gerhard, *Putere şi privilegii.O teorie a statificării sociale,*Editura Amarcord, Timişoara, 2002

Mills C.Wright, *The causes of World War III*, Editura Secker& Warburg, London, 1959

Peck M. Scott , *Psihologia minciunii,* Editura Curtea Veche, Buc. 2003

Rothkopf David, *Superclass – Elita globală a puterii şi lumea sa,* Editura Publică, Bucureşti, 2009

Raymond Boudon, *Tratat de sociologie,* Editura Humanitas, Bucureşti, 2006

Thomas W. I., *The Unadjusted Girl,* Boston, Little Brown, 1923, p. 41, apud I. Ungureanu, *Paradigme ale cunoşterii societăţii*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990
Zamfir Cătălin, *Incertitudinea : o perspectiva psihosociologica*, Editura Economică, Bucureşti, 2005
http://adevarul.ro/news/eveniment/cine-dan-voiculescu-s-a-impartit-politica-afaceriunul-cei-mai-bogati-romani
http://www.realitatea.net/dinu-patriciu-interviu-memorabil-la-realitatea tv_1506686
http://www.hotnews.ro/stiri-esential-17927685-mostenirea-lui-dinu-patriciu-cum-impartita-averea-catre-familie-unde-judeca-succesiunea-putea-revendica-statul-roman-cateva-necunoscute-cheie-pentru-perioada-urmatoare.htm
http://adevarul.ro/news/eveniment/dinu-patriciu-murit-vad-cei-lucrat-adevarul-corneteanu-adora-traga-sforile-lumea-era-mare-tabla-sah
http://portal.just.ro/299/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=299

Mulţumiri/Aknowledgments
Această lucrare a fost publicata cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătăţire a calităţii cercetării doctorale şi postdoctorale din România şi de promovare a rolului ştiinţei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652. This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133652, co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007 – 2013.

GRANDPARENTS EVALUATING THEIR GRANDCHILDREN'S BEHAVIOR

Gabriela-Maria Man, PhD Student, Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Nicoleta-Maria Turliuc, Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Older adults present many changes on emotional and relational level. These changes tend to converge generally more on positive elements comparatively with members of other generations, especially at the level of social interactions.This fact is checked also in the case of the relation between elderly grandparents and their grandchildren. In the frames of this study the elderly grandparents have evaluated the behaviour of their grandchildren. We started from the premise that the grandparents and parents will evaluate different the behaviour of the grandchildren/children. In the evaluation of grandchild/child's behaviour not just aspects related to status (grandparents/parents) are taken into consideration, but also aspects related to gender. At the same time aspects referring to the perception of the future in the relation with the grandchild/child are also investigated.

Keywords: evaluation of grandchild/child's behaviour, perception of the future, old age.

Numerous are the differences between elder and younger adults. The elderly and younger adults do not differ only physically, but also emotionally and relationally. Multiple emotional and relational aspects differentiate the ages, and in old age they tend to improve (Smith et al., 2009; Fingerman & Charles, 2010; Scheibe & Carstensen, 2010; Luong, Charles, & Fingerman, 2011; Mather, 2012). These changes are often related to how the elders selects and processes the emotional and relational information.

Age differences in the assessment of positive aspects - the elders focus on positive aspects.

Numerous studies have found age differences in regard to the preferences of the elderly for positive aspects and information as compared to younger adults (Charles, Mather, & Carstensen, 2003; Carstensen şi Mikele, 2005; Mather, & Carstensen, 2005; Mather, 2006; Isaacowitz, 2012; Isaacowitz & Blanchard-Fields, 2012; Mather, 2012), a trend called *positivity effect* (Mather & Carstensen, 2005). For example there are age differences regarding the information that a person remembers. Compared to younger people, the elderly remember more positive aspects than negative (Charles et al., 2003; Mather & Knight, 2005; Mather, 2006), while young adults remember positive and negative aspects approximately equally (Mather & Knight, 2005). In a study by Kennedy, Mather şi Carstensen (2004) the elderly people tended to remember personal information from the past in a much more optimistic manner and with more positive elements than they used to remember the same event in the past, and also compared with the information recalled by young adults. Not only the elderly remember more positive information than those from the other ages, they also recognize more positive visual aspects than negative (Charles et al., 2003).

Attention showed a similar trend, namely to focus on the positive aspects (Mather & Carstensen, 2005). Compared to the young adults, when the elderly need to focus their attention on faces expressing different emotions (positive, negative, neutral) they focus more

on the positive ones, and avoid the negative ones (Nikitin & Freund, 2011). At the same time, they react less intense to contact with negative situations (Mather, 2012)

Another age difference in terms of age pertains to the fact that the elderly tend to look for positive information regardless their mood, while the young adults select negative information when they are sad, and positive information when they have a positive mood (Isaacowitz, Toner, Goren & Wilson, 2008).

These differences between ages are also valid for the assessment of relational aspects. For example, the elderly tend to focus more on avoiding negative experiences and promote positive ones (Luong et al., 2011); the older people also remember more intense positive social experiences with others compared to the negative ones (Charles & Piazza, 2007); they evaluate their relations with others as being closer, positive, and with less negative elements (Winkeler, Filipp & Boll 2000; Birditt & Fingerman, 2003; Lefkowitz & Fingerman 2003; Fingerman Hay, & Birditt, 2004; Luong et al., 2011). They also report that they have fewer complaints in communication with social partners, regardless the age of the people they are interacting with, compared to young adults (Chan & King, 2002). According to Winkeler et al. (2000), the elderly parents have the tendency to see the relationships with their children as characterized by openness and affection, they also perceive fewer conflicts. According to Fingerman (1995), elderly mothers evaluate differently their relationship to their daughters during conflicts. When the mothers evaluated the experiences of their daughters regarding the conflict situations, they were attributing more positive feelings than the daughters had reported.

Therefore, there are sufficient reasons to assume that there are differences in the evaluation of the behavior of children/grandchildren depending on who performs this evaluation, and these differences are related with the greater availability of elderly grandparents to focus on the positive behaviors / aspects, and the tendency of younger adults (children's parents) to take into account the negative aspects as well.

Time and future time perception.

Explanations regarding the orientation of elderly compared to young adults on the positive aspects of interactions with others can be brought by the socioemotional selectivity theory. According to this theory, motivation changes in old age under the pressure of time limitation the elder has to live; the elder seeks more than in any other age to achieve momentarily satisfaction in the relationships with others (Carstensen, 1993; Carstensen & Charles, 1998); to achieve this goal will focus on the positive aspects (Charles et al., 2003). In other words, the perception of time influences motivation, and motivation will influence the person's orientation towards the positive aspects around. There are many studies that confirm that people who face limitations of time caused by age or momentarily alterations for younger adults, value more the emotional goals with others (Fredrickson & Carstensen, 1990; Carstensen & Fredrickson, 1998; Fung, Carstensen, & Lutz 1999; Fung & Carstensen, 2006).
Therefore, there are prerequisites for taking into account the fact that those people who perceive time as being limited in the relationship are motivated to perceive and implicitly to evaluate the behavior of children / grandchildren as characterized by several positive elements.

The purposes of this study were to examine the differences in the behavior evaluation made by adults taking into account the status of the adults (parent/grandparent) and the adults gender. Another purpose is to stress the relation between future time perspective in the relationship on the one hand and behavior evaluation on the other hand. It is also emphasized the relationship between age and future time perspective in the relationship.

Method

Participants

The participants (N = 200) were 100 grandparents and 100 parents. 50 grandparents were men and 50 women. 50 parents were women and 50 were men. Participants were recruited trough local churches by priests. 82 participants were from urban areas and 118 participants were from the suburban areas of the Târgu-Mureş city. The grandparents were over 65 years old (M = 70.6, SD = 5.7). Parents age was between 29 and 52 years old (M = 37.7, SD =4.6). There were differences in the education level between parent and grandparents: 59% grandparents had low education (8 grades or less) but only 3% of parents had 8 grades or less.

Materials

The participants in this research completed three self-report questionnaires. The questionnaires were distributed directly at home by researchers and priests. They also gathered the participants' questionnaires four days later after they were completed.

To assess the way in which participants evaluate their children/grandchildren behavior we used Positive Behavior Scale. The original scale has 25 items and was used first for the New Chance study (Quint, Bos, & Polit, 1997). The items of the scale include positive behavior descriptions of three dimensions: social competence and sensitivity ("gets along well with other kids") ; compliance and self-control ("waits his or her turn during activities") and autonomy ("does things for him/her self, is self-relian") it also allows to calculate an overall score. In this study participants completed a short version of the questionnaire (10 items). Parents rated their answer on a five-point scale ranging from "not at all like my child" to "totally like my child" and grandparents used a five-point scale ranging from "not at all like my grandchild" to "totally like my grandchild". The grandparent's scale is the parent's version from the original, only adapted. The scale is highly reliable both short and original version (Epps, Park, Huston, Ripke, 2003).

To assess both parent/grandparent's perception of time in the relationship we used a scale developed by Fingerman, Miller and Charles (2008) Future Time Perspective of Relationship based on FTP scale. The participants had to rate their answer to seven statements ("Many opportunities to spend time with this person await me in the future", "I've begun to realize that time left to spend with this person is becoming limited") on a seven-point scale ranging from "very untrue" to "very true".

Participant also completed a demographic questionnaire. The questions were related to: age, gender, education and domicile.

Results

Evaluation of the behavior of children / grandchildren

To verify the hypothesis pertaining to the assessment of the behavior of children / grandchildren by gender and status (parent or grandparent), the ANOVA 2X2 (Status X Gender) analysis of variance was used for independent measures.

In this study we assumed that there will be differences in the evaluation of children behaviors. It was hypothesized that parents and grandparents will evaluate differently their children and grandchildren. At the same time, there will also be differences by the gender of the evaluator.

The results highlighted that there are differences in evaluations of the behaviors depending on status: the parents and grandparents will evaluate children/grandchildren differently $F(1, 196) = 5.311$, $p = .022$, $\eta_p^2 = .026$. Instead there is no gender differences on the evaluation of children / grandchildren made by the adults $F(1, 196) = 0.855$, $p = .356$, $\eta_p^2 = .004$.

$F(1, 196) = 0.084$, $p = .774$ indicate an insignificant effect of the gender and status factors on the evaluation of children / grandchildren behavior.

Table 1
Means for parents and grandparents.

Gender	Statut	*Mean*	*Std. Deviation*	*N*
M	Parent	3.7240	.47833	50
	Grandp.	3.5780	.52733	50
	Total	3.6510	.50622	100
F	Parent	3.8120	.50087	50
	Grandp.	3.6240	.54081	50
	Total	3.7180	.52712	100
Total	Parent	3.7680	.48925	100
	Grandp.	3.6010	.53191	100
	Total	3.6845	.51657	200

The perception of time

To verify the hypothesis that there is relation between the future time perception in the relationship and age we calculated the Pearson r correlation coefficient. The data indicate the existence of a moderate negative correlation (r = -.557, *p* = .000). The more the people advance through age, the more the future of the relationship with the child / grandchild is perceived as limited.

To verify the hypothesis according to which there is link between the future time perception in the relation (*M* = 5.335, *SD* = 1.331) and the behavioral evaluation of children / grandchildren (M= 3.684, *SD* = .5165), we calculated Pearson r correlation coefficient. According to the data there is a weak positive relationship between the future time perception in the relationship and the behavioral evaluation of children / grandchildren (r = 0.166, *p* =.019). However, people who perceive the future with their children / grandchildren as open tend to positively evaluate their behavior, and those who perceive the future with their children / grandchildren relationships as limited will tend to evaluate their behavior with less positive elements.

Discussion

Based on the many aspects that distinguish elders and younger adults in terms of how they relate to others and how they evaluate various social issues has been hypothesized that differences will also arise regarding the parent / child relationships for younger adults, and grandparent / grandchild relationships for elderly people. The results indicate that there are differences regarding the assessment of the behavior of minors by adults according to adult status: grandparent or parent. These results are consistent with many researches which reveal differences in the way the behavior of others is perceived and evaluated in old age compared to younger adults (Fingerman, 1995; Winkeler et al., 2000; Lefkowitz & Fingerman, 2003). According to Luong et al. (2011), the differences between ages in terms of social issues and evaluation of the others are related to the tendency of elderly people to focus on and promote positive experiences. Generally, the elders compared to the young adults focus on the positive aspects around them (Kennedy et al., 2004; Mather, & Carstensen, 2005; Mather, 2006; Nikitin & Freund, 2011; Isaacowitz, 2012; Isaacowitz & Blanchard-Fields, 2012; Mather, 2012).

In this study we started from the premise that there will be differences in the evaluation of children / grandchildren behavior by gender of the evaluator due to the fact that women are experts in evaluating social aspects and for this reason they may be perceived as more demanding (Turliuc, 2004). Yet, the results show contrary: there is no difference in the evaluation of children/grandchildren's behavior by gender of the evaluator.

The results of this study revealed that people who perceive the future time of the relationship with their own child / grandchild as open tend to positively evaluate their behavior, and those who see the future of the relationship with their own child / grandchild as limited tend to evaluate their behavior with fewer positive elements. These findings contradict the studies showing that people who face limitations of time focus more on emotional goals facilitating to achieve gratification and satisfaction in the relationships with others (Fredrickson & Carstensen, 1990; Carstensen & Fredrickson, 1998; Fung, Carstensen, & Lutz

1999; Fung & Carstensen, 2006).This conclusion is contrary to the socioemotional selectivity theory which asserts that the time limitation is associated with the *positivity effect*. The *positivity effect* consists in the focus on the positive aspects (Mather & Carstensen, 2005). This study has also shown that people tend to perceive the future time of the relationship as limited as they get older. This conclusion is accordance with the socioemotional selectivity theory which asserts that the perception of future time limitation is central to the more advanced ages compared to other ages (Carstensen, 1993; Carstensen & Charles, 1998).

Some limitations of the present study need to be considered when interpreting the findings, mainly from the sample composition. However, the results of this study may be seen as additional insight in multigenerational relationships of the family. Further explanations need to be addressed in future research, in order to bring depth understandings of these results.

Acknowledgements
This work was supported by the strategic grant POSDRU/159/1.5/S/133652, co-financed by the European Social Fund within the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007 – 2013.

REFERENCES:

Birditt, K. S., & Fingerman, K. L. (2003). Age and gender differences in adults' descriptions of emotional reactions to interpersonal problems. *Journal of gerontology:Psichological Sciences, 58B(4),* 237-245

Birditt, K.S. & K.L. Fingerman. (2005). Do we get better at picking our battles? Age group differences in descriptions of behavioral reactions to interpersonal tensions. *J Gerontol.B Psychol. Sci. Soc. Sci. 60B,* P121-128.

Carstensen, L. L. (1993). Motivation for social contact across the life span: A theory of socioemotional selectivity. In J. E. Jacobs (Ed.), Nebraska symposium on motivation: 1992, developmental perspectives on motivation (Vol. 40, pp. 209–254). Lincoln: University of Nebraska Press

Carstensen, L. L., & Charles, S. T. (1998). Emotions in the second half of life. *Current Directionns In Psychological Science, 7(5),* 144-149

Carstensen, L.L., & Fredrickson, B.L. (1998). Influence of HIV status and age on cognitive representations of others. *Health Psychol, 17(6),* 494–503.

Carstensen, M.M., & Mikels, J.A. (2005). At the intersection of emotion and cognition: aging and the positivity effect. *Current Directions in Psychological Sciences, 14,* 117-121

Chan, Y., & King, B.E. (2002). Intra- and intergenerational communication satisfaction as a function of an individual′s age and age stereotypes. *International Journal of Behavioral Development. 26(6),* 562-570

Charles, S. T., Mather, M. & Carstensen, L. L. (2003). Aging and emotional memory: the forgettable nature of negative images for older adults. *Journal of experimental Psychology, 132(2), 310-324.*

Charles, S.T., Piazza, J.R. (2007) Memories of social interactions: Age differences in emotional intensity. Psychology and Aging. 22, 300–309.

Epps, S.R., Park, S.E., Huston, A.C., Ripke, M.(2003, March) *Psychometric Analyses of the Positive Behavior Scale in the New Hope Project and the Panel Study of Income Dynamics.* Paper presented at the Child Trends Conference on Positive Outcomes, Washington, United States of America. Retrieved from http://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2013/05/Child_Trends-2003_03_12_PD_PDConfEPRH.pdf

Fingerman, K.L., Hay, E.L., Birditt, K.S. (2004) The best of ties, the worst of ties: Close, problematic, and ambivalent relationships across the lifespan. *Journal of Marriage and Family*. 66, 792–808.

Fingerman, K., Miller, L., Charles, S. (2008) Saving the best for last: how adults treat social partners pf different ages. *Psychology of Aging*, 23(2) 399-409.

Fingerman, K. L., & Charles, S. T. (2010) It takes two to tango: why older people have the best relationships. *Current Directions in Psychological Science, 19(3),* 172-176

Fredrickson, B.L., & Carstensen, L.L. (1990). Choosing Social Partners: How Old Age and Anticipated Endings Make People More Selective. *Psychol Aging. 5(3),* 335–347.

Fung, H. H., Carstensen, L. L., & Lutz, A. M. (1999). Influence of time on social preferences: Implications for life-span development. *Psychology and Aging, 14(4),* 595-604.

Fung, H.H., & Carstensen, L.L. (2006). Goals change when life's fragility is primed: lessons learned from older adults, the september 11 attacks and SARS. *Social Cognition, 24(3),* 248-278.

Isaacowitz, D.M., Toner, K., Goren, D., & Wilson, H.R. (2008). Looking while unhappy: mood-congruent gaze in young adults, positive gaze in older adults. *Psychological Science, 19 (9),* 848-853.

Isaacowitz, D.M. (2012). Mood regulation in real time: age differences in the role of looking. *Current Directions in Psychological Science, 21(4),* 237–242

Isaacowitz, D. M., & Blanchard-Fields, F. (2012). Linking process and outcome in the study of emotion and aging. *Perspective on Psychological Science, 7(1),* 3-17

Kennedy, Q., Mather, M., & Carstensen, L. L. (2004). The role of motivation in the age-related positivity effect in autobiographical memory. *Psychological Science, 15,* 208-214.

Lefkowitz, E. S., & Fingerman, K.L. (2003). Positive and negativeemotional feelings and behaviors in mother-daughter ties in late life. *Journal of Family Psychology, 17,* 607-617

Luong, G., Charles, S.T., & Fingerman, K.L. (2011). Better with age: social relationship across adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships, 28(1),* 9-23.

Mather, M., & Carstensen, L. L. (2005). Aging and motivated cognition: the positivity effect in attention and memory. *Trends in Cognitive Sciences, 9(10),* 496-502.

Mather, M., & Knight, M. (2005). Goal-directed memory: The role of cognitive control in older adults' emotional memory. Psychology and Aging, 20, 554-570.

Mather, M. (2006). Why memories may become more positive with age. In B. Uttl, N. Ohta, & A. L. Siegenthaler (Eds.), Memory and Emotion: Interdisciplinary Perspectives. Blackwell Publishing, 135-159.

Mather, M. (2012). The emotion paradox in the aging brain. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1251, 33-49.

Nikitin, J., & Freund, A. M. (2011). Age and motivation predict gaze behavior for facial expressions. *Psychology and Aging*, 26, 695–700.

Quint, J. C., Bos, H., and D. F. Polit. (1997). New chance: Final report on a comprehensive program for young mothers in poverty and their children. New York: MDRC. Retrieved from http://www.mdrc.org.

Scheibe, S., & Carstensen, L.L. (2010). Emotional aging: recent findings and future trends. *Journal of Gerontology: Psychological Sciences*, *10*, 1-10

Smith, T.W., Berg, C.A., Florsheim, P., Uchino, B.N., Pearce, G., Hawkins, M., Henry, N.J.M., Beveridge, R.M., Skinner, M.A., & Olsen-Cerny, C. (2009). Conflict and collaboration in middle-aged and older couples: age differences in agency and communion during marital interaction. *Psychology and Aging, 24 (2)*, 259-273.

Turliuc, M.N. (2004). *Psihologia cuplului şi a familiei*, Iaşi: Performantica

Winkeler, M., Filipp, S.H., & Boll, T. (2000). Positivity in the aged's perceptions of intergenerational relationships: a stake or leniency effect? *International Journal of Behavioral Development. 24(2)*, 173-182

STRUCTURAL TRANSFORMATION TO ACHIEVE GENDER EQUALITY IN SCIENCE. WOMEN IN ACADEMIC HIGH-LEVEL BOARDS AND COMMISSIONS

George Marian Ichim, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi,

Abstract: This article use informations which are presented in studies about women proportion on the high level managerial and scientific positions in academia and research in Europe and in the global world. The last decades an important number of research studies approached the issue of women on boards and a huge amount of knowledge has been produced on the causes and circumstances that seriously restrict women's access to the top managerial position in science and education. The number of women, slowly but constantly, grew in academic/scientific research institutions but, we did not register a similar growth of women in top management positions nor did we witness a changed image on women as leaders/managers in universities and research institutions.

Keywords: gender gap; high-level boards; glass ceiling; vertical segregation; gender stereotype

Rapoarte statistice recente, precum "She Figures"[sssssssss] sau "The Global Gender Gap"[ttttttttt] ne amintesc că femeile reprezintă încă o proporţie mică a nivelului superior managerial şi a poziţiilor ştiinţifice din mediul academic şi de cercetare, atât în Europa cât şi la nivel mondial. În ciuda faptului că numărul femeilor ce şi-au finalizat studiile universitare (licenţă şi masterat), obţin titlul de doctor şi ocupă funcţii academice a crescut constant în ultimele două decenii; în acelaşi timp, statisticile arată clar dezechilibrul ce persistă în ceea ce priveşte numărul, proporţia, statutul şi influenţa dintre femei şi bărbaţi la nivelele superioare ale organismelor de luare a deciziilor. De exemplu, în Uniunea Europeană doar una din 10 universităţi este condusă de o femeie rector şi doar o femeie la fiecare doi bărbaţi este nominalizată sau aleasă pentru poziţiile manageriale superioare şi în cadrul comitetelor ştiinţifice. Ca o concluzie la cele amintite, numărul femeilor din mediul academic şi ştiinţific, deşi creşte încet şi constant, această creştere nu se regăseşte şi în ceea ce priveşte poziţiile manageriale de top[uuuuuuuuuu].

În anumite studii se aminteşte că în lipsa unor politici proactive realizarea unei egalităţi între femei şi bărbaţi în ceea ce priveşte accesul în funcţii de conducere se poate realiza în cel puţin 70 de ani[vvvvvvvvv]. În Marea Britanie, Departamentul pentru Competenţe şi Inovaţii în Afaceri îşi doreşte să obţină până în anul 2015 ca cel puţin 25% din companiile publice şi private din ţară să fie conduse de către femei[wwwwwwwwww]. În mod similar, în anul 2003 guvernul norvegian şi-a propus o ţintă şi mai îndrăzneaţă, de 40%; lucru obţinut în anul 2008. Soluţia guvernului norvegian, de a impune anumite cote în favoarea femeilor pentru a ocupa o anumită parte din poziţiile de conducere; a fost adoptată şi de alte state europene

[sssssssss] Comisia Europeană, (2012), "She Figures", recuperat pe 4 septembrie 2014 de pe: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/she-figures-2012_en.pdf

[ttttttttt] "The Global Gender Gap", (2013), recuperat pe 4 septembrie 2014 de pe: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2013.pdf

[uuuuuuuuuu] Doina, Balahur; (2013); "Negotiating for establishing new transparent rules and procedures for appointing/ electing members of high-level boards and commissions"; Editura Universității Al. I. Cuza; Iași, pg.3;

[vvvvvvvvv] Ian Gregory, Smith; Brian, Main; (2012); " Appointments, pay and performance in UK boardrooms by gender*"; The Economic Journal;* vol. 124; pg.109;

[wwwwwwwww] *Idem*; pg.117

(Franţa, Spania, Finlanda, Italia, Islanda). Aceste cote au fost impuse, în principal, luându-se în considerare ideea de echitate, dar şi în speranţa de a îmbunătăţi performanţele instituţionale[xxxxxxxxxx].

De asemenea, imaginea femeilor ca buni lideri/manageri în cadrul instituţiilor de cercetare şi universităţi este una care nu le aduce beneficii. Astfel, la o conferinţă pe tema lipsei femeilor din conducerea învăţământului superior, ţinută la universitatea din Lancaster, Marea Britanie (2013), Pat O'Connor; de la universitatea din Limerick, Irlanda; a spus că „femeile prorectori sunt văzute ca fiind similare ca un „peşte pe bicicletă". În completare, aceasta a amintit că „managementul superior (din universităţi) este văzut ca un club al băieţilor" de unde reiese concluzia că bărbaţii doresc să lucreze cu bărbaţi[yyyyyyyyyy].

Printre multiplele cauze ce au drept efect lipsa femeilor din poziţiile manageriale superioare ce au făcut subiectul a numeroase cercetări, s-ar putea aminti modurile în care persoanele sunt nominalizate sau alese pentru a ocupa poziţii manageriale sau ştiinţifice înalte; deci, am putea spune că această situaţie rezultă din aplicarea regulilor şi procedurilor existente pentru numirea în poziţiile superioare. Anumite cercetări indică faptul că nominalizările şi practicile de promovare discriminatorii constituie bariere ce împiedică adoptarea de politici cu privire la oportunităţi egale pentru femei şi bărbaţi pentru ocupare unor astfel de poziţii. Drept urmare, cunoscând regulile şi procesele de selecţie putem înţelege de ce proporţia femeilor în comitetele de conducere este încă scăzută şi, în acelaşi timp, ce schimbări s-ar putea implementa pentru a îmbunătăţi reprezentarea femeilor în poziţiile de top din mediul academic şi de cercetare[zzzzzzzzzz].

Un alt argument în favoarea alegerii/numirii unei femei într-o funcţie de conducere este acela că s-a observat că echipele omogene au rezultate mult mai bune decât cele eterogene[aaaaaaaaaa]. De asemenea, se aminteşte că instituţiile ce au femei în funcţii de management au performanţe mai ridicate deoarece acestea contribuie la o mai mare gamă de activităţi decât bărbaţii şi sunt, de cele mai multe ori, mai bine pregătite[bbbbbbbbbb].

Există dovezi clare care demonstrează că imaginea unei instituţii poate fi afectată de lipsa femeilor din comitetele/comisiile superioare[cccccccccc]. În cazul în care subreprezentarea femeilor în astfel de poziţii este o realitate, atunci femeile înalt calificate vor căuta instituţii care sunt "prietenoase" cu acestea pentru a-şi valorifica potenţialul.

I. Prezenţa femeilor în funcţiile de conducere din mediul academic şi ştiinţific

Raportul „She Figures" arată, aşa cum amiteşte autoarea Doina Balahur, că în anul 2010, raportat la toate cele 27 de state membre ale Uniunii Europene, doar 10% din

[xxxxxxxxxx] Siri, Terjesen; Ruth, Sealy; (2009); " Women directors on corporate boards: a review and research agenda*"; Corporate Governance: An International Review*; vol.17(3); pg.79;
[yyyyyyyyyy] Doina, Balahur; *op. cit.;* pg.5
[zzzzzzzzzz] *Idem*; pg. 8
[aaaaaaaaaa] Ian Gregory, Smith; Brian, Main; *op. cit.;* pg.114
[bbbbbbbbbb] Silvia, Galdi; Mara, Cadinu; (2014); " The Roots of Stereotype Threat: When Automatic Associations Disrupt Girls' Math Performance*"; Child Development;* vol. 85(1); pg. 252
[cccccccccc] Damion, Waymer; Sarah, VanSlette; (2013); "Corporate Reputation Management and Issues of Diversity*"; The Handbook of Communication and Corporate Reputation;* pg. 474

universităţi erau conduse de către rectori femei şi doar 15,5% din instituţiile din sectorul Învăţământului Superior erau conduse de către femei[ddddddddddd].

În ceea ce priveşte România, în anul 2010, procentajul era la jumătate; astfel că doar 5% din universităţi erau conduse de către femei, respectiv 8,8% din instituţiile din sectorul Învăţământului Superior erau conduse de către femei[eeeeeeeeee].

	Proporţia femeilor rector %	Proporţia femeilor ce conduc instituţii din sectorul Învăţământului Superior %
EU	10	15,5
RO	5	8,8

Tabel 1: Statistică comparativă între U.E şi RO cu privire la proporţia femeilor aflate în poziţii de conducere în cadrul Învăţământului Superior, 2010 (*sursă: She Figures, 2012*)

Legat de cele spuse, întâlnim doi indicatori ce ilustrează inegalitatea de gen în învăţământul superior, şi anume: indicele cu privire la segregarea pe verticală şi indicele „Plafonul de Sticlă".

Segregarea pe verticală se referă la numărul/proporţia femeilor aflate în poziţii academice de conducere (profesori universitari/gradul A)[fffffffffff] (Balahur, 2013:9). În raport se arată că în timp ce femeile reprezintă majoritatea studenţilor (55%) şi absolvenţilor de studii universitare (59%) şi că raportul dintre bărbaţi şi femei în ceea ce priveşte absolvenţi de doctorat este egal; atunci când se intră în prima treaptă a posturilor/poziţiilor academice raportul dintre numărul femeilor şi cel al bărbaţilor se inversează, iar mai apoi numărul femeilor continuă să scadă brusc. În următoarea etapă, femeile reprezintă doar 46% din absolvenţii de doctorat. Gradul de doctorat este adesea necesar să se lanseze într-o carieră academică, ceea ce înseamnă că scăderea numărului de femei la acest nivel va avea un efect de domino asupra reprezentării lor în prima etapă a carierei academice. Ele reprezintă doar 44% din gradul C al personalului academic ştiinţific[ggggggggggg].

Întrebarea este aceea de a şti de ce femeile cad victime la o astfel de rarefiere; este din cauza discriminării directe care derivă din alegerile şi deciziile luate de comitetele de selecţie care sunt compuse în principal din bărbaţi sau din cauza auto-cenzurii înrădăcinată în stereotipurile de gen?

În aceiaşi direcţie pot aminti un studiu efectuat în Australia de către cercetătorul Shulamit Kahn. Acesta a adus la cunoştinţă faptul că femeile erau angajate în universităţile australiene în poziţii mai joase la începutul anilor 1990. Ratele de succes ale femeilor care au aplicat pentru promovare erau inferioare ratelor de succes ale bărbaţilor, lucru ce reiese dintr-un raport intern al uneia dintre universităţile australiene. Acest raport a subliniat numărul mic de femei, în special la niveluri mai ridicate[hhhhhhhhhhh].

[ddddddddddd] Doina, Balahur; (2013); *op.cit.;* pg.9
[eeeeeeeeee] *Idem;* pg.10
[fffffffffff] *Idem;* pg.14
[ggggggggggg] "She Figures"; (2012); pg.136; recuperat pe 4 septembrie 2014 de pe: http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/she-figures-2012_en.pdf
[hhhhhhhhhhh] Shulamit, Kahn; (2012); " *Gender Differences in Academic Promotion and Mobility at a Major Australian University"*; *Economic Record;* Vol. 88 (282); pp. 413-415

La începutul anilor 2000, universităţile australiene au devenit preocupate de inegalităţile de gen în forţa de muncă academică. Principalul motiv pentru această preocupare a fost procentajul scăzut de femei în rândul personalului academic şi concentraţia mare a acestor femei la niveluri mai scăzute.

Ca răspuns la aceste studii, au existat câteva schimbări relativ minore legate de politicile de gen - o creştere de 2 săptămâni a concediului de maternitate plătit şi noi fonduri pentru femeile care se întorc din concediul de maternitate - înainte de 2006. Schimbări mult mai substanţiale a fost făcute începând cu anul 2006, atunci când plata concediului de maternitate aproape s-a dublat şi a fost lansat un program pentru femeile din mediul academic. Programul (AWIL) a inclus ateliere de lucru pe tema leadership-ului şi sprijin în aplicarea pentru promovare în funcţii mai înalte. Aceste ateliere au avut loc în fiecare an, începând cu anul 2006 şi au ajutat mai mult de 100 de femei dintre cele 282 care au ocupat funcţii în primele trei niveluri academice în această perioadă. Alte modificări au fost instituite în 2007, în special, cu privire la egalitatea de gen privită ca un obiectiv explicit[iiiiiiiiii].

-anul 2010-

	Total	**Femei**	**Bărbaţi**	**% Femei**
Preparator universitar	*17,8*	*21,8*	*15,6*	*44,1*
Asistent universitar	*25,9*	*34,2*	*21,1*	*47,8*
Lector univ.	*28,8*	*27,7*	*29,4*	*34,7*
Conferenţiar univ.	*11,8*	*8,9*	*13,5*	*27,7*
Profesor univ.	*15,8*	*7,4*	*20,5*	*16,9*

-anul 1999-

	Total	**Femei**	**Bărbaţi**	**% Femei**
Preparator universitar	11,1	18,1	8,6	43,1
Asistent universitar	28,7	45,6	22,7	42,0
Lector univ.	32,4	26,5	34,5	21,6
Conferenţiar univ.	14,2	5,5	17,3	10,3
Profesor univ.	13,5	4,3	16,9	8,4

Tabel 2: Procentajul staff-ului academic la fiecare nivel în universităţile din Australia[jjjjjjjjjj]

Aşa cum arată tabelul 2, procentul feminin a personalului academic din universitate a crescut cu peste 10 puncte procentuale de-a lungul a 11 ani; de la 1 ianuarie 1999 la 1 ianuarie 2010, cu cea mai mare creştere procentuală la nivel de preparator, urmată de gradul de profesor. Aici apare întrebarea: dacă această reprezentare a femeilor ce a crescut reflectă un mediu schimbat în cadrul universităţilor.

Al doilea panou din tabelul 2 arată distribuţia pe sexe în 1999, cu 43 la sută din preparatori ca fiind de sex feminin, dar numai 8 la sută din totalul profesorilor. Este uşor să tragem concluzia (din tabel) că femeile sunt mai puţin susceptibile de a fi promovate decât bărbaţii la un anumit nivel academic, în timp ce ele sunt mult mai susceptibile de a fi promovate la un alt nivel, astfel că nu există nici o problemă de gen în promovare. Acest lucru

[iiiiiiiiii] *Idem;* pg.417
[jjjjjjjjjj] *Idem;* pg.418

este extrem de înşelător, deoarece femeile sunt blocate la nivele joase, precum cea de asistent universitar mai mulţi ani şi, respectiv, la orice moment de timp, procentul de femei observate la niveluri joase este mai mare decât cel a bărbaţilor.

În concluzie, la cele amintite anterior, am putea spune că femeile din mediul academic se confruntă cu fenomenul ”segregării pe verticală” pe două planuri: într-o primă etapă între nivelurile D,C,B şi A (profesor universitar), iar într-o a doua etapă între funcţiile academice/de cercetare şi funcţiile importante de luare a deciziilor.

În ceea ce priveşte datele statistice furnizate de către raportul ”*She Figures*” cu privire la fenomenul *”Plafonului de sticlă”*(GC- *Glass Ceiling*)- *bariere adesea subtile, dar reale, cu care se confruntă femeile în încercarea de a urca spre vârful ierarhiei instituţionale*[kkkkkkkkkkk], prin aceasta se măsoară, în cazul de faţă, şansele ca o femeie înalt calificată să ocupe o funcţie de conducere (de exemplu, cât de greu este pentru o femeie din mediul academic să ocupe funcţia de profesor universitar). În mod practic, fenomenul ”plafonului de sticlă” se măsoară împărţind proporţia femeilor aflate în poziţiile academice superioare (A+B+C) la proporţia femeilor aflate în poziţia A (profesor universitar). În cazul în care rezultatul este egal cu 1.0, atunci nu există nici o diferenţă între bărbaţi şi femei; iar cu cât rezultatul este mai mare, cu atât mai gros este ”plafonul de sticlă”. Media în cele 27 state membre al Uniunii Europene, în anul 2010, era de 1.8; un rezultat un pic mai favorabil decât în anul 2004, când s-a obţinut un scor de 1.9. În acord cu datele din acest raport, România se apropie cel mai mult de punctajul ideal (1.0), obţinând un scor de 1.3. Se poate remarca, ţinând cont de statisticile furnizate de către raport, un paradox în care se află România cu privire la faptul că în timp ce, în ceea ce priveşte segregarea pe verticală, România ocupă unul dintre ultimele locuri cu privire la proporţia femeilor ce ocupă funcţia de rector-5%; aceasta se află pe locurile fruntaşe în ceea ce priveşte egalitatea de gen în mediul academic din perspectiva fenomenului cunoscut sub numele de ”Plafon de Sticlă”[lllllllllll].

În ceea ce priveşte proporţia dintre bărbaţi şi femei aflaţi în comitetele ştiinţifice, în raportul ”*She Figures*”, pentru România nu există date. Acest lucru a fost corectat printr-un studiu efectuat de doamna profesoară Doina Balahur. Principalele instituţii aflate în subordinea Ministerului Educaţiei şi care se ocupă de sistemul educaţional şi de cercetare, sunt: CNCS (Consiliul Naţional al Cercetării Ştiinţifice); CNATDCU (Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare); ARACIS (Agenţia Română de Asigurare a Calităţii în Învăţământul Superior). Rezultatele studiului sunt prezentate în următorul tabel:

	Număr Total	Număr Bărbaţi	Număr Femei	Procent Bărbaţi	Procent Femei
CNCS – membrii consiliului	17	13	4	76,47	23,53
CNCS – membrii comisiilor	93	70	23	75,27	24,73

[kkkkkkkkkkk] Susanne, Bruckmuller; Michelle, Ryan; (2014); ”Beyond the Glass Ceiling: The Glass Cliff and Its Lessons for Organizational Policy”; *Social Issues and Policy Review;* vol. 8 (1); pg. 204
[lllllllllll] Doina, Balahur; (2013); *op.cit.;* pg.21

CNATDCU - membrii consiliului	44	40	4	90,91	9,09
CNATDCU - membrii comisiilor	435	348	87	80,00	20,00
ARACIS - membrii consiliului	23	19	4	82,61	17,39
ARACIS - membrii comisiilor	38	34	4	75,36	24,64

Tabel 3: Procentul femeilor din România în comitetele de management şi ştiinţifice în anul 2013[mmmmmmmmmmm]

Aşa cum arată tabelul de mai sus, procentul femeilor din România în comitetele de management şi ştiinţifice, în anul 2013, a fost de aproximativ 25% (o femeie la fiecare trei bărbaţi), ceea ce este mult sub media Uniunii Europene (36%).

Putem afirma, aşa cum reiese din lucrare doamnei profesoare Doina Balahur, că prezenţa sau absenţa femeilor din aceste funcţii de conducere din mediul academic şi de cercetare este rezultatul modului de selecţie care se fundamentează pe proceduri şi norme formale (şi câteodată informale). De exemplu, în introducerea studiului realizat de Pittau[nnnnnnnnnn] precum şi în studiul lui Pratt[oooooooooo] se subliniază că cel mai relevant factor pentru egalitatea de gen în funcţiile de luare a deciziilor se referă la procedura de selecţie a personalului academic din universităţi, a funcţiilor superioare din instituţiile de cercetare.

II. Cauzele subreprezentării femeilor în cadrul organismelor decizionale

În această parte a lucrării voi aminti trei dintre cele mai importante cauze ale slabei reprezentări a femeilor în astfel de poziţii, încercând, acolo unde se poate, de a oferi şi o soluţie pe care literatura de specialitate o indică. Astfel, întâlnim:

a) Femeile nu sunt prezente în organismele de decizie datorită ***lipsei de încredere în forţele lor proprii; lipsei de interes în a concura pentru astfel de poziţii***[ppppppppppp]. Astfel, identificăm în lucrarea doamnei profesoare Doina Balahur anumite opinii, precum:”În Balcani bărbaţii sunt născuţi să conducă, iar femeile să execute”, ce exprimă o veche, dar puternică mentalitate culturală ce îi caracterizează în special pe bărbaţi. De asemenea, în aceiaşi lucrare, femei, cadre didactice, recunosc că ele îndeplinesc foarte multe sarcini administrative; însă situaţia este văzută ca fiind normală deoarece ”cineva trebuie să le îndeplinească şi pe acestea... şi desigur, nu bărbaţii”[qqqqqqqqqq]. Mai se poate aminti că inegalitatea de gen în

[mmmmmmmmmmm] *Idem;* pg. 25

[nnnnnnnnnn] Grazia, Pittau; Shlomo, Yitzhaki; (2014); ”The Make-Up of a Regression Coefficient: Gender Gaps in the European Labor Market”; *The Review of Income and Wealth;* pg. 1

[oooooooooo] Geraldine, Pratt; Berrak, Erengezgin; (2013); ”Gender”; *The Wiley – Blackwell Companion to Cultural Geography;* vol. 1; pg. 42

[ppppppppppp] Alison, Cook; Christy, Glass; (2013); ”Above the Glass Ceiling: When are Women and Racial/Ethnic Minorities Promoted to CEO?”*; Strategic Management Journal;* pg. 3

[qqqqqqqqqq] Doina, Balahur; Paul, Balahur; (2010); ”Women and Tehnological Education: An European Comparative Perspective. The 10 commands to the Policy Makers”; în Balahur, Doina; Fadjukoff, P. (eds.);

ocuparea unei poziţii în organismele de luare a deciziilor rezultă, aşa cum am amintit, din faptul că femeile consideră că bărbaţii sunt mai potriviţi pentru a ocupa aceste poziţii datorită educaţiei superioare, competenţelor[rrrrrrrrrr] şi a faptului că aceştia, din punct de vedere biologic (corpul bărbaţilor producând testosteron, care s-a demonstrat că este benefic în astfel de situaţii deoarece din vremurile de demult aceştia trebuiau să vâneze) sunt mai predispuşi să-şi asume riscuri[sssssssssss]. Din cele de mai sus rezultă sintagma/stereotipul cunocut în literatura de specialitate sub denumirea de ”think manager-think male”[ttttttttttt], ce constă în faptul că, aşa cum este prezentat mai sus, bărbaţii sunt cei mai potriviţi pentru a fi numiţi în funcţiile de conducere.

Pentru a combate această gândire, anumiţi autori indică necesitatea implementării unor programe la care să participe atât bărbaţi, cât şi femei în care să se aducă în discuţie barierele cu care se confruntă femeile în diferite momente ale carierei profesionale. Prin asemenea programe se va pune accentul pe informare, care va sublinia reuşitele femeilor în domeniu şi abilităţile acestora de a face faţă oricărei provocări[uuuuuuuuuuu]. De asemenea, putem aminti că este posibil ca unele femei înalt calificate să nu dorească să candideze pe motiv că ele nu îşi doresc să fie alese. Acest lucru se poate datora, în anumite situaţii nu faptului că ar avea alte priorităţi, ci doar că nu sunt suficient motivate. În sprijinul celor spuse mai sus pot aminti faptul că autoarea Krook afirmă că este indicat ca femeile ce au suficiente aptitudini pentru a fi numite în funcţii de conducere să fie încurajate să vină mai în faţă, cu alte cuvinte, să ia atitudine. În acest sens este necesar ca astfel de femei să fie instruite, formate, îndrumate şi finanţate pentru a candida[vvvvvvvvvv].

Rolurile de gen din multe societăţi fac ca femeile să aibă puţine resurse (timp şi bani) ce au ca efect lipsirea femeilor de ambiţie[wwwwwwwwww] pentru a putea concura cu bărbaţi care sunt la fel de bine pregătiţi sau cu o pregătire inferioară acestora în vederea ocupării poziţiilor instituţionale superioare.

b) Din fraza de mai sus rezultă o altă cauză a subreprezentării femeilor, şi anume: existenţa şi persistenţa ***concepţiilor tradiţionaliste şi a stereotipurilor de gen, respectiv rezistenţa la schimbare***. Rezistenţa bărbaţilor în ceea ce priveşte accederea femeilor în poziţii superioare, rezultă în principal din faptul că funcţiile de conducere sunt văzute ca fiind potrivite doar pentru bărbaţi şi de asemenea, comisiile de selecţie fiind compuse în principal doar din bărbaţi, există şanse mici ca aceştia să numească o femeie într-o poziţie superioară; este ceea ce unii autori numesc ca fiind un ”club al bărbaţilor”[xxxxxxxxxxx]. Un studiu efectuat în anul 2013 a ajuns la concluzia că anumiţi bărbaţi percep lipsa inegalităţi de gen la vârful

---

”*Women and Technological Education: An European Comparative Perspective. The 10 commands to the Policy Makers”;* Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza Iaşi; pp.279-282

[rrrrrrrrrr] Anastasia, Semykina; Susan, Linz; (2013); ”Job Satisfaction and Perceived Gender Equality in Advanced Promotion Opportunities: An Empirical Investigation”; *KYKLOS;* vol. 66(4); pg. 605;

[sssssssssss] Geraldine, Pratt; *op.cit.;* pg.46

[ttttttttttt] Susanne, Bruckmuller; *op. cit.;* pg.211

[uuuuuuuuuuu] *Idem;* pg. 217

[vvvvvvvvvv] Mona Lena, Krook; Pippa, Norris; (2014); ”Beyond Quotas: Strategies to Promote Gender Equality in Elected Office”; *Political Studies;* vol.62; pg. 7

[wwwwwwwwww] *Idem;* pg. 9

[xxxxxxxxxxx] Alison, Cook; *op. cit.;* pg. 2

instituţiilor drept un indicator a propriilor oportunităţi de promovare[yyyyyyyyyy]. Însă, acelaşi principiu se regăseşte şi în cazul rezistenţei femeilor la promovarea altor femei. În acest caz, femeile ce ajung să ocupe o poziţie de conducere vor ”tăia scara”, în aşa fel încât nici o altă femeie să poată ajunge în aceiaşi funcţie.

Multe persoane, inclusiv membri ai colectivului academic (unii având şi funcţii de conducere), afirmă că femeile nu sunt discriminate (direct/indirect) în ceea ce priveşte accederea într-o funcţie de conducere sau în diverse comitete/comisii naţionale. Parţial, acest lucru este valabil, aşa cum reiese dintr-un studiu efectuat pe piaţa forţei de muncă din Marea Britanie[zzzzzzzzzzz]. Studiul aminteşte că reprezentarea femeilor în funcţii de conducere este mult mai scăzută decât prezenţa acestora pe piaţa forţei de muncă, ceea ce nu este o dovadă fundamentală a prezenţei discriminării. Acest lucru se poate datora, după cum spune autorul, formaţiei şi educaţiei familiale. În acord cu acest punct de vedere, deciziile luate de către femei în termeni de alegere a activităţii pe care urmează să le desfăşoare, investiţiile în propria educaţie limitează numărul femeilor înalt calificate[aaaaaaaaaaa].

c) O altă cauză se referă la ***lipsa politicilor şi ligislaţiei care să asigure participarea femeilor***. Un studiu[bbbbbbbbbbb] aminteşte că situaţia femeilor s-a îmbunătăţit doar în acele state în care există reglementări în acest sens. Unul din documentele internaţionale care pledează pentru o mai mare incluziune a femeilor în cadrul organismelor de decizie este reprezentată de Platforma de Acţiune de la Beijing[ccccccccccc]. Aceasta a fost semnată de către toate statele membre O.N.U. şi prevede drept ţintă ca 30% din funcţiile de conducere să fie ocupate de către femei până în anul 2015. Platforma prevede că această ţintă poate fi atinsă doar prin intermediul unor unor acţiuni pozitive în selecţia candidaţilor. Platforma nu se concentrează numai pe cota de 30% ca fiind singura şi unica modalitate de rezolvare a acestei problematici. De asemenea, aşa cum se menţionează în studiul efectuat de către Krook[ddddddddddd], Platforma pune accentul şi pe pe alte măsuri pentru a reduce decalajul numeric dintre bărbaţi şi femei, precum: activităţi de planificare a carierei; meditaţii; mentorat; dezbateri publice despre noile roluri ale femeilor şi bărbaţilor în societate şi în familie. Menţionându-se astfel de strategii, Platforma doreşte să sublinieze că impunerea unor cote fără a fi alăturate unor alte măsuri proactive nu este suficient pentru a spori numărul de femei în poziţiile cheie din instituţii.

Pentru ca situaţia actuală să se îmbunătăţească trebuie implementate anumite măsuri, programe şi proceduri la nivel naţional, local şi universitar: asigurarea unor proceduri transparente[eeeeeeeeeee]; o definire mai bună a criteriilor de selecţie ce trebuie să se bazeze pe anumite principii (principiul competenţei, performanţei, meritului, etc.); acces nerestricţionat pentru toţi candidaţii interesaţi; dezbateri publice ale candidaturilor; o compoziţie echilibrată între femei şi bărbaţi a comitetelor/comisiilor de selecţie pentru a diminua influenţa relaţiilor

[yyyyyyyyyy] Anastasia, Semykina; *op. cit.;* pg. 614
[zzzzzzzzzzz] Ian Gregory, Smith; *op. cit.;* pg. 124
[aaaaaaaaaaa] *Idem;* pg.124
[bbbbbbbbbbb] Inge, Noback; Lourens, Broersma; (2013); ”Climbing the Ladder: Gender – Specific Career Advancement in Financial Services and the Influence of Flexible Work-Time Arrangements”; *British Journal of Industrial Relations;* pg. 12
[ccccccccccc] ”Beijing Platform for Action” (1995); recuperat pe 6 septembrie 2014 de pe: http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20E.pdf
[ddddddddddd] Mona Lena, Krook; *op. cit.;* pg. 8
[eeeeeeeeeee] Susanne, Bruckmuller; *op. cit.;* pg.221

dintre bărbaţi (”clubul bărbaţilor”); activităţi de mentorat pentru femeile ce doresc să candideze; recunoaşterea şi sporirea vizibilităţii femeilor (în ştiinţă şi mediul academic) drept modele[fffffffffff].

Ichim George Marian (n.1988), doctorand în cadrul Facultăţii de Filosofie şi Ştiinţe Social-Politice, specializarea Sociologie. Din anul 2014 este asistent cercetare ştiinţifică în cadrul proiectului de cercetare FP7 intitulat „Structural Changes to Achieve Gender Equality in Science” (STAGES); respectiv bursier al proiectului POSDRU/159/1.5/S/132400 ”Tineri cercetători de succes – dezvoltare profesională în context interdisciplinar şi internaţional”.

BIBLIOGRAFIE:

Balahur, Doina; Balahur Dobrescu, Paul (2010); *Women and Tehnological Education: An European Comparative Perspective. The 10 commands to the Policy Makers*; în Balahur, Doina; Fadjukoff, P. (eds.); *Women and Technological Education: An European Comparative Perspective. The 10 commands to the Policy Makers;* Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza Iaşi; Iaşi;

Balahur, Doina (2013); „*Negotiating for establishing new transparent rules and procedures for appointing/electing members of high-level boards and commissions”;*

Bruckmuller, Susanne; Ryan, Michelle; Rink, Floor; Haslam, Alexander (2014); *„Beyond the Glass Ceiling: The Glass Cliff and Its Lessons for Organizational Policy”; Social Issues and Policy Review;* vol. 8 (1); pp. 202 – 232;

Comisia Europeană (2012); „*She Figures 2012*”; http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/she-figures-2012_en.pdf (accesat pe 4 septembrie 2014);

Cook, Alison; Glass, Christy (2013); *„Above the Glass Ceiling: When are Women and Racial/Ethnic Minorities Promoted to CEO?”; Strategic Management Journal;* pp. 1-10;

Galdi, Silvia; Cadinu, Mara; Tomasetto, Carlo (2014); *„The Roots of Stereotype Threat: When Automatic Associations Disrupt Girls’ Math Performance”; Child Development;* vol. 85(1); pp. 250-263;

Kahn, Shulamit (2012); *„Gender Differences in Academic Promotion and Mobility at a Major Australian University”*; *Economic Record;* Vol. 88 (282); pp. 405-432;

Krook, Mona Lena; Norris, Pippa (2014); *„Beyond Quotas: Strategies to Promote Gender Equality in Elected Office”; Political Studies;* vol.62; pp.2-20;

Noback, Inge; Broersma, Lourens; van Dijk, Jouke (2013); *„Climbing the Ladder: Gender – Specific Career Advancement in Financial Services and the Influence of Flexible Work-Time Arrangements”; British Journal of Industrial Relations;* pp. 1-22;

Pittau, Grazia; Yitzhaki, Shlomo; Zelli, Roberto (2014); *„The Make-Up of a Regression Coefficient: Gender Gaps in the European Labor Market”; The Review of Income and Wealth;* pp.1-21;

Pratt, Geraldine; Erengezgin, Berrak (2013); „*Gender”; The Wiley – Blackwell Companion to Cultural Geography;* vol. 1; pp.73-87;

[fffffffffff] Doina, Balahur; ”Negotiating for establishing new transparent rules and procedures for appointing/ electing members of high-level boards and commissions”; pg. 31

Semykina, Anastasia; Linz, Susan (2013); *„Job Satisfaction and Perceived Gender Equality in Advanced Promotion Opportunities: An Empirical Investigation"; KYKLOS;* vol. 66(4); pp. 591-619;
Smith, Ian Gregory; Main, Brian; O'Reilly, Charles (2013); *„Appointments, pay and performance in UK boardrooms by gender"; The Economic Journal;* vol. 124; pp.109-128;
Terjesen, Siri; Sealy, Ruth (2009); *„Women directors on corporate boards: a review and research agenda"; Corporate Governance: An International Review*; vol.17(3); pp.320-372;
"The Global Gender Gap", (2013), http://www3.weforum.org/docs /WEF_GenderGap_Report_2013.pdf (accesat pe 4 septembrie 2014);
Waymer, Damion; VanSlette, Sarah (2013); *„Corporate Reputation Management and Issues of Diversity"; The Handbook of Communication and Corporate Reputation;* pp. 471-483.

RESILIENCE AND FEAR OF RECURRENCE IN BREAST CANCER PATIENTS

Crumpei Irina PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/S/133675 Project, Romanian Academy Iasi Branch

Abstract: Breast cancer is the most common malignancy in women. At the same time it has one of the best survival rates among other types of cancer. Quality of life becomes an essential issue for breast cancer survivors. Fear of cancer recurrence is reported to be one of their most frequent worries. Unfortunately it often stays unaddressed. Fear of recurrence is associated to lower quality of life and functioning and to higher distress, anxiety, depression and morbidity. However, further studies should clarify the direction of causality. In spite of its important implications and its popularity among researchers, the fear of cancer recurrence doesn't have a reliable theoretical framework, validated measures or established predictors. Only few studies assess interventions addressing this problem. The purpose of this paper is to synthesise some of the results uncovering the reasons for the discrepancy between the concept's importance and popularity and the superficial, contradictory results. Implications for future research are discussed.

Keywords: breast cancer, fear of recurrence, quality of life, resilience

Introduction

Medical progress led to a longer term survivorship among cancer patients. Psychological studies shifted their interest to variables predicting quality of life. Fear of cancer recurrence is one of the most frequent worries of oncology patients in post-treatment phase. Between 50 and 75% of patients are anxious that the cancer might return (Baker et al, 2005). In spite of its prevalence, fear of recurrence is also among the most ignored issues cancer survivors have to face (Armes at al, 2009). Up to 40% of patients report the need for help to control their fear. Defined as the fear that the cancer will return or progress in the same organ or in another part of the body (Vickberg, 2001), fear of recurrence is persistent in time. Even 5 years after treatment more than two thirds of breast cancer patients report significant worry (Mast,1998).

Fear of recurrence shows strong associations to psychological distress (Hodges & Humphris, 2009) and has an important negative impact on quality of life. Simard & Savard (2009) studied the connection between fear of recurrence and dimensions of quality of life and found negative associations with most of them. Physical, professional, personal, social and cognitive well being are lower in women who fear the return of cancer.

In spite of its important implications and its popularity among researchers, the fear of cancer recurrence doesn't have a reliable theoretical framework, validated measures or established predictors. Only few studies assess interventions addressing this problem. The purpose of this paper is to synthesise some of the results uncovering the reasons for the discrepancy between the concept's importance and popularity and the superficial, contradictory results.

Predictors of fear of recurrence in breast cancer patients

Psychological variables

Fear of recurrence is a universal, justified reaction experienced by cancer survivors. However, there are various degrees of fear associated to corresponding levels of life impairment. Intervention efforts need consistent information about predictors and their mediators to efficiently structure healing therapies.

There are structural characteristics that predispose the patients to higher levels of worry and fear. Trait anxiety, negative affect and neuroticism represent a vulnerable background where fear of recurrence can easily emerge (Lee-Jones et al., 1997). Fear of cancer recurrence is not an irrational belief. Cancer survivors have to face the uncertainty of their post-treatment evolution described by vague statistics associated to their diagnosis. Therefore, higher tolerance to uncertainty can become a protective factor, helping patients to better cope with the risky unknown of their future. Almost half of women assessed after breast cancer treatment wonder if there are still cancerous cells in their bodies, reporting uncertainty (Wong & Bramwell, 1992). These worries are naturally accompanied by fear that the cancer might return. Besides, many authors studied uncertainty about cancer recurrence and described it in terms very similar to the concept of fear of recurrence (Mast, 1998; Gil et al., 2004).

Coping strategies are also related to fear of recurrence. Planful problem solving, positive reappraisal, self-control, acceptance of responsibility, avoidance and seeking social support are all connected to fear of recurrence (Hilton, 1988). Avoidance along with intrusive symptoms, arousal and distress are also traumatic reactions triggered by the trauma of cancer diagnosis. Avoidance helps lowering psychological distress in the first few months after diagnosis. However, on a longer term, it predicts higher levels of fear of recurrence (Simard & Savard, 2009; Stanton et al., 2002). Studies linking posttraumatic stress disorder to cancer diagnosis and fear of recurrence are still controversial reporting conflicting conclusions (Hampton & Frombach, 2000; Palmer et al., 2004; Black & White, 2005). On one hand, intrusive thoughts and higher cancer related vigilance are considered normal and beneficial for early detection of possible recurrences (Palmer et al., 2004). Moreover, women with breast cancer fail to meet all the criteria for PTSD diagnosis (Hampton & Frombach, 2000; Palmer et al., 2004). On the other hand, some studies report that cancer patients with higher levels of fear also show traumatic symptoms (Black & White, 2005). The intrusive thoughts about cancer return or progress are described as weak or moderate anxious ruminations (Simard, Savard & Ivers, 2010).

Demographic variables

There are still controversies regarding some of the demographic variables linked to the fear of recurrence. However younger age is consistently associated to higher fear across studies (Mast, 1998; Stanton et al., 2002). The vulnerable group seems to be between 18 and 45 years old. Post-menopausal women worry less about recurrence regardless of their age (Corter et al. 2012). McVea, Minier & Palensky (2001) assessed the relationship between income and fear of recurrence and found a negative correlation. On the other hand, there is no

consensus regarding the link between fear and education level. There are studies to report higher levels of fear in both less and better educated women (Vickberg, 2003; Mehnert et al., 2009). Simard et al. (2013) report in their systematic review four studies describing higher concern in women than men and twelve studies that found no relationship.

Clinical variables

Clinical variables such as stage of cancer, type of treatment, time since diagnosis etc, are stronger associated to actual risk of recurrence. However they show weaker and more controversial associations to patients' fear of recurrence. This contradiction shows the subjective nature of fear. Even if it is not an irrational belief and vigilance is a positive protective attitude for cancer patients, patients fear recurrence for the wrong reasons. They lack important information about risk factors and base their fear on misconceptions.

The type of intervention is one of the most studied clinical predictors of both recurrence and fear of recurrence. Objectively there is a slight higher risk of recurrence in patients who underwent conservatory intervention. Compared to mastectomy, the intervention only eliminates the affected area and conserves the breast. Hall & Fallowfield, (1989) report a higher fear of recurrence in women with conservatory intervention. Schover et al. (1995) found that mastectomy is associated to higher fear. Other studies found no connection between the type of intervention and fear of recurrence (Simard et al, 2013).

There is no consensus regarding associations between time since diagnosis and fear of recurrence either. While some authors consider that fear decreases with time (O'Neil, 1975), other state that it raises (Lampic, 1994) and others found no relationship between time and fear of recurrence (Sneeuw et al., 1992). Stein et al (2010) describe a more complex analysis of the association between time and fear. Examining a sample of nearly 10000 cancer patients he found that 60% of people in their first year since diagnosis experience clinical levels of fear. After 11 years, fear of recurrence is lower but still reaches the clinical threshold for one third of survivors. Between 6 and 11 years, Stein et al (2010) report stable levels of fear of recurrence. Kiebert et al. (1993) takes a different perspective on the temporal variations of the fear of recurrence stating that it gets higher before doctor visits and decreases two weeks after the visit.

Patients chose adjuvant chemotherapy to decrease the risk of recurrence and increase their survival rate. However, they report higher fear of recurrence compared to women who didn't opt for chemotherapy. The relationship is not better explained by the stage of cancer at diagnosis (Little & Sayers, 2004). Simard et al (2013) summarize similar conclusions in their review. They found 11 studies reporting a positive association between fear of recurrence and illness severity and 16 studies that did not find a relationship.

These results show the importance of correct information among women with breast cancer. Fear can be adaptive when it helps entertain a healthy life style with regular checkups and a deeper sense of meaning. However, when fear is based on misconceptions its purpose is compromised.

The role of fear of recurrence in cancer resilience

Weisman (1976) identifies an obstacle in studying resilience in cancer patients. If resilience is a trait people will vary even before cancer diagnosis depends on it. Resilient patients should be less fearful. However, resilience also depends on the psycho-social context in which the individual lives.

Cancer survivors have to deal with problems related to emotional difficulties, self-image, self-esteem, couple intimacy and sexuality, financial problems, pain and physical symptoms, social and professional difficulties (Vickberg, 2001). Lower levels of fear allow patients to focus on other activities and life events, returning to a normal functioning (Vickberg, 2001).

Simard et al (2013) counted in their review ten studies supporting the negative association between fear of recurrence and quality of life or well being. While some studies show contradicting results about the domains of functioning affected by the fear of recurrence, there is strong agreement about the relation to global quality of life and to unmet needs. The authors also report moderate evidence for the impact fear of recurrence has on quality of life. Better mental and emotional functioning was predicted by lower levels of fear. On the other hand, there are also multiple studies showing that fear of recurrence does not predict quality of life or physical functioning in cancer. These results suggest that even if there is strong, consistent support for the association between fear of cancer recurrence and patients' quality of life, causality is not yet fully understood. The direction of the relationship between the two variables needs further research.

Interventions for breast cancer survivors with fear of recurrence

In spite its important prevalence, fear of recurrence stays one of the most reported unmet needs of cancer survivors (Armes et al., 2009). This is explained by the lack of psychological intervention protocols designed to target this specific issue (Ozakinci, Sobota, Humphris, 2014). There is a lack of consensus among professionals who report a strong need for training in techniques to help people with fear of recurrence (Thewes et al., 2014). Thewes et al. (2014) show through their study that health professionals lack the ability to recognise fear of recurrence in their patients. Their estimations of patients' need for help are less than half of what patients themselves report. Training about help techniques should be accompanied with information about recognising and assessing fear of recurrence.

There is great variability in approaches used to manage concerns about recurrence. Psychologists and health professionals each base their techniques on their initial training and orientation. They don't have specific strategies developed for this particular issue (Thewes et al., 2014). Meditation, solution focused therapy, cognitive behavioural techniques, psycho-education, mindfulness, are all reported as techniques meant to lower fear of recurrence.

Van den Berg et al. (2012) describe an online self-management intervention for breast cancer survivors. They called it Breath, the breast cancer e-health intervention. Techniques used derive from cognitive behavioural therapies and from the self regulation model (Leventhal, 2005). Patients are invited to go through four domains during four month, spending around one hour per week. Looking back, emotional processing, strengthening and looking ahead are the four areas completing the intervention. The program has no therapist

supervision. Even if fear of recurrence is not the primary focus, assignments and tasks will refer to this particular issue as well.

Ozakinci, Sobota and Humphris (2014) describe in their paper two other interventions designed specifically for lowering fear of recurrence (Butow et al., 2013; Humphris, 2012). "Conquer Fear" (Butow et al, 2014) is an intervention that reunites elements from meta-cognitive therapy and acceptance and commitment therapy planned to take place during ten weeks in five sessions with a trained therapist. Authors also describe the AFTER program designed for head and neck cancer patients by Humphris (2012). The intervention uses strategies for the adjustment to the fear, threat or expectation of recurrence. It takes place through short telephone counselling.

Cognitive behaviour therapy offers specific alternatives for survivors of cancer with anxious preoccupation. Relaxation, activity scheduling, planning for the future, reality texting, decatastrophizing (Moorey & Greer, 2002).

Conclusions

Fear of recurrence is among the most frequently reported concerns in cancer survivors. The concept has been studied for decades. However there are still multiple deficiencies in addressing this issue. Risk factors are not yet fully understood. While younger age and female gender seem to be consistently associated to higher fear of recurrence, most of the others associated variables gather controversial results. Even clinical objective factors such as stage of disease, type of intervention or time since diagnosis are not always linked to fear of recurrence. If researchers cannot agree about associated factors, establishing causality and defining predictors is even more difficult. Even the impact on quality of life and wellbeing has great variability across studies.

Assessment of fear of cancer recurrence is another concern. There is still no agreement on what constitutes the clinical threshold. There is an objective risk of cancer return in most types of cancer and higher vigilance is advisable. The line between normal vigilance and clinical fear is not yet well defined. Intervention protocols are also scarce. Fear of recurrence is one of the most frequent unmet needs of cancer survivors.

ACKNOWLEDGEMENT: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number POSDRU/159/1.5/S/133675

BIBLIOGRAPHY :

Armes J, Crowe M, Colbourne L, et al. (2009) Patients' supportive care needs beyond the end of cancer treatment: a prospective, longitudinal survey. J Clin Oncol;27(36):6172–9.

Baker F, Denniston M, Smith T, West MM (2005) Adult cancer survivors: how are they faring? Cancer 104(11):2565–76

Black, E., K., White, C., A. (2005). Fear of recurrence, sense of coherence and posttraumatic stress disorder in haematological cancer survivors. Psycho-Oncology, 14: 510-515.

Butow PN, Bell ML, Smith AB, et al. Conquer fear: protocol of a randomised controlled trial of a psychological intervention to reduce fear of cancer recurrence. BMC Cancer. 2013;13(1):201

Corter AL, Findlay M, Broom R, et al. Beliefs about medicine and illness are associated with fear of cancer recurrence in women taking adjuvant endocrine therapy for breast cancer. Br J Health Psychol. 2013;18(1):168–81.

Gil, K., Mishel, M. H., Belyea, M., Germino, B., Porter, L., LeNey, I., & Stewart, J. (2004). Triggers of uncertainty about recurrence and long-term treatment side effects in older African and Caucasian breast cancer survivors. Oncology Nursing Forum, 31(3), 633-639.

Hall A, Fallowfield L (1989) Psychological outcome of treatment for early breast cancer: a review. Stress Med 5:167–75

Hampton, M. R., & Frombach, I. (2000). Women's experience of traumatic stress in cancer treatment. Health Care for Women International, 21.

Hilton, A. (1988). The relationship of uncertainty, control, commitment, and threat of recurrence to coping strategies used by women diagnosed with breast cancer. Journal of Behavioral Medicine, 12(1), 39-54.

Hodges LJ, Humphris GM. (2009) Fear of recurrence and psychological distress in head and neck cancer patients and their carers. Psychooncology;18(8):841–8.

Humphris G, Ozakinci G, Philp J, et al. (2012) The development, implementation, dissemination of a psychological intervention for patients with recurrent fears: the AFTER intervention. Protocol NHS Fife Research and Development Innovation Grant. Queen Margaret's Hospital Dunfermline Fife, UK: NHS Fife Research and Development.

Schover LR, Yetman RJ, Tuason LJ, et al (1995) Partial mastectomy and breast reconstruction. A comparison of their effects on psychosocial adjustment, body image, and sexuality. Cancer 75(1):54–64

Kiebert GM, Welvaart K, Kievit J (1993) Psychological effects of routine follow-up on cancer patients after surgery. Eur J Surg 159(11–12):601–7

Lampic C, Wennberg A, Schill JE, et al (1994) Anxiety and cancer-related worry of cancer patients at routine follow-up visits. Acta Oncol 33(2):119–25

Lee-Jones C, Humphris G, Dixon R, Hatcher MB (1997) Fear of cancer recurrence-a literature review and proposed cognitive formulation to explain exacerbation of recurrence fears. Psychooncology 6(2):95–105

Leventhal H, Halm E, Horowitz C, et al. Living with chronic illness: A contextualized, self-regulation approach. In: Sutton S, Johnston M, Baum A, editors. The Sage Handbook of Health Psychology: Sage Publications; 2005. p. 197–240.

Little, M., & Sayers, E. (2004). The skull beneath the skin: Cancer survival and awareness of death Psycho-oncology, 13, 190-198.

Mast ME (1998) Survivors of breast cancer: illness uncertainty, positive reappraisal, and emotional distress. Oncol Nurs Forum 25(3):555–62.

McVea, K. L. S. P., Minier, W. C., & Johnson Palensky, J. E. (2001). Low-income women with early stage breast cancer: Physician and Patient decision making styles. Psycho-Oncology, 10(2), 137-146.

Mehnert, A., Berg, P., Henrich, G., & Herschbach, P. (2009). Fear of cancer progression

and cancer-related intrusive cognitions in breast cancer survivors. Psycho-Oncology, 1481-1489.
Moorey, S. & Greer, S. (2002) Cognitive behaviour therapy for people with cancer, Oxford University Press: New York.
O'Neil MP (1975) Psychological aspects of cancer recovery. Cancer (July):271–3
Ozakinci, G., Sobota, A., Humphris, G. (2014) Fear of Cancer Recurrence Among Breast Cancer Survivors, Curr Breast Cancer Rep, 6:219–225.
Palmer, S., Kagee, A., Coyne, J., & DeMichele, A. (2004). Experience of trauma, distress and posttraumatic stress disorder among breast cancer patients. Psychosomatic Medicine, 66, 258-264.
Simard S, Savard J (2009) Fear of Cancer Recurrence Inventory: development and initial validation of a multidimensional measure of fear of cancer recurrence. Support Care Cancer 17(3):241–51
Simard, S., Savard, J., & Ivers, H. (2010). Fear of cancer recurrence:specific profiles and nature of intrusive thoughts. Journal of Cancer Survivorship, 4, 361-371.
Simard S, Thewes B, Humphris G, et al. (2013) Fear of cancer recurrence in adult cancer survivors: a systematic review of quantitative studies. J Cancer Survivorship. 7(3):300–22.
Sneeuw KC, Aaronson NK, Yarnold JR, et al (1992) Cosmetic and functional outcomes of breast conserving treatment for early stage breast cancer. Relationship with psychosocial functioning. Radiother Oncol 25(3):160–6
Stanton AL, Danoff-Burg S, Huggins ME (2002) The first year after breast cancer diagnosis: hope and coping strategies as predictors of adjustment. Psychooncology 11(2):93–102
Stein K, Chiewkwei K, Spillers R editors (2010). Prevalence and correlates of fear of cancer recurrence among cancer survivors: results of the American Cancer Society's studies of cancer survivors (SCS). IPOS: Hope, Meaning & Science for quality of care in psycho-oncology and palliative care; 2010; Québec, 25–29 May. Psycho-Oncology
Thewes, B., Brebach, R., Dzidowska, M., Rhodes, P., Sharpe, L., Butow, P (2014) Current approaches to managing fear of cancer recurrence; a descriptive survey of psychosocial and clinical health professionals. Psycho-Oncology 23: 390-396.
van den Berg SW, Gielissen MF, Ottevanger PB, et al. Rationale ofthe BREAst cancer ehealTH [BREATH] multicentre randomised controlled trial: an internet-based self-management intervention to foster adjustment after curative breast cancer by decreasing distress and increasing empowerment. BMC Cancer. 2012;12:394. This is an example of intervention that will examine fear of cancer recurrence as a secondary outcome.
Vickberg SM (2001) Fears about cancer recurrence: interviews with diverse sample. Cancer Practice 9:237–43
Vickberg, S. (2003). The concerns about recurrence scale (CARS): A systematic measure of woman's fears about the possibility of breast cancer recurrence. Annals of Behavioral Medicine, 25(1), 16-24.
Weisman, A. D. (1976). Early diagnosis of vulnerability in cancer patients. The American Journal of the Medical Sciences, 271(2), 187-196.
Wong CA, Bramwell L (1992) Uncertainty and anxiety after mastectomy for breast cancer. Cancer Nurs 15(5):363–71

OBSSESIVE-COMPULSIVE BEHAVIOR OF HEMOPHILIACS PATIENTS

Lavinia Maria Hogea Phd.
"V. Babeş" Medicine and Pharmacy University-Psychology Department, Timisoara

Abstract: Along with numerous disorders, hemophilia patients are facing a lot of psychological problems. This study aims to assess obsessive-compulsive behavior in patients with hemophilia.The data obtained may be useful to psycho-medical staff working in this field and contributes to the channeling of the particular psychotherapeutic intervention or counseling.
Medical treatment is not enough to improve the quality of life, the various psychosocial issues should be considered, so that the patient may face reality more easily. For this reason it is necessary to involve a multidisciplinary team. This team is composed of different doctors, psychologists and social service employees.

Keywords: obsessive-compulsive behavior, hemophilia, quality of life.

Introduction

Obsessive-compulsive disorder is a form of anxiety that is manifested by unjustified thoughts and fears which then turn to obsessions and lead to a repetitive and compulsive behavior.People who come to realize that they have certain unjustified obsessions and that they are suffering from obsessive-compulsive disorder, are trying to ignore them and even cease to materialize them into action. However, this attempt of ignoring the obsessions does nothing but increase the sensation of stress and anxiety. Finally, in order to reduce the stress sensation, these people will resort to repetitive acts [Postel, J., Dictionary of clinical psychiatry and psychopathology, 1998].

Obsessive-compulsive disorder often focuses on a specific fear: the fear of germs contamination or the fear that someone close to you might get sick, etc. For the fear to disappear in some extent, they get to avoid certain objects, germs, etc. But the fear continues to occur, leading to the installation of a ritualistic behavior [idem].

Hemophilia is a a genetically transmitted disorder being part of the category of rare diseases, diseases that, due to the facing of many problems, the devastating and incapacitating developments, enjoy the existence of a particular treatment, a treatment that requires a continuous usage throughout life. Hemophilia, like other rare diseases, is a debilitating, incapacitating, life threatening that decreases the quality of life chronic disease, and it requires endeavor and a special support from the community.

Purpose

We assume that the form of hemophilia, alexithymia, general health, physical functioning, social relationships are predictors for the obsessive compulsive behaviors in patients with hemophilia.

Materials and methods

The study group consists of 100 patients with hemophilia A and B, who are in the record and treatment of the Clinical Assessment and Rehabilitation Centre „CristianŞerban" from Buzias and of the Pediatric Clinic of Timisoara, during 2009-2012; with ages between 16 and 45 years.

From the subjects that participated in the study a total of 71 subjects were diagnosed with hemophilia A (35.5%) and 29 subjects were diagnosed with hemophilia B (14.5%). According to the form of severity there were 83 subjects diagnosed with severe hemophilia (41.5%), 13 subjects diagnosed with hemophilia average (6.5%) and 4 diagnosed with mild hemophilia (2%).

The data was collected by using the following questionnaires: **SECOC** (The Rating Scale of the obsessive-compulsive behaviors - the Yale - Brown Scale) for the level measurement of obsessive-compulsive behaviors, **TAS** (Toronto Alexithymia Scale) for measuring alexithymia. . And for measuring the dimensions: general health, physical functioning and social relations the results in health and quality of life questionnaires (SF-36 MOS-) and World Health Organization Quality of Life (WHOQOL) were used.

Results

In order to test the hypothesis a two steps - multiliniar hierarchical regression was conducted.Since both the dependent variable or criterion (the obsessive compulsive behaviors) and the predictors are measured by a numerical scale, this means that the conditions of using linear regression have been satisfied [Sava F., 2004]. In the first part the criterion as the hemophilia form (mean severe) was introduced for this variable to be kept under control, and in the second part,the following analyzed predictors were introduced: the hemophilia's form, alexithymia, general health, physical functioning, social relationships domain.

In order to identify a possible situation of multicollinearity, the correlation matrix between the predictors included in the study was realized.

Table.1. The correlation matrix of the variables in question

	forma hemofiliei	Alexitimia	sănătate generală	funcţionare fizică	domeniul relaţii sociale	
forma hemofiliei	-					
alexitimia	.00	-				
sănătate generală	-.16	-.32	-			
funcţionare fizică	-.27*	-.20*	.52*	-		
domeniul relaţii sociale	-.03	-.23	.13	.25*	-	

According to the data in Table 1 in which the array of correlation between the predictors included in the model is presented, a situation of multicollinearity has not been identified.Analyzing Table 3 we notice that between the form of hemophilia, alexithymia,

general health, pain, the field of environment there are no strong correlations, which indicates the fact that the possibility of a situation of multicollinearity to appear is reduced [idem].

Table.2. The value of R^2 and the adjusted value of R^2

Model Regresie	**R**	**R^2**	**R^2 Ajustat**
1	**.076**	**.006**	**-.004**
2	**.494**	**.244**	**.203**

Table.3. The value of the significance test F

Model Regresie 1	**Suma pătratelor**	**Df**	**Media pătratelor**	**F**	**Sig**
Regresia	27.639	1	27.639	.572	.451
Reziduri	4736.471	98	48.331		
Total	4764.110	99			
Model Regresie 2	**Suma Pătratelor**	**Df**	**Media pătratelor**	**F**	**Sig**
Regresia	1160.448	5	232.090	6.054	.000
Reziduri	3603.662	94	38.337		
Total	4764.110	99			

Following the data analysis, it appears that the first model does not explain the data dispersion better, than the one based on the average, F (1,98)=.572, p>.05. The model number 2, includes, besides the form of hemophilia and alexithymia, general health, physical functioning and social relations, being significantly better than the one that was obtained using the average with the values F (5,94) = 6.054, p <.001.Out of the five predictors, four of them are presenting themselves statistically significant as shown in Table 3.This model is able to explain in an adjusted form, a proportion of 20.3% (R^2 adjusted = .203) from the evolution of the level dispersion of the obsessive compulsive behaviors, while the remaining 79.7% remains unexplained, as it is due to other factors, that are not introduced into the regression model.

Table.4. The value of the predictors whichare included in the regression model

Predictorii **Model 2**	Coeficienţi Nestandardizaţi		Coeficienţi standardizaţi	t	Sig.
	B	Eroarea standard	Beta		
Interceptul	-28.411	9.498		-2.991	.004
forma hemofiliei	.669	1.302	.048	.514	.609

alexitimia					
sănătate generală	.248	.054	.444	4.579	.000
funcţionare fizică	.088	.044	.217	1.985	.050
relaţii sociale	-.082	.035	-.261	-2.356	.021
	1.711	.580	.279	2.947	.004

Furthermore, Table 4 gives us important information about those predictors that contribute to the effectiveness of the model as well as about their percentage in the regression model.Based on the t test of significance presented in Table 1 it is found that out of the five predictors included in the model, four of them are contributing statistically significant to the development level of the obsessive-compulsive behaviors in patients with hemophilia respectively alexithymia, general health, physical functioning and social relations.

Alexithymia has a positive value (b = .248), therefore it establishes a direct relationship between alexithymia and the level of obsessive compulsive behaviors. Thus when alexithymia increases by one unit, the level of obsessive compulsive behaviors tends to increase by one unit (ie by 0.24) given that the influence of the other predictors is kept constant.

General health has a positive value (b = .088), therefore a direct relationship between general health and the level of obsessive-compulsive behaviors is established.Thus, when it increases by one unit, the level of obsessive compulsive behaviors tends to increase by one unit (ie 0.08) given that the influence of the other predictors is kept constant.

The physical functioning predictor has a negative value (b = -.082), thus establishing an inverse relationship between physical functioning and the level of obsessive-compulsive behaviors.Thus, when it increases by one unit, the level of obsessive compulsive behaviors tends to decrease by one unit (ie 0.08) given that the influence of the other predictors is kept constant.

The field of social relationships has a positive value (b = 1.711) therefore establishing a direct relationship between the field of social relations and the level of obsessive-compulsive behaviors.Thus, when it increases by one unit, the level of obsessive compulsive behaviors tends to increase by one unit (ie to 1.71) given that the influence of the other predictors is kept constant.

Conclusions

Following the statistical analysis, the following conclusions emerged:

The prevalence and the level of alexithymia were higher in patients with low perspective on health, with reduced social relations and obsessive compulsive behaviors (R^2 adjusted = .203).

In the academic literature there are many studies that investigated the relationship between alexithymia and obsessive-compulsive behavior. Significant correlations were observed between alexithymia and severe obsessive compulsive disorder.

In a study published by Zeitlin and McNally that included a total of 27 patients with panic disorder and 31 patients with obsessive-compulsive disorder, they showed that not only

patients with obsessive-compulsive disorder presented alexithymia, but those with panic disorder obtained a higher score of alexithymia [Zeitlin, S., et al., 1993].

Lumley and his collaborators examined the relationship between alexithymia and the usage of health services on a number of 911 young adults.Results showed that subjects presenting difficulties relating to identifying and describing their feelings (DIF and DDF) used more often both the ambulatory treatment and psychotherapy, while subjects with high scores on the dimension of outward thinking (EOT) considered that the ambulatory treatment was less effective and did not undertake any psychotherapy [Lumley M. et al., 1996].

Several studies have reported a significant positive correlation between alexithymia and depression under normal conditions as well as in pathological cases.The study made by Parker and his colleagues showed a significant correlation between depression, measured by Beck Inventory (BDI), on a sample of students, and alexithymia, measured with the inventory TAS-26.Our data is in accordance with this observation because hemophiliac patients obtained low scores in the psychological and alexithymia field, compared to the individuals from the control group [Parker J. et al., 2001].

In addition, Honkalampi and his collaborators (2001) using the TAS-20, certify the fact that the severity degree of depression was significantly statisticallyassociated with alexithymia.

Luminet and his collaborators (2001) found that although alexithymia results may change in the presence of major depressive symptoms however, stabilityis found, claiming that this construct is more like a stable personality trait rather than an independent phenomenon. [Honkalampi K. et al., 2001; Luminet O. et al., 2001, 254-260]

Health is defined as an important factor in the quality of life and it refers to:

- Absence of disease. In this case, health indicators are the data on mortality, morbidity and life expectancy;
- The adaptation and good functioning of the individual to his environment;
- The physical mental and social well-being, becoming a value according to WHO [Rapport pour le SPF, 2004].

In the current study has been established a direct relationship between the obsessive compulsive behaviors and overall health, meaning that the more careful and cautious they are, by avoiding bumps and falls and the protection related to their clothing choice, the more they assess their general health status as being better.

The relationship between the scale of physical functionality and obsessive-compulsive behaviors is a reversed one, which means a significant decrease in the daily activity given that the protection and insurance behavior level, is an increased one.

The more the level of obsessive compulsive behaviors increase, the more their need for social support is higher. Social support explores how the person feels the assistance, commitment, encouragement from family and friends.

During a study conducted in 2010, the relationship between the obsessive compulsive symptoms and the life quality of a patient with obsessive-compulsive disorder has been assessed. At that study, 53 patients with obsessive-compulsive disorder and 53 people from the community have been evaluated, using a structured interview for DSM-IV Diagnostic Clinic and the short form of the survey SF-36 for a healthy life.Thus it was concluded that

patients with obsessive-compulsive disorder have shown a significantly lower level of the quality of life in all dimensions measured by SF-36, excepting the pain scale.This study is consistent with the previous submitted results, in which the scales of the quality of life that were measured from study patients with SF-36, general health, physical function, social relationships are related to obsessive-compulsive behavior [Isabela S. et al., 2010] .

Regarding the form of hemophilia, it does not influence the appearance of obsessive-compulsive behaviors.

BIBLIOGRAPHY:

Barlow J.H., Stapley J., Ellard D.R., "Gilchrist M. Information and self management needs of people living with bleeding disorders: a survey", Haemophilia 2007, 13 (3), 264-70.
Beeton K., Neal D. & Lee C., "An exploration of health-related quality of life in adults with haemophilia – a qualitative perspective", Haemophilia 2005, 11, 123-132.
Beeton K., Neal D., Watson T. and Lee C., "Parents of children with Haemophilia – a transforming experience", Haemophilia 2007, 13, 570-579.
Bullinger M & Von Mackensen S., "Quality of life assessment in haemophilia",Haemophilia 2004, 10 Suppl 1, 9-16.
Bullinger M., MD, PhD, Von Mackensen S., MD, and the Haemo- QoL Group, "Quality of life in children and families with bleeding disorders", J. PediatrHematolOncol. 2003, Volume 25, Suppl 1.
Canclini M, Saviolo-negrin n, zanon e, et al., "Psychological aspects and coping in haemophilic patients: a case-control study",Haemophilia 2003, 9(5):619-624.
Cassis R.M.Y. "Psychosocial care for people with haemophilia", Treatment of Hemophilia, 2007, No: 44.
Catapano, F., Sperandeo, R., Di Martino, S., Bartoli, L., Maj, M.,"Insight e resistenzaneipazientiossessivi",GiornaleItaliano di Psicopatologia, 1996, 2:126–132.
Gringeri A. & Von Mackensen S.,"Quality of life in haemophilia",Haemophilia 2008, 14 Suppl 3, 19-25.
Honkalampi K. et al., "Alexithymia and depression: a prospective study of patients with major depressive disorder", 2001, 229–234;
Ioniţă H., Poenaru D.V., Ritli L.,"O viaţă cu hemofilie",EdituraBrumar, Timişoara, 2009.
Isabela S. et al., „ Quality of life and symptom dimensions of patients with obsessive-compulsive disorder", 2010, 198-203.
Luminet O. et al., "An evaluation of the absolute and relative stability of alexithymia in patients with major depression", 2001, 254–260
Lumley M. et al., "How are alexithymia and physical illness linked? A review and critique of pathway", Alexithymia and Health Care Utilization, 1996
Murphy B., Australian WHOQOL-100, WHOQOL-BREF and CA- WHOQOL Instruments. User's Manual and Interpretation Guide 2000, 1-4.
Parker J. et al., "The Relationship Between Emotional Intelligence and Alexithymia", 2001, 107-115
Postel, J.,"Dicţionar de psihiatrieşi de psihopatologieclinică",UniversEnciclopedic, Bucureşti. 1998.
Rapport pour le SPF, 2004
Ross, J.,"Perspectives of haemophilia carriers", Treatment of Hemophilia, 2004, No: 8.
Sava F., „Analizadatelor in cercetareapsihologica. Metodestatisticecomplementare", 2004

Wilkinson R.G.,“Socioeconomic determinants of health: Health inqualities: relative or absolute material standards”, BMJ 1997; 314:591.
Zeitlin, S., et al., “Alexithymia and anxiety sensitivity in panic disorder and obsessive-compulsive disorder”, 1993.

PERSONALITY AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOUR

Mihaela Man, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Ticu Constantin, Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Within this research we analyzed on the one hand the relationship existing among the motivational persistence, seen as a personality factor, which includes three sub-factors: long term purposes pursuing, current purposes pursuing, recurrence of unattained purposes, and on the other hand the organizational citizenship behaviour. We also made a predictive model for organizational citizenship behaviour, taking into account the personality factors, model which will be followed during the hiring process.

Keywords: personality, motivational persistence, predictive model, organizational citizenship behaviour

1. Introduction

The interest towards employees' professional performance and organizational performance has lead to an increase in the number of studies that focus on identifying employee behaviours that lead to an increased organizational performance. The increased interest manifested throughout the last three decades towards identifying behaviours that lead to higher organizational performance, other than behaviours that presume a direct involvement in tasks, has resulted in the emergence of a considerable palette, out of which we can mention: *organizational citizenship behaviour* (Smith, Organ & Near, 1983; Organ, 1988; Organ, Podsakoff & MacKenzie, 2006), contextual performance (Borman & Motowidlo, 1993), *citizenship performance* (Borman, Penner, Alen & Motowidlo, 2001), *organizational spontaneity* (George & Brief, 1992), *prosocial organizational behaviour* (Brief & Motowidlo,1986), *extra-role behaviour* (Van Dyne, Cummings & Parks, 1995), *proactive behaviour in organizations* (Crant, 2000), *personal initiative* (Frese & Fay, 2001), *adaptive performance* (Pulakos, Arad, Donovan & Plamondon, 2000).

Throughout this work we will focus our attention on organizational citizenship behaviour, which has received up until now a series of ample analysis as far as antecedents are concerned (Organ & Ryan, 1995; Chiaburu, Oh, Berry, Li & Gardner, 2010), antecedents which we will insist on throughout our study, but also deepening this relationship by a detailed analysis of the relation between the factors and sub-factors of the Big Five model and the sub-factors of motivational persistence.

2. The concepts of research

2.1. Organizational citizenship behaviour

Organizational citizenship behaviour is an „individual behaviour that is discretionary, not directly or explicitly recognized by the formal rewards system, and that in the aggregate promotes the effective functioning of the organization" (Organ, 1988, p. 4). At the factors level of the organizational citizenship behaviour Smith et al., (1983) suggest a number of two factors, namely: altruism and generalized compliance. Throughout this paper the references to organizational citizenship behaviour will be made according to the initial model suggested by Smith et al., (1983).

2.2. Personality factors – the Big Five Model

The most widely used personality models in industrial/organizational psychology research and practice have lately been the five factor models (McCrae & Costa,1987; Goldberg,1999). Prior to the development of these vast five-factor models, which suggest the existence of five meta-factors, each having its attached sub-factors, a number of other models had been given attention to, such as: Fiske, 1949; Norman, 1963 or Borgatta, 1964. Throughout this paper the references to the aspects of the five personality factors will be done in accordance with the IPIP-NEO model, which was suggested by Goldberg in 1999 and finalized in 2006 by Goldberg et al.. According to the IPIP-NEO model, there are six sub-factors attached to the five personality factors, for example the factor of agreeableness has the following sub-factors attached to it: trust, morality, altruism, cooperation, modesty and sympathy.

As regards the personality factors seen as antecedents of the organizational citizenship behaviour there have been a series of studies that have presented arguments in favour of their existence (Organ, 1994; Organ & Ryan, 1995; Ilies, Fulmer, Spitzmuller & Johnson, 2009; Chiaburu, Oh, Berry, Li & Gardner, 2010) and several meta-analysis that probe the existence of significant relations between the factors of the Big Five Model and work performance for different categories of employees (Salgado, 1997; Hurtz & Donovan, 2000; Judge & Ilies, 2002; Dudley, Orvis, Lebiecki & Cortina, 2006; Morgeson & al., 2007; Judge, Klinger, Simon &Wen Fen Yang, 2008).

2.3. Motivational persistence

Motivational persistence represents another concept that we will analyze throughout this paper. We will define motivational persistence according to Constantin (2013) and namely as being the „predisposition of a person to persist in motivation concerning the effort directed to reaching an assumed goal (once the decision of motivational implication has been made), finding the necessary personal resources for overcoming obstacles and resisting routine, stress, fatigue and other distractions", simultaneously considered a stable personality trait with three dimensions, according to the time axis, namely: long term purpose pursuing, current purpose pursuing and recurrence of unattained purposes (Constantin, Holman & Hajbotă, 2012). As concepts related to motivational persistence we can mention: perseverance (Londoner, 1972; 1999; Williams & DeSteno, 2008), grit (Duckworth, Petterson, Matthews & Kelly, 2007), tenacity (Gollwitze, Parks Stam, Jaudas & Sheeran Paschal, 2007); industriousness (Eisenberger, 1992).

3. The relation between personality variables and organizational citizenship behaviour

As far as the relation between personality factors and professional performance is concerned, the results of the meta-analysis reveal the fact that the conscientiousness personality factor is a predictor of professional performance for different performance criteria: Barrick & Mount, 1991; Tett, Jackson & Rothstein, 1997; Hurtz & Donovan, 2000; Dudley et al., 2006. More specifically, conscientiousness as a personality factor has been identified as being in a positive relation with organizational citizenship behaviour (Organ & Ryan, 1995; Ilies et al., 2009; Chiaburu et al., 2010). Similarly to conscientiousness, the agreeableness personality factor has been identified as a valid predictor of organizational citizenship behaviour (Organ & Ryan, 1995; Ilies et al., 2009; Chiaburu et al., 2010).

The relation between motivational persistence and professional performance has been analysed in Romania by Țuțu and Constantin (2012). The data reveal that two of the factors of motivational persistence are correlated with performance (long term purpose pursuing and current purpose pursuing), also having a predictive force as far as performance is concerned.

4. Research methodology

4.1. Research hypothesis

Hypothesis 1

There is a significant positive relation between organizational citizenship behaviour and two of the factors of the Big Five model (conscientiousness and agreeableness);

Hypothesis 2

There is a significant positive relation between the sub-factors of motivational persistence (long term purpose pursuing, current purpose pursuing and recurrence of unattained purposes) and organizational citizenship behaviour

Hypothesis 3

There is a valid predictive model of organizational citizenship behaviour according to the personality sub-factors of the Big Five Model and the sub-factors of motivational persistence.

4.2. Measures:

a) Organizational citizenship behaviour evaluation questionnaire (Smith et al., 1983), containing a number of 16 items, the answers to the items being evaluated on a scale of 1 to 5, 5 being *very characteristic* and 1 being *not at all characteristic*.

b) The Big Five©plus personality inventory developed by Constantin et al., (2013). The questionnaire has a number of 240 items and allows the evaluation of the five meta-factors and the 30 facets/ subsumed factors of the five meta-factors.

c) The Motivational Persistence Scale (Constantin, 2013) allows the evaluation of motivational persistence, with the focus of identifying the three factors: long term purpose pursuing (LTPP), current purpose pursuing (CPP) and recurrence of unattained purposes (RUP).

4.3. Participants

The lot of subjects was made up of 102 operators of the water production and distribution system. The average age of the operators is M=51, (SD=6.70).

5. The obtained results and their interpretation

5.1. Verifying the research hypothesis

To verify the first hypothesis we have calculated the Pearson r correlation coefficient between the personality factors of the Big Five Model (conscientiousness and agreeableness)

and organizational citizenship behaviour.

According to the resulting data there is a significant positive correlation between the conscientiousness personality factor and organizational citizenship behaviour ((r = 0,19, p< 0.05) of the operators. Operators with a higher level of conscientiousness tend to exhibit a higher level of organizational citizenship behaviour.

The agreeableness personality factor is in a significant positive correlation with organizational citizenship behaviour (r = 0, 20, p < 0.05). We can conclude that operators with a higher level of agreeableness tend to exhibit a higher level of organizational citizenship behaviour.

Verifying the second hypothesis has also been done by calculating the Pearson r correlation coefficient between the sub-factor of motivational persistence and organizational citizenship behaviour. Based on the analysis there is a significant positive relation between the recurrence of unattained purposes sub-factor and organizational citizenship behaviour (r = 0,23, p< 0.05), but there are no significant correlations between the sub-factors of motivational persistence (long term purpose pursuing and current purpose pursuing) and organizational citizenship behaviour. Operators with a higher level of recurrence of unattained purposes tend to exhibit a higher level of organizational citizenship behaviour.

The third hypothesis has been verified through a multiple regression analysis. We preliminarily checked the existing linearity between the dependent variables and the independent variables and the orthogonality of the predictor variables. Potential predictors being associated in blocks, three sub-factors of conscientiousness forming the first block, factor identified in speciality literature as being a predictor of organizational citizenship behaviour. The factors included in the first block have obtained during the preliminary analysis the highest correlation coefficient at the level of conscientiousness personality factor and organizational citizenship behaviour: cautiousness, dutifulness and self-efficacy. Into the second block we have also introduced two other sub-factors of conscientiousness: orderliness and self-discipline, and in the third block we have introduced the sub-factor of motivational persistence that has a significant positive relation with organizational citizenship behaviour, which is recurrence of unattained purposes (RUP). The results show that model 1, which contains the variables: cautiousness, dutifulness and self-efficacy, explains best the organizational citizenship behaviour identified at the level of operators; as such, operators with higher scores at dutifulness and cautiousness sub-factors, and who also have lower scores at the self-efficacy sub-factor; tend to manifest a higher organizational citizenship

behaviour. Model 1 reached an adjusted value of $R^2_{ajustat}$ = .203, which means that the model explains 20.3 % of the variation of organizational citizenship behaviour (table 1).

Organizational citizenship behaviour tends to be higher if operators are: extremely fair people, with a very well-developed sense of duty and moral obligations, for whom all rules are made to be unconditionally respected, being very demanding when it comes to principles, norms and promises; who are very preoccupied by obligations and responsibilities; who always allow themselves time to think before making a decision and carefully weigh all the consequences; who prefer to have all the available data and analyze them in detail when making decisions and who consider that they are not in control of their lives and believe in a present destiny, doubting their professional competences and sometimes having the impression that things are out of their control, and who generally only feel capable and ready in situations that are clear and that have been experienced by them and are not convinced that they can accomplish everything they set out to.

	Variables	B	Standard error B	BETA
MODEL 1	dutifulness	,785	,201	,382*
	self-efficacy	-,552	,216	-,256**
	cautiousness	,555	,245	,224**
MODEL 2	dutifulness	570	,234	,277**
	self-efficacy	-,596	,217	-,275*
	cautiousness	,404	,273	,163
	self-discipline	,375	,221	,189
	orderliness	,145	,219	,070
MODEL 3	dutifulness	,563	,229	,274**
	self-efficacy	-,578	,212	-,266*
	cautiousness	,448	,268	,181
	self-discipline	,404	,217	,204
	orderliness	-,024	,227	-,011
	recurrence of unattained purposes (RUP)	,121	,056	,218**
	*significant at level 0,01 ** significant at level 0,05			

Table 1. The data resulting from the multiple hierarchic regression of the predictors of organizational citizenship behaviour

6. Discussions

The results obtained through this study regarding the existing correlation between

personality factors and organizational citizenship behaviour have revealed that there is a connection between personality factors: conscientiousness and agreeableness and organizational citizenship behaviour; the results were in accordance with the data obtained in previous studies: Organ and Ryan, 1995; Ilies et al., 2009; Chiaburu et al., 2010. The prepared predictive model has revealed the fact that the predictors of organizational citizenship behaviour are the sub-factors of conscientiousness: dutifulness, self-efficacy and cautiousness. In the organizational citizenship behaviour model that we have created there are three conscientiousness sub-factors, but with a positive relation between the sub-factor of cautiousness and organizational citizenship behaviour, which contradicts the meta-analysis of Dudley et al., (2006). The results we have obtained confirm the necessity of focusing our attention from the analysis of the five personality meta-factors to the level of their sub-factors, just as in the case of the other elements embedded at the level of the employees' professional performance.

The results regarding the relation between organizational citizenship behaviour (aspect of professional performance) and motivational persistence have revealed the fact that the sub-factors of motivational persistence (long term purpose pursuing and current purpose pursuing) show no significant relation. On the other hand, the recurrence of unattained purposes sub-factor of motivational persistence is in a significant positive correlation with the display of organizational citizenship behaviour, data which differs from the result of the research done by Țuțu and Constantin (2012) who took into account task performance (aspect of professional performance).

Conclusions

We can conclude that the factors conscientiousness and agreeableness have been identified as being in a significant positive relation with organizational citizenship behaviour, the results being enrolled in the data provided by studies aimed at the analysis of this relation. At the level of the relation between the sub-factors of motivational persistence and organizational citizenship behaviour we have identified a significant positive relation only with the recurrence of unattained purposes sub-factor. The resulting predictive model for organizational citizenship behaviour has as predictors: dutifulness, self-efficacy and cautiousness.

References

Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensionsand job performance: A meta- analysis. *Personnel Psychology*, 44(*1*), 1-26.

Borgatta, E. F. (1964). The structure of personality characteristics. *Behavioral Science*, *9*(1), 8-17.

Borman, W. C., & Motowidlo, S.J. (1993). Expanding the criterion domain to include elements of contextual performance. In Schmitt, N. & Borman, W. C. (Eds). *Personnel selection in organizations* (pp. 71-98). San Francisco: Jossey-Bass.

Borman, W. C., Penner, L. A., Allen, T. D., & Motowidlo, S. J. (2001). Personality predictors of citizenship performance. *International Journal of Selection and Assessment*, *9*(1/2), 52-69.

Brief, A. P., & Motowidlo, S. J. (1986). Prosocial organizational behaviors. Academy of Management Review, *11*(4), 710-725.

Chiaburu, D. S., Oh, I. S., Berry, C. M., Li, N., & Gardner, R. G. (2010). The five-factor model of personality traits and organizational citizenship behaviors: a meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, *96*(6), 1-27.

Constantin, T. (2013). *Manualul scalei de persistență motivațională. Probă standardizată de evaluare a persistenței motivaționale* (unpublished manuscript).

Constantin, T., Holman A., & Hojbota, A. M. (2012). Development and validation of a motivational persistence scale. *Psihologija*, *2011, 45* (2), 99–120.

Constantin, T., Macarie, A.E., Gheorghiu, A., Căldare, L., Fodorea, A., Iliescu, M., Hajbotă, A.M., Iordache, A., Tudose, O., Potlog, M. C., Urzică, A., & Gavriloaiei. (2013). *The Big Five©plus Inventory* (unpublished manuscript).

Crant, J. M. (2000). Proactive behavior in organizations. *Journal of Management*. *26*(3), 435-462.

Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D.R. (2007). Grit: Perseverance and Passion for Long – Term Goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, *92* (6), 1087-1101.

Dudley, N. M., Orvis, K. A., Lebiecki, J. E., & Cortina, J. M. (2006). A mata-analytic investigation of conscientiousness in the prediction of job performance: Examining the intercorrelation and the incremental validity of narrow traits. *Journal of Applied Psychology*, *19*(1), 40-57.

Eisenberger, R. (1992). Learned Industriousness. *Psychological Review*, *99* (*2*), 248-267.

Fiske, D. W. (1949). Consistency of the factorial structures of personality ratings from different sources. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, *44*, 329- 344.

Frese, M., & Fay, D. (2001). Personal initiative (PI): An active performance concept for work in the 21st century. In B.M. Staw & R.M. Sutton (Eds.), *Research in Organizational Behavior* (Vol. 23, pp. 133-187). Amsterdam: Elsevier Science.

George, J. M., & Brief, A. P. (1992). Feeling good- doing good: a conceptual analysis of the mood of work - organizational spontaneity relationship. *Psychological Bulletin*, 112(*2*), 310-329.

Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public-domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several Five – Factor models. In Mervielde, I., Deary, I. J., De Fruyt, F. & Ostendorf, F. (Eds), *Personality Psychology in Europe*, (vol. 7, pp. 7-28). Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.

Goldberg, L. R., Johnson, J. A., Eber, H. W., Hogan, R., Ashton, M. C., Cloninger, C. R., & Gough, H. G. (2006). The international personality item pool and the future of public-domain personality measures. *Journal of Research in Personality*, 40, 84-96.

Gollwitzer, P., Parks Stam, E., Jaudas, A. & Sherran, P. (2007). Flexible tenacity in goal pursuit. In James, Y. (Eds), *Handbook of motivation science*. New York: Guilford Press, (pp.325-341).

Hurtz G. M., & Donovan J. J. (2000). Personality and Job Performance: The Big Five Revisited. *Journal of Applied Psychology, 85*(6), 869-879.

Ilies, R., I. S. Fulmer, M. Spitzmuller & M. D. Johnson (2009). Personality and citizenship behavior : the mediating role of job satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, *94*(4), 945-959.

Judge, T. A., & Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: a meta-analityc review. *Journal of Applied Psychology 87*(4),797-807.

Judge, T. A., Klinger, R., Simon, L. S., & Yang, W. F. (2008). The contributions of personality to organizational behavior and psychology: findings, criticisms, and future research directions. *Social and Personality Psychology Compass, 2*(5), 1982-2000.

Londoner, C. (1972). Perseverance versus nonperseverance patterns among adult high school students. *Adult Education,* 22.

McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52*(1), 81-90.

Morgeson, F. P., Campion, M. A., Dipboy, R. L., Hollenbeek, J. R., Murphy, K., & Schmitt, N. (2007). Reconsidering the use of personality tests in personnel selection context. *Personnel Psycoholy*, *60*(3), 683-729.

Norman, W. T. (1963). Tword an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *Journal of Abnornal and Social Psychology*, *66*(6), 574-583.

Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior : The good soldier syndrome*. Lexington, MA : Lexington Books.

Organ, D. W. (1994). Personality and organizational citizenship behavior. *Journal of Management*, *20*(2), 465-478.

Organ, D. W., Podsakoff, P. M., & MacKenzie, S. B. (2006). *Organizational citizenship behavior. Its nature, antecedents, and consequences.* London: SAGE Publications Ltd.

Organ, D. W., & Ryan, K. (1995). A meta-analytic review of attitudinal and dispositional predictors of organizational citizenship behavior. *Personnel Psychology*, *48*(4), 775-802.

Pulakos, E. D., Arad, S., Donovan, M. A., & Plamondon, K.E. (2000). Adaptability in the workplace: development of a taxonomy of adaptive performance. *Journal of Applied Psychology*, *85*(4), 612-624.

Salgado, J. F. (1997). The five factor model of personality and job performance in the European community. *Journal of Applied Psychology*, 82, 30-43.

Smith, C. A., Organ, D. W., & Near, J. P. (1983). Organizational citizenship behavior. Its nature and antecedents. *Journal of Applied Psychology*, *68*(4), 653-663.

Tett, R. P., Jackson, D.N., & Rothstein, M. (1991). Personality measures as predictors of job performance: A meta-analytic review. *Personnel Psychology*, *44*(4),703-742.

Țuțu, A., & Constantin, T. (2012). Understanding job performance through persistence and job competency. *Procedias. Social and Behavioral Sciences*, *33*, 612-616.

Van Dyne, L., Cummings, L. L., & Parks, J. M. (1995). Extra-role behaviors: in pursuit of construct and definitional clarity (a bridge over muddied waters). In Cummings, L. L., & Staw, B.M. (Eds), *Research in Organizational Behavior*, (Vol. 17, pp. 215- 285). Greenwich, CT: JAI Press.

Williams, L., & DeSteno, D. (2008). Pride and perseverance: the motivational rol of pride. *Journal of Personality and Social Psychology*, *94*(6), 1007-1017.

JAILED ON THE OUTSIDE: ROMANIAN WIVES OF PRISONERS

Liliana Foca, PhD Student, University of Huddersfield, United Kingdom

Abstract: Recent studies show that more than 10.1 million people are incarcerated throughout the world, the prison population having increased worldwide in 78% of the countries from 2009 to 2011 (Walmsley 2011). In Romania, the National Prison Administration reported in 2013 a total of 33434 prisoners of which 31286 were over 22 years of age. These figures are an indication that many of the imprisoned people have families and partners on the outside. Prisoners' wives represent a topic that has been little approached in the literature. This study explores the impact of imprisonment on marital relationships and on the wellbeing of Romanian prisoners' wives by collecting information from seven women through in depth interviews. The findings suggest that the wives of prisoners are affected not just by the stigmatizing role of being the wife of a prisoner, but mostly by the ignorance of their partners with respect to the feelings and hardships the women experience while being on the outside.

Keywords: Prisoners 'wives, marital relations, prisoners, wellbeing, imprisonment

Introduction

The increasing number in worldwide prison population has triggered a series of studies on families affected by imprisonment. It was found that the families of prisoners go through difficulties in all areas of their lives: economic deprivation due to absence of income from the imprisoned adult (Shaw, 1991; Phillips et. al., 2006; Geller, Garfinkel & Western, 2011), social isolation caused by school and community stigmatization (Murray, 2008; Dallaire, Ciccone & Wilson, 2010), and also individual coping difficulties experienced by the children and their parents on the outside such as confusion, depression, poor parenting, antisocial behaviour and drug use (Murray, Farington & Sekol, 2012). The costs incurred by family visits, supporting the imprisoned parent with clothing, food or money have a strong impact on family relations leading to decreased quality due to incapacity of the family to continue visiting. (Fishman, 1990; Christian, Mellow & Thomas, 2006; Codd, 2008; Johnston, 2012).

In Romania, studies on the impact of incarceration are almost non-existent. There are no statistics showing the number of children and prisoners' partners affected by imprisonment because the prison authorities do not include this information in their records. Services for children of prisoners are at a starting phase, being limited to one local NGO. However, it is not the scope of this paper to make such estimations. Instead, it looks at the consequences of imprisonment on the wives of prisoners divided into four sections: (1) a review of the literature on this subject; (2) methodology of the study; (3) results from the qualitative research using data from seven in-depth interviews with women whose husbands are confined in a maximum security prison in Iasi, Romania, and (4) conclusions regarding implications for policy and research.

Literature review

Studies that have been looking into the area of marital relationships have found that incarceration has a dissolutive effect on marriages. Apel, Blokland, Nieuwbeerta & van

Schellen (2009) have analysed data from the Criminal Career and Life-Course Study developed at The Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement using a sample of 2,790 men with at least one conviction between 18 and 38 years of age. Their findings point out that the men in the sample face a probability of 56.8% to divorce by the fifth year after release. However, the authors underline that children represent a factor for stability, the likelihood for divorce in the case of convicted married men with children being smaller than in the case of married men without children (p. 291). Theobald & Farrington (2012) report from the Cambridge Study on Delinquent Development on the factors that contribute to marital disruption: "a wife with a conviction(s), being convicted, a poor relationship with parents, no examination passed, and having unprotected sex and a shotgun marriage" (p. 404).

However, not all marriages break following imprisonment. Research on marital relations underline three main periods of imprisonment that may cause changes at individual level as well as within the couple as result of incarceration: pre-sentence, keeping contact during imprisonment, and living through incarceration (Hoffman Fishman, 1981; Hong Chui, 2010).

The trial period bears significant consequences on the couple as it can last from days to moths, and even years. During this period the couple faces emotional stress caused by the imminence of the temporary marital rupture, by questions related to actual guilt, financial burden due to large expenses on lawyers' fee and other additional trial costs, and also by the long waiting for the sentence (Lowenstein, 1986; Codd, 2008).

Fishman (1990) has looked into the marital relationships using the point of view of the prisoners' wives in a qualitative study comprising interviews with 30 women from Vermont, USA. One aspect arising from Fishman's study is the quality of the intimate relationship between the spouses during imprisonment. Due to prison policies and rules, most often couples are not allowed to have sexual relations or to exhibit their affection through touches. Their sole resources of intimate contact thus remain verbal communication while visiting, letters and phone calls. This has repercussions on the quality of the relationship, sexual depravation being the most common reason for frustration not just for the prisoners, but also for their wives on the outside. Jealousy from the imprisoned fathers and also mothers' infidelity represent responses to this sexual deprivation that in turn leads to deterioration of the couple's relationship. Prison visitation is a topic underlining traumatic and shameful experiences for the women due to body searches, disrespectful behaviour of the prison staff towards the wives, or to lack of privacy. However, prison visitation has also been described as having positive effects such as increased quality of communication and a period of renewed courtship where the couples begin making plans for the future, although the plans are not approached in a realistic manner (they speak of the men getting a job or being a united family, but do not get into detailed planning of these). The findings are similar to those mentioned by Comfort et. al. (2005) in a study on 20 women that were visiting men at a California prison: couples make use of the imprisonment period to place their relationship in a romanticized and rather non-realistic fantasy where each leave behind past mistakes and create the picture of a future based on mutual love and support.

The family economic hardship, single parenthood, stigma, shame, confusion, stress, or depression that are experienced by the women have a cumulative effect making the period of imprisonment a difficult time to cope (Arditti, Burton, Neeves-Botelho, 2010). On Lowenstein's (1984) view, the way women handle this period depends on the characteristics of the wife and those of the family. Her research on 118 Jewish prisoners' wives conclude: "The better educated wife had a more realistic perception of her situation and more marketable employment skills. The basic element of family systems resources affecting coping were role division and family cohesiveness." (p. 707). Fishman (1990) on the other hand, describes the imprisonment period as a very difficult time due to lack of family support, difficulties in finding or maintaining a job as well as in childrearing and discipline. But the imprisonment may also cause positive changes in women as they learn to become more independent in handling the household and the family financial matters (Fishman, 1990; Wildeman & Western, 2010).

Method

The present study was designed to find answers on the impact of incarceration on children as well as on partners of prisoners. This article though, focuses only on the wives of the prisoners presenting emerging findings using data from seven interviews with women whose husbands are incarcerated in a maximum security prison in Iasi, Romania. A qualitative approach through in-depth interviews was chosen to address the following questions: How do marital relationships change during imprisonment? What are the factors that produce the changes? and How do women perceive the return of their imprisoned partners in the context of their romantic relationship? The study design and the interview questions have been reviewed and granted approval by the School Research Ethics Panel at the School of Human and Health Sciences, University of Huddersfield, UK where this research is being developed as part of a PhD programme.

1.1. Participants

The inclusion criteria for women's participation were: (1) to have had a minimum of three years of marriage or marriage-like relationship with the imprisoned partner before imprisonment; (2) to have children aged 9 to 18; and (3) to be willing to participate in the research. The women in this researched were aged 29 to 48 years. All women were living with their children; four of them resided in rural areas and three of them were living Iasi city. Five of the women were legally married and two of them have lived in a consensual relationship with the imprisoned men. With respect to the level of education, five women have graduated high-school, one woman had finished 10 years of school, and one woman had finished only 4 years.

1.2. Procedure

The participants were recruited through Alternative Sociale Association, a local NGO working with children of prisoners. The procedure included a question on the willingness to participate addressed by the social worker managing interventions for children of prisoners to their mothers. The women who had agreed to take part in the research were then invited to the NGO office and presented the research. Consent forms were formally signed. It was opted to develop the interviews at the office of the NGO due to the familiarity with the setting as well

as to the fact it was an environment that prevented interruptions that would have been unavoidable should the interviews be developed in the family settings.

The interviews lasted between 45 minutes and 1 hour and 30 minutes and included: socio-demographic characteristics of the wife and open-ended questions on the history of the romantic relationships, changes that have occurred throughout time and during imprisonment, perceived level of satisfaction on the current relationship, prospects with regards to family reunification. The interviews were digitally recorded and transcribed.

1.3. Limitations

This study was designed to explore the impact of incarceration of family members, namely children and wives of prisoners. Its purpose was not to respond in an exhaustive manner to questions related to consequences of imprisonment on the quality of the romantic relationship, but rather to make a start on the subject. The selection of the participants was not random and the very small sample most certainly does not represent the entirety of women who are married or have a long lasting relationship with prisoners.

Results

Three main areas for discussion emerged from the interviews: 1) pre-imprisonment relationship; 2) coping with imprisonment; and 3) prospects for reunification. These are presented in detail, with selected quotes chosen to illustrate the impact of imprisonment on the Romanian wives.

1.4. Pre-imprisonment relationship

All women in the study have characterized their first year of relationship as based on mutual affection. However, the years to follow were described in terms of good as well as difficult moments.

> *„We used to be a very happy couple. He used to bring me flowers and make me laugh. We were good together. We also had some bad moments, but we were together, like a family." (29 years old)*
>
> *„At the beginning we were ok, I was very pleased that my husband did not disrespect or beat me as I was seeing in other marriages of my girlfriends. Yes, things changes with time. Before his arrest things were hard for us because none of us had a job... feelings... yes, but when life gets tough... people start fights. After all, love also goes through the stomach. On and all we were ok... as long as he was with me, with good and bad, it was ok." (30 years old)*

The arrival of children has produced changes in that the expenses of the family have increased and the couple's interests have separated: the women were focused on raising the children and bringing food on the table, while the men tended to avoid their responsibilities by taking too much alcohol. Domestic violence is also mentioned during this period.

> *„We got married in 1985. We married out of love but love doesn't keep the hunger away. I thought he'd find a job and then the children came and our days got worse. The truth is he was a sloth, pretending he was ill but in fact looking only after his soul. I realized that pretty soon and heavy drinking and beating started. I staid because I was taught that a family means a mother, a father and children." (52 years old)*

Other women recall their early romantic years in more favourable words while being a poor couple. Money seem to have caused their men to distance themselves from the family by finding new partners or by making friends with people involved in criminal activities.

> *„2 years after we met we had our daughter. We had good and bad moments. It was when he had money that he left home in every meaning: he used to leave and not come back for two weeks in a row. I knew he was with other women because he made no effort in hiding it and we were supposed to act as if nothing had happened. But I know he loves me and he'd come back to me no matter what." (41 years old)*
> *„He used to like alcohol and women. More so, he became friends with some trouble-making people. I did not agree with him and I told him so and we'd start big fights and every time he'd leave home. What could I do? Where would I go with my son?" (29 years old)*

Although the relationship of the women in the study had started under the premises of love, soon in their marriage they have experienced domestic violence, men drinking alcohol and cheating. And yet, the women remained with their husbands for reasons that have to do with the education they received, wanting for their children to be raised by a father, or simply because they had no other place to go and hoping their men would someday change.

1.5. Coping with imprisonment

Due to lack of financial resources women cannot visit and the telephone calls are very rare. This is disturbing for the wives who hope to hear from their husbands.

> *„I am very stressed, I don't like anything. I am usually a strong woman, but I have become very sensitive. I don't speak with the people in the village because they don't mean well. I keep it all inside me and this drains the energy out of me. I work all day long just not to think of him. I'm very jealous because I hear that he calls his mother and his sister and I wonder why he doesn't call me!? It's been a year since I last saw him and more than two weeks since we last spoke and it's very hard for me... I feel as if he's leaving me and our child." (36 years old)*

For other women, keeping the relationship is difficult because they feel burdened with house chores, bills to pay and children to raise. At the same time, the demands of their husbands make them feel outraged:

> *„This is no long lasting relationship... I had to face a lot of problems... I feel peaty for him knowing he is alone in that cell... but I have no more patience to listen... he calls almost every day to ask for something. Really: don't you ask me how I am, how I feel or if I can go on?! I don't have any patience anymore... I have to help my children." (48 years old)*
> *„He is no longer connected with the life here. It is as if life has turned into bills and obligations. He reads a lot because he does nothing all day and gives me advices, but I cannot divide myself between the land, the children and the visits. There are moments when, if I'd like to eat something, I'd rather not to turn the lights on." (48 years old)*
> *„I haven't been to visit in two months, but this is because I have nothing to give him... I go there and he asks for a lot of things and we go into fights. I told him I can hardly manage the money, the bills and the children and I there's nothing to renounce to in order to bring to him. He told me to go and ask from his mother, but I cannot go there every day to tell her to give me money..." (41 years old)*

Some women seem to cope with the imprisonment in better terms:

„Our relationship hasn't changed. I visit him. I've been there even three times a month, but there were months when I haven't visited him at all because I had no money. We talk about everything: the children, the house, debts... he says that when he's coming out we'll be happy. I say ok, we'll see..." (41 years old)

„When I first found out about the arrest I was shocked. But now I think our relationship is much stronger because it is hard for both of us and we suffer a great deal... they gave him 5 years and there are still 2 to go... we see eachother once in two weeks and we make plans to be a normal family again." (30 years old)

For other women, having a husband in jail has brought positive changes:

"May be now I am calmer because I have the freedom to organize my house and my debts... it's easier now... when he used to be around there were expenses I could not control and I had to tell him days before about a payment that was due... I feel sorry because the children are very attached to him..." (41 years old)

„It's been 29 years since I'm with this man. I don't recall beautiful things... In 1993 he was arrested for the first time for attempting murder... I had children then too and all the hard life was on my shoulders... My youth was very... to be happy?! to live like other women?! I knew only that I had to work, to cook, to take care of the children... He was no father to the children, had never worked in his life. My neighbours ask me why I don't remarry. I said I don't want this anymore! God gave me a cross and I shall bear it to the end. But for now I feel free." (52 years old)

1.6. Prospects for reunification

The experiences of women who took part in this research vary considerably. Those women who did not experience domestic violence tend to imagine the life after imprisonment as a normal and happy life, whilst the women who suffered from men beating are afraid of the day their husband would be released from prison:

"I dreamt one night that he came home and I was yelling and calling for help… I woke up screaming and I couldn't go back to sleep. Sometimes I'm afraid to go to sleep. I added a new lock to my door. I don't even want to think of that day." (52 years old)

There are also women that feel tired of waiting for their husbands and seem to have given up hope:

"I no longer hope to be a family as we once were... I have come to a point where I decided that I should be my own psychologist... I was walking alone on the street one day, after visiting him and I felt like crying but I told myself that I need to pay attention to the road... I even postponed my crying... I think I'm very tired..." (48 years old)

„I don't know... I don't want to think of it... It hurts me not knowing when he's coming out, I have no news from him and I think that the eyes that don't meet..." (36 years old)

„I hope that after all this time he'd come to his senses. I told him I don't need money, I don't need stuff. I just want him to work so we could afford to pay our rent and to help the children. And I also hope that our relationship would improve." (41 years old)

Conclusions

The interviews developed with seven wives of prisoners have brought an insight on the difficulties Romanian women face as result of imprisonment of their life partners. Although all relationships have benefited from a romantic beginning, changes occurred even before the imprisonment: child rearing as well as men's alcohol consumption, violent behaviour, and promiscuous living seem to have caused a shift in women's perception of their relationship. This is concordant with other research emphasizing pre-existing factors causing parental imprisonment (Murray, 2008; Phillips et. al., 2006; Murray & Murray, 2010).

However, further changes occur in the women and in their perception of the relationship during imprisonment. These changes seem to be caused by the feeling of being overwhelmed with house duties and expenses. In this context, not being supported by their respective husbands and partners who are, in return, very demanding in satisfying their own needs create a double reaction: on one hand the women feel resentful of such a lack of responses, whilst on the other hand they show sympathy towards their partners and resignation for their own situation.

It is this track of events together with the long waiting for their husbands' release that make most women reluctant in imagining the future of their relationships.

However, this is not the case of women who have experienced long periods of violence from their husbands and who are still under threats from jail. They have not been spared from the hardships of being a temporary single parent or the wife of a prisoner. Imprisonment may have brought a positive change in their lives with the absence of their abusive partner, but the future of their marriages is described with fear.

The narratives that were presented in this paper draw attention towards women's need for support while coping with the imprisonment of their partners. While programs for children of prisoners are at a beginning stage in Romania, they should also be extended at the level of the entire family. The need for services evidenced in this study point towards individual or women support group, but family interventions are also a place to start. It is a task for NGOs, social services and policy makers alike to see that the families of prisoners are not overlooked.

Findings of this paper may also lead to other, more extensive research that could take a deeper look into the lives of the women and of the families of prisoners based on larger samples that could be investigated through prospective studies.

REFERENCES:

Arditti, J.A. (2012). Parental Incarceration and the Family. Psychological and Social Effects of Imprisonment on Children, Parents, and Caregivers, New York University Press

Arditti, J.,A.(2003). Locked Doors and Glass Walls: Family Visiting at a Local Jail, *Journal of Loss and Trauma: International Perspectives on Stress and Coping*, *8*(2): 115-138

Codd, H. (2007). Prisoners' Families and Resettlement: A Critical Analysis, *The Howard Journal*, *46*(3): 255-263

Codd, H. (2008). In the Shadow of Prison: Families, Imprisonment and Criminal Justice, Willan Publishing, Oregon, USA
Comfort, M., Grinstead, O., McCartney, K., Bourgois, P., Knight, K. (2005). "You Can't Do Nothing in This Damn Place": Sex and Intimacy Among Couples With an Incarcerated Male Partner, *The Journal of Sex Research, 42*(1): 3-12
Crowell, J. & Owens, G. (1998) *Manual for The Current Relationship Interview And Scoring System*. Version 4. Retrieved (*current date*) from http://ww.psychology.sunysb.edu/attachment/ measures/content/cri_manual.pdf.
Dallaire, D. H., Ciccone, A., Wilson, L. C. (2010). Teachers' experiences with and expectations of children with incarcerated parents. *Journal of Applied Developmental Psychology, 31*:281-290
Fishman, L. T. (1990). Women at the Wall. A Study of Prisoners' Wives Doing Time on the Outside, State University of New York Press, Albany
Geller, A., Garfinkel, I., Western, B. (2011). Paternal Incarceration and Support for Children in Fragile Families, *Demography*, *48*: 25-47
Hoffman Fishman, S. (1981). Losing a Loved One to Incarceration: The Effect of Imprisonment on Family Members, *The Personnel and Guidance Journal*, 372-378
Johnston, D. (2012). Services for Children of Incarcerated Parents. *Family Court Review, 50*(1): 91-105
Lowenstein, A. (1984). Coping with Stress: The Case of Prisoners' Wives, *Journal of Marriage and Family, Vol. 46*, No. 3, 699-708
Lowenstein, A. (1986). Temporary Single Parenthood – The Case of Prisoners' Families, *Family Relations, Vol. 35*, No. 1, The Single Parent Family, 79-85
Murray, J., Farrington, D. P. (2005). Parental imprisonment: effects on boys' antisocial behavior and delinquency through the life course. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 46*(12): 1269 – 1278
Murray, J., Farrington, D. P. (2006). Evidence-based programs for children of prisoners. *Criminology & Criminal Justice, 5*(4): 721-736
Murray, J. (2008). The cycle of punishment: social exclusion of prisoners and their children. *Criminology and Criminal Justice, 7*(1): 55-81
Murray, J., Murray, L. (2010). Parental incarceration, attachment and child psychopathology, *Attachment and Human Development, 12*(4): 289-309, DOI: 10.1080/14751790903416889
Murray, J., Farrington, D. P., & Sekol, I. (2012, January 9). Children's Antisocial Behaviour, Mental Health, Drug Use, and Educational Performance after Parental Incarceration: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Psychological Bulletin.* Advance online publication. DOI: 10.1037/a0026407
Parke, R.D. (2003). Development in the Family, *Annual Review of Psychology, 55*: 365-399, DOI: 10.1146/annurev.psych.55.090902.141528
Phillips, S.D., Burns, B. J., Wagner, H. R., Kramer, T. L., Robbins, J. M. (2002). Parental Incarceration among Adolescents Receiving Mental Health Services. *Journal of Child and Family Studies, 11*(4): 385-399

Phillips, S. D., Erkanli, A., Keeler, G. P., Costello, E. J., Angold, A. (2006). Disentangling the risks: parent criminal justice involvement and children's exposure to family risks. *Criminology and Public Policy, 5*(4): 677-702
Sampson, R. J., Laub, J.H. (1997). A Life-Course Theory of Cumulative Disadvantage and the Stability of Delinquency. In Developmental Theories of Crime and Delinquency, Terrence P. Thornberry, New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers
Shaw, R.(1991). Imprisoned fathers and the orphans of justice. In Prisoners' Children: What Are the Issues?, Routledge, London
Shlafer, R.J, Poehlmann, J. (2010). Attachment and caregiving relationships in families affected by parental incarceration, *Attachment and Human Development, 12*(4): 395-415
Tasca, M., Turanovic, J. J., White, C., Rodriguez, N. (2014). Prisoners' Assessments of Mental Health Problems among Their Children, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, 58*(2): 154-173
Theobald, D., Farrington, D. P. (2012). The effects of marital breakdown on offending: results from a prospective longitudinal survey of males, *Psychology, Crime & Law, 19*(4): 391-408
Turanovic, J.J., Rodriguez, N., Pratt, T. (2012). The Collateral Consequences of Incarceration Revisited: A Qualitative Analysis of the Effects on Caregivers of Children of Incarcerated Parents. *Criminology, 50*(4): 913-959
Walmsley, R. (2011). World Prison Population (ninth edition). International Centre for Prison Studies, University of Essex
Wakefield, S., Wildeman, C. (2011). Mass imprisonment and racial disparities in childhood behavioral problems. *American Society of Criminology, 10*(3): 793-817
Western, B. (2007). Punishment and Inequality in America, Russell Sage Foundation, New York.
Wildeman, C., Western, B. (2010). Incarceration in Fragile Families, *The Future of Children, 20*(2): 157-177
Wildeman, C., Schnittker, J., Turney, K. (2012). Despair by Association? The Mental Health of Mothers of Children by Recently Incarcerated Fathers, *American Sociology Review, 77*: 216243

This paper is made and published under the aegis of the Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy as a part of programme co-funded by the European Union within the Operational Sectorial Programme for Human Resources Development through the project for Pluri and interdisciplinary in doctoral and post-doctoral programmes Project Code: POSDRU/159/1.5/S/141086.

CONSEQUENCES OF DISABILITY FROM THE PERSPECTIVE OF CONCEPTS

Lioara-Bianca Buboiu, PhD. Student, University of Oradea

Abstract: Disability is an integral part of any society, is a reality that has raised many international and national concerns. Often people with disabilities are dealt under the label they have, losing sight the real person and his availability. The label is associated with stereotypes and prejudices and the result is marginalization, exclusion, stigmatization. The presence of limitations creates conditions for diversity that lead to labeling, to social reactions, at various psycho-emotional experiences resulting from the label. The existing concepts in the literature to describe disability, their inappropriate use undermine human dignity causing major mental and social damage to the person. Expressions as ,,child with special needs", ,,child with special educational needs" like terms ,,handicapped", ,,with disabilities", ,,with impairments" creates in our opinion conditions for stigmatization, exclusion and marginalization. In this regard we consider sintagmma ,,special child" as more appropriate because of a less stigmatizing content and the approach and acceptance of ,,a special child" seems more natural, more human and more likely to achieve than the approach and accepting of ,,a handicapped child ", ,, a child with disabilities", ,,with impairments ", ,, with special educational needs", ,,with special needs. " The content of the concept ,,special child" is less pejorative and discriminatory, offering a diverse range of interpretations, especially positive.

Keywords: disability, impairments, special educational needs, special needs, special children

Problematica persoanelor cu dizabilităţi formează o realitate sensibilă, iar utilizarea termenilor vizavi de această categorie de subiecţi trebuie să se facă cu precauţie pentru a nu aduce atingere demnităţii umane. Normalitate/ anormalitate, deficienţă, incapacitate, handicap, cerinţe educative speciale, copii cu nevoi speciale sunt concepte utilizate pentru a se face referire la dizabilitate. Prin însăşi natura şi conţinutul lor, ele implică o oarecare discriminare, diferenţă, şi se asociază nu de puţine ori cu stigmatizare. Abordarea persoanelor cu dizabilităţi trebuie făcută printr-o cunoaştere adecvată, reală a lor, lăsând la o parte preconceptele, prejudecăţile, tratând persoana în virtutea calităţilor şi a disponibilităţilor pe care le posedă şi nu prin prisma limitărilor şi incapacităţilor sale. Pentru realizarea acestui deziderat se impune cu necesitate cunoaşterea şi utilizarea adecvată a conceptelor.

Conceptul de dizabilitate

Abordarea dizabilităţii a trezit de-a lungul timpului numeroase preocupări, de unde şi încercările de conceptualizare şi definire a ei.

Organizaţia Internaţională a Persoanelor cu Dizabilităţi apreciază dizabilitatea ca fiind un produs al interacţiunii dintre persoana care are o anumită infirmitate şi barierele atitudinale şi sociale pe care mediul le ridică şi de care această persoană se poate lovi.

Potrivit Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii**,** dizabilitatea rezultă în urma unei infirmităţi şi se manifestă sub formă de restricţie, de limitare sau lipsă a capacităţii de a îndeplini o activitate la standarde sau în maniera considerate normale pentru fiinţa umană.

In anul 2001, pe baza propunerilor de reconceptualizare formulate de Philip Wood, Organizaţia Modială a Sanătăţii elaborează „Clasificarea Internaţională a funcţionării, dizabilitaţii şi sanătăţii – CIF”. Ea înlocuieşte vechea Clasificare Internaţională a

Handicapului (CIH), iar în anul 2007 a publicat, ca rezultat a unei necesitaţi resimţite, versiunea Clasificării Internaţionale a funcţionării, dizabilităţii şi sănătăţii pentru copil şi adolescent (tânăr) – CIF-CA, CIF din 2001 neacoperind necesităţile de evaluare a funcţionalităţii şi dizabilităţii copilului şi adolescentului. CIF utilizează un limbaj standardizat care face posiblilă o comunicare eficientă la nivel mondial în contextul diferitelor discipline, servind atât ca instrument statistic, de cercetare, de investigaţie clinică, politica sociala, de educaţie, cât şi ca mijloc de realizare a drepturilor omului. CIF nu clasifica persoane, ci oferă o descriere a funcţionării persoanei într-o anumită zonă din domeniul sănătăţii, descriere efectuată în cadrul factorilor contextuali. Termenii utilizaţi în CIF pot să fie stigmatizanţi şi să ducă la etichetare, lucru recunoscut şi de OMS. Prin urmare, pentru a înlătura acest aspect s-a hotărât renunţarea la termenul de ,,handicap" şi utilizarea celui de ,,dizabilitate" ca un termen general pentru persoanele cu anumite limitări, incapacităţi.

Având în vedere cã dizabilitatea apare ca rezultat al interacţiunii dintre trăsăturile de sănătate şi factorii contextuali, indivizii nu trebuie să fie caracterizaţi exclusiv din perspectiva limitărilor, a restricţiilor cu care se confruntă în activitate, ci şi prin prisma factorilor contextuali, de mediu.

Văzută ca o abatere de la normalitate, dizabilitatea împiedică persoana să ,,participe cu uşurinţă într-o activitate complexă cum ar fi: mersul pe jos, văzul, auzul., gândirea"(Brown, 2002).

Abordată din perspectiva interacţiunii dintre o persoană cu anumite limitări şi barierele ridicate în faţa acesteia de către mediul social, dizabilitatea determină numeroase probleme legate de formarea şi dezvoltarea subiectului ca personalitate. Numărul mare al implicaţiilor psihoemoţionale pe care le generează duce la afectarea calităţii vieţii subiectului, ceea ce determină repercusiuni negative asupra integrării sale şcolare şi socio-profesionale.

Normalitate / anormalitate

Problematica cuplului *normalitate/anormalitate* presupune o abordare interdisciplinară, realizată din perspectivă psihologică, sociologică dar şi defectologică.

Normalitatea presupune raportarea la convenţiile umane împărtăşite social, adică raportarea la normă, la ceea ce este social acceptat, nefiind nimic altceva decât rezultatul necesităţii umane de ordine.

Abordată psihologic normalitatea este (Sillamy, 1996, p.211) ,,ceea ce se observă cel mai adesea într-o societate dată, la o anumită dată", fiind considerată o noţiune relativă ce prezintă diferenţe de la un mediu social la altul, precum şi diferenţe legate de dimensiunea timp.

Pentru Freud normalitatea este o ficţiune ideală, Erikson leagă normalitatea de perioadele vieţii şi capacitatea subiectului uman de a le stăpâni, în timp ce Adler pune normalitatea în relaţie cu disponibilităţile persoanei de a fi productiv/creativ, de a dezvolta sentimente sociale.

Criteriile de normalitate vehiculate în literatura de specialitate apar ca etalon pentru îmbinarea optimă, armonioasă şi echilibrată a întregului psihism, având ca rezultat o funcţionalitate optimă. Ellis şi Diamond propun următoarele criterii de normalitate (apud.Tudose, 2007)

-conştiinţa clară a eului personal
-flexibilitate în gândire şi acţiune
-capacitate de orientare în viaţă
-nivel înalt de toleranţă şi frustrare
-autoacceptare
-realism şi gândire antiutopică
-asumarea responsabilităţilor pentru tulburările sale emoţionale
-angajarea în activităţi creatoare
-angajarea moderată şi prudentă în activităţi riscante
-conştiinţă clară a interesului social
-gândire realistă
-acceptarea incertitudinii şi capacitatea de ajustare a acesteia
-îmbinarea plăcerilor imediate cu cele de perspectivă

Este considerat normal tot ceea ce corespunde tiparului văzut ca medie a carcateristicilor unui fenomen, a cărui evaluare se face prin raportarea la norme gata elaborate şi acceptate. Din punct de vedere statistic, normalitatea este văzută drept valoarea medie a fenomenelor biologice, psihologice şi sociale. Conform curbei lui Gauss porţiunea mediană corespunde normalului iar extremele reprezintă devianţa, abaterea de la normalitate, adică anormalitatea.

În medicină există tendinţa de a asimila omul normal individului perfect sănătos fizic, în timp ce abordată psihiatric normalitatea reprezintă competenţa subiectului uman de a face faţă problemelor cu care se confruntă, exteriorizată printr-o atitudine realistă faţă de sine şi faţă de mediu, prin capacitatea de creştere şi dezvoltare continuă, orientarea flexibilă, creativă spre înţelegerea situaţiilor concrete (Zamfir şi Vlăsceanu, 1993, p.333). Normalitatea ca model este reprezentată de o conştiinţă clară, lipsa atitudinilor realiste, prezenţa manifestărilor comportamentale expresive şi reactive cu abateri de la etalon, duc la destructurări ale conştiinţei ceea ce crează teren pentru manifestări psihice deviante, adică pentru anormalitate.

Sociologic, frecvenţa mai mare a unor fapte constituie un indicator al calităţii de ,,normal" (Durkheim, 1974), iar normalitatea presupune o stare de conformitate cu o serie de parametrii, norme, valori propuse din exterior şi considerate a fi dezirabile, cu o funcţionare satisfăcătoare (Zamfir şi Vlăsceanu 1998). Conformarea este după Goffman (1968, p.152) ,,condiţia necesară pentru viaţa socială", nerespectarea normelor sociale ducând la izolarea individului , la excludera lui din cadrul societăţii care promovează normele respective. Conformismul trebuie să fie însă echilibrat, pentru a nu se crea condiţii ce pot duce la depersonalizarea subiectului uman (Chelemen, 2010).

Fiind detrminată socio-cultural normalitatea este dependentă de normele promovate într-o anumită cultură, iar abaterile de la ceea ce este general acceptat se asociază cu conceptul de ,,devianţă", de anormalitate.

Anormalitatea din perspectivă sociologică desemnează ceva ieşit din comun, contrar normelor uzuale unanim acceptate şi promovate la nivel social, iar din perspectivă psiho-patologică termenul se referă la ,,devianţe constituţionale (malformaţii organice , deformări corporale,etc) sau tulburări funcţionale (retard mental, tulbrări de limbaj,etc) (Băndilă şi Rusu, 1999, p.20).

J.Ajuriaguerra (1970, apud.Şchiopu, 1997, p.482) consideră că ,,anormalul psihic este inadaptabil spre deosebire de persoana normală care este adaptabilă chiar dacă nu e deplin adaptată la un moment dat".

Anormalitatea poate îmbrăca două forme :

a) subnormalitatea- care desemnează capacitatea inferioară a unui subiect uman de a face faţă cerinţelor, normelor minimale unanim acceptate la nivel social fiind asociată cu retard în dezvoltare, cu diverse limitări şi incapacităţi, şi

b) supranormalitatea- categorie în care se încadrează subiecţii cu potenţialităţi superioare mediei populaţiei, adică acele persoane superior dotate care realizează performanţe deosebite.

În cazul persoanelor cu dizabilităţi ,,devianţa se asociază cu subnormalitatea, fiind determinată nu doar de potenţialul bio-psiho-fiziologic ci şi de interacţiunea complexă ce apare între individ şi societate ,,(Chelemen, 2010, p.20).

Utilizarea termenului de ,,anormal" pentru persoanele cu dizabilităţi crează condiţii pentru trăiri psihoemoţionale negative, asociate cu sentimente de non-valoare şi ruşine. Persoanele cu dizabilităţi etichetate adesea ca ,,anormale" pot avea o dezvoltare cognitivă normală sau chiar peste media populaţiei, impedimentul lor fiind de ordin fizic. Totodată deficienţa poate fi dobândită iar utilizarea termenului ,,anormal" aduce atingere demnităţii umane, stimei de sine, crează condiţii pentru discriminare, marginalizare. In general termenul ,,anormal" este asociat unui intelect sub media pupulaţiei (deficienţei mintale), iar persoanele astfel etichetate vor fi asociate, conform stereotipurilor promovate la nivel social, cu această categorie de deficienţă, fiind tratate în virtutea etichetei şi nu a disponibilităţilor reale pe care le au.

Deficenţă, incapacitate , handicap

La ora actuală întâlnim în literatura de specialitate numeroase concepte utilizate pentru a se face referire la persoanele cu dizabilităţi. Organizaţia Mondială a Sănătăţii a avut preocupări largi pentru o definire cât mai clară a conceptelor, terminologia utilizată cunoscând de-a lungul timpului numeroase modificări, urmărindu-se eliminarea conotaţiilor negative, discriminatorii, stigmatizante. Handicapul este văzut de P.Wood ca o consecinţă a maladiilor asupra persoanei şi îl analizează în trei planuri: al deficienţei, al incapacităţii şi al dezavantajului social.

Deficienţa reprezintă ,,perturbarea cu caracter temporar sau definitiv a unei structuri anatomo-fiziologice sau psihice care afectează capacitatea de muncă şi dereglează procesul de adaptare şi integrare a persoanelor în societate" (Blândul, 2007, p.12). Deficienţa poate fi rezultatul unui accident, a unei maladii dar şi rezultatul unui mediu mai puţin favorabil de dezvoltare a unui copil, în special datorat carenţelor afective (Vrăşmaş,Daun şi Muşu, 1996, p.10). Deficienţa vizează aspectul medical şi desemnează o stare patologică ireversibilă sub acţiunea terapeutică.

Incapacitatea presupune ,,reducerea parţială sau totală a posibilităţii de a realiza o activitate (motrică sau cognitivă) sau un comportament"(Băndilă şi Rusu, 1999, p.105). Din punct de vedere social incapacitatea se asociază cu dificultăţi în realizarea sarcinilor impuse de mediu şi are la bază una sau mai multe deficienţe. Ea poate fi cauzată de disfuncţionalităţi

manifestate la nivel senzorial, intelectual, fizic, de condiţii de sănătate. Aceste difuncţionalităţi pot avea un caracter temporar sau permanent, fiind reversibile sau ireversibile, progresive sau regresive (Chelemen, 2010).

Handicapul reprezintă ,,dezavantajul din perspectivă socială care rezultă în urma unei deficienţe sau incapacităţi şi care împiedică sau limitează împlinirea de către persoana afectată a cel puţin unuia dintre rolurile normale în raport cu vârsta, sexul, factorii sociali şi culturali. Acest dezavantaj se conturează prin raportare la alţii sau prin raportare la valorile sociale existente"(Manea, 2000, p.91).

Cerinţe educative speciale, copii cu nevoi speciale

Conceptul ,,Special educational needs" (CES) echivalent în limba română cu ,,cerinţe educative speciale"a fost consimţit în 1978 de psihopedagogia britanică şi preluat ulterior de alte state. Este un concept cu o largă utilizare în sfera politicilor şi practicilor educaţionale, făcând referire atât la persoanele cu dizabilităţi cât şi la cele cu potenţialităţi superioare. Având în vedere că numărul persoanelor cu dizabilităţi este procentual mai mare decât al celor consideraţi superior dotaţi , utilizarea sintagmei are o răspândire mai mare cu referire la dizabilitate.

În ţara noastră ,,cerinţele educative speciale" sunt definite în *Legea nr. 448/2006* ca ,,necesităţile educaţionale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educaţiei adaptate particularităţilor individuale şi celor caracteristice unei anumite deficienţe sau tulburări/dificultăţi de învăţare, precum şi o asistenţă complexă de tip medical, social etc."

Ecaterina Vrăşmaş (1996, p.27,apud.Chelemen, 2010, p.45) vede cerinţele educative speciale(CES) ca ,,necesităţile educaţionale complementare obiectivelor generale ale educaţiei şcolare, necesităţi care solicită o şcolarizare adaptată particularităţilor individuale şi/sau caracteristice unei deficienţe (ori tulburări de învăţare), precum şi o intervenţie, prin reabilitare/recuperare corespunzătoare".

Cerinţele educative speciale reclamă o educaţie specială a cărei menire este de a răspunde nevoilor proprii, unice a elevului (nevoi ce rezultă din prezenţa dizabilităţii) şi de a ajuta elevii să-şi însuşească informaţii, cunoştinţe şi deprinderi pe care le învaţă şi ceilalţi copii (Individuals with Disabilities Education Act(IDEA),2004, apud. Pierangelo şi Giuliani, 2008, p.1)

IDEA (2004) identifică treisprezece categorii de dizabilitate pentru care copiii sunt consideraţi eligibili pentru educaţia specială şi serviciile conexe pe care aceasta le presupune şi le oferă (apud. Pierangelo şi Giuliani, 2008):

1.autism
2.surditate
3.surdo-cecitate
4.tulburări emoţionale
5.afectarea auzului (deficiente auditive)
6.retard mental
7.dizabilităţi multiple
8.dizabilităţi ortopedice
9.alte deficienţe de sănătate

10.dizabilităţi de învăţare specifice
11.tulburări de vorbire sau limbaj
12.leziuni cerebrale traumatice
13.deficienţe vizuale, inclusiv cecitate

Cerinţele educative speciale sunt caracteristice copiilor cu diferite tipuri de dizabilitate fiind strâns legate de evaluarea disponibilităţilor de ordin senzorial, intelectual, motric, verbal, afectiv, social, comportamental. Raportat la nivelul dezvoltării acestor disponibilităţi trebuie să se aleagă cea mai bună strategie de educare şi recuperare a acestor copii (Chelemen, 2010,p.45), adică o educaţie specială concordantă cerinţelor educative speciale.

Totuşi utilizarea sintagmei ,,cerinţe educative speciale"presupune devieri de la normal, care adesea accentuează diferenţele existente ducând la discreditare, stigmatizare, trăiri negative.

Abordarea dizabilităţii din perspectiva principiului normalizării, a egalizării şanselor urmăreşte inclusiv utilizarea unei terminologii non-discriminative de aceea termeni precum ,,copil cu handicap", ,,copil cu deficienţă" au fost înlocuţi cu sintagma de ,,copii cu nevoi speciale".

Sintagma ,,nevoi speciale**"**are o sferă largă incluzând şi aspecte legate de asistenţa medicală, socială, educaţională şi juridică.

O analiză aprofundată a conceptului de *,,nevoi speciale"* ne conduce la concluzia confom căreia o persoană /un copil cu dizbilităţi are în esenţă aceleaşi nevoi fundamentale identificate de Maslow (fiziologice, de securitate, de apartenenţă,de cooperare, de stimă, de realizare), nevoi pe care le au şi persoanele fără dizabilităţi. Într-adevăr persoana cu dizabilităţi are nevoie de ceva special şi anume de ,,un sprijin special pentru satisfacerea unor nevoi fireşti"(Chelemen, 2010, p.47). Sprijinul special este unul particularizat conform caracteristicilor fiecărui copil, disponibilităţilor reale ale fiecăruia iar copilul beneficiază de acesta prin intermediul serviciilor sociale puse la dispoziţia lui, prin educaţie, terapii de recuperare în vederea dezvoltării şi valorificării la maximum a potenţialului său.

Noile tendinţe manifestate la nivel mondial în ceea ce priveşte utilizarea terminologiei vizavi de dizabilitate sunt în acord cu modelul social al acestui fenomen. Sintagma ,,persoană cu dizabilităţi, cu handicap , cu CES, etc" au fost înlocuite cu cea de ,,persoană dizabilitată" tocmai pentru a sublinia faptul că dizabilitatea este produsul relaţiei persoana-mediu şi nu un atribut al persoanei. Mediul este cel care ,,dizabiliteaza" persoana, prin incapacitatea de a se adapta nevoilor tuturor membrilor săi, prin barierele fizice şi sociale pe care le ridică în faţa acestor subiecţi.

Concluzii

Persoanele cu dizabilităţi sunt parte integrantă a societăţii noastre şi prin urmare ele trebuie privite şi tratate ca atare. Dezideratul de incluziune şi egalizare a şanselor nu poate fi realizat decât în condiţiile unei mentalităţi adecvate, sănătoase. Această mentalitate porneşte de la utilizarea conceptelor vizavi de această categorie de subiecţi, concepte care trebuie să elimine stigmatizarea şi implicit segregarea, să promoveze atitudini sănătoase şi o cunoaştere reală a acestor persoane.

Deşi sintagma ,,copiii cu cerinţe educative speciale" pare mai potrivită decât ,,copiii cu nevoi speciale", în opinia noastră asemeni termenilor de,,handicapat" , ,,dizabil", ,,cu deficienţe" şi aceasta creazã condiţii de stigmatizare, de excludere şi marginalizare. Adesea persoanele cu dizabilităţi sunt tratate în virtutea ,,etichetei" şi nu a posibilităţilor reale de care dispun. Utilizarea sintagmei ,,persoană/copil special" are în opinia noastră un conţinut mai puţin stigmatizant, iar abordarea şi acceptarea unei ,,persoane/a unui copil special" este mult mai umană şi mai probalil a fi realizată decât abordarea şi acceptarea unei persoane,, deficiente", ,,handicapate", ,,dizabile", ,,cu cerinţe educative speciale" sau ,, cu nevoi speciale". Conceptul ,,persoană specială/ copil special prin însuşi conţinutul său are o valoare mai puţin peiorativă având un orizont mail larg, oferind o paletă diversă de interpretări, în special pozitive. Prin urmare considerăm că şi consecinţele utilizării unui astfel de concept are implicaţii emoţionale şi sociale cu efecte mai puţin dăunătoare pentru persoana în cauză.

Mulţumiri

Această lucrare este elaborată şi publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calităţii Vieţii, Academia Română ca parte din proiectul co-finanţat de Uniunea Europeană prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri şi interdisciplinaritate în programe doctorale şi postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086.

BIBLIOGRAFIE:

Bãndilă, A., Rusu, C.(1999). Handicap şi reabilitare. Dicţionar selectiv-Psihopedagogie specialã Defectologie medico-socialã, Editura Pro Humanitate, Bucureşti

Blândul, V.,(2007). Introducere în problematica psihopedagogiei specialE, în Vademecum de psihopedagogie specialã, Editura Universitãţii din Oradea.

Brown, S. (2002). What is disability culture? *Disability Studies Quarterly*,*22*(2),pp.34-50

Chelemen, I(coord).(2010). Elemente de psihopedagogie specialã, Editura Universitãţii din Oradea,

Durkheim, E.(1974). Regulile metodei sociologice, Editura Ştiinţificã, Bucureşti

Goffman, E. (1968) *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. London: Pelican.

IDEA.(2004) -Individuals With Disabilities Education ACT. PL.108-446

Legea nr 448 din 6 decembrie 2006 republicatã privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu handicap

Manea, L.(2000). Protecţia socialã a persoanelor cu handicap, Casa de Editurã şi Presã,,Şansa",SRL, Bucureşti

Pierangelo, R., Giuliani, G.(2008). Understanding Assesment in the Special Education Prcess A step by step Guide for Educators, Corwin Press

Sillamy, N.(1996).Dicţionar de psihologie Larousse, Editura Enciclopedicã, Bucureşti

Şchiopu, U.(coord).(1997).Dicţionar enciclopedic de psihologie, Editura Babel, Bucureşti

Tudose, F.,(2007). Psihopatologie şi orientări terapeutice în psihiatrie, Editura Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti

Vlãsceanu,L.,Zamfir,C.(coord),(1998). *Dicţionar de sociologie*, Editura Babel, Bucureşti.

Vrãşmaş, T., Daunt P., Muşu. I.(1996). Integrarea în comunitate a copiilor cu cerinţe educative speciale, Children Firsth, UNICEF, Lucrare editatã cu sprijinul UNICEF în România, Bucureşti,
Zamfir, C., Vlãsceanu, L.(1993). Dicţionar de sociologie, Editura Babel, Bucureşti

THE FAMILY, THE SCHOOL AND THE GROUP OF ENTOURAG IN DRUG CONSUMPTION AMONGST TEENAGERS

Francisc Maier, PhD Student, PhD Fellow, POSDRU/159/1.5/S/141086 Project, University of Oradea

Abstract: The article proposes to identify, on the basis of the consultation of the specialty literature, the factors which influence the consumption of drugs amongst teenagers, as well as the sense in which their main dimensions act. The studies performed on teenagers (Rascanu R (2008) Addiction and Drugs-theoretical and ameliorative clinic aspects, Bucharest, Publishing House Universitatii, p. 26.) highlighted amongst the internal causes of drug consumption: the curiosity, the temptation in the form of the "forbidden fruit mechanism"; the desire of high sensations; the lack of maturity/responsibility; personal problems, troubles, despair, loneliness, the lack of friends; boredom; the lack of some interesting preoccupations; emo girls /the need to stand out; and the external causes are: the ill-fated influence of the entourage, of the "fishy" group of friends, of the unfavorable family climate, the reduced educational and cultural level; the lack of information or skewed information with regard to drugs; the imitation of film models, from newspapers or magazines. The drug consumption is tightly related to life problems, to the questions and searching of the teenagers and young. The most important social entourages are: the family, the school and the group of entourage(friends, spare time).
So the drug consumption amongst teenagers represents one of the challenges with which the humanity has to confront, its direct and indirect effects designing it as a worrying phenomenon.

Keywords: drugs, teenagers, risk, family, friends, school, spare time.

The role of the family in drug consumption

In the last decades, in the life of the families, deep changes took place generated by various factors: (unemployment, low incomes, crisis situations provoked by the high number of divorces, etc.) which contributed/can contribute to the growth of the number of persons who find their shelter in drug consumption.

On the one hand, the ordinary functions of the family have changed. More and more tasks are picked up by different social institutions. As a result of the changed social relations, the role of the social sphere has increased, and its tasks have multiplied. On the other hand, the function of protection of the family is diminishing because the parents have less time for children, both of them being engaged in extra familial tasks. Thus the education of the child its formation is not guided in the familial surroundings, instead the school can not assume the family role.

Changes took place in the size, structure and lastingness of the family. In the place of the large families which included many generations, ample kinship relations, the nuclear families have appeared composed of parents and children. Along with the growth of the number of divorces the number of the monoparentale families have also increased in which the place of the mother or father remains unoccupied. The number of marriages has decreased drastically (6/7 marriages at 1000 inhabitants). In the interior of the family the relation between its members is changing. The "modern" life style and the loss of harmony have made the decrease of problem solving in the family. (Georgeta Ghebrea, *Social and Political*

Regime and Private Life (family and family plicies in Romania) http://ebooks.unibuc.ro/StiintePOL/ralu/10.htm).

The changes in families are the consequences of the social modifications. Modernization, urbanization, industrialization, education all these contribute to the transformation of the role of the family. The social structure and the traditional way of life have fallen apart, the order of conviviality has changed nowadays the consumer society and the individualist point of view become more powerful. This meant also the change of the order of social values. The modification of the way of life and occupation have broken the cultural and social continuity. (Formoso,D.-Gonzales,N.A.-Aiken,L.S. (2000): *Family conflict and children's internalizing and externalizing behavior: Protective factors.* American Journal of Community Psychology, 28: 175-199).

The primacy of the family as group represents an important link between the individual and society. In the ideal case, the family is intact structurally and functionally: respectively the parents are living together and they are able to provide for their children spiritual, moral and material safety. The family spreads values, example of behavior, spreads lived experiences, fulfills at the same time also social functions. (Fitzpatrick, K. M. (1997): *Fighting among America's youth: A risk and protective factors approach.* Journal of Health and Social Behavior, 38: 131-148).

The national and international researches highlight the existence of more strata at the level of parental influence. (Dekovic, M. (1999): *Risk and protective factors in the development of problem behavior during adolescence.* Journal of Youth and Adolescence, 28:667-685). In the life of families can exist events which can lead to drug consumption. Evidently, this doesn't mean that in any disbanded family the child will become drug consumer.

Also, the parental monitoring was associated with behavioral problems. If the children feel themselves neglected or ignored the possibility that they imply themselves in risky behavior is amplifying because the monitoring of the behavior is missing. This fact will contribute to the appearance of some behaviors that will generate problems related to drugs. (Blume, A. (2011) *Drugs Consumption and Dependency. Practical Guide of Evaluation, Diagnosis and Treatment*, Iasi, Polirom, p.75-76)

The researches of the familial medium of teenagers have analysed more indicators: *the family structure,deviations in the interior of the family,disharmony in their interior*

The role of friends in drug consumption

People use frequently the concept of friendship, beginning from the relations in groups, to fellows and to best friends. The studies (Pikó B. (2000), Idem, 35: 617-630) show that the number of friends is decreasing in every social category and increases the number of those who haven't got friends at all. In our country the grown ups have few friends that is to say that there are few persons with whom they can discuss the problems of their lives.

Probably the situation is other at the level of teenagers, who even live the moment of detachment of family and attract them to the group of friends. However, the statistical data about friendship don't refer to teenagers too. (Ibidem, 35: 617-630).

Besides the familial influences in the formation of the self at teenagers an important role has got the friends. The role of the parent can't detach from the group of friends because the two are conditioning each other. The parental influence can modify significantly the influence of the group of friends.

It would be necessary a distinct research related to the way in which the so called friend relationships are formed. In my opinion the base of these relations is not always the friendship in many cases can be observed the disposition of association in groups of those who have the same social condition. In other situations the personal notes can become defining criteria. But it happens often that at the beginning of the organization of the group the negative features of the members become dominant criteria of acceptance in the group, which will make that the members of the group will be "defeated" from the beginning.

Certainly the influence of the group of friends it is not negative because the group plays an important role of the teenagers' identity development. C. H. Cooley proposes a theory of interactional style "the mirror self theory" according to which the self of the individual is formed only in interaction with others and these "others" being like some mirrors in which the individual perceives himself. For Cooley and for the other interactionalists it is not important the functioning of the social just the way in which the other social actors build and represent the social reality. Thus it is imposed the idea of constructing the social by the social actors more than that it is about a subjective construction which determines a certain course of evolution of the objective reality. (Ilie Bădescu, Dan Dungaciu, Radu Baltasiu,The *History of Sociology. Contemporary Theories*. Publishing House Eminescu,Bucharest, 1996, p. 103-109).

In this case it is defining the measure in which the problematic behavior represents a modality of strengthening of the group's conformity because the consumption of substances can become an instrument of adaptation. In this case it has to be mentioned that the parental relations generally as well as the influence of the group of friends together define the behavioral direction. Thus the influence of the group of friends becomes a risk factor when the relations with the parents deteriorate.

That's the reason why in one friend group the main form of spending time is marijuana, it is very hard to remain in the group for someone who refuses to consume the substance. In a group the drug attempt, consuming the drug together, can be designed as a form of initiation.. The frequency of marijuana consumption is determined significantly by the internalization of some norms. The attitude of respecting the norms of the group constitutes a principal risk factor. The recent researches have demonstrated that the influence of the group of friends on the consumption of drugs is bigger than the influence of the parents. (Windle, M. (2000): *Parental, Sibling, and Peer Influences on Adolescent Substance Use and Alcohol Problems.* Applied Development Science. Vol. 4. No. 2, 98-110).

In the life of the young it is very dangerous the period of teen-age because this represents a critical point of transformation. At the same time appears the endeavour for autonomy and the neccessity for intimacy. In this period of life predominate the processes of individualization which structure the framework of some adequate relations with the group of friends.

If in the stage pre teen-age the opposition is charactheristic, the rebellion against parents, that is to say the model of the group os stronger than the parental one, after a time appears a balance in which both types of relations will fulfill their specific role.

This period of life especially the one between 15-17 years is charactherised by the desire to try noxious experiences.

An American sociologist Robert K. Merton (1968), who took over from Durkheim the concept of anomiei, analyses the deviante behavior starting from the premise that the social balance is due to a general consensus upon a set of values. Two social structures are central in the explanation of deviante manner of life: the culturally defined *goals* and the institutionalized resources for achieving them. Between the two social structures there is not a constant relation, may be societies in which are allowed a multitude of resources for the achieving of the important goals and societies in which the general aspirations are forgotten becoming the central idea of respecting the limited resources made available. Between these two extremes exists a diversity of types of society with a higher or lower balance between the two structures. Thus sometimes discrepancies appear which make place for the *aberrant behavior* defined by Merton as a „symptom of dissociation between the culturally prescribed aspirations and the structured social pathways for the achievement of these aspirations" (Merton, Robert K. (1968). *Social Theory and Social Structure.* Enlarged Edition. New York: The Free Press).

The friends in quality of group of reference prescribe the drug consumption as an ideal norm of behavior being able to practise strong pressure in the transmission of drug consuming models. A large part of the teenagers for example under the influence of friends light the first cigarette or consume alcohol for the first time but they also try illicit drugs together with the friends. The researches show that the number of nights spent with friends is in relation with the consumption of substances. (Aseltine, Jr., R. (1995): *A reconsideration of parental and peer influences on adolescent deviance.* Journal of Health and Social Behavior. 36. p. 103-121).

The international researches show that the influence of the group of friends, the pressure of the group even if it doesn't belong to the most powerful risk factors is associated to the consumption of drugs. (Gilvarry, E. (2000): *Substance abuse in young people.* Journal of Child Psychology and Psychiatry, 41: 55-80).

The role of spare time in drug consumption

In the life of teenagers the activities of their spare time represent the basic element of their way of life. The most important effect of modernization constitutes in the fact that the time granted to work and the spare time have changed. The time spent with studying has increased. Larson and Verma assigned social significance to time. (Larson, R.W., Verma, S. (1999.): *How children and adolescents spend their time across the world: Work, play, and developmental opportunities.* Psychological Bulletin. 125, 701-736). The spare time has its own socializing role. The varieties of activities of spare time contribute to the development of the teenagers' identity. In the last decades new ways of spending the spare time have appeared.

There exist varieties of spending the spare time which have an increased risk effect, respectively activities which have a protective role.(creative activities, religion, intellectual activities).

The researches (Hendry, L., Shucksmith, J., Love, J.G., Glendinning, A. (1993.): *Young people's leisure and lifestyles*, Routledge, London) show that amongst the teenagers who go to disco the weight of those who consume drugs is higher. The drug consumption has recreative orientation it is linked to enjoyment in group. The teenagers who go to pubs, discos, represent the most active part which for the others represent models, especially by the way of life and the manner of spending the spare time. The amphetamine consumption, LSD and ecstacy it is connected to places for dancing.

The studies (Ibid) show that in the last years the number of teenagers who spend their free time with sports has increased. The sport has a protective role in trying substances.

On the basis of the modes of spending the free time by teenagers 4 styles of spending the free time were identified(Ibidem.)

●*Style of spending free time oriented towards consumption and friends:* distraction, visiting moles or commercial centers, discussions, TV viewing, video.

●*Intellectual and artistic style*: cinema, theatre, concerts, reading, discussions

●*Style which seeks experiences, technical*: computer, internet, sport, hobby, music

●*Conservative-traditional style*: housework, participating at religious events, reading

The style of spending free time oriented towards consumption and friends correlates with all the noxious passions while the other 3 have negative relations with the forms of substance consumption.

The structure of the teenagers' spare time is influenced by the social statute of the teen's family. The intellectual style and the one which seeks experiences is characteristic to the educated teens and with a better material situation. The one which is oriented towards friends and the traditional conservative are characteristic to children whose parents have a lower level of education. The style oriented towards friends correlates with negative output at school.

The Espad researches distinguish 3 factors of spare time: *active, in motion*,(distractions, disco, rides) *active, individual*, (reading, sport, hobby), *passive* (they don't read, don't have hobbies, don't participate at distractions, instead they spend a lot of time in front of the computer). (Traian Liteanu, Teodoru Ştefan, Constantin Stoica, *Drug Trafficking. Highlights, Dimensions and Perspectives*, Publishing House ANI, Bucharest, 2005.) All the researches have a common idea according to which those activities of spending the free time which are connected especially to the group of friends encourage the attempt of legal or illicit substances. The activities which need creativity drop the inclination to drug consumption but the searching of sensational can increase the probability of trying drugs.

The research data show that the young junkies don't participate at valuable cultural activities.

The young who consume drugs highlight a weaker relation in the framework of the family identify themselves with the deviant friends and they often participate at unconventional forms of manifestation. (Lopez, Jose Manuel Otero, Lourdes Miron Redondo,

and Angeles Luengo Martin: (1989.): *Influence of family and peer group on the use of drugs by adolescents.* The International Journal of the Addiction. 24: 1065-1082).

The role of school in drug consumption

In the second part of the 20th century as a result of the economical and social development, the developed countries are characterized by the appearance of the society based on science. The knowledge of people increase suddenly and it becomes accepted the idea according to which the assertion on the self and its social utility becomes the science.

The expectations connected to education have changed thus in the place of the diligence for equal opportunities, the achievement of a high output have become important. The sudden transformation of the labor force requires whole life education. The people have to keep pace with the development, to develop their knowledge and capability to keep their workplaces and to assure their statute in society respectively to be able to avoid isolation. Education has got a fundamental role in the social and personal development in the decrease of ignorance.

The relation between teachers has also changed: it has been formed a closer relation becoming "partners" in the educational process. Because the time allowed to each student has decreased the chance to establish a personal relation also decreases. (Delors, J. (1997): Learning: The Treasure Within- 1996, *Report to UNSCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*, Osiris).

The school is a social structure whose fundamental function is the regular transmission of culture. Besides the fact that it is socializing for the integration in an organized society , the school probably plays an important role in the sharing of science "of the symbolic capital" in the formation of social strata.

School fulfills 3 functions:

- the transmission of some socially important information
- to form attitudes which help the educational process
- to help the pupil in the preparation for a job

School has got other multiple functions. The school itself has formed over the centuries on the image of society. It plays a decisive role in the process of maturity. Coming out of the familial protector environment by the group of friends the horizons of the young are widening we discover new values, we perceive new morals. Our knowledge becomes deeper by victories and by failures thus is formed the behavior which follows some norms or the one which becomes deviant.

Therefore school is the fundamental structure of formal education. It is the defining factor of late social institusilization land of socialization. It represents defining interactions, relations between students-students, teacher-students. Unfortunately the formal education in this acceptance means just a transmission of ideas because school is unable to replace the talent care, the guarantee equal opportunities, the attention granted to each individual. This is not the mission throughout life but from the modern societies are missing the control of the familial-religious norms or of other norms. In my opinion the experience lived by educators, psychologists in the medium of a family center the one which is different in society from other reasons appears at some lonely teenagers.

Many researches demonstrate that the inadequate relations between teacher-student, student-student the dissatisfaction for school contribute to the formation of deviances.

School (in its framework the teacher too) has a defining function in the student's personal development. First of all this situation was created by the changes in families: the changed life environment of the parents, the growth of tension in family, have put under question mark the practical personality development of the child. To be more precise these changes often generated adverse trends in the children's development. The teacher should have replaced more and more
these goals, deficiencies, these negative phenomena.

The young of forthcoming age classmates and other colleagues play an important role generally in the development of the student but especially in the relation between school and teenager. It can be seen that those pupils who succeeded to integrate in the school environment (have friends, are accepted by colleagues, are not excluded) they go with more pleasure to school than those who couldn't identify themselves with the school environment.

The school environment doesn't appear just at the level of student-teacher relation but also in the group relations and maybe these are the most defining in the acquisition of a risky behavior.

Because the teenagers spend a great part of their time at school the suitable school environment (for example an accepting environment in the group, helpful colleagues) and the successful outcome (school results, normal attitude towards the school requirements, low stress) provide the sensation of success and proficiency). (Seiffge-Krenke, I.-Weidemann, S.-Fentner, S.-Aegenheister, N.-Poeblau, M. (2001.): *Coping with school-related stress in healthy and clinically reffered adolescents.* European Psychologist, 6/2, p. 123-132).

At school can exist a series of factors which can lead to the attempt of trying substances:

●low school efficiency

●settling-in problems, behavioral difficulties (pupil`s failure to get his remove, non-attending the classes, expulsion. (Lorion,L.: (1991.), Idem, 31-45).

The school efficiency is an important factor in the life of teenagers as it regards the spiritual life: induces positive and negative changes. The first school years from a psychological-evolutional point of view are critical periods. The young and his family now are meeting for the first time in an organized environment with the social expectations of the educator respectively with the evaluation of his behavior and output. The expectations cause deep traces in the teenager especially in the first years of school which on the one part can be incentive and on the other part can be regressive. A first problem for example is the absence of mind but te problems connected to writing and reading are also frequent respectively disruptive behavioral problems of personality. The evolution is blocked by low grades, the fear of failure respectively the lack of self confidence.

The experience gained at school plays an important role in the appearance or refusal of drug consumption. Those teenagers who are dissatisfied with school will consume illicit or legal substances with a higher probability. As a result of the weak school results learning difficulties and the failures connected to learning conflictual relations can occure with the school environment and the teenager can turn against the school values. If this process can't

be stopped a circle is formed which will produce the decrease of school efficiency and it will lead to a lower learning motivation. (Schulenberg, J., Bachman, J.G., O Malley, P. M., Johnston, L. D. (1994.): *High schoool educational success and subsequent substance use: A panel analysis following adolescents into young adulthood. Journal of Health and Soial Behavior*, 35. 45-62).

While the good school rezults and the positive attitude towards school, the school becomes a protective factor against the problematic behavior.

An important role has got the *atmosphere at school* respectively the more the school affords greater attention to the the pupils needs the most they will love school. Another important role has got the pupils' attitude towards teachers that is to say the more the pupils see their teachers helpful the more they love school.The school stress follows which is having a negative note: the more the school assignements are tormenting the young the more they will have a negative attitude towards school. A defining role have got the *school efficiency*, respectively the attitude towards classmates.

The rearches from our country and from abroad show that 10-15% of the pupils are facing learning problems and this percentage is increasing yearly. The learning problems appear from the secondary school and high school and it is manifesting in the pupil's failure to get his remove. Generally the researches demonstrated that the girls report better in school and have better results. Therefore the problems connected to the report towards school can constitute ominous signs of ilicit or legal substances.

The links between school life and the consumption of substances were studied with the indicators of school efficiency and with the absences by missing classes. In both cases it turned out that there exist a significant link between the *school results, the frequence of absences and the consumption of substances.* The school media is better at those pupils who don't consume substances. To this media are approaching those who consume legal substances and the weakest result are registered at those pupils who have consumed illicit substances.

The relation between absences due to missing the classes and the consumption of substances is significant in all countries. (Hibell, B -Andersson, B – Bjarnasson, T. - Ahlström, S. - Balakireva, O. -Kokkevi, A.-Morgan, M.(2004.): *The ESPAD Report. 2003. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries Stockholm CAN*, Council of Europe).

To the absences from school, missing classes respectively running away from home contribute a series of factors: the negative attitude towards school,settling-in problems, sentimental difficulties, respectively different familial influences.

Another important school problem constitutes the *settling-in difficulties.* A part of the teenagers underestimate some institutional norms. They are those who don't settle-in the school rules, action against them, respectively and withdraw under the influence of them. Through their behavior they are disturbing the teachers and their colleagues. These difficulties of setting-in can be explained by exaggerrated control. In the other category enter the behavioral difficulties. The behavioral problems can de different: for example if the pupil disturbs the class with comments, using obscene words, dicusses with the desk mate, is disrespectful with the teacher etc.

BIBLIOGRAPHY:

Blume, A. (2011).*Drug Consumption and Dependency. Practical Guide of Evaluation, Diagnosis and Treatment*. Iaşi: Polirom

Chipea Floare, Stanciu Simona, *The Young and The Drugs. Psychosocial Dimensions and Policies on the Prevention of Drug Use*, Publishing House Universitatii, Oradea, 1997

Drăgan, J. (1994). *Almost Everything about Drugs*, Bucureşti : Ed. Militară

Traian Liteanu, Teodoru Ştefan, Constantin Stoica, *Drug Trafficking, Highlights, Dimensions and Perspectives*, Ed ANI, Bucureşti, 2005

Răşcanu, R. (2008). *Dependency and Drugs-Theoretical and Clinical Issues*, Bucureşti: Editura Universităţii

PROMOTING DESISTANCE. A NEW PARADIGM FOR UNDERSTANDING AND MANAGING CRIMINALITY

Maria Cristina Gheorghe, PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: This paper consists of a theoretical analysis which sets its goal to highlight and examine the implications of an important paradigmatic shift in dealing with crime, from a predominantly causal interest in finding out the factors determining the start of criminal acts to a desistance approach focused on the factors that end a "criminal career." The paper then explores the different theoretical stands making up this desistance approach to understanding criminality, detailing three competing explanations: i) the ontogenic theory, which argues that the terminative factor of criminal careers is age, as offenders "grow out of crime" as they get older; ii) the sociogenic theory, whose main tenet is that people grow out of crime not simply due to age alone, but by assuming new social roles, statuses, and responsibilities, as they form families and get jobs; iii) the agency theory, which puts a strong emphasis on the offenders' will and subjective commitment to struggle their ways out of criminal patterns of life. After mapping the various theories existing under the rubric of the "desistance paradigm of criminal behavior," the paper moves on to present the main features of an integrated theoretical approach on desistance, which offers a more complex and realistic view on the nature of the phenomenon of abandoning criminal activities. The paper concludes by illustrating the theoretical merits and practical virtues of the integrative approach to desistance in presenting the methodology and results of the "Liverpool desistance study," a groundbreaking research in stopping crime.

Keywords: desistance, deviance, sociology of crime, criminality, agency.

Izvorâtă din înţelepciunea convenţională a simţului comun, ideea conform căreia, pentru marea majoritate a infractorilor, comiterea de infracţiuni reprezintă o perioadă limitată în biografia lor generală, a primit girul respectabilităţii academice. Privită sub specie biografică, perioada în care este concentrată activitatea ilicită tinde să fie doar un capitol din povestea vieţii unui individ, corespunzând de regulă anilor adolescenţei. Această constatare, beneficiind de un puternic suport conferit de cercetarea ştiinţifică, implică faptul că perioada în care individul este antrenat în comportamente infracţionale are o secvenţialitate triadică: momentul de debut, o fază de derulare a activităţii delincvente şi punctul terminus, care marchează finalul carierei delincvente. Criminalitatea a reprezentat un aspect de mare interes atât pentru autorităţile interesate de combaterea şi pedepsirea devianţei, cât şi pentru cercetătorii interesaţi de înţelegerea şi explicarea fenomenului. Totuşi, preocuparea teoretică faţă de problematica infracţionalităţii s-a manifestat cu preponderenţă faţă de aspectele care cauzează criminalitatea. Această focalizare asupra genezei criminalităţii a condus însă înspre ignorarea aspectelor legate de factorii care conduc către terminarea activităţii infracţionale.

Acceptând ideea, pentru prima dată enunţată de E. Durkheim, care a stabilit normalitatea infracţionalităţii în viaţa socială, anumiţi cercetători (Maruna, 1999; Laub & Sampson, 2001 etc.) au mutat centrul de interes teoretic de pe determinarea cauzelor care precipitează apariţia actului ilegal pe identificarea elementelor care duc la oprirea sau abandonarea conduitei infracţionale. În acest context şi pe fondul acestei orientări s-a închegat o literatură, aflată încă în stadiul de emergenţă, dedicată problematicii renunţării la conduita infracţională, denumită *desistare infracţională*.

Definirea desistării. Probleme Şi diferenţe în înţelegerea fenomenului

În ciuda apetitului crescut pentru explorarea fenomenului desistării, dovadă în acest sens fiind literatura voluminoasă (spre exemplu Maruna, 2001; Laub & Sampson, 2001; Farrall, 2002; Maruna & Immarigeon, 2004) referitoare la cum se produce şi care sunt elementele facilitatoare ale renunţării la conduita infracţională, şi a tendinţei iniţiale de considerare că semnificaţia acestui proces nu implică neclarităţi, fiind simplu înţeles ca un momentul finalizării carierei de infractor, conceptul de desistare se confruntă cu o lipsă de unitate în privinţa modalităţii în care este definit. Studiile abordează aspecte sau momente distincte ale fenomenului, motiv pentru care tragerea unor concluzii generale este un deziderat greu de realizat.

Trecerea în revistă a literaturii de specialitate evidenţiază două modalităţi principale de înţelegere a desistării, aceasta fiind văzută fie ca un eveniment static, fie ca un proces. Definiţiile statice sunt cele care stabilesc desistarea ca fiind momentul terminării carierei infracţionale (Farrall and Bowling, 1999). Concepţia desistării ca eveniment static consideră că terminarea carierei de infractor implică existenţa unui anumit moment care marchează temporal şi simbolic faza desistării. Punctul de final al carierei de infractor este văzut ca momentul comiterii ultimului act infracţional. Acest mod de definire a desistării a generat multiple critici, una fiind aceea că de cele mai multe ori desistarea nu se produce în mod abrupt, ca ruptură biografică în viaţa individului, ci este un demers de durată, care este caracterizat de perioade succesive de activitate şi pasivitate infracţională până la terminarea ei definitivă. O altă critică majoră adusă perspectivei statice impută faptul că desistarea este definită doar din exterior, în funcţie de un criteriu obiectiv (ex. ultimul act infracţional stabilit de către cercetător sau înregistrat în documente oficiale), ignorându-se aspectele de natură subiectivă ce ţin de actorul social care implică deciziile, planurile şi eforturile depuse de acesta în vederea schimbării propriului comportament. Pentru a depăşi aceste limite s-a trecut la adoptarea unei înţelegeri *procesuale* a desistării, în care lăsarea în urmă a vieţii infracţionale este văzută ca un demers mai îndelungat, care nu este strict identificabil şi delimitat în timp. În noua perspectivă de abordare a desistării se pune în principal problema duratei perioadei de abstinenţă infracţională pentru ca desistarea să fie considerată un obiectiv atins. Însă nici această abordare de tip proces a definiţiei statice a desistării nu este lipsită de dificultăţi, cercetătorii stabilind unităţi de măsură diferite în funcţie de care au apreciat desistarea ca fapt împlinit. Rămâne totuşi subiect al dezbaterilor intense întrebarea „Cât timp trebuie să treacă de la comiterea unui act infracţional, fără ca individul să mai comită infracţiuni, pentru a vorbi de desistare?”. Perioadele de timp avansate de către autori (Maruna, 2001; Mischkowitz, 1994; Kruttschnitt, Uggen and Shelton, 2000 etc.) ca indicator pentru stabilirea desistării ca fapt îndeplinit variază extrem, de la câteva luni (Loeber, Stouthamer-Loeber, Van Kammen and Farrington, 1991) până la un maximum de 10 ani (LeBel, Maruna, Burnett, Bushway and Kierkus, 2002). Totuşi, aceste unităţi de măsură ale cercetătorilor au fost stabilite în funcţie de tipul studiului pe care l-au efectuat sau de tipul eşantioanelor pe care le-au studiat, fiind în fond convenţii necesare (mai mult sau mai puţin arbitrare) pentru a putea investiga acest fenomen al desistării ce se dovedeşte a fi atât de evaziv, lăsându-se cu greu prins în definiţiile şi schemele analitice elaborate pentru a-i lămuri natura misterioasă.

Deoarece desistarea este un proces sinuos, caracterizat de alternanţa perioadelor de activitate cu cele de pasivitate infracţională, în stabilirea duratei de timp optime de analiză a indivizilor pentru a observa apariţia ei este nevoie să se ţină cont în principal de două aspecte. O perioadă de timp scurtă de analiză poate duce la înregistrarea unei „false desistări" (Kazemian, 2007), ceea ce semnifică faptul că pentru cei din exterior individul poate apărea ca desistat, cu toate că acest lucru nu s-a produs. Cariera infracţională este de cele mai multe ori marcată de perioade de timp lipsite de activităţi ilicite, denumite ca „suspendări" (Weitekamp & Kerner, 1994, *apud* Laub & Sampson, 2001) sau „întreruperi" (Mischkowitz, 1994), ceea ce înseamnă încetarea temporară şi nu definitivă a carierei infracţionale. Totuşi, încercarea de evitare a acestor false percepţii poate conduce înspre extrema opusă, prin stabilirea unor perioade îndelungate de abstinenţă infracţională pe care o persoană trebuie să o traverseze pentru a-şi dovedi terminarea carierei ilicite. Această tendinţă poate sugera ideea că desistarea este un fapt aproape intangibil. În acest sens, exemplificatoare este operaţionalizarea făcută de Farrington (1994) care susţine că „nici o perioadă de 10 ani de inactivitate infracţională nu este o garanţie a desistării" (p. 528).

Pentru surmontarea criticilor şi limitărilor în demersul de definire a desistării Maruna et. al. (2004) se foloseşte de distincţia introdusă de fondatorul teoriei etichetării E. Lemert (Macionis, 2008) între devianţa primară (violarea iniţială a normelor sociale, indiferent de cauza sau motivul care îl determină pe individ să o facă) şi secundară (cauza comportamentului deviant este însăşi etichetarea, în urma internalizării identităţii prescrise de etichetă). Raportându-se la această diferenţiere, Maruna (2004) delimitează fenomenul desistării în două etape: desistare primară vs. secundară. *Desistarea primară* este înţeleasă ca acea perioadă în care individul ia o pauză în cariera infracţională, indiferent de motivul acestei întreruperi, iar ulterior va reveni la vechile tipare comportamentale. Ceea ce apare nou în etapa *desistării secundare* este schimbarea identitară, survenită pe lângă faptul că individul a renunţat la ideea continuării conduitei infracţionale. În acord cu noua identitate, care implică modificări structurale în sistemul de credinţe, atitudini şi valori, inclusiv în concepţia despre sine, comportamentul infracţional este apreciat ca neconcordant cu noul sine. Teoreticienii desistării secundare mizează tocmai pe efectul acestei disonanţe în prevenirea reapariţiei comportamentului infracţional.

Plusul de valoare analitică adus de Maruna, prin etapizarea evoluţiei individului până la momentul abandonării carierei de infractor, oferă o clarificare importantă pentru înţelegerea fenomenului, propunând un model procesual de înţelegere a desistării ca o perioadă ce reuneşte momente de activitate şi pasivitate infracţională, în care decizia de a abandona cariera de infractor atârnă de modificările structurii interne a individului (sistemul de convingeri, atitudini şi valori).

Perspective teoretice asupra fenomenului desistării

Trei sunt perspectivele dominante elaborate în literatura dedicată problematicii desistării, fiecare accentuând factori explicativi de natură diferită. *Teoria ontogenetică* cea care reprezintă de asemenea şi prima încercare din punct de vedere cronologic de a explica fenomenul desistării, apreciază vârsta ca fiind principala cauză a stopării comportamentelor infracţionale. Adepţii acestei orientări au identificat legături stânse între vârstă şi apariţia

anumitor conduite deviante, apreciind desistarea ca simplu efect al înaintării în etate. După cum afirmă Griffin (2006), relaţia dintre vârstă, criminalitate şi desistare este „una dintre cele mai sigure aspecte din criminologie" (Griffin, 2006, p. 1). Rezultatele cercetărilor efectuate de Glueck S. şi Glueck E. (1943, apud Laub & Sampson, 2001) asupra unor eşantioane considerabile de delincvenţi juvenili şi foşti deţinuţi, pe care i-au urmărit o perioadă de 15 ani, cu privire la conexiunile existente între vârstă şi comportamentul infracţional, au arătat că o reducere semnificativă a implicării în acte ilicite se produce după etatea de 25 ani. Ei au concluzionat că odată cu înaintarea în vârstă delincvenţii depăşesc faza nesupunerii faţă de lege, iar înaintarea în vârstă este cel mai important factor în procesul de schimbare. Astfel, prin interpretarea rezultatelor obţinute prin studiul lor, Glueck S. şi Glueck E. (1943, apud Laub & Sampson, 2001) au apreciat desistarea ca un proces de maturizare a individului, care datorită modificărilor apărute în structura personalităţii ajunge să se abţină de la a comite infracţiuni.

Explicaţia avansată de teoria ontogenetică este că vârsta este un impediment în a atinge anumite obiective urmărite de către indivizi, cum ar fi de exemplu independenţă financiară sau obţinerea unui statut social recunoscut în grupul de apartenenţă, astfel că tinerii/adolescenţii se folosesc de metode sau strategii ilicite în acest sens, fiind introduşi aşadar în categoria delincvenţilor juvenili. Ulterior, se poate aprecia că atingând etatea la care pentru îndeplinirea anumitor obiective indivizii dispun sau pot accesa pârghiile adecvate (dar totodată şi legale), majoritatea vor abandona vechile tipare comportamentale antisociale, prin fructificarea mijloacele dezirabile social. Aşadar, desistarea nu se întâmplă ca o consecinţă directă a înaintării în vârstă, ci corespunde mai degrabă unor evenimente care apar în cursul vieţii şi vin odată cu înaintarea în etate. În această ordine de idei, evenimentele curente de viaţă sunt văzute ca oportunităţi pe care dacă individul le va fructifica, ele îl vor influenţa în sensul renunţării la comportamentul infracţional (Loeber and LeBlanc, 1990; Giordano et. al., 2002; Rumgay, 2004).

Atribuirea desistării ca o consecinţă naturală a înaintării în vârstă este o perspectivă care a dăinuit în timp, evidente fiind rezultatele unor cercetări mai actuale (Jolin, 1985; Gottfredson & Hirschi, 1990; Maruna, 1999), care conchid că niciun alt factor, cum ar fi de exemplu integrarea în muncă sau construirea unei familii, nu explică mai bine acest proces. Totuşi, ceea ce aceşti teoreticieni omit să analizeze este semnificaţia şi implicaţiile generate de procesul creşterii în etate, proces care determină schimbări importante în structura individului (la nivel biologic, psihologic, social), modificări sau elemente care investigate separat pot oferi explicaţii mai adecvate ale fenomenului desistării. Cu alte cuvinte şi într-o formă cât mai succintă, înregistrarea simplistă a etăţii la care se produce desistarea nu contribuie la înţelegerea modului în care acesta se produce şi, implicit, nici nu reprezintă un punct de sprijin în activitatea de înlesnire a apariţiei ei.

Ca urmare a limitelor în explicarea fenomenului desistării, dar şi a motivelor pentru care în anumite cazuri persoanele continuă totuşi să săvârşească acte ilicite în ciuda înaintării în vârstă, cercetările care se încadrează în perspectiva ontogenetică utilizează ideea de maturizare întârziată ca factor explicativ, însă fără a intra adânc în semnificaţiile şi implicaţiile acestui proces. Acest fapt reprezintă una dintre criticile cele mai pregnante aduse paradigmei ontogenetice, fiind subliniat în special riscul pe care îl comportă naturalizarea

desistării, în sensul că apariţia sa este iminentă şi firească înaintării în etate. În aceste condiţii se problematizează care este utilitatea investirii de resurse pentru promovarea şi încurajarea desistării dacă acest fenomen se va produce oricum, iar eforturile agenţilor de resocializare şi reintegrare apar a fi fără valoare pragmatică. Aşadar, concluziile paradigmei ontogenetice în studierea desistării conduc la ideea că intervenţiile au efect minim în atingerea ei (Farrall, 2002), încurajând o atitudine de pasivitate în relaţia cu infractorii, o focalizare preponderentă asupra acţiunilor de sancţionare şi coerciţie şi o ignorare a laturii de reeducare.

Teoria sociogenică prezintă fenomenul desistării ca o consecinţă a unor factori sociali informali, care acţionând în cursul vieţii indivizilor au potenţialul de a o deturna din cariera infracţională. În acord cu această paradigmă, odată cu trecerea timpului indivizii vor fi supuşi la evenimente semnificative care au capacitatea de a reorienta traseul lor anterior şi de a le deschide noi oportunităţi de dezvoltare, cu impact pozitiv asupra evoluţiei generale. Integrarea în muncă şi căsătoria sunt factorii consideraţi a fi decisivi în acest sens (Laub & Sampson, 1993; Mischkowitz, 1994), pe lângă care mai figurează urmarea sau finalizarea procesului educaţional (Shover, 1993), obţinerea statului de părinte şi întreruperea legăturilor cu anturajele antisociale (Laub & Sampson, 1993). Studiile centrate pe măsurarea impactului avut de factorii enumeraţi au arătat că aceştia corelează pozitiv cu desistarea (Farrington and West, 1995; Mischkowitz, 1994; Zoccolillo et. al., 1992), prin reducerea semnificativă a probabilităţii ca persoana să continue în comportamentul infracţional.

Ca moment esenţial în viaţa indivizilor, element care poate reprezenta şi un punct de turnură din activitatea infracţională, dobândirea unui loc de muncă apare ca un factor strâns legat de desistare. Modul în care implicarea în câmpul muncii poate determina stoparea comportamentului infracţional urmează mai multe scenarii, de la efectul pozitiv pe care îl are asupra situaţiei financiare a individului, până la modificarea structurii timpului liber avut la dispoziţie (Farrall, 2002). Beneficiile aduse de angajare sunt observabile pe mai multe planuri în situaţia unei persoane, astfel că efectele sale cumulate îi pot reorienta interesele şi preocupările. Un alt efect pozitiv adus de angajare este expandarea reţelei sociale a individului, acesta ajungând să limiteze contactul cu persoanele din anturajele antisociale pe care le frecventa (Laub and Sampson, 1993; Maruna and Roy, 2007) şi să aibă legături cu persoane cu interese dezirabile şi care îl pot modela pro-social. În ciuda efectului pozitiv determinat de angajare, dificultăţile în integrarea pe piaţa muncii a persoanelor care au comis infracţiuni este o realitate curentă, care este greu de surmontat deşi există un interes crescut din partea instituţiilor competente de a media acest fapt. Formarea unei familii este un alt punct de cotitură în viaţa unui individ, care joacă un rol important în determinarea renunţării la cariera de infractor (Laub and Sampson, 1993; Laub, Nagin & Sampson, 1998). Cercetările au arătat însă că nu atât faptul de a intra într-o relaţie de căsătorie se asociază cu desistarea, ci importante sunt momentul în care acest lucru se produce, precum şi tipul şi calitatea relaţionării dintre parteneri. Formarea de timpuriu a unei familii şi relaţionarea intra-maritală adecvată vor spori şansele de desistare ale unui individ.

Totuşi, cercetările ulterioare, prin explorarea detaliată a modului în care aceşti factori determină desistarea, au demonstrat că niciun factor de natură socială (luat individual, în condiţiile în care celelate variabile sunt controlate), nu determină în mod direct desistarea. Gottfredson şi Hirschi (1990) au arătat că nu există diferenţe semnificative în ratele de

recidivă între persoanele angajate şi cele fără un loc de muncă atunci când ceilalţi factori sunt menţinuţi constanţi în eşantioanele evaluate. Tot autorii menţionaţi au concluzionat că nici căsătoria nu poate fi considerată ca un element asociat în mod direct cu desistarea, ci din contră, ambele aspecte (anjagarea şi mariajul) pot coexista în paralel cu comportamentul infracţional. Aşadar, este evident faptul că modalitatea în care factorii sociali influenţează comportamentul unei persoane depinde în mare măsură şi de alte aspecte care caracterizează personalitatea individului, cum sunt experienţele anterioare, schemele cognitive, dar şi de factori statici - vârsta sau gender-ul. Disponibilitatea individului de a efectua modificări în situaţia sa socială, de pildă de a-şi continua şi desăvârşi pregătirea educaţională sau de a se orienta înspre câmpul muncii, este un aspect care îi va direcţiona cursul vieţii, prin deschiderea unor noi oportunităţi şi îi va facilita asocierea cu alte grupuri de persoane, astfel că desistarea în această perioadă apare mai mult ca o consecinţă a motivaţiei şi dorinţei personale de schimbare decât un efect direct al unor factori externi. Este de notorietate în cercul personalului implicat în activităţi de resocializare şi reintegrare a persoanelor care au comis infracţiuni că orientarea intervenţiilor pe soluţionarea nevoilor de natură socială (lipsa locului de muncă, instabilitatea financiară, lipsa pregătirii educaţională etc.) şi a celor de ordin criminogen (care sunt în relaţie directă cu riscul de a reitera conduita ilegală), în absenţa dezvoltării motivaţiei de schimbare şi a dorinţei de implicare personală activă în acest proces, nu sporeşte şansele de desistare. Pe fondul insuficienţei factorilor sociali informali de a explica fenomenul desistării, componenta subiectivă a desitării a devenit noua ţintă a cercetărilor, încercându-se determinarea efectului desistiv avut de factorii interni precum motivaţia, voinţa de schimbare sau concepţia despre sine a individului. Studiul lui Farrall (2002) asupra persoanelor aflate în sistemul de probaţiune a arătat că acelea care îşi doresc să nu mai comită noi infracţiuni şi au încredere în propria capacitate de a reuşi au şanse sporite de a se desista, în comparaţie cei care manifestă pesimism cu privire la propriul succes.

Sintetizând informaţiile expuse mai sus reiese că, spre deosebire de paradigma ontogenetică, teoria sociogenică înţelege desistarea ca un proces influenţat în cea mai mare parte de factori sociali, externi individului (angajarea, implicarea într-o relaţie etc.), însă totuşi elementele efective care conduc către aceasta sunt într-o oarecare măsură sub controlul individului (motivaţia, disponibilitatea de a accesa şi fructifica oportunităţile care se ivesc etc.). Din acest motiv, desistarea nu este considerată a fi un proces natural (iminent înaintării în etate), ci este văzută ca un rezultat a implicării şi deschiderii individului de a identifica şi valorifica resurse comunitare.

Adepţii *teoriei agentivităţii* conceptualizează desistarea ca un fenomen determinat în mare parte de ideea de voinţă proprie (*free will*) sau alegere personală (*rational choice*) (Clarke & Cornish, 1985), decizia desistării fiind influenţată de factori precum motivaţiile, valorile şi credinţele indivizilor. Aceştia vor alege să renunţe la activitatea infracţională ca o consecinţă a unei analize cost-beneficiu, realizând că piederile sau riscurile implicate de comportamentul lor depăşesc posibilele câştiguri. R.V. Clarke şi D. B. Cornish (1985) susţin că chiar şi atunci când există o influenţă din partea unor factori stucturali (de exemplu, sărăcia), acţiunea acestora asupra individului nu se produce în lipsa conştientizării lor. Cercetările asupra implicaţiilor ideii de agentivitate în fenomenul desistării s-au orientat cu preponderenţă pe identificarea modului în care dorinţa de abandonare a carierei infracţionale

duce la reevaluarea de către individ a propriei situaţii şi la determinarea lui de a găsi modalităţi în care să îşi interpreteze fostul comportament ilicit prin construirea de narative identitare. Deşi teoria accentuează importanţa factorul agentic în determinarea şi susţinerea desistării, ea nu exclude total influenţa factorilor sociogenici, însă importanţa acordată celor din urmă este de ordin secund.

Într-un studiu în care au trecut în revistă literatura de specialitate în vederea identificării elementelor care conduc indivizii spre desistare, LeBel et. al. (2008) au concluzionat că există patru teme majore care se asociază cu desistarea infracţională, şi anume: a) ruşinea şi regretul; b) internalizarea stigmatului; c) speranţa, încrederea în sine, optimismul; d) identităţile alternative.

Ruşinea şi regretul. Maniera în care individul în evaluează propriul comportament are o influenţă decisivă asupra acţiunilor sale viitoare, în sensul că o evaluare în termeni negativi a conduitei anterioare va crea sentimente de ruşine şi regret şi va contribui la decizia schimbării ei (Giordano et. al., 2002).

Internalizarea stigmatului. Odată îmbrăţişată ca imagine definitorie a propriei persoane, stigma, despre care E. Goffman (1963) afirmă că poate crea „identităţi degradate” („*spoiled identities*”), îl poate încătuşa subiectiv pe individ în identitatea prescrisă de stigmă. Or această internalizare a stigmatului se răsfrânge negativ asupra disponibilităţii persoanei de a participa activ la procesul de schimbare comportamentală. Excluziunea socială care urmează de cele mai multe ori ca efect comportamental al actului cognitiv de stigmatizare ridică bariere suplimentare în calea desistării, după cum arată multitudinea de studii empirice care au explorat relaţiile dintre aceste variabile (Lopes et. al., 2012; Bernburg and Krohn, 2003; Pager, 2003).

Încrederea în sine, speranţa, optimismul. În cazul persoanelor care au încredere în propria capacitate de a renunţa la cariera de infractor, construindu-şi astfel ţeluri în acord cu expectanţele sociale, probabilitatea de a reuşi este mai crescută decât în situaţiile în care infractorii văd acest proces ca fiind improbabil, ca urmare a unor obstacole externe pe care le anticipează a fi imposibil de surmontat. În acelaşi sens, Giordano et. al. (2002) conchide că atitudinea pozitivă şi optimismul asupra propriei capacităţi de a îndeplini anumite obiective are un impact major asupra modalităţii în care sunt interpretate oportunităţile care se ivesc în mod natural, influenţând astfel implicarea persoanei în a le accesa sau fructifica. Rezultatele studiului demarat de LeBel (2008) arată că orientarea şi cogniţiile individului, de tipul speranţei şi încrederii în propria capacitate, au influenţă asupra manierei în care acesta va selecta oportunităţile de schimbare care vor aparea de viaţa sa şi îl vor motiva să depăşească obstacolele inerente. Cu alte cuvinte, debutul procesului de schimbare va avea ca punct de pornire subiectivitatea individului, iar factorii structurali pot fi modelaţi, în sensul valorificării sau surmontării lor, ca urmare a unei atitudini pozitive din partea individului.

Identităţile alternative. Există de asemenea suport empiric (Giordano et. al., 2002) pentru ideea că desistaţii parcurg un proces de transformare cognitivă, în urma căruia noua lor identitate nu se mai potriveşte cu cea dinainte, care susţinea comportamentul infracţional. În acest proces al schimbării cognitive, individul parcurge patru faze care îl vor conduce ulterior spre desistare. Asemănător cu secvenţialitatea obţinerii abstinenţei de substanţe, un prim pas îl constituie *disponibilitatea spre schimbare a persoanei*. Deşi sunt cazuri în care persoana

renunţă la carierea de infractor fără a intenţiona explicit şi fără eforturi clar canalizate înspre acest deziderat, cele mai multe cazuri de succes îşi au debutul de la o rumegare cognitivă a individului a propriei condiţii şi de la o ambivalenţă cu privire la acţiunile sale viitoare. Decizia şi deschiderea pentru schimbare poate fi una dintre alternativele pentru care individul optează şi care ulterior îl va expune unor modificări succesive. Pe fondul acestei disponibilităţi de schimbare, persoana va fi *receptivă la oportunităţile* puse la dispoziţia sa sau pe care le apreciază ca posibile în mediul său, fiind interesată de a se implica activ în vederea accesării şi fructificării lor. Ideea de disponibilitate oferă o înţelegere raţională asupra motivului pentru care unele persoane deşi au acces la oportunităţi de schimbare nu le accesează. În lipsa unei atitudini potrivite (de deschidere) asupra oportunităţilor acestea nu vor avea nicio valoare pentru persoana în cauză. Evoluând cognitiv în urma primelor două schimbări la care a fost supus (dezvoltarea motivaţiei pentru schimbare şi receptivitate la oportunităţi), o a treia epată în dezvoltarea individului este reprezentată de *autoreflexivitate*. Persoana va reflecta asupra noilor sale comportamente şi, implicit asupra noului său sine, realizând că „este imposibil ca cineva ca mine să facă aşa ceva" (cu referire la comportamentul infracţional). Aceasta este considerată a fi prima transformare consistentă în identitatea individului, deoarece în virtutea noii concepţii despre sine conduita infracţională nu se mai potriveşte. Astfel, ca urmare a capacităţii de autoreflexivitate, noua identitate construită va deveni un filtru cognitiv pentru deciziile comportamentale ulterioare a individului, acţiunile sale fiind mult probabil să fie diferite faţă de cele pe care le-ar fi adoptat anterior. Încununarea transformării individului, faza în urma căruia acesta este apreciat ca fiind desistat, este reprezentată de *restructurarea modalităţii în care el evaluează comportamentale infracţionale la modul general*. O atitudine de apreciere a faptelor ilicite ca fiind imorale şi de respingere a acestora produce o profundă alterare în sens pozitiv a identităţii individului. Aşadar, momentul în care individul reuşeşte să se detaşeze de vechiul său sine şi evaluarea comportamentelor infracţionale se va realiza în baza noii sale identităţi pro-sociale marchează transformarea completă a acestuia.

Chiar dacă desistarea este văzută ca un proces cognitiv şi lăuntric individului, teoria autorilor menţionaţi nu elimină factorii exteriori care pot acţiona asupra evoluţiei persoanei. Desigur, elementele de susţinere (sub forma oportunităţilor, resurselor sociale de suport, a capacităţilor personale) sau de risc (de tipul obstacolelor şi a piedicilor) care vor acţiona asupra individului pot influenţa evoluţia generală a acestuia. Totuşi, influenţa factorilor externi este considerată de fundal în procesul desistării, accentul fiind pus pe agentivitatea individului.

Studiile întreprinse de Bottoms et. al. (2004) relevă faptul că există două modalităţi în care persoana îşi derulează procesul de desistare, unde atât factorii obiectivi, cât şi cei subiectivi sunt relevanţi. O primă posibilitate este că revenirea la conformitate poate porni în urma acţiunii unui factor extern (cum ar fi de pildă dezvoltarea unei relaţii de ataşament sau integrarea în muncă etc.), iar restructurarea cognitivă este iniţial inconştientă, însă ulterior devine conştientizată şi va orienta pe viitor conduita individului către legalitate. A doua posibilitate este că dorinţa de schimbare primează în faţa externului, iar decizia de orientare către conformitate aparţine individului. Conform acestei ipoteze, doar ulterior deciziei

individul va fructifica oportunităţile externe şi va dezvolta relaţii de ataşament, se va implica în muncă etc.

Privirea în ansamblu a literaturii fundamentate empiric asupra modalităţii de derulare a procesului de desistare arată că pentru o înţelegere completă a acestui fenomen este nevoie de o abordare integrată, care să nu excludă niciun factor cu potenţial influenţator. Aşadar, nici impactul aspectelor de ordin structural nu poate fi minimalizat, cum nici efectul agentivităţii nu trebuie ignorat. Cu toate că, teoriile cu pretenţii explicative ale desistării tind spre a identifica reguli generale de derulare a acestui fenomen, şi astfel să decidă asupra întâietăţii ca importanţă a unora sau altora dintre factorii asociaţi cu desistarea, apreciez că tragerea unor concluzii mai puţin generale ar fi o opţiune mult mai productivă. Ţinând cont de complexitatea fiinţei umane, pe lângă perspectiva teoretică generală asumată de către cercetător, înţelegerea unor aspecte specifice ale comportamentului uman (ex. devianţa, desistarea) trebuie privite prin raportare constantă la diferenţele inter-individuale. Aşadar, în ceea ce priveşte procesul desistării, este relevantă nu atât identificarea factorilor (extern vs. intern) care primează în declanşarea acestui fenomen, cât modul în care aceştia se întrepătrund şi se influenţează reciproc, adaptat pe cazul specific al fiecăriu individ. Cu alte cuvinte, deoarece atât structura, cât şi agentivitatea interferează într-o formă sau alta cu procesul desistării, esenţial este observarea modului şi măsura în care aceste aspecte sunt relevante pentru fiecare individ, în cadrul propriului demers spre desistare.

The Liverpool Desistance Study

Studiul de referinţă din literatura sociologică dedicată fenomenului desistării îl reprezintă *The Liverpool Desistance Study* (LSD), realizat de Shadd Maruna (2001). Scopul principal al acestui studiu a fost acela de a identifica tiparele sociocognitive implicate în desistare, în ideea de a contura portretul tipic al persistenţilor, respectiv al desistaţilor. În acest scop, LSD s-a bazat pe „o comparare sistematică între narativele despre sine (*self-narratives*) referitoare la desistare ale foştilor infractori cu cele ale unui eşantion corespunzător alcătuit din infractori activi” (Maruna, 2001, p. 38). Cercetarea s-a bazat pe premisa potrivit căreia concepţia despre lume (*worldview*) şi concepţia despre sine a indivizilor, alături de modul în care aceştia îşi explică propriul comportament, joacă un rol important în diferenţierea acestora în persistenţi şi desistaţi. Cu alte cuvinte, ipoteze centrală a studiului afirma că există diferenţe semnificative în privinţa concepţiilor despre lume şi despre sine între indivizii care continuă în cariera infracţională şi cei care abandonează acest stil de viaţă, bazat pe comiterea de infracţiuni.

Design-ul cercetării a avut o structură comparativă, în sensul că a presupus existenţa a două eşantioane teoretice. Aceasta înseamnă că în repartizarea indivizilor în cele două eşantioane s-a utilizat o procedură non-aleatorie, ceea ce face ca studiul să nu aibă reprezentativitate statistică generală la nivelul întregii populaţii. În total cercetarea a avut 65 de participanţi, dintre care 55 bărbaţi şi 10 femei. 30 dintre aceştia au fost incluşi în categoria desistaţilor, iar 20 au fost clasificaţi în categoria persistenţilor. Restul de 15 participanţi nu au putut fi plasaţi în niciuna dintre cele două categorii, întrucât prezentau caracteristici ambivalente. Pentru maximizarea contrastului între cele două grupuri, Maruna recunoaşte că eşantionarea teoretică s-a realizat în scopul construirii a două grupuri contrastante, „grupurile

au fost sortate cu grijă pentru a maximiza probabilitatea ca indivizii să fie localizaţi la cele două extremităţi ale lungului proces de schimbare, sau la capătul celor doi poli ale spectrului dintre succes univoc sau eşec evident" (Maruna, 2001, p. 45).

Fiind fundamentat în teoria identităţii sociale, LDS a utilizat ca instrument de cercetare o versiune modificată a *Life Story Interview*, elaborat de McAdams (1993), alături de încă trei instrumente secundare: i) un chestionar standardizat pentru determinarea trăsăturilor de personalitate; ii) grilă pentru identificarea antecedentelor infracţionale; iii) chestionar pentru identificarea variabilelor sociodemografice. Piesa centrală a constituit-o interviul axat pe povestea vieţii, în care participanţii au fost rugaţi să relateze experienţele lor referitoare la activităţile lor infracţionale „ca şi cum şi-ar scrie propria biografie" (Maruna, 2001, p. 50).

Analiza datelor a presupus atât metode cantitative, cât şi metode calitative, pe baza cărora S. Maruna a reuşit să articuleze tipul ideal a ceea ce numeşte *sinele desistant* („the desisting self"), i.e. „povestea de viaţă sau narativa identitară care pare să sprijine cel mai bine desistarea de comportamentul infracţional" (Maruna, 2001, p. 51). Autorul arată că acei indivizi care se desistă apelează la anumite distorsiuni cognitive pentru a-şi explica schimbarea, distorsiuni pe care le denumeşte „iluzii pozitive" (Shelley Taylor, 1989, *apud* Maruna et. al. 2004). Autorii descriu trei scheme de gândire centrale care au fost identificate la majoritatea persoanelor care s-au desistat: a) negarea trecutului infracţional (consideră că deşi ei au comis actele ilicite, persoana care le-a săvârşit nu era sinele lor real); b) optimismul tragic (dorinţa de a-şi utiliza trecutul negativ pentru a salva alţi indivizi de la a face aceleaşi greşeli ca şi ei, de a-i împiedica să adopte o conduită infracţională); şi c) actul de rebeliune (apreciază că sistemul judiciar urmăreşte să îi ţină în ipostaza de infractor, astfel că supunerea la norme şi legi, o evaluează ca un act de rebeliune, adică a fi în contra la ceea ce toţi se aşteaptă de la tine). Desigur, s-a realizat şi un portret în oglindă a individului care continuă să fie angajat în acţiuni infracţionale. Conform studiului, infractorii persistenţi prezintă credinţa că sunt condamnaţi la infracţionalitate („*doomed to deviance*"), că sunt victime ale unor forţe externe, incontrolabile lor. Aceşti indivizi se consideră a fi prinşi într-un ciclu al sărăciei, al stigmei şi al unui anturaj negativ, astfel că manifestă o incapacitate pregnantă în a-şi elabora planuri de viitor şi de a-şi stabili atingerea unor obiective realiste şi constructive de viitor. Majoritatea indivizilor persistenţi în cariera infracţională au apreciat că doar anumite circumstanţele exterioare lor ar putea să îi scoată de pe linia infracţională (câştigul la loterie fiind exemplificat de cele mai multe persoane din această categorie).

The Liverpool Desistance Study chiar dacă prezintă aspecte certe de originalitate în literatura de specialitate, şi în ciuda incontestabilelor inovaţii teoretice şi metodologice pe care le aduce, prezintă şi o serie de limite. Principala limitare a studiului, şi cea care afectează cel mai puternic validitatea, rezidă în faptul că cercetarea este ancorată exclusiv în paradigma fenomenologică, explorând subiectivitatea indivizilor, prin intermediul narativelor identitare elaborate de aceştia. După cum mărturişeşte însuşi autorul studiului, S. Maruna, dimensiunea obiectivă a desistării nu a fost investigată. Cu toate acestea LDS constituie o foarte robustă probă empirică adusă în sprijinul abordării bazate pe agentivitate în promovarea desistării, ilustrând în mod elocvent efectul desistiv al factorilor subiectivi. Fără a minimaliza ori escamota elementele de ordin structural, marele merit al LDS este de a arăta că desistarea este

într-o măsură capitală dependentă de angajamentul subiectiv şi de voinţa activă a indivizilor de a-şi reforma existenţa.

BIBLIOGRAFIE:

Bernburg, J. G, and Krohn M. D. (2003). Labeling, Life Chances, and Adult Crime: The Direct and Indirect Effects of Official Intervention in Adolescence on Crime in Early Adulthood. *Crimimology*, 41(4), pp. 1287-1318.

Bottoms, A., Shapland, J., Costello, A., Holmes, D. and Muir, G. (2004). Towards Desistance: Theoretical Underpinnings for an Empirical Study. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 43(4), pp. 368-389.

Clarke, R. V. and Cornish, D. B. (1985). Modeling Offender's Decisions: A Framework for Research and Policy. In M. Tonry & N. Morris (Eds), *Crime and Justice: An Annual Review of Research*, 6, Chicago: University of Chicago Press, pp. 147-185.

Farrall, S. (2002). *Rethinking What Works with Offenders: Probation, social context and desistance from crime*. Cullompton: Willan.

Farrall, S. and Bowling, B. (1999). Structuration, Human Development and Desistance from Crime. *British Journal of Criminology*, 39(2), pp. 253-268.

Farrington, D. P. (1994). Human Development and Criminal Careers. In M. Maguire, R. Morgan and R. Reiner (Eds), *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press.

Farrington, D. P. and West, D. J. (1995). The Effects of Marriage, Separation, and Children on Offending by Adult Males. In Z. Smith Blau and J. Hagan (Eds). *Current Perspectives on Aging and the Life Cycle: Delinquency and Disrepute in the Life Course* (pp. 249-281), Greenwich, CT: JAI Press.

Giordano, P. C., Cernkovich, S. A. and Rudolph, J. L. (2002). Gender, crime and desistance: Toward a theory of cognitive transformation. *American Journal of Sociology*, 107(4), pp. 990–1064.

Goffman, E. (1963). *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Londra: Penguin.

Gottfredson, M. and Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford: Stanford University Press.

Griffin, P. (2006). Getting Out of Trouble: The Pathways to Desistance Study. *Pennsylvania Progress: Juvenile Justice Achievements in Pennsylvania*, 11(4), pp. 1-9.

Jolin, A. (1985). *Growing Old and Going Straight: Examining the Role of Age in Criminal Career Termination*. Unpublished PhD Thesis, Portland State University.

Kazemian, L. (2007). Desistance from Crime: Theoretical, Empirical, Methodological and Policy Considerations, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), pp. 5-27.

Kruttschnitt, C., Uggen, C. and Shelton, C. (2000). Predictors of Desistance Among Sex Offenders: The Interaction of Formal and Informal Social Controls, *Justice Quarterly*, 17 (1), pp. 61- 87.

Laub, J. H., Nagin, D. S. and Sampson, R. J. (1998). Trajectories of Change in Criminal Offending: Good Marriages and the Desistance Process, *American Sociological Review*, 63(2), pp. 225-238.
Laub, J. H. and Sampson, R. J. (1993). Turning Points in the Life Course: Why Change Matters to the Study of Crime. *Criminology*, 31(3), pp. 301-25.
Laub, J. H. and Sampson, R. J. (2001). Understanding desistance from crime. In M. Tonry (Ed.), *Crime and Justice: A Review of Research*, 28, Chicago: University of Chicago Press, pp. 1-65.
LeBel T., Maruna S., Burnett R., Bushway S. and Kierkus C. (2002). *The Dynamics of Desistance and Prisoner Reentry: Findings from a 10 Year Follow-Up of the Oxford University 'Dynamics of Recidivism Study'*. Presidential Paper from the American Society of Criminology Annual Meeting.
LeBel, T., Burnett, R., Maruna, S. and Bushway, S. (2008). The "Chicken and Egg" of Subjective and Social Factors in Desistance from Crime. *European Journal of Criminology*, 5(2), pp. 131-159
Loeber, R. and LeBlanc, M. (1990). Toward a developmental criminology. In M. Tonry and N. Morris (Eds). *Crime and Justice*. 12, Chicago: University of Chicago Press, pp. 375–473.
Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M., Van Kammen, W. and Farrington, D. (1991) Initiation, escalation, and desistance in juvenile offending and their correlates. *Journal of Criminal Law and Criminolology*, 82, pp. 36–82.4
Lopes, G., Krohn, M. D., Lizotte, A. J., Schmidt N. M., Vasquez B. E. and Bernburg J. G. (2012). Labeling and Cumulative Disadvantage: The Impact of Formal Police Intervention on Life Chances and Crime During Emerging Adulthood. *Crime & Delinquency*. 58(3), pp. 456-488.
Macionis, J. J. (2008). *Sociology*. 12th edition. Pearson Educational International.
Maruna, S. (1999). Desistance and Development: the psychosocial process of 'going straight'. In M. Broden (ed.) *The British Criminology Conferences Selected Proceedings*, 2, pp. 1-35, available online at http://www.britsoccrim.org/volume2/003.pdf, last accessed in 17 October, 2014.
Maruna, S. (2001). *Making Good: How Ex-Convicts Reform and Rebuild their Lives*. Washington, D.C.: American Psychological Association.
Maruna, S., Immarigeon, R. and LeBel, T. P. (2004). Ex-offender reintegration: theory and practice. In S. Maruna and R. Immarigeon (Eds.), *After Crime and Punishment: Pathways to Offender Reintegration* (pp. 3-26). Cullompton: Willan.
Maruna, S., Porter, L. and Carvarlho, I. (2004). The Liverpool Desistance Study and probation
practice: Opening the dialogue. *Probation Journa,* 51(3), pp. 221-232.
Maruna, S. and Roy, K. (2007). Amputation or Reconstruction? Notes on the Concept of 'Knifing-Off' and Desistance From Crime, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), pp. 104-124.
McAdams, D. P. (1993). *The Stories We Live By: Personal Myth and the Making of the Self*. New York: William Morrow.

Mischkowitz, R. (1994). Desistance From A Delinquent Way of Life? In E. G. M. Weitekamp and H. J. Kerner (Eds.), *Cross-National Longitudinal Research on Human Development and Criminal Behaviour* (pp. 303-327). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

Pager, D. (2003). The Mark of a Criminal Record. American *Sociological Review*. 108(5), pp. 937-975.

Rumgay, J. (2004). Scripts for Safer Survival: Pathways Out of Female Crime. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 43 (4), pp. 405-419.

Shover, N. (1983). The Later Stages of Ordinary Property Offender Careers, *Social Problems*. 31 (2), pp. 208-218.

Zoccolillo, M., Pickles, A. Quinton, D. and Rutter, M. (1992). The Outcome of Childhood Conduct Disorder: Implications for Defining Adult Personality Disorder and Conduct Disorder, *Psychological Medicine*, 22(4), pp. 971-86.

LĂPUŞ COUNTRY - CULTURAL TOURISM AND INTERDISCIPLINARY AREA

Marta Cosma, PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The study on Lăpuş Country is based on redevelopment of the areas placed in urban spaces which had suffered many changes over time due to the changing of technology and also because of the modification of the market demands. In many cases, what was left behind were large spaces with their local identity profile lost, some of them abandoned today, because of high mortality and low birth rate. Another reason is the fact that young people don't want to live in rural landscape areas, but prefer to leave the roots for an easier living. In a different vein, the reorganization of the destroyed and polluted areas from Lăpuş Country is part of a process of urban and also rural development which purpose is to create a superior living environment. The present study aims to identify the authentic cultural landscape areas from Lăpuş Country and bring more value to it by understanding the characteristics of the urban and rural configuration and by increasing the social and urban quality. The cultural landscapes proposals were made based on the existing situation analysis and they intend to grow the attractiveness, the value and improve the urban and also rural climate. More green spaces create a pleasing ambient for the inhabitants and also for visitors, considering that the Lăpuş Country is an area with a very high tourism potential. Today's Lăpuş Country gives an insight on the life of its inhabitants and they live modern times but keep century-old traditions. This area is impressive due to the unique views which picture the variety of landscape from Maramureş county. The completed study could be considered a local model worth following, in order to underline all the cultural landscapes of the area taken in study.

Keywords: Interdisciplinary, Lăpuş Country, potential, development, cultural tourism

Introducere

Turismul cultural este la el acasă în Ţara Lăpuşului, care, conform ultimelor statistici, este vizitată anual de mii de turiştii care vor să cunoască mai îndeaproape zona Ţării Lăpuşului. Începând de la necropole antice până la bisericile de lemn, o multutidine dintre aceste fiind aflate şi în patrimoniul UNESCO, toate constituie obiective turistice deosebit de interesante şi cu o încărcătură istorică de mare importanţă.

Ţara Lăpuşului – mică incursiune în istorie

Ţinutul Lăpuşului este situat la sud de Cavnic, însă graniţele geografice ale regiunii luate în studiu, urmează cât de cât linia lanţului vulcanic al Munţilor Gutâi – Lăpuş – Ţibleş în partea de nord – nord-est. În partea de sud – sud-est, se situează vârful Breaza, iar în partea de vest avem bine-cunoscutul vârf Şatra şi dealurile Prelucii.

Prima atestare documentară şi cea mai veche a toponimului Lăpuş, datează din 1070, care se referă la râul "Lăpuş et fluent Zamos" , prin traducere, "Lăpuşul şi apa Someşului". Mai apoi, documentele istorice ne arată faptul că, pentru prima oară numele viitorului oraş Târgu Lăpuş, este datat în anul 1291 ca "statul numit Lapus", care ulterior, in 1315 apare sub denumirea de "terra Lapus", Lăpuşul Românesc cu mine de aur şi argint, care este aparţinător Ţării Lăpuşului. Denumirea Joseplapos apare pentru prima dată într-un act documentar în anul 1500 ca fiind numele unei localităţi pe care o vor numi Magyar Lapos sau Lăpuşul Unguresc, care s-a dovedit a fi oraşul Târgu Lăpuş din zilele noastre.

Ceea ce cunoaştem despre primul proprietar al teritoriului Ţării Lăpuşului a fost familia grofilor şi baronilor Banffy, despre care cunoaştem că au avut multe propietăţi, 98 la număr, în Clujul de astăzi, Bonţida şi multe alte teritorii, fiind considerată o familie foarte bogată, dar care, în timpul colectivizării au fost confiscate de către statul român.

Localitatea mai are o menţionare, în actele documentare din timpul voievozilor moldoveni Ştefan cel Mare şi Petru Rareş, ca o poartă de apărare a Cetăţii Ciceului. O dovada a faptului că în Ţara Lăpuşului oamenii tindeau spre intelectualitate, în anul 1622 a fost înfiinţată la Târgu-Lăpuş prima şcoală din zonă, a cărei clădire a fost distrusă de tătari în 1657. Mai apoi, în anul 1821, la Târgu Lăpuş au fost deschise două şcoli elementare confesionale, una românească şi una maghiară, iar în 1858 a început construirea unei şcoli cu predare în limba germană. Aşadar, trei şcoli, trei limbi şi trei confesiuni prezente în secolul XIX în Târgu Lăpuş. Ajunşi în anul 1918, pentru Târgu-Lăpuş, acest an a fost unul trist pentru oamenii de aici, întrucât, în curtea şcolii confesionale greco-catolice a avut loc o întrunire a localnicilor din oraş dar şi oamenii din împrejurimi, care s-a finalizat cu un măcel şi care a fost întrerupt de către gărzile maghiare.

Turism cultural în ţara Lăpuşului

În Ţara Lăpuşului şi mai exact Târgu-Lăpuş, turiştii vin pentru atracţiile zonei. A fost descoperită la Suciu de Sus o necropolă de incineraţie din epoca bronzului mijlociu şi o necropolă de inhumaţie de la începutul epocii fierului. De asemenea, a fost găsită ceramică tipică, ceşti cu o toartă supraînălţată cu decor geometric in formă de spirală, castroane tronconice carenate, cât şi numeroase depozite de bronzuri. Tot în această zonă se află biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, care este atestată din secolul al XVI-lea şi are picturi interioare în tempera din anul 1697. Ţara Lăpuşului adăposteşte 28 de biserici din lemn, unele aflate în patrimoniul UNESCO. Cea mai reprezentativă biserică de lemn din zonă este la Rogoz şi a fost construită la 1560, dar care în 1661 a fost distrusă parţial de tătari, dar refăcută ulterior în forma actuală. Cele 125 de capete de cal stilizat, care o fac atât de frumoasă şi deosebită, simbolizează fuga spre veşnicie. Tot în Ţara Lăpuşului se gasesc şi Biserica de lemn Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril, monument UNESCO, Cheile Lăpuşului, rezervaţii naturale, terenuri de vânătoare şi nu numai.

Conform statisticilor de la pensiunile din zonă, turiştii care vizitează Ţara Lăpuşului, vin în mod special pentru a vizita Mănăstirea Sfânta Ana de la Rohia, aflată la doar şapte kilometri de oraşul Târgu Lăpuş. La Mănăstire poate fi vizitată chilia lui Nicolae Steinhardt, biblioteca şi muzeul care adăposteşte o deosebită colecţie de cărţi vechi bisericeşti şi o colecţie de icoane bisericeşti pe lemn şi pe sticlă, foarte vechi, din secolul al XVIII-lea. Biblioteca cuprinde aproximativ 40.000 de cărţi şi reviste despre teologie şi de cultură. Pe lângă lucrările în limba română, biblioteca are şi numeroase cărţi în limbile germană, maghiară, franceză, engleză şi neogreacă. Nicolae Steinhardt, scriitorul care a murit în mănăstirea Rohia, doctor în drept constituţional, de origine evreiască, s-a convertit la religia creştină, confesiunea ortodoxă în închisoarea de la Jilava, şi-a luat numele de fratele Nicolae şi s-a călugărit după ce a fost pus în libertate. Mai apoi, în 1967, după moartea tatălui său, a început să-şi caute o mănăstire, iar la recomandarea poetului Ioan Alexandru, vizitează mănăstirea Rohia în vara anului 1978. Un an mai târziu, a decis să se stabilească acolo ca

bibliotecar, iar din 16 august 1980 este monah la mănăstirea Rohia. În această perioadă, activitatea literară explodează şi 358itera mai multe volume, care îl 358itera ca un eseist de marcă al literaturii române. Nicolae Steinhardt este autorul unei 358iter unice în 358iterature română, care se predă în licee în ziua de azi, şi anume „Jurnalul fericirii", care reprezintă, după cum şi acesta o spune, testamentul lui literar.

Ţara Lăpuşului – abordare a caracterului interdisciplinar

Ţara Lăpuşului are ceva special. Această regiune este considerată unică, cei care au vizitat-o măcar o dată îşi doresc să se întoarcă, datorită unui amestec de trei lucruri: peisaje incredibile, oameni cumsecade şi, nu în ultimul rând, o energie pozitivă a locului care se simte, din momentul în care ai pus piciorul pe acest loc. Natura, oamenii, casele şi bisericile sunt legate spiritual şi au menţinut această legătură până în ziua de azi. Toate aceste însuşiri contribuie la imaginea de "brand" a Ţării Lăpuşului, la care putem adăuga că, zona adusă în discuţie, înglobează toată viaţa rurală, obiceiurile ţăranului român şi modul lor de viaţă.

Ţinutul Lăpuşului se află la zona de contact dintre cele trei "ţări" şi anume, Maramureş, Năsăud şi Chioar influenţe exprimate în principal prin haine tradiţionale şi obiceiuri, dar şi în arhitectura tradiţională, mentalităţi colective şi comportamentul oamenilor.

Ţinutul Lăpuşului dispune de suficiente motive pentru integrarea sa în circuitele turistice regionale şi internaţionale, cât şi în turismul internaţional european, în special prin turism rural de factură etno-culturală, dat fiind faptul ca elementul etno-folcloric este componenta de bază a patrimoniului turismului Ţării Lăpuşului.

Conform studiului de geografie regională a lui Ştefan Deszi din 2006, potenţialul turistic natural se datorează multiplelor atracţii, printre care, lanţuri muntoase vulcanice, afluenţii râului Lapus, văi deosebit de pitoreşti, cât şi prezenţa ambelor tipuri de relief , exocarstic şi endocarstic. Toate acestea au menirea de a stimula turismul de agrement, precum turismul cultural şi ştiinţific, întrunind o imagine completă a complexităţii din zona luată în studiu, care deţine potenţialul de atractivitate cu valoare naturală (*Figura 1*)

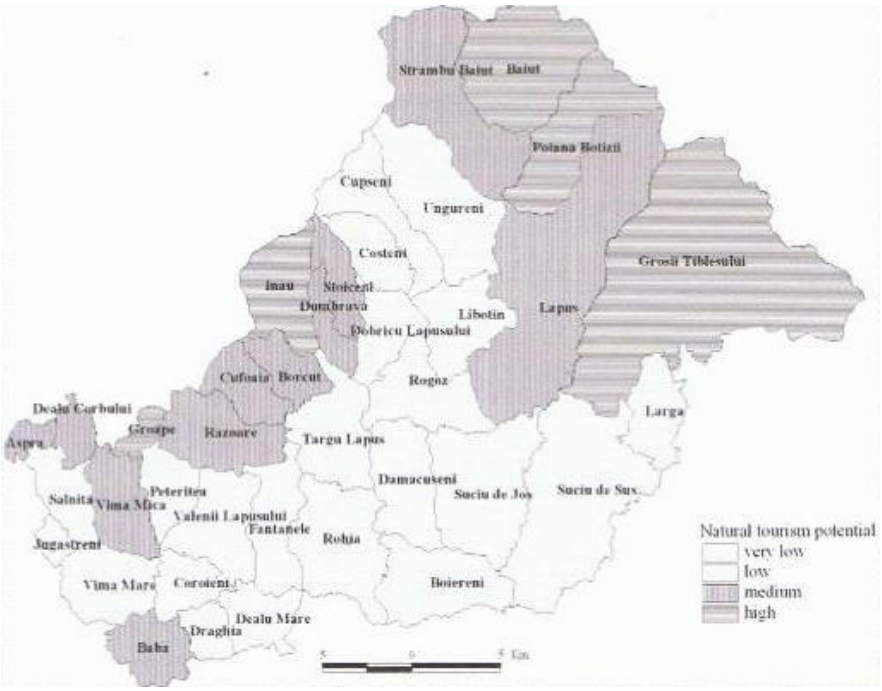

Figura 1 – Categoriile de potenţial turistic natural la nivel de localitate (sursa Ş.Dezsi-Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.666)

În ceea ce priveşte varietatea şi valoarea sa, potenţialului turistic antropic al Ţării Lăpuşului, diferă, în mod evident, după cum putem observa şi în *Figura 2,* totodată corelat şi cu evoluţia civilizaţiei umane.

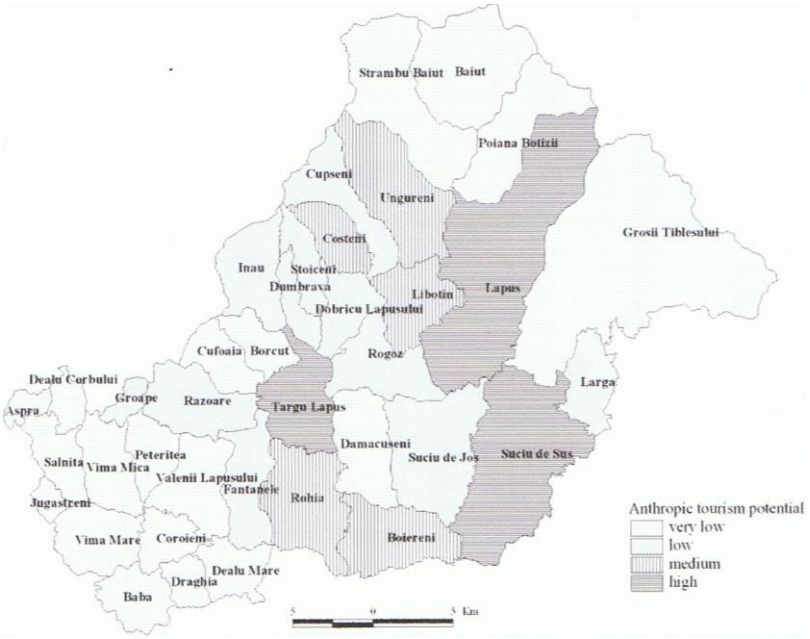

Figura 2 – Categoriile de potenţial turistic antropic la nivel de localitate (sursa Ş.Dezsi-Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.670)

Turismul antropic ne oferă multe atracţii, dintre care numim vestigii arheologice, obiective religioase, cu biserici de lemn, catedrale si manastiri, monumente, obiective culturale ca şi muzee, colecţii, biblioteci, precum şi instituţiile de cultură şi educaţie. Pe lângă aceasta suită de obiective, putem considera o rubrică a turismului antropic şi acele activităţi şi manifestări etnografice, care constituie în total un patrimoniu atractiv de excepţie, care se conscretizează într-un produs original al civilizaţiei rurale româneşti.

O ultima categorie abordată de Ştefan Dezsi este cea a potenţialului turistic al bazei de materiale la nivel de localitate. Aceasta din urmă categorie se referă la capacitatea de cazare destinată "odihnei, agrementului şi recreerii" (*Figura 3*). Aceste rezultate au fost obţinute pe baza însumării a tutror formelor de cazare din zonă precum hoteluri, moteluri, cabane, pensiuni turistice familiale, dar şi tabere şcolare.

Figura 3 – Categoriile de potenţial turistic al bazei materiale la nivel de localitate (sursa Ş.Dezsi-Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.672)

Însumarea celor trei categorii, potenţial turistic natural, antropic şi respectiv, al bazei materiale turistice, este rezultatul potenţialului turistic total (*Figura 4*), prezentată grafic în cele ce urmează.

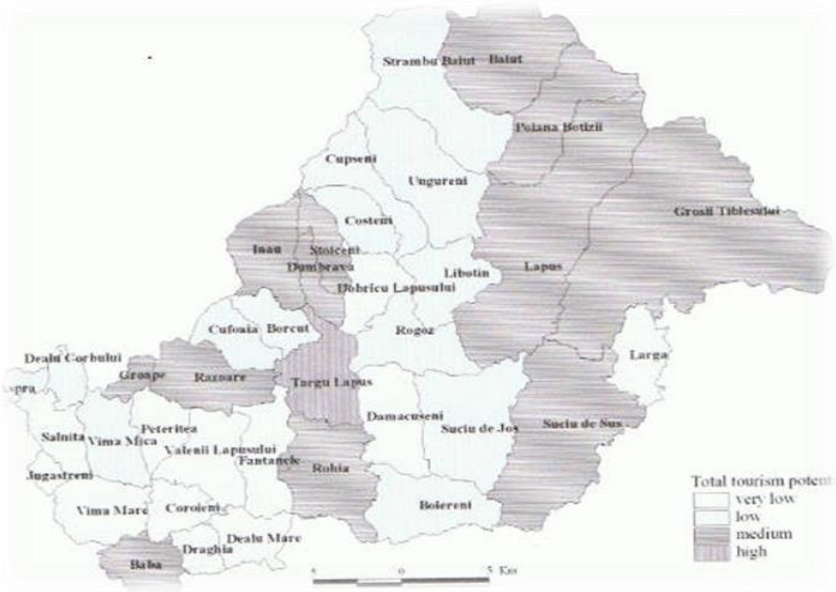

Figura 4 – Categoriile de potenţial turistic al bazei materiale la nivel de localitate (sursa Ş.Dezsi-Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.674)

Această reprezentare "a condus la concretizarea unei situaţii considerată conformă cu realitatea actuală turistică", după cum ne spune Ştefan Dezsi în lucrarea sa "Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională".

Concluzii

Ţara Lăpuşului, loc bogat în tradiţii şi obiceiuri, deţine şi un patrimoniu bogat de echipamente tradiţionale utilizate, dintre care cele mai utilizate în zonă sunt cele ce aparţin artei populare şi care se utilizează la ţesut la război, la ţesături din fire naturale, la lucratul în lemn şi inclusiv la sculptura cu motive tradiţionale, ceramică şi olărit, costume populare şi instrumente muzicale specifice folclorului. Ţara Lăpuşului este o zonă de o importanţă istorică deosebită, totodată fiind considerată una din cele mai vechi unităţi administrative de acest fel din ţară.

REFERINŢE:

Cărţi:

Cocean P., (2010) *Geografie regională*, Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca;

Dezsi S., (2006), *Ţara Lăpuşului - studiu de geografie regională*; Presa universitară clujeană, Cluj Napoca;

Floare Butian, (2004), *Ţara Lăpuşului*; Galaxia Gutenberg, Târgu - Lăpuş;

Rapoarte şi site-uri web:

Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aara_L%C4%83pu%C8%99ului ;- ultima vizită în 25.09.2014 (limba română)

Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://www.visitmaramures.ro/index.php?task=category&category=lapus_country&lg=RO ; - ultima vizită în 20.09.2014 (limba română)
Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://mariosolomon.tripod.com/id151.html ;- ultima vizită în 29.09.2014 (limba română)
Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://www.taralapusului.com/ ;- ultima vizită în 30.09.2014 (limba română)
Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://www.romanialibera.ro/actualitate/proiecte-locale/raiul-s-a-mutat-in-%C5%A2ara-lapusului-296643 ;- ultima vizită în 30.09.2014 (limba română)
Ţara Lăpuşului, disponibilă la http://www.romanianmonasteries.org/ro/maramures/lapus-chioar-codru ;- ultima vizită în 1.10.2014 (limba română)

BENEFITS AND COSTS OF GROUP DIVERSITY ON GROUP PERFORMANCE

Mihaela Bucur, PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Diversity is an increasingly important subject for both researchers and managers, as organizations become more diverse in terms of race, nationality, age, gender, abilities, personalities and many other characteristics of their members. There are many studies on the topic, but the relationship direction of group diversity on performance is not yet fully understood. Sometimes the effects of group diversity on performance are positive, at other times negative. The main purpose of the article is to review the literature of group diversity and performance in order to answer the question: Which are the cost and benefits of group diversity on group performance? Further more, we will have a special focus on cognitive diversity as a variable that is most job related and on group dynamics as a factor that can offer information on the group diversity – group performance relationship. Theoretical and practical implications are also discussed.

Keywords: group performance, group satisfaction, group diversity, cognitive diversity, team dynamics.

Introduction

Diversity is an increasingly important factor in organizational life as organization become more diverse in terms of race, nationality, age, gender, abilities, and many other characteristics of their members (Shaw & Barrett – Power, 1998, p. 1307). Moreover, organizations are adopting work group compositions that incorporate differences in educational background of functional background (van Knippenberg & Schippers, 2007, p. 516), in personality characteristics (Mohammed & Angel, 2003) and cognitive abilities (Shin & al, 2012). Due to the new organizational trends, two of the most complex phenomena in the work place, diversity and work groups, are being merged together with the goal of creating high performing groups and organizations (Webber & Donahue, 2001, p.27).

In spite of its recent, there is little consensus on what "diversity" means and on the ways diversity influences group performance (Guzzo & Dickson, 1996, p.331).

In the literature, there are three main theories that focus on the effect of group diversity on group performance: social categorization, similarity/attraction, and information and decision making theory. Researchers favoring the first two theories argue that member heterogeneity has a negative impact on team performance (Horowitz, 2005;

Tajfel, Billig, Bundy & al.,1971). Further more, according to proponents of the two theories, different member characteristics such as - expertise, age, and gender can be easily categorized by individual member and negatively associated with group outcomes (Horowitz, 2007, p. 989). On the other hand, the information and decision making theory comes from a „value in diversity" perspective (Cox, 1993; Cox, Lobel & McLeod) which argues that diversity creates benefits for group performance. The assumption that underlies this theory is that an increase in racial/ethnic diversity means that work group will experience benefits such as: increased creativity, higher quality decisions, and enhanced problems solving ability, constructive conflict and debate, increased understanding of different ethnicities and cultures, and increased information (Shore & al., 2009, p. 118).

Group diversity literature has the characteristics of being diverse itself (Simons & Rowland, 2011). Lorden & Rosner (1991) define diversity as the one that differentiates one group of people from another along primary and secondary dimensions. The two researchers described primary dimensions of diversity as those exerting primary influences on our identities - ethnicity gender, race, age and mental or physical abilities and characteristics. These dimensions of diversity are visible and have the most impact on group in the workplace and society. Secondary dimensions - educational background, work style, work experience, cognitive abilities, attitudes communication style – are less visible and exert a more variable influence on personal identity and add a more subtle richness to the primary dimensions of diversity (Lorden & Rosner, 1991; Barbara Mazur, 2010).

Further, we present the result of 13 empirical studies that have focused their research on group diversity – performance relationship (see table 1).

Research Methodology

The methodology used for this paper is the review of the literature on the relationship of group diversity and group performance. For this, a reach literature has been analyzed including empirical studies, reviews, metaanalysis and results from dissertation. The literature has been collected from the rich online resources. The paper chosen for this review investigated the impact of several important diversity dimensions on performance.

Table 1

Author(s)	Independent Variable(s)	Dependent Variable(s)	Results
1. Bär, Niessen & Ruenzi (	Social categorization diversity and informational diversity	Group performance	N=2.260 management teams Result showed that while social category diversity is generally negatively related to performance, informational diversity is positively related to performance.
2. Martins & al. (2012)	Expertise and expertness diversity	Group perfo2007)rmance	N= 736 students enrolled in a master's program and organized in 196 teams. Result found that when team psychological safety was lower, rather than higher, expertise diversity was more negatively related to team performance, but conversely, expertness diversity was more positively related to team performance. When team relationship conflict was lower, rather than higher, expertness diversity was more positively related

			to team performance.
3. Bucur & Constantin (2014)	Attitudes towards communism	Group performance (group's cognitive complexity)	N= 288 students organized in 72 group. Results indicated no significant relationship of group diversity in terms of attitudes towards communism on group cognitive complexity.
4. Timmerman (2000)	Age diversity and racial diversity	Group performance (basketball task)	N= 871 professional basketball teams and 1,082 professional baseball teams from 1950 to 1997. The results revealed that (after controlling for team ability) age diversity and racial diversity were negatively associated with basketball team performance
5. Neuman, Wagner & Christiansen (1999)	Team personality differences	Team performance	N=328 working in 82 teams were assessed on a broad range of traits organized around the framework of the Big Five personalities. Across the set of Big Five traits, personality difference in terms of extraversion and emotional stability was positively related to team performance.
6. Clement & Schiereck Jr. (1973)	Gender differences	Group performance in a visual signal detection task	N= 48 (24 males, 24 females) There were no differences in performance between all-male and all
7. Apesteguia, Azmat & Iriberri (2012)	Gender differences	Team performance and decision masking	N= economics undergraduate and MBA student. The results showed that the teams formed by three women are significantly outperformed by all gender combinations.
8. Schilpzand (2010)	Cognitive style diversity	Group performance	N= 280 undergraduate students. Results indicated a small positive effect between cognitive style diversity and team performance, but it was not statistically significant. This relationship is also presented when looking at the diversity on verbal and object cognitive styles. Regression identifies a negative effect of spatial

			cognitive style diversity on team performance.
9. Aggarwal & Wooley (2010)	Cognitive styles diversity	Team performance	N= 64 groups of two to five participants. Results found that as diversity in cognitive style increased, strategic consensus decreased, which in turn increased the numbers of errors teams made thereby hunting performance.
10. Jehn, Northcraft & 11. Neale (1999)	Social category diversity Value diversity Informational diversity	Group performance	N = 545 employees. Informational diversity positively influenced group performance, mediated by task conflict.
12.Watson, Kumar & Michaelsen (1993)	Cultural diversity	Group performance	The study was run for 17 weeks and involved culturally homogenous and culturally diverse groups. Initially homogenous groups scored higher on performance effectiveness. By week 17 there were no differences in overall performance, but the heterogeneous groups scored higher on two task measures.
13. Ely (2004)	Tenure, age, sex, race diversity	Group performance	N= employees from 486 retail bank branches. Race and sex diversity were unrelated to performance. The direct effects of tenure and age diversity were largely negative, but were moderated by quality of team processes, suggesting that cooperation and teamwork may suppress the direct negative effect.

Table 1. Results of empirical studies

Implication for practice

The review of team literature suggests that diversity in teams can provide teams and organizations with competitive advantages if managers combine the right compositional attributes for the right task when creating the teams. On the other hand, if managers or HR practitioners create teams without regarding to compositional factors, the type of task the team has to complete and the group dynamics, diversity can become a potential source of disadvantage. HR practitioners and managers should understand these differential effects of team diversity on performance and integrate varying attributes and contexts to maximize team performance. For instance, if a task is complex and requires considerable resources to be

accomplished, managers will create a high performing team if the team is heterogeneous but less heterogeneous regarding demographic attributes. In order to maximize the efficacy of teamwork HR practitioners can maximize diversity by providing diversity training. This specific training can help individual members to recognize their similarities and value their differences. Furthermore, diversity training has become an important tool and administrative function in companies seeking to respond to change. These training programs can vary in many ways, but all diversity training programs are preparing organizations and employees for increasing racial, ethnic, and cultural and gender diversity.

In conclusion, we argue that incorporating diversity in groups and organizations involves an acceptance of diverse resources and there fore workplace diversity should leaf to greater productivity.

Implication for future research

As diversity can bring both advantages and disadvantages, it is often described by many researches an double –edge sword (Milliken & Martins, 1996, p.403). Furthermore, diversity is a complex and dynamic phenomenon and managing diversity starts to be of crucial importance. The studies we have analyzed present rather the beneficial effects of group diversity on group performance. An important aspect we strike to mention is the fact that there are many factors that influence group diversity – group performance relationship. Such factors refer to group quality of group process, time spent within the group and task and relationship conflict. Further research should study closer the dynamics of team process, the relationship among diverse members throughout time and the changing nature of interactions.

REFERENCES:

Aggarwal, I., & Woolley, A. W. (2010). Do you see what I see? The Effect of Members‟ Cognitive Styles on Team Processes and Performance. Paper presented at the Annual Meeting of the Academy of Management, Montreal, Canada.

Apesteguia, J. Azmat, G., & Iriberri, N. (2012). The Impact of Gender Composition on Team Performance and Decision Making: Evidence from the Field, *Management Science*, Vol. 58, No.1, pp. 78-93.

Bär, M., Niessen, A., Ruenzi, S. (2007). The Impact of Work Group Diversity on Performance: Large Sample Evidence form The Mutual Fund Industry. Centre for Financial Research, Look deeper.

Bucur, M. & Constantin, T. (2014) The effects of group separation and variety on group performance and satisfaction. Scientific Annals of Alexandru Ioan Cuza University, issue 1, 49-60.

Clement, D., & Schiereck, JR., J., (1973) Sex composition and group performance in a visual signal detection task, Memory & Cogntion, Vol.1, No 3, 251 – 255.

Cox, T., 1993. Cultural Diversity in Organizations: Theory, Research and Practice. San Francisco: BerrettKoehler

Cox, T., Lobel, S.A., McLeod, P.L., 1991. Effects of ethnic group cultural differences on cooperative and competitive behavior on a group task. Academy of Management Journal, 4, pp. 827–847.

Ely, R.J. (2004) A field study of group diversity, participation in diversity education programs, and performance, Journal of Organizational Behavior, 25, 755 – 780.

Guzzo, R., & Dickson, M., (1996). Teams in organizations: Recent research on performance and effectiveness, *Annual Review of Psychology*, 47, 307 – 338.

Horowitz, S.K., Horowitz, I. (2007). The effect of team diversity on team outcomes: a Meta-analytic Review of team demography, *Journal of Management*, Vol. 33, No.6, 987 - 1015

Horwitz, S. K. 2005. The compositional impact of team diversity on performance: Theoretical consideration. *Human Resource Development Review*, 4: 219-245

Jehn, K.A., Northcraft, G., & Neale, M. (1999). Why differences make a difference: A field study of diversity, conflict, and performance in workgroups. *Administrative Science Quarterly*, *44*, 741-763

Knippenberg, D. & Schippers M. C. (2007). Work group diversity. *Annual Review of Psychology*, 58: 515 – 541.

Loden, M., Rosener, J.B., 1991. Workforce America! Managing Employee Diversity as a Vital

Martins, L., Schilpzand, M., Kirkman, B., Ivanaj, S. & Ivanaj, V. (2012). A Contingency View of The Effects of Cognitive Diversity in Team Performance: The Moderating Roles of Team Psychological Safety and Relationship Conflict, Small Group Research, XX(X) 1-31.

Mazur, B. (2010). Cultural Diversity in Organizational Theory and Practice. Journal of Intercultural Management. Vol. 2, No.2, pp.5-15.

Milliken, F., & Martins, L., (1996). Searching for common threads: Understanding the multiple effects of diversity in organizational groups. *Academy of Management Review*, Vol. 21, No. 2, 402 – 433.

Mohammed, S. & Angell, L. C. (2003). Personality Heterogeneity in Team: Which Difference Make a Difference for Team Perfomance*? Small Group Research*, 34: 651.

Neuman, G.A., Wagner, S., Christiansen, N. (1999). The Relationship between Work-Team Personality Composition and the Job Performance of Teams, Group & Organization Management, 24:28. Resource. Illinois: Business One Irwin.

Schilpzand, M.C., (2010). Cognitive Diversity and Team Performance: the Roles of Team Models and Information Processing Mechanisms. Dissertation. Georgia Institute of Techology.

Shaw, J.B., & Barrett - Power, E. (1998). The Effects of Diversity on Small Work Goup Processes and Performance. *Human Relation*, Vol. 51, No.10.

Shin, S. J., Kim, T-Y, Lee, J-Y & Bian, L. (2012). Cognitive Team Diversity and Individual Team Member Creativity: A Cross – Level Interaction, *Academy of Management Journal*, Vol. 55, No. 1, 197 – 212.

Shore, L.M., Chung – Herrera, B.G., Dean, M. D., Ehrhart, K.H, Jung, D.I. & al. (2009). Diversity in organizations: Where are we now and where are we going? *Human Resources Management Review*, 19, 117-133.

Simons, S.M, & Rowland, K.N., (2011). Diversity and it's impact on organizational performance, the influence of diversity constructions on expectation and outcomes. *Small Group Research,* Vol 6, Issue 3. 171-183.

Tajfel H, Billig M G, Bundy, R. P., Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behaviour, *European Journal of Social Psychology*, 1:149-77.

Timmerman, T. A., (2000). Racial Diversity, Age Diversity, Interdependence, and Team Performance, *Small Group Research,* 31:592.

Watson, W. E., Kumar, K., & Michaelsen, L. K. (1993). Cultural diversity's impact on interaction process and performance: comparing homogeneous and diverse task groups. Academy of Management Journal, 36 (3), 590–602.

Webber, S.S. & Donahue, L.M. (2001). Impact of highly and less job-related diversity on work group cohesion and performance: a meta-analysis, *Journal of Management*, 27:141.

Williams, K.Y. & O'Reilly, C.A., III. (1998). Demography and diversity in organizations: A review of 40 years of research. In B.M. Staw & L.L. Cummings (Eds.), Research in Organizational Behavior (Vol. 20, pp. 77-140). Greenwich, CT: JAI Press.

CHALLENGES PARENTS OF CHILDREN WITH AUTISM IN LOCAL AND NATIONAL PRESS

Mihaela Grasu, PhD, Postdoc Researcher, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Autism is a neuro-biological disorder with a wide variety of clinical manifestations. The central elements are the isolation and indifference to others, delays in expressive language development and repetitive behaviors, stereotyped, rigid or self-and heteroagression. Having a child with autism is one of the biggest challenges for parents, because autism does not heal. Obvious improvement in symptoms and increasing social integration occur when therapeutic intervention occurs early and intensive.
The study is based on the analyze of the central and local Romanian press, for five years, during 2009 – august 2014. The main challenges of parent concern: low involvement of the state in creating centers for autism diagnosis and intervention, lack of perspective on the future of the child, delayed or wrong diagnosis due to lack of information, difficulties in school integration of children with autism, financial hardship, as well as discrimination and social prejudices.
Organizing parents' associations is one of the solutions that they have resorted to succeed lobbying to rights of children with autism in Romania.

Keywords: autism, media content analysis, the rights of children with autism, early intervention, assessment, diagnostic and therapy services for children with autism.

Introduction

Raising a child with autism is a challenge for parents because this is a complex developmental disorder of neurobiological nature, no healing. Equal opportunities for children with autism is to start as early therapy to develop communication skills, social, behavioral and academic and prevent repetitive behaviors and inadequacy. Autism is a lifelong disorder, not cure, so this creates greater maternal stress, depressive symptoms and fear of the future (Abbeduto and others, 2004). A child's level of social skills was a significant predictor of child-related maternal stress, thus the level of children's social skills are low, the stress experienced by mothers is higher (Baker-Ericzén and others, 2005). Ghaedi and Kosnin (2013) found that increase in the level of depression and stress among mothers will increase the severity of autism among children and vice versa. Results showed that a decrease in family income is followed by an increase in depression and stress level in mothers, autism is more severe when the families income is low. Integrating the children with autism in inclusive education program contributes to reducing maternal stress (Baker-Ericzén and others, 2005). Woodgate, Ateah, Secco (2008) reported that parents of children with autism feel misunderstood and stigmatized by society. Moreover, they expressed frustrations in accesiong services and in dealing with professionals.

Altiere şi Von Kluge (2009) found five challenges that emerged from the family's experiences of children with autism: *Development*, *Questioning*, *Devastation*, *Solutions*, and *Growth*. That which causes parents to contact specialists are in special delays in language development. In such cases, the parents begin to ask questions, like: is my child different? What's wrong with him? Usually from pediatrician they expecting answers to these questions. Every parent described the confusion that resulted from their child's behavioural presentation

and the feelings of loss and devastation that occurred after discovering their child has autism. Parents, however, were swift and eager to mobilise resources to help their child, sometimes in any possible way. Almost every parent described significant, positive experiences that resulted from raising a child with autism, despite the hardships.

After Scorgie et al. (2004), the parents passes through three stages after the child is diagnosed. In the early stages following diagnosis, parents are confronted with a number of critical emergent questions: Who is my child? Who can he/she become? What is my life going to be like, now and in the future? Secondly, the parents try to make sense of the diagnosis and its impact on their lives: Why did this happen to us? How can I make sense of it? Finally, the parents wondering themselves how they are going to manage life: How am I going respond? What options are available to me and my family.

The purpose of this study is to identify the main challenges of families of children with autism reflected in the media. Furthermore, we identify solutions used by parents to defend the rights of children with autism.

Method

To fulfill the research objective, I chose to do a content analysis of a sample of newspaper articles on autism topics. I used electronic editions of one national newspaper: *Jurnalul naţional,* which initiated a media campaign to autism and two local newspapers: *Ziarul de Iasi*, calling itself the leader of the local press and *Buna Ziua Iasi*, which describes himself, the most complete and objective newspaper. These newspapers were monitored for a five years, from January 2009 to July 2014. The content analysis aimed to identify the difficulties of parents of children with autism. To identify articles were searched for the terms "autism" and "autist" on the websites of these publications. The research involved a total of 322 articles (131 articles in *Jurnalul National*, 71 articles in *Ziarul de Iasi* and 120 articles in *Bună Ziua Iasi*). The main topics covered in these articles were: awareness campaigns for the cause of autism (97 articles), presentation of cases (71 articles), presenting the findings of scientific studies (68 articles), new services for people with autism (42 articles), presenting scientific events such as conferences, seminars, training courses or launch book (29 articles) and discussion of legislative issues (27 articles).

Results

Difficulties of parents of children with autism results from the analysis of press articles are following: 1) parental frustration that the state is not involved to create of free services for persons with autism and the parents make sacrifices to pay for therapy (86 articles); 2) problems to integrate the children into mainstream schools (53 articles); 3) concern about the child's future in the absence of services for adults with autism, unrecognized disorder in adulthood and cessation of financial support received from the state for youth with autism (40 articles); 4) lack of information on autism, which resulted in incorrect or delayed diagnosis (29 articles); 5) fight social prejudices (25 articles).

Romanian authorities' indifference to the problem of children with autism

In a number of 86 articles appears the idea that the authorities are indifferent to the problem of autism, so that parents are responsible for the diagnosis, assessment and therapeutic intervention as for educational and social inclusion. The lack of access to rehabilitation programs, and the absence of experts in autism therapy, the only option for parents has been the therapy at home, with specialists brought from abroad. This involves high costs and some parents has left his job to become the caregiver of child. The attention of policy makers for autism came only in 2010, when it adopted the Law no. 151/2010 on services for people with autistic spectrum disorders. This law does not clarify what the parents wanted the most: the settlement of therapies, strategies to integrate the children into mainstream schools and creating the centers for adolescents and adults with autism.

Difficulties of school integration

The difficulties of integration in public kindergartens and schools for children with autism are reported in a number of 53 articles. From a legal standpoint, parents of children with autism can choose between special and mainstream schools. Some parents refuse special school option because they fear that their children will not progress, further that they could be abused. In fact, the acceptance of children with SEN in a mainstream school is difficult. On the one hand, children must reach a certain level of development, so that they can be accepted by peers, participate in group activities. On the other hand, mainstream schools in Romania are insufficiently prepared to receive pupils with SEN. Teachers work experience in inclusive classes as a "double constraint", having to choose between them attention of pupils with SEN or other students in the class. Thus resort to refusing the enrolling children in mainstream school because there are no seats or adopting the secondary mechanisms of coping, as neglected the children with SEN or treat in the same way as the other students in the class. (Grasu, 2013).

> *Most times, they excuse that kindergarten was already overcrowded. Or they tell us that they can not accept the assistant in the classroom, because the law does not allow foreigners in the kindergarten (...).Or heard the diagnosis, telling us that they can not receive, because disrupting classes* (Lazăr, Cireş, 2013).

The lack of perspective on the child's future

A total of 40 articles is dedicated parents worry about the future of the child, which will make it when they no longer live. Before 2013, the legislation provides that granting the degree of disability based on IQ. This leads to not receive degree disability and caregiver because the people with autism had IQs greater than that provided for in legislation. Yet to be given financial support, parents could choose between changing diagnosis of schizophrenia or passing a lower IQ. After the family of a young man with autism won in court the right to receive money for caregiver appeared Order 692 of 23 May 2013 the Ministry of Health, which recognized the existence in Romania of adults with ASD.

> *When my son will be over 18 years, I do not know what I'll do: o center, no community where they can learn to be autonomous. My only peace, as a parent, is that after his mother and I will no longer live, Damian's brothers will take care of him* (Gavriliu, 2011).

Lack of information and professionalism of specialists

In Romanian, 10 years ago, autism was a disorder that experts knew a little. So, many children were diagnosed late or wrong. Thus, autism was often confused with deafness, delay in mental development or parental indulgence. Many parents were quiet by pediatricians that the child will recover:

> *The child was two years old when I noticed that something was wrong with him (...).But doctors told us that there is nothing more or less. That all is well. That we, parents should change our attitude, to be more severe, less tolerant with him insolence. He is a boy and boys talk later. (...).Only at the age of 3 years or so we have had a clear diagnosis of autism* (Lazăr, Ursache, 2013).

Before receiving a diagnosis, parents are scared and confused. Confusion of parents continues and after diagnosis because they do not get explanations from experts. In addition, the Romanian mental health system for children is excessively oriented towards medication (Grădinaru, 2010), and children with autism receive only drugs to be quiet:

> *"What is autism and what should I do?", mother asked the doctor who gave the verdict: " Nothing. Go to make for her the handicap certificate "* (Chiscop, 2009)**.**

Fight social prejudices

People with autism are different from most people and therefore are stigmatized. Stigma affects the whole family, so the parents coping hard the feelings of shame, guilt and isolates:

> *About people in the village I do not say, « look at her, she has a disabled child who screaming and hitting his head against the wall », that is the vision. For three years I was completely isolated, almost I do not leave the house only when I have to bring Karina in Iasi* (Bunduc, 2011).

Conclusion

This study provides an overview of media representation of the challenges of parents of children with autism. The study was limited to gathering information from the media, but to be continued through field surveys.

The results of this study show that parents of children with autism in Romania struggle as stress, depression, social stigma, and the indifference of authorities. In the absence of free therapy services, parents themselves have created centers for their children or they bring therapist at home. With individualized, intensive and early therapy (the most popular being the ABA) they were able to make their children to progress, despite mentality that for autism can not do anything. Although incomes are low, because most mothers do not work and are the caregivers of children, parents pay expensive therapies for children, to become as independent as possible. They manage this by forming NGOs, making fundraising campaign in the community, accessing European funds, and through cooperation with local authorities or political personalities. In some cities, parents organized in association received from local authorities locations for day care centers. The first major public-private partnership which opened 40 assessment and therapy centers for people with autism and were formed over 580 specialists was initiated by Asociaţia de Psihoterapii Cognitive si Comportamentale din Romania, Fundaţia Romanian Angel Appeal and Department of Child Protection.

A victory for parents is recognition of autism after adulthood. Thus persons with autism who are over 18 year old can benefit from caregiver, because the evaluating the disability does not depend on IQ. Parents still struggling for the settlement therapies by the state, inclusion of children in mainstream schools, professional integration for adults with autism.

REFERENCE:

Abbeduto, L., Seltzer, M. M., Shattuck, P., Krauss M. W., Orsmond, G., Murphy, M. M. (2004). Psychological Well-Being and Coping in Mothers of Youths With Autism, Down Syndrome, or Fragile X Syndrome. *American Journal on Mintal Retardation*, 109. 3, 237–254.

Altiere, M.J., Von Kluge, S. (2009). Searching for acceptance: Challenges encountered while raising a child with autism. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 34,2, 142-152.

Baker-Ericzén, M. J., Brookman-Frazee, L and Stahmer, A. (2005). Stress Levels and Adaptability in Parents of Toddlers With and Without Autism Spectrum Disorders. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities*, 30, 4, 194-204.

Bunduc, N. (2011). O mama se chinuie sa-si trateze fetita bolnava de autism in satul Iazul Nou. *Ziarul de Iaşi*, 11.12.2011, www.ziaruldeiasi.ro.

Chiscop, E. (2009). Condamnaţi la izolare pe viaţă. Tragedii de care statul nu vrea să ştie. *Ziarul de Iaşi*, 09.09.2009, www.ziaruldeiasi.ro

Gavriliu, I. (2011) Guvernul minte cu neruşinare Parlamentul European, *Jurnalul Naţional*, 07.03.2011, jurnalul.ro.

Grasu, M. (2013). *Sociologia câmpului de intervenţie profesională. Incluziunea copiilor cu cerinţe educative speciale în învăţământul de masă.* Iaşi: Editura Universităţii ”Al. I. Cuza”.

Grădinaru, C., Stănculeanu, D. (2010). *Analiza serviciilor de sănătate mintală pentru copiii din România*. *Cercetare socială calitativă.* Save the Children Romania.

Lazăr, S., Cireş, T. (2013). Lungul drum spre o viaţă normală. Societatea nu e întotdeauna deschisă către copiii cu autism şi familiile lor. *Jurnalul Naţional*, 11.08.2013, disponibil on-line la jurnalul.ro

Lazăr, S., Ursache, M. C. (2013). “Umbra” lui Gabriel. Diagnosticat la 3 ani şi jumătate cu autism, un băieţel e ajutat în terapie de sora lui mai mică. *Jurnalul Naţional*, 23.07.2013, jurnalul.ro

Scorgie, K., Wilgosh, L., Sobsey, D. (2004). The experience of transformation in parents of children with disabilities: Theoretical considerations. *Developmental Disabilities Bulletin*, 32, 1, 84-110.

Woodgate, R. L., Ateah, C., Secco, L. (2008). Living in a World of Our Own:The Experience of Parents Who Have a Child With Autism. *Qualitative Health Research*, 18, 8, 1075-1083.

jurnalul.ro.

www.bzi.ro.

www.ziaruldeiasi.ro.

*** Legea nr. 151/2010 privind serviciile specializate integrate de sănătate, educaţie şi sociale adresate persoanelor cu tulburări din spectrul autist şi cu tulburări de sănătate mintală asociate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 483 din 14.07.2010.
*** Ordinul nr. 692/982/2013 al Ministerului Sănătăţii şi al Ministerului Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale privind modificarea cap. 1 din anexa la Ordinul ministrului muncii, familiei şi egalităţii de şanse şi al ministrului sănătăţii publice nr. 762/1992/2007 pentru aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabileşte încadrarea în grad de handicap, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 313 din 30.05.2013.

Acknowledgements
This article was supported by European Social Fund in Romania, under the responsibility of the the Sectoral Operational Program Human Resources Development 2007-2013: POSDRU/159/1.5/S/132400; Project Grant: Successful young researchers - professional development in interdisciplinary and international context.

ATTITUDES AND SOCIAL PERCEPTION OF DISABILITY

Lioara-Bianca Buboiu, PhD. Student, University of Oradea

Abstract: How disabled people are perceived? What are the attitudes manifested across from them? New policies promoted at national and international level aimed at creating conditions for the acceptance of diversity, but the acceptance of diversity requires the equalization of opportunities, and this objective can not be achieved in the absence of proper attitudes of acceptance and valuing diversity. The attitude of society is the main barrier raised against these individuals, creating many repercussions both psycho-emotional and social. To achieve the goal of equal opportunities is imperative to changing attitudes regarding this category of subjects, adequate knowledge of these people, treating them after the availability they have and not after the label conferred by stereotypes and prejudices.

Keywords: disability, attitudes, social perception, diversity, label

Răspunsurile afective, cognitive şi comportamentale pe care persoanele le exprimă în cadrul interacţiunilor dintre ele nu sunt altceva decât atitudini. Interacţiunea cu ceilalţi constituie cadrul fundamental al existenţei umane, relaţiile pe care le stabilim cu cei din jurul nostru fiind influenţate de opiniile, credinţele, convingerile noastre, de atitudinile pe care le manifestăm în cadrul acestor interacţiuni. Atitudinile se fac cunoscute în context social, interacţiunea dintre oameni fiind deopotrivă atât factor de formare cât şi de schimbare a atitudinilor.

Termenul de atitudine se referă la modalităţile de a reacţiona verbal sau comportamental vizavi de aspecte ale vieţii exprimate în cadrul relaţiilor interpersoanale. Vorbim astfel de atitudini faţă de persoane, faţă de idei, mentalităţi, stiluri de viaţă, valori,etc. Ele pot avea diverse grade de toleranţă, de flexibilitate dar şi de intoleranţă şi neflexibilitate în discuţii, fiind ,,moduri de a fi în situaţii foarte diferite"(Șchiopu, 1997, p.89).

Atenţia deosebită de care se bucură ,,atitudinea" în cadrul disciplinelor sociale a dus la numeroase încercări de definire a conceptului din diverse perspective. Nu există o definiţie unanim acceptată, atitudinea fiind încă o provocare, un câmp deschis pentru oamenii de ştiinţă.

Definiţia propusă de Gordon W.Allport: ,,o atitudine este o stare de pregătire mintală şi neurală, organizată prin experienţă, care exercită o influenţă directoare sau dinamică asupra răspunsului individual la toate obiectele şi situaţiile cu care este înrudit/ în relatie(apud.Popescu-Neveanu, 1978, p.72). îşi păstrează şi astăzi valabilitatea.

S.Chelcea vede atitudinea ca fiind ,,poziţia unei persoane sau a unui grup de acceptare sau de respingere cu o intensitate mai mare sau mai mică a obiectelor, fenomenelor, persoanelor, grupurilor sau instituţiilor (Chelcea şi Iluţ, 2003, p.46).

Rockeach (1970, apud. Popescu-Neveanu, 1978, p.72) înţelegea atitudinea ca ,,o organizare durabilă a convingerilor despre un obiect sau despre o situaţie, predispunând persoana să răspundă într-o manieră preferenţială". Alte definiţii accentuează relaţia dintre atitudine şi comportament. F.J.Mc Donald (1965) defineşte atitudinea ca ,,o predispoziţie de a acţiona pozitiv sau negativ faţă de persoane, obiecte, idei şi evenimente" (apud.

Hankins,1973, p.154, apud. Chelcea, 2006, p.148). Indiferent de definiţia propusă cert este că atitudinile există, se formează şi se manifestă în cadrul interacţiunilor dintre oameni, exercitând o influenţă pozitivă sau negativă asupra diverselor categorii de actori sociali.

Dizabilitatea. Percepţie şi atitudini sociale

Atitudinile vizavi de dizabilitate au cunoscut de-a lungul timpului numeroase forme de exprimare, de la aruncarea copiilor dizabili în râuri, la tratarea acestora ca fiinţe sacre, considerate ,,copiii bunului Dumnezeu"(Hanamura, 1998, p.70), până la actualele politici incluzive şi de egalizare a şanselor.

In ciuda politicilor promovate la nivel internaţional şi naţional, a creşterii gradului de toleranţă socială faţă de persoanele cu dizabilităţi, numeroşi actori sociali manifestă adesea un oarecare discomfort în prezenţa persoanelor dizabile, ceea ce subliniază persistenţa unor comportamente şi atitudini discriminatorii direcţionate către acestea.

N.Malofeen (apud.Racu şi colab., 2007, p.17) distinge cinci mari etape ale atitudinilor faţă de persoanele cu deficienţe:

(I). 996-1715→de la agresivitate la conştientizarea necesităţii de a ocroti persoanele cu dizabilităţi;

(II). 1715-1806→ de la conştientizarea existenţei şi necesităţii de a ocroti persoanele cu handicat la recunoaşterea posibilităţilor de a le instrui;

(III). 1806-1927→ recunoaşterea necesităţii organizării instruirii surzilor, orbilor şi oligofrenilor;

(IV). 1927-1991→ conştientizarea necesităţii de a instrui toate categoriile de copii cu deficienţe, diferenţierea sistemului

(V). 1991-prezent→ de la izolare la integrarea persoanelor cu deficienţe

Studiile realizate asupra percepţiei dizabilităţii au demonstrat că ea provoacă comportamente ambivalente exprimate atât sub formă de milă, compasiune, dorinţă de a ajuta cât şi prin reacţii negative, antisociale care duc la marginalizare, discriminare, chiar tendinţa de a evita contactul fizic cu aceste persoane (Snyder et.all, 1979).

Dizabilitatea este percepută ca o ,,pată" Goffman, 1963), iar individul dizabil este văzut ca deviant, rolurile atribuite lui fiind negative:,,animal", ,,obiect al milei", ,,organism subuman", etc, Dizabilitatea apare astfel ca un fenomen de devianţă definit de Wolfensberger (1983, p.13) drept ,,o carcateristică a unei persoane percepută ca fiind semnificativ diferită de alţii sub un aspect care este considerat relativ important şi dacă această diferenţă este evaluată negativ". Percepţia asupra dizabilităţii nu este uniformă, ea cunoaşte diferenţieri de la o ţară la alta fiind puternic influenţată de modelele culturale şi ideologice promovate la nivel social, şi influenţând la rândul său manifestările atitudinale şi comportamentale ale celorlalţi membrii ai societăţii vizavi persoanele cu dizabilităţi.

Concepţiile religioase au jucat un rol important de-a lungul timpului în influenţarea atitudinilor manifestate faţă de aceşti subiecţi. Credinţa conform căreia diformitatea/ boala era pricinuită de o zeitate înfuriată a fost larg răspândită în antichitate. Tot legat de mesajele biblice este şi promovarea atitudinii de milă şi toleranţă.

Privitor la atitudinea societăţii faţă de copiiii cu handicap, Descamp şi colab.(1983, apud. Vrăşmaş, 2001, p.9) subliniază patru tipuri de reacţii: exterminare, segregare, acordarea cetăţeniei reduse şi recunoaşterea drepturilor egale.

Barker, Wright, Myerson şi Gonick (1953) în studiul privind atitudinile publicului general asupra dizabilităţii au concluzionat că publicul exprimă atitudini favorabile vizavi de persoanele cu dizabilităţi însă posedă sentimente mult mai profunde neverbalizate, care sunt adesea de respingere (Barker et.all, 1953, apud.Daruwalla şi Darcy, 2005).

Atitudinile se află în strânsă legătură cu reprezentările sociale, între ele existând o relaţie care „trece de la instabilă la permanentă (Seca, 2001, p.28). Reprezentările sociale asupra persoanelor cu dizabilităţi apar ca factor favorizant în creionarea unor convingeri cu valoare de stereotipuri, atitudinile şi comportamentele fiind organizate de acestea. Descrise adesea ca „dependenţi", „ instituţionalizaţi" „incapabili a realiza sarcini profesionale" (Runceanu, 2007, p.235) persoanele cu dizabilităţi sunt supuse stereotipurilor promovate la nivel social, stereotipuri care cel mai adesea se asociază cu reacţii negative faţă de dizabilitate, se exteriorizează în atitudini şi comportamente indezirabile de genul dezgust şi anxietate (Ryan, 1971) . Studiul realizat de Morvan (1997, apud.Mercier şi Bazier, 2001) asupra reprezentărilor sociale ale dizabilităţilor intelectuale, a subliniat faptul că la baza lor se află cinci categorii de imagini:

-imaginea semiologică- care acordă o atenţie deosebită înfăţişării fizice, diverselor caracteristici observabile;

- imaginea figurii „purtătoare" de caracteristici, prin care persoanele dizabile apar ca figuri lipsite de discernământ, care necesită o asistenţă permanentă, fiind incapabile de o viaţă socială autonomă ;

- imaginea secundară, potrivit căreia consecinţele dizabilităţii intelectuale se manifestă prin izolare afectivă;

-imaginea afectivă, ansamblul trăirilor afective, care în cazul persoanelor cu dizabilităţi intelectuale se exprimă în contextul unor relaţii de dependenţă şi izolare social;

-imaginea relaţională, care constituie fundamentul interacţiunilor dintre persoanele cu dizabilităţi şi cele fără dizabilităţi;

Aceste imagini fac referire la: handicap, simptome, aspectele funcţionale direct observabile, relaţiile şi inadaptarea socială (apud.Runceanu, 2007).

Potrivit modelului social al dizabilităţii impedimentul nu trebuie căutat la persoana în cauză. Cel care provoacă dizabilitatea este mediul social prin incapacitatea sa de a răspunde adecvat necesităţilor tuturor membrilor săi. Interacţiunile pe care subiecţul dizabil le realizează cu mediul social generează numeroase trăiri psihoemoţionale, pozitive sau negative, cu repercursiuni asupra calităţii vieţii. Pentru persoanele cu dizabilităţi excluderea din mediile sociale le accentuează sentimental nonapartenenţei la lumea în care trăiesc persoanele fără dizabilităţi (Morris, 1991), simţindu-se marginalizaţi, excluşi, discriminaţi. Respectivele comportamente ale mediului social sunt trăite intens de persoanele dizabile şi au repercursiuni negative asupra întregii lor existenţe (Chelemen, 2007) fiind exprimate prin scaderea stimei de sine, trăirea unor stări depresive, suportarea stigmei, dificultăţi în participarea la viaţă socială, neacordarea locurilor de muncă,etc (Ponea, 2009).

Efectele emoţionale ale dizabilitaţii şi reacţiile sociale vizavi de ea, au fost foarte bine subliniate în cadrul unui studiu realizat de Reeve (2006). Robert, persoană cu dizabilităţi descrie trăirile pe care le încercă de fiecare dată când doreşte să acceseze diverse medii sociale cum ar fi magazinele sau pub-urile. Nepăsarea celor din jur care trec pe lângă el fără a-l ajuta, deşi constată că întâmpină dificultăţi de acces în mediul respectiv, sau nu îi acordă ajutor deşi îl solicită, îi accentuează incapacităţile, simţindu-se nedorit, exclus. Totodată numeroasele scuze pe care trebuie să le ceară afişând un zâmbet larg pentru ca cei din jur să îi ofere un minim spriji, îi provoacă intense trăiri negative asociate cu sentimentul inutilităţii. Adinuf, un alt subiect cu dizabilităţi urmând alături de persoane nondizabile un curs de instruire descrie de asemenea experienţe discriminatorii. In cadrul cursului, pentru a putea urmări o demonstraţie la calculator profesorul le-a cerut tuturor să se adune, moment în care a sezizat că nimeni nu a dorit să se aşeze lângă el, fiind marginalizat, evitat, considerat ca fiind ceva înficoşător şi prin urmare nedorit în cadrul grupului.

Stereotipurile existente la nivel social duc la stigamtizare şi etichetare a cărei consecinţă directă este discreditarea. Perspectiva de ansamblu asupra handicapului este asociată dizabilităţii intelectuale, de unde şi numeroase etichetări, atitudini devalorizante, reţineri ale angajatorilor în faţa unei astfel de persoane.

Imaginea greşită asupra acestor indivizi rezultă din faptul că societatea îi priveşte adesea prin prisma unor ochelari focusaţi doar asupra incapacităţilor pierzând din vedere abilităţile de care ei dispun (Brisenden, 1986). Nu de puţine ori accesul pe piaţa forţei de muncă este limitat de dizabilitate, persoana în cauză, tratată în virtutea etichetei, nu poate accesa un loc de muncă conform nivelului său de pregătire. Percepţia conform căreia persoanele dizabile au o capacitate de muncă mai redusă, iar sarcinile nu pot fi realizate decât la un nivel foarte scăzut, adesea necesitând ajutor şi intervenţie din partea celorlalţi colegi, lucru care afectează productivitatea şi calitatea muncii celorlalţi angajaţi, constituie factori generatori ai atitudinilor discriminatorii ale angajatorilor în ceea ce priveşte această categorie de subiecţi.

Prin urmare atitudinile de marginalizare ,segregare sunt un produs al slabei informări asupra caracteristicilor fiecărei categorii de dizabilitate, inconvenient care frânează implementarea cu succes a politicilor şi practicilor incluzive, de egalizare a şanselor.

Formarea percepţiilor reale asupra persoanelor cu dizabilităţi se poate realiza după cum subliniază Adrian Plop (2000) şi prin intermediul mass-media. Studiind articolele din presa românească care au avut drept subiect „ persoana cu handicap” apărute după 1989, el evidenţiază că numărul articolelor apărute în presă legat de acest subiect, corelează pozitiv cu îmbunătăţirea imaginii acestor persoane în viaţa socială. Prin urmare cunoaşterea adecvată a acestei categorii de indivizi contribuie la dărâmarea prejudecăţilor şi stereotipurilor existente la nivel social. Acelaşi studiu a evidenţiat faptul că articolele cu caracter valorizant a căror temă era persoana handicapată duce la schimbarea în sens pozitiv a atitudinilor populaţiei, lucru extreme de important şi benefic în vederea atingerii „normalizării”.

Normalizarea (Niels Erik Bank-Mikkelsen)

Niels Erik Bank-Mikkelsen, în jurul anilor 1950 a introdus pentru prima dată termenul şi ideea de normalizare , având contribuţii importante în implementarea acestuia în Danemarca .

Conjunctura istorică a perioadei naziste pe care Bank-Mikkelsen a trăit-o, experienţa încarcerarii, precum şi munca prestată în cadrul ,,Departamentului pentru retard mintal" au constituit etape care au dus la conturarea filozofiei sale. Politicile sociale ale anilor 1940 promovau segregarea persoanelor cu dizabilităţi, fiind asistaţi în condiţii inumane, iar sterilizarea era o practică curentă a vremii.

Conceptele fundamentale pe care Bank-Mikkelsen sprijină ,,normalizarea" sunt: libertate, egalitate, fraternitate şi solidaritate. Pentru el normalizarea înseamnă egalizare şi umanizare. ,,Nu este o filozofie dificilă ci un mod natural de gândire şi comportament"(apud.Hanamura, 1998, p.49). Scopul principal al normalizării nu este de a face persoana dizabilă ,,normală" ci de a normaliza condiţiile ei de viaţă. Crezul de căpătâi al viziunii sale subliniază necesitatea acceptării persoanelor cu dizabilităţi de către societate, conferirea respectului pentru statutul de fiinţă umană şi acordarea de drepturi egale, astfel încât şi aceşti subiecţi să se poată bucura de viaţă la fel ca şi ceilalţi membrii ai societăţii. Normalitatea, subliniază Bank-Mikkelsen, este o noţiune relativă, iar persoanele cu dizabilităţi nu sunt anormale, nu sunt deviante. Abordată statistic ea desemnează o medie, o cantitate care nu este echivalentă cu a fi ,,normal".

Nimeni nu ar trebui să fie discriminat pentru că are o dizabilitate. Orice fiinţă umană este parte integrantă a societăţii din care face parte iar societatea are datoria de a trata şi oferi condiţii normale de viaţă pentru fiecare membru al său. Aceasta presupune aceleaşi servicii , aceleaşi oportunităţi, aceleaşi drepturi, deoarece egalitatea deplină reprezintă condiţia normalizării vieţii persoanelor cu dizabilităţi. Dezideratul lui Bank-Mikkelsen nu poate fi atins decât prin modelarea unor atitudini corespunzatoare vizavi de aceste persoane, lucru condiţionat de informarea cu privire la ceea ce este şi presupune handicapul respectiv, precum şi găsirea soluţiilor optime pentru a ajuta persoana în cauză. Totodată normalizarea trebuie însoţită de cinci recomandări (apud. Vrăşmaş şi colab. 1996, p.15):

-principiul normalizării nu reprezintă ceva abstract, scopul său fiind de a oferi tuturor cetăţenilor din cadrul unei comunităţi acelaşi mod de viaţă;

-persoanele cu dizabilităţi să beneficieze de condiţii de viaţă cât mai normale;

- persoana cu deficienţă să nu fie tratată ca un deviant ci să fie ,,ea insăşi";

-educaţia specială reprezintă o condiţie absolut necesară care trebuie asigurată persoanelor cu deficienţe pentru a putea duce o viaţa cât mai aproape de cea pe care o duc persoanele fără dizabilităţi;

-prin condiţii normale de viaţă se înţelege ansamblul condiţiilor economice, sociale, culturale, religioase la care aspiră toţi membrii unei societăţi;

Nirje (1993) vede principiul normalizării şi ca un indicator al evaluarii calităţii vieţii persoanelor dizabile. Raportat la acestea, conceptual de calitate a vieţii cuprinde patru componente principale (apud. Chelemen, 2010, p.76):

1.activitatea – care presupune implicarea/ angajamentul, autorealizarea şi libertatea de a alege;

2.relatiile cu altii- respectiv interacţiunile interpersonale

3.nevoile de bază- de a se bucura de experienţele, sentimentele de siguranţă, de a avea un mod plăcut de viaţă
4.experienţa pozitivă- libertatea de a rezolva singur anumite probleme, de a respecta pe alţii şi pe sine, de a se simţi valoros.

Normalizarea este o puternică lovitură dată segregării, fiind baza actualelor politici promovate la nivel internaţional şi naţional privind egalizarea şanselor.

Concluzii

Deşi persoanele cu dizabilităţi sunt parte a societăţii noastre beneficiind de statutul de fiinţă socială, percepţia şi atitudinile faţă de ele nu sunt deocamdată perfect compatibile cu principiul drepturilor egale. Atitudinile discriminatorii, etichetarea, marginalizarea, sunt consecinţele unei cunoaşteri neadecvate a caracteristicilor categoriilor de dizabilitate, a perpetuării stereotipurilor şi prejudecăţilor. Acceptarea deplină a acestor subiecţi în cadrul vieţii sociale nu se poate realiza decât printr-un proces de cunoaştere adecvată a lor, cuoaştere care să ducă la o schimbare atitudinală în sens pozitiv, adică de acceptare a diversităţii care ne înconjoară. Schimbara atitudinală trebuie să fie coroborată cu acordarea de roluri sociale, astfel încât şi persoanele cu dizabilităţi să se simtă utili , să îşi aducă contribuţia la dezvoltarea societăţii din care fac parte.

BIBLIOGRAFIE:

Brisenden, S. (1986). Independent living and the medical model of disability. Disability, Handicap & Society, 1(2),

Chelcea, S., Iluţ, P.,(coord). (2003). Enciclopedie de psihosociologie, Editura Economică, Bucureşti.

Chelcea, S.(coord)(2006). Psihosociologie. Teorie şi aplicaţii, Editura Economică, Bucureşti,

Chelemen, I.,(2007). Stigmatizarea familiilor care au copii cu dizabilităţi. Abordări Teoretice; în Cultură, Dezvoltare, Identitate.Perspective actuale, Editura Expert, Bucureşti.

Chelemen, I.(coord). (2010). Elemente de psihopedagogie specială, Editura Universităţii din Oradea, Oradea

Daruwalla, P., & Darcy, S. (2005). Personal and societal attitudes to disability. Annals of Tourism Research, 32(3), 549-570.

Goffman, E. (1963). Stigma: Notes on the management of spoiled identity:.Englewood Cliffs, NJ:Prentice Hall. Hanamura, H.(1998).Niels Erik Bank-Mikkelsen Father of the Normalization Principle.Published by the Niels Erik Bank-Mikkelsen Foundation, Faelledvej 11,DK-5400 Bogense, Denmark.

Mercier, M.,& Bazier, G.(2001).Representations sociales du handicap et de la mise au travail des handicapees.In J.A Rondal,&a.Comblain,(Eds),Manuel de psychologie des handicaps. Semiologie et principes de remediation, (pp.513- 532). Hayen: Ed.Pierre Mardaga, Hayen.

Morris, J. (1991) *Pride Against Prejudice: Transforming Attitudes to Disability*, London: Women's Press

Plop, A.(2000). Imaginea persoanei cu handicap în presa scrisă din România.În Revista Societate şi handicap, Anul III(X), Nr.1, p.111-125
Ponea, S.,(2009). Olume diferită, o lume la fel. Integrarea socială a persoanelor cu dizabilităţi locomotorii. Editura Lumen, Iaşi.
Popescu-Neveanu, P.,(1978). Dicţionar de psihologie, Editura Albatros, Bucureşti
Racu, A., Popovici, D., Creţu, V., Racu, S şi Bucinschi, C.(2007). Asistenţa social a persoanelor cu dizabilităţi, Editura Pontos, Chişinău.
Reeve, D. (2006). Towards a psychology of disability: The emotional effects of living in a disabling society. Disability and psychology, 94-107.
Runceanu, E.,(2007). Reprezentări sociale şi atitudini faţă de persoanele cu dizabilităţi intelectuale, în Elemente de psihopedagogie specială, Editura Eikon, Cluj-Napoca.
Ryan, W. (1971). *Blaming the victim.* New York: Pantheon.
Seca, J.M (2001).Les representations socials, Paris: Armand Colin Snyder, M. L., Kleck, R. E., Strenta, A., & Mentzer, S. J. (1979). Avoidance of the handicapped: An attributional ambiguity analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, *37*, 2297–2306.
Schiopu, U.,(coord),(1997). Dicţionar enciclopedic de psihologie, Editura Babel, Bucureşti
Vrăşmaş, T., Daunt P., Muşu. I.(1996). Integrarea în comunitate a copiilor cu cerinţe educative speciale, Children Firsth, UNICEF, Lucrare editată cu sprijinul UNICEF în România, Bucureşti,
Vrăşmaş, T.(2001). Invăţamântul integrat şi /sau incluziv pentru copiii cu cerinţe educative speciale. Editura Aramis, Bucureşti.
Wolfensberger, W.(1983). The principals of normalization in human resources.Toronto: National Institute of Mental Retardation

Mulţumiri

Această lucrare este elaborată şi publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calităţii Vieţii, Academia Română ca parte din proiectul co-finanţat de Uniunea Europeană prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri şi interdisciplinaritate în programe doctorale şi postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086

PERSONALITY FACTORS OF THE BIG FIVE MODEL AND MOTIVATIONAL PERSISTANCE –PREDICTORS OF MANAGER'S TASK PERFORMANCE

Mihaela Man, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi
Constantin Ticu, Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: In this research we aimed to deepen the analysis of the relationship between personality factors of the Big Five model and manager's task performance. The link between motivational persistence and manager's task performance were also analyzed. The results we obtained indicate that there is a positive relationship between conscientiousness and task performance, but no significant link was found between two personality factors—namely agreeableness and extraversion—and manager's task performance. Regarding the relationship between motivational persistence and manager's task performance we have concluded that there is a significant positive relationship between current purposes pursuing and task performance, but there is no link between the long term purposes pursuing and manager's task performance.We have outlined a predictive model of task performance, taking into account the personality sub-factors of the Big Five model and the motivational persistence factors.

Keywords: personality, Big Five, motivational persistence, task performance

1. Introduction

Recent studies have put the spotlight on personality traits as determinants of professional performance and the Big Five model is the one that prevails in research in the last years (Hurtz & Donovan, 2000; Judge & Ilies 2002, Dudley, Orvis, Lebiecki &Cortina, 2006; Morgeson et al., 2007; Judge, Klinger, Simon & Wen Fen Yang, 2008). In addition to personality factors as predictors of professional performance, factors that have proven predictive ability in many studies, in this research we will focus attention on the level of sub-factors of personality too, given that, in many studies, the five personality factors were highlighted as being too general to be able to predict specific aspects of professional performance. Additionally in this paper we analyze a variable recently introduced in psychological research in the field of organizational psychology namely motivational persistence

2. The concepts of research

2.1. The Big Five personality model

In recent decades the Big Five model has been considered in the literature as being the closest to a comprehensive understanding of personality. Moreover, different operations — variants of this model, such as those proposed by Costa and McCrae (1987), Goldberg (1999)

or Caprara, Barbaranelli, Borgogni and Perugini (1993) — provide details on facets (sub-factors) of the five main factors (meta-factors), allowing thus to create discriminative and detailed profiles of individuals evaluated (Macarie, Constantin, Ozan, Constantin and Fodorea, 2008).

In this paper references to aspects of the Big Five Model will be made in accordance with the perspective outlined in 1999 by Goldberg, and definitized in 2006 by Goldberg and his colleagues. According to the model proposed by Goldberg, IPIP-NEO, to the five personality factors are attached six facets, for example, for the factor *extraversion* facets / sub-factors are: friendliness, gregariousness, assertiveness, activity level, excitement seeking, cheerfulness; while for the *agreeableness* factor: trust, morality, altruism, cooperation, modesty and sympathy.

2.2. Motivational persistence

A key concept of this paper— a concept partially subsumed to the one of conscientiousness— is the motivational persistence. In order to distinguish the motivational persistence from persistence in task, which refers to actions scored, Constantin et al. introduced in 2007 the concept of motivational persistence. Constantin defines motivational persistence as "predisposition of a person to persist in motivation concerning the effort directed to reaching an assumed goal (once the decision of motivational implication has been made), finding the necessary personal resources for overcoming obstacles and resisting routine, stress, fatigue and other distractions" (Constantin, 2013). Motivational persistence is conceptualized as a stabile personality trait with three dimensions / facets: long term purposes pursuing, current purpose pursuing and recurrence of unattained purposes (Constantin, Holman & Hajbota, 2012).

2.3. Task performance

Task performance is "the proficiency with which incumbents perform activities that are formally recognized as part of their jobs; activities that contribute to the organization's technical core either directly by implementing a part of its technological process, or indirectly by providing it with needed materials or services" (Borman & Motowidlo, 1993, p.73).

3. The relationship between personality and professional performance

The significant results in terms of the number concerning the analysis of the relationship between the five factors of personality and professional performance, operated in various forms, has been filtered through the many meta-analyses. The results of meta-analyses revel that conscientiousness personality factor is a predictor of professional performance (Barrick & Mount, 1991; Tett, Jackson & Rothstein, 1991; Salgado, 1997; Hurtz & Donovan, 2000). Research shows that at the level of managers category predictors for task performance are the sub-factors of the conscientiousness: achievement, order and cautiousness (Dudley et al., 2006).

Regarding the extraversion personality factor, it was identified as a valid predictor for the performance of managers (Barrick & Mount, 1991), but the results provided by other meta-analyses reveal that extraversion is a valid predictor for performance only on those positions that involve interpersonal interactions (Salgado, 1997; Hurtz & Donovan, 2000). Personality factor agreeableness was identified as a valid predictor for managers (Salgado, 1997), but other studies show that agreeableness is a professional performance predictor only for those positions that require interpersonal interactions (Mount, Barrick & Stewart, 1998; Hurtz & Donovan, 2000).Concerning openness as a personality factor, it was not highlighted as a predictor of manager's performance (Barrick & Mount, 1991). There are research findings which show that emotional stability is a predictor for all or almost all occupational categories (Salgado, 1997; Hurtz & Donovan, 2000), but there are results which restrict the relationship between job performance and emotional stability only for those positions that require interpersonal interactions (Mount et al., 1998).

The relationship between motivational persistence and task performance was analyzed in Romania by Țuțu and Constantin (Țuțu & Constantin, 2012). The data reveal that two of the motivational persistence factors are correlated with the performance (current purposes pursuing and long term purposes pursuing), having at the same time their predictive power that at the level of the performance.

4. Research methodology

4.1. Research hypotheses

Based on the above data, we decided to study on the Romanian population the relationship between personality factors of the Big Five model and motivational persistence on the one hand, and managers task performance on the other.

1st hypothesis -There is a significant positive relationship between task performance of managers and three of the Big Five factors model (*conscientiousness, extraversion and agreeableness*).

2nd hypothesis - There is a significant positive relationship between the sub-factors of motivational persistence (*long term purposes pursuing* and *current purposes pursuing*) and *task performance of managers.*

3rd hypothesis - *There is a valid predictive model of manager's task performance* based on the sub-factors/facets of the personality factors of the Big Five model and sub-factors of motivational persistence.

4.2. Measures

a) *The task performance questionnaire* we have elaborated in an earlier stage and comprises seven items. Cronbach Alpha internal consistency coefficient is .958.

b) *The Big Five©plus personality inventory* was developed by Constantin et al., (2013). The questionnaire has a total of 240 items, and allows the evaluation of the five meta-factors and 30 facets / factors subsumed to the 5 meta-factors.

c) *Motivational Persistence Scale (*Constantin, 2013) allows the evaluation of motivational persistence and aims at the identification of three factors: long term purposes pursuing (LTPP); current purposes pursuing (CPP) and recurrence of unattained purposes (RUP).

4.3. Participants

In the evaluation sample were included 72 managers from the public utilities field. From the aspect of the distribution of employee's hierarchical level 9% are top managers, 72% are middle managers and 19% are managers of third level (team leaders). The average age of the subjects is 48 years (SD 9.70).

5. Results

5.1. Hypothesis testing research

In order to verify the first hypothesis we calculated the Pearson r correlation coefficients between task performance and factors of the Big Five model of personality

(conscientiousness, extraversion, and agreeableness). According to the results there is a significant positive relationship between the personality factor conscientiousness and task performance (r = 0, 26, p < 05). Managers with a high level of conscientiousness tend to have a high level of task performance. Data referring to the analysis of relationship between task performance on the one hand and extraversion and agreeableness on the other hand, did not reveal any significant relation.

There is a significant positive relationship between the sub-factors of motivational persistence (*long term purposes pursuing* and *current purposes pursuing*) and manager's task performance (hypothesis 2). Calculating Pearson r correlation coefficients between task performance and sub-factors of motivational persistence — long term purposes pursuing (LTTP) and current purposes pursuing (CPP) — we have identified a significant positive relationship between motivational persistence sub-factor (CPP) and task performance (r = 0, 47, p < 01). Data concerning the relationship between (LTTP) and managers' task performance did not reveal any significant relation. We conclude that those managers who have the ability to remain focused on daily activities, on activities that require voluntary control, manifesting resistance to obstacles and temptations, who can compensate for depleted resources and need to complete the tasks that are started and are ongoing, obtained a high task performance.

To verify the 3rd hypothesis we performed a multiple regression analysis. Potential predictors were associated in blocks, so thereby for the task performance dependent variable the first block of variables introduced was represented by sub-factors: (CPP), depression and imagination and in the second block was inserted the sub-factor personality: self-efficacy. The results show that the model 1, which includes variables (CPP), depression and imagination, explains best task performance of managers; so managers who have high scores on the sub-factor (CPP) and low scores on sub-factors: imagination and depression tend to have a high performance in task. Model 1 obtained a value of $R^2_{ajustat}$ = .359, which means that the model explains 35.9% of the variance in manager's task performance. Thus managers who are hard to demoralize, to discourage or to distress, who are generally positive, cheerful, stating that they are satisfied with the life they have, who remember rather positive events of the past, look with confidence in the future and have the ability to remain focused on daily activities that require voluntary control, who resist to obstacles and temptations, who are able to compensate for depleted resources; doubled with a need to complete the tasks that are started or that are ongoing and who are more oriented to facts than to fantasy, who look realistically

at things and have a tendency towards factual aspects, who relax doing various practical activities and always look for realistic and immediately applicable solutions to the faced problems, tend to achieve a high task performance.

	Variables	B	Standard error B	BETA
MODEL 1	current purposes pursuing (CPP)	,575	,165	,368*
	depression	-,839	,465	-,192**
	imagination	-1,653	,453	-,350*
MODEL 2	current purposes pursuing (CPP)	,500	,185	,320*
	depression	-,651	,510	-,149
	imagination	-1,690	,455	-,358*
	self-efficacy	,373	,411	,116
	* significant at level 0,01 ** significant at level 0,05			

Table 1 - Table with data resulted in the hierarchical multiple regression of predictors of managers' task performance

6. Discussions

The results obtained from the analysis of the relationship between personality factors and professional performance have revealed that there is a linkage between personality factor conscientiousness and task performance of managers, in accordance with results obtained by other researchers' data: Barrick and Mount,1991; Tett et al., 1991, Salgado, 1997; Mount et al., 1998; Hurtz and Donovan, 2000; Dudley et al., 2006. For this professional category we have started from the premise that there is a significant positive link between task performance and personality factor agreeableness in the context of the high level of interpersonal interaction evaluated in the job evaluation process and from the findings of the meta-analysis conducted by Salgado (1997), but the results do not confirm this hypothesis, supporting rather the results according to which agreeableness is not a valid predictor for managers' category (Barrick & Mount, 1991). The obtained predictive models revealed that imagination, sub-factor openness, is a valid predictor for task performance. The relationship

of personality sub-factor depression and task performance is a negative one, depression being a predictor of task performance under the circumstances of any significant relationship between performance and neuroticism. Results concerning the relationship between task performance – motivational performance revealed that related to the previous results (Tutu & Constantin, 2012) at the level of manager category the sub-factor (LTPP) has any significant relationship, aspect in contrast with the findings of researches conducted so far, but in concordance with the precedent ones provided at the level of (CPP) sub-factor, which is a predictor of task performance.

Conclusions

At the end of the data analysis approach and discussions regarding the integration of results in the actual context provided by research so far we could conclude that conscientiousness factor was identified as being in positive relationship with task performance, the results being entailed in data provided by meta-analyses aiming at the deepening of this relationship. Regarding the relationship between agreeableness and extraversion and the performance of managers, the data does not reveal any significant links. As a conclusion we could state that on the evaluation sample of managers the task performance has as predictors the variable of motivational persistence (current purposes pursuing), the depression and the imagination.

References

Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensionsand job performance: A meta- analysis. *Personnel Psychology*, *44*, 1-26.

Borman, W. C. & Motowidlo, S.J. (1993). Expanding the criterion domain to include elements of contextual performance. In Schmitt, N. & Borman, W. C. (Eds). *Personnel selection in organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.

Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Borgogni, L., & Perugini, M. (1993). The big five questionnaire: a new questionnaire to assess the five factor mode. *Personality and Individual Differences, 15*(3), 281-288.

Constantin, T. (2013). *Manualul scalei de persistență motivațională. Probă standardizată de evaluare a persistenței motivaționale* (unpublished manuscript).

Constantin, T., Iarcuczewicz, I., Constantin, L., Fodorea, A., & Căldare, L. (2007). Persistența motivațională și operaționalizarea ei în vederea evaluării potențialului motivațional individue. *Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași Tomul XVI*, 5-22.

Constantin, T., Macarie, A. E., Gheorghiu, A., Căldare, L., Fodorea, A., Iliescu, M., Hajbotă, A. M., Iordache, A., Tudose, O., Potlog, M. C., Urzică, A., & Gavriloaiei. (2013). *The Big Five©plus Inventory* (unpublished manuscript).

Constantin, T., Holman A., Hojbota, A. M., (2012). Development and validation of a motivational persistence scale. *Psihologija, 2011, 45*(2), 99–120.

Dudley, N. M., Orvis, K. A., Lebiecki, J. E., & Cortina, J. M. (2006). A mata- analytic investigation of conscientiousness in the prediction of job performance: Examining the intercorrelation and the incremental validity of narrow traits. *Journal of Applied Psychology, 19*(1), 40-57.

Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public-domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several Five – Factor models. In Mervielde, I., Deary, I. J., De Fruyt, F., & Ostendorf, F. (Eds), *Personality Psychology in Europe*, (vol. 7, pp. 7-28). Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.

Goldberg, L. R., Johnson, J. A., Eber, H. W., Hogan, R., Ashton, M. C., Cloninger, C. R., & Gough, H. G. (2006). The international personality item pool and the future of public-domain personality measures. *Journal of Research in Personality, 40*, 84-96.

Hurtz G. M., & Donovan J. J. (2000). Personality and Job Performance: The Big Five Revisited. *Journal of Applied Psychology, 85*(6), 869-879.

Judge, T. A., & Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: a meta- analityc review. *Journal of Applied Psychology 87*(4), 797-807.

Judge, T. A., Klinger, R., Simon, L. S., & Yang, W. F. (2008). The contributions of personality to organizational behavior and psychology: findings, criticisms, and future research directions. *Social and Personality Psychology Compass, 2*(5), 1982-2000.

Macarie, A., Constantin, T., Orzan, A., Constantin, L., & Fodorea, A. (2008). Modelul Big Five al personalităţii; abordări teoretice şi modelarea empirică a unui chestionar standardizat. *Psihologia Resurselor Umane, 6(*2), 62 – 74.

McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology 52*(1), 81-90.

Morgeson, F. P., Campion, M. A., Dipboy, R. L., Hollenbeek, J. R., Murphy, K., & Schmitt, N. (2007). Reconsidering the use of personality tests in personnel selection context. *Personnel Psycoholy*, *60*(3), 683-729.

Mount, M. K., Barrick, M. R. & Stewart, G. L. (1998). Five-factor model of personality and performance in jobs involving interpersonal interactions. *Human Performance*, *11*, 145-165.

Salgado, J. F. (1997). The five factor model of personality and job performance in the European community. *Journal of Applied Psychology*, *82*, 30-43.

Tett, R. P., Jackson, D.N., & Rothstein, M. (1991). Personality measures as predictors of job performance: A meta-analytic review. *Personnel Psychology*, *44*,703-742.

Țuțu, A., & Constantin, T. (2012). Understanding job performance through persistence and job competency. *Procedias. Social and Behavioral Sciences*, *33*, 612-616

CHANGING SOCIAL REPRESENTATIONS ABOUT MASCULINITY AND FEMININITY IN MOTION PICTURES: MEET JOE BLACK – A DISCOURSE ANALYSIS

Peltea (Archip) Bianca Bogdana, Ph.D., assoc.prof., "Spiru Haret" University

Abstract: Over the course of Western history, three paradigms regarding masculinity and femininity have found expression in psychological life scripts, as well as in cultural products. After a series of recent papers where I have analyzed these paradigms in their logical succession, as well as their application to various fields such as couple construction and gender stereotypes, but also wedding customs and beliefs about love – in my present paper I aim to analyze the process of changing gender social representations by widespread media such as popular motion pictures, as well as to examine filmic methods of modelling stereotypes by questioning romance and gender social scenarios.
I have applied the method of discourse analysis to the motion picture Meet Joe Black *(1998), where characters illustrate the passage from the first positively masculine paradigm (criticized for being too mechanical and lacking passion) to the second negatively masculine one (criticized for the uncontrollability of love's violent tyranny, which commands and must be obeyed) and move on in a* crescendo *to the third negatively feminine* Weltanschauung *(discovering the responsibility and dignity of a partnership), attempting even to reach a fourth positively feminine one in the end.*

Keywords: social representations, motion picture techniques, masculinity, femininity, paradigms

Social scenarios and social representations

Social representations are mental images of social events and practices, of persons and artifacts. As mental images, they are by default subjective, both culturally and socially – in the sense that they depend on the subjective experience of either the individuals or their community.

Social scenarios indicate acceptable manners of public, as well as private (!), behavior of human beings as social beings. Social scenarios are scripts meant to be carried out by individual social beings; education as socialization is based on social scenarios and social representations, which are in turn based on norms, customs and ideologies (Marica, 2008).

Among the dangers posed by social scenarios and social representations, Dewey (1986, pp. 125-126) shows that "the things more emphasized by our imagination, when it is remodeling the experience, are those things that were never real", while Moscovici (1973, p. xi) emphasizes "the power of our capacity for representations to create objects and events" and maintains that "The peculiar power and clarity of […] social representations is derived from the success with which they control the reality of today through that of yesterday" (*idem,* pp. 24-25).

Social representations influence social environment perception and are influenced by cultural tendencies. Therefore, one of the widespread media used for their rapid international modifications is mass-media, especially commercial motion pictures reaching every nation in a fast pace. "The current speech of the feminist-oriented press is in fact a strategy to confirm an *identity reconstruction* by promoting an image for femininity […] in a cultural background in which women have become important social actors, whose voice has become quite distinct in fields which were once exclusively reserved to men" (Coman, 2012).

Women magazines aim to play an implicit educational role, as Mădălina Nicolaescu finds, as "they play an important role in the construction of the new subjectivities, and set out to teach, mobilize and to shape new values and new identities", "projecting empowering modes of femininity" (Nicolaescu, 2001: 175). According to Ruxandra Coman (*idem*), magazines targeting women as audience offer portraits which they propose as archetypes in the current society, sketched in the coordinates of *the positive heroine's myth*. These are press materials which implicitly propose the value of reading with a view to taking over role models, in the context of an interpretation grid regarding women's capacity to fight against biological determinism, social constraints and prejudice. The assailed stereotypes pertain to women's role and status in society.

The objective of this paper is to analyze the commercial motion picture *Meet Joe Black* (1999), which addresses and changes stereotypes regarding coupling and romance.

Paradigms regarding masculinity and femininity

As I have argued in previous papers (Archip, 2012), over the course of Western civilization's history two paradigm shifts have taken place regarding masculinity and femininity's social scenarios and social representations, given that three paradigms have replaced one another in a rather natural succession. As we speak of masculine or feminine organizational cultures, we may speak of cultural historical stages emphasizing either femininity or masculinity, each of them putting its mark on the general perspective upon romance and the construction of a couple (Goran, 2012).

First I shall present an outline of these paradigms, and then I shall exemplify each of the stages as portrayed in the popular motion picture *Meet Joe Black* (1999), ending in a short discourse analysis sketch of four different aspects.

The first historical paradigm regarding masculinity and femininity conceived of manhood as mankind and of masculinity as being prototypical for humanity. Women were defined by reference to masculinity, as inferior in every possible respect, therefore not-as-human-beings as men – not as powerful, intelligent, competent and significant. Coupling was decided by third parties according to exterior criteria, such as wealth and competence for men or youth and beauty for women. Relationships between men and women were therefore aimed at solving everyday problems and at mechanically performing well defined masculine or feminine social roles (Archip, Sava, 2012).

Passionate love and all its romance drama was invented ***in the second historical stage*** as a "social sentiment. It was created at the beginning of the last millennium by troubadours. It is also when Europe's great cathedrals construction began" (Popescu, C.T., 2011). This second stage is characterized by masculine weaknesses (or exaggerations of masculine strengths, culturally surfaced after the lengthy exploration of the latter in the first stage); for example, using sheer force and violent, totalitarian imposition in order to generalize predetermined social order (Manu, 2009: sexual violence). Women are defined by opposition to men, endowed with strengths lacking in men, such as inner purity and harmony exteriorly proven by fragile beauty.

In this stage, infatuation comes about as a magical, uncontrollable force that overwhelms one, incapacitating the choice of whom one falls in love with. Men felt as if a

predetermined natural order had decided reciprocal completeness (the Platonic myth of the Androgyne), even in unexpected *coup de foudre* (love at first sight). Rhapsodic and grandiose declarations of love are also to be found in this stage.

In the ***present-day third stage,*** couples are finally seen as difficult to hold and complex, while marriage seems to be a settlement for the less-than-perfect affair that is not predestined to bring together a man and a woman, but is gradually built by them in tandem, by free individual choice, in order to satisfy their emotional and physical needs. It is a stage characterized by social discord and revolutions, such as the feminist movement, which has redefined women *per se*, as independent and equal to men both socially and professionally. This turns marriage into a partnership or, sometimes, into a competition, given that generalized social competition now replaces second-stage dueling and first-stage hunting, while means of mass and global communication rise.

Lust is destroyed by detailed communication, thorough reciprocal knowledge and continuous collaboration, giving way to attachment, but also to cheating, thus satisfying lust without breaking the couple. "Initially, infidelity has been considered as the breakage of a sexual exclusivity contract between two individuals within an official marriage or in a consensual union. Recently, the definition extended, covering a large range of behaviours such as: cybersex (computer sex using words), porn movies watching, various degrees of physical intimacy (kissing, holding of hands, necking, caressing, flirting, and even intimacy, emotional connections with another person against the initial, primary relationship. All these have been described as acts of betrayal. […] It is regrettable that most of the times sexual desire is regarded as natural and generally excluded from the social theory." (Rada, 2012)

I have also logically "predicted" *a fourth future social stage* regarding masculinity and femininity in my previous papers, but it is not of interest for my present objective to discuss it as well. That is why I shall move forward to discussing Meet Joe Black.

Table 1. The four paradigms regarding relationship construction and functioning

Definitions of femininity	**Quantitave difference**	**Qualitative difference**	***Per se* definition**
Perspective on women	Inferior to men in many respects Maybe not even whole persons	Antithetic to men Different from, but (almost) equal to men	Qualities and defects of their own "Like men, only different"
Attitude of men towards women	Possessive Tolerant	Serving Needy	Confused
Attitude of women towards men	Obeying (or not) Dependent	Mysterious	Competitive
Consequences for women	Unable to develop their potential	Incompleteness	Taking upon themselves twice as much responsibility (wives, mothers and career women)

Consequences for men	Unable to have real partners	Impossibility of communication	In an obvious need to redefine masculinity as well
General consequences	Different levels of being	Different species	Unable to adequately define femininity and therefore half of the human being and therefore the whole of it, since the very act of defining is masculine

Summary of the plot and discussion of the motion picture's discourse

Bill (William) Parish is a magnate posing as patriarch, managing his huge empire with an iron fist, as authoritarian as possible – he even tries to give orders to death – and yet who is well appreciated for his verve, excellence, ability to instruct and having lived a first-rate life.

Bill obviously lives in the second paradigm, expecting suitors to ask for his permission to pursue his daughter Susan, otherwise accusing "spooning, fooling around and God knows what". He possesses a collection of rare books, he loves excess, knows "chapter and verse about everyone working with" him and will fire anybody who doesn't give him a straight answer to a simple question.

So Bill is an authoritarian (of the second paradigm) posing as a patriarch (of the first paradigm), which we see in his motivation for rejecting a business offer: "I don't want anybody buying up my *life's work* [a lifetime of working based on believing in some value is a characteristic of the first paradigm], turning it into something it wasn't *meant to be* [predestined events are expected in the second paradigm]. A man wants to *leave something behind* [a meaningful life that makes a change is to be found in the first paradigm], he wants it left behind the way *he* made it, he wants it to be run the way *he* ran it [the everlasting authority of the second paradigm], with a sense of honor, of dedication, of truth" [values of the first paradigm].

Approaching his 65th birthday, Bill is visited by "Death" embodied in his daughter's suitor, Joe, who chose Bill for "all the sparks and energy he gives off", for his "competence, wisdom and experience", concluding: "you're the one", an exclusive choice typical for the second paradigm.

In order to give Bill a clue about his identity, Joe makes reference to "millenniums multiplied by eons, compounded by time without end […] the most lasting and significant element in existence". He also comes about from the second paradigm, being "the big shot, the biggest shot of all", speaking of "the need for secrecy" and leaving much about him a mystery – his very name is chosen in order to also indicate this fact. Joe is appreciated by Bill's daughter Susan as "attractive, well-spoken, diffident in the most seductive way, and yet powerful", masculine traits of the second paradigm.

Joe presents himself to Susan as a one-girl guy – this heartfelt (not rule-obeying) exclusivity being a characteristic of the second paradigm. Although he (before being hit by a car and taken into possession by Death) attempts to conquer Susan as a second-paradigm man

("Hitting on me in as nice a way as I've been hit on in a long time"), he still has a third paradigm view upon marriage: "taking care of each other the best you can".

We can contrast two different film sequences, two paradigm shifts: the first we see in Susan, the second in Joe. As expected, Bill commands both.

At first, characters living in the first paradigm begin to realize that love is all mechanical there, like a "clockwork orange": "There's not an ounce of excitement, not a whisper of a thrill. This relationship has all the passion of a pair of *tick mice*. […] I want you to get swept away out there. I want you to levitate. I want you to sing with rapture and dance like a dervish [...] be deliriously happy or at least leave yourself open to be."

We find an answer to the question about life's meaning and a first definition of love; a permission to lose one's head and an emphatic invitation to step out of the first paradigm:

> *"... love is passion, obsession, someone you can't live without. If you don't start with that what are you going to end up with? I say, fall head over heels, find someone you can love like crazy and who'll love you the same way back.*
> *How do you find him? Well, you forget your head and you listen to your heart.*
> *The truth is, there's no sense living your life without this. To make the journey and not fall deeply in love, well, you haven't lived a life at all. But you have to try, because if you haven't tried, you haven't lived."*

While the ever-repeated line "...Stay open. Who knows? Lightning could strike!" sends the message that life fulfillment cannot be controlled, as one cannot control whom one falls in love with; love is violent and tyrannical, it does not ask, but it commands.

Both Joe and Bill make second paradigm love declarations to Susan: "I'll love you always", says the former; "I want you to know how much I love you, that you've given a meaning to my life that I had no right to expect, that no one can ever take from me", says the latter.

From the very beginning we see Bill's oldest daughter "aiming for the stars" with a "too perfect", "too exquisite" "party of the century" where the president may come, but also "the chairman of the F.C.C., the Secretary General of the U.N., many senators and congressmen "and at least 12 of the Fortune 500". Bill feels like owning everyone at the party: "you're mine for a night".

However, the third paradigm threatens the second one and comes into conflict with it, through the "three hysterical chefs", through Bill's refusal to be bought by the negative traits of the third paradigm ("Reporting the news is a privilege and a responsibility. And it is not exploitable") and by the fear of "violating the laws of the universe […] Any universe that exists or ever existed" (when Bill tries to circumvent Joe's plan to take Susan with him as well). Joe's response to the latter admonition is "What I know is what I want, and what I want is Susan. And I will have her, and she will have me. And that's the way it's going to be. And there's nothing you can do."

In the second sequence of the film, characters looking for the second paradigm's romance begin to realize that passion and obsession have nothing to do with trust and respect, with responsibility and dignity – and then the third paradigm emerges: "How perfect for you to take whatever you want because it pleases you. That's not love. It's some *aimless*

infatuation which, for the moment, you feel like indulging. It's missing everything that matters. *Trust, responsibility, taking the weight for your choices and feelings and spending the rest of your life living up to them* and, above all, not hurting the object of your love."

A second definition of love is offered here, again by Bill – this time, love is not passion, but partnership: having "the grace and compassion and fortitude to walk beside her as she makes her way through this beautiful thing called life".

The most important requirement for love in the third paradigm is knowledge: "how can this be love? She doesn't know who you are. Why don't you tell her, try it out, see what happens? Reveal everything there is to know about yourself and let the chips fall where they may". A similar idea is to be found in another character's discourse, where we find another complaint of the third paradigm to the second – being conquered and loved as an ideal means living in constant fear: "How do I know she loves me? Because she knows the worst thing about me and it's ok. That's not one thing. It's just an idea. It's like you know each other's secrets, your deepest darkest secrets and then you're free. You're free to love each other completely, totally, *no fear*. There's nothing you don't know about each other and it's okay."

From the point of view of the third paradigm, the second one is immature: a dying old woman tells Joe that his and Susan's falling in love without knowing each other comes down to "Schoolboy things in your head. Badness for you. Badness for her."

On the other hand, throughout the film, third paradigm treason is present in:

- the boyfriend of Joe's sister;
- Bill Parish's right hand Drew, who sets up the game plan for Bill's competition to buy up his company in order to break it up and sell it off for parts – and who had also evaded paying the taxes in the past;
- Bill Parish's board of the company, meeting in secret and then mandating him to retire;
- Susan 's relationship(s) with Drew and Joe;
- Joe's intending to betray his oath / pact with Bill not to touch his family.

Throughout the film, permanent discontent is ensured by redefining the objective once reached, thus forcing the passage from one relationship to another (from the machine relationship to the passionate romance and then to the responsible partnership).

As a **final sketch of our discourse analysis**, we may synthesize four different aspects:

1. Presentation of the new way of conceiving romance fulfilled its purpose after presenting and attacking its competition. The motion picture's discourse had a well-defined structure: it began with the appearance of the first paradigm, continued with the second one and its criticism on the first, and ended with the triumph of the third. The insight on which the discourse was based, typical of the third paradigm, pertained to knowledge, namely the knowledge of others.
2. The message of the film is addressed to all categories of persons, of all colors, ages and social positions. This was evidenced by the various characters included in the action deployment, from the old Afro-American poor dying woman and the Asian cook helps in the kitchen to the wealthy and/or young main characters.
3. Like most commercial motion pictures, Meet Joe Black is a discourse about the two Freudian forces: the life instinct (*Eros*, the romance) and the death drive (*Thanatos*) –

including the aggressive character of business competition. The motion picture's discourse is about values and beliefs, providing examples of everyday life to argue for its message. Characters are easy to empathize with, and because of this they reach a more touching side.

4. The pace of the action and music are in line with the message conveyed at each stage of the discourse. The resulting atmosphere gave the film's discourse its power to convey the message: the discourse about morality, about vulnerability, about lofty goals and respect for the principles. The lavish house and the sumptuous natural setting, the physical beauty and expressive capacity of most actors, as well as the filmic method, contributed together to the motion picture's overall success.

REFERENCES:

Archip, Bianca (2012). Patriarchal vs. Non-Patriarchal Explorations of Feminine Traits. BDI Proceedings of the International Conference *Gender studies in the age of globalization*, New York: Addleton Academic Publishers.

Archip, Bianca & Sava, Sever (2012). Specific Patterns in the Social Perception and Exploration of Masculinity / Femininity, BDI Proceedings of the International Conference *Gender studies in the age of globalization*, New York: Addleton Academic Publishers.

(Archip, Bianca. *Misogyny – the shift in meaning and its consequences*, personal communication pending publication in Proceedings of the International Conference *Partages genrés de l'espace*, Spiru Haret University, Faculty of Letters, Bucharest, June 6, 2014).

(Archip, Bianca. *Couple construction and couple relationship in various Western femininity paradigms*, personal communication pending publication by Elsevier Ltd. in Proceedings of the International Conference *Psiworld*, University of Bucharest, October 2014).

(Archip, Bianca. *Impact of change in social representations regarding gender roles and its reflection in motion pictures*, personal communication pending publication by Elsevier Ltd. in Proceedings of the International Conference *Psiworld*, University of Bucharest, October 2014).

Bennett, T., & Woollacott, J. (1990). *Popular Fiction: Technology, Ideology, Production, Reading*. London & New York: Routledge.

Coman, Ruxandra (2012). *Social Imaginary and the Gender Dimension as Reflected in the Feminine Media Discourse*, Proceedings of the International Conference *Language and Literature. European Landmarks of Identity*, University of Piteşti Press, pp. 244 -251

Dewey, J. (1986). *Philosophy and Civilization*. New York: Minion, Balch & Co.

Goldman, Bo, & Wade, Kevin, & Osborn, Ron, & Reno, Jeff (Writers), & Brest, Martin (Director). (1997). *Meet Joe Black*. City Light Films. Universal City, CA: Universal Studios

Jones, E. (1957). *Sigmund Freud: Life and Work*. Basic Books

Manu, Beatrice (2009). *The Impact of Sexual Violence on the Life of Individual Women and on Family and Community Life*, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Addleton Academic Publishers, New York, 1(2), pp. 95 – 99.

Marica, Simona (2008). *Introducere în psihologia socială*. Bucureşti: România de Mâine.

Moscovici, S. (1973). *La Machine à faire les dieux*, Fayard.
Nicolaescu, Mădălina (2001). *Fashioning Global Identities*, Bucureşti: Editura Universităţii.
Popescu, C.T. (2011). "Te iubesc – gen. Epic". Retrieved from One.ro, *Lifestyle*
Rada, Cornelia (2012). *The prevalence of sexual infidelity, opinions on its causes for a population in Romania*, Rev. Psih., vol. 58, nr. 3, pp. 211–224.
Woodhill, B. M., & Samuels, C. A. (2004). Desirable and Undesirable Androgyny: a prescription for the twenty-first century. *Journal of Gender Studies*, Vol. 1, Iss. 13, pp. 15-42.
Goran, Laura Oana (2012). *Le genre entre perception et stereotype*, Proceedings of the International Conference "Etudes genre à l'ère de la mondialisation", "Spiru Haret" University, June 2011.

RESILIENCE IN INFERTILE COUPLES CONSTRUCTION AND VALIDATION OF THE RESILIENCE ASSESSMENT QUESTIONNAIRE–A CONFIRMATORY ANALYSIS

Roxana Dumitru, PhD Student, Maria Nicoleta Turliuc, Prof., PhD, Simona Herb, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Over the last decades, the construct of resilience has attracted an increasing attention in both the medical and behavioral sciences. This construct has been defined in a variety of ways, including the ability of a person to bounce back or recover from a period of stress, to not become ill despite significant adversities, and to function ,,above the norm" in spite of stress or adversities. To capture the key factors that are associated with resilience, we designed a standardized measure: the Resilience Assesment Questionnaire in Infertile Couples/RAQIC. In its working version, RAQIC contains 12 sentences that were intended to operationalize four factors, Data reported in this paper are based on responses obtained from a sample of 66 infertile couples who asked for specialized help by attending a medical clinic from Iaşi. The present study provides information on internal (construct) validity and reliability (internal consistency) of RAQIC. Models based on the confirmatory factor analysis (CFA) represent a particular application of the structural equation modeling (SEM). The main objective of CFA is to test whether the observed data fit a hypothesized measurement model for a well-delimited construct. These factors were established based on literature and items were formulated based on previous measures of resilience.

Keywords: questionnare, resilience, infertility, confirmatory factor analysis, construct validity.

Theoretical Background

Resilience is described in terms of a desirable personality profile, with cognitive features as regarding resistance to stress; Garmezy proposes a dynamic conceptual model of resilience perceived as a process, a result of a very good adjustment despite menacing circumstances (Masten et al., 2005, pp. 74-88), providing us with a new theoretical framework for the development of research.

Resilience has been used in literature in order to describe three types of situations: a. persons who experienced traumatic events but who managed to recover very well; b. persons who belong to risk groups and who had much more success that it was expected from them; c. persons who succeed in adjusting and positively reacting despite negative aspects in their life. Researchers have been interested in the way adjustment works in children and adults who lived major traumas, but who succeeded in getting over them. Historical surveys took into account children who survived Holocaust and who became successful adults (Richardson, G. 2002).

Researchers were also preoccupied with children with schizophrenic parents who blossomed as future adults despite their deplorable life conditions, having become immune to stress surrounding them. The same author specifies that the invulnerability concept is surrounded by a mythical halo, considering that the child's adjustment has to be seen in the context of a certain threat which needs an examination of the resilience the child displays within his coping mode and development of resources facing challenges.

One of the most productive research is to be found in Garmezy et al.'s survey (1991), who undertook a research for more than 20 years at Minnesota University, related to positive

adjustment of children belonging to a risk group or who dealt with a lot of stressors during their life. This study also comprised children coming from groups with normal life conditions. Therefore, researchers studied relation between life stressors and competencies, resources. Researchers identified the fact that certain resources acted as moderator factors protecting these children, observing that resilience, the same with adjustment, was influenced by the constellation of protective or risk factors which are present within one's family or in society, making the living environment a challenging one (Masten et al., 1991).
Protective factors included the child's dispositional attributes, the family's characteristics and extern supportive factors Garmezy (1991), Werner (1995), making a difference between the individual, family and community protective factors.

As regards the direct correlation between resilience and infertility, surveys indicate that resilience represents an unspecific protective factor against infertility distress, with an influence on quality of life. When couples benefit from counseling, it is necessary to especially focus on getting aware of resilience as a couple's resource method or as a generic coping way (Herrmann et al., 2011). Moreover, resilience was negatively associated to infertility distress and to general distress. Involvement in coping methods based on action was positively correlated to resilience (Werner, E., & Smith, R. (1992).

Objective

The current study aims to confirm correspondence of measurements accomplished in the previous survey by means of exploratory factorial analysis and to improve this model by performing a confirmatory factorial analysis within an extended sample (130 couples).

Methods

When creating the questionnaire (Dumitru, Turliuc, 2014), we started from mutual research results regarding internal factors such as coping, internal locus of control, self-efficacy, hardiness (Garmezy, 1985; Kumpfer,1999; Luthans,Vogelgesang & Lester, 2006; Tedeschi & Kilmer, 2005), as well as external factors such as family and social support (Friborg et al., 2006; Hardy et al., 2004; Luthar et al., 2000; Werner& Smith, 1992).

The internal locus of control concept was launched by Julian Roter in 1954, explaining that persons with high internal locus of control are convinced that their choices will lead them whether to success, or to failure, having the ability to self-control and even to influence external world by trusting their own abilities, which determines them to look for information that will help them to influence people and situations. Thus, they tend to be specific, generalize less and approach each circumstance as being unique. Internal locus of control is an important component in infertility diagnosis, which is accompanied by a series of losses related to lifestyle and autonomy of one's own body.

As for social support and coping, Luthar, S., and Cicchetti, (2000). discovered that the social support's role in coping with stressing events varies according to individual evaluation of the degree of controlling the stressor. As for the individuals that perceive stress factor as being manageable, social support was proved to have an influence over coping strategies, with effects on psychological adjustment. However, as for persons who perceive stress factor

as being unmanageable, socal support was demonstrated to directly influence psychological adjustment, without the mediator role of the coping strategies.

The first component, self-efficacy, involves an individual's belief in his or her ability to mobilize the motivation, cognitive resources and action to exert control over a given event (Bandura, 1997). Rutter (1987) described resilient individuals as possessing self-esteem and a belief in their own self-efficacy. When faced with adverse events, efficacious individuals tend to persist in a given task until success is achieved. Thus, unless individuals believe that they can achieve desired goals through their actions, they will have very little incentive to persevere in the face of adversity (Benetti & Kambouropoulos, 2006; Friborg et al., 2006; Wagnild & Young, 1993).

Over the last decades, the construct of resilience has attracted an increasing attention in both the medical and behavioral sciences. This construct has been defined in a variety of ways, including the ability of a person to bounce back or recover from a period of stress, to not become ill despite significant adversities, and to function „above the norm" in spite of stress or adversities (Werner, E., & Smith, R. (1992).. It has been emphasized that this ability plays a key role in relation to adjustment to the physical illnesses or chronic stressful circumstances. Through its psychological and social implications, infertility is experienced as one of the most negative and frustrating life events. Therefore, studying the role that resilience plays in how infertile women and their partners cope with this adversity and identifying factors associated with resilient functioning will help researchers and practitioners to better understand the psychological dimension of infertility and to designed effective ways to asists couples which face with this problem.

To capture the key factors that are associated with resilience, we designed a standardized measure: the *Resilience Assesment Questionnaire in Infertile Couples*/RAQIC. In its working version (for items, see Table 1), RAQIC contains 12 sentences that were intended to operationalize four factors, i.e. internal locus of control (e.g., „Depends on me to solve the problem of infertility"), coping focused on problem-solving (e.g., „I think rather how can I solve the problem of infertility than how it affects me"), perceived social support (e.g., „I talk with friends about the problem of infertility") and self-efficacy (e.g., „I believe that I am a strong person and that I will succeed to overcome this difficult time"). Three items were designed *per* each factor. These factors were established based on literature and items were formulated based on previous measures of resilience. A respondent is asked to rate how frequent each infertility-related sentence is true for his or her own person.

Data reported in this paper are based on responses obtained from a sample of 66 infertile couples who asked for specialized help by attending a medical clinic from Iași. The present study provides information on internal (construct) validity and reliability (internal consistency) of RAQIC. Models based on the confirmatory factor analysis (CFA) represent a particular application of the structural equation modeling (SEM). The main objective of CFA is to test whether the observed data fit a hypothesized measurement model for a well-delimited construct (Byrne, 2010). The measurement model is based on theoretical approaches and/or previous analytic research. Using CFA, two hypothetical measurement models were investigated and compared with each other: a) a one-latent factor model (Figure 1) in which scores on the RAQIC were hypothesized to indicate a single construct (i.e.,

factors associated with resilience) and b) a model with four-latent factors (i.e., internal locus of control, problem-focused coping, perceived social support, and self-efficacy) which were allowed to freely covariate (Figure 2).

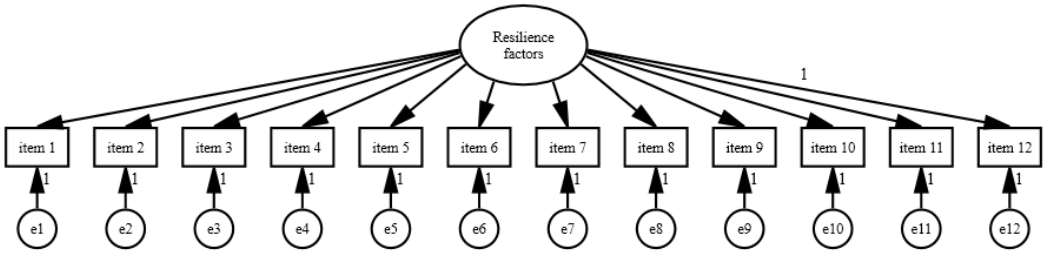

Figure 1. One-latent factor hypothetical measurement model for RFQ

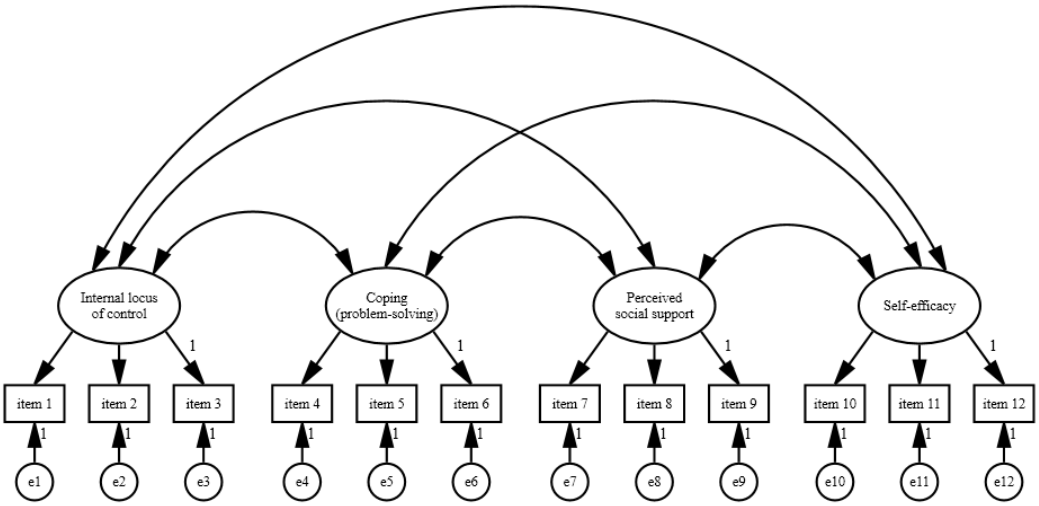

Figure 2. Four-latent factors measurement model for RFQ

Method

Sample

All marital or non-marital couples who attended a medical clinic specialized in reproductive medicine were recruited in the current sample (N = 132). Range for age of partners was 25-45 years. The was no significant association between gender and age (χ^2 = 6.70; *df* = 3; p = 0.082). However, 42.4% of male partners and 59.1% of female partners were between 25 and 35 years old. The length of relationship ranged between one year and 15 years. Types of diagnostic were as follows: female infertility (34 couples), male infertility (8 couples), mix infertility (6 couples), and unknown causes (18 couples).

Measure

Participants completed the *Resilience Assesment Questionnaire* for Infertile Couples (RAQIC) as a part of meeting with psychologist. Responses were not anonymous. Responses were given in a Likert-type format with six points: 0 – *not at all true*, 1 – *rarely true*, 2 – *sometime true*, 3 – *often true*, 4 – *almost always true* and 5 – *always true*. For each item, the score ranged from 0 to 5. Two negatively formulated items (i.e., 2 and 12) were reversely

scored. For each scale, the score was given by the sum of the corresponding items (possible range: 0-15). In the present sample (N = 132), Cronbach's α coefficients were 0.60 (internal locus of control), 0.67 (problem-focused coping), 0.75 (perceived social support) and 0.71 (self-efficacy).

Data analyses

Data was analyzed using SPSS 21.0 and AMOS 20.0. Parameters of the hypothetical measurement models were estimated based on maximum likelihood (ML) procedure (Byrne, 2010). The SEM with ML procedure assumes that all observed variables have normal distributions (Bowen & Guo, 2012; Byrne, 2010). Therefore, for each observed variable (i.e., item score) the distribution was checked for normality by examining the skewness and kurtosis values. The SPSS package uses zero as reference value for skewness and kurtosis to decide if a distribution is normal or not. There is no clear cutoff to indicate an acceptable level of skewness and kurtosis. In a conservative approach, the researcher might conclude that a skewness value grater than 1 or less than – 1 is problematic (Bowen & Guo, 2012). More problematic than skewness is kurtosis which severely impacts tests of variances and covariances. If kurtosis is grater than 1 or less than -1, one might conclude that the distribution could be problematic. However, several simulations (Muthén & Kaplan, 1985; West, Finch, & Curran 1995) have found significant problems in the ML procedures arising with univariate skewness at least equal to 2 and kurtosis to 4 (in software packages using zero as reference value for a normal distribution). The multivariate kurtosis was estimated based on Mardia's coefficient which is reported in AMOS output. A non-significant value of CR (critical ratio for difference from zero) associated with this coefficient is desirable.

The goodness-of-fit of measurement models that we tested was estimated based on several indicators (Byrne, 2010): χ^2 (Fisher's chi-square exact test), degree of freedom (*df*) and significance level, χ^2/df, SRMR (standardized root mean square residual), GFI (goodness-of-fit index), AGFI (adjusted goodness-of-fit index), NFI (normed fit index), CFI (comparative fit index), and RMSEA (root mean square error of approximation). Since the value of RMSEA is sensitive to misspecifications of the relationship among variables and it is accompanied by a confidence interval which provides an indication of the precision of estimation, its use in applied research is strongly encouraged. According to Byrne (2010), an excellent model fit is based on a non-significant value for χ^2 and a value of ratio χ^2/df as small as possible, along to values as close as possible to 1 for GFI and AGFI, values higher than 0.95 for NFI and CFI, a value as close as possible to zero for SRMR and a value lower than 0.05 for RMSEA. Following the suggestions from literature, we considered a value of $2 < \chi^2/df \leq 3$ and a value of $0.05 < \text{RMSEA} \leq 0.08$ as indicating an acceptable fit (Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003). At the same time, values of SRMR lower than 0.08 and values of GFI and CFI ranging between 0.90 and 0.95 may indicate an acceptable fit (Bentler, 1990; Hu & Bentler, 1999; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003). As a supplementary criterion for model selection, Akaike's Information Criterion (AIC) was applied. The AIC is used in the comparison of two or more SEM models, with smaller values representing a better fit of the hypothesized model (Byrne, 2010).

Results

Preliminary analyses

In the initial dataset, absolute values of skewness ranged from 0.07 to 3.28 (M = 1.56; median = 1.62), while kurtosis ranged from 0.30 to 13.33 (M = 3.51; median = 1.89). Only items 1 and 10 were problematic when values of skewness and kurtosis were screened. Moreover, the Mardia's multivariate kurtosis coefficient (equal to 92.20) was significantly different from 0 (CR = 28.89; p < 0.001), indicating that the observed data were not multivariate normal. Therefore, based on Mahalanobis distance or *d*-squared (Byrne, 2010) four cases were removed from initial dataset, in order to improve the multivariate kurtosis. This resulted in a final sample of 128 cases on which all subsequent analyses were performed.

As input data, the covariance matrix among the RAQIC items was used, since AMOS does not allow for use of the correlation matrix. Absolute values of covariances among items from RAQIC ranged from 0.01 to 3.89 (M = 0.54; median = 0.28).

Confirmatory factor analysis of the RAQIC

The model with one-latent factor showed a poor statistical fit to the observed data: χ^2 = 260.64, *df* = 54, p < 0.001, χ^2/df = 4.45 (> 3), SRMR = 0.13, GFI = 0.78, AGFI = 0.69, NFI = 0.45, CFI = 0.50, RMSEA = 0.165 (C.I. 90%: 0.144-0.187). Values of standardized estimates (i.e., unique latent factor loadings) ranged from 0.03 to 0.73 (M = 0.40; median = 0.42), but for items 7, 8 and 9 the loadings were not statistically significant. The second model which included four latent-factors proved an acceptable fit: χ^2 = 93.98, *df* = 48, p < 0.001, χ^2/df = 1.95, SRMR = 0.08, GFI = 0.91, AGFI = 0.86, NFI = 0.86, CFI = 0.89, RMSEA = 0.085 (C.I. 90%: 0.060-0.113). In addition, all factor loadings (with standardized values ranging from 0.21 to 0.92; M = 0.55; median = 0.51) were statistically significant (for more details, see Table 1). Values of squared multiple correlation (R^2) were comprised between 0.045 and 0.853 (M = 0.358; median = 0.267). On average, the four latent-factors accounted for 35.8% of the variance in the items. Covariations among the four latent factors were as follows: 0.72 (p < 0.001) – internal locus of control with coping focused on problem-solving, 0.16 (p > 0.05) – internal locus of control with perceived social support, 0.35 (p <0.01) – internal locus of control with self-efficacy, 0.006 (p > 0.05) – coping focused on problem-solving with perceived social support, 0.29 (p < 0.01) – coping focused on problem-solving with self-efficacy, and 0.009 (p > 0.05) – perceived social support with self-efficacy.

Table 1. Confirmatory factor analysis of RAQIC (final model with four-latent correlated factors)[ggggggggggg]

Number of item/observed variable	Hypothetical latent factor	Latent factor loadings (estimates)			
		Unst.	SE	St.	CR
1. I do my best I can in order to become a parent.	Internal locus of control	0.52	0.11	0.51	4.59 ***
2. I consider that I can't do anything to	Internal locus of control	0.6	0.19	0.29	3.09

[ggggggggggg] Note: N = 128; Unst. = unstandardized, SE = standard error, St. = standardized, CR = critical ratio for differences from zero; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001

solve my infertility problem.		1			**
3. It depends on me to solve my infertility problem.	Internal locus of control	1.00	-	0.46	
4. I rather think how to solve my fertility problem than how it affects me.	Coping (problem-solving)	0.69	0.14	0.51	4.86 ***
5 I'm looking for a positive meaning of my infertility problem.	Coping (problem-solving)	0.35	0.16	0.21	2.13 *
6. I can focus on solving my infertility problem in some way.	Coping (problem-solving)	1.00	-	0.64	
7. I have friends that give me support related to my infertility problem.	Perceived social support	1.09	0.16	0.92	6.64 ***
8. I think that my family understand my problem and give me support.	Perceived social support	0.36	0.07	0.43	4.82 ***
9. I talk to my friends about the infertility issue.	Perceived social support	1.00	-	0.84	
10. I believe that I am a strong person and that I will succeed in overcoming these difficult times.	Self-efficacy	0.96	0.27	0.71	3.48 ***
11. I believe that I succeed in accomplishing everything that I aim at, including my fertility problem.	Self-efficacy	1.38	0.39	0.78	3.52 ***
12. I am not convinced that I will become a parent as a result of all my efforts.	Self-efficacy	1.00	-	0.35	

For the two measurement models which were tested, values of AIC were 288.64 (model with one-latent factor) and 153.98 (model with four-latent factors). This result suggests that model with four-latent factors would best describe the factor structure of RFQ.

Conclusions

Using data based on CFA technique, the present paper offers psychometric evidence for the factor structure of a short self-report questionnaire which was designed to capture four key factors associated with resilient individual functioning. Factor analysis revealed a well-differentiated four-factor model. Latent factors were confirmed as internal locus of control, problem-focused coping, perceived social support, and self-efficacy. The internal consistencies for all these dimensions were satisfactory. The RAQIC could be useful for researchers who aim to measure many variables in a short time.

BIBLIOGRAPHY:

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control.* New York: W.H. Freeman.

Benetti, C., & Kambouropoulos, N. (2006). Affect-regulated indirect effects of trait anxiety and trait resilience on self-esteem. *Personality and Individual Differences, 41,* 341-352.

Bentler P. M. (1990). Comparative fit indices in structural models. *Psychological Bulletin,* 107(2), 238-246.

Bowen, N. K., & Guo, S. (2012). *Structural equation modeling*. New York: Oxford University Press.
Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS. Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). New York: Routledge.
Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J., & Martinussen, M. (2006). A new rating scale for adult resilience: What are the central protective resources behind healthy adjustment? *International Journal of Methods in Psychiatric Research, 12*(2), 65-76.
Garmezy, N. (1985). Stress resilient children: The search for protective factors. In J.E. Stevenson (Ed.), *Recent research in developmental psychopathology* (pp. 213-233). Oxford: Pergamon Press.
Garmezy, N. (1991). Resilience in children's adaptation to negative life events and stressed environments. *Pediatric Annals, 20*, 459-466.
Hardy, S., Concato, J., & Gill, T. (2004). Resilience of community-dwelling older persons. *Journal of American Geriatrics Society, 52*, 257-262.
Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
Kumpfer, K. (1999). Factors and processes contributing to resilience: The resilience framework. In M. Glantz, J.
Luthans, F., Vogelgesang, G., & Lester, P. (2006). Developing the psychological capital of resiliency. *Human Resource Development Review, 5*(1), 25-44.
Luthar, S., & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology, 12*, 857-885.
Masten, A., & Reed, M. (2005). Resilience in development. In C.R. Snyder & S.J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 74-88). Oxford: Oxford University Press.
Muthen, B., & Kaplan, D. (1985). A comparison of some methodologies for the factor analysis of nonnormal Likert variables. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38(1), 171-189.
Richardson, G. (2002). The metatheory of resilience and resiliency. *Journal of Clinical Psychology, 58*(3), 307-321.
Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry, 57*, 316-331.
Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research*, 8 (2), 23-74
Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The Brief Resilience Scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194-200.
Tedeschi, R., & Kilmer, R. (2005). Assessing strengths, resilience, and growth to guide clinical interventions. *Professional Psychology: Research and Practice, 36*(3), 230-237.
Wagnild, G., & Young, H. (1993). Development and psychometric evaluation of the resilience scale. *Journal of Nursing Measurement, 1*(2), 165-178.

Werner, E., & Smith, R. (1992). *Overcoming the odds: High risk children from birth to adulthood.* Ithaca, NY: Cornell University Press.
Werner, E. (1995). Resilience in development. *Current Directions in Psychological Science, 4*, 81-85.
West, S. G., Finch, J. F., & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling. Concepts, issues, and applications* (pp. 56-75). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

THE DISFUNCTIONS OF THE POSTURAL SYSTEM RECEPTORS AND THE ALTERATIONS OF SOFT TISSUES IN THE CRANIO-CERVICO-MANDIBULAR COMPLEX

Sorin Marius Pop, PhD Student,University of Medicine and Pharmacy of Oradea

Abstract: Physical inactivity, postural disorders and repetition of incorrect motor schemes during daily activities are increasingly criminalized in degenerative musculoskeletal pathology therefore necessary depth study of the causes and pathological levers leading to the disc degeneration induction, which explains the increasing incidence, increased this pathology in the young population. The purpose of this study was to demonstrate the existence of a direct link between inactivity, postural system receptors alteration and degenerative disc pathology, and the importance of global postural reprogramming and manual therapy in the clinical-functional and therapeutic approach of the cervical degenerative discopathies. The study included 86 patients aged between 15 and 62 years, diagnosed with cervical degenerative discopathy and divided into two groups - the study group and the witness group. All patients were clinicobiological, postural, baropodo-stabilometric and imaging evaluated. Patients in the study group, in addition to "standard" local physiotherapy treatment, they received personalized treatment based on global postural rescheduling, manual therapy myofascial techniques, manual disc decompression, neurodiynamic exercises, respiratory rehabilitation and proprioception. In a substantial number of cases, postural dysfunctions were determined by remote causes. Compared with witness group, patients in 1st group presented at the end of the study a major improvement in soft tissue cranio-cervical-dorsal and cervical-scapular elasticity, intervertebral mobility and anti-gravitional postural control with significant improvement of cervical-brachial symptoms. There is a direct relationship between the imbalance of physiological process responsible for hydration / dehydration of the disc and postural deficiency syndrome. Patient education, combating sedentary life, global postural reprogramming and manual therapy techniques have a significant role in preventing deterioration both myofascial and degenerative processes of the cervical spine and the treatment of a cervical painful syndromes already installed due to disc dehydration.

Keywords: degenerative discopathy, postural syndrome

O postură corectă reprezintă rezultanta musculară a unui echilibru care implică organismul în globalitatea sa, atât din punct de vedere somatic şi neuroendocrin cât şi emoţional. Problemele posturale nu se pot corecta în mod spontan, datorită faptului că Sistemul Tonic Postural se adaptează în permanenţă la intrările periferice patologice şi transmite la nivelul întregului aparat locomotor asimetria provocată de tensiunile musculare anormale[hhhhhhhhhhh], menţinând informaţia alterată într-un circuit care se autoalimentează, iar în timp se structurează[iiiiiiiiii]. Toate discurile intervertebrale sunt predispuse unui proces fiziologic de uzură[jjjjjjjjjj], dar discopatia degenerativă este un fenomen patologic, accelerat şi

[hhhhhhhhhhh] Massimo Rossato, *Alla scoperta della postura: le basi neurofisiologiche della riprogrammazione posturale*, http://www.ifsps.org/it/alla-scoperta-della-postura-le-basi-neurofisiologiche-della-riprogrammazione-posturale, aprilie, 12, 2013.

[iiiiiiiiii] Bernard Bricot, *La Riprogrammazione Posturale Globale*, Editura Statipro, 1998, p. 17.

[jjjjjjjjjj] Jutta Hochschild, *Apparato locomotore – anatomia e funzioni; Aspetti pratici per la terapia manuale*, Vol. 1, Edi. Ermes – Milano, 2003, p. 53.

exagerat, aceasta instalându-se inclusiv la persoanele tinere, cu o frecvenţă tot mai crescută în ultimii ani[kkkkkkkkkkkk].

Cele mai noi studii arată că, în jurul vârstei de 40 ani, fiecare a doua persoană dezvoltă schimbări degenerative ale coloanei vertebrale[lllllllllll], către vârsta de 50 ani aceste modificări devin evidente în 70% din cazuri, iar în jurul vârstei de 70 ani ating rate crescute de până la 90%[mmmmmmmmmmmm]. Majoritatea specialiştilor din domeniile Fizioterapie – Reabilitare, Ortopedie, Neurologie şi Neurochirurgie au ajuns la concluzia că principalele cauze ale patologiilor articulare şi musculo-scheletale, în special cele de la nivelul coloanei vertebrale, sunt reprezentate de sedentarism, alterările posturale şi repetarea unor scheme motorii incorecte în activităţile cotidiene[nnnnnnnnnnnn]. Discopatia degenerativă rămâne o problemă de actualitate în pofida multiplelor investigaţii şi propuneri terapeutice, de la tratamentul conservator, fizioterapeutic, medicamentos pâna la cel chirurgical. Se poate spune că într-adevar în ultimii ani s-au făcut progrese mari în domeniul chirurgiei minim-invazive, dar în acelaşi timp trebuie să se ţină cont de limitele acestor intervenţii şi de puţinele studii asupra beneficiilor sau complicaţiilor după vertebroplastie şi stabilizare dinamică[ooooooooooo]. În tratamentul complex al discopatiei degenerative, tot mai des sunt utilizate aplicaţiile locale, atât din domeniul fizioterapiei sau a medicinei manuale, cât şi alte tehnici de terapie nechirurgicală. Din aceste considerente este necesar studiul aprofundat al cauzelor şi pârghiilor patologice care duc la instalarea degenerării discale[ppppppppppp], fapt care explică incidenţa tot mai crescută a acestei patologii în cadrul populaţiei tinere[qqqqqqqqqqq]. Lucrarea de faţă aduce în discuţie o serie de date ştiinţifice referitoare la existenţa unei legături directe între alterarea posturii şi patologia discală degenerativă, cât şi referitoare la dezvoltarea unor metode noi de evaluare posturală; astfel, întelegerea pârghiilor patologice[rrrrrrrrrr] prin care dezechilibrul sistemului postural determină instalarea suferinţelor osteo-articulare, permite îmbunătăţirea tehnicilor terapeutice. Obiectivul principal al acestui studiu este demonstrarea eficacităţii clinice a Reprogramării Posturale Globale[sssssssssss], a Terapiei Manuale şi a

[kkkkkkkkkkk] Luigi Gori, *Chiroterapia – La medicina manuale per prevenire e curare le malattie di origine vertebrale*, Tecniche Nuove – Milano, 2005, p. 65.

[lllllllllll] Alexander R. Vaccaro, *La colonna vertebrale - Fondamenti di diagnosi e terapia*, Editura Elsevier – New York, 2005, Edizione italiana a cura di Bartolozzi Pietro, Elsevier Masson Italia – Milano, 2006, p. 84.

[mmmmmmmmmmm] Roberto Bassani, *Breve introduzione anatomica e funzionale*, 2010, http://www.robertobassani.com/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=4&Itemid=4, ianuarie, 11, 2012.

[nnnnnnnnnnn] Rosa Di Vico, *La Rieducazione Posturale Globale*, http://www.associazioneitalianastudioericercaposturologia.it/new/articoli/23/La%20Rieducazione%20Posturale%20Globale.pdf, septembrie, 04, 2012.

[ooooooooooo] Roberto Bassani, *Nuove tecniche funzionali in chirurgia vertebrale*, I Diritti dell´Invalido Civile, Anno II/44 – N. 8-9, p. 9, Agosto – Settembre 2010.

[ppppppppppp] A. Pansini, P. Conti, *La somatotomia longitudinale mediana cervicale – Trattamento chirurgico delle mielopatie da discoartrosi e delle sindromi compressive vertebro-epidurali pre-midollari*, Piccin Nuova Libreria – Padova, 1985, p. 41.

[qqqqqqqqqqq] Robert Maigne, *Dolori di origine vertebrale – Comprendere, diagnosticare e trattare*, Elsevier Masson SAS – Paris, 2006, Edizione italiana a cura di Renatto Gatto, SEP BaMa srl – Milano, 2009, p. 122 – 123.

[rrrrrrrrrr] Florence Peterson Kendall, Elizabeth McCreary Kendall, Patricia Provance Geise, Mary Rodgers McIntyre, Anthony William Romani, *Muscles – Testing and Function with Posture and Pain, 5th Edition*, Lippincott Williams & Wilkins – Baltimore, Philadelphia, 2005, p. 61.

[sssssssssss] Jacques Patté, *La méthode Mézières: Une approche globale du corps*, Éditions Chiron – France, 2009, p. 94 – 100.

decompresiei discale manuale, în abordarea clinică şi terapeutică a discopatiilor cervicale degenerative.

Material şi Metode

În studiu au fost incluşi 86 pacienţi diagnosticaţi cu sindrom de deficienţă posturală (SDP) de tip ascendent, descendent sau mixt, fiecare prezentând un anumit grad de afectare discală la nivelul coloanei vertebrale cervicale. Studiul s-a desfăşurat în Departamentul Fizioterapie şi Reabilitare, din cadrul Spitalului Pelican Oradea (Romania), în perioada 2010 – 2013. Pacienţii au fost împărţiţi în două loturi, lotul I (n= 45 pacienţi) reprezentând lotul de studiu, şi lotul II (n= 41 pacienţi) reprezentând lotul martor. Vârsta pacienţilor a fost cuprinsă între 15 – 62 ani, 37 (43,02%) fiind de sex masculin, iar 49 (56,91%) de sex feminin. 19 (22,09%) dintre pacienţi proveneau din mediul rural, iar restul de 67 (77,91%) din mediul urban. În ceea ce priveşte nivelul de educaţie 52 (60,46%) aveau studii superioare, 31 (36,04%) studii liceale, 3 (3,48%) studii gimnaziale. Toti pacienţii au fost evaluaţi clinico-biologic şi imagistic, evaluarea biomecanică incluzând toate testele specifice necesare stabilirii disfuncţiilor structurale şi a tipului de deficienţă posturală (evaluare funcţională şi biomecanică; a receptorilor sistemului postural; teste specifice: Romberg postural, Fukuda, Bassani, De Cyon, Ott, Schober, Thomas, testul rotatorilor cervicali; evaluarea aparatului stomatognatic; convergenţa podalică; evaluarea mersului; examenul posturografic; baropodometria computerizată – statică şi dinamică; stabilometria computerizată). Evaluarile au fost efectuate la prezentare (includerea în studiu), la o lună, la 3 luni, respectiv la 6 luni.

În urma evaluării complexe a pacienţilor, s-au identificat 16 (18,6%) cazuri SDP tip ascendent, 28 (32,55%) SDP tip descendent şi 42 (48,83%) SDP tip mixt. În toate cazurile au fost incriminaţi ca şi factori determinanţi alterări ale receptorilor sistemului postural (ocular, vestibular, podalic), 82 (95,34%) pacienti prezentau modificări ale sprijinului plantar, 61 (70,93%) disfuncţii importante ale aparatului stomatognatic, iar 59 (68,6%) instabilitate posturală şi disfuncţii ale sistemului proprioceptiv. Alţi factori determinanţi au fost reprezentati de tulburări psihologice în 11 (12,79%) cazuri, sau afecţiuni neurologice periferice în 13 (15,11%) cazuri (tabelul 1).

În timp ce sindroamele osteo-articulare şi radiculare cervicale, au avut rate mai crescute după vârsta de 45 ani, sindroamele miofasciale s-au înregistrat într-un număr semnificativ începând cu vârste mai tinere, respectiv cu rate crescute între 25 şi 50 ani, după această vârstă ratele fiind similare cu celelalte sindroame (figura 1).

Tabel 1. *Factori determinanţi ai SDP*

Factori	**Cazuri (%)**
Alterări ale receptorilor sistemului postural	86 (100%)
Modificări ale sprijinului plantar	82 (95,34%)
Disfuncţii ale aparatului stomatognatic	61 (70,93%)
Tulburări psihologice	11 (12,79%)
Afecţiuni neurologice periferice	13 (15,11%)
Instabilitate posturală	59 (68,6%)

Tabel 2. *Sindroamele posturale ale pacienţilor incluşi în studiu*

Sindroamele posturale	**Cazuri (%)**
Sindroame cranio-cervico-mandibulare	67 (77,9%)
Semne de suferinţă discală la nivelul coloanei cervicale,	86 (100%)
Sindroame radiculare cervicale	27 (31,39%)
Alterări ale aliniamentului postural (frontal, sagital şi transversal),	86 (100%)
Sindroame miofasciale	75 (87,2%)
Disfuncţii osteo-articulare (sindrom femuro-patelar, metatarsalgii, disfuncţii coxo-femurale şi sacroiliace, disfuncţii intervertebrale – interapofizare)	36 (41,86%)

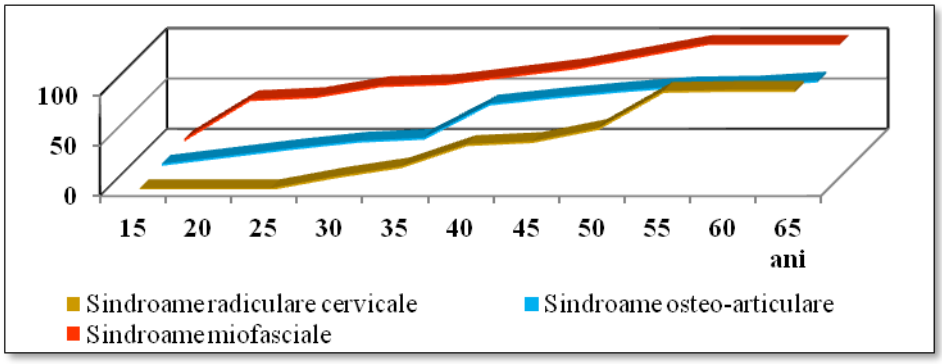

Figura 1. *Incidenţa sindroamelor în funcţie de vârstă*

Toţi pacienţii au beneficiat de un tratament standard fizioterapeutic local, însă la pacienţii din lotul de studiu s-a aplicat adiţional un program personalizat bazat pe: reprogramare / reeducare posturală globală; tehnici de terapie manuală (miofascială, osteoarticulară, neurodinamică); decompresie discală manuală; reeducare respiratorie, vestibulară, oftalmologică şi proprioceptivă; tratamente ortodontice; ortezarea piciorului; psihoterapie şi Elastic Therapeutic Taping (tabelul 3).

Tabel 3. *Tratamentul aplicat pacienţilor incluşi în studiu*

Tratament standard fizioterapeutic local	**Program terapeutic adiţional, personalizat**
Electroterapie antalgică locală	Terapie Manuală (osteo-articulară, inducţie miofascială, neurodinamică); aplicată la nivelul complexului cranio-cervico-mandibular, centurilor scapulare, centurilor pelvine şi piciorului
Laserterapie	Reeducare posturală globală (metoda Souchard)
Magnetoterapie	Reeducare respiratorie
Stretching (exerciţii terapeutice asistate)	Orteze de picior termoformabile (Vasyli Medical)
Mobilizări vertebrale (exerciţii pasive)	Tratamente ortodontice
Mobilizări ale centurilor scapulare (exerciţii active)	Reabilitare oftalmologică
Masaj	Reabilitare vestibulară şi proprioceptivă
Antiinflamatoare nesteroidiene (aplicaţii locale)	Psihoterapie
Guler cervical	Exerciţii terapeutice pentru îmbunătăţirea controlului lombopelvic
Tracţiuni vertebrale mecanice	Elastic Therapeutic Taping (conceptul Motus)
Educaţia gesturilor, măsuri ergonomice	Tracţiuni vertebrale manuale
	Educaţia gesturilor, măsuri ergonomice

Rezultate

Comparativ cu lotul martor, pacienţii din lotul I au prezentat la finalul studiului o îmbunătăţire majoră a elasticităţii ţesuturilor moi cranio-cervico-dorsale şi cervico-scapulare, a mobilităţii intervertebrale şi a controlului postural antigravitaţional, cu ameliorarea semnificativă a simptomatologiei cervico-brahiale (figura 2).

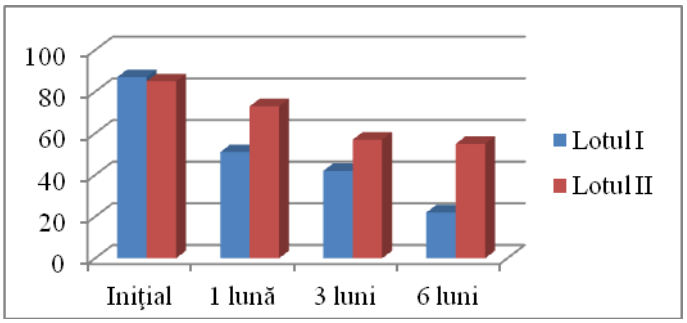

Figura 2. *Evoluţia durerii*

În ceea ce priveşte mobilitatea articulară intervertebrală cervicală şi cea a centurilor scapulare, testele funcţionale segmentare au evidenţat diferenţe semnificative între cele două loturi. Astfel, la o lună, 23 (51,11%) pacienţi din lotul I prezentau restricţii articulare cu reducerea unghiurilor fiziologice, faţă de 32 (78.04%) pacienţi din lotul II. La 3 luni, 14 (31,11%) pacienţi din lotul I prezentau disfuncţii articulare cervicale, faţă de 23 (56,09%) pacienţi din lotul II, iar la 6 luni, doar 4 (8,88%) pacienţi din lotul I mai prezentau sindroame de restricţie articulară intervertebrală şi scapulo-toracică, faţă de 18 (43.09%) pacienţi din lotul II (figura 3).

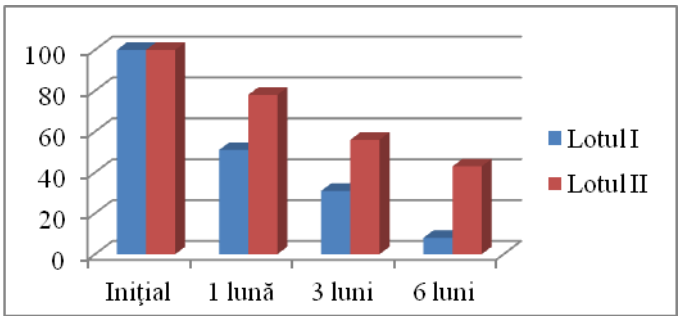

Figura 3. *Evoluţia mobilităţii articulare cervicale şi a centurilor scapulare*

Din punct de vedere al aliniamentului postural, la o lună evaluarea posturografică a evidenţiat tulburări posturale la 38 (84,44%) pacienţi din lotul I, faţă de 39 (95,12%) pacienţi din lotul II. Diferenţele dintre cele două loturi s-au menţinut şi la evaluările ulterioare, astfel la 3 luni, în lotul I, 29 (64,44%) pacienţi prezentau tulburări ale aliniamentului postural, faţă de 36 (87,8%) pacienţi din lotul II, iar la 6 luni, 21 (46,66%) pacienţi din lotul I mai prezentau alterări posturale, faţă de 32 (78,04%) pacienţi din lotul II (figura 4).

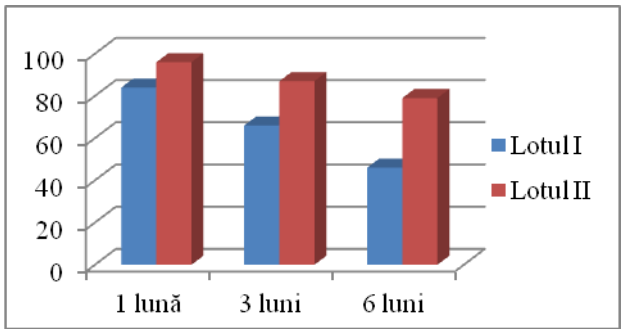

Figura 4. *Evoluţia echilibrului sistemului postural*

La pacienţii din lotul de studiu, rata complicaţiilor (reprezentate de herniile discale în stadiu compresiv, sindroame radiculare grave şi mielopatie), a fost semnificativ mai mică (2,22%) faţă de apariţia acestora la pacienţii din lotul II (14,63%). Dintre pacienţii din lotul I, urmăriţi la distanţă, niciun caz nu a necesitat intervenţie chirurgicală, faţă de 3 (7,31%) pacienţi din lotul II (tabelul 4).

Tabel 4. *Complicaţii şi intervenţii chirurgicale*

	Cazuri Lotul I	Cazuri Lotul II
Complicaţii	1 (2,22%)	6 (14,63%)
Intervenţie chirurgicale	0	3 (7,31%)

Discuţii

Prin acest studiu s-a observat faptul că evaluarea şi tratamentul disfuncţiilor posturale reprezintă o necesitate în abordarea clinică şi terapeutică a discopatiilor cervicale degenerative, deoarece examinarea posturologică a pacienţilor şi identificarea anumitor afecţiuni (podalice, oftalmologice, ORL, ortodontice[tttttttttt], osteo-articulare, viscerale, genetice, endocrine, neurologice şi psiho-somatice), permite depistarea cauzelor ce au dus la apariţia alterărilor posturale. De altfel mai multe studii au demonstrat că examinarea posturologică[uuuuuuuuuuu] a pacienţilor cu alterări posturale şi care prezintă modificări ale metabolismului discal la nivelul coloanei cervicale, permite implementarea unui protocol terapeutic în masură să impiedice agravarea discopatiilor cervicale degenerative cu instalarea herniilor, osteofiţilor şi spondilozei, pe fondul unei structurări ireversibile ale modificărilor biomecanice din acest segment. Datorită industrializării şi dezvoltării tehnologice în toate domeniile, disfuncţiile posturale şi consecinele lor apar la vârste tot mai tinere, aşa cum se observă şi în rândul pacienţilor incluşi în studiul de faţă, astfel, identificarea cât mai precoce a SDP se impune pentru a reduce riscul unor complicaţii grave cu consecinţe semnificative psiho-sociale şi economice. Tratamentul fizioterapeutic local standard asociat cu medicaţie antiinflamatoare are în general efecte locale imediate care însă nu se menţin la distantă, ritmicitatea aplicării pe termen lung fiind limitată. În schimb, pot fi elaborate programe individualizate bazate pe reeducare posturală, terapie manuală, elastic therapeutic taping,

[tttttttttt] Bernard Bricot, *La Riprogrammazione Posturale Globale*, Editura Statipro, 1998, p. 115 – 117, 149 – 150.
[uuuuuuuuuuu] M. Jeffrey Gross, Joseph Fetto, Elaine Rosen, *Musculoskeletal Examination, 3rd Edition*, Wiley-Blackwell – West Sussex, 2009, p. 14 – 30.

ortezare, ce pot fi aplicate fără restricţii pe termen lung conferind continuitate în tratamentul acestei patologii. În plus, trebuie luată în considerare posibilitatea unei etiologii la distanţă de segmentul dureros şi completarea tratamentului local cu programe orientate către cauzalitate, cum ar fi reabilitarea podalică, vestibulară, oftalmologică sau ortodontică. Chiar şi cu aplicarea celor mai noi metode din domeniu fizioterapiei şi reabilitarii medicale, evoluţia acestor sindroame este lent favorabilă, pe o perioadă de 4-6 luni, sau chiar mai mult, ceea ce necesită participare activă şi constantă din partea pacientului. Din păcate, complianţa la tratament, pe termen lung, este în general redusă.

Concluzii

Corectarea SDP reprezintă parte integrativă în managementul terapeutic al discopatiilor cervicale degenerative. Examenul posturologic, baropodometria şi stabilometria computerizată sunt considerate la ora actuală cele mai eficiente metode diagnostice, permiţând identificarea corectă a sindroamelor posturale şi a consecinţelor acestora. Orice patologie trebuie tratată pornind de la cauza iniţială care a declanşat problema şi nu de la simptomul dureros, care se manifestă mai tardiv şi care de multe ori se află la mare distanţă de originea problemei. Este necesar studiul aprofundat al cauzelor şi pârghiilor patologice care duc la instalarea degenerării discale, fapt care explică incidenţa tot mai crescută a acestei patologii în cadrul populaţiei tinere. Reprogramarea posturală globală presupune tratamentul disfuncţiei iniţiale, tratamentul lanţurilor patologice prin care s-a instalat sindromul postural şi tratamentul afecţiunilor secundare. În peste 80 % din cazuri, discopatia cervicală degenerativă simptomatică este consecinţa unui sindrom de deficienţă posturală (frecvent de tip descendent). Există o legatură directă între dezechilibrul procesului fiziologic responsabil de hidratarea / deshidratarea discală şi sindromul de deficienţă posturală. Terapia Manuală este o tehnică terapeutică puţin cunoscută în ţara noastră, însă poate fi aplicată cu succes atât în abordarea segmentară, cât şi în procesul de reeducare posturală globală.

BIBLIOGRAFIE:

Bassani Roberto, *Breve introduzione anatomica e funzionale*, 2010, http://www.robertobassani.com/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=4&Itemid=4,.

Bassani Roberto, *Nuove tecniche funzionali in chirurgia vertebrale*, I Diritti dell´Invalido Civile, Anno II/44 – N. 8-9, Agosto – Settembre 2010.

Bricot Bernard, *La Riprogrammazione Posturale Globale*, Editura Statipro, 1998.

Di Vico Rosa, *La Rieducazione Posturale Globale*, http://www.associazioneitalianastudioericercaposturologia.it/new/articoli/23/La%20Rieducazione%20Posturale%20Globale.pdf.

Gori Luigi, *Chiroterapia – La medicina manuale per prevenire e curare le malattie di origine vertebrale*, Tecniche Nuove – Milano, 2005.

Gross Jeffrey M., Fetto Joseph, Rosen Elaine, *Musculoskeletal Examination, 3rd Edition*, Wiley-Blackwell – West Sussex, 2009.

Hochschild Jutta, *Apparato locomotore – anatomia e funzioni; Aspetti pratici per la terapia manuale*, Vol. 1, Edi. Ermes – Milano, 2003.
Kendall Peterson Florence, Kendall McCreary Elizabeth, Geise Provance Patricia, McIntyre Rodgers Mary, Romani William Anthony, *Muscles – Testing and Function with Posture and Pain, 5th Edition*, Lippincott Williams & Wilkins – Baltimore, Philadelphia, 2005.
Maigne Robert, *Dolori di origine vertebrale – Comprendere, diagnosticare e trattare*, Elsevier Masson SAS – Paris, 2006, Edizione italiana a cura di Gatto Renatto, SEP BaMa srl – Milano, 2009.
Pansini A., Conti P., *La somatotomia longitudinale mediana cervicale – Trattamento chirurgico delle mielopatie da discoartrosi e delle sindromi compressive vertebro-epidurali pre-midollari*, Piccin Nuova Libreria – Padova, 1985.
Patté Jacques, *La méthode Mézières: Une approche globale du corps*, Éditions Chiron – France, 2009.
Rossato Massimo, *Alla scoperta della postura: le basi neurofisiologiche della riprogrammazione posturale*, http://www.ifsps.org/it/alla-scoperta-della-postura-le-basi-neurofisiologiche-della-riprogrammazione-posturale.
Vaccaro Alexander R., *La colonna vertebrale - Fondamenti di diagnosi e terapia*, Editura Elsevier – New York, 2005, Edizione italiana a cura di Bartolozzi Pietro, Elsevier Masson Italia – Milano, 2006.
Ylinen Jari, *Lo stretching – Fondamenti e tecniche terapeutiche*, Edizione italiana a cura di Albertoni D., Elsevier Masson – Italia, 2009.

SCHOOL BULLYING FACTORS

Ioana Tocai (Sîrbu), PhD, University of Oradea,

Abstract: The purpose of this study is to identify and discuss the socio-demographic and psychological factors that are relevant to the manifestation of bullying-type behavior in school. Bullying behavior is intimidation or victimization - both names are acceptable. It is a subset of aggressive behavior when a person or group of persons repeatedly and intentionally attacks or humiliates , and / or excludes relatively defenseless person causing hi/her pain or discomfort (Salmivalli, 2009). Bullying type behavior can take many forms, from the form of physical bullying, verbal bullying to the relational or social bullying. The sample investigated is included in a pilot study and consists of students in Bihor County, in the gymnasium. The hypothesis of the study seeks to what extent some socio-demographic characteristics of the families from which the students, along with their other psychological characteristics influence the manifestation of bullying behavior. The purpose of this study meets the needs of the school psychologist to identify individuals at risk in the show of such behavior by restricting the target group for the intervention and the need for development of educational policies to prevent and combat this phenomenon at the level of society.

Keywords: bullying, intimidation, victimization, bullying in school, agressive behavior in school

Bullying-ul este o acţiune deliberată, efectuată în mod repetitiv care implică acţiuni negative răsfrânte asupra celorlalţi, realizate de un grup de persoane sau de o persoană (*en. bully* – agresor/victimizator), care deţin un statut social superior victimei/victimelor (Olweus, 1993). Este o acţiune care produce injurii celorlalţi efectuată în mod repetat, care se poate manifesta fizic, prin agresivitate fizică sau psihologic – prin producerea unor daune emoţionale. Instrumentele acestui fenomen sunt cuvintele, acţiunele sau excluderea socială. Fenomenul de bullying poate fi iniţiat de o persoană sau de un grup de persoane, implicând un raport de putere inegal, deoarece victima, în cazul acestui fenomen nu dispune de resurse (fizice, psihologice, sociale) pentru a se apăra(Hazler, 1996).

Victima pozează într-o ipostază de regulă vulnerabilă, care prezintă anumite slăbiciuni pe care bully-ul le poate exploata. Victima manifestă imposibilitate de apărare şi sentimente de neputinţă.

Spectatorii(en. bystanders) sunt şi ei persoane implicate în fenomenul de bullying, chiar dacă nu în mod direct, însă asistă la acţiune.

Bullying-ul este considerat o *formă de violenţă* fizică şi psihologică, o conduită intenţionată care vizează producerea unor prejudicii (rănire, distrugere, daune) unor persoane (inclusiv propriei persoane), cu diferite cauze care determină noi forme de violenţă. Cazurile de bullying sunt în creştere, solicită specifice tipuri de strategii de prevenţie. Studiile arată că jumătate din copii sunt agresaţi, victime ale fenomenului bullying în ultimul lor an de şcoală şi cel puţin *10% sunt victime constante ale violenţei în şcoală*. (American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 2008).

Fenomenul de *victimizare şcolară / bullying în şcoli* reprezintă o problemă actulală de amploare la nivel internaţional având implicaţii grave asupra sănătăţii psihice şi sociale ale indivizilor implicaţi, precum şi asupra stării de bine a acestora (Due et al., 2005; Healey, 2001; Marsh, Parada, Yeung, & Healey, 2001; Mayer & Cornell, 2010; Olweus, 1991, 1993;

Swearer, Espelage, Vaillancourt, & Hymel, 2010 apud Marsh et al., 2011). Conform analizei realizată de Child Helpline International, în urma apelurilor efectuate la Telefonul Copilului la nivel global, în ultimul deceniu la nivel global, în ultimii doi ani, serviciile telefonul copilului de pretutindeni au înregistrat 251.640 de cazuri de *bullying* unde 9 din 10 cazuri de *bullying* au avut loc în şcoală.

Pentru înţelegerea fenomenului de *bullying şcolar* e nevoie ca acesta să fie conceptualizat în contextul grupului social de copii (Macklem, 2003). Până în ultima decadă, nu a existat o definiţie consensuală a comportamentului de tip bullying (Ross, 1996), însă Dan Olweus (1999b) reuşeste să conceptualizeze comprehensiv termenul de *bullying*. Conform acestei conceptualizări, pentru ca o interacţiune să fie clasificată ca şi *bullying* trebuie să implice *intenţionalitate* în săvârşirea actului de către agresor, *repetare* şi inegaliate/*dezechilibru de putere* între actorii implicaţi. Autorul descrie interacţiunea ca pe o formă de abuz care nu este neapărat provocată de către victimă/e. Acesta distinge bullying-ul de interacţiuni unde actorii sunt egali din punct de vedere al puterii fizice sau psihologice şi pretinde că bullying-ul nu este condiţionat de prezenţa actelor de violenţa fizică pentru a putea fi clasificat astfel (bullying verbal, relaţional, psihologic, social etc). Abuzul de putere este un element adesea asociat comportamentului de bullying de către diverşi teoreticieni şi cercetători (Haynie, Nansel, Eitel, Crump, Saylor, Yu, Simons-Morton apud Macklem, 2003), fiind vorba mai precis de un abuz de putere socială (Smith şi Morita 1999). Teoreticienii îl conceptualizează ca pe o subcategorie a agresivităţii, unde bullying-ul este afirmarea puterii prin intermediul agresiunii sau a intimidării. (Pepler, Connolly, Craig, 2000).

Victimizarea implică desfăşurarea intenţionată şi în mod repetat a unei acţiuni menite să provoace daune de natură fizică şi psihologică asupra unei persoane sau a unui grup de persoane, iniţiată de către o persoană sau un grup de persoane, şi se înscrie într-un patern complex al nevoii de dominanţă şi status (Sutton, Smith, & Swettenham, 1999).

Fenomenul de victimizare este descris printr-o gamă mai largă de acţiuni sociale cu valenţe agresive, precum: violenţa fizică, utilizarea poreclelor cu conotaţie peiorativă, excludere, îmbrâncire, daunarea proprietăţii private şi/sau a bunurilor personale, intimidare verbală/socială/psihologică (Smith & Sharp, 1994).

Bullying-ul şcolar. Şcoala ca şi context social

Cercetările de specialitate consideră câţiva factori şcolari care au un rol în dezvoltarea şi favorizarea comportamentului de bullying.

Pepler, Craig şi Q'Connell, (1999) aseamănă interacţiunea de tip bullying cu un *dans macabru* dinamic (activ şi interactiv) care se petrece între agresor şi victimă. Goldstein, (1994) vede interacţiunile de tip agresiv ca pe un *duet* între individ şi mediul social înconjurător, unde cel din urmă determină intensitatea agresivităţii. Este subliniată încă o dată importanţa contextului social în evoluţia şi escaladarea interacţiunii de tip bullying. Constituit pe mai multe nivele, acesta capătă forma unui *sistem social interactiv* (Macklem, 2003). Copilul, cu rol social de elev în şcoală, este parte integrată a acestui sistem social în care funcţionează, cu alte cuvinte, contextul social – şcoala ca sistem - prezintă o importanţă deosebită în formarea şi evoluţia comportamentului de bullying.

Există diferenţe de gen în cadrul victimizării din şcoli, clar subliniate de majoritatea cercetărilor în domeniu. În acest sens, este remarcată predispoziţia băieţilor la adoptarea unui comportament de victimizare/bullying şi a unei posturi de agresor, spre deosebire de fete (Boulton & Smith, 1994; Boulton & Underwood, 1992; Nansel et al. 2001). Evidenţele ştiinţifice arată că fetele se implică mai mult în acţiuni de *bullying indirect* adoptând comportamente de răspândire de zvonuri răutăcioase, excludere socială, respingere (Björkqvist, et al., 1992; Crick, Bigbee, & Howes, 1996; Crick, & Grotpeter, 1995). Marsh et al., 2011, prin studiul său asupra unor metanalize de seamă (Ostrov şi Godleski, 2010. Archer, 2004; Card et al. 2008), conchide că există evidenţe ştiinţifice care să susţină că băieţii apelează mai mult la victimizare fizică decât fetele, în schimb, nu există diferenţe semnificative de gen în cazul agresivităţii indirecte,*victimizarea relaţională* (Archer, 2004; Card et al 2008). Cercetătorii raportează posibile explicaţii la conţinutul itemilor care vizau mai multe forme de agresivitate indirectă care nu au fost demarcate conceptual suficient şi pe seama percepţiei respondenţilor – este posibil ca fetele să nu declare rata reală a acestui comportament, deoarece au o percepţie diferită vis a vis de formele agresivităţii indirecte, mai subtile şi mai puţin observabile faţă de cea directă.

Cultura şcolară ca şi factor favorizant pentru manifestarea comportamentului de bullying

Cercetări anterioare remarcă faptul că şcoala, prin cultura şi personalul ei, poate crea condiţii pentru manifestarea comportamentelor agresive şi poate furniza factori de menţinere a acestor comportamente (Dill, 1998).Studiile susţin că fenomenul de bullying este mult mai frecvent în şcoli decât înafara acestora (Ross, 1996), chiar dacă dimensiunile acestuia diferă de la o şcolală/comunitate la alta. Cercetările de specialitate consideră câţiva factori şcolari care au un rol în dezvoltarea şi favorizarea comportamentului de bullying. Prin prisma interacţionismului, bullying-ul poate fi reprezentat ca o interacţiune între individul-elev şi contextul sistemului din care acesta face parte (Song & Swearer, 2002). Premisa acestei relaţii o constituie existenţa interacţiunii între mai multe variabile, atunci când se manifestă un comportament de bullying. Acesta nu se petrece izolat, ci implică alţi indivizi, variabile de mediu, de climat, de cultură şcolară, de atitudini ale persoanelor implicate şi de context social. Printre factorii care se relaţionează mai puternic cu acest comportament sunt factorii care ţin de practici disciplinare existente în şcoli (Dill, 1998) care au impact negativ asupra elevilor: suspendarea, umilirea publică a acestora, reguli stricte şi rigide. Şcolile care utilizează pedepsele ca mijloc de disciplinare exacerbează frecvenţa comportamentelor negative în rândul elevilor (Hyman et al., 1997). Majoritatea specialiştilor consideră că şcolile nu deţin o politică potrivită pentru gestionarea fenomenului de bullying (Ross, 1996).

Unii experţi consideră *climatul şcolar* ca fiind un factor mai important în favorizarea manifestării bullying-ului, decât comportamentul victimei (Brady, 2001). Aceştia descriu cultura şcolară ca fiind formată din expectanţe comportamentale şi atitudinale nescrise, reguli de interacţiune, opinii şi metode de rezolvare de probleme pe care le deţin membrii acesteia. Aceasta mai include evenimente semnificative ale membrilor aparţinători, experienţe împărtăşite de aceştia – care toate conturează un cadru valoric la care se raportează membrii acesteia (Peterson, 2002).

Climatul şcolar cuprinde toate aspectele mediului şcolar: terenul şcolar, clădirea, practicile de dispiplină, implementarea acestora, resursele disponibile (fizice, financiare, umane), canalele de comunicare, serviciile. Experţii consideră climaltul şcolar ca pe un aspect al culturii şcolare cu potenţial pentru prevenţia fenomenului de bullying, numind câteva ipostaze prin care climatul şcolar poate influenţa manifestarea acestuia, respectiv: modelarea comportamentului de bullying de către personalul şcolar şi de către elevii cu stat dominant, ignorarea/potenţarea bullying-ului, tolerarea comportamentului de bullying şi acceptarea acestuia ca fiind normal (Song & Swearer, 2002).

Aşadar, cultura şcolară şi sistemul social şcolar determină calitatea mediului şcolar (Macklem 2003). În cazul în care politicile şcolare sunt prea dure, sau dimpotrivă prea permisive – frecvenţa comportamentului de bullying poate să crească, sau cel puţin, să fie menţinută (Song & Swearer, 2002).

Familia şi mediul familial în dezvoltarea comportamentelor agresive de tip bullying

Diversitatea tipologiilor familiilor şi totodată unicitatea fiecărui membru al acestora constituie un factor fundamental în atitudinilie şi convingerile pe care le au copiii asupra vietii şi societăţii. Unii autori discută despre existenţa unei relaţii bi-direcţionale în propagarea influenţelor familiei, unde părinţii influenţează comportamentul copilului, iar copilul la rândul lui îi influenţează comportamentul acestora. Acest proces are la bază interacţiunea în toate formele ei.

În cadrul acestei teme de discuţie este relevantă semnificaţia procesului de socializare pe care copilul ca individ îl experimentează în cadrul familiei. Dezvoltarea socială şi emoţională a copilului porneşte şi este fundamentată de experienţele primare şi următoare din familie, ca prim grup de referinţă. Familia de origine constituie, astfel, un prim spaţiu de învăţare. Modul în care copiii îşi văd părinţii gestionând problemele de zi cu zi este una dintre cele mai valoroase şi de impact resurse a modalităţilor de construcţie şi gestionare a interacţiunilor şi a negocierii. În acest context, agresivitatea ca şi manifestarea a unei atitudini, este un comportament în mare parte învăţat şi transmis în familie, unde statisticile susţin această realiate – comportamentele agresive sunt mai frecvente la copiii cu părinţi agresivi (e.g Sudermann, Jaffe, & Schieck, 1996). Eron, Huesmann, şi Zelli ,1991(apud Macklem 2003) susţin că până la vârsta de şase ani modele agresive/paternurile agresive sunt deja conturate. Cercetătorii susţin că există aumite paternuri de interacţiuni părinţi-copii care facilitează dezvoltarea comportamentelor agresive. Unul dintre acestea, este *stilul autoritar* al părinţilor care conturează un copil defensiv, altul este *stilul parental coercitiv* care influenţează copilul să adopte atitudini evitante (Goodman, 1999; Mullin-Rindler, 2001). Aceste stiluri parentale dezvoltă copii dornici de afirmare în alte medii în care li se permite (cel şcolar, de exemplu), copii care sfidează autorităţile şi regulile. Aici comportamentul de bullying are funcţie instrumentală – de câştigare de status prin intimidarea victimelor. Ross, (1998) subliniază în acest context că părinţii care manifestă atitudini de respingere şi neglijare faţă de copii îi influenţează pe aceştia din urmă să manifeste comportamente agresive şi necorespunzătoare ca răspuns la frustrare, sau ca modalitate de compensare.

Alte evidenţe susţin că agresorii de tip *bully* provin din familii cu stil autoritar, puţin empatici, care aplică strategii de disciplinare dure (Baldry & Farrington, 2000; LeBlanC,

2001). Comportamentul copilului este inhibat şi restrâns de aceste amprente parentale şi devine opozant, căutând şi el la rândul lui (în rolul de agresor/victimizator) un obiect pentru manifestarea autorităţii – victima. Copiii învaţă aceste comportamente opozante (agresive, de sfidare a regulilor, a autorităţilor) din interacţiunile defectuoase pe care le au cu părinţi extra-punitivi, predispuşi la critică şi la conflicte cu copiii lor. Părinţii creează prin atitudinea lor mediul favorizant conflictelor, astfel copilul „se obişnuieşte" să riposteze, îi este permis să se manifeste agresiv. Unele studii demonstrează că acei băieţi a căror mame nu adoptă atitudini afectuoase, ci dimpotrivă manifestă stiluri coercitive, manifestă comportamente agresive mult mai frecvent în primii ani de şcoală, pe când atât fetele cât şi băieţii care au relaţii negative cu taţii lor tind să fie mai agresivi cu covârstnicii (Ladd, 1999).

Influenţa familiei este mult mai puternică la copilul de vârsta preadolescenţei, adolescentul fiind puternic influenţat de anturaj şi climatul şcolar, aşadar familia este cea mai în măsură să contureze atitudini corecte şi ia măsuri împotriva acestui comportament, indiferent de rolul pe care îl comportă copilul (victimă,agresor). Stilul parental este corelat cu compentenţa socială a copilului şi cu funcţionarea şcolară a acestuia, acestea la rândul lor fiind relaţionate cu comportamentul de bullying (Haynie et al., 2001, apud Macklem 2003).

Modelul parental este sistemul primar de referinţă şi raportare a copilului, aşadar, un părinte care doreşte să-şi înveţe copilul să se apere şi să concureze pentru statut şi recompense este cel mai probabil un părinte care nu consideră bullying-ul un comportament problematic (LeBlanc, 2001), ci poate un instrument de atingere a scopului. Acest părinte direct sau indirect insuflă copilului această convingere. Ignorarea comportamentului de bullying reprezintă tot o formă de acceptare sau de minimizare a semnificaţiei acestuia, astfel, i se transmite copilului că nu este un comportament problematic, ci poate caracteristic vârstei sau scopului -această atitudine poate avea grave semnificaţii atât asupra agresorului (deoarece îi întăreşte practicarea comportamentului), cât şi asupra victimei (aceasta consideră că pentru ceilalţi „e normal", suferă în tăcere, nu ia atitudine ş.a.m.d)

Alte evidenţe ştiinţifice semnificative pentru fenomenul studiat atestă că acei copii care sunt maltrataţi în familie sunt mai predispuşi în a manifesta comportamente de bullying, şi ale comportamente agresive (Delligatti, Akin-Little, & Little, 2003). Aceştia prezintă probleme la şcoală, dificultăţi în a relaţiona cu covârstnicii şi probleme de control emoţional.

În urma studierii comportamentelor agresive la băieţi, Olweus (1991) evidenţiază patru factori care sunt relaţionaţi cu dezvoltarea paternurilor de comportament agresiv, după cum urmează: *atitudini emoţionale negative ale părinţilor* faţă de copiii lor în perioada prunciei, *eşecul părinţilor în conturarea unor limite şi reguli* când copilul se manifestă agresiv faţă de ei şi/sau faţă de alţii, disciplinarea prin uzul unor *pedepse negative* precum ridicarea tonului, lovirea; factori psihologici care ţin de *temperament*. Când copiii sunt disciplinaţi prin metode agresive, ei „învaţă" aceste metode şi consideră că le sunt permise pentru atingerea unor scopuri (Schwartz, 1999).

Părinţii care manifestă comportamente agresive în familie contribuie la dezvoltarea agresivităţii la copiii lor, în diferite feluri. Ei nu îi învaţă pe copii complianţa la autoritate, nici nu le oferă modele pozitive de gestionare a situaţiilor stresante sau a problemelor. În aceste familii, copilul învaţă ca un comportament agresiv este un instrument de coping cu atitudinea

coercitivă a părinţilor. Alte influenţe în modelarea atitudinilor asupra agresivităţii le au anturajul, comunitatea şi desigur massmedia.

Rolul de victimă

Copiii care ajung victime ale agresorului bully provin din familii în care nu au beneficiat de interacţiuni pozitive, cadrul disciplinar fiind slab conturat. În aceste situaţii unii copii devin victime, altii victimizatori (Craig, Peters, et al., 1998). *Stilul de ataşament insecurizant,* stilul *hiper-protector* şi *stilul autoritar-coercitiv* sunt stiluri parentale asociate cu riscul copilului de a deveni victima a bullying-ului(Perry et al., 2001).

Caracteristicile care categorizează un individ în rolul de victimă, şi nu victimizator sunt discutate de către specialiştii în cercetarea asupra bullying-ului. Unii argumentează aceste trăsături, prin influenţa acestor stiluri parentale, alţii consideră că victima comportă anumite trăsături specifice care o fac vulnerabilă, devenind „provocatoare" pentru victimizator. În acest sens, aceşti indivizi adoptând rolul de victimă, dezvoltă convingeri interne despre ei ca victime, iar copiii prezintă constructe anxioase, sunt temători şi nesiguri pe ei, intăresc poziţia lor de victime. Aceştia consideră că nu se pot descurca singuri şi că nu pot face faţă provocărilor – în special copii crescuţi de mame hiperprotectoare – tind să se complacă în statutul de victime. Acest stil de coping deficitar prezintă risc pentru anxietate şi depresie (Perry et al., 2001). Cu toate acestea, nu există suficiente rezultate ca să existe o conceptualizarea a trăsăturilor specifice victimei, ci se mizează pe existenţa unei inferiorităţi fizice, mai mult, în cazul băieţilor (Ross, 1996). Stilurile parentale asociate cu rolul de victimă a copilului diferă în funcţie de gen, de exemplu, băieţii sunt mai predispuşi în a deveni victime ale bullying-ului, în urma unor stiluri de ataşament hiperprotective, pe când fetele sunt mai predispuse în urma unor stiluri parentale dure, ostile sau coercitive (Perry et al., 2001; Ross, 1996). Totodată, conform studiilor în domeniu, relaţiile afective familiale au amprente mai puternice asupra fetelor decât asupra băieţilor. Victimizarea este asociată atât cu comportamente de internalizare, cât şi cu cele de externalizare.

Rolul de spectator

Măsura în care un individ - copil în acest caz- este un spectator activ sau pasiv când are loc o interacţiune de agresare de tip bullying, depinde de capacităţile empatice pe care acesta le posedă. Acestea la rândul lor sunt modelate de către familie, sau nu. Atunci când interacţiunile dintre părinţi şi copii sunt pozitive şi marcate de afecţiune şi înţelegere – copiii acestora învaţă empatia şi implicit să reacţioneze empatic – cu înţelegere - în situaţiile stresante. Aceşti copii – remarcă Zhou et al., (2002) au şanse mai mari de a resimţi compasiunea şi vinovăţia luând parte la un act de bullying, ceea ce îi determină să nu se implice şi/sau să ia atitudine de apărare a victimei: denunţarea agresorului, socilitarea ajutorului ş.a.

Influenţele comunităţii

Influenţa negativă a unui mediu precar şi deficitar în dezvoltarea comportamentelor agresive în rândul tinerilor este deja cunoscută. Aşadar, comunităţi dezorganizate, cu rate crescute de şomaj, de infracţiuni, sărace economic, disponibilitatea drogurilor, armelor sunt

toate factori de influenţă, însă nu s-a demonstrat încă o relaţie directă intre acestea şi manifestarea comportamentelor de tip bullying, în urma metaanalizelor care centralizează date despre aceste relaţii (Macklem 2003).

Unele comunităţi sunt clasificate ca fiind „comunităţi de risc", unde violenţa este „regula" şi nu constituie un act deviant. Şcolile aflate îna ceste zone de risc, sunt desigur mai afectate decât alte şcoli şi necesită o atenţie poate mai mare, din partea autorităţilor pentru combaterea şi prevenirea fenomenelor agresive, inclusiv bullyingul.

Influenţele culturale

Influenţele culturii sunt pervazive, comportamentul având specificul fiecărei culturi. Practicile, valorile insuflate, expectanţele parentale sunt specifice fiecărei culturi şi variază de la o cultură la alta. Interacţiunea socială este învăţată de către copil în funcţie de cerinţele specifice ale culturii din care face parte, şi de statutul social pe care îl pretinde sistemul socio-cultural (Jahoda, 1998).

Specialiştii în cercetarea asupra fenomenului de bullying ridică un semnal de alarmă asupra gravităţii răspândirii acestuia, respectiv asupra prejudiciilor psihosociale şi educaţionale provocate de acesta. Semnalează, de asemenea, că acest aspect este subestimat ca şi amplitudine de către educatori, părinţi şi societate, fiind greşit considerat un fenomen (acţiunile agresive, de excludere, de intimidare) care este caracteristic vârstelor copilăriei şi ale adolescenţei. În consecinţă, există prea puţine iniţiative anti-bullying de intervenţie în şcoli şi se resimte nevoie existenţei unor politici şi programe naţionle care să aibe acest aspect în vizor. Autorităţile încredinţate pentru a dezvolta măsuri de prevenţie şi combatere a acestui fenomen de bullying sunt consilierii şcolari, psihologii, asistenţii sociali şi nu în ultimul rând cadrele didactice şi părinţii. Sudiile de specialitate reclamă nevoia unei intervenţii sistemice în combaterea fenomenului de bullying în şcoli – intervenţie care se adresează mai multor nivele - şcoalii ca şi context, actorii sociali implicaţi (agresori, victime, spectatori participanţi) şi familiile acestora.

Aknowledgement:

Această lucrare este elaborată şi publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calităţii Vieţii, Academia Română ca parte din proiectul co-finanţat de Uniunea Europeană prin Programului Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri şi interdisciplinaritate în programe doctorale şi postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086

This paper is made and published under the aegis of the Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy as a part of programme co-funded by the European Union within the Operational Sectorial Programme for Human Resources Development through the project for Pluri and interdisciplinary in doctoral and post-doctoral programmes Project Code: POSDRU/159/1.5/S/141086

BIBLIOGRAFIE:

Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real world settings: A meta-analytic review. Review of General Psychology, 8, 291–322. doi: 10.1037/1089-2680.8.4.291

Baldry, A. C., & Farrington, D. P. (2000). Bullies and delinquents: Personal characteristics and parentalstyles. *Journal oJCommunity & Applied Social Psychology*, 10(1)

Boulton, M. J., & Smith, P. K. (1994). Bully/victim problems in middle- school children: Stability, self-perceived competence, peer perceptions and peer acceptance. British Journal of Developmental Psychology, 12, 315–329.

Boulton, M. J., & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle school children. British Journal of Educational Psychology

Brady, J. (2001). Bullying: An interview with Russell Skiba. *Communique, 30(3)*

Bowman, D. (2001a, March 14). Student tips called key to avert violence. *Education Week on the Web.* Editorial Projects in Education, *20(26),* 1, 16; hup:/lwww.edweek.orglew/ ewstory.cfm?slug=26shoot.h20

Björkqvist, K., Lagerspetz, K.M.J.,&Kaukiainen, A. (1992).Do girls manipulate and and boys fight? Developmental trends in regard to direct and indirect aggres- sion. Aggressive Behavior,

Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta- analytic review of intercorrelations, gender differences, and relations to maladjustment. Child Development,doi:10.1111/j.1467-8624.2008.01184.x

Coie, J. D., & Jacobs, M. R. (2000). The role of social context in the prevention of conduct disorder.In W. Craig (Ed.), *Childhood social development: The essential readings*. Oxford,UK: Blaekwell Publishers

Craig, W. M., Peters, D., & Konarski, R. (1998). *Bullying and victimization among Canadian schoolchildren.* Available online from Applied Research Branch, Strategie Policy, Human ResoureesDevelopment Canada

Crick, N. R., Bigbee, M. A., & Howes, C. (1996). Gender differences in children's normative beliefs about aggression: How do I hurt thee? Let me count the ways. Child Development, 67, 1003–1014. doi:10.2307/ 1131876

Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. Child Development. doi: 10.2307/1131945

Delligatti, N., Akin-Little, A., & Little, S. G. (2003). Conduct disorder in girls: Diagnostic and interventionissues. *Psychology in the Schools, 40(2)*

Dill, V. S. (1998). A peaceable school: Cultivating a culture of nonviolence. Bloomington, Indiana:*Phi Delta Kappa Educational Foundation.*

Eron, L. D., Huesmann, L. R., & Zelli, A. (1991). The role of parental variables in the learning ofaggression. In D. 1. Pepler & K. H. Rubin (Eds.), *The development and treatment of childhood aggression* (pp. 169-197). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Assoeiates, Publishers

Feshbach, S., & Zagrodzka, J. (Eds.). (1997). *Aggression: Biological,developmental, and social perspectives.* New York: Plenum Press.

Goodman, R. F. (1999). Bullies: More than Sticks, Stones, and Name Calling. *NY Universiry Child Study Center Letter*

Goldstein, S. (1995). *Understanding and managing children 's classroom behavior*. New York:John Wiley & Sons, Inc

Gropper, N., & Froschl, M. (2000, April). The role of gen der in young children's teasing and bullying behavior. Equity & Excellence in Education

Gumpel, T. P. (2008). Behavioral disorders in the school participant rolesand sub-roles in three types of school violence. *Journal of Emotionaland Behavioral Disorders*. doi:10.1177/1063426607310846

Harachi, T. W., Catalano, R. F., & Hawkins, D. J. (1999). United States. In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. F. Catalano, & P. T. Slee (Eds.), *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. London, England: Routledge

Hawker, D. S. J., & Boulton, M. J. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry,41*, 441–455. doi:10.1111/1469-7610.00629

Hyman, I. A., Dahbany, M., Blum, M., Weiler, E., Brooks-Klein, V., & Pokalo, M. (1997). *Schooldiscipline and school violence: The teacher variance approach.* Boston, MA: Allyn and Bacon

Jahoda, G. (1998). Cultural influences in development. In A. Campbell & S. Muncer (Eds.), *The socialchild* (pp. 85-109). East Sussex, UK: Psychology Press

Ladd, G. W. (1999). Peer relationships and social competence during early and middle childhood.*Annual Review of Psychology, 50*

LeBianc, J. C. (2001). Bullying: It's notjust a school problem. *Pediatrics* & *Child Health*,6(7).

Macklem, Gayle L., (2003) *Bullying and Teasing Social Power in Children ' s Groups,* ISBN 978-1-4757-3797-4 (eBook), DOI 10.1007/978-1-4757-3797-4 , Springer Science+Business Media, LLC

Marsh, H. W., Nagengast, B., Morin, A. J. S., Parada, R. H., Craven, R. G., & Hamilton, L. R. (2011). Construct validity of the multidimensional structure of bullying and victimization: An application of exploratory structural equation modeling. *Journal of Educational*. doi:10.1037/a0024122

Mullin-Rindler, N. (2001). Project on Teasing and Bullying: *Research, Education* & *Action.* Wellesley Centers for Women; http://www.wcwonline.orglbullinglstaffdev.html

Nansel, T. R., Overpeck, M., Pilla, R. S., Ruan, J. W., Simons-Morton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth: Prevalence and association with psychosocial adjustment. Journal of the American Medical Association, 285, 2094–2100. doi:10.1001/jama.285.16.2094

Olweus, D. (1991). Bully/victim problems among schoolchildren: Basic facts and effects of a school based intervention program. In D. J. Pepler & E. H. Rubin (Eds.), The development and treat- ment of childhood aggression. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Olweus, D. (1993). Bullying at school: What we know and what we can do. Oxford, UK: Blackwell Publishers.

Olweus, D. (1994). Bullying at school: Long-term outcomes for the victims and an effective school- based intervention program. In L. R. Huesmann (Ed.), Aggressive behavior: Current perspectives. New York: Plenum Press.
Olweus, D. (l999a). Norway. In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, & P. Slee (Eds.), The nature of school bullying: A cross-national perspective. London: Routledge.
Olweus, D. (l999b). Sweden. In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, & P. Slee (Eds.), The nature of school bullying: A cross-national perspective. London: Routledge.
Olweus, D. (2001a). Olweus' core program against bullying and antisocial behavior: A teacher hand- book (Version III). Bergen, Norway: University of Bergen.
Olweus, D. (200Ib). Peer harassment: A critical analysis and some important issues. In J. Juvonen & S. Graham (Eds.), Peer harassment in school: The plight of the vulnerable and victimized (pp. 3-20). New York: The Guilford Press.
Ostrov, J. M., & Godleski, S. A. (2010). Toward an integrated genderlinked model of aggression subtypes in early and middle childhood. *Psychological Review, 117,* doi:10.1037/a0018070
Parada, R. H. (2002). Beyond bullying secondary schools program: Con- sultant's handbook. Penrith, New South Wales, Australia: University of Western Sydney, Self-Concept Enhancement and Learning Facilitation (SELF) Research Centre, Publication Unit.
Perry, D. G., Hodges, E. E., & Egan, S. K. (2001). Deterrninants of chronic victimization by peers: Areview and a new model of family influence. In J. Juvonen & S. Graham (Eds.), *Peer harassmentin school: The plight of the vulnerable and victimized* . New York: The GuilfordPress.
Pepler, D., Connolly, J., & Craig, W.(1997, June). Bullying and victimization: The problemsand solutions for school-aged children. *(MP32-28f98-28E). National Crime Prevention,Council,* Canada(Modified2000,December);
Peterson, K. D. (2002, Summer). Positive or negative? *Journal of StaJf Development, 23(3*
Rivers, I., & Smith, P. K. (1994). Types of bullying behavior and their correlates.*Aggressive Behavior, 20,* 359–368. doi:10.1002/1098-2337(1994)20:5_359::AID-AB2480200503 3.0.CO;2-J
Ross, D. (1996). *Childhood bully and teasing: What school personnei, other professionals and parentscan do.* Alexandria, Virginia: American Counseling Association.
Roland, E., & Idsøe, T. (2001). Aggression and bullying. *Aggressive Behavior, 27,* 446–462. doi:10.1002/ab.1029
Salmivalli, C., Kaukiainen, A., & Lagerspetz, K. M. J. (2000). Aggression and sociometric status among peers: Do gender and type of aggression matter? *Scandinavian Journal of Psychology, 41,*. doi:10.1111/ 1467-9450.00166
Schwartz, D., McFadyen-Ketchum, S., Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (1999). Early behavior problems as a predictor of later peer group victimization: Moderators and mediators in the pathways of social risk. *Journal of Abnormal Child Psychology* 27(3)

Sutton, J., Smith, P. K., & Swettenham, J. (1999). Bullying and "theory of mind": A critique of the "social skills deficit" view of anti-social behavior. Social Development, 8, 117–127. doi:10.1111/1467-9507.00083

Smith, P. K., & Sharp, S. (Eds.). (1994). School bullying: Insights and perspectives. London, England: Routledge. doi:10.4324/9780203425497

Smith, P. K., Cowie, H., & Sharp, S. (1994). Working directly with pupils involved in bullying situations.In P. K. Smith & S. Sharp (Eds.), *School bullying: Insightsandperspectives*. London:Routledge.

Smith. P. K., & Morita. Y. (1999). Introduclion. In P. K Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. OIweus,R. Catalano, & P. Slee (Eds.), *The nature 01 school bullying: A cross-national perspective* London: Roulledge.

Song, S. Y., & Swearer, S. M. (2002, February). *An ecological analysis of bullying in middle schoo!:Understanding school climate across the bully-victim continuum.* Paper presented at the annualconvention of the National Association of School Psychologists, Chicago, IL.

Stein, N. (2001). Introduction-What a difference a discipline makes: Bullying research and future directions. In R. A. Geffner, M. Loring, & C. Young (Eds.), *Bullying behavior: Current issues, research, and interventions* . New York: The Haworth Press, Inc

Sudermann, M., Jaffe, P., & Schiek, E. (1996). *Bullying: Informationfur parents and teachers;* London Family Court Clinic; http://www.lfcc.on.ca/bully.htm.

Swearer, S. M., Cary, P. T., Song, S. Y., & Eagle, J. W. (2000). Depression rates among middleschool bullies, bully-victims, and victims. Poster session presented at the annual meeting of theAssociation for the Advancement of Behavior Therapy, New Orleans, LA.

Underwood, M. K. (2003). *Social aggression among girls.* New York, NY:Guilford.

Zhou, Q., Eisenberg, N., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Reiser, M., Guthrie, I. K., et al. (2002). The relations of parental warmth and positive expressiveness to children's empathy-related responding and social functioning: A longitudinal study. *Child Development,* 73(3

http://www.aacap.org/

THE PSYCHOTHERAPEUTIC APPROACH OF PSYCHOLOGICAL ISSUES AS A PROCESS OF SELF-REDEFINITION

Bianca Bogdana Peltea (Archip), Assistant, PhD, "Spiru Haret" University

Abstract: In a therapist's eyes, the clients see the distance between themselves and their problem – and this is what makes it possible for them to de-identify themselves from their problem and to give themselves the opportunity to re-identify themselves as persons who might have or might as well not have the psychological issue which they work on.
By applying the method of discourse analysis to famous theses and to founding texts of the history of psychotherapeutic schools, but also to famous case studies such as that of "Gloria", my paper aims at proving that (in the words of Albert Ellis) the client feels that the therapist, in attacking the problem, is not attacking them, but is supporting them. Otherwise said (in the language of narrative therapy) persons are therapeutically separated from their qualities or attributes, in a process of externalizing their problems in order to reconsider them and their relation to them – and this is the essence of the therapeutic work.

Keywords: psychotherapeutic schools, psychological issues, self-redefinition, externalization, deconstruction

Introducere

În ochii unui psihoterapeut, clienţii pot vedea distanţa dintre ei şi problema lor; aceasta este ceea ce face posibil ca ei să se dez-identifice de problema care i-a adus în terapie şi să îşi acorde posibilitatea de a se re-identifica pe sine drept persoane care ar putea avea sau ar putea la fel de bine să nu aibă problema psihică pe care lucrează – adică să îşi acorde ocazia de a se re-identifica prin absenţa problemei.Erik Erikson (1950) avertiza în legătură cu pericolul acestei confuzii, care poate avea consecinţele cele mai grave atât în plan psihic, cât şi social: „Nu confundaţi copilul cu simptomul său!"

Prin aplicarea metodei analizei de discurs la texte fundamentale şi la teze celebre ale istoriei şcolilor psihoterapeutice şi, de asemenea, la studii de caz celebre, cum ar fi cel al „Gloriei", îmi propun să demonstrez că (în cuvintele lui Albert Ellis) clientul simte că terapeutul, atacându-i problema, nu îl atacă, ci îl sprijină pe el. Altfel spus (în limbajul psihoterapiei narative), persoanele sunt terapeutic separate de calităţile sau atributele lor, într-un proces de externalizare a problemelor lor, cu scopul de a le reexamina şi de a-şi reexamina relaţia cu acestea – iaraceasta este esenţa muncii terapeutice.

Prezentarea problemei

Singura modalitate prin care terapeutul îl influenţează pe client este prin atitudinea sa faţă de problema clientului. Faptul că el are acea problemă deja rezolvată este ceea ce îl ajută pe client: o atitudine diferită faţă de problemă – inclusiv ideea că acea problemă nu o are numai el. Odată ce descoperă că problema nu e doar a lui (reflectare) sau că e firesc ce a simţit el în anumite circumstanţe (normalizare), deja s-au creat premisele pentru a se accepta ca fiind separat de problema lui, pentru a se dez-identifica de ea;„această relaţie creează un

mediu sigur pentru a trezi sistemul de angajament social şi a activa circuitele neuronale de vindecare, de restaurare şi de creştere" (Salvador, Mario, 2013, p. 40).

Miza este la nivel non-verbal: faptul că psihoterapeutul nu reacţionează cu teamă, cu furie sau cu tristeţe la problemele aduse de client în discuţie, că nu invadează prin exprimare negativă spaţiul saturat emoţional al clientului, îi oferă acestuia un model comportamental – mai întâi –, apoi emoţional, iar în final cognitiv de reacţie alternativă la aceeaşi situaţie.

„Ce este relevant pentru viaţă şi pentru intervenţia psihoterapeutică este faptul că mamiferele necesită oportunităţi de a interacţiona reciproc pentru a reglementa stările fiziologice ale fiecăruia dintre cei implicaţi. În esenţă, creăm relaţii pentru a ne simţi în siguranţă şi a ne menţine sănătatea, facilitându-ne reglarea energiei. Acesta este cea mai importantă nevoie relaţională şi este întotdeauna prezentă. În relaţia terapeutică ne construim permanent această securitate, pentru ca pacientul să revină în relaţia interpersonală pentru re-modelare şi pentru transformarea lumii sale interioare." (idem, p. 47)

Schimbarea scenariului. Modele explicative

De aici aparmai multe întrebări: ce se întâmplă cu persoana care s-a dez-identificat de modelul negativ cu care a venit în terapie? Rămâne aceasta fără modele comportamentale? Sau îşi găseşte altele? Cum le alege? Etc.

Adevărul este că nicio persoană nu rămâne în afara unui scenariu, după cum spune Analiza Tranzacţională, o idee pe care o regăsim şi în Psihologia dezvoltării(Erik Erikson, 1994): „În jungla socială a existenţei umane, nu există sentiment de a fi viu fără un simţ al identităţii." Dacă, sub influenţa altuia, persoana cu o problemă psihică de orice nivel şi intensitate reuşeşte să îşi depăşească problema, adică să îşi schimbe obiceiurile de gândire, simţire şi comportament – atunci aceasta se întâmplă doar pentru că are acces la alt *pattern* de gândire, simţire şi comportament din partea persoanei care reprezintă, pentru ea, un model. Acesta este însuşi sensul transferului pozitiv pe care clientul îl face.

În opinia lui Mario Salvador, terapeutul „acţionează ca un <cortex auxiliar extern>, care ajută la modularea şi reglementarea intensităţii experienţei. Întrucât aceşti pacienţi nu au deprinderi de reglare emoţională, terapeutul trebuie să adapteze cantitatea de material traumatic de care pacientul poate să se ocupe, trebuie să ajute la reglarea intensităţii durerii şi să monitorizeze ritmul [lucrului]. Scopul este ca pacientul să-şi menţină intensitatea experienţei în cadrul <ferestrei de toleranţă> în vederea unei eventuale integrări. Totuşi, este important să predăm pacienţilor unele tehnici practice pentru a învăţa cum să se auto-calmeze, în scopul de a stimula autocontrolul şi de a nu depinde numai de terapeut atunci când se simt copleşiţi sau disociaţi" (idem, p. 50).

Dimpotrivă, sensul transferului negativ este acela că îi permiteterapeutului să îi schimbe scenariul clientului, arătându-i părţile vulnerabile pentru sine ale scenariului său şi pe care *physis*-ul său încearcă permanent să le rezolve, în măsura în care are şi i se oferă ocazia. De aceea, uneori transferul negativ apare la începutul terapiei, înaintea celui pozitiv: pentru că în unele scenarii, excesiv perdante, persoana nu are nicio permisiune pentru schimbarea scenariului sau pentru deschiderea faţă de persoanele care să o scoată din scenariul său hamartic. „Cursul vieţii este rezultatul interacţiunii a patru factori: ereditatea, evenimentele exterioare, scenariul şi deciziile autonome. Însă cum ştim dacă acţionăm după deciziile din

scenariu sau după deciziile autonome? Conştiinţa noastră ne permite să gândim şi, în acelaşi timp, să ne observăm procesul de gândire. Mintea conştientă ne face capabili să prelucrăm gânduri şi informaţii conştiente" (Vasile, Aurelia, 2013).

Ne întâlnim aici cu controversata idee de reparentare, conform căreia psihoterapeutul joacă rolul unei a doua perechi de părinţi, astfel încât identitatea persoanei poate fi reconstruită din temelii, propunându-i-se o nouă definire de sine şi o nouă perspectivă asupra lumii. Aceasta este o altă idee pe care o regăsim în Psihologia dezvoltării: „Felul în care priveşti trecutul este şi un fel de a determina trecutul" (Erikson, Erik, 1994).

Analiza principiilor terapeutice ale principalelor orientări

Pentru **psihoterapia psihanalitică**este importantă aducerea la nivelul conştiinţei prin verbalizarea tuturor conţinuturilor la careclientul are acces şi pe care este dispus să le formuleze(de exemplu, visele din timpul nopţii, dar şi orice fel de fantezii şi, în general, asociaţii libere dintre cele mai diverse). Analistul interpretează aceste conţinuturi şi i le reflectă clientului sub forma ipotezelor despre conflictele de la nivelul inconştientului clientului. Prin urmare, se consideră că *aceste conflicte şi natura lor*, iar nu psihicul însuşi şi natura sa, cauzează simptomele cu care clientul a venit în terapie şi problemele pe care doreşte să le rezolve.

Terapia cognitiv-comportamentală (*Cognitive behavioral therapy – CBT*) porneşte de la premisa că problematice sunt comportamentele disfuncţionale şi emoţiile negative distructive – două niveluri asupra cărora îşi propune să intervină indirect, lucrând cu credinţele şi reacţiile dezadaptative. Conform lui Albert Ellis, precursor al CBT prin psihoterapia raţional-emoţională, „Elementul central al tulburării pacientului este filosofia sa de viaţă" (Rogers, Perls & Ellis, 1965). El crede că oamenii îşi provoacă propriile tulburări. „Nu putem schimba trecutul, aşa încât schimbăm felul în care oamenii gândesc, se simt şi se comportă astăzi. [...] În mare măsură ţi-ai construit depresia. Nu ţi-a fost dată. Drept urmare, poţi să o deconstruieşti." (Ellis, Albert 1994). Observăm din aceste fragmente credinţa în capacitatea generală de schimbare psihică, dar şi în puterea paradoxală a minţii, care îşi generează propriile probleme.

Terapia comportamentală – numită şi Analiza Comportamentală Aplicată (*Applied Behavior Analysis* – ABA) –lucrează, aşa cum indică şi numele, la nivel comportamental, concentrându-se pe modificarea modelelor comportamentale dezadaptative pentru a îmbunătăţi răspunsurile emoţionale, cogniţiile şi interacţiunile cu ceilalţi. Premisa sa de bază este că schimbarea întregului pe care îl reprezintă persoana umană se operează cel mai eficient de la nivel comportamental, dat fiind că acesta din urmă le influenţează pe celelalte: cel emoţional şi cel cognitiv. Prin urmare, nu vorbim aici despre o problemă decât în măsura în care recunoaştem că ea se traduce la nivel comportamental şi că se poate rezolva pornind de la nivelul comportamentelor.

Terapiile scurte, în general, îşi propun intervenţii directe în problemele specifice pe care se concentrează. Sunt terapii bazate pe soluţii, nu terapii orientate spre problemă, întrucât nu caută originea problemelor, ci factorii care menţin aceste probleme în prezent. Formulând astfel lucrurile, este evidentă atât premisa că persoana nu este problema – căci tendinţa firească a persoanei ar fi să depăşească problemele trecute –, cât şi credinţa profundă în

capacitatea şi chiar tendinţa naturală a psihicului de a se echilibra şi vindeca dacă îi permit condiţiile externe – un concept pe care în Analiza Tranzacţională îl regăsim sub numele *physis*.

Psihoterapia umanistă (apărută ca o dublă reacţie: atât la psihanaliză, cât şi la behaviorism –motiv pentru care este cunoscută sub numele de „A treia forţă" în dezvoltarea psihologiei) pune accent pe sensul subiectiv pe care persoana îl dă experienţei sale. Prin aceasta, terapia umanistă respinge determinismul, adică influenţa evenimentelor obiective asupra vieţii individului: „Simţindu-se apreciată de mine, e foarte posibil ca ea [clienta] să ajungă să se aprecieze pe sine. Simţind faptul că unele dintre sensurile ei sunt înţelese de către mine, se va putea asculta mai uşor pe ea însăşi, va putea asculta ceea ce se petrece în propria ei experienţă, va putea asculta unele dintre sensurile pe care nu a fost capabilă să le prindă înainte. Şi poate că, dacă ea simte autenticitatea mea, va putea să fie puţin mai reală cu sine" (Rogers, Perls & Ellis, 1965).

În dorinţa de a privi pozitiv – în loc de a privi negativ – problematica psihologică, terapia umanistă discută despre dezvoltare, refuzând să pună problema în termenii patologiei – prin urmare, aceasta vede sursa problemelor în faptul că clientul este insuficient dezvoltat, nu în el ca persoană şi nici în calităţile sale intrinseci. Teza sa principală este aceea că orice fiinţă umană are capacitatea intrinsecă de a-şi valorifica potenţialul la maxim: „trebuinţele de autorealizare" sunt totodată „tendinţe de autoactualizare" sau de împlinire de sine. Ele se pot dezvolta într-un mediu relaţional pozitiv şi securizant, pe care terapia umanistă susţine că îl oferă clienţilor săi. Carl Rogers, proponentul principal, vorbea despre necesitatea ca psihoterapeutul să ofere clientului o „privire pozitivă necondiţionată" asupra conţinuturilor pe care acesta le aduce în terapie, o stare de acceptare şi deschidere pe care o numeşte şi „iubire ne-posesivă" – tocmai pentru că se adresează persoanei, nu vreuneia dintre calităţile sau experienţele sale.

Ca reprezentant al **Gestalt terapiei**,Frederick (Fritz) S. Perls arată că„fără celălalt nu există niciun sine", comentând: „Războiul civil al conflictelor interioare slăbeşte eficienţa şi confortul pacientului, dar orice fărâmă de integrare va începe să îndrepte acest lucru" (Rogers, Perls & Ellis, 1965). Este evident de aici că problemele psihice sunt aceste conflicte interioare, dar natura firească a individului stă tocmai în integrarea care rezolvă aceste conflicte.

Psihoterapia existenţială, bazată pe fenomenologie şi existenţialism, îşi învaţă clienţii să îşi depăşească izolarea fundamentală în care se află orice fiinţă umană şi care determină sentimentul lipsei de sens. Antidotul propus este crearea de valori şi sensuri proprii. Cu alte cuvinte, problema se află în condiţia vieţii limitate a persoanei, nu în natura sa; în schimb, soluţia tocmai în aceasta din urmă este de găsit.

Logoterapia, ca formă de analiză existenţială, avertizează că: „sensul vieţii diferă de la om la om, de la zi la zi şi de la oră la oră. Ce contează prin urmare nu este sensul vieţii în general, ci mai degrabă înţelesul specific al vieţii persoanei la un moment dat" (Frankl, Viktor E., 2006). În logoterapie, persoana este responsabilă pentru sensul vieţii sale şi pentru ceea ce îi apar ca probleme ale sale – o responsabilitate care nu o împovărează, ci o întăreşte.

Psihoterapia transpersonală, prin natura sa,propune o înţelegere spirituală a conştiinţei, dar şi a biografiei personale: problemele clientului sunt reformulate după ce este

accesat un nivel de înţelegere diferit, astfel încât natura conştiinţei să fie sesizată în absoluta ei simplitate, adică în lipsa oricăror conflicte sau probleme. Asemănătoare cu aceasta, abordarea **psihoterapiei ortodoxe** se bazează pe premisa că sursa problemelor persoanei se află în pierderea contactului cu transcendentul, cu divinitatea.

Terapia prin acceptare şi angajament*(Acceptance and commitment therapy – ACT),* utilizată cu succes demonstrat în: diabet şi tulburări de alimentaţie, epuizare şi stres, depresie şi anxietate, manifestări psihotice şi auto-vătămare, epilepsie, dureri, adicţii etc. – funcţionează pe baza a două tehnici: acceptarea (ca gândurile să treacă prin mintea noastră fără să încercăm să le manipulăm) şi observarea de sine (de fapt, observarea continuităţii neschimbate de conştiinţă sau sentimentului transcendent de sine). Este evident că premisa comună a celor două tehnici este că gândurile sunt diferite de mintea care le întreţine şi îi pot produce tensiuni şi conflicte, în vreme ce sentimentul transcendent de sine centrează şi echilibrează persoana.

Analiza tranzacţională(AT) – tratează „scenariul de viaţă" al clientului, concept pe care l-a împrumutat şi altor orientări psihoterapeutice (psihodramă etc.). Potrivit lui Eric Berne, proponentul canadian al AT-ului, scenariul de viaţă este „un program în derulare, dezvoltat în copilăria timpurie sub influenţa părinţilor, care direcţionează comportamentul individului în cele mai importante aspecte ale vieţii sale" (Berne, Eric, 2006). Prin urmare, nu persoana în sine este cea problematică, ci scenariul pe care aceasta l-a ales în copilărie şi pe care îl poate rescrie, ţinând cont de faptul că „decizia pe care o ia copilul mic până la patru ani reprezintă cea mai bună strategie de supravieţuire într-o lume deseori ostilă"(Vasile, Aurelia, 2013) şi că orice individ îşi poate reorganiza strategiile de viaţă, având acces la nenumărate şi variate resurse pe care le poate descoperi succesiv.

Psihoterapia narativă utilizează un limbaj în care se formulează cel mai clar mesajul în jurul căruia a fost construită prezenta lucrare: identitatea umană nu are o „esenţă" compusă din calităţi şi defecte; de aceea, practicile sale separă persoanele de atributele lor. Acest proces, numit „externalizare" sau deconstrucţie, poate determina reconsiderarea relaţiei cu problemele şi poate conferi sens, de aici sloganul narativ: „Nu persoana este problema, ci problema este problema."

Potrivit **psihoterapiei corporale** (numită şi somatoanaliză), problemele psihice sunt strâns legate de fenomenele corporale (funcţionarea fiziologică, felul în care persoana obişnuieşte să respire, tensiunea şi tonusul de la nivel muscular etc.), iar în cazul disocierii dintre psihic şi fizic apar afecţiunile. Persoana nu se mai poate simţi mulţumită, împlinităşi în siguranţă din cauză că îşi suprimă necesităţile fizice–a învăţat în copilărie cum să îşi suprime, de exemplu, plânsul şi ţipatul –, împiedicând comunicarea dintre minte şi corp. Felul în care persoana îşi percepe problema identificându-se cu ea este chiar felul în care problema a apărut şi s-a dezvoltat: cautarea stării de bine dincolo de noi înşine apare din cauza credinţei ca nu suntem suficient de buni.

Şi în **terapia de cuplu centrată pe emoţii**,propusăpentru prima dată de către Susan Johnson şi Leslie S. Greenberg în anii '80, se urmăreşteo nouă experimentare de sine, dar şi de alţii. Aceasta arată că nu sinele este considerat defectuos, ci perspectiva persoanei asupra sa înseşi este limitată şi poate fi extinsă. Acestlucru se obţine prin noi evenimente de relaţie şi, la rândul său, determină noi evenimente de relaţie. Împreună, toate acestea generează

schimbarea – adică schimbarea depinde de şi reprezintă diferenţa dintre noile evenimente de relaţie şi cele vechi:„schimbarea apare în momentul în care partenerii se experimentează diferit şi interacţionează într-o manieră diferită” (Johnson, 2004).

Se consideră că fiecare partener se adaptează la situaţia sa curentă în modul cel mai potrivit de care este capabil – iar aceasta este printre cele mai puţin patologizatoareperspective asupra dificultăţilor de relaţie: partenerii nu sunt priviţi ca fiind nici bolnavi, nici nepricepuţi, nici incapabili, ci doar blocaţi în nişte moduridefectuoase de a-şi gestiona emoţiile, care au devenit în timp *pattern*-urile lor emoţionale obişnuite, dar pe care le pot schimba: „Partenerii sunt consideraţi mai degrabă blocaţi în cicluri dezadaptative decât ca fiind disfuncţionali în mod individual. Experienţa lor personală este validată şi terapeutul trebuie să descopere şi să confrunte <raţionalitatea> ascunsă în spatele răspunsurilor emoţionale distructive şi iraţionale” (Johnson, 2004).

Şi **psihoterapia sistemică** se raportează la persoane ca aflate în relaţii (consilierea de cuplu) şi în interacţiuni de grup (terapia de familie), considerând că problemele persoanei sunt funcţie de tiparele relaţiilor interpersonale şi de dinamica acestora.

Psihoterapia adleriană a fost dezvoltată de întemeietorul şcolii de psihologie individuală Alfred Adler, care a arătat că „Nicio experienţă nu determină în sine succesul sau eşecul. Noi nu suferim din cauza şocului experienţelor aşa-zisa traumă, ci facem din ele ceea ce se potriveşte scopurilor noastre. Noi nu suntem determinaţi de experienţele noastre, ci ne autodeterminăm prin sensul pe care îl atribuim lor; iar atunci când ne sprijinim pe experienţele particulare ca bază pentru viaţa noastră viitoare, e aproape sigur că ne vom înşela într-o anumită măsură. Sensurile nu sunt determinate de situaţii. Noi ne determinăm pe noi înşine prin sensurile pe care le atribuim situaţiilor” (Adler, 1937, p. 14). Vedem aici că persoana este responsabilă atât pentru apariţia în trecut a problemei sale, cât şi pentru dez-identificarea de aceasta şi rezolvarea sa în prezent: „Orice individ acţionează şi suferă conform cu teleologia sa proprie, care e la fel de inevitabilă precum destinul, câtă vreme el nu o înţelege” (Adler, în Ansbacher & Ansbacher, 1967).

În ***Sandplay*** – terapia prin jocul în lădiţa cu nisip – se consideră că resursele inconştientului, adică resursele naturale ale persoanei, lucrează permanent pentru vindecare, dezvoltare şi individuare.

Constelaţiile familiale şi **psihanaliza legăturilor de familie** fac să pară şi mai aproape de paradox apariţia unei probleme sau tulburări la un pacient – în asemenea măsură, încât e nevoie să se explice pe îndelete cum a ajuns acelasă dezvolte acea problemă. Răspunsul este unul elaborat, în care se arată că persoana era„cel mai vulnerabil şi în acelaşi timp cel mai puternic membru al familiei” şi aşa mai departe.

Concluzie

Putem conchide că marile orientări psihoterapeutice resimt nevoia de a explica producerea unui astfel de eveniment (apariţia unei probleme psihice), din moment ce postulatul tuturor este că

- starea naturală a persoanei este fără probleme psihice (*physis*), în vreme ce
- natura problemei psihice este să pară că e indisolubil legată de subiect, că e despre el.

Putem spune, metaforic, că tulburarea psihică e afectarea centrului de definire-de-sine, iar terapia e re-capacitarea auto-definirii. Vorbim despre o redefinire prin definiţie pozitivă sau despre una negativă? Răspunsul depinde de orientarea psihoterapeutică, dar în general clientul poate învăţa să se descurce singur după o vreme – capătă autonomie. Aici vedem dimensiunea terapiei ca invitaţie la auto-re-definire sau, mai clar (pentru că definirea înseamnă delimitare de ceea ce se află în jur, de context), o invitaţie la auto-de-limitare.

Cu toate că discuţia de până acum s-a desfăşurat pe tărâmul psihoterapiei, una dintre concluziile pe care le putem desprinde de aici are o încărcătură spirituală puternică: problemele psihice de orice fel, fiind ale persoanei, nu sunt persoana. Cu alte cuvinte, atunci când stăm faţă în faţă cu un conflict psihic, la noi înşine sau la cei din jur, putem fi siguri că noi nu suntem acel conflict, ci doar terenul pe care se manifestă acela: ceea ce conflictul este, noi nu suntem; ceea ce noi suntem, conflictul nu este.

Dacă se reîntoarce la sine, persoana poate ieşi din conflict. Iată o concluzie care este foarte asemănătoare cu celebrul adagiu al lui Epicur: „Când eu sunt, moartea nu este. Când moartea este, eu nu sunt. De ce m-aş teme de ceva ce poate exista doar atunci când eu nu exist?”

REFERENCES:

Adler, Alfred (1979). *Wozu leben wir?* Fischer Taschenbuch Verlag: Frankfurt am Main

Ansbacher, Heinz L., & Ansbacher, Rowena R. (1967). *The Individual Psychology of Alfred Adler: A Systematic Presentation in Selections from His Writings*. New York: Harper & Row

Berne, Eric (2006). *Ce spui după Bună ziua? Psihologia destinului uman*. Bucureşti: Trei

Ellis, Albert (1994). *Reason and Emotion in Psychotherapy.* Citadel

Epstein, Robert. *Interview with Albert Ellis.* Psychology Today: btrecovery.org/interviewalbertellis.htm

Erikson, Erik H. (1994). *Identity: Youth and Crisis* (Austen Riggs Monograph). New York - London: W. W. Norton & Company

Erikson, Erik H. (1950). *Childhood and Society*. W. W. Norton and Company, Inc.

Frankl, Viktor E. (2006). *Man's Search for Meaning*. Boston: Beacon Press.

Johnson, Susan M. (2004). *Practica terapiei de cuplu centrată pe emoţii. Crearea legăturii*, Brunner-Routledge

Rogers, Carl R.; & Perls, Frederick S.; & Ellis, Albert; & Shostrom, Everett L. (1965). *Three approaches to psychotherapy*. On VHS tape. Corona Del Mar, CA: Psychological & Educational Films.

Salvador, Mario C. (2013). *The Wisdom of the Subcortical Brain*. International Journal of Integrative Psychotherapy, Vol. 4, No. 2, pp. 40-53.

Snyder, C. R., & Ingram, Rick E. (ed., 2000). *Handbook of Psychological Change: Psychotherapy Processes and Practices for the 21st Century*. New York: John Wiley & Sons

Vasile, Aurelia (2013). *Caracterul inconştient al Scenariului de viaţă. O abordare psihanalitică*. Newsletter-ul Asociaţiei Române de Analiză Tranzacţională, nr. 12

THE BENEFITS OF USING TOPICAL ANTIMICROBIAL AGENTS IN THE PERIODONTAL THERAPY

Lazăr Luminiţa, Phd, Lecturer, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş
Bukhari Csilla, Phd, Assistant Prof, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş
Sabău Raluca, Phd Candidate, Assistant Prof, University of Medicine and Pharmacy of Tîrgu-Mureş

Abstract: Mechanical techniques for removing deposits of calculus and plaque from the dental surfaces are widely used in periodontal therapies, and the use of local antimicrobial agents as a complementary treatment method can increase the succes of therapy. The study aimed to comparatively assess the results obtained with the use of two antimicrobial agents – chlorhexidine and metronidazol – applied as adjuvants of the mechanical root planing therapy.
Our study included 40 patients with chronic periodontitis who received scaling and root planning and in one quadrant the mechanical treatment was associated with the application of chlorhexidine gel, while in the contralateral quadrant with topical metronidazole. Periodontal parameters were recorded at baseline, after a month and after 3 months. Mechanical debridement of the root surfaces associated with the use of chlorhexidine and metronidazole gel improved the periodontal parameters both after 1 month and after 3 months. The application of local antimicrobial agents provide significant benefits in patients with chronic periodontitis, with higher success rates when using metronidazole as adjuvant agent, as compared to chlorhexidine.

Keywords: periodontal disease, root planning, chlorhexidine, metronidazole.

Boala parodontală este o boală inflamatorie cronică a ţesuturilor de susţinere a dinţilor, caracterizată prin pierderea ataşamentului clinic ca urmare a distrugerii fibrelor ligamentului parodontal şi reprezintă cauza principală a pierderilor dentare la adulţi.

Afecţiunile parodontale sunt cauzate de placa bacteriană, care îndeplineşte toate condiţiile unui biofilm adevărat. Acumularea acesteea, favorizează organizarea bacteriilor într-un ecosistem microbian în continuă proliferare, care acţionează succesiv, până la apariţia leziunilor specifice bolii parodontale.

Tehnicile mecanice de îndepărtare a depozitelor de tartru si placă de la nivelul dinţilor, sunt metodele utilizate pe scară largă, iar utilizarea antisepticelor ca mijloace terapeutice complementare, creşte, în mod inevitabil, rata de succes a tratamentului.

Clorhexidina, este unul din antisepticele de elecţie folosite cu succes în practica stomatologică, ca terapie adjuvantă pentru tratamentul mecanic în gingivite şi parodontopatii marginale, în vederea reducerii conţinutului microbian al pungilor parodontale.

Dintre numeroşii agenţi chemoterapeutici cu eliberare locală, metronidazolul are acţiune asupra anaerobilor *Prevotela intermedia*, *Porphyromonasgingivalis*, *Tannerella forsythia*, speciile *Fusobacterium* şi spirochetelor *Treponemadenticola*, *Treponemavincentii*, care sunt bacteriile cel mai frecvent asociate cu boala parodontală.

Scopul studiului nostru este de a evalua importanţa tratamentul local antiseptic în cadrul terapiei parodontale şi de a compara rezultateleobţinute în urma folosirii a două dintre produsele clorhexidina şi metronidazolul.

Material şi metodă

În vederea realizării acestui studiu, am examinat un număr de 40 de pacienţi, aparţinând ambelor sexe, cu vârste cuprinse între 20 şi 45 de ani, atât din mediul urban cât şi rural, care s-au prezentat la Disciplina de Parodontologie, a Facultăţii de Medicină Dentară din Tg.Mures.

Criteriile de includere în studiu au fost următoarele:

- diagnostic de parodontită cronică generalizată,
- prezenţa a celpuţin 16 dinţişi 3pungiparodontale, neadiacente, cu adâncimemai mare sauegală cu 5 mm,
- vârsta cuprinsă între 20 şi 45 de ani, indiferent de sex,
- pacienţi cooperanţi.

Criteriile de excludere au fost următoarele:

- prezenţa unor boli sistemice,
- igiena orală precară după instruirea privind igienaorală,
- fumatul,
- femei însărcinate sau care alăptează,
- tratament parodontal în ultimele 6 luni,
- terapie antibiotic în ultimul an.

Toţi pacienţii au fost informaţi despre protocolul de lucru, despre beneficiile şi riscurile participării la acest studiu şi am procedat la obţinerea consimţământului în cunoştinţă de cauză, mandatat, informat şi motivat.

Pentru evaluarea clinică pentru fiecare dintre pacienţi, am ales trei pungi parodontale neadiacente, cu adâncime mai mare sau egală cu 5 mm, care au fost aleator incluse în unul dintre următoarele loturi:

-lotul I, format din situsuri unde s-a efectuat detartraj manual şi/sau cu ultrasunete şi netezirea suprafetei radiculare (SRP),

- lotul II reprezentat de situsuri unde s-a făcut detartraj manual şi/sau cu ultrasunete şi netezirea suprafetei radiculare (SRP), urmate de aplicare locală de clorxexidină,
- lotul III, format din situsuri unde s-a efectuat detartraj manual şi/sau cu ultrasunete şi netezirea suprafetei radiculare (SRP), urmate de aplicare locală de metronidazol.

Evaluarea clinică a statusului parodontal, prin înregistrarea indicelui gingival (GI), indicelui de sângerare papilară (PBI) şi măsurarea adâncimii de sondare (PPD) s-a făcut la momentul iniţial (TO), la o lună (T1) şi trei luni (T2) de la tratament, în 6puncte: (disto-vestibular, centro-vestibular, mezio-vestibular, disto-oral,centro-oral, mezio-oral) pentru fiecare dinte inclus în studiu, .

Pentru fiecare pacient am efectuat tratamentul mecanic cu îndepărtarea depozitelor de tartru supra- şi subgingival prin detartraj ultrasonic, cu netezirea suprafeţei radiculare, urmat de periaj profesional şi instruirea în controlul acumulării de placă bacteriană, prin: informare, motivare şi recomandarea mijloacelor principale şi auxiliare de igienizare. În lotul II şi III la care s-a aplicat tratamentul antiseptic local, pungile parodontale au fost umplute până la suprafaţă, astfel încât o parte din gelul cu clorhexidină, respectiv metronidazol, era vizibilă în cavitatea bucală. Pacienţii au fost rugaţi să nu bea sau să mănânce pentru o oră şi să realizeze rutina de igienă orală care li s-a indicat pe toată perioada studiului.

Analiza statistică a fost realizată utilizând SPSS versiunea 15.0 (soft de analiză statistică).Valorile au fost exprimate înprocente ± deviaţia standard (SD).

Rezultate

Pentru a analiza efectele tratamentului asupra fiecărui grup datele au fost evaluate utilizând ideea de schimbare maximă de proporţii.

La o lună, comparativ cu momentul iniţial, pentru toţi 3 parametrii, schimbarea maximă de proporţii a fost observată în lotul III, urmat lotul II. Pentru toţi parametrii diferenţele dintre grupuri sunt semnificative statistic ($p < 0.001$) (Tabel I).

Parametrul	Lotul I	Lotul II	Lotul III
PI	38.31±8.12	43,67±5,36	57.25±2.54
BOP	52.86±10.22	56,23± 6,45	60.73±5.23
PPD	20.16±3.15	24,87±2,85	29.01±2.25

Table I. Comparaţie între schimbările proporţionale (în procente %) ale parametrilor parodontali în grupuri între momentul iniţial şi o lună.

Similar la 3 luni, comparativ cu momentul iniţial, pentru toţi parametrii, schimbarea maximă proporţională a fost observată în lotul III, urmat lotul II şi apoi în lotul I. Pentru toţi parametrii diferenţele dintre loturi au fost semnificative statistic ($p < 0.001$) (Tabel II).

Parametrul	Lotul I	Lotul II	Lotul III
PI	37.75±8.06	48,37±4,56	59.68±3.25
BOP	50.06±9.58	58,67±5,38	63.20±4.78
PPD	19,68±6,25	25,43±3,42	31.51±2.43

Table II. Comparaţie între schimbările proporţionale (în procente %) ale parametrilor parodontali în grupuri între momentul iniţial şi 3 luni.

Discuţii

Principalul obiectiv al acestei lucrări a fost de a sublinia beneficiile utilizării agenţilor antimicrobieni în terapia parodontală. În studiul realizat, am comparat efectele tratamentului mecanic, instituit prin detartraj manual şi ultrasonic şi de netezire a suprafeţei radiculare pe un lot de 40 de pungi parodontale (lotul I) cu cele ale unui tratament mecanic asociat cu unul antiseptic local cu clorhexidină la al doilea lot, respectiv cu metronidazol(lotul III).

Boala parodontală este o afecţiune cronică de tip inflamator, de origine microbiană şi de aceeacrearea unei cavităţi orale lipsite, pe cât posibil, de factorii locali incriminanţi ai acestei afecţiuni poate duce la oprirea evoluţiei ei.

Tartrul dentar şi placa bacteriană aderentă la aceasta pot fi îndepărtate prin tratament mecanic local realizat manual sau ultrasonic, însă după cum arată rezultatele obţinute eficienţa este redusă în comparaţie cu tratamentul local la care s-a asociat aplicarea locală a unui agent antimicrobian.

La examinarea iniţială am depistat prezenţa plăcii bacteriene şi a tartrului dentar la toţi pacienţii examinaţi şi am înregistrat valori ale indicilor BOP, PPD care indicau prezenţa inflamaţiei gingivale.

La o lună şi trei luni după instituirea tratamentului valorile indicilor au prezentat scăderi, semn al reducerii procesului inflamator de la nivelul parodonţiului marginal.

La loturile II şi III asocierea tratamentului antiseptic, a determinat scăderi ale indicilor mai mari decât în cazul lotului I care a beneficiat numai de tratament mecanic, atât la o lună câtşi la trei luni de la iniţierea tratamentului.

Scăderea valorilor indicelui de placă, indicelui de sângerare papilară şi a adâncimii de sondare a pungilor parodontale la lotul I au demonstrat importanţa instituirii terapiei iniţiale parodontale. Utilizarea clorhexidinei, ca adjuvant al tratamentului mecanic (lotul II), şi-a dovedit eficienţa printr-un procent mai ridicat al situsurilor unde valorile parametrilor clinici au avut valori mai mici la exeminarea de la o lună, respectiv trei luni.

Rezultatele studiului nostru privind folosirea adjuvantă a gelului cu clorhexidină în tratamentul mecanic al parodontitei marginale cronice sunt în concordanţă cu ale unor studii similare.

Clorhexidina reprezintă, până în prezent unul din cele mai studiate antiseptice, numeroase studii atestându-i capacitatea de a inhiba formarea plăcii bacteriene şi de a împiedica apariţia gingivitei [1,2,3,4,5,6,]

Colectivul condus de Paolantonio a studiat efectele clinice, microbiologice şi biochimice ale administrării unui gel cu clorhexidină în tratamentul parodontitei marginale. Autorii au observat că folosirea ca adjuvant a gelui Xan-CHX conduce la o reducere a adâncimii de sondare şi un câştig al nivelului de ataşament mai mari decât după SRP. Aceste rezultate au fost concomitente cu îmbunătăţirea celor microbiologice şi biochimice, mai ales la 3 luni după tratament în cazul SRP plus gel [7].

Dacă gelul cu clorhexidină a fost folosit pentru îmbunătăţirea statusului clinic, la pacienţii cu pungi parodontale reziduale, aflaţi în perioada de întreţinere rezultatele obţinute de Matesanzsicolab. [8] au demonstrat o eficienţă redusă a acestuia. Chiar dacăv alorile BOP si PPD s-au îmbunătăţit într-o măsură limitată, nu au existat diferenţe semnificative între grupul tratat cu gel de clorhexidină şi cel la care s-a aplicat un gel placebo. .

Aplicarea topică de metronidazol asociată tratamentului mecanic (lotul III) a îmbunătăţit starea de sănătate parodontală, efectele terapeutice fiind mai bune decât în cazul utilizării clorhexidinei.

Numeroşi cercetători au observat că aplicarea topică de metronidazol în combinaţie cu tratamentul mecanic de netezire a suprafeţei radiculare pare a fi mult mai eficient, îmbunătăţind parametrii clinici şi microbiologici [9.10,11]. Având în vedere că flora anaerobă este factorul cauzal al bolii parodontale şi că metronidazolul acţionează asupra microorganismelor anaerobe, folosirea lui în tratamentul parodontitelor cronice poate fi un avantaj. [12,13,14].

Concluzii

În etiologia formelor inflamatorii de boală parodontală, rolul primordial este atribuit plăcii bacteriene, declanşarea bolii parodontale fiind realizată de placă, însă întreţinerea inflamaţiei se datorează tartrului care are în permanenţă pe suprafaţă o placă bacteriană tânără. Îndepărtarea mecanică a depozitelor de tartru, a plăcii microbiene şi a cementului necrotic, infiltrate cu bacterii prin tratament mecanic local reprezintă o etapă importantă a terapiei iniţiale parodontale.

Utilizarea agenţilor antimicrobieni locali ca mijloace terapeutice complementare tratamentului mecanic, creşte rata de succes în demersul nostru de a îmbunătăţii statusul parodontal.

Considerată mult timp o boală cu evoluţie incertă şi cu un prognostic rezervat, boala parodontală poate fi astăzi controlată prin proceduri terapeutice complexe şi eficiente. Din acest motiv, este necesar să fie privită ca un proces patologic complex, care trebuie abordat prin asocierea unor măsuri terapeutice medicamentose, chirurgicale locale si generale, pe fondul respectării normelor de igienă orală şi a unei stări de sănătate generală.

BIBLIOGRAFIE:

Ciancio SG. 12. Braun RE. Subgingival delivery by an oral irrigation device. J Periodontol 1992; 63:469

Greenstein G.,Newman HN, Strahan JD: Effects of subgingival chlorhexidine irrigation of periodontal inflammation. J Clin Periodontol.Jan;9(1):66-74
Ciancio G., SG, Lauciello F.:Efficacy of Chlorhexidine against Mutans Streptococci and Human Dental Caries. Medicinargatan 12, S-413 90, 2010, Sweden
Paolantonio M, D'Angelo M, Grassi RF, Perinetti G, Piccolomini R, Pizzo G, Annunziata M, D'Archivio D, D'Ercole S, Nardi G, Guida L. Clinical and microbiologic effects of subgingival controlled-release delivery of chlorhexidine chip in the treatment of periodontitis: a multicenter study.J Periodontol. 2008 Feb;79(2):271-82.
Sakellari D, Ioannidis I, Antoniadou M, Slini T, Konstantinidis A. Clinical and microbiological effects of adjunctive, locally delivered chlorhexidine on patients with chronic periodontitis.J Int Acad Periodontol. 2010 Jan;12(1):20-6
GonzalesJR, Harnack L, Schmitt-Corsitto G, Boedeker RH, Chakraborty T, Domann E, et al. A novel approach to the use of subgingival controlled- release chlorhexidine delivery in chronic periodontitis: a randomized clinical trial. J Periodontol 2011;82:1131-9
Paolantonio M, D'Ercole S, Pilloni A, D'Archivio D, Lisanti L, Graziani F, Femminella B, Sammartino G, Perillo L, Tetè S, Perfetti G, Spoto G, Piccolomini R, Perinetti G.Clinical, microbiologic, and biochemical effects of subgingivaladministration of a Xanthan-based chlorhexidine gel in the treatment
Matesanz P, Herrera D, Echeverría A, O'Connor A, González I, Sanz M, A randomized clinical trial on the clinical and microbiological efficacy of a xanthan gel with chlorhexidine for subgingival use. Clin Oral Investig2012. Feb 16.
Noyan U, Yilmaz S, Kuru B, Kadir T, Acar O, Büget E. A clinical and microbiological evaluation of systemic and local metronidazole delivery in adult periodontitis patients.J Clin Periodontol. 1997 Mar;24(3):158-65.
Ainamo J, Lie T, Ellingsen BH, Hansen BF, Johansson LA, Karring T, et al. Clinical responses to subgingival application of a metronidazole 25% gel compared to the effect of subgingival scaling in adult periodontitis. J Clin Periodontol. 1992;19:723–9.
Stoltze K. Concentration of metronidazole in periodontal pockets after application of a metronidazole 25% dental gel. J Clin Periodontol. 1992;19:698–701.
Stelzel M, Florès-de-Jacoby L. Topical metronidazole application compared with subgingival scaling. A clinical and microbiological study on recall patients. J Clin Periodontol. 1996;23:24–9.
Scheie AA, Petersen FC. The biofilm concept: Consequences for future prophylaxis of oral diseases? Crit Rev Oral Biol Med. 2004;15:4–12.
Walker CB, Karpinia K, Baehni P. Chemotherapeutics: Antibiotics and other antimicrobials. Periodontol 2000. 2004;36:146–65.

SMOKING PREVENTION BASED ON COMMUNITY RESILIENCE

Albert-Lőrincz Enikő, Prof. PhD, Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca

Abstract: This paper presents possibilities for coupling the development of community resilience with the prevention of smoking.
Our attention turned to the importance of studying community resilience in connection with community-based prevention. We started studying what community means for today's twenty-first century teenager, and how they might reap the benefits of the shaping and molding effects of the community – rearing and influence, imparting values, satisfying social needs, offering physical and emotional safety, fostering teamwork, exercising control. We have gathered data by way of questionnaire from 1200 adolescents from Mureş, Harghita and Covasna counties, asking them about the nature of the sense of togetherness and community life in the neighborhoods in local communities where they go to school, and what their role of support is in their perception.
We started from the premise that healthy and resilient life is ensured for those who live in socially well-integrated and warm family and neighborhood environments, and they are less prone to smoke or resort to other narcotics. Resilience may be best increased by mobilizing social resources, and community prevention has exactly this at heart.
Regarding the results of the study, we point to the fact that adolescents do not engage sufficiently in the life of local communities, and they do not genuinely perceive the role of support and protection on the part of adults. More emphasis should be placed on developing community resilience, because in this way we could make community-based prevention more effective as well.

Keywords: prevention of smoking, community-based prevention, community resilience,social resources

Contemporary relevance and theoretical background of the study

In this project, our study group has been examining the topic of community-based prevention and cessation of tobacco use among young adolescents.

Community resilience was brought to our attention when we were studying the possibilities of community prevention. In our study, we review the possibilities of preventing tobacco use based on community resilience, first theoretically, using scholarly literature, and then, in light of the research data, we shall see how the adolescents examined perceive the supportive and protective force of local communities and neighborhoods in which they live and go to school.

During our work, we regard ***the community*** as the empirical and normative description of societal structure; we define it functionally, which means that it offers subsistence, physical and emotional safety and a home to its members. "Its members have common interests and their circumstances of life are identical as well. The essence of community is to allow individual to live a full life in it, i.e., that all social relationships of the individual must be present in it" (Gosztonyi 1996, 199.).

The effects of society are given validity through the community; it is a medium of conveyance. Its members are united by common goals, aspirations and interests, and they are mutually dependent on one another; they influence each other emotionally. Members affect each other in a differentiated manner; they produce emotional responses in each other, and their opinions and behavior are similar. Despite the fact that its members are not in a face-to-

face relationship, the system of roles, norms, values and traditions takes shape, which enables it to fulfill a function of averting danger, responding to negative effects with a unified presence.

We believe that **community resilience** manifests in the cohesion, performance and endurance capabilities of the community. In recent years, resilience has been increasingly used and associated with fields focusing on preserving identity, retaining functionality and continuous development.

It originally meant a mechanism for coping and self-healing emerging in the victims of radically detrimental situations (Cyrulnick 1993), but nowadays it is defined by defeating obstacles and the possibility for renewal. Regarding resilience, Gordon (1995) places emphasis on increased competence and the mobilization of biological, psychological and environmental resources. According to Gordon, Longo and Trickett (1999), resilience in its broadest sense is a collective notion containing resources, means and characteristics used in dealing with issues, helping a person move forward in life. Wisk (2007) connected resilience with mental hygiene and the ability to care for ourselves.

The meaning of the concept has expanded continuously, taking in such defining traits that have made possible its expansion from the individual towards society. "In a general sense, it is a flexible endurance capability, i.e., the reactive capability of a system – be it an individual, an organization, an ecosystem or even a type of matter – to successfully adapt to powerful, renewed or even shock-like outside effects" (Békés 2002, 218.).

In our view, smoking presents us with a problem in adaptation, because it is a form of activity that attempts to create emotional balance and a positive outlook on life using artificial means. Often it is a component of risk behavior in adolescents, but it may also become a means of searching for one's identity. The emergence of addiction can signal an identity crisis. This is why, in its prevention, we place emphasis on developing the ability to adapt, aiding socialization and strengthening support systems, i.e., relationships. We believe that the central aim of prevention is attaining and maintaining emotional health. In this sense, it is important for the rate of deviant forms of behavior in a given population to decrease as well as for quality of life to improve, which also comprises the behavior of rejection towards smoking. The health and quality of life of the individual depends to a great degree on the idiosyncrasies and capacity to function of the community to which they belong. According to Antonovsky (1979), healthy and resilient life is ensured for those who live in socially well-integrated and warm family and neighborhood environments, have a positive outlook on life and possess a community and a national intelligence. In his opinion, the level of resilience may be best increased by mobilizing social resources. Community prevention has exactly this at heart. This is why our aim is to increase the community integration of adolescents, to offer them support, orientation and experiences, to tailor expectations to their level of development so that their personality can unfold in a healthy way. Loneliness, boredom and purposelessness can lead to a dead end (e.g., drug use), and it reduces resilience.

Nowadays the loosening or disintegration of communities requires that community resilience be consciously strengthened. In the interest of prevention through the community, resilient functioning must be ensured in all structural units of the community, such as:

- on the level of the official structure – through which role hierarchy, their coordination as well as leadership, guidance and supervision and other community relationships are accomplished;
- on the level of the emotional structure – the hidden network of the community, the means to stability – that actuates the conveyance of news, the production of values, the influence on behavior, the following of models and the refinement of opinions, as well as ensuring the social capital (parents, children, relatives, friends, acquaintances, clubs, vocational relationships, colleagues, national unity);
- on the level of the – verbal, non-verbal and contextual – communicational structure, ensuring information, the sharing of thoughts and emotions and self-expression
- on the level of task structure, it is important that community tasks be distributed evenly and that the principle of social participation is realized.

The above-mentioned aspects are meant to ensure that personal competencies, social energy and structural energy sources come together in an equilibrium.

Based on the ideas above, let us plan community prevention to which the following connective activities may be linked:

- *social planning* – with the involvement of NGOs, promoting health as a value, ushering in the healthy lifestyle and accomplishing anti-drug (mostly anti-alcohol and anti-tobacco) communication.
- *social action* – organizing local citizen programs based on collaboration that offer positive experiences (e.g., cultivating traditions, commemorating events)
- local development – measures undertaken in order to prevent drug use (e.g., establishing smoke-free areas, organizing counseling, developing peer-based assistance, etc.).

Based on these activities, the three pillars of prevention that we consider important are attained:

- *orientation:* conveying pro-social patterns, values, traditions, customs and techniques for managing situations; a relationship between generations; a culture of health and anti-drug communication
- *motivation:* positive experiences; orientation toward the future; satisfying the basic needs of adolescents;
- *offering examples:* developing social competencies and problem-solving skills.

Orientation, motivation and examples are the fundamental elements of integrated prevention. Integrated prevention concerns involving everybody (non-users of psychoactive substances, tentative-at risk and regular users as well) in activities and treatment, respectively, in a professional manner and depending on the level of involvement with drugs. Indicated and selective prevention concerns weaning off, and in the case of hard drugs, curing.

As a summary of the above, we have formulated the following prevention outline:

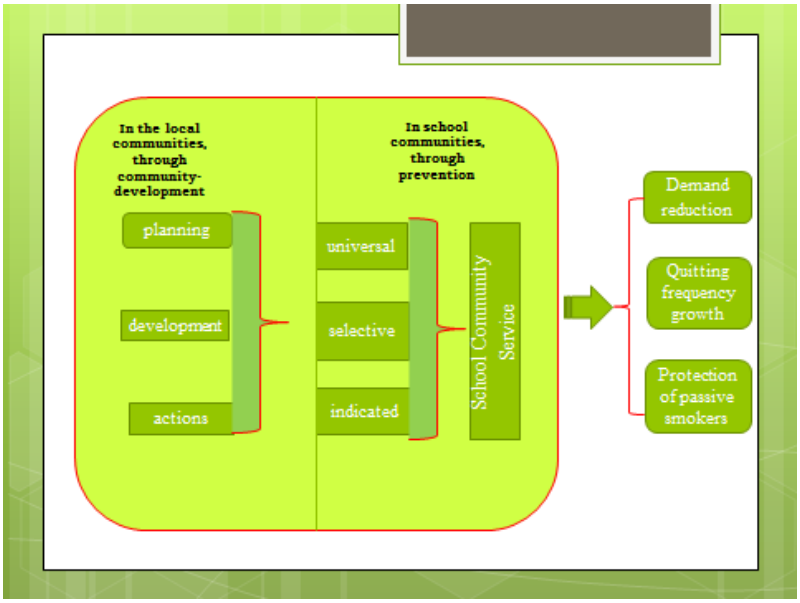

Organizing school community services is necessary to put into practice the model presented in Figure 1. Conrad and Hedin had already reported in 1991 that school community services might constitute a link between local communities and schools, aiding in precluding adolescent deviance. School community service institutionalizes the involvement of adolescents in the life of the community by having them regularly perform the tasks they have been assigned (helping the elderly, special needs or marginalized persons, e.g., organizing cultural programs, festivities or competitions for them; assisting them in grocery shopping, in getting around; etc.). These activities all ensure that the assumption of responsibility is practiced and they strengthen the sense of belonging as well as that of being useful. Studentcommunity tasks have already become compulsory in the educational curriculum of several European countries.

In conclusion, we can ascertain that it counts as a factor of protection on behalf of the community if it has expectations towards children and adolescents specific to their age; if adults are present alongside the children as helpers, displaying positive patterns of behavior; the children are involved in setting up rules and they receive roles that involve responsibility; they employ techniques of cooperation in solving tasks; they ensure a good atmosphere and common experiences. In communities that can be said to have high resilience, skills that form the basis of a healthy lifestyle are strengthened in the individuals, and thus a reduction in the number of deviancies, including drug use, can be ensured. We would like to introduce health protection into the life of the communities naturally, as a part of everyday life; we would like to make use of the traditions of health protection (which can be an intrinsic part of the life of adolescents) and pay more attention to the community's role of control (e.g., complying with regulations pertaining to alcohol sales and smoking and in the field of strengthening anti-drug communication).

Community resilience in the life of the adolescents examined

Community resilience makes its effects felt in the life of adolescents if they can get involved in the life of local communities, take part in activities alongside adults, have the opportunity to experience collaboration, the reliance on each other, the power of support and the importance of rules. They occasionally need some guidance in order to learn how to manage problematic situations or inner tensions. It is important for them to be in touch with relatives and neighbors and to experience that they are being paid attention to, protected and supported if they need it, but that transgressing against the norms of the community or behaving in a self-destructive manner also carries consequences. They must feel the role of value creation and control in the community.

During our[vvvvvvvvvvv] research, we have examined the relationship between adolescents and local communities based several topics. (Our sample is representative of the 7th and 8th grade students in Harghita, Covasna and Mureș counties. Data gathering took place in March 2013 by administering a questionnaire to 1200 adolescents.)

In this paper, we seek the answer to the question of how the frequency of smoking progresses depending on the relationship of the adolescent with the community they live in. To plan and carry out community-based prevention, it is important to know whether adolescents have close ties with the environment they live in and whether we can count on community cohesion as a source of resilience.

We were interested in finding out whether the local community or the neighborhood can be a protective factor in the communities we have examined with regard to the prevention of smoking. Table 1 proves that there is a significantly lower number of regular smokers among adolescents whose social capital is larger. 6.4% is the proportion of regular smokers among those who are acquainted with more than 30 neighbors, compared to the fact that 33.4% smoke regularly from among those who have personal relationships with less than 10 neighbors.

*Table 1.How many neighbors do you know in the area where you live? * Incidence of smoking (%)*

	Less than 10 persons	**10-15 persons**	**16-30 persons**	**More than 30 persons**	**Average (number of neighbors)**
Has never smoked	30.7	25.3	25.6	18.5	22
Tried it once	24.6	24.2	29.8	21.5	27
Occasionally	26.9	24.7	27.6	20.9	28
Regularly	33.4	20.1	40.1	6.4	18
Entire sample	**28.5**	**24.5**	**28.0**	**18.9**	**24**

Our findings are supported by the data of Table 2, i.e., among adolescents who have live relationships (talking relationship) with adults in their environment, there are much fewer regular smokers. Communication is an important resilience factor, it ensures passing on experiences, information, sharing thoughts and emotions and strengthens cohesion.

[vvvvvvvvvv]Creation and processing of the database was performed by Barna Grigore as a part of his doctorate research (2013-2015).

Communication between adolescents and adults makes it possible to convey values, to influence behavior, to follow role models and to shape opinions, and also strengthens social capital, without which the three pillars of integrated prevention we deem important would be inconceivable: orientation, motivation and examples. However, in order to attain this, it is necessary to strengthen the relationship between adolescents and their home communities by organizing community programs.

Our research data show that there is a good chance to implement community-based prevention in the local communities examined if we could persuade parents to adopt the health values we promote, thereby having them cultivate the traditions of health protection in the community as well as taking anti-smoking communication and the regulations mean to curb smoking seriously.

*Table 2.How many neighbors in your living area do you talk to at least five minutes every week? * Incidence of smoking (%)*

	0-2 neighbors	**3-5 neighbors**	**6-10 neighbors**	**More than 10 neighbors**	**Average (number of neighbors)**
Has never smoked	27.3	29.3	27.6	15.7	8
Tried it once	26.3	31.9	24.5	17.3	8
Occasionally	25.7	26.1	27.0	21.3	10
Regularly	33.6	38.7	17.2	10.5	6
Entire sample	**27.2**	**30.3**	**25.9**	**16.5**	**8**

Besides the fact that adolescents are in contact with the adults who live in their living environment, we have also asked whether they get involved in community programs and also the extent to which they take on an active role in these. Involving adolescents in the life of the community, the fact that they have to assume responsibilities and that they can perform a useful activity – as we have already mentioned in the theoretical introduction – is a good means of enriching their problem-solving tool set and of strengthening their personal resilience. And this, as we shall see from the data contained in Table 3, contributes to the reduction in the incidence of smoking.

*3.In the last year, have you taken part in any community programs (religious, cultural, sports, environmental etc. events)?If yes, in what capacity? * Incidence of smoking (%)*

	No	**As spectator**	**As participant**	**As organizer**	**Average (1-4)**
Has never smoked	26.5	33.3	35.7	4.6	2.18
Tried it once	24.3	32.0	39.6	4.1	2.23
Occasionally	28.2	29.1	38.3	4.4	2.19
Regularly	22.9	25.7	40.4	11.1	2.40
Entire sample	**25.8**	**31.9**	**37.5**	**4.8**	**2.21**

Among those who have taken part in community programs as organizers, the proportion of smokers is 11.1%, while among those not performing any tasks in such programs, this proportion is much higher (31.9% for spectators and 37.5% for participants). At the same time, we also notice that more attention must be paid to active involvement of adolescents because the proportion of those accepting responsibilities is slight.

In light of the data above, we can ascertain that it counts as a factor of protection on behalf of the community if it has expectations towards children and adolescents, if it affords them the opportunity to perform tasks specific to their age, and thus get involved in the life of the community. One of the most important elements of resilience is activity, targeted pursuits, and the best practice area for this is community life.

Overall conclusions

It is possible and necessary to link the notions of resilience and prevention, because as it is also apparent from the definition of Gordon, Longo, Trickett(1999), resilience in its broadest sense is a collective notion comprising resources, means and characteristics used in dealing with issues. In our definition, prevention is the promotion of health and the endowment of the personality with the appropriate skills as well as values. The aim of community prevention is to have an effect on adolescents through the members of the community, ensuring that they live in a safe environment, that they receive the proper attention and that they sense the support as well as the control of the community. The rudiments of these conditions being met are present in the communities we have examined, and thus the framework of community prevention exists. However, the research data also points to the fact that in spite of there being intergenerational relationships, their extent is not satisfactory. They must pay increased attention to involving adolescents in the life of the community and allocating tasks to them, because community-based prevention: orientation, motivation and examples, can only be accomplished through joint activity.

REFERENCES:

Antonovsky, Aaron, 1979: Health, Stress, and CopingJossey-BassPublishers, s. a.

Békés Vera, 2002: A reziliencia-jelenség avagy az ökologizálódó tudományok tanulságai egy ökologizáltepisztemológia számára InForrai Gábor, Margitay Tihamér (eds.), Tudomány és történet – Tanulmánykötet Fehér Márta tiszteletére, Typotex, Budapest, 215–228.

Cyrulnick, Boris, 1993: Les nourrituresaffectives, In Claudia Samson (ed.) Résilience. Notes de lecture,.Odile Jacob, Paris, http://www.hommes-et-faits.com/Livres/Cs_Resilience.htm - letöltve 11. 07. 2014.

Gordon, A. Kimberly, 1995: The self-concept and motivationalpatterns of resilientAfrican American highschoolStudents. Journal of Black Psychology, 21, 239-255.

Gordon, A. Kimberly– LONGO, Rouse Mary – TRICKETT, Mary, 2012: FosteringResilienceinChildren, Bulletin 875-99., http://ohioline.osu.edu/b875 - letöltve 11. 07. 2014.

Gosztonyi Géza, 1996: A szociális munka elmélete és gyakorlata, 3. kötet, Semmelweis

kiadó, Budapest.
Werner, E., Emmy, 1990: Protectivefactors and individualresilience. In S. J. Meisels and J. P. Shonkoff (eds.), Handbook of EarlyChildhoodIntervention, Cambridge, Cambridge University Press, 97-116.

Acknowledgement
Research reported in this publication was supported by the Fogarty International Center and the National Cancer Institute of the National Institutes of Health under Award Number R01 TW09280. The content is solely the responsibility of the authors and does not necessarily represent the official views of the National Institutes of Health

IMMORAL SOCIETY

Călin Roşu, PhD Student, University of Craiova

Abstract: By the end of the 19th century AD ,society had grown to new heights. The idea of culture had spread around the world. And as the world held its breath through two devastating conflicts, culture and moral values held the states firm and gave the grieving society a gasp of air.
But, as the 40's drew to a close, the world began to change dramatically.To the East, comunism imposed itself by force and violence and to the West, an aging society was beginning to falter and degrade itself from within. The powers that held the world together :religion, family, demography, culture, were being sacrificed on the altars of the pagan economy.
It was no longer a matter of culture and morality, it became a question of profit Peoplebagan running away from God, because He stood against material gains.They began to run away from the idea of family, because, in the pursuit of self-satisfied, the altruism of raising your children became unattractive. Themilenary culture, classic values of humanity became neglected by the public in favor of the growing mass-media giving away a consumerist flavour by every mean possible.
The perversion of moral values insued: love,compassion, kindnes, parenthood, prayer, God, culture, society were replaced by : sex, greed, hate, solitude ,nihilism, money, mass-media culture and society became a question of perception.
People were ill prepared for the onslought of unfiltered, unchecked information ,flowingthough the media, and were incapable of setting aside good from bad.As a result the mid 70's and 80's saw an increase in youth violence, abortions, drugconsumption, loss of identity, suicide rate .During that period abortions bacamelegal, a cathastrophical choice which destroyed the demographic equilibrium,l eading to the aging of society, the perspective of bankrupcy, the destruction of family values, the suffocation of Western societies by immigrants, and finally will lead, as scientists predict, during the 21stcentury,to the total assimilation of European culture and genethic pool by foreign cultures brought by immigrants with a higher birth rate.
The implications are much more severe: social failure, economic downfall, chaos and poverty are already showing up, even today. Society is beginning to pay the price of its wrong choices, a price that will be payed not by those that started all that, but by each of our children who inherit amindless, Godless, atheist, nihilist, aging, denaturalized society: an immoral society.

Keywords :society, culture, demography, immoral, humanity

Immoral society

All things that emerge from the ground have a time of growth and a time of fall.Mankind has been no exception.But what is different,is that in the time of growth the seeds of distruction had been already sawn.

By the mid 19th century The Western World had became the center of the world.The European nations were sharing dominions all over the map,leaders were issuing orders that were obeyed to the far ends of the Earth and culture,wealth and science had became universal.

But out of wealth came greed,out of power despotism grew,out of culture came the loss of creed there was not enough room left for the sons of men to share amongst themselves,and,by the beginning of the 20th century the first world war began,a war in Europe,and then it spread , engulfing the entire world in a sea of misery and destructions.The Western World began to feel the effects of the ruthless society it had created.

Millions lost their lives in a pointless battle that left Europe in ruins,strengthened America and shook the colonies to the core.

But hope followed in years of peace and prosperity,in which the sons of Europe ended tended to their wounds and the fallen were replaced by their children.

But once again,as economy collapsed,tyrans rose to power,people with no consideration for human lives, for moral values or for religion: people like Hitler,Stalin,Lenin,Mussolini.But even the rest of Europe soon forgot the lessons of the past and grew arrogant,defiant but weak.

Inevitably abuses followed,the strong once again attacked the weak,and a new world conflict bagan.This time it was one of annihilation,one that was payed in blood by millions of innocents. The horrors of the Holocaust,the injustices of war,the atomic bomb,the atrocities of the URSS were just images of what humanity had became.But it was,nevertheless near a state of conflict of nation against nation,of people against people,and after years of conflict peace followed.

Over this period,society had been hard boiled,pressed and sacked by the mindless actions of few,by the rasialhutred or by ignorance.Peace gave the prospect of a new era,a new beginning,and it seemed like humanity was ready to tend to[i] its wounds . The allied powers that won the war ,the West opposed the communists in the east and Europe was divided.The World began chasing an americandream,one of prosperity,ofwealth,of justice.

But the same society that embraced the new ideals forgot its past,itsfoundations,the legacy that made it great.Culture was replaced by the subculture of the masses when a TV replaced opera,when radio replaced theatre and where slang terms proliferated.This so called culture offered an advantage it was easily spread thought mass-media,and it offered uniformity , standardisation to a multicultural Europe.

But it was hidden away untold dangers. People forgot their heritage, theirtraditions, theirhistory,they were no longer members of a nation but of a multicultureworld,where in fact one culture prevailed,the culture of the masses. The young became more rebelious,more susceptible to the idea of personal freedom,but not natural freedom; a chaotic kind of freedom,one that would start a conflict within families and family groups.

All of a sudden a huge amount of unfiltered information became avaible to the general public,regardless of social status of intellectual potential or previous experience.This kind of change prompted social transformations.The social and cultural values were turned around and the need for culture ,spirituality and intelectual gains became a race for self satisfaction and a need for material gains.

Under the innocent masks of films,documentations and world news,came the evil ways of consumerism,materialism,atheism,evolutionism and nihilism.The ancestral values of the Western world were replaced by the idea of getting rich and self centered personality. The time came for the european public to be systematically indoctrinated with such a high amount of information that depression and suicide found ground in the subconscious minds of the middle class.

Although education bacameavailable,the rigors were replaced by permisivity,by the lack of interest by both children and parents alike.The children were caught up in the race for the finest cars,finestdresses,finest make-up,most interesting parties,loudest music and how to show up their undeserved wealth.

Parents became cought up in a fervor to obtain even more material gains.Happyness became a question of self satisfaction rather than a common need.Family values bagan to suffer,as people searched more and more for careers and social satisfaction.

Priorities changed and so the people,they became more astranged from themselves,disconnected from realities and from the needs of their families.Family became … and solitude engulfed day to day life,and creativity was swept aside by the mass-media ideal promoting a new modern type of man,with no inhibitions,noloyalities and without a creed.

Television bagan to portray family as a necessity rather than the need for fullfilment,a difficult road that would inevitabilyencrouch upon personal freedom.Sexuality was obstinantly promoted as a way of life,and previous taboos bacame common knowledge to people who could not differentiate good from evil.Marriage was replaced by the idea of open relationships,loyalty was replaced by egocentrism,love was replaced by cold hearted,personal logic and,so,the entire moral system was overturned.

The main way to win hearts and mind was gradual aproach.These changes did not take place quickly but gradually,over the course of decades.People were not obviously forced into embracing the new age ideals but rather mislead into openly accepting the new way of thinking as a necessary change for the both.The old generation died out,being gradually replaced by people educated by the mass-media,incrediblyintelligent,but uncreative , rebelious,people without history or moral values.This new breed has been systematically lifted,step by step to positions of power to spread the mentality they had been taught to accept and embrace.

Meanwhile,colonialism had gone extinct and millions of immigrants from the dominions crept upon Europe,bringing fresh blood and new ideas .They offered cheap labourforce,so,lobby groups forced governments into accepting them undiscriminantly.Many of them were hard working people who had left their nations in search of a better life,but there were others who brought the horrors of their homeland along.They brought drugs,prostitution,diseases,clans,street fights and weapon traffic.They formed their own enclaves with no respect for laws and cultural backgrounds.

Their own culture prevailed in the cultural clash and their children refused to be integrated. For 50 years, immigrants swamped the Western World,changing views ,crippling old ways and bringing their own values.The way of life of Europe and North America was altered,after centuries of cultural development and after thousands of years of world inspiring ideas. Poverty became a vivid reality for a society incapable of understanding or helping the people it had attracted. Rasial tensions were obvious and riots created a climate of fear and insecurity. The gap between poor and rich widened.Convulsions were inevitable.

And there were even more changes to come,sweeping aside the leftovers of the real life values.

Meanwhile,in the East communism grew,and atheism destroyed a world filled with love and innocence.Programs and antisemitism were another painfull reality on the eastern side of Europe.

Tracing their roots in the teaching of Lenin and Marx, communism promoted are equitable society where class differences would be levelled. But,in fact the truth was painfully different. The rulling class ordered around,and, still discrimination existed amngst the

working class itself.Their nihilist aproach to life ,led the ruling elites to astrange themselves from the church and on many occasions,the church was hit by their intense hatred for higher knowledge. However dangerous and dictatorial this society turned out to be,it did not manage to permanently crush the organic development of society.On the Eastern side of the Courtain birth rate remained high and immigration relatively low.The people living under communist rule managed to hold on to their language,traditions and by and large to their ethnic groups.

A different reality was unfolding in the West,wheregoverments had legalised the worst abomination known to mankind: the slaughter of innocent children - the dreaded abortions. A society in turmoil,in decay had turned on itself with a vengeance, as households were deprived of the only mean to endure: birth. Family had became a liability on the road to personal self satisfaction,and of course as history has shown,the innocents would pay the price.Loud crowds supporting this atrocity would take to the street in defence of the "choice",a choice they had no right to take. Another key factor in this disaster was the astrangements of men from religion,the living force behind human life from the start,was now being put aside and replaced by the religion of economy,aheartless,atheist,mercyless economy that set people aside not by their qualities but by the ring of their pockets.To succeed the young were faced with a choice: either give up personal life or face a life of mediocrity.

The stage had been set by decades of broadcasts of unfiltered information promoting that clear goal self-satisfaction.So, unsuspecting people made the choice; as a result the whole society shook as birthrates fell dramatically and as the old replaced the young, as the main pillar of society quickly became pray to the countless numbers of immigrants that had refused the teachings of the West and had kept their lives,culture and families untoched by the concepts that were ravaging Europe.

By the beginning of the 21st century we can clearly see the effects of the evil seeds sawn previously.Inclassrooms,in the West you can mosfrequenty hear hindi,urdu,african or arabic rather than english,french,italian or flemmish .It is said, in many academic circles that, by the middle of this century, the immigrants would have become the majority in many places of Europe.By that time,the values that created Europe : religion,culture,knowledge,our very unicity of nation aside from others will be but a memory.

Feeble efforts are being made by Church,bygoverments and by the general public to right the wrongs but it is just too little.The wave of atheism has gripped generations,the murdering of innocent lives continues unabated in clinics,people continue to neglect family in favour of economy and the dark hand of despair ravages a new generation that can find no mercy,nounderstanding,in a cold, robotic society, enslaved to the economy. There are methods of correction,but they must be decisive,the complete and rapid transformation of unhealthy society.Promotions of pronatalistpolicies,promotions of family virtues,of genuine europeanculture,religious rebirth and the resetting of economic balance between poor and rich : are just a few of the measures that the Western world must promote in order to save itself.

The fruits of evil are ripe ,the mistakes became apparent,and all those who can see are witnessing the troubles of an immoral society.

AKNOWLEDGEMENT

Această lucrare a fost realizată in cadrul proiectului "Cultura româna şi modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate", cofinanţat de Uniunea Europeana şi Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanţare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077 sau „This paper is suported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number SOP HRD/159/1.5/S/136077

BIBLIOGRAPHY:

Conf. univ.dr. I. Maxim Danciu BIBLIOGRAFIE SOCIETATE SI COMUNICARE DE MASA Masteratproductie media Anul I. Semestrul II. Teme de seminar - Mass media in societatea moderna si postmoderna - Societate, comunicare si dezvoltare tehnologica - Multime, public si opinie publica - Manipularea prin mass media in societatea de consum - Mass media – procese de selctie si productie - Cultura mass mdia 1. Asa Briggs, Peter Burke, Mass-media. O istorie sociala. De la Gutenberg la Internet, Iasi, Editura Polirom, 2005

Sultana Craia, Comunicare si spatiu public la romani, Editura Meronia, Bucuresti, 2005.

Peter Dahlgren, Colin Sparks, Jurnalismul si cultura populara, Iasi, Editura Polirom, 2004.

Patrice Flichy, O istorie a comunicarii moderne. Spatiu public si viata privata, Iasi, Editura Polirom, 1999.

Peter Gross, Mass media si democratia in tarile Europei de Est, Iasi, Editura Polirom, 2004.

Jean-Noel Kapferer, Caile persuasiunii. Modul de influentare a comportamentelor prin mass media si publicitate, Bucuresti, Editura Comunicare.ro, 2002.

Patrick Lecomte, Comunicare, televiziune si democratie, Bucuresti, Editura Tritonic, 2004.

Jean Lohisse, Comunicarea. De la transmiterea mecanica la interactiune, Editura Polirom, 2002.

James Lull, Manipularea prin informatie. Mass-media – Comunicare, cultura. O abordare globala, Oradea, Editura Samizdat, 1999.

Armand Mattelart, Michele Mattelart, Istoria teoriilor comunicarii, Editura Polirom, Iasi, 2001.

Bernard Miege, Gandirea comunicationala, Cartea Romaneasca, Bucuresti, 1998.

Jeffrey H. Reiman, *Abortion and the Ways We Value Human Life* (Rowman& Littlefield 1998 ISBN 978-0-8476-9208-8)

Maguire, Daniel C. (3 April 2003). *Sacred rights: the case for contraception and abortion in world religions*. Oxford University Press. p. 83. ISBN 978-0-19-516001-7

Denis McQuail, Sven Windahl, Modele ale comunicarii pentru studiul comunicarii de masa, Bucuresti, Editura Comunicare.ro, 2001.

Chapman, Roger (2010). *Culture wars: an encyclopedia of issues, viewpoints, and voices*. M.E. Sharpe. pp. 1–2. ISBN 978-0-7656-1761-3

"Scarce First Edition of Niebuhr's Moral Man and Immoral Society". Brian Parkhill Rare Books. 2013-10-06

"Recovering Christian Realism in "Terrifying Times" | Comment Magazine | Cardus". Cardus

"Rule of Faith". *The NuttallEncyclopædia* (1907)

Irina Stanciugelu, Mastile comunicarii. De la etica la manipulare si inapoi, Editura Tritonic, Bucuresti, 2009. 20. John B. Thompson, Media si modernitatea. O teorie sociala a mass-media, Filipestii de Targ Prahova, Editura Antet, 2000.

Pierre Zemor, Comunicarea publica, Institutul European, Iasi, 2003.

ORAL HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE BEFORE AND AFTER CONSERVATIVE PERIODONTAL THERAPY

Gabriela Beresescu, Assist. Prof., PhD, Adriana Monea, Assist. Prof., PhD, Monica Monea, Assist. Prof., PhD, Ciprian Dalai, PhD Student – University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureș, Cioban Tiberiu, PhD Student –"Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The World Health Organization (WHO, 1993) defines the quality of life as „an individual's perception of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, standards and concerns". Periodontitis is an infectious disease which, left untreated, results in progressive attachment and bone loss and ultimately leads to dental loss. It seriously affects various aspects of the quality of life in many individuals.
The purpose of this study is to assess the oral health related quality of life before and after conservative periodontal therapy. The periodontal status was recorded at baseline and after scaling and root planning. Clinical examination for periodontal status and personal interviews for oral health related to the quality of life were conducted. The results showed poor scores for oral health related to the quality of life in the control group compared with the test group. Females perceived the quality of life related to oral health in a higher degree as compared to males. There was no significant difference between the gender for functional limitations and social well-being. In conclusion, conservative periodontal therapy may lead to substantially higher gains in periodontal status, and it also greatly improves the quality of the life in patients.

Keywords: periodontitis, oral health related to the quality of life, conservative therapy, scaling and root planning

Introduction

Periodontal diseases represent de most frequent conditions of the human body, affecting it irrespective of sex, age or geographical area. Periodontal diseases are induced by determinant factors such as microbes associated with local factors (scale, caries, edentations, dental-maxillary abnormalities, parafunctions, smoking, iatrogenics, etc) and general factors (diabetis, cardiovascular, haematological and hepatical conditions, immune dysfunctions, nutrition deficiencies, endocrine dysfunctions, nervous system related diseases).

Periodontitis is an infectious disease which, left untreated, results in progressive attachment and bone loss and ultimately leads to dental loss. Periodontitis seriously affects various aspects of the quality of life in many individuals. The conservative periodontal therapy can lead to predictable pocket reduction and stop further disease progression. However, the therapy is usually associated with an increase in soft tissue recession and bone loss. Conventional periodontal treatments such as scaling and root planning are generally followed by periodontal repair, thus implying healing without restoration of the tooth attachment apparatus, and are often associated with the formation of a long junctional epithelium.

The World Health Organization (WHO, 1993) defines the quality of life as „an individual's perception of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, standards and concerns". The patient's perception regarding the quality of life in relation to oral health is an important

aspect for the success of the treatment. So, that periodontal therapy was suggested to have a positive impact on the quality of life(QoL). Up to this moment data regarding the effect of periodontal therapy on QoL are limited.

The purpose of this study is to assess the oral health related quality of life (OHRQL) before and after conservative periodontal therapy.

Materials and Methods

This prospective study enrolled patients who visited the Department of Odontology and Periodontology of the Faculty of Dentistry in Targu Mures. The study was conducted over 8-months, from January 2014 to August 2014.

Subjects

180 patients, 112 females and 68 males, aged between 25-60 were randomly distributed in two groups (test group and control group) according to the following inclusion criteria: diagnosed with moderate periodontitis, a minimum of four sites with probing depth ≥ 4 mm (PD), presence of ≥ 16 gradable teeth, no systematic periodontitis treatment within the last 12 months, smoking ≤ 10 cigarettes/day, good general condition. Subjects were excluded from both groups (test and control) on the following criteria: need for periodontal surgery during the study, intake of medication known to affect periodontal status, pregnancy, and other chronical diseases.

Clinical examinations

Informed consent was obtained from all subjects. Clinical examinations for periodontal status and personal interviews for perception of the oral health related quality of life were conducted at baseline and four weeks after therapy. The periodontal status was recorded of the Ramfjord teeth, which include the maxillary right first molar, the maxillary left central incisor, the maxillary left first premolar, the mandibular left first molar, the mandibular right central incisor, and the mandibular right first premolar. The following parameters were assessed: bleeding on probing by using a probe, probing depths (PD), and clinical attachment level (CAL). The presence or absence of plaque was evaluated with plaque index (O'Leary et al.1972). Gingival inflammation was assessed by the gingival index (Loe and Silness, 1963).

The test group received a conservative periodontal therapy consisting of oral hygiene instructions, scaling and root planning by using hand and ultrasonic instruments. The control group received no treatment. After four weeks, a reevaluation was carried-on, and the patients from both groups responded to the second survey.

Instruments

The questionnaire is a descriptive instrument specifically designed to evaluate the psychosocial impact of oral conditions and diseases. Using the OHRQL instrument the following factors were assessed: functional limitation, physical pain, psychological discomfort, psychical disability, psychological disability, social disability and handicap. The OHRQL model was used. Responses were recorded by using a five-point scale: 0,never; 1,hardly ever; 2, occasionally; 3,fairly often; 4,very often.

Statistical analysis

The Statistical Package for Social Sciences (SPSS) was used for data processing and statistical analysis. The Mann-Whitney U test was used to analyze the difference between groups. The Wilcoxon test was used to analyze the differences between baseline and after 8 months for periodontal status and OHRQL scores.

Results

All the patients completed de OHRQL questionnaire before and after the conservative periodontal therapy. Table 1 shown the mean scores on the OHRQL domains at baseline. Females experienced better oral health quality of life than males. There were statistically significant differences in patient scores between each domain ($p<0.0001$). OHRQL scores for pain, eating and chewing function were relatively high. There was no significant difference between the gender for functional limitations and social well-being. No significant corelation was observed with the baseline periodontal parameter.

Table 1. OHRQL scores at baseline

OHRQL Domains	Test group (n=95)	Controlgroup (n=85)	*p*
Pain	1.15	0.40	0.0049
Dry mounth	0.61	0.39	0.0289
Eating and chewing function	1.68	0.27	<0.0001
Speech function	0.67	0.15	0.0010
Social function	0.68	0.10	<0.0001
Psychologic function	1.28	0.35	<0.0001
Health status	1.09	0.72	0.0007

Table 2. OHQRL OHRQL scores at baseline and after 8 months

QHRQL domanins	Baseline	After 8 months	Significantly different* *(p)*
Pain	1.15	0.68	0.0009*
Dry mounth	0.61	0.49	0.0039*
Eating and chewing function	1.68	1.32	<0.0001*
Speech function	0.67	0.67	>0.9999
Social function	0.68	0.43	0.0214*
Psychologic function	1.28	0.95	0.0012*
Health status	1.09	0.88	0.2899

The periodontal therapy resulted in a significant improvement in all periodontal parameneters measured (Table3). The greatest improvement was observed in pain, followed by eating and chewing. The psychologic domain showed at least a moderate improvement. Compared with baseline, a significantly higher proportion of patients reported rarely or never having problems with pain, eating and chewing after treatment.

Table 3. Periodontal Parameters at baseline and after 8 months

Periodontal Parameters	Baseline	After 8-months	Significantly different *(p)*

PD (mm)	3.11	2.65	<0.0001*
CAL (mm)	3.57	2.98	<0.0001*
PD ≥ 4mm (%)	28.33	14.02	<0.0001*
FMBS (%)	25.88	15.03	<0.0001*

The patients had a poor initial outlook on their oral health, with 58% rating their overell oral health as poor compared to others of the same age (Figure 1). Only 9%of the patients perceived their oral health as good. 12%of patients indicated that general health was not a major concern.

Discussion

This is the first study which analyses the patient's perception regarding the oral health related quality of life before and after conservative periodontal therapy ever to take place in Romania. The results are in accordance with international studies that show that periodontal diseases have a negative impact on the quality of life.

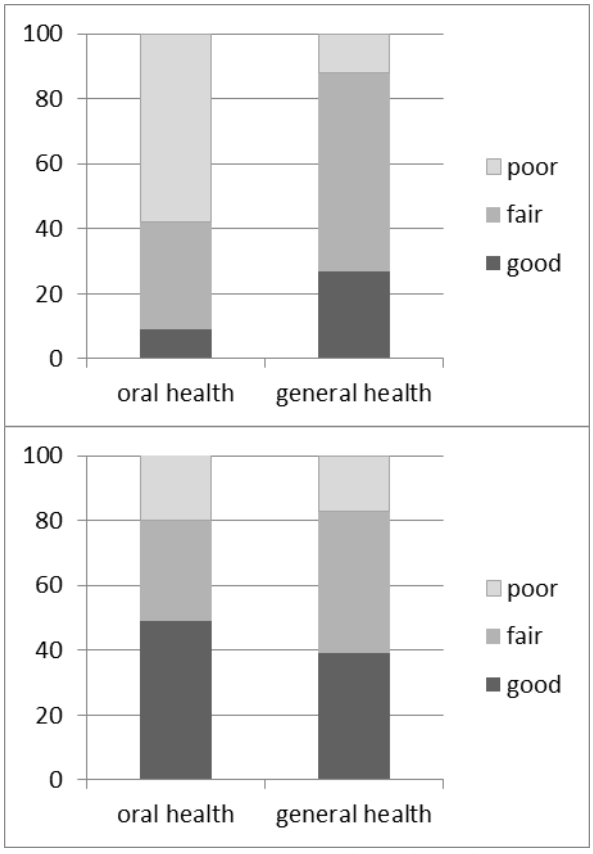

Figure 1. Perceived oral and general health (%) of patients at baseline and after 8-months

In previous studies by Sato et al. and Kikuchi et al., the significance of introducing the OHRQL model in dental hygiene education was shown. Jowett et al., Ng and Leung, and Drumond-Santana et al. used the OHIP-14 to assess the impact of periodontal disease on QoL.

Ng and Leung showed that the periodontal disease had a negative impact on QoL. They reported a perceived impact on the domains, mainly physical pain and psychological disability.

It is known that the self-ratings of oral heath, perceived needs, and the impact of oral health on QoL are not always closely correlated with clinical findings. It was reported that

patients did not report any significant impact on their QoL even when biomedical data were indicated of severe disease.

The conservative periodontal therapy performed in the present study is considered to be effective in terms of improvement in periodontal parameters. The results of our study showed significant improvment in the periodontal status and oral health after conservative periodontal therapy in accordance with the common knowledge that the status of oral hygiene has a high impact on the OoL.

Conclusions

With all the limitations regarding the number of patients, our study showed that the conservative periodontal therapy leads to substantially higher gains in periodontal status, and it also greatly improve their quality of life.

In conclusion, a preventive strategy, including oral hygiene instructions, and proper management of the periodontal disease is needed in order to improve patient's general health and social life.

Acknowledgements

This paper was published under the frame of European Social Found, Human Resources Development Operational Programme 2007-2013, project no. POSDRU/159/1.5/S/136893.

References

Ramfjord SP,Knowles JW, Nissle RR, Shick RA, Burgett FG. Longitudinal study of periodontal therapy. J Periodontol 1973;44:66-77.

Williams KB, Gadbury-Amyot CC, Krust-Bray K, Manne D, Collins P. Oral health-related quality of life: A model for dental hygiene. J Dent Hyg 1998;72:19-26.

Gadbury-Amyot CC, Williams KB, Krust-Bray K, et al. Validity and reliability of oral health related quality of life instrument for dental hygiene. J Dent Hyg 1999;73:126-134.

Keselyak NT, Gadbury-Amyot CC. Application of an oral health-related quality of life model to the dental hygiene curriculum. J Dent Educ 2001;65:253-261.

Naito M, Nakayama T, Fukuhara S. Quality of life assessment and reporting in randomized controlled trials: A study of literature published from Japan.Health Qual Life Outcomes,2004;2:31.

Ng SKS, Leung WK. Oral health-related quality of life and periodontal status. Community Dent Oral Epidemiol,2006;34:114-122.

Jowett AK, Orr MTS, Rawlinson A, Robinson PG. Psychosocial impact of periodontal disease and its treatment with 24-h root surface debridment. J Clin Periodontol,2009;36:413-418.

Saito A, Hosaka Y, Kikuchi M, Akamatsu M, Fukaya C, Matsumoto S, Ueshima F, Hayakama H, Fujinami K and Nakagawa T. Effect of Initial Periodontal Therapy on Oral Health-Related Quality of Life in Patients With Periodontitis in Japan, J Periodontol 2010:1001-1009.

Araujo CA, Gusmao ES, Batista JE, Cimoes R. Impact of periodontal disease on quality of life. Quintessence Int 2010;41:111-118.

THE ROLE OF THE FAST FROM THE PERSPECTIVES OF NUTRITIONAL PSYCHOPEDAGOGY

Maria Dorina Paşca, Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy, Tîrgu Mureș

Abstract: Reporting the man to its faith, from its theological perspective and not only, determins and represents new behavioral attitudes and also specific cognitive conformations. In this context the fast subscribes in the sequence, sometimes limited understood, of making the similarity with "loosing weight", fact that determines connotations of destructuring even in the perimeter of the personality of the one in cause.
Thus, the existence of a logistic variety in what concerns the fast, makes that its perceiving from a psyco-nutritional perspective to be a special one, fact that determines the aparition of a new concept through which is registered the delimitation and determination between fast – as "trend" and equilibrium between the spiritual and bodily nourishment.
Among the christian fast we can talk about the: medical feast, as a treatment, the maintenance, healing feast, in all situations being important the relation established between cause and effect, the resultand wanting to be the expected one.

Keywords: fast, nutrition, acceptance, health, equilibrium.

Dacă pornim incursiunea noastră cnosologică, de la explicaţia cuprinsă în Dex (1975), **postul** reprezintă interdicţia de a mânca unele alimente (de origine animală) prescrise creştinilor de către biserică în anumite zile sau perioade ale anului. În acelaşi context, **mâncarea de post** este pregătită numai din alimentele îngăduite de biserică, ceea ce reprezintă o selecţie care determină şi ralizează totuşi, menţinerea unui **echilibru** între **hrana trupească şi cea sufletască**.

Astfel, din perspectiva sa creştină, postul se caracterizează prin:
a)- abstinenţă;
b)- înfrânare;
c)- purificare
toate facând trimitere atât la partea trupească cât şi la cea sufletească, îngăduind:
a)- cumpătarea;
b)- echilibrul;
c)- înţelegerea;
d)- acceptarea
fapt ce determină o atitudine nu numai a bisericii faţă de post, cât/dar şi a fiecărui creştin în parte.

Dacă în acest segment **postul** este prevăzut pentru anumite **zile** (miercuri şi vineri), în preambulul marilor **sărbători** (Crăciun, Paşti, Sf. Petru şi Pavel, Sf. Maria, Ziua Crucii) având şi calitatea de sec/negru, **atitudinea** noastră faţă de întregul demers e necesar a fi una constructivă, urmărind izbăvirea sufletului şi prin rugăciune, aducând liniştea şi pacea dorită.

Şi totuşi, biserica **nu îngăduie** postul pentru copi, bătrâni şi persoane bolnave, deoarece acesta nu trebuie privit ca un chin, sacrificiu sau suferinţă, ci ca o curăţire a sufletului prin purificarea hranei, menţinându-se astfel un echilibru interior căruia i se adaugă rugăciunea.

Prin **rugăciune** în speţă a celei citite în fiecare **post**, se aduce îngăduinţa timpului, naturii şi fiinţei, spunându-se:

„Nădejdea tuturor marginilor pământului şi a celor ce sunt pe mare departe, Dumnezeul nostru acela ce mai înainte ai întocmit prin cea veche şi nouă a Ta lege aceste zile de post la care ne-ai învrednicit pe noi acum a ajunge, pe Tine Te lăudăm şi Ţie ne rugăm, întăreşte-ne pe noi cu puterea Ta, ca să ne nevoim într-nsele cu sârguinţă spre slava numelui Tău celui sfânt şi spre iertarea păcatelor noastre, spre omorârea patimilor şi biruinţa a tot păcatul, ca împreună cu tine răstignindu-ne şi îngropându-ne, să ne sculăm din faptele cele moarte şi să petrecem cu buna plăcere înaintea Ta, întru toate zilele vieţii noastre. Că Ţie se cade a ne milui şi a ne mântui pe noi, Hristoase Dumnezeule şi Ţie slavă înălţăm împreună cu părintele Tău cel fără de început şi cu Preasfântul şi Bunul şi de Viaţă Făcătorul Tău Duh, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin."

De asemenea, rostul zilei prin ceasurile sale, face loc şi **mâncării** aceasta fiind binecuvântată, astfel mâncarea şi băutura, cât şi bunătăţile pământeşti cu care ne săturăm, neuitând de: grâul, vinul şi untdelemnul înmulţite prin voia Ta, Doamne, sunt cele care îngăduie putinţa înţelegerii fiecăruia dintre noi, ce este bine şi ce nu, **hrana** fiind cea care să aducă lumina înţelepciunii şi orânduirii stării de bine, prin menţnerea sănătăţii atât fizice cât şi mentale, **postul** fiind înfrânarea voită şi nu impusă, răspunderea alocându-ne-o noi înşine.

În acest context apar **rugăciunile la vremea mesei:**

1. – **de dimineaţă** (gustarea):

a)- înainte:

Tatăl nostru care esti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin.

b)- după:

Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe Tine Născătoarea de Dumnezeu, cea pururi fericită şi prea nevinovată şi Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii şi eşti mai mărită fără de asemănare decât Serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu- Cuvântul ai născut, pe Tine cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu,te mărim.

2**.- la amiază**(prânzul):

a)- înainte:

Tatăl nostru care esti în ceruri, sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean. Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi slava a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin.

b)- după:

Mulţumim Ţie, Hristoase Dumnezeul nostru că ne-ai săturat de bunătăţile Tale cele pământeşti. Nu ne lăsa pe noi lipsiţi nici de cereasca Ta împărăţie, ci precum în mijlocul apostolilor Tăi, ai venit, Mântuitorule, pace dându-le lor, vino şi la noi şi ne mântuieşte. Amin.

3.- **seara** (cina):

a)- înainte:

Mânca-vor săracii şi se vor sătura şi vor lăuda pe Domnul, iar cei ce-L caută pe Dânsul, vii vor fi în inimile lor, în veacul veacului. Amin.

b)- după:

Veselitu-ne-ai pe noi doamneîntru făpturile Tale şi întru lucrurile mâinilor Tale ne-am bucurat. Ânsemnatu-s-a peste noi lumina feţei Tale, Doamne. Dat-ai veselie în inimile noastre din rodul grâului, al vinului şi al untuluidelemn, care s-au înmulţit. Cu pace ne vom culca şi vom dormi, căci Tu, Doamne, întru deosebită nădejde ne-ai aşezat. Amin.

Ajungem astfel, a clasifica postul după, Dumitrescu R. (1996):

1)- **creştinesc**, care poate fi:

a)- negru, adică numai cu pâine şi apă;

b)- obişnuit, cu interdicţia „de dulce", adică fără carne, lapte, grăsimi, ouă, etc.

2**)- medical** sau dietă care se recomandă de către medicina alopată în diverse medii:

a)- fără sare, prăjeli, alcool, cafea, cacao, carne şi produse din carne;

b)- vegetarian adică legume, fructe, zarzavaturi, preparate termic;

c)- lactovegetarian, adică vegetarian plus lactate şi ouă;

d)- lactovegetarian combinat cu carne slabă de viţel, pasăre, peşte alb, etc.

3)- **de antrenament**, adică luni, miercuri, vineri, post creştinesc, negru sau numai cu ceaiuri medicinale sau sucuri;

4)- **de întreţinere**, după un tratament necontrolat, adică „înfometare", o dată pe săptămâna, cu sau fără cele două clisme de rigoare, trei zile pe lună, şapte zile pe trimestru, optsprezece-douăzeci şi una de zile pe an, etc.

5)- **de autovindecare**, unde neapărat trebuie să ţinem cont de faptul că totul se adaptează la noi, individualizând procesul ca atare, miracolul fiind acela de a ne păstra sănătatea pe o perioadă cât mai lungă de timp, dacă se poate, toată viaţa.

Cu toate acestea, cele prezentate anterior reprezintă doar o parte a structurii **postului**, acesta având evoluţii şi întreprinderi variate, pornind de la tradiţia indiană unde era recomandat persoanelor supraponderale şi ajungând în zilele noastre, devenit popular prin considerarea sa ca tratament al obezităţii.

Deci, **postul** nu este înfometare, ci constituie mai degrabă o modalitate de expresie personală la o conduită nutriţională, iar dacă este legat de o tradiţie, atunci impactul său cât şi atribuţiile sunt/sau pot fi variate.

Din punctul de vedere al psihopedagogiei nutriţionale, **postul** are atribuţiile unei relaţii dintre trup şi suflet/ spirit în sensul în care „alterarea" unui proces sau a unu organ aduce atingere întregului. De aceea, considerând postul o **modă** ca să mai facem economie la mâncare, reuşim doar a ne înfometa, fiind aproape de o cădere nervoasă, depresie sau boală nutriţională. Important este a înţelege fenomenul nutriţional înasinte de a-l considera „cura noastră de slăbire" punându-ne „bine" şi cu cele sfinte, metaforic vorbind, împuşcând doi iepuri deodată.

Defapt, **postul** oscilează între ritual şi voinţă impusă de a te abţine să te hrăneşti, atitudine care completează la un moment dat, un profil de personalitate ce poate creiona:

a)- un comportament vădit religios (dogmă, penitenţă, încercare,izbăvire);

b)- un comportament alimentar impus datorită unor împrejurări cu implicaţii personale (stare de sănătate, status social);

c)- o tendinţă la modă, prin aderarea la curente şi structuri noi privind dieta şi nutriţia optimă.

Cu toate acestea, cel mai important obiectiv al evoluţei noastre psihice, este acela de a îmbina nevoia de a te hrăni cu actul de educaţie în a primi hrana oferind organismului atât cât are nevoie ca digestia cuvântului şi a alimentului să se facă cu chibzuinţă şi echilibru, neuitând că „Non multa sed multum." (Nu tot ce e mult e şi bun).

Bibliografie:

1. Dumitrescu, R. (1996)- *Taina longevităţii*, Ed. Trei, Bucureşti
2. Holford, P.(2008)- *Cartea nutriţiei optime*, Ed. All, Bucureşti
3. Iordăchescu, G (2006)- *Psihologia alimentaţiei umane*, Ed. Academica, Galaţi
4. Paşca, M. D. (2009)- *Elemente de psihopedagogie nutriţională*, Ed. University Press, Tg. Mureş

5. Paşca M. D.; Tia T. (2007) – *Psihologie şi consiliere pastorală*, Vol. I., Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia
6. Paşca M. D.; Tia T. (2009) – *Psihologie pastorală*, Vol. II., Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia
7. D. E. X. (1975)- Ed. AcademieiRSR, Bucureşti
8. Carte de rugăciuni (2003)- Ed. Reîntregirea, Alba Iulia
9. Carte de rugăcuni (2009)- Ed. Alutus, Slatina

THE RELATIONSHIP BETWEEN DISSOCIATION AND SUBSEQUENT INTRUSIONS IN CONTEXT OF TRAUMA EXPOSURE

Cornelia Măirean, PhD Fellow, SOP HRD/159/1.5/S/133675 Project, Romanian Academy, Iași Branch

Abstract: Repeated intrusions of the traumatic events are core symptoms of posttraumatic stress disorder (PTSD), described as exceptionally vivid and rich in sensory detail (Brewin & Holmes, 2003). Several studies found dissociation, both trait dissociation and peritraumatic state dissociation, to be a risk factor for PTSD development after trauma-exposure (Briere, Scott, & Weathers, 2005; Lensvelt-Mulders, van der Hart, van Ochten, van Son, Steele, & Breeman, 2008). Trait dissociation is considered a relatively stable trait and it refers to a reduced awareness of one's surroundings marked by symptoms such as depersonalization, emotional numbing, and altered sense of time. State dissociation refers to a temporary dissociative state, during and right after the trauma. The role of dissociation is not without controversy since there are studies that deny the fact that it is an independent predictor of PTSD (Hagenaars & Krans, 2011). Certain contradictions can be explained by the fact that the relationship between dissociation and PTSD development is more complex and could be mediated by the presence of other variables. In this paper, we present the effect of dissociation on the development of intrusive symptoms of PTSD, as well as the possible explanations of the contradictory results.

Keywords: trait dissociation, state dissociation, intrusions

Trauma exposure and posttraumatic stress symptoms

In the aftermath of a traumatic life event, persons may develop a constelation of symptoms such as anxiety, depression, or event posttraumatic stress disorder (PTSD). Posttraumatic stress disorder is a distressing and disabling condition characterised by avoiding stimuli associated with the traumatic event(s) (e.g people, places, conversations, activities, objects, situations), reexperiencing of the trauma (e.g recurrent, involuntary, and intrusive distressing memories of the traumatic event), physiological hyperarousal (e.g problems with concentration, sleep disturbance), and negative alterations in cognitions and mood associated with the traumatic event (e.g negative beliefs or expectations about oneself, others, or the world). In this context, a traumatic event is defined as one involving exposure to actual or threatened death, serious injury, or sexual violence, directly or secondary (e.g witnessing the event as it occurred to others) (*Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders,* 5th ed. [*DSM–V*]; American Psychiatric Association, 2013). Intrusions of the trauma, described as exceptionally vivid and rich in sensory detail, are hallmark symptom of posttraumatic stress disorder that have received considerable attention from reseachers (Brewin & Holmes, 2003). However, a minority of the victims develop posttraumatic stress disorder symptoms, which has led to numerous studies exploring risk and protective factors (Galea, Nandi, & Vlahov, 2005). A factor frequently linked to PTSD development (McCaslin et al., 2008; Ozer, Best, Lipsey, & Weiss, 2003) is dissociation, both state and trait.

Peritraumatic dissociation

Peritraumatic dissociation include alterations in the perception of space, time and the self, occurring during or immediately in the aftermath of a traumatic experience (Martin & Marchand, 2003). These alterations leads to depersonalization (e.g feeling disconnected from one's body), derealization, altered sense of time, feeling disoriented, confusion, amnesia,

numbing or detachment (Briere et al., 2005). During the last years, retrospective and prospective studies report a relationship between peritraumatic dissociation during or shortly after a trauma exposure and the development of posttraumatic stress symptoms (e.g., Birmes et al., 2003; Laposa & Rector, 2012; Kumpula, Orcutt, Bardeen, & Varkovitzky, 2011). Moreover, the results of a meta-analysis showed that peritraumatic dissociation is a stronger predictor of PTSD than pre- or posttraumatic variables (Ozer et al., 2003). Nevertheless, previous studies showed that peritraumatic dissociation has an important influence only in the etiology of initial posttraumatic symptoms (Bryant, 2007), but does not explain more distal symptomatology (van der Velden & Wittmann, 2008). Thus, it is possible that peritraumatic dissociation to contribute to the onset of posttraumatic stress symptoms, while other factors may account for the maintenance of symptoms across time (Kumpula et al., 2011).

According to some researchers, dissociation allows an individual to separate from his or her psychic and physical pain caused by the trauma (Briere et al., 2005). From this point of view, dissociatian can be considered a defense mechanism, that may help a person to cope with strong emotions, by limiting the awareness of threatening and overwhelming experiences (e.g., Bryant, 2007). However, the adaptative function of peritraumatic dissociation appears only shortly after trauma exposure, as it has been associated with development of PTSD symptomatology (Briere et al., 2005).

Trying to explain the mechanism linking peritraumatic dissociation to posttraumatic stress symptomatology, some researchers sustain that this association is explained by the fact that dissociative experiences during a trauma life event may interfere with the formation or organization of memories, impeding the integration of the trauma into the autobiographical memory sistem (van der Kolk & Fisler, 1995). Some empirical evidences sustain the fact that peritraumatic dissociation is associated with the development of disorganized and fragmented memories and posttraumatic stress symptoms (Halligan, Michael, Clark, & Ehlers, 2003). If depersonalisation, derealisation and numbing not allow the conceptual processing during the trauma to occur, then the trauma memories are difficult to control and retrieve intentionally. Studies showed that persons with posttraumatic stress have a low ability to recall different aspects of the trauma due to the fact that memories about trauma experience are often fragmented and poorly organized (Koss, Figueredo, Bell, Tharan, & Tromp, 1996). A theoretical framework that explain the particularities of trauma memories in persons with posttraumatic stress symptoms is the dual-representation theory of PTSD (Brewin, Dalgleish, & Joseph, 1996). According to this theory, information that are relatively consciously processed during trauma exposure are stored in a memory system called verbally accessible memory (VAM). These information can be retrieved voluntarily in any moment of life. By contrast, when information is not consciously processed, it is stored in situationally accessible memory (SAM) and it can not be retrieved voluntarily. The information stored in SAM system (mostly sensory, visuospatial information without temporal context) can be accessed automatically by exposure to relevant cues and may lead to intrusions of the trauma (e.g detailed visual images, flashbacks). Peritraumatic dissociation restricts conscious processing and prevent verbal encoding, so information is stored in SAM. As a consequence, more posttraumatic stress symptoms, especially intrusions, can occur. A similar point of view is sustained by Ehlers and Clark's (2000) cognitive model of PTSD. According to this theoretical model, processing sensory impressions rather than conceptual processing (processing meaning and context) is associated with later intrusions.

Trait dissociation

Trait dissociation is defined as a relatively stable tendency to experience dissociative symptoms (Hagenaars & Krans, 2011) and it represent a chronically vulnerability to stress (Hagenaars, Van Minnen, & Hoogduin, 2010). Moreover, several empirical research showed

that it is a risk factor for posttraumatic stress symptoms, particularly intrusions, in context of trauma exposure (Briere et al., 2005; McCaslin et al., 2008; Murray, Ehlers & Mayou, 2002).

Because dissociative symptoms during of shortly after trauma are considered coping mechanisms, these symptoms are conditioned by the ability to have dissociative experiences (Hagenaars & Krans, 2011). Especially, some researchers assumed that a high level of trait dissociation should facilitate the occurance of peritraumatic dissociative symptoms. Several empirical studies support this assumption, showing positive associations between trait and spontaneous state dissociation (McCaslin et al., 2008; Zoellner, Sacks, & Foa, 2007). Moreover, the studies using a laboratory dissociation induction also showed that a high level of trait dissociation was related to more dissociative symptoms (Leonard, Telch, & Harrington, 1999). Although both state and trait dissociation were linked to symptoms of intrusions, the differential or cumulative effect of these variables has been less examined. A study that do examined the relation between trait dissociation, state dissociation and intrusions found that trait dissociation predicted the frequency of intrusive images, and trait dissociation was also related to state dissociation but the latter variable did not predict intrusion frequency (Hagenaars & Krans, 2011). An interesting results of this study is the fact that the effect of trait dissociation on intrusive images was no longer significant after controlling for peri-traumatic emotions (e.g horror). Therefore, the assumption that the trait dissociation – posttraumatic stress symptoms relation may be mediated by state dissociation, as state dissociation seem to be a strong predictor of posttraumatic stress (Brewin et al., 2000), and trait dissociation is associated with state dissociation (Zoellner et al., 2007), was not sustained. Trait dissociation was associated with more peri-trauma state dissociation, but this path did not go further, to explain the occurance of intrusions.

Somatoform dissociation

Another form of dissociation, less studied, is somatoform dissociation, manifested in somatic variables and defined by a disintegration of somatoform components of experience, that may lead to analgesia and psychogenic seizures (Hagenaars, Van Minnen, Holmes, Brewin, & Hoogduin, 2008). Especially, life events involving a threat to life were found to induce peritraumatic somatoform dissociative responses (Pitman, Van der Kolk, Orr, &Greenberg, 1990). Nevertheless, very few studies have explored the relation between somatoform dissociation and posttraumatic stress symptoms. Studies that do exist support the fact that trauma life events can lead to somatoform dissociation (Dietrich, 2003) and also showed that somatoform dissociation was strongly related to posttraumatic stress symptoms (El-Hage, Darves-Bornoz, Allilaire, & Gaillard, 2002). More research is needed to clarify the effect of somatoform dissociation on information processing during trauma and future symptomatology.

Controversary findings

Although peritraumatic dissociation has often been studied in the last years and has proven to be a stronger predictor of posttraumatic stress symptoms than other factors such as prior trauma and perceived life-threat during the trauma (Breh & Seidler, 2007; Lensvelt-Mulders et al., 2008; Ozer et al., 2003), the role of dissociation is not without controversy. This controversy is generated by the fact that some studies fail to demonstrate that peritraumatic dissociation is an independent predictor of posttraumatic stress responses (e.g., Marshall & Schell, 2002; Simeon, Greenberg, Nelson, Schmeidler, & Hollander, 2005). Moreover, the results of a review of prospective studies suggests that peritraumatic dissociation may have a weak effect in predicting posttraumatic stress symptoms beyond three months post-trauma (Simeon et al., 2005; van der Velden & Wittmann, 2008). Consistent with this point of view, numerous researchers have showed that peritraumatic disociation does not predict posttraumatic stress symptoms beyond mental health problems assessed soon after trauma exposure (e.g., van der Velden et al., 2006; Wittmann, Moergeli, & Schnyder, 2006).

The fact that the predictive power of peritraumatic dissociation disappears after controlling for other stress-related factors (e.g., van der Velden et al., 2006; Wittmann et al., 2006), especially for initial posttraumatic stress symptoms (Hagenaars, Van Minnen, & Hoogduin, 2007; Marshall & Schell, 2002), may mean that other factors may exert a stronger influence on the maintenance of symptoms across time (Kumpula et al., 2011).

However, many studies on the relation between peritraumatic dissociation and posttraumatic stress symptoms are retrospective and limited by methodological shortcomings such as forgetting, attribution of symptoms, and over-reporting (Candel & Merckelbach, 2004). Therefore, the reliance on these reports is questionable because of possible bias in recollections over time and memory retrieval (Harvey & Bryant, 2000). Previous studies showed that recall of peritraumatic dissociation can vary over time, and changes in recall of peritraumatic dissociation are strongly correlated with changes in posttraumatic stress symptoms (Marshall & Schell, 2002). Furthermore, mixed results may be explain by the fact that studies differed in the way participants were asked to assess peritraumatic dissociation. For exemple, in some studies participants were asked to focus on peritraumatic dissociation during the event (Gershuny, Cloitre, & Otto, 2003), while in others participants were asked to focus during and immediately after the event (Jaycox, Marshall, & Orlando, 2003). There are also some researchers that asked participants to recall experiences of peritraumatic dissociation in context of trauma exposure, but did not specify a time context (Holeva & Tarrier, 2001).

In order to limit the methodological variability and heterogeneity of trauma types across studies, some researcher proposed that experimental, laboratory-based studies about the relation between dissociation and subsequent symptoms of intrusions are more useful (Hagenaars et al., 2008). There are some experimental studies that have examined the relationship between peritraumatic dissociation and traumatic intrusion development (Kindt, Van den Hout, & Buck, 2005). In these studies, participants are exposed to an aversive film, then they report spontaneously occurring dissociation during the exposure, and intrusion frequency 1 week later. Unfortunately, experimental studies reported mixed results, too. While some studies identified a relation between peritraumatic dissociation and subsequent intrusions (Kindt et al., 2005), this relationship was not found in another study using a similar design (Stuart, Holmes, & Brewin, 2006). Other laboratory studies have experimentally induced dissociation (Holmes, Brewin, and Hennessy, 2004) by asking participants to stare at a dot during a distressing film. The results showed that increases in state dissociation were related to more reported intrusions but, unexpected, there were no differences in intrusion frequency in the next week between experimental and control conditions. Another form to induce peritraumatic dissociation imply asking participants to watch an aversive film in a hypnotically induced dissociative state (Holmes, Oakley, Stuart, & Brewin, 2006). During a part of the film participants received suggestions for depersonalisation and derealisation. Results showed that dissociation was successfully induced, but had no effect on subsequent intrusions (participants reported no more intrusive memories of film sections in which they received dissociation instructions).

Conclusions

Previous studies showed that a possible consequence of trauma exposure is the development of posttraumatic stress symptoms. A risk factor for posttrauma reaction is dissociation, both as state, as a trait (Birmes et al., 2003). Peritraumatic dissociation received considerable attention in empirical studies. Results showed that it is a strong predictor factor in posttraumatic stress development, although nonsignificant results were also reported. An explanation for the mixed findings is the fact that most studies are methodologically flawed. Experimental studies may provide a good alternative, though previous studies of induced dissociation failed to find the predicted increase in intrusion. Future research is needed to

clarify the nature of relation between peritraumatic dissociation and intrusion development. Moreover, studies should focus on a less studied form of dissociation - somatoform compartmentalisation (akin to the freezing response). A field that should also receive some attention is secondary exposure to trauma. A small number of studies checked for the relation between peritraumatic dissociation and post-traumatic reactions among persons indirectly exposure to trauma (e.g rescue personnel) (Fullerton, Ursano, & Wang, 2004). Among these persons, exposure to human pain may be one of the most traumatizing experiences and a risk factor for subsequent posttraumatic stress symptoms (Ursano & McCarroll, 1990). These studies neglected the peritraumatic dissociation and its influence during and after exposure to a traumatic event (Guthrie & Bryant, 2005). Early identification of trauma victims who are at risk to develop posttraumatic stress symptoms would help in planning for adequate healthcare interventions (Koopman, Classen, & Spiegel, 1994).

Acknowledgements: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number POSDRU/159/1.5/S/133675

References:

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.

Birmes, P., Brunet, A., Carreras, D., Ducasse, J., Charlet, J., Lauque, D., et al. (2003). The predictive power of peritraumatic dissociation and acute stress symptoms for posttraumatic stress symptoms: A three-month prospective study. *American Journal of Psychiatry*, 160, 1337–1339.

Breh, D.C., & Seidler, G.H. (2007). Is peritraumatic dissociation a risk factor for PTSD? *Journal of Trauma & Dissociation*, 8(1), 53–69.

Brewin, C.R., Andrews, B., & Valentine, J.D. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 748-766.

Brewin, C. R., Dalgleish, T., & Joseph, S. (1996). A dual representation theory of posttraumatic stress disorder. *Psychological Review*, 103, 670–686.

Brewin, C. R., & Holmes, E. A. (2003). Psychological theories of posttraumatic stress disorder. *Clinical Psychology Review*, 23, 339–376.

Briere, J., Scott, C., & Weathers, F.W. (2005). Peritraumatic and persistent dissociation in the presumed etiology of PTSD. *American Journal of Psychiatry*, 162, 2295-2301.

Bryant, R. A. (2007). Does dissociation further our understanding of PTSD? *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 183–191.

Candel, I., & Merckelbach, H. (2004). Peritraumatic dissociation as a predictor of posttraumatic stress disorder: A critical review. *Comprehensive Psychiatry*, 45, 44-50.

Dietrich, A. (2003). Characteristics of child maltreatment, psychological dissociation, and somatoform dissociation of Canadian inmates. *Journal of Trauma and Dissociation*, 4, 81-100.

Ehlers, A., & Clark, D.M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behavior Research and Therapy*, 38(4), 319-345.

El-Hage, W., Darves-Bornoz, J., Allilaire, J., & Gaillard, P. (2002). Posttraumatic somatoform dissociation in French psychiatric outpatients. *Journal of Trauma and Dissociation*, 3, 59-74.

Fullerton, C.S., Ursano, R.J., & Wang, L. (2004). Acute stress disorder, posttraumatic stress disorder, and depression in disaster or rescue workers. *American Journal of Psychiatry*, 161, 1370–1376.

Galea, S., Nandi, A., & Vlahov, D. (2005). The epidemiology of posttraumatic stress disorder after disasters. *Epidemiologic Reviews*, 27, 78–91.

Gershuny, B. S., Cloitre, M., & Otto, M. W. (2003). Peritraumatic dissociation and PTSD severity: Do event-related fears about death and control mediate their relation. *Behaviour Research and Therapy*, 41, 157–166.

Guthrie, R. M., & Bryant, R. A. (2005). Auditory startle response in firefighters before and after trauma exposure. *American Journal of Psychiatry*, 162, 283-290.

Hagenaars, M.A., & Krans, J. (2011). Trait and state dissociation in the prediction of intrusive images. *International Journal of Cognitive Therapy*, 4(2), 145-153.

Hagenaars, M.A., Van Minnen, A., Holmes, E.A., Brewin, C.R., & Hoogduin, C.A.L. (2008). The effect of hypnotically-induced somatoform dissociation on intrusion development after an aversive film: An experimental study. *Cognition and Emotion*, 22, 944-963.

Hagenaars, M.A., Van Minnen, A., & Hoogduin, K.A.L. (2007). Peritraumatic Psychological and Somatoform Dissociation in Predicting PTSD Symptoms. A Prospective Study. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 195, 952-954.

Hagenaars, M.A., Van Minnen, A., & Hoogduin, K.A.L. (2010). The impact of dissociation and depression on the efficacy of prolonged exposure treatment for PTSD. *Behaviour Research and Therapy*, 48, 19-27.

Halligan, S. L., Michael, T., Clark, D. M., & Ehlers, A. (2003). Posttraumatic stress disorder following assault: The role of cognitive processing, trauma memory, and appraisals. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 3, 419–431.

Harvey, A. G., & Bryant, R. A. (2000). Two-years prospective evaluation of the relationship between acute stress disorder and posttraumatic stress disorder following mild brain injury. *American Journal of Psychiatry*, 157, 626–628.

Holeva, V., & Tarrier, N. (2001). Personality and peritraumatic dissociation in the prediction of severity in victims of road traffic accidents. *Journal of Psychosomatic Research*, 51, 687– 692.

Holmes, E.A., Brewin, C.R., & Hennessy, R. G. (2004). Trauma films, information processing, and intrusive memory development. *Journal of Experimental Psychology: General*, 133(1), 3-22.

Holmes, E.A., Oakley, D.A., Stuart, A., & Brewin, C.R. (2006). Investigating peritraumatic dissociation using hypnosis during a traumatic film. *Journal of Trauma and Dissociation*, 7(4), 91-113.

Jaycox, L. H., Marshall, G. N., & Orlando, M. (2003). Predictors of acute distress among young adults injured by community violence. *Journal of Traumatic Stress*, 16, 237–245.

Kindt, M., Van den Hout, M., & Buck, N. (2005). Dissociation related to subjective memory fragmentation and intrusions, but not to objective memory disturbances. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 36, 43-59.

Koopman, C., Classen, C., & Spiegel, M. D. (1994). Predictors of posttraumatic stress symptoms among survivors of the Oakland/ Berkeley, Calif., firestorm. *American Journal of Psychiatry*, 151, 888–894.

Koss, M.P., Figueredo, A.J., Bell, I., Tharan, M., & Tromp, S. (1996). Traumatic memory characteristics: A crossvalidated mediational model of response to rape among employed women. *Journal of Abnormal Psychology*, 105, 421–432.

Kumpula, M.J., Orcutt, H.K., Bardeen, J.R., & Varkovitzky, R.L. (2011). Experiential avoidance and peritraumatic dissociation as prospective predictors of posttraumatic stress

symptoms among college women following a campus shooting. *Journal of Abnormal Psychology*, 120, 617-627.

Laposa, L. & Rector, N. (2012). The prediction of intrusions following an analogue traumatic event: Peritraumatic cognitive processes and anxiety-focused rumination versus rumination in response to intrusions. *Journal of Behavior Therapy & Experimental Psychiatry*, 43(3), 877-883.

Lensvelt-Mulders, G., van der Hart, O., van Ochten, J.M., van Son, M.J.M., Steele, K., & Breeman, L. (2008). Relations among peritraumatic dissociation and posttraumatic stress: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 28, 1138–1151.

Leonard, K. N., Telch, M. J., & Harrington, P. J. (1999). Dissociation in the laboratory: A comparison of strategies. *Behaviour Research and Therapy*, 37, 49-61.

Marshall, G.N. & Schell, T.L. (2002). Reappraising the link between peritraumatic dissociation and PTSD symptom severity: Evidence from a longitudinal study of community violence survivors. *Journal of Abnormal Psychology*, 111, 626–636.

McCaslin, S.E., Inslicht, S.S., Metzler, T.J., Henn-Haase, C., Maguen, S., Neylan, T.C., Choucroun, G., & Marmar, C.R. (2008). Trait dissociation predicts posttraumatic stress disorder symptoms in a prospective study of urban police officers. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 196, 912-918.

Murray, J., Ehlers, A., & Mayou, R.A. (2002). Dissociation and post-traumatic stress disorder: Two prospective studies of road traffic accident survivors. *British Journal of Psychiatry*, 180, 363–368.

Ozer, E., Best, S., Lipsey, T. & Weiss, D. (2003). Predictors of posttraumatic stress disorder an symptoms in adults: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 129, 52-79.

Pitman, R.K., Van der Kolk, B.A., Orr, S.P., & Greenberg, M.S. (1990). Naloxone-reversible analgesic response to combat-related stimuli in posttraumatic stress disorder. A pilot study. *Archives of General Psychiatry*, 47, 541-547.

Simeon, D., Greenberg, J., Nelson, D., Schmeidler, J., & Hollander, E. (2005). Dissociation and posttraumatic stress 1 year after the World Trade Center disaster: Follow-up of a longitudinal survey. *Journal of Clinical Psychiatry*, 66, 231–237.

Stuart, A., Holmes, E. A., & Brewin, C. R. (2006). The influence of a visuospatial grounding task on intrusive images of a traumatic film. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 611-619.

Ursano, R.J., & McCarroll, J.E. (1990). The nature of the traumatic stressor: Handling dead bodies. *Journal of Nervous and Mental Disease, 178*, 396–398.

van der Kolk, B.A., & Fisler, R. (1995). Dissociation and the fragmentary nature of traumatic memories: Overview and exploratory study. *Journal of Traumatic Stress*, 8:505–525.

Van der Velden, P.G., Kleber, R.J., Christiaanse, B., Gersons, B.P., Marcelissen, F.G., Drogendijk, A.N., Grievink, L., Olff, M., & Meewisse, M.L. (2006). The independent predictive value of peritraumatic dissociation for postdisaster intrusions, avoidance reactions, and PTSD symptom severity: a 4-year prospective study. *Journal of Traumatic Stress*, 19, 493-506.

Van der Velden, P.G., & Wittmann, L. (2008). The independent predictive value of peritraumatic dissociation for PTSD symptomatology after type I trauma: a systematic review of prospective studies. *Clinical Psychology Review*, 28(6), 1009-1020.

Wittmann, L., Moergeli, H., & Schnyder, U. (2006). Low predictive power of peritraumatic dissociation for PTSD symptoms in accident survivors. *Journal of Traumatic Stress*, 19:639–651.

Zoellner, L.A., Sacks, M.B., & Foa, E.B. (2007). Dissociation and serenity induction. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 38, 252-262.

NEW DIGITAL TECHNOLOGIES OF CULTURAL COMMUNICATION AND THE IMPACT OF CYBERSPACE ON SELF IMAGE

Cristina-Georgiana Voicu, PhD, PhD Fellow, SOPHRD/159/1.5/133675 Project, Romanian Academy, Iași Branch

Abstract: This article reviews the research done on digital technologies and the impact they have on the self image from a cognitive perspective. The new information and communication technologies have now become a reference structure of the social space. Generically called Internet, the computer network extended worldwide is a reliable support for a new form of social event: cyber-society. Beyond all the optimistic projections that associates it with an ideal direction of the contemporary society evolution or of the negative approaches that mainly refuse the idea of virtual, cybersociety exists and develops rapidly leading to a new hybrid self.

Keywords: self, virtual communication, social space, on-line media, cybersociety.

1. Mediating Virtual Social Space

This paper tackles the changes of the self within the extensive range of social components or processes such as virtual society or cyber-society, virtual community, social networking on virtual groups (*Facebook, Twitter, YouTube, LinkedIn, Flickr, My Space, Tumblr* etc.), virtual interactions, and how many of these are currently available and functional, as the temptation of self "virtualization" is quite high.

Even if these terms are relative to the activity of a growing number of users (covering more and more social areas), their validity and internal consistency still remains – in some cases – for now questionable. A virtual world will remain undeniably a fictional subject, impossible to become reality.

However, can we speak today of a virtual social space or just a new size of the virtual social networking space? This virtual space only brings development or extension of real space by allowing employment of discipleship remote area beyond the physical senses. But we must not overlook the fact that spatial proximity overcoming interpersonal individuals is offered as real as possible. It is therefore a social space in which they are engaged in virtualized processes and similar expression patterns (at least in intent) of the actual reality.

The central element common to all forms of virtual social event is the idea of message "mediation" sent on purpose (and mostly conscious) and still relied heavily on text.

At this level you can find a first essential characteristic of virtual forms of social expression namely volitional. The issuance of messages within the network – which is equivalent to the existence in cyberspace – is undeniably an action consciously assumed by the users and which is, at least theoretically, under their full control. Complementary, the individual existence in cyberspace or rather the continued presence of an individual is reduced to a few hours at a time. Although they hold relatively equal importance, they do not enjoy the same attention but a number of fundamental issues of social ontology of virtual, such as computer-mediated interactions and networking and virtual organizations or groups.

2. The Self within Virtual Social Space

If within social reality we cannot interact only with individuals who enter into spatial proximity, we can overcome this limitation within a computer network by employing "remote" mediated links by electronic media, independent of geographic location.

Most of the objections relating to the validity and consistency of the virtual space precisely designed this trait (virtuality), seen as an objective of simulation processes. At this level seems to be a relative ethical action simulation, its purpose being explicit and deliberate difference with reality. And if it is real and true can be other than unreal and false? In terms of valuable plans, it obviously cannot. But we are dealing with two levels of value - true / false and real / unreal - interfering. And the antagonist is basically between a real and a really unreal fake. Can it, however, speak an unreal truth or a real fake? This depends on the plans of referential reality. The question remains as valid on the false intention. For producing a false track (real or unreal) is without question an injury to the truth.

Applying these ideas to human behavior we obtain explicit conduct through disturbed, distorted and in some way deviant value; but only if the simulation is an end in itself, which is not the case for scientific research. To simulate the process, some phenomenon or entity (regardless of scientific discipline) just to create the appearance of reality in a situation well known has absolutely no epistemic significance.

In the scientific area simulation is used for testing, verification, measurement of the effects induced by the emergence of new factors, experimental handling by researchers. And here we already have to do something else, because the situation is not achieved by a semblance of reality but it is actually a reality of its own, known as virtual reality or

cyberspace. By developed simulations to reproduce the spectrum of the real structure of high-risk factor, virtual reality quickly emerged as a distinct alternative to the great possibilities of self-deepening. The two levels of reality while retaining a number of direct interactions cannot overlap. What is real to some extent can become virtual, what is virtual is a starting point somewhere (however remote) of the real nature and in some cases can be implemented at a real level and the two sections become thus actually complementary. Virtual reality is a distinctive form of manifestation of the existence of virtual self that cannot be ignored.

Applying this existential global social system we naturally obtain a virtual social space type, complementary to the real, similar to some extent but with some specific features and components. It is a space obtained by simulation (as a means and not the end) and based essentially on the support of computer technology. And because it is an area of human interaction we deal basically with a new manifestation of the self. Thus, from the simulation of individual proximity with computer connections that can cover any geographical distance between individuals, it generates a series of social interactions similar to those of the actual reality. Agents involved in bringing the action a common area through information technology can engage in social networking itself. Moreover, defining their identity remains in the spectrum of personal options, each with the possibility of its control. It is noted as two fundamental elements specific to virtual society: media and computer mediated interactions forms only the real self.

The linguistic distinction of real, at a virtual level rightly induces an equivalence of non-virtual reality (something that is not real) but this is a false problem or just a terminological problem because essentially we're dealing with a real effect with a virtual reality (both real as possible!). In relation to substantiate virtual social space was raised validity of forms of social organization based solely on unique form of communication that virtual interaction. Apparently we are dealing with a perfectly valid dilemma. In terms of communication we are dealing with a significant decrease in both qualitative and quantitative interaction compared with the actual reality. Subjects do not see each other, not hear and do not speak, do not change the nonverbal messages such as gestures and mimic. Their existence and participation is practically reduced to display a text (usually overlaps) on display. The question that may rise here is: Are we dealing with social interaction? Can this lead to a community form? The answer is 'yes'.

Cyberspace, however, was gradually assimilated to the Internet phenomenon to which social new dimensions were attached. However, there is only the virtual space on the basis of

the real. Virtual interactions are possible only in the context of a specific real existence based on a normative accepted and promoted real community in which we live. Cybersociety is a definition of self that remains a personal decision of each user. The self-consistency of Virtual Reality is decomposed into fragments.

The self-definition of identity and the absence of any external control over it really led the development of interaction in which no one can be sure of the identity of others. In this context, the virtual relationship between the utopian roles often assumed and played on their own initiative, with permanent uncertainty over others is ultimately a form of self-degradation. Another problem concerns the communication process. Communication took place between a numbers of users interacting with each other only through computers on the network can effectively generate a community. As stable as the conduct and no matter how well they might know each computer-mediation can achieve social community characteristics: generalized normative value system, some forms of identity, common behavior, a structure of power relations etc.

Interaction is reduced to the text displayed on the monitor screen, an interaction between self and defined self, an interaction in which one can not be sure of the content of other's reality. The communities formed through computer-mediated communication are called virtual communities and social spaces defined as people who continue to meet face-to-face but with a new definition of the notion of meeting and doing. Cybersociety as a form of relational self in a virtual space is therefore a trend that remains to be fully included in the spectrum of theoretical research in the field.

3. Growing up Self-Digital

Virtual communities are one of the first topics outlined in relation to computer networks, while being the subject of numerous controversies (more or less theoretical). Whatever the scientific perspective the community fundamentally contains a certain number of people. In their absence we are dealing with a theoretical concept with no connection or relation to actual reality. The self is fundamental to the creation and preservation of community, but not a sufficient condition (it correlates directly with several other fundamental benchmarks). People belonging to a community which carries virtually certain conditions set the difference between individuals in general and certain individuals, members of a community.

Although the concept of virtual community is challenging[wwwwwwwwwww] first the theoretical level, we are basically dealing with a social community which also owns its virtual attribute. A virtual community exists only in a virtual environment and it is directly dependent functional and ontological. Once the interruption or cancellation of the virtual environment, the community structure effectively disappears. This statement, though seemingly trivial, reflects a fundamental conclusion: there is a superordinated individual in relation to community existence, because the plan is based on virtual ontological and succeeds most effectively. Before manifesting in the cyberspace the individual self has a well defined global social space (rooted in material reality). Virtual office space is just an addition to the owner, is directly dependent on it. The members of virtual communities can to some extent control more precisely the existence and its configuration (which is not true for the actual communities that makes individual plans).

4. Cyberspace Self-(R)evolution

The first major feature of computer-mediated social interaction is the alteration of power relations (implied by any interaction from the actual reality). Although particular forms can identify elements of social power in cyberspace, based solely on cognitive resources, they do not cover the whole spectrum of interactions mediated by at least two reasons. First there are situations where virtual interaction between two individuals can not be controlled by any of them, for example the non-simultaneous interaction by a "mailing list" where participants can control the expression of others. Secondly, there are many situations in which there are no outstanding (basic) between the knowledge and skills of users (basically they do not know how to condition the other to act in one way or another). In other words, cognitive power resources are relatively accessible, assuming a certain experience, a range of skills and vast knowledge assimilation. The complementary control over a user is only relative, determining its behavior is strictly related to a specific milestone (a web page, an e-mail, social networking) and for a specific time. In other words, unlike actual reality, the manifestation of social power in cyberspace is contextual and limited, the users can counteract (generally) quite easily due to other fundamental features specific identity represented self-control.

In computer-mediated social interactions the identity of those involved is (almost) controlled by them. Due to changes occurring in the content of emerging spatial proximity the

[wwwwwwwwwww] Erickson, T., *Social Interaction on the Net: Virtual Community as Participatory Genre*, Ca, Computer Society Press, 1997.

new elements (computer-connection) exclude communication of identifying elements present in any effective social interaction (sex, age, race, aesthetic features and other aspects of body). Within cyberspace the presence and manifestation of an individual under its control, is practically reducible to formula 'I am who I want', or for the text-based interactions (chats) 'I am what I write'. Self own identity has already attracted the attention of authors in the field (much more than the issue of power), the primarily risks being engaged on personality disturbance (favoring schizophrenia and duplicity of identity). Without denying them, it should be noted, however, that a normal individual development and a balanced social life makes no alteration trends of their self in cyberspace. Besides this, the feature contributes to the specificity of virtual social interactions primarily through self-control display of their identity (in general Internet users) rather than by promoting bogus identities based on personal projections (here the premise cannot be accepted that they can control identity while most users will seek alternatives such non-self identity).

Another key feature is the volitional nature of computer mediated interaction. Internet access and employment of such events is not random and much less against the wishes of the user. In other words, the arbitrary (randomness) can be found only in the contacting other participants (selected "at random" from a list) and not by the actual realization of connecting to the Internet, accessing chat programs or web addresses. On the other hand, the explicitly volitional nature of computer-mediated social interactions involves a high degree of awareness of the user, and can thus be considered both an end and a means of virtual events.

Moreover, in terms of the psychoanalyst Donald Winnicott's theory of self[xxxxxxxxxxxx] he divides the self into one true and one false and another turned outwards and located in relation to the world. The False Self can be classified as: falsely impersonating true self and be one that observers will tend to take it as a real person. This true self is kept hidden and searched if false self organization type fails. The recognized potential and true self is allowed a secret life. This false self defends the real one abnormal environmental condition. The False Self concerns the conditions that make possible the emergence of true Self. It is built on identifications with people around. In other words, the alliance between intellectual approaches contains "in nuce" potentially dangerous false self. He believed that when a person with high intellectual potential false self occurs there will be a strong tendency for the mind to become his home. Such intellectual activity will be separated from the existence of

[xxxxxxxxxxxx] Donald Winnicott, *Ego Distortion in terms of True and False Self*, 1960, pp. 139-152, http://danbhai.com/rnpsa/rnpsa_archive/winnicott_ego_distortion.pdf , accessed on August 12, 2014.

psychosomatic, causing unhappiness. In the earliest stage of true self the individual choice and generating spontaneous gesture come into discussion. The latter is even a true self in action. The True Self appears as a virtual space as soon as the crudest form of organization means adding individual mental qualities of being alive. When producing highly authentic self, there is a poor capacity to create and use symbols with important situation in the theory of transitional objects and phenomena.

5. The Social Construction of the Digital Self in Cyberspace

Nowadays, virtual technologies provide people opportunities to enter virtual spaces where people can interact with each other. The digital self in cyberspace claims customary notions of the self and requests the evidence of the self when developed into cyberspace. People come across unreal/unusual situations as they construct their selves. People in cyberspace tend to forget about the (corpo)r(e)ality. The technological construction of the self in cyberspace can be understood as adding a new dimension to one's self-concept. The social investigation of cyberspace led to a proliferation of virtual communities. The "new border" of cyberspace put up people with means for recent and particular kinds of social interaction. Cyberspace offers the self a vision of freedom being free of restrictions, laws or survey. Today's criticism of cyberspace is that it separates people from society or turns them away from face-to-face interaction. The unreal qualities of these kinds of digital selves created by people may become the sources of alienation for computer-users, particularly in how human behavior is settled in cyberspace and in how the digital self impacts upon people's behavior in the real world. These technologies attempt to absorb the user in the perceptual experience of the self in the virtual world. Having an avatar challenges people's self-concepts and their expression in the real world.

Bolter Jay acknowledges cyberspace as symbolic space (Bolter, 1996: 106). The two and three-dimensional graphics of digital technologies become valuable together with the possibility that culture may change from written, narrative communication to the graphic environment of virtual reality thus changing cultural definitions of the self. The text is requires new graphic techniques in the unfolding of iconic writing (e.g. the smiling face or the invention/usage of the emoticons) and of the perceptual self.

Although there are many differences between the constructed virtual self and the written self, the main difference is that the virtual self does not have rhetorical voice. Thus, cyberspace is a distinct way in which the image is replaced by sound and the visual perception prevails over language. It does not enable a linguistic construction of the virtual self. In this

case, the traditional self is disrupted by the construction of the virtual self which, as Bolter showed, is placed in the virtual world. The digital written self is also weak as in the hypertext. Although the E-mail and socializing websites are the most popular and widely used virtual applications, the digital technologies have destabilized linear text to the point that cultural definitions of the digital self in cyberspace become more attractive when visually perceived.

The author supports the idea that the presence in cyberspace shows the wish to use media as a means of physical transcendence. The users mentally vacillate between the physical, virtual and unreal space. Self-presence is the user's mental image or pattern of the self in the cyberspace. The new cyberspace technologies change the roles played by people in relating to others and change their sense of identity, their selves in general.

6. Alienation of the Self

Alan Aycock re-enforced Foucault's idea of the self to a qualitative analysis in *Technologies of the Self: Foucault and Internet Discourse*[yyyyyyyyyyy]. He thought that identity is relevant to a current debate about computing, whether it provides a "vision of freedom" or whether it will become a means of "global surveillance and personal alienation" (Aycock, 1995: 89). The performing analysis contains a pattern of four aspects of on-line identity spreaded into cyberspace. The first state of the on-line self is the inner substance of the self which Aycock legitimized as images of inner force and innovation. The second state of the self involves an alienating manner in relating to others. In circumstances such as on-line checking, one's privacy is compromised which may result in the experience of alienation.

7. From (My)Self to My Self(ie): Towards a new Hybrid Self

Today, social networks like Facebook, Twitter, YouTube, LinkedIn, Flickr, My Space, Tumblr are more than just virtual technologies, becoming an extension of post-postmodern man's self. The self rebranding / revolution arises as the effect of the evolution of self-image, of self hyperbolization, the self, however, losing contact with reality, others, and corporeity. In this sense, the selfie or self-photography/ self portrait becomes the new model in virtual reality. Imagination and representation become the variables that determine the self-(r)evolution, thus satisfying its need to self-exposure. This imaginary revolution implies the existence of a virtual self, a replica of the self in a variety of poses, of egos having the same identity (fractal self) that comes into being by simultaneously determining, experimenting and

[yyyyyyyyyyy] Alan Aycock, "Technologies of the Self:" Foucault and Internet Discourse, *Journal of Computer-Mediated Communication*, Volume 1, Issue 2, September 1995, DOI: 10.1111/j.1083-6101.1995.tb00328.x, http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1995.tb00328.x/full, accessed on August 12, 2014.

exploring the individual's existential needs. In this regard, does the '*self*-ie' become the future model?

In my opinion, between self-esteem and excessive exposure, self-portrait boomed in recent years with the rise of smartphone and social networking. Beyond narcissism the self-ie is the proof of "oversharing" culture through a kind of mimicry that already become traditional. In these circumstances, the selfie becomes a hybrid self that involves hybrid methodological approaches (Fig.1 and Fig. 2).

Source: http://www.huffingtonpost.com/2013/08/11/michelle-obama-bo-obama_n_3740754.html, accessed on August 14, 2014

Fig. 1. Michele Obama and her dog Bo, in a "presidential selfie"posted on Twitter and Instagram

Source: http://www.huffingtonpost.com/2013/08/30/pope-selfie-twitter-vatican_n_3844061.html, accessed on August 14, 2014

Fig. 2. Pope Francis' "papal selfie" with some young people in August 2013

From the cognitive perspective, selfies lead to the growth, self exageration and mock modesty that higlights self-idolization/veneration. However, most of the exposed selfies are seen more as self-rebranding, the best "sold" version of the self: positive, happy, accomplished, proud, well-dressed (sometimes partly or completely undressed) or seductive. Several psychologists believe that the 'selfie' does not show pride, but it makes it dependent

on people's reaction; an immediate reaction, an exposure to rating and self-esteem. My question is: "Did the world fall in love by itself or it simply seeks the approval of the self by others?" The answer is that this so-called "another" self is in its turn a social construction.

Conclusions

The self is thought to be shared in social media, (for example, the notion of 'selfie' in this research is applied only to the generally so-called 'self-portraits' shared via social media). By sharing a self(ie) the individual self ('me') finally turns into 'usie' (us).

ACKNOWLEDGEMENT: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number POSDRU/159/1.5/133675.

Bibliography:

Bolter J. David, Richard A. Grusin, *Remediation: Understanding New Media*, Cambridge, MA: The MIT Press, 2000.

Bolter, J. David. "Virtual Reality and the Redefinition of Self" in *Communication and Cyberspace: Social Interaction in an Electronic Environment*, Stephanie Gibson et al. (eds.), Hampton Press, 1996, p. 9.

Hansen, Mark B.N., *New Philosophy for New Media*, Cambridge, MA: The MIT Press 2004.

Markley, Robert (ed.) *Virtual Realities and Their Discontents.* Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1996.

Negroponte, N. *Being Digital*, New York: Alfred A. Knopf, 1995.

Turkle, Sherry. *The Second Self: Computers and the Human Spirit*, Cambridge, MA: The MIT Press, 2005.

Webography:

Aycock, Alan. "Technologies of the self: Foucault and Internet discourse". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 1996: 1 (2), accessed on August 12, 2014. http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1995.tb00328.x/full

Biocca, Frank. "The Cyborg's Dilemma: Progressive Embodiment in Virtual Environments" in *Journal of Computer-mediated Communication* – JCMC 01/2006; 3(2):0-0. DOI: 10.1111/j.1083-6101.1997.tb00070.x, accessed on August 6, 2014. http://web.cs.wpi.edu/~gogo/hive/papers/Biocca_1997.pdf

Clark, Roy Peter. "Me, My Selfie and I," *CNN Opinion*, accessed on August 21, 2014. http://www.cnn.com/2013/11/23/opinion/clark-selfie-word-of-year/

Winnicott, D. W. "Ego Distortion in Terms of True and False Self," in *The Maturational Process and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development*. New York: International UP Inc., 1965, pp. 140-152. http://danbhai.com/rnpsa/rnpsa_archive/winnicott_ego_distortion.pdf, accessed on August 12, 2014.

Wortham, Jenna. "My Selfie, Myself." *The New York Times*, accessed on August 19, 2014. http://www.nytimes.com/2013/10/20/sunday-review/my-selfie-myself.html?smid=pl-share